

dc_217_11

Fehér Bence

Aquincum
instrumentum domesticum-feliratai

Akadémiai doktori értekezés

Budapest 2011.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	3
II. Catalogus titulorum Aquincensium instrumentorum domesticorum	9
III. Egyes feliratcsoportok értékelése	213
a) Számfeliratok, keresztek és egyéb azonosítójelek	213
b) Téglafeliratok	216
c) Súlyok	218
d) Edénybélyegek	219
e) Kelta írásra utaló nyomok Aquincumból?	221
IV. Paleográfiai táblázatok	224
V. Az aquincumi kézírás értékelése	226
Függelék I. <i>Kurzív vagy kurzívhoz közelítő írású köemlékek Aquincumból</i>	252
Függelék II. <i>A Tituli Aquincenses III. kötetéhez képest kurzív betűformák alapján módosított datálások</i>	266
Függelék III. <i>Ábrák</i>	267
VI. Mutatók	
a) 1-9. 9. Res grammatica	268
b) Konkordancia	281
c) Az Aquincumi Múzeum feliratos <i>instrumentum domesticum</i> -anyagának 2009-2010. évi fényképes dokumentációja	
1. Tituli Aquincenses-sorszám és ltsz. alapján)	283
2. Képszám alapján feliratszám meghatározása	297
3. Átrajzolások, rekonstrukciós rajzok megfeleltetése	304
Bibliográfia	306
Melléklet (DVD):	
Az Aquincumi Múzeum feliratos <i>instrumentum domesticum</i> -anyagának 2009-2010. évi fényképes dokumentációja	
Paleográfiai táblázatok	

I BEVEZETÉS

Aquincum városából és territoriumáról jelenleg már közel 2000 feliratos római köemléket ismerünk, amelyeknek modern gyűjteményes kiadása hozzáférhető: a Budapesten kívüli territoriumot a RIU 3., 5., 6. kötete tartalmazza¹ (ez tehát már kb. 20-30 éves kiadás, azóta az anyag bővült, az újonnan előkerült emlékek is megtalálhatók azonban a TRH² kiadásában). Aquincum város és territoriumának Budapest város határán belüli része pedig a legfrissebben lett kiadva 2009-2010-ben a Tituli Aquincenses sorozat 1-2. kötetében.³ Ez egyúttal azt jelenti, hogy feldolgozása metodikailag is a jelenleg elérhető legmodernebb és legpontosabb. Egész kevés újabban előkerült feliratról tudunk, amely e corpusokban még nem, csak szórványos közlésekből ismert.⁴ Eddig azonban nem irányult hasonló figyelem Aquincum kisleírataira, az instrumentum domesticumra, amelynek nagyrésze még egyedi publikációkban sem jelent meg, ami pedig igen, az többnyire igen régen – pedig a territoriummal együtt feltehetőleg nagyjából 1000 darabos corpusról lehet itt is szó, s ezek közt közismertek és összbiriodalmi szempontból is jelentősek vannak (példaképp hadd említsem csak fahordó-feliratainkat vagy a markomann háborúval foglalkozó győzelmi lepénymintákat). Ezért elengedhetetlennek látszik, hogy ezek is teljes corpusban megjelenjenek. Ennek nagyobbik részét, a Tituli Aquincenses sorozatba illeszkedő budapesti anyagot dolgoztam fel és értelmeztem értekezésemben.⁵ Különösen új az eddigiekhez képest az anyag paleográfiai értékelése, amely gyakorlatilag az aquincumi kézírás történetét igyekszik feltárni, lévén hogy az anyag nagyobb része különböző technikai színvonalú, de általában szabad kézírással készült, nem pedig a köfeliratok „hivatalos” betűivel, így egészen eltérő olvasati és értelmezési kérdéseket vetett fel. Ezért aztán ki is kell térnem bevezetőmben arra, hogy miért és mennyiben más a feldolgozás szemlélete, mint a köfeliratok esetében.⁶

¹ Die römischen Inschriften Ungarns 3. Brigetio (Fortsetzung) und die Limesstrecke am Donauknie, Akadémiai, Budapest 1981. n. 840-948 (ed. S. Soproni), 4. Das Gebiet zwischen der Drau und der Limesstrecke Lussonium-Altinum, Akadémiai-Habelt, Budapest-Bonn 1984, n. 1012-1025 (ed. A. Sz. Burger-F. Fülep), 5. Intercisa, ed. J. Fitz, Kultura International-Habelt, Budapest-Bonn 1991, 6. Das Territorium von Aquincum, die Civitas Eraviscorum und die Limesstrecke Matrica-Annamatia und das Territorium von Gorsium, ed. J. Fitz-A. Mócsy-S. Soproni, Enciklopédia-Habelt, Budapest-Bonn 2001.

² P. Kovács, Tituli Romani in Hungaria reperti, Enciklopédia-Habelt, Budapest-Bonn 2005., n. 135-169, 204-252.

³ Tituli Aquincenses I. Tituli operum publicorum et honorarii et sacri, ed. P. Kovács – Á. Szabó, Pytheas, Budapest 2009.; Tituli Aquincenses II. Tituli sepulcrales et alii Budapestini reperti, ed. P. Kovács – Á. Szabó, Pytheas, Budapest 2010.

⁴ Aquincum és Albertfalva területéről a Tituli Aquincensesben (ld. 4-5. jegyzet) nem szerepel (azóta sikerült azonosítani) B. Fehér, Supplementum ad voll. I-II Titulorum Aquincensium, SEP 3 (2011) 52-55 nr. 2-8, Fehér B., Aquincumi autogramok 1., SEP 3 (2011) 24-25, vö. itt I. Függelék 1-3, azonkívül tudok egy oltárról, amelyet Lassányi G., és egy pecsétlőről, amelyet Havas Z. készül publikálni. A territoriumról (a TRH megjelenése óta) viszonylag több, egy corpus-szerűen szerkesztett, nagyobb kötetben a bölcskei leletek: A bölcskei kikötőerőd, szerk. Gaál A., Szekszárd 2009, azonkívül ld. AE 2004, 1143-1148, AE 2007, 1178, MARÓTI É.-MRÁV Zs., StudCom 28 (2004) 247-260, OTTOMÁNYI K.-MESTER E.-MRÁV Zs., Antik gyökereink, Budaörs 2005. 30-37 nn. 1-11, Zs. MRÁV, StudCom 30 (2007) 403-423; legújabban a csákvári Diana-szentély eddig azonosítatlan feliratai (B. Fehér, Diana's Cave Sanctuary in Csákvár (County Fejér), AAH 61 (2010) 185-210), jelenleg kiadatlanok közül tudomásom van Intercisából hat, Solymárról két (vö. Lupa 5974) kiadatlan felirattöredékről, melyeket a CIL III² kötetében készülök publikálni.

⁵ A corpus könyv formájában megjelent: Tituli Aquincenses III. Tituli instrumenti domestici, ed. B. Fehér, Pytheas, Budapest 2011. Ez azonban terjedelmi okokból és a sorozat profiljának megfelelően nem tartalmazhatta a paleográfiai, szövegtipológiai és nyelvi értékelést, sem a feldolgozáshoz készült teljes képanyagot és annak meglehetősen terjedelmes mutatóit.

⁶ Mivel a Tituli Aquincenses I-II. köteteinek létrehozásában is részt vettem, kb. 50 felirat leírásával (valamint jónéhány munkatársakkal közös leírásával), illetve ennek folytatásaként az anyag előkészítésében is a CIL III² kötete számára, a Tituli Aquincenses (és egyúttal a CIL) feliratléírásai elvei adottak voltak, és amennyiben az anyag sajátosságai nem indokolták, ezt változtatás nélkül követtem jelen munkában is.

A feliratok mindenképpen jóval bizonytalanabban értékelhetők, mint a kőfeliratok, hiszen nagyobb részük soha nem volt nyilvános, hanem kifejezetten önmaga számára készítette az írója, így aztán nehezebb is az olvasásuk, az értelmezésükről nem is szólva, úgyannyira, hogy nemegyszer nehéz azt is eldönteni egyáltalán, hogy feliratról van-e szó vagy sem. Egyrészt néhány nagyon hanyagul bekarcolt feliratnál kétes, hogy szándékosan jött-e létre, illetve hogy jelent-e valamit, vagy pedig csak véletlenszerű sérülés, vagy játékból, szórakozásból készítették jelentés nélkül. Éppen ezért tartalmaz a katalógus függeléke a csekély számú hamis felirat mellett meglehetősen sok bizonytalant, illetve olyat, amelynek meglétét korábbi szerzők hibásan tételezték fel. Másfelől itt egyértelműen meg kell határoznom, mit tekintek *feliratnak* a mindennapi, nem monumentális íráshordozókon.

a) Kétségen kívül feliratnak minősítem azt, amelynek szövege van olyan nyelven, amelyet a szerzője értett, még akkor is, ha számunkra ez nem mindig interpretálható. Ezeket a katalógus ugyanabban a besorolási rendben tartalmazza, amely a Tituli Aquincenses sorozat állandó elveinek megfelel;

b) ezek után felvettem azokat a betű- emlékeket, amelyek talán nem is jelentettek értelmezhető szöveget latinul, hanem azonosítójel, ill. tulajdonosjel funkcióját látták el, hiszen ezeket semmiképp nem lehet egyértelműen elkülöníteni a számunkra feloldhatatlan egy-két betűs latin rövidítések, ill. töredékektől;

c) továbbá azokat a betűket – karaktereket –, amelyeket a szerző nem értett ugyan (feltehetőleg), azonban mágikus jelentést tulajdonított nekik;

d) vannak ezeken kívül is olyan jelek, amelyek betűknek nem minősíthetők, de értelmezhető jelentésük van, mint pl. a számjelzések, amelyek a katalógusban a fent felsorolt, szoros értelemben szöveget alkotó és értelmezhető feliratokat követik, de megelőzik az értelmezhetetlen töredékeket és jeleket (kihagytam ezek közül azokat a pontozásokat, amelyek a játékkockákon szolgálnak számjelzésül, ilyeneket ismerünk Aquincumból AM ltsz. 30191-30195, 51125, 51126, 51129, 51130).

Van egy más jelcsoport, amelyek nem minősülnek betűknek és amelyekről bizonytalanabban lehet megállapítani, hogy egyértelmű jelentésű jelek-e, amelyek világos jelentést közvetítettek az olvasónak, vagy díszítések, vagy éppen képi ábrázolás. Ezek a következő csoportokra oszthatók:

e) írásutánzás, amit a szerzője arra szánt, hogy a hozzá nem értő olvasó számára feliratnak tűnjék, de nincs értelme;

f) a szoros értelemben vett feliratoktól elkülönítve, a végén közlöm a nem-betűszerű azonosítójelzéseket (amelyek a készítőre vagy a tulajdonosra stb. utalnak). Ezek legnagyobb részt bekarcolt keresztek – amelyek gyakran nem könnyen különíthetők el a 10 számjelétől –, ritkábban pedig kalászok („halszálkaminta”), ékek vagy más, főleg geometriai formák.

Kihagytam az összes egyéb bekarcolt, bevésott, mesterségesen létrehozott díszítést, vonalat és pontozást, még akkor is, ha alakilag latin betűkre hasonlítanak; kimaradtak továbbá azok a jelzések is, amelyeknek a jelentése biztos, azonosítható ugyan, de nem szónak (latin szövegnek) felel meg, hanem vallási fogalmaknak, gondolok itt elsősorban a krisztogramokra (ld. AM ltsz. 91.3.14; TOPÁL, *RégFüz* I 39 (1986) 38 n. 68/2; RM 144, 145, 147).

A mára megőrzött aquincumi kőfeliratok legnagyobb része a BTM Aquincumi Múzeumban található, egy jóval kisebb rész pedig a Magyar Nemzeti Múzeumban. Köszönettel tartozom e két múzeumnak, hogy lehetőségem nyílt a leltárkönyveket átnézni, és összegyűjteni belőlük a raktárakban levő, vagy éppen hajdan a leltárkönyvbe bevett, de ma fel nem lelhető tárgyakat, utána pedig ezeket leírnom. Természetesen ez a gyűjtés még mindig nem tekinthető teljesnek, mivel nyilvánvalóan vannak olyan feliratos tárgyak, amelyeket nem vezettek leltárkönyvbe, vagy amelyekről a leltárkönyvi leírásból nem derül ki, hogy feliratot tartalmaznak; véletlenszerűen, kollégák kedves segítsége által jónéhány ilyen tárgyra derült fény, de nyilvánvaló, hogy még több ezek közül egyelőre bujkál. A legnagyobb segítségemre voltak a munkában: az Aquincumi Múzeumban a téglafeliratokat HAVAS Zoltán segítette a raktárban megtalálni, ezenkívül nagy munkát takarított meg számomra raktárregiszterével, amely az

aquincumi téglanyag egyetlen áttekinthető és kezelhető adatbázisa; a falfeliratokat és a 2006. évi ásatáson Albertfalván előkerült anyagot VARGA Nikolett, a kőszűkeket NÉMETH Margit segítette a raktárban megtalálni, minden egyéb anyagot pedig CSONTOS Katalin. A továbbiakban az ő segítő közreműködésüket a katalógusban tárgyaként külön nem fogom említeni, kivéve azokat az eseteket, amikor más szempontból is nélkülözhetetlen volt, ti. amikor olyan tárgyakat tudtak fellelni, amelyekről a leltárkönyv alapján nem derült ki felirathordozó voltak. Az MNM raktárában MRÁV Zsolt segítette az ottani anyagot megtalálni.

Általában a Tituli Aquincenses sorozatnak az a célkitűzése, hogy *nem sokszorosított*, és *helyszínen készült* feliratokat gyűjt, és ennek megfelelően az összes, az *instrumentum domesticum*on található pecsételt feliratot mellőzi. Ez a két alapelv azonban ha ritkán is, de ellentmondhat egymásnak, amikor az Aquincumban készült, Aquincum története szempontjából jelentős szövegelemek csupán sokszorosított feliratokon találhatók meg; ilyenkor szükséges volt ezeknek a feldolgozása is. Ezért aztán korlátozott számban megtalálhatóak a pecsételt feliratok is a corpusban. Ezt bővebben a következő rendszer szerint lehetett megoldani:

a) igen nagy jelentőségük van Aquincum története szempontjából az itteni fazekasműhelyek bélyegeinek, amelyek többségében díszedényeken (az ún. szürke pannoniai árun) találhatók. Természetesen közöljük az itt talált (és persze itt készült) edény-, mécses- és lepénymintákat, bár részben ezeken is a fazekasok bélyegző által hozták létre pecsétjüket, részben azonban kézzel karcolták be;

b) azonban amely fazekasoknak nem ismerjük bélyegzőjét, vagy edényformáját, a bélyegző feliratát akkor is közöljük, felsorolva az itt talált edényeket, amelyeken megtalálható, bár teljességgel nem lehetünk bizonyosak, hogy ezek az edények itt készültek, vagy pedig Aquincum *territorium*ának valamelyik *vicus*ában működött a fazekas;

c) hasonlóképpen jártunk el a dörzstálakba beütött bélyegzőkkel, mivel ezek ritkák Aquincumban, egyébként azonban máshonnan általában ismeretlenek (ez alól van ugyan kivétel, mint **1321**), továbbá mivel vannak olyanok is, amelyek ugyanazt a fazekast nevezik meg, akiről tudjuk, hogy étkezőedényt/mécseszt is gyártott;

d) az agyagmécsesek bélyegzői azonban ritkábban árulják el a mester nevét; ezek általánosságban ismert márkajelzések, így közöljük mindazokat, amelyeknek a mécsmintája, illetve bélyegzője ránk maradt (ld. a), azonban elhagyjuk azokat, amelyeket csak kész mécsesről ismerünk Aquincumból, mintán nem jelenik meg (ezt bővebben ld. a mintákhoz írt bevezetőben), kivéve, ha bizonyos, hogy helyszínen működő fazekasmester nevére van szó;

e) a fémmázás agyagedényeken igen ritkák a pecsétek (vö. L. NAGY, *BR* 14 (1945) 296; *BR* 12 (1937) 270; MNM *ltsz.* 62.1912.1 [ehhez vö. RADNÓTI, *DissPann* II.6. 46/47]; AM *ltsz.* 2005.31.1069), és nincs pozitív bizonyítékunk arra, hogy ezek helyszínen készültek volna, így ezeket mellőzöm;

e) az összes terra sigillata- és amphorabélyeget kihagytam, hiszen ezek soha nem tartoznak Aquincumhoz (a függelékben kivételt tettem azokkal a fazekasjelzésekkel, amelyeket kurzív betűkkel karcoltak bele a formatálba, így legalább az írástörténet szempontjából jelentőségük van);

f) hasonló okokból kihagytam az öntött üvegedényekben levő betűjelzéseket (ld. AM *ltsz.* 55309, 56349, 55.37.41, 98.28.31, 98.28.68, 98.28.71) és a fémtárgyakba ütött pecséteket (vö. KÉRDŐ–KOVÁCS, *AqFüz* 8 (2001 [2002]) 72/73, BURGER, *BR* 16 (1955) 295-297).

g) ezzel szemben a fába égetett bélyegeket felvettem, mivel egyrészt a szövegükből kiderül, hogy ezek szorosabban kapcsolódnak Aquincumhoz, gyakorlatilag többségében bizonyosan helyszínen készültek, másrészt kimagaslóan ritkák, harmadrészt több esetben ugyanazon a deszkán találhatók, amelyen késsel bevészt, tehát egyedi felirat is olvasható.

A felmérhetetlen mennyiségű téglabélyeget más szempontok alapján kellett kezelni, így ezek sem szerepelnek a katalógusban, bár természetesen ezek közt igen nagy mennyiség helyszínen készült, erre vonatkozólag ld. bővebben az értékelő részben a téglafeliratokról írtakat.

Szükséges ezenkívül megjegyezni, hogy a datálás módszere is eltérő a kőfeliratokétól. Nyilvánvalóan bármilyen nehéz feladatokat kelljen is megoldani a kőfeliratok datálásánál, általában igaz, hogy a tárgy maga ugyanakkor készült, amikor a felirat. Ez alól a palimpszeszt feliratok kivételek, éppen ezért készítettem a *Tituli Aquincenses II.* mutatójába külön indexet a palimpszeszt feliratokról.⁷ Az edények és téglák bekarcolt feliratai azonban legalább kétféle típusúak e szempontból: égetés előtti (ezt a továbbiakban a tárgyleírásokban mindig az *a.e.* rövidítéssel jelölöm), ami természetes ugyanúgy, mint a kőfeliratoknál, egykorú magával az anyaggal, a felirathordozóval, és sokkal gyakrabban égetés utáni, amely a használat során vagy a használat után keletkezett. Ez esetben magából az anyagból nem következik szorosan semmi a készítési időről, sőt még a tárgy kopottságából, hasznátságából sem szabad egyértelműen következtetni, hiszen a felirat készülése után még hosszabb ideig használatban maradhatott. Ezért aztán néhány felirat esetében, amelyeknek a korát a körülmények alapján pontosan meg lehetett határozni, a megadott datálás úgy értendő, hogy akkor készült, a nagyobb részükénél azonban (és különösképpen a terra sigillata-anyagnál) azt kellett jelezni, hogy a felirat a megadott időponttól kezdve keletkezhett (*ab a. ...*), maga a dátum a felirathordozó készítésének datálása, és tudni kell, hogy a szöveg hosszabb időszakon belül jöhetett létre, néha pedig kétségkívül jóval későbbi a tárgynál. Ami a terra sigillatákat illeti, különösen a mesterbélyeges példányoknál, számos munkára alapozva lehetett ezeket datálni, a pannoniai viszonyokra a legmegfelelőbb, friss munkák GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai*, és ÜÖK, *Circulation*, elsősorban tehát ezekre támaszkodtam. Egyébként pedig GABLER Dénes nyújtotta számomra a legnagyobb segítséget a terra sigillaták azonosításában és datálásában. A katalógust a nevek, nyelvtani jelenségekre és egyéb fontos adatokra vonatkozó mutatók is kiegészítik, azonfelül a feliratok írásának jellegzetessége miatt, hiszen a monumentális írástól igen erősen különbözik, lehetőség szerint teljeskörű paleográfiai táblázatokat is adok.

A szó igazi értelmében aquincumi feliratokon kívül technikai kényszerűségből ugyanitt szerepelnek mindazok, amelyek a mai Budapest területén kerültek elő, de az antik Aquincum *territorium*ához tartoznak. Ez ugyanígy történik a Tituli Aquincenses egész sorozatában; ennek magyarázata részint az, hogy ezek az anyagok ugyanazoknak a múzeumoknak a gyűjteményében szerepelnek, így kézenfekvő volt együtt kutatni őket, részint az a sajnálatos tény, hogy eddig ezeknek sem volt összefoglaló kiadásuk, így mielőbbi megjelentetésük indokolt. Sajnos, a kőfeliratoktól eltérően, a kőfeliratoknál így még mindig nem jön létre teljes corpus, hiszen míg amazoknál az aquincumi *territorium* Budapesten kívüli részének feldolgozása már megtörtént (ti. a *RIU* I-VI és *TRH* kötetei csak kőfeliratokat tartalmaznak), a kőfeliratok esetében azonban még ez is hiányzik. Későbbi kutatás számára kell hogy maradjon ennek az egyébként nem csekély anyagnak az összegyűjtése, mindazáltal a Budapesten belüli *territorium*-rész is igen bőséges, eddig ismeretlen anyagot nyújt, elsősorban az albertfalvi tábor és *vicus* anyagát, ahonnan 86 feliratot tartalmaz, amelyből mindeddig csupán 12 volt kiadva vagy legalább megemlítve az eddigi szakirodalomban. Ez annál jelentősebb, mivel kőfelirat Albertfalván igen ritka (ld. TitAq 993-994, azonfelül itt az I. függelékben két eddig kiadatlan (AM ltsz. Alb/57.57.561, Alb/61.01.243).

A *territorium*on előkerült feliratokat ugyanabban a sorrendben és ugyanazon elvek szerint közlöm, mint az aquincumiakat.

A kőfeliratokhoz képest aránytalanul több bizonytalan, kétes, illetve elvetendő feliratról szerezhetünk tudomást. Ennek okát részben már említettem: nagyobb részük soha nem volt nyilvános, hanem kifejezetten önmaga számára készítette az írója, és ez a hanyagságnak addig a fokáig terjedhet, amikor már kétes, hogy szándékosan jött-e létre, illetve hogy jelent-e valamit, vagy pedig csak véletlenszerű sérülés, vagy játékból, szórakozásból készítették jelentés nélkül. Az íráshordozók természete ezt megkönnyíti, viszonylag sok olyan tárgyról van tudomásunk, amely bizonyosan valamely tréfás vagy játékos tartalmat hordozott (az **1107**

⁷ *TitAq* II, Index Epigraphicus 413-414.

felirathoz mellékelt rajz, AM 6332, 23621, 29862 ltsz., talán a ***35** k, z alatt említett AM Alb/67.10.97 és 98.36.96 tárgyak, bár az utóbbi, kicsi töredékeknél véletlenszerűen létrejött sérülés is elképzelhető), a kész kerámiába is viszonylag könnyű ilyet karcolni és sokszor ráérő idejében, unalmában tartja kezében az ember, másodlagosan, kerámiaként használatlanná tevő sérülése után pedig már majdnem csak ilyen körülmények közt (feltehetően valamely játék mezőjének készült az **1494** felirat, és talán **1538**, bár az utóbbit csak régi rajzról ismerjük, így nehéz eldönteni, de hasonlóan az AM 29862 ltsz., nagyobb fazékfenékből kialakított *tessera* karca is, amely viszont egyértelműen nem felirat, csak mezők), a téglába pedig égetés előtt egyenesen kézenfekvő ilyet készíteni – ha történetesen a vályogvetőnek szabadideje van –, mint azt mutatja az **1350** felirat, ahol különböző kezek jelentős részben szimbólumokat, kisebb hányadban betűket, illetve érthető szavakat írtak be, talán valami olyan játék részeként, ahol a megadott területen felváltva kellett jeleket elhelyezni,⁸ az **1349**, ahol az ABC-felirat mellett látszatra azzal össze nem függő amatőr rajz van, és ezekkel párhuzamba helyezhető másfelől, de felirat nélkül a ***34**, ahol egy összesen 13 kockát tartalmazó játéktábla van a téglafelületbe égetés előtt karcolva.⁹ Mivel ezek a kockák nem különösebb gonddal készültek, görbe és megszakadó vonalakkal, leltárkönyvi leírásuknál egyértelműen (nagyreszt olvashatatlan) betűknek vélték őket és így született egy ál-felirat, amelyet szerencsére nem publikáltak, de ha nem hívjuk fel ezúttal a figyelmet rá mint felirat nélküli tárgyra, ez előbb-utóbb bizonyára bekövetkeznék. A kisebb kerámia-töredékeknél is a jelenleg is vizsgálható tárgyak közül többről a gondos szemrevételezés után is teljesen bizonytalan, valamely feliratnak minősíthető jelt/jelsort, vagy pedig díszítő rajzot tartalmaz ***12**, ***20**, ***23** (az utóbbival együtt talált AM 2007.9.777 ltsz. töredéken is feltételezi ezt a leltárkönyvi bejegyzés, ott azonban egyértelműsíthető volt, hogy csak dísz töredékéről van szó¹⁰), vagy apró festménytöredéken ***11**. Másfelől az edények más tárgyaknál inkább ki vannak téve annak is, hogy használat közben rövid vonalakból álló karcolásokat szenvedjenek (pl. kés által), amelyeket könnyű összetéveszteni a pusztán egy v. két szimbólumból álló vagy nagyon hanyag írású szándékos feliratokkal.¹¹ Némely ilyen esetben azonban szintén nem lehet egyértelműen dönteni, a szándékos írás lehetősége nem vethető el (***10**, ***14**, ***15** [csak

⁸ Hasonló elven működik a modern *amőba* és (bár nem beírással, hanem játékkö elhelyezésével, de a két eljárás általában könnyen felcserélhető) a távol-keleti *go* játék.

⁹ A játék számomra azonosíthatatlan, mindenestre a játéktábla hasonlít a *manqala*-típusú játékok táblájához (azonban nem azonos, a fő különbség, hogy csak egyetlen nagy, potenciálisan kiinduló- vagy végpontnak, "raktárnak" alkalmas mező látszik rajta). Ezt a játéktípust bizonyíthatóan a kora-középkortól ismerjük Afrikából (R. Pankhurst, Gäbäta, in: *Encyclopaedia Aethiopica: D-Ha*, ed. S. von Uhlig, Harrassowitz, Wiesbaden 2005, 598); egyes kutatók feltételezik az Imperium Romanumban bizonyos formáinak használatát csekély számú régészeti anyag alapján (U. Schädler, Mancala in Roman Asia Minor? *Board Games Studies* 1 (1998) 10-25, L. Mulvin–S. E. Sidebotham, Roman Game Boards from Abu Sha'ar (Red Sea Coast, Egypt), *Antiquity* 78/301 (2004) 602–617, A. J. de Voogt, Mancala Players at Palmyra, *Antiquity* 84/326 (2010) 1055-1066), de ez az elképzelés általánosan nem nyert elfogadást; ezek a táblák mindenestre az aquincuminál jobban hasonlítanak a középkori, ill. modern *manqala*-táblákra.

¹⁰ Hasonlóképpen az edény figurális díszítését írták le mint bekarcolt jeleket több más esetben, ld. ***35** i, p, t, y, ε, ζ. Megtörtént ez még besimított dísszel is, ahol pedig eleve ebből a feltételezésből célszerű kiindulni, hiszen besimított felirat gyakorlatilag ismeretlen, okkal az **1168** töredéken számolhatunk vele (amelynek jelentése megfejthetetlen, és célja egyelőre rejtélyes), a korai időszak kelta edényművességénél egy kivételével (ld. ***23**, ami mindazáltal erősen kétes) mindig díszítőmotívumnak bizonyult a "gyanús" töredék is (***35** q, r, s, u = AM ltsz. 82.3.527, 88.1.18, 88.1.261, 88.1.291, 2002.1.1212, 2007.9.777); tágabban Pannoniából is a kései, IV. századi besimított áruból egyetlen publikált példáról tudok, ahol valódi felirat található (Bilkei I., *ArchÉrt* 104 (1977) 89 sqq., *Instrumenta* 166, nr. 290, Pilismarótról), elvileg tehát az ilyen előfordulása ugyan nem lehetetlen, csak szerfelett valószínűtlen.

¹¹ Ilyeneket kizártam a feltételezett feliratok közül, ld. ***35** d, e, f, j, k (?), o, v, x, ζ, n, δ [ez utóbbi kettő már a tárgy pusztulása után, a törési felületre, ill. a rácementálódott bevonatra húzódva keletkezett!].

leírásból ismert], *17–23. Ezen kívül azonban vannak olyan esetek is, amikor a leltárkönyvben említett jel egyszerűen nem létezik, azt tévesen jegyezték fel.¹²

Meg kell tehát különböztetni az *incerta et spuria* kategórián belül: *a*) kétesen értelmezhető jelzéseket, amelyekről nem egyértelmű, hogy szándékosan vagy véletlenül, sérülés folytán keletkeztek, s amennyiben szándékosan, betűk/azonosítójelek-e vagy nincs jelentésük, *b*) olyan elveszett feliratok, amelyeknél a régi leírásból világos, hogy a töredék szöveget tartalmazott, azt azonban nem lehet eldönteni, ez egyedi (karcolt) felirat s ily módon kutatásunk tárgya-e, vagy sokszorosított felirat (bélyeg), amely nem kötődik Aquincumhoz eredetében és tartalmában, *c*) ezekhez képest szerencsére jóval csekélyebb számban ismerünk a szó klasszikus értelmében vett *spuriát*, olyan hamis feliratokat, amelyeket rómaiként kiadtak vagy akként tartanak nyilván az Aquincumi Múzeum leltárában, *d*) illetve közép- és újkori feliratokat, amelyeket tévesen szintén rómaiként határoztak meg/adtak ki eddig. Gyakorlati okokból ehhez hozzá kellett tenni legalább említés erejéig egy újabb kategóriát, *f*) olyan adatok a leltárkönyvekben, amelyek feliratot említenek egy tárgyon, de megvizsgálva kitűnik, hogy a tárgy nem tartalmaz feliratot, bekarcolása egyértelműen nem felirat vagy egyáltalán nincs rajta semmi jelzés. El kell ugyanis kerülni, hogy a jövőben ezek a téves bejegyzések újra alapul szolgáljanak felirat feltételezésének, így a leghelyesebb ezeket egy tételben rögzíteni.

Hamis, tehát szándékosan rómainak utánzóinak készített modern(ebb) feliratot szerencsére Aquincumban keveset találunk, bár ezek készítése kislelíraton technikailag könnyebb, mint kőfelíraton, de a hamisítások “nagy” korszakában, a renaissance-tól a XIX. sz. első feléig, ezekre nem terelődött figyelem, a XX. században múzeumba került leleteknél pedig szerencsére csak néhány, feltehetőleg inkább tréfából, mint tudományos vagy üzleti csalásból készült darabot sikerült azonosítanom (*29, *30, *31¹³). Mindazáltal ezeket továbbra is gondosan dokumentálni kell, a CIL elveinek megfelelően.¹⁴

A katalógust latin nyelven írtam, mivel a Corpus Inscriptionum Latinarum szerkesztési elvei alapján, válogatásban annak számára készült; a feliratleírásokban a továbbiakban ezt a nyelvet alkalmazom.

¹² Ld. *35 *b, c, g, h, l, m, w, a, η*. Esetleg egy részüknél elképzelhető, de nem túl valószínű, hogy leírásuk óta a tárgy megcsonkult, és a leírt jel elveszett.

¹³ Ez utóbbinak az információtartalma olyan jelentéktelen (egy *cuneus* az edény fenekén), hogy szinte bizonyos, hogy csak az ásató személy ostoba megráfálása végett készült.

¹⁴ A munka nem haszontalan, mert előfordul, hogy a száz-kétszáz éve elvetett feliratok elemzése során valószínűsíthető, hogy ezek mégis hitelesek, csak pontatlanul voltak leírva. A hitelesség megállapításánál ugyanis a XIX. században elsősorban a szöveg római kontextusba helyezhetőségéből kellett kiindulni. Ez a szempont ma is teljes mértékben érvényes, azonban az akkor ismert adatok szerint párhuzamtalan, vagy helytelen latinságú szövegek ma nem egy esetben ismert típusnak számítanak, vagy mai tudásunk szerint beillenek a nyelvfejlődés adott stádiumába. Így például a CIL III 4346 = RIU 622 feliratot Römer “vizenyős” mondanivalója, ehhez képest gyanúsán pontos metrikája és párhuzamtalansága miatt erős gyanúval kezelte, ma azonban már pontosan be tudjuk sorolni verstípusba és megvannak a párhuzamai, továbbá jellegzetes paleográfiai ismérvei és nyelvéllapota alapján egyaránt kielégítően datálható a IV. sz. első felére. Mivel Rómerral ellentétben Mommsen ezt a feliratot nem tekintette gyanúsának, szerencsére eddig is általánosan elfogadott volt, azonban egyes esetekben Mommsen is túlzott szigorral zárt ki feliratokat, s ezek kikerültek a tudományos vizsgálódás köréből.

II

CATALOGUS TITVLORVM AQVINCENSIVM INSTRVMENTORVM
DOMESTICORVM

TITVLI VASORVM SCARIFATI

1023

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini non ornati Drag. 18/31R (5,2) x (23,9) x (15,5), diam. podii 12,3. Intus sigillum M[ASC]VLI M, extrinsecus litt. 1,1-1,7 capitales accurate inscarifatae.

Rep. a. 1930 in Óbuda, in excavatione domus collegi centonariorum NAGY. Falso scribit INVENTARIUM rep. a. 1949 in foro Flórián effossione fossae quisquiliarum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 42367), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Adiutor.

Im. phot. FEHÉR 09061001, 09061002.

Edidit L. NAGY, *LaurAq* II 216 n. 15.

Ab aa. 80-120, ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 263).

1024

tit. vasis fictilis

Frg. vasis fictilis nigri figura humana ornati (7,0) x (7,2), diam. labri cca. 8,4, pars ea quae cincinnos et eminentem partem vultus imitatur. Iuxta cincinnos litt. 0,7-0,8 actariae profunde a.e. scarifatae.

Rep. a. 1937 in Óbuda, agro sacerdotali (Papföld) ins. VI in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.43.80), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

*Aetiā[- -] vel Aeliā[- -]
+ [..] + [- -]*

Im. phot. FEHÉR 09073017. Ineditum.

2 litt. prima *D*, fortasse *P*, *R* vel *B*.

Parte posteriore saec. 2 – primis decadibus saec. 3 ex vase Arretino CARVS ibidem reperto.

1025

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (3,0) x (10,1) x (5,1), diam. podii 9,0. Extrinsecus litt. cursivae valde tenuiter scarifatae 1,4-1,8.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10 in effossione fossae quisquiliarum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 49842), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Amata.

Im. phot. FEHÉR 09061020. Ineditum.

Ab aa. 160-230 ex vase ficto sententia *D*. GABLER.

1026

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis (2,0) x (9,7) x (8,5), diam. podii 7,1-7,2, pigmento rutilo pictum. Extrinsecus litt. 0,5 capitales tenuiter scarifatae (litt. A 0,9).

Rep. a. 1950 d. 21 Iulii in Óbuda, via Pacsirta. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 57655), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Antoni.

Im. phot. FEHÉR 09061812, 09061813. Ineditum.

Litt. O ex A emendata.

Fine saec. 1 – priore parte saec. 2 ex vasibus fictilibus variis, partim Resati similibus ibidem repertis.

1027

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 27 (4,1) x (9,1) x (8,5), diam. podii 5,2. Intus sigillum OF TFSE, extrinsecus litt. cca. 0,5 accurate, sed ob spatium aptum deficiens vix legibiliter scarifatae.

Rep. in Óbuda sporadice (graphio evanido in vase scriptum a. 1932 via Szentendrei). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55733), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

I (?) Attîs.

Im. phot. FEHÉR 09061110, 09061111. Ineditum.

Initio I probabiliter nota numeri; aliquantum superne et alia nota similis fortuiter facta visa. Nexus in fine in anulum podii producitur, compluribus lineis incisus, vix legitur, forte et litt. longa *I* fieri potest (*Attî?*).

Ab aa. 80-120 (cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 566) ex vase ficto.

1028

tit. vasis Arretini

Duo frgg. labri et lateris vasis Arretini (13,5) x (9,5), diam. labri cca. 22. Sub labro margo planus, infra series ovorum, infra remanent partes clipei unius et ad ambo latera arborum singularum. In margine in parte sinistra litt. capitales 0,5-0,6, ad dextrum litt. una G 1,1 (actuarialia) differenti manu scarifatae.

Rep. a. 1950 in Óbuda, foro Szentlélek sub statua in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 58529a-b), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

a Aur(eli-)

b G(- -)

Im. phot. FEHÉR 09061811. Ineditum.

Ab aa. 140-170 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1029

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31R (3,0) x (1,8) x (9,1), diam. imus 10,5. Intus sigillum IVVE[NIS F?], extrinsecus litt. tenuiter, sed opere rudi scarifatae 0,8-1,1 (litt. A 1,3), capitales excepto litt. quarta.

Rep. a. 1951 in Óbuda, via Kiscelli n. 10/12, in effossione fossae quisquiliarum ad fundamenta domus n. II. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 66012), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Aureliu(s).

Im. phot. FEHÉR 09061826, 09061827. Ineditum.

In fine nominis -s omissa est, quod Aquinci in titulis hominum humilis status saec. 1-3 compluries occurrit, cf. FEHÉR, *Nyelvtörténet* III 2.2.3.1. Litt. ultima ex *II* emendata, quae est forma cursiva rarius usitata litt. V.

A fine saec. 2 – initio saec. 3 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Circulation* n. 308).

1030

tit. vasis fictilis

Frg. dolii fictilis cineracei rudis (3,4) x (3,0), extrinsecus litt. inaccratae 1,3-1,8 scarifatae.

Rep. a. 2000 in Óbuda, via Vályog n. 6. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2000.20.5143), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] + ELR[- - -]

Fuit forte: *[Au?]rel(i-) R(- - -)*.

Im. phot. FEHÉR 10100814. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 2 – saec. 3 ex nomine?

1031

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 37, serie ovorum et spiris ornatum, sub labro litt. scarifatae.

Rep. a. 1970 in Óbuda, via Szőlő n. 2, in fundamentis domus Romanae cuiusdam. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus) ubi identificare nequii. Descripsi e prioribus a. 2010.

Avita. (?)

Im. phot. et del. ex PARRAGI. (DVD: S001, S002)

Edidit Gy. PARRAGI, *BR* 25 (1984) 322 cum im. phot. 15.1, im. del. 40.3.

Textum PARRAGI non legit, ‘capacitatem vasis’ signare dicit, quod absurdum est.

Ab aetate Severi–Caracallae ex vase ficto sententia D. GABLER.

1032

tit. vasis fictilis

Frg. patinae fictilis rubro pigmento illitae 5,5 x 19,3 (diam. superne) – 10,0 (diam. in imo), imitantis vas Arretinum Drag. 18/31, cum litt. scarifatis cursivis, cum sigillo REG[- - -].

Rep. a. 1937 in Óbuda, in effossione in via Bécsi, sepulcro n. 19. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 1/1937/19), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

C(- - -) Secundus.

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD: S003)

Ineditum, mentionem facit BÓNIS, *AntHung* 1 (1947) 46 (sine mentione tituli).

Nomen possessoris inscarifatum etsi communiter, inusitatum est et gentilicium inscribi, quod videtur probabiliter, sed non necessario *C(laudius)*.

Fine saec. 1 – parte priore saec. 2 ex usu sepulcreti.

1033

tit. vasis Arretini

Duo frgg. cohaerentia imi vasis Arretini Drag. 32 (2,8) x (6,5) x (7,1). Extrinsecus litt. actuariis similes 0,7-1,1 scarifatae.

Rep. a. 2003 in Buda-Víziváros (reg. II Budapestini), via Ganz n. 12-14, ex segmento B2, loco n. 348. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.14.263), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Cae++[- - -].

Im. phot. FEHÉR 10102801. Ineditum.

Litt. 4 *L* vel *I*.

Ab aetate Severorum ex vase ficto sententia D. GABLER..

1034

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis. In latere duo tituli litt. cursivis diversis manibus scarifati.

Rep. in Óbuda, in figlina apud deversorium Schütz. Pervenit in Museum Aquincense, ubi latet aut periit. Contuli ex editionibus a. 2009.

a *Diom[edes?]*

b *[- - -] + quus Flavus AE[- - -]*

Im. phot. ex BÓNIS (DVD: S004)

Edidit BÓNIS, *BR* 30 (1993) 229, cum im. phot. n. 7 (ibid. 239), lectione B. LÖRINCZ, notans (n. 11) iam modo in hac imagine photographica fragmentum exstare.

b *[- - -]guus Flavus* LÖRINCZ. Litt. 1 *I* vel *E* (fuit fortasse *equus flavus?*).

Initio vel priore parte saec. 3 ex usu figlinae.

1035

tit. vasis fictilis

Frg. patinae fictilis 8,4 x 5 (diam. labri cca. 13) luto flaveni rutilo obductum (paene omnino detricto), cum labro extrorsum curvanti. Extrinsecus titulus litt. Graecis 0,6-0,7 incisus.

Rep. a. 1975 in Óbuda, via Szentendrei n. 2-6 in effossione expletionis fossae 4/c 230-250 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 78.2.210), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Εὐταχία[- - -].

Im. phot. FEHÉR 10042710.

Edidit K. SZIRMAI, *ArchÉrt* 107 (1980) 193, fig. 7/1; KOVÁCS, *CIGP*¹ 85; KOVÁCS, *CIGP*^{2,3} 98 cum im. del; cf. HD 035892.

EYTM KOVÁCS (in im. del. recte). – Litt. *O* minor.

Fine saec. 2 – initio saec. 3 ex vasibus Arretinis una repertis.

1036

tit. vasis fictilis

Frg. lateris urcei fictilis rubri (7,5) x (8,2), infra vestigia ansae litt. actuariis similes 1,2 scarifatae.

Rep. a. 1978 in Óbuda, via Folyamőr, e fossa magna. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 98.36.2380), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Εὐρύ(χ-).

Im. phot. FEHÉR 10100805. Ineditum.

Aetate incerta.

1037

tit. vasis fictilis

Frg. labri et umeri vasis fictilis cineracei (4,3) x (8,0) x (5,2), in duas partes fractum, in umero fascia linearum ornati, in labro plano litt. cursivae profunde inscarifatae.

Rep. a. 2003 a via Záhony meridiem versus, excavatione emporii Auchan aedificandi, segmento E. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.1.5021), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]i Fabia[ni?].

Im. phot. FEHÉR 10052605. Ineditum.

P. KOVÁCS proposuit lectionem *Sabia[ni?]*.

Aetate incerta.

1038

tit. vasis Arretini

Frg. vasis Arretini Drag. 33 2,1 x (5,8) x (5,1) a labro ad imum. Extrinsecus in imo litt. cursivis similes 0,9 scarifatae. In latere duae scarificationes fortuito factae.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 65266), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Flo[- - -].

Im. phot. FEHÉR 10041450. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1039

tit. vasis Arretini

Frg. vasis Arretini Drag. 18/31 5,0 x 19,0 (diam. labri) – 9,8 (diam. podii). Intus in imo sigillum vix legibile, fortasse DAḠ[OMARVS?], extrinsecus litt. 0,45-0,75 scarifatae.

Rep. a. 2006. in Óbuda, via Lajos n. 28-32 in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.27.2373), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Ian(- - -).

Im. phot. FEHÉR 10051960, 10051962. Ineditum.

Ab aa. 100-140 (cf. GABLER–MÁRTON, *Circulation* n. 207) ex vase ficto, sed quam potest, serius sententia D. GABLER.

1040

tit. vasis Arretini

Imum et inferior pars lateris vasis Arretini Drag. 37 (7,6) x (5,7), diam. cca. 7,8. Extrinsecus apud anulum podii litt. cursivae 0,9-1,2 scarifatae.

Rep. a. 1932 in Óbuda a L. Nagy, in effossione figlinae iuxta deversorium Schütz. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 48236), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Iul(i- -).

Im. phot. FEHÉR 09061004. Ineditum.

Litt. prima antequam vas exustum esset, probabiliter casu incisa, posterius autem ad hanc aptantur vasi exusto inscarifatae litterae, quae videntur possessoris nomen esse (*Iulius? Iulianus?*)

Ab ultimo quadrante saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER, si quidem ad figlinam pertinet, utique iam circa metam saec. 2/3.

1041

tit. vasis Arretini

Frg. vasis Arretini a labro ad imum 6,6 x (17,6) x (12,5), diam. podii 9,8. Intus sigillum GIM[ILLVS?], extrinsecus litt. non cursivae 1,7-2,3 scarifatae.

Rep. a. 2006. d. 27 Novembris in Óbuda, via Vörösvári, n. 103-105 in excavatione fossae C₂₀/C₂ a T. Budai Balogh. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.22.509), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Iulia[n-].

Im. phot. FEHÉR 10101816, 10101819. Ineditum.

Ab aa. 140-180 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 253), fortasse aetate Severorum ex loco repertionis.

1042

tit. vasis Arretini

7 frgg. labri vasis Arretini Drag. 33, diam. labri 13,5. In tribus frg. cohaerentibus (4,8) x (4,3) extrinsecus litt. 1,0-1,7 neglegenter scarifatae cursivis similes.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in habitatione fossicia Romana n.127. Pervenere in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.216/219/303/570/2471/2589/2671, n.depos. 123), ubi sunt in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Káll(i- - -). (?)

Im. phot. FEHÉR 10062936.

Edidit VÁMOS, *ArchÉrt* 127 (2002) 73 n. 262, imm. del. 47.5, 44.2.

Litt. 1 valde dubia. Infra versum linea circiter librata bis scarifata.

Ab aetate Antonini ex vase ficto secundum editorem.

1043

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31? (3,5) x (5,7), extrinsecus in medio tres lineae incisae imaginis cuiusdam, infra litt. cursivis similes 0,8-1,2 scarifatae.

Rep. a. 1931 in Óbuda, cum canalibus in via Szentendrei foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 16972), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Lic+[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09052806. Ineditum.

Ex ultima littera inferior finis uti laesio apud fracturam remanet.

A saec. 2, fortasse ab aetate Severi ex vase ficto sententia D. GABLER.

1044

tit. vasis fictilis

Frg. lateris urcei fictilis rutili (9,6) x (8,8), facie trita, extrinsecus litt. cursivis similes maiores quam 2,8 scarifatae.

Rep. a. 1933 in Óbuda, in effossione in via Vihar. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 13761), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Luç[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09052801, 09052802. Ineditum.

Luc[ius] vel *Luc[io]* inventarium.

Saec. 2 – priore parte saec. 3.

1045

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (2,8) x (8,4) x (5,3). Intus sigillum [- - -]NVS, extrinsecus litt. cursivae 2,1 negligenter, sed profunde scarifatae.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55760), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Ma+[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09061165, 09061166. Ineditum.

Litt. ultima *L* vel *X*, ergo legendum nomen *Mal[- - -]* vel *Max[im- - -]*?

Ab aa. cca. 160-210 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1046

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 33, (12) x (11,8), diam. podii 9,2. Intus cum sigillo CAL[VIN]I · MA, extrinsecus valde detritum, cum litt. cursivis 0,8-1,3 scarifatis.

Rep. in Óbuda, loco et tempore propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 23417, vetustior M 43, KUZSINSZKY scribit D 31), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Mari.

Im. phot. FEHÉR 09052819, 09052820.

Mentionem facit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 377.

Marius probabiliter cognomen possessoris, ubique notum, et in Pannonia et provinciis Danuvianis non rarum (cf. LÖRINCZ, *OPEL* III 59).

Ab aa. 130-165 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 123, contra ac IDD., *Galliai-germaniai* 240), utique posteriore parte–fine saec. 2 ex statu trito.

1047

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis (5,4) x (3,0) colore argillaceo, pigmento rubro illitum. Litt. actuariae 0,7-0,8 scarifatae.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55805), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

[Ma]tini+[- -]

Im. phot. FEHÉR 09061802. Ineditum.

Litt. ultima A, N vel M, fuit fortasse [Ma]tina[n- -] vel simile.

Aetate incerta.

1048

tit. vasis fictilis

Vas fictile fuscum non ornatum diam. 12,8 (diam. in imo 5,0), dimidia pars eius defracta. In imo litt. cursivis similes 1,3-1,4 negligenter scarifatae.

Rep. a. 1950 in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 48128), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

Max<i>-
ma.

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S005) Ineditum.

Fine saec. 2–initio saec. 3 ex palaeographia (cf. partem V).

1049

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 37 (9,3) x (10,7), supra margo planus, infra clipeorum margines mutilatae videntur, fortasse opus Heleni. In margine labri litt. capitales 1,1-1,7 scarifatae.

Rep. a. 1930 in Óbuda, in excavatione domus collegi centonariorum NAGY. Falso scribit INVENTARIUM rep. a. 1949 in foro Flórián effossione fossae quisquiliarum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 42248), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2009.

[M]ontanus.

Im. phot. FEHÉR 09111128.

Edidit L. NAGY, *LaurAq* II 212 n. 47, im. phot. XLVI.15; *Látványraktár* n. 878 cum im. phot. *Fontanus* in *Látványraktár*.

Prima tertia parte saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1050

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 31/38? (5,6) x (11,5). Intus sigillum [- -]MI, extrinsecus litt. forte cursivae scarifatae.

Rep. in Óbuda, area municipali ab aede vetere musei aquilonem versus (ins. IV/a). Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 4151, ubi frustra quaesivimus, probabiliter a. 1967 ut reiculum periit. Descripsi ex inventario a. 2009.

[P]a/c kt[- -] ?

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S006)

Edidit FEHÉR, *SEP* 3 (2011) 23-24 cum im. del. 1.

Litt. 2 videtur *G* in delineatione, quod forte male incisum, cf. **1371b**, FEHÉR, *Nyelvtörténet* 412; sed probabilius transversam laesionem fortuito factam fuisse, quae et ad dextrum deorsum continuatur.

Nomen possessoris videtur maxime *Pacatus*, modice crebrum in omni imperio, adhuc septies in Pannonia (cf. LÖRINCZ, *OPEL* III 119), sed paene omnes Carnunti, Aquinci modo **678** (quo titulo hic pro certo serior), KUZSINSZKY, *BR* 8 (1904) n. 4 v. 4 et figulus bene notus *Pacatus*, cf. **1283–1290**. Itaque etsi certi esse non possumus, fieri potest, ut *Pacati* figuli nomen legitur. Saec. 2 a quadrante 2 – saec. 3 e loco, si sigillum legendum [CINNA]MI (sed plus minus et [CINTVS]MI, [MAM]MI, [MAXI]MI, [SAXA]MI conveniunt), ab aa. 140-170 (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 243), quod et *Pacati* figuli nomine convenit.

1051

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini aliquantum adustum (5,1) x (3,4), litt. capitales 0,6-1,3 scarifatae.

Rep. a. 1960 in Óbuda, in effossione areae municipalis. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 62.12.172), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Pri(- -).

Fuit fere: *Pri*(*mus/a*), *Pri*(*mitivus/a*), *Pri*(*scus/a*) etc.

Im. phot. FEHÉR 09110452. Ineditum.

Aetate incerta.

1052

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31R (2,3) x (7,9) x (5,6), diam. podii cca. 12,5. Extrinsecus in imo litt. cursivae *a.e.* scarifatae 0,3-0,9.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51719, vetustior 232, M 344), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

+ [- -]

*Pu*ll[- -]

*Don*a[t- -]

Iulian[- -]

Fe[- -].

Im. phot. FEHÉR 09061026.

Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 223 n. A74 cum im. del.; G. FINÁLY, *BR* 9 (1906) 102 n. 214 cum im. del. Citat A. MEES, *BR* 30 (1993) 66 cum im. phot. tab. 12/2.

1 *A*[- -] TORMA, [- -]i FINÁLY, om. MEES. – 2 *Pub*[*lius*] TORMA, *Pu*[*blius*] FINÁLY, *PV*[- -] MEES. – 3 *bona*[- -] TORMA, FINÁLY, *BONT*[- -] MEES. – 4 *Iulian*[- -] TORMA, FINÁLY, *IVLIA*[- -] MEES. – 6 *fe*[*cit/cerunt*] OMNES.

Videntur nomina inscripta esse; quare homines tot nominati sint pro uno vase, nescio, certe non hi omnes finxere, ideoque et ultimum non *fe*[*cerunt*], sed nomen *Fe*[*lix?* etc.].

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1053

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis colore argillaceo, pigmento rubro paene omnino detricto (15,5) x (8,) diam. podii 12,2, anulus podii defractus, infra litt. actuariae accurate scarifatae 0,9-1,1.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10 in effossione fossae quisquiliarum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 49258), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Purorum (hedera)

Im. phot. FEHÉR 09061010, 09061011. Ineditum.

Cca. ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex **1100, 1116, 1125, *10** in eadem fossa repertis.

1054

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,8) x (9,8) x (5,8), diam. podii 9,1. Intus sigillum SVOBN[- -], extrinsecus iuxta podium litt. capitales 1,2 scarifatae.

Rep. a. 1935 in Óbuda, foro Miklós, cum canalibus fodiebatur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 31172), ubi est in depository. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

Rom[- -].

Im. phot. FEHÉR 10101827, 10101828. Ineditum.

A medio saec. 2 ad aetatem Severorum ex possibilibus figulis (cf. GABLER-MÁRTON, *Gallia-germaniai* 285/286).

1055

tit. vasis fictilis

Vas fictile (7,1) x 6 (diam. labri) globosum, pigmento rubro illitum, e 5 frgg. redintegratum, pariete arta, ansa ad labrum aptatur. In latere litt. Graecae ruditer et graviter scarifatae.

Rep. a. 1976 d. 29 Aprilis in Óbuda, via Szentendrei n. 55-70, ubi cum via Ladik convenit, in effossione 180-200 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 77.7.55), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

[P]ορφίλος.

Im. phot. FEHÉR 10041404. Ineditum.

Probabiliter parte posteriore saec. 2 – saec. 3 ex loco repertionis.

1056

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis luto cineraceo claro obliti (10,1) x (5,2). Extrinsecus litt. cursivae, quas metiri non possumus.

Rep. a. 2003 in Óbuda, via Bécsi n. 96/b, in excavatione sepulcri n. 63 ab A. Facsády. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.6.10446), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Savi.

Im. phot. FEHÉR 10092728. Ineditum.
Aetate incerta.

1057

tit. vasis fictilis

Frg. labri mortarii fictilis colore argillaceo (4,5) x (15). Litt. scarifatae.
Rep. a. 1951 in Óbuda, insula Hajógyári, in effossione sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 53.5.436), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

Secundi.

Im. non habetur. Ineditum.
Saec. 2-3 ex loco repertionis.

1058

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 37 aliquantum adusti (7,7) x (9,3) serie ovorum ornati (figuli Cinnami), supra quam titulus litt. cursivis 1,3-2,4 scarifatis.
Rep. in Óbuda, mansione in monte Csúcs, in effossione J. Szilágyi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 64.8.94), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

Secun[d- - -]

Im. phot. FEHÉR 09110453. Ineditum.
Ab aa. 140-170 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1059

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (3,4) x (4,3). Extrinsecus litt. cursivae rigidae min. 0,9 scarifatae.
Rep. a. 2006 in Óbuda, via Lajos n. 28-32 in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 2006.27.2021, ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

+EC++[- - -]

Fuit fere *Secun[d- - -]* vel *Fecun[d- - -]*.
Im. phot. FEHÉR 10052603. Ineditum.
Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1060

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 37 (5,3) x (5,7). Infra labrum litt. capitales 0,4-0,8 tenuiter scarifatae.
Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55711, vetustior 233), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - - S?]ilvii.

Im. phot. FEHÉR 09061032.

Edidit G. FINÁLY, *BR* 9 (1906) 102 n. 215 non interpretans.
A posteriore parte saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1061

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 33 (5,8) x (8,1) x (8,0), diam. podii cca. 5,4. Intus sigillum IVLIANI M. Extrinsecus litt. 0,7 capitales compluribus motibus scarifatae.
Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55729), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Surio.

Im. phot. FEHÉR 09061109, 09061105. Ineditum.
Litt. *SV* ex *II* vel *IA* emendatae. Imae litt. *R* post addita est incisio quaedam, ob quam litt. *B* similis videtur. Eodem tempore in summis litt. *RI* rasura facta est.
Ab aetate Antonini–Marci (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 255).

1062

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 33 (3,1) x (5,7) x (4,4), diam. podii 4,2. Intus sigillum ALB[- - -]. Extrinsecus in imo litt. capitales 0,55-0,8 scarifatae.
Rep. a. 1979 mm. Aug-Oct. in Óbuda, Kaszásdűlő in effossione habitationis Romanae, ex fossa 6. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 80.4.215), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Ter(- - -)

Im. phot. FEHÉR 09111140, 09111141. Ineditum.
Sigillum legit INVENTARIUM ATTIANVS, erat re vera ALBINVS?
Ab aa. 130-190 (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 230)?

1063

tit. vasis fictilis

Frg. urcei (?) fictilis a labro ad latus (9,8) x 11,3 (diam.), pigmento rutilo picti, cum incipienti ansa, sub collo in latere ornamentum impositum figuram rotae (vel scuti?) et superne faciem barbatam et coronatam reddens. Infra ornamentum titulus litt. profunde incisis 0,9-1,4 capitalibus (excepta *E*), quarum hastae deorsum ductae nonnumquam labente stilo tenuiter ultra producuntur.
Rep. in Óbuda sporadice (ad figlinam in area municipali pertinere ait L. NAGY). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55303), ubi est in depository. Inveni adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

T(h)reptu[s].

Im. phot. FEHÉR 09110421, 09110408.
Edidit L. NAGY, *Budapest története* 636, cum im. phot. CXII.1.
Priore parte saec. 3 ex figlina?

1064

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis colore latericio, virgis pigmenti rutili illitis, 8,7 x 11,9. Extrinsecus litt. non cursivae 2,7 scarifatae.

Rep. a. 1949 in Óbuda, foro Flórián, in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 42671), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

U+[- - -].

Im. phot. FEHÉR 10092411. Ineditum.

Litt. 2 *B* vel *D*, minus probabiliter *P* vel *R*. Inventarium legit capite pronum [- - -]ia.

Aetate incerta, forte saec. 2?

1065

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 diam. 9,7. Infra sigillum illegibile (cum imitatione scribendi), extrinsecus litt. cursivis similes 0,8-1,3 scarifatae.

Rep. a. 1935 in Óbuda, via Calvin n. 2, in effossione conservatoria a L. Nagy. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.17.168), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Ulpius Ingē(nuus).

Im. phot. FEHÉR 09073055, 09073056. Ineditum.

Sigillum fortasse VERVS F? INVENTARIUM legit PRIMITIVS F, nescio qua ratione.

Ab aa. 160-230 ex vase ficto sententia D. GABLER, si Veri, 180-210 (cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 639).

1066

tit. vasis fictilis

Frg. lateris urcei magni fictilis (14) x (9,6) colore argillaceo, e quattuor particulis recompositum. Extrinsecus litt. cursivae 2,3-2,4 compluribus incisionibus scarifatae.

Rep. a. 1973 d. 10 Decembris in Óbuda, via Föld n. 13-17 in effossione, 250 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 74.8.79), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Val[e- - -]

Im. phot. FEHÉR 09110438. Ineditum.

Aetate incerta, potissime saec. 2 ex vasibus ibi repertis.

1067

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,6) x (10,8) x (5,5), diam. podii 8,4. Intus sigillum [VR]SINVS F (?), extrinsecus litt. 1,5-1,9 valde negligentes, cursivis similes compluribus incisionibus vix legibiliter scarifatae.

Rep. a. 1976 in Óbuda, via Szentendrei n. 24-26 in effossione, segmento 3. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 78.5.568), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Vale(- - -?)

Im. phot. FEHÉR 09110428, 09110429. Ineditum.

A fine saec. 2 – initio saec. 3 (cf. GABLER–MÁRTON, *Circulation* n. 661).

1068

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 31 (2,2) x (4,7) x (3,1), diam. podii 5. Intus sigillum MA[- - -], extrinsecus litt. 0,7-1,0 accurate scarifatae.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55762, vetustior M 105), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Vi+[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09061167, 09061168. Ineditum.

Legendum nomen *Vib*[- - -] vel *Vir*[- - -].

Ab aa. 180-210 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1069

tit. vasis fictilis

Frg. vasis fictilis cineracei (4) x (11) x (14) cum labro turgido, intus in imo ornamentum q.d. Rädchenverzierung. In imo litt. scarifatae.

Rep. a. 1989 in Budaújlak (regione III Budapestini), via Lajos in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 89.6.833), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Vict(or- - -)

Im. non habetur. Ineditum.

Saec. 2 ex loco repertionis, potius priore parte ex vasibus ibi repertis.

1070

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 18/31 (5,8) x (4,2). Extrinsecus litt. durae angulares 0,6 scarifatae.

Rep. a. 1953 in Óbuda, via Hunor n. 20, in effossione conservatoria, supra pavementum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 54.14.249), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[Vi?]cto[r - - -]

Im. phot. FEHÉR 09073038. Ineditum.

Litt. *O* rectangularis. Litt. *T* tenuiter signata, postea validius scarifata.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1071

tit. vasis fictilis

Frg. labri et lateris vasis fictilis Arretina imitantis rutilo pigmento incrustati 3,7 x (11,9) diam. labri 14,2. Extrinsecus in amplissima parte cum litt. actuariis accurate, sed valde tenuiter scarifatis 0,4-0,5.

Rep. a. 1929 a L. Nagy in Óbuda in area q.d. ager sacerdotalis i.e. Papföld (a moenibus municipii aquilonem versus), in effossione furni Romani. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 34361), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Vitalis.

Im. phot. FEHÉR 09060308, 09060309.

Mentionem facit PÓCZY, *ArchÉrt* 7 (1956) 124.

Aetate incerta, potissime saec. 3.

1072

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,5) x (10,6) x (5,3), diam. podii cca. 9,0. Extrinsecus litt. minimum 1,0 scarifatae.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in loco q.d. n. 10. Pervenit in Museum Aquincense, (inv.n. AM 95.7.5293, cetera frgg. eiusdem vasis 95.7.5291/5470/5471), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Vivi. (?)

Im. phot. FEHÉR 10050437.

Edidere LEBEGYEV–MÁRTON, *ArchÉrt* 128 (2003) 147 n. 139, im. del. 13.1.

A parte priore saec. 2 ex vase ficto secundum editores.

1073

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (3,0) x (11,3) x (10,2), diam. imus 11,0. Intus sigillum FIRMVS FE, extrinsecus litt. cursivae 1,5 (v.1), 1,2 (v.2) scarifatae, iuxta anulum podii v. 1. superne, v. 2 in imo, ambo dextrorsum currunt.

Rep. a. 1952 in Óbuda, via Kiscelli n. 10-12, in fine meridionali fossae I/a effossionis conservatoriae. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 53.4.177, ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -] + a

[- - -] + ni.

Im. phot. FEHÉR 09073062, 09073063. Ineditum.

1 litt. prior V vel N. – 2 fortasse incipit hasta dextra litt. V. Probabiliter intelligenda ut nomina. Ab aa. 160-190 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 251).

1074

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 31R, 7,5 x 26 (diam. labri) – 11 (diam. podii). Intus sigillum AVEN[TINI?], extrinsecus litt. cursivis similes, vix legibiles 0,8-1,1 scarifatae (vel forte modo imitatio scribendi?).

Rep. a. 1951 in Óbuda, via Kiscelli n. 10/12, in effossione, in fossa quisquiliarum n. 2. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 66240), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -] + *atia*. (?)

Im. phot. FEHÉR 09061815, 09061816. Ineditum.

Ab aa. 150-175 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 235).

1075

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 46 4,3 x 3,4. Extrinsecus litt. accurate prius scarificatione notatae (eodem tempore emendatae), dein incisae 0,5-0,7.

Rep. in Óbuda, loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 23451, vetustior 236), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -] *DINIS* [- - -]

Fuit fortasse [- - -] *dini* *S* [- - -]?

Im. phot. FEHÉR 09052821.

Edidit G. FINÁLY, *BR* 9 (1906) 102 n. 217.

[- - -] *dinis* vel [- - -] *dides* FINÁLY, *DIDIŦS INVENTARIUM*. Litt. *N* ex *D* emendata. P. KOVÁCS mihi proposuit pro emendatione lectionem *Diônīs* [- - -], qui autem nexus *ÔN* valde inusitatus esset, cum litt. *O* litt. *D* simillima, atque *I* prior notata ab incisa sinistrorsum iacet, unde puto *N* prius non esse designari coeptam.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1076

tit. vasis Arretini

Frg. labri et lateris vasis Arretini Drag. 31 (6,4) x (8,9), infra labrum crux 1,1 tenuiter scarifata cum duabus longis lineis ad unum finem eius additis (imago stellae crinitae?), infra in latere litt. non cursivae (actuariis similes; metiri non possumus).

Rep. a. 2006 d. 12 Decembris in Óbuda, via Vörösvári n. 103-105, in excavatione fossae C₂₀/C₆ a T. Budai Balogh. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.22.830), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] *ecti*.

Im. phot. Fehér 10101820. Ineditum.

Aetate Severorum ex sententia repertoris.

1077

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 31 (3,8) x (8,5) x (7,8), diam. podii 10,6. Intus sigillum *S*[*ED?*]*ATI* *M*, extrinsecus litt. accurate scarifatae 0,8-0,9 non ordinariae, quae cursivae esse non videntur.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55753, vetustior M 258), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -] *eli*. (?)

Im. phot. FEHÉR 09061147, 09061148, 09061149. Ineditum.

Litt. prima non clare legibilis, forte *C* cum hasta media non consulto ducta.

A quadrante secunda saec. 2 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 280).

1078

tit. vasis Arretini.

Frg. vasis Arretini ignota magnitudine. Titulus scarifatus.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. vetustior 61), ubi identificare nequii. Descripsi ex prioribus a. 2010.

[- - -]entânus. (?)

Im. non habetur.

Edidit G. FINÁLY, *BR* 9 (1906) 102 n. 213.

[- - -]entnus vel [- - -]entanus FINÁLY.

Aetate ignota.

1079

tit. vasis fictilis

Frg. vasis fictilis crassi rubentis (6,5) x ?, in imo litt. scarifatae magnitudine ignota.

Rep. a. 1935 in Óbuda, in via Szentendrei cum canalis foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 35512), deinde ut reiculum perditum est. Descripsi ex inventario a. 2009.

[- - -]er f(ecit).

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate ignota.

1080

tit. vasis Arretini

Frg. lateris et imi vasis Arretini Drag. 33 (6,0) x (8,9) x (7,9), diam. imus 5,5, diam. labri cca. 13. Intus in imo sigillum [P]AVLI, extrinsecus litt. oblongae capitales, quas metiri non possumus.

Rep. a. 1934 in Óbuda, area officinae gasi, in excavatione figlinarum Romanarum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 56.73.19, vetustior M 316), ubi est in depositario. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

[- - -] + ia.

Im. phot. FEHÉR 09073014, 09073015. Ineditum.

Litt. prima V vel N?

Ab aa. 140-170 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 270).

1081

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (5,3) x (3,4). Intus sigillum [- - -] + V(?) LI F (?), extrinsecus litt. neglegenter scarifatae 1,0-1,3.

Rep. in Óbuda, via Fényes A., ad aedem vigiliae. Dono L. Baják pervenit in MNM a. 2009 (sine inv.n.), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] + in<u>s.

Im. del. FEHÉR 100622r9, im. del. a BAJÁK facta. (DVD S007) Ineditum.

Complurium figulorum opus ex relictis litteris fieri potest, ex quibus maxime CATVLI F et PECVLI F, ut in Pannonia noti, cogitari possunt.

Ab aa. 150-190 ex possibilibus figulis (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 242, 270).

1082

tit. vasis fictilis

Labrum vasis fictilis latericii coloris, pigmento rubro fuscato illiti, probabiliter Arretina imitantis (8,0) x (4,3). Extrinsecus infra labrum (capite prone) litt. cursivis similes 1,6-1,8 scarifatae.

Rep. in Óbuda a. 1883 ('nuper' TORMA), in officina Grünwaldi et Socii, dono I. Steiner pervenit in MNM, inv.n. MNM 74.1883.3m, ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] *Iûl(ian-)*.

Im. phot. ex MNM (DVD S008)

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 24 n. 2; DOMASZEWSKI, III 12014^{695a}.

Iûl[- - -] TORMA, DOMASZEWSKI.

Aetate incerta.

1083

tit. mortarii fictilis

Frg. labri mortarii fictilis (6,2) x (9,7) x (2,6), colore flavo. Titulus litt. cursivis 0,4-1,8 a.e. profunde scarifatus.

Rep. in Óbuda, in area municipali ad viam quae a via ferrea ducit prope aedificium musei. Pervenit ad Museum Déry in Debrecen, unde per MNM in Museum Aquincense missum est (inv.n. AM 67.11.1), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -] *hêrius fe(cit)*.

Im. phot. FEHÉR 09110435. Ineditum.

(Fine saec. 2)–initio saec. 3 ex palaeographia (cf. partem V).

1084

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,4) x (6) x (5), diam. imus 9,2. Extrinsecus litt. scarifatae 0,7.

Rep. a. 1935 in Óbuda, via Vihar, in effossione conservatoria. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 54.2.62b), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -] *ma*. (?)

Im. phot. FEHÉR 09073034. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1085

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis (urcei?) fictilis colore argillaceo (9,3) x (6,3), umerum linea incisa signat, infra 2 versus litt. cursivis rigide scarifatis 0,9 (v. 1).

Rep. a. 2004 in Óbuda, via Pók, ad pontem in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2004.31.245), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] *maña*

[- - -] + RECE + [- - -]

Im. phot. FEHÉR 10052607. Ineditum.

Aetate incerta.

1086

tit. vasis fictilis

Labrum et pars lateris patinae altae pigmento rutilo (ad labrum fuscato) pictae (4,7) x (6,0), diam. labri cca. 14. Extrinsecus litt. elegantes actuariis similes 0,4-0,55 inscarifatae.

Rep. a. 1933 in Óbuda, via Vihar in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 13832), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -] *mì Geniolì.*

Im. phot. FEHÉR 09052803. Ineditum.

Fuit fere: [Septi] *mì* vel [Postu] *mì*?

Medio-posteriore parte saec. 2 ex vasibus Arretinis ibi repertis, uti Cinnami et Cagdati.

1087

tit. vasis fictilis

Frgg. duo labri et lateris vasis fictilis cineracei rudis (2,0) x (2,2) x (3,9) atque (3,7) x (6,0). In latere extrinsecus fascis virgarum libratarum, infra litt. scarifatae (metiri non possumus).

Rep. a. 2003 in Óbuda, via Bécsi n. 96/b ab A. Facsády. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.6.1762), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] *mi.*

Im. phot. FEHÉR 10092729. Ineditum.

Litt. 1 forte et A fieri potest, sed minus probabile.

Saec. 2 – priore parte saec. 3 ex vasibus Arretinis una repertis sententia P. VÁMOS.

1088

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis (4,8) x (6,0) colore argillaceo, incrustatione rutila. Extrinsecus litt. cursivis similes 1,3-1,4 scarifatae.

Rep. a. 1974 in Óbuda, effossione areae municipali segmento 3, ad occidentem 230-280 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 77.3.327), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] *nani.* (?)

Im. phot. FEHÉR 10050417. Ineditum.

Fortasse legi potest et [- - -] *uvani* vel [- - -] *urni*. Post litt. ultimam scarifatio perpendicularis tenuis prius facta.

Saec. 2-3.

1089

tit. vasis fictilis

6 frgg. cohaerentia et recomposita (10,2) x (8,6), item 16 separatim habita – unum inscriptum (6,0) x (6,1) – lateris, necnon ansa (10,3) x (5,5) urcei magni tenuis colore latericio, valde adusti. In latere litt. partim cursivae 2,0-2,8 scarifatae.

Rep. a. 2003 d. 21 Augusti in Óbuda, via Bécsi 96/b, in excavatione sepulcri n. 136 ab A. Facsády. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.6.11026), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] *per* [- - -] *us*.
II

Im. phot. FEHÉR 10092727. Ineditum.

Fine saec. 2–initio saec. 3 ex palaeographia (cf. partem V).

1090

tit. vasis fictilis

Frg. vasis fictilis colore argillaceo (4,4) x (3,7). Extrinsecus litt. cursivae scarifatae (metiri non possumus).

Rep. a. 2000 in Óbuda, foro Dugovics Titusz n. 13-17, in excavatione segmenti 10, inter duos muros 83 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2000.8.364), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] *pn* *ûs*.

Im. phot. FEHÉR 10051966. Ineditum.

Fine saec. 1 – initio saec. 2 ex vasibus ibidem repertis.

1091

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 33 (6,2) x (5,6). Extrinsecus litt. 0,9-1,1 scarifatae.

Rep. a. 1943 in Óbuda, apud porticum musei cum fossa defensionis impetuum aeriorum fodiebatur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.28.11), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -] *ni*. vel *IN*[- - -].

Im. phot. FEHÉR 09073032. Ineditum.

Ab aa. cca. 160-210 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1092

tit. vasis fictilis

Frg. imi et lateris vasis fictilis detriti colore argillaceo (3,3) x (9) x (6), diam. podii 9,8. Extrinsecus litt. cursivis similes 1,8-2,0 accurate incisae.

Rep. a. 1976 in Óbuda, via Szentendrei n. 22-24, in effossione, segmento 6 ad meridiem, iuxta muros. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 78.5.1090), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- -]nu(s).

Im. phot. FEHÉR 09110444. Ineditum.

Videtur nomen possessoris in nominativo, qui casus Aquinci saepius sine -s dicebatur, cf. FEHÉR, *Nyelvtörténet* III 2.2.3.1.

Aetate incerta.

1093

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31R (3,6) x (10,0) x (10,4), diam. podii 12. Extrinsecus litt. actuaras imitantes 1,4-1,6 scarifatae, iuxta quas defectus primarius materiae. In imo anulo podii crux minor probabiliter fortuito scarifata.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55755b), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

[- -]nus.

Im. phot. FEHÉR 09061153. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1094

tit. vasis Arretini

Frg. lateris et imi vasis Arretini mensuris ignotis. Intus sigillum DAMINI · F, extrinsecus in latere litt. scarifatae, fortasse cursivis similes.

Rep. in Óbuda, area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. vetustior M 249), ubi identificare nequii. Descripsi ex prioribus a. 2010.

[- -]nis *AR*T (?) /XV/

Im. typogr. ex KUZSINSZKY. (DVD S009)

Mentionem facit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 377.

XV capite prone et negligentius videtur, forte alia manu.

Ab aa. 140-190 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 248).

1095

tit. vasis Arretini

Duo frgg. imi vasis Arretini, diam. podii cca. 10,5. Extrinsecus litt. 0,7-1,1 scarifatae.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in loco q.d. n. 194, segmento XI/3.6. Pervenire in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.5460/5415), ubi sunt in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

[- -]ini. (?)

Im. phot. FEHÉR 10050435.

Edidere LEBEGYEV-MÁRTON, *ArchÉrt* 128 (2003) 151 n. 169, im. del. 14.4.

Saec. 2 ex vase et usu figlinae secundum editores.

1096

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31? (4,0) x (7,0). In latere iuxta podium litt. 0,9-1,2 scarifatae cursivae, dein in capitales emendatae.

Rep. a. 1941 in Óbuda, area municipali, in excavatione fossae T ad Mithraeum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 26957), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] *ther.* (?)

Im. phot. FEHÉR 10100103. Ineditum.

Litt. 1 hasta perpendicularis, *T* vel minus probabiliter *I*. Litt. *R* primum ductu cursivo, dein supra scarifata ductu capitali.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1097

tit. vasis fictilis

Frg. umeri vasis fictilis (17,0) x (10,7) colore argillaceo, in inferiore parte virga rubra lata pictum. E duabus partibus redintegrata. Litt. capitales 1,85 scarifatae.

Rep. a. 1974 d. 21 Martii in Óbuda, via Vörösvári n. 22 in effossione 200 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 80.6.86), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -] + *ul[u?]s*.

Im. phot. FEHÉR 09111146. Ineditum.

E litt. 1 pars ima hastae perpendicularis manet. Litt. 2 forte et *N*fuisse potest.

Ab aa. 180-235 ex vase Arretino cum sigillo VERECVND ibidem reperto (cf. GABLER–MÁRTON, *Circulation* n. 636).

1098

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (4,2) x (5,5). Intus sigillum [- - -] + VS, extrinsecus scarificationes alia supra aliam tenuiter et profundius, quarum accuratiores probabiliter litterae sunt.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 65103), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] VR + ?[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10041443, 10041444. Ineditum.

Nota ultima dubium an sit littera. Fuit fortasse [- - -] *ur[u]s*? Inventarium non meminit, sed dicit n. 65104 titulum habere *IX*, qui autem omnino non exstat, probabiliter falso ibi adscribit hunc titulum.

Ab aetate Severorum ex vase ficto sententia D. GABLER.

1099

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis rudis colore cinereo sine podio (2,5) x (5,1) x (3,2), diam. imus cca. 5. Extrinsecus iuxta imum in latere litt. cursivae profunde, sed negligenter scarifatae (metiri non possumus).

Rep. a. 1964 in Óbuda, parte orientali areae municipalis, in effossione fossae ab occasu ad ortum ductae 50 in profundo, in strato mixto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 65.2.110), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

[- - -] + *us*. (?)

Im. phot. FEHÉR 10092421. Ineditum.

Litt. 1 hasta perpendicularis.

Saec. 3 ex palaeographia (cf. partem V).

1100

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (3,0) x (8,0) x (6,2), diam. podii cca. 11. Sine sigillo, extrinsecus litt. cursivae neglegenter, sed profunde scarifatae 1,0-1,9.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10 in effossione fossae quisquiliarum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 49840), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

+*EGE*+ vel +*IIGII*+

Im. phot. FEHÉR 09061018. Ineditum.

Ex litt. prima hasta perpendicularis manet. Litt. *E* cum duobus hastis perpendicularibus, fortasse et *II* legi possunt. Litt. ultima *A* (in quo casu forte *leg(io) II a[d(iutrix)]?*), *M* vel *N* (quibus suppositis [- - -] + *ii/e Gem*[- - -] vel *Geη*[- - -]).

Ab ultima tertia parte saec. 2 ad primam saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1101

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (3,0) x (10,8) x (9,1), diam. podii 10,4. Intus sigillum PATRICIAN[VS], extrinsecus litt. cursivae 1,3-1,7 mediocri tenuitate scarifatae.

Rep. a. 1951 in Óbuda, via Kiscelli n. 10/12, in effossione, in fossa quisquiliarum ad fundamenta domus n. II. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 66065), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

Ad [- - -]
MI+

Im. phot. FEHÉR 09061822, 09061823, 09061824. Ineditum.

Ab aetate Antonini ex vase ficto (cf. OSWALD, *Index* 232).

1102

tit. vasis Arretini

Frg. vasis Arretini Drag. 33 (8,5) x (6,6), diam. labri 14,0. Litt. ruditer scarifatae 1,3-1,9.

Rep. a. 1932 in Óbuda, in via Szentendrei cum canalis foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 31394), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Ara[..] + [- - -]

Im. phot. FEHÉR 10041428. Ineditum.

Litt. ultima hasta deorsum oblongata A, M, N, S? Fortasse legendum aliqua forma nominis gentis Araviscae (vel nomen, in Pannonia ex similibus novimus Arabus, cf. LÖRINCZ, *OPEL* I² 71)?

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1103

tit. amphorae

Frg. amphorae mensuris ignotis, extrinsecus litt. cursivae scarifatae.

Rep. a. 1934 in Óbuda, via Selmeczi in excavatione furni. Pervenit in Museum Aquincense, ubi latet. Descripsi e prioribus a. 2010.

Coh(ortis) I F(laviae) C(anathenorum?) XVI c(ongii?)

Im. phot. et del. ex HÁRSHEGYI-VÁMOS. (DVD S010, S011)

Edidit HÁRSHEGYI-VÁMOS, *Firkák* 1 (2007) 159-161 cum im. del. et phot. 5; mentionem faciunt GABLER-HÁRSHEGYI-LASSÁNYI-VÁMOS, *AAH* 60 (2009) 64.

Saec. 2 parte posteriore – 3 priore ex genere amphorae (*Zeest* 90), auctoribus HÁRSHEGYI-VÁMOS parte posteriore aetatis Marci ex cohorte.

1104

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis Arretina Drag. 32 imitantis pigmento rubro picti, detriti (3,1) x (13,4) x (10,9), diam. imus 9,6. Titulus litt. 0,8-1,2 ruditer factis partim cursivis scarifatus.

Rep. a. 1954 d. 14 Augusti in Óbuda, via Folyamőr ante portam domus n. 3, cum gasiductus ponebatur, 220 in profundum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.07.600), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

*Conle-
gium qui
[- - -]NII
[- - -]A*

Im. phot. FEHÉR 09073018. Ineditum.

Parte posteriore saec. 2 – saec. 3.

1105

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini (7,0) x (4,2). Extrinsecus notae 1-1,8 perpendiculariter scarifatae, quae aliquod signum videntur, non litterae; intus valde tenuiter notae scarifatae, quas litteras cursivas esse probabile est.

Rep. a. 1932 in Óbuda a L. Nagy, in effossione figlinae iuxta deversorium Schütz. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 48221), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

De [- - -]

Im. phot. FEHÉR 09061006, 09061007. Ineditum.

Ab ultima tertia parte saec. 2 ad primam saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER, ex usu secundario et ex aetate figlinae saec. 3 priore parte.

1106

tit. vasis fictilis

Duo frgg. cohaerentia lateris vasis fictilis colore argillaceo tenuis (5,3) x (6,9) pigmento rutilo illita. Extrinsecus litt. capitales 1,3-1,5 scarifatae.

Rep. a. 2003 d. 17/18 Iunii in Óbuda, via Bécsi n. 96/b in excavatione ex strato mixto ab A. Facsády. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.6.1274), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Dē me [- -] (?)

Im. phot. Fehér 10092730. Ineditum.

Ex spatio post litteras magis puto sic legendum, quam *Deme[trius]* vel simile.

Saec. 2 – prima tertia parte saec. 3 ex vasibus Arretinis una repertis sententia P. VÁMOS, potius saec. III ex palaeographia (cf. partem V).

1107

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 33 (5,6) x (7,3). Inscarifata protoma humana aliquid (aureolam vel pilleum) in capite habens, supra quod titulus duorum versuum litt. rudibus capitalibus 0,4-0,6, a titulo ad sinistram linea angulosa non explicabilis, ad dextrum tres incisiones magnae stellam formantes titulo prius factae.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55812), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Mi (?) HS (=sestertium)

DLXX

Im. phot. FEHÉR 09110410. Ineditum.

Probabiliter ab aetate Severorum ex vase ficto sententia D. GABLER.

1108

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis rutili (8,5) x (8,2), extrinsecus litt. 2,3-2,8 manu inhabili prius tenuiter scarifatae, dein (aliquantum diverse) incisae.

Rep. a. 1935 in Óbuda, foro Miklós, cum canalis foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 31337), ubi est in depository. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

[- -] + vict + [- -]

Im. phot. FEHÉR 10101837. Ineditum.

Litt. 1 forte *N* ex *M* compluribus scarificationibus correcta? – Post litt. 2 scarificatio fortuito facta. – Litt. 4 ex *K* correcta. – Litt. 6 *R* cursiva vel *IY*?
Aetate incerta.

1109

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 35, cum sigillo [- -]AI, extrinsecus litt. scarifatae.

Rep. a. 1970 in Óbuda, angiporto Szőlő n. 2, in fundamentis domus Romanae cuiusdam. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi identificare nequii. Descripsi ex prioribus a. 2010.

Utere.

Im. phot. et del. ex PARRAGI. (DVD S012, S013)

Edidit Gy. PARRAGI, *BR* 25 (1984) 322 cum im. phot. 15.4, im. del. 41.9.

Aetate Hadriani vel Antonini ex loco repertionis.

1110

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini (5,2) x (5,9). Extrinsecus litt. 1,3-1,6 capitales tenuiter et turpiter scarifatae.

Rep. in Óbuda, in fundo inter vias Pacsirtamező et Fényes A., de summa impletione putei Romani. Dono L. Baják a. 2009 pervenit in MNM (sine inv.n.), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Uter[e].

Im. del. a BAJÁK facta. (DVD S014) Ineditum.

Aetate incerta.

1111

tit. vasis fictilis

Frg. urnae fictilis cineracei coloris cum labro transverso (9,0) x 16,4 (diam. labri), infra labrum litt. actuariae (maiores quam 2) a.e. scarifatae.

Rep. a. 1944 in Óbuda, via Szél, in effossione conservatoria. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 54.4.162), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -] VT+[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09073036. Ineditum.

Litt. ultima forte *E* vel *F*. Fuit fortasse *Ute[re]*?

Cca. ab aa. 140-180 ex variis vasibus Arretinis ibidem repertis.

1112

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis tenuis (2,1) x (3,8) colore rutilo illiti, titulus litt. cursivis 0,3-0,75 scarifatus.

Rep. a. 2006. in Óbuda, via Lajos n. 28-32 in excavatione segmenti AB fossae 9. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.27.960), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]abas (?) +[- - -]

[- - -]ia quat[- - -]

[- - -]+[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10051968. Ineditum.

1 Litt. 2 forte et *D* fieri potest, ultima *C*, *G*, *O* vel *Q*.

Aetate incerta.

1113

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini (5,4) x (3,4) cum opere anaglypho. Intus litt. cursivae (?) tenuiter scarifatae (metiri non possumus).

Rep. a. 2005 in Óbuda, via Beszterce 4-6 in excavatione, segmento 11 e facie lapidea. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2005.24.542), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] et [- - -] (?)

Im. phot. FEHÉR 10052608, 10052609. Ineditum.

Dubium an litterae consulto factae sint.

A fine saec. 2 – prima tertia parte saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1114

tit. vasis fictilis

Frg. patinae fictilis 7,5 x 6,5 (diam.) redintegratum a labro ad imum, luto cineraceo obductum, intus ornamentum q.d. Rädchenverzierung. Extrinsecus litt. scarifatae.

Rep. a. 1976 in Óbuda, via Szentendrei n. 24-26 in effossione, segmento 1 ad meridiem. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 78.5.343/b), ubi ab a. 1993 ab E. Máritý exemptum latet. Descripsi ex inventario a. 2010.

ABC/D

Im. non habetur. Ineditum.

Legitur ABCP.

Aetate incerta, si erat e genere mercis delicatae cineraceae Pannonicae, saec. 2.

NOTAE NVMERORVM

1115

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 31 (8,0) x (7,8), diam. podii cca. 8,5. Extrinsecus litt. 0,55-0,8 profunde inscarifatae. Infra incepta sed non perfecta scarifatio.

Rep. a. 1931 in Óbuda, cum canalis in via Szentendrei foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 16973), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

LXXXIII

+

Im. phot. FEHÉR 09052807. Ineditum.

Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1116

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (7,0) x (4,3), diam. podii 8,5, sine sigillo. Extrinsecus litt. capitales, accurate transverse scarifatae 0,8.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10 in effossione fossae quisquiliarum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 49841), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

LV

Im. phot. FEHÉR 09061013. Ineditum.

Sic legendum esse videtur ex eo quod hasta dextra litt. V posterius incisa.

Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1117

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32? (2,2) x 7,9 (diam. podii). Extrinsecus in imo *a.e.* litt. cursivae 1,0-2,8 scarifatae.

Rep. a. 1963 d. 26 Iulii in Óbuda, via Meggyfa, aggere ad parietem septentrionalem scholae iuncto inter pilas n. 11-12 in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 66.13.74), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

LIII

Im. phot. FEHÉR 09110419. Ineditum.

Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1118

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (3,4) x (7,7) x (5,3), diam. podii 4,6. Extrinsecus valde detritum, crux per omne podium lineis curvis scarifata per notas priores cca. 2,0, fortasse numerorum.

Rep. a. 2000 in Óbuda, via Vályog n. 6, in excavatione ex strato A1-2. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2000.20.19997, emendatus ex 2000.20.19525), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

LII vel *LE[- -]*

Im. phot. FEHÉR 10062907. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1119

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 31 valde detritum (3,6) x (6,1), anulus podii omnino defractus. Intus notae numeri 0,6-1,0 profunde scarifatae, nonnullae scarificationes non ex consulto factae.

Rep. a. 1931 in Óbuda, cum canalisis in via Szentendrei foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 17019), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

XXXVII

Im. phot. FEHÉR 09052817. Ineditum.

Nota V capite prona.

Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1120

tit. vasis fictilis

Frg. imi urcei fictilis argillacei coloris (5,4) x (11,4) x (10,0), diam. imus 7,9-8,2. Extrinsecus in imo numeri 1,8-2,1 scarifatae.

Rep. a. 1960 in Óbuda, via Keled n. 1, in excavatione conservatoria, cum gasiductus ponebatur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 63.7.296), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

XXX

Im. phot. FEHÉR 09120226. Ineditum.
Aetate incerta.

1121

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,6) x (7,5) x (5,2), diam. podii 10,1. Extrinsecus notae numerorum 1,1 scarifatae.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55809, vetustior 234, M 307), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

XX+

Im. phot. FEHÉR 09061804.

Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 227 n. D7 cum im. del.; G. FINÁLY, *BR* 9 (1906) 102 n. 218.

Legendus numerus XX *V*[- - -?] vel XX~~X~~[- - -?].

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1122

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (1,9) x 5,6-5,7 (diam. podii). Intus sigillum DAMINI · M, extrinsecus in imo notae 0,8 scarifatae.

Rep. a. 2006 in Óbuda, via Polgár n. 8-10, in excavatione faciei 2, segmenti 3. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.15.2817), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

XV

Im. phot. FEHÉR 10052624, 10052625. Ineditum.

Ab aa. 140-190 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 248).

1123

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31R (3,6) x (13) x (10,8), diam. podii 10. Extrinsecus notae numeri 1,0 scarifatae.

Rep. a. 1944 in Óbuda, via Szél, in effossione conservatoria. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 54.4.38), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

XV

Im. phot. FEHÉR 09073052. Ineditum.

Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1124

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 33? (1,9) x (6,5) x (5,1), diam. podii 5,2. Intus sigillum COCCILLI M, extrinsecus primum litt. vel notae numerorum 0,8-11 scarifatae, deinde duobus incisionibus aliquantum transversis parallelibus, tum cruce magna profunde supra incisa oblitteratae.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55741, vetustior M 54), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

XII vel *IIX*

Im. phot. FEHÉR 09061122, 09061123. Ineditum.

Ab aa. 140-190 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 245).

1125

tit. vasis Arretini

Vas Arretinum minus mensuris ignotis. Intus sigillum PRISCINI M, extrinsecus notae scarifatae.

Rep. in Óbuda, officina spiritus coquendi Grünwald & Socii. Latet aut periit. Descripsi e prioribus a. 2010.

XI (?)

Im. del. ex TORMA. (DVD S015)

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 28, n. E21=A32 cum im. del.

Ab aa. 125-165 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 272).

1126

tit. vasis fictilis

Frg. labri dolii fictilis cineracei rudis (7,7) x (8,3) x (19,1) ex materia aspera. In labro librato notae 3,0 scarifatae.

Rep. in Óbuda, area coloniae ab aede vetere musei aquilonem versus (ins. XIII/f). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 6151=67.2.214), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

XI

Im. phot. FEHÉR 10101801. Ineditum.

Aetate incerta, forte saec. 2-3 ex loco repertionis.

1127

tit. mortarii fictilis

Mortarium fictile colore latericio 10 x (27,6) x (19,2), cca. 36 (diam. labri)-12 (diam. podii). Intus in medio notae numeri 4,5 scarifatae.

Rep. a. 1980 in Óbuda, Kaszásdűlő, in effossione aedificii 2 iuxta murum a septentrione ad meridiem ductum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 80.7.120), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

XI vel *IX*

Im. phot. FEHÉR 09111153. Ineditum.

Ab aetate Severorum ex vase Arretino Victorini ibidem reperto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 289).

1128

tit. vasis fictilis

Operculum fictile argillacei coloris 3,7 x 11,6-12,2 (diam.) redintegratum. Extrinsecus crux et linea magnae (notae numeri?) per omnem faciem scarifatae.

Rep. a. 1978 in Óbuda, via Folyamör, in fossa n. 8 ex rudibus muri. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 98.36.3959), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

XI vel *IX* (?)

Im. phot. FEHÉR 10060316. Ineditum.

Aetate incerta.

1129

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 33 (4,3) x (5,5). Extrinsecus scarifatio lineae angulosae vel litt. illegibiles, in medio quarum notae numeri 0,9.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 65277), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

[- -]+++[- -] (?)
XI (?)

Im. phot. FEHÉR 10041455. Ineditum.

Ab aa. cca. 160-210 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1130

tit. vasis Arretini

Frgg. duo vasis Arretini, *a* (2) x (10,5) x (4,5), *b* (1,5) x (11). In imo frg. *a* intus sigillum MARCVS FE, extrinsecus litt. scarifatae.

Rep. a. 2000 in Óbuda, area quondam officinae gasi, nunc nemore Graphisoft II, in segmento J7 20 in profundo. Pervenire in Museum Aquincense (inv.n. AM 2000.11.2768/2769), ubi sunt in depositorio, frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

X
NM

Im. non habetur. Ineditum.

V. 1 nota numeri. – 2 non interpretabile.

Ab aa. 165-200 (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 261/262).

1131

tit. vasis Arretini

Frg. (tessera exsecta) imi vasis Arretini (1,1) x 4,3 (diam. podii). Intus sigillum MO[NTA]NV (?), supra quod scarifatio circiter cunei formam reddens 1,0, probabiliter non consulto facta. Extrinsecus nota scarifata lineis compluries ductis, ad utrumque latus laesiones posteriores videntur.

Rep. in Óbuda sporadice (si idem ac TORMA meminit, ad amphitheatrum). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55757, vetustior M 262?), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

X

Im. phot. FEHÉR 09061158, 09061159.

Fortasse idem ac edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 225 n. D4 cum im. del., etsi ille 'fictile rutilum exustum' nominat?

Ab aa. 100-160 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 421), ex usu secundario et statu trito utique iam parte posteriore vel fine saec. 2.

1132

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 33? (2,2) x 8,1 (diam. imus). Intus sigillum MAGNVS, extrinsecus notae numeri 0,7 scarifatae.

Rep. a. 1952 in Óbuda, via Kiscelli n. 10-12 in excavatione conservatoria, a cubiculo B orientem versus, 140-170 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 53.4.603), ubi est in depository. Inveni adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

VII

Im. phot. FEHÉR 09073045, 09073046. Ineditum.

Ab aa. 100-140 ex vase ficto (cf. OSWALD, *Index* 178).

1133

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (tessera exsecta?) admodum tritum (1,7) x 4,0 (diam. podii). Extrinsecus notae binis lineis scarifatae.

Rep. a. 2007 d. 7 Augusti in Óbuda, via Vörösvári n. 103-105, in excavatione fossae C₁₀/C₆ a T. Budai Balogh. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.22.1122), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

VI

Im. phot. FEHÉR 10101823. Ineditum.

Aetate Severorum ex sententia repertoris.

1134

tit. vasis Arretini

Frg. labri et lateris vasis Arretini Drag. 33 (7,9) x (7,0). Extrinsecus in latere litt. vel nota numeri 1,2 scarifata.

Rep. a. 1932 in Óbuda, in via Szentendrei cum canalis foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 31386), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

V

Im. phot. FEHÉR 09060301. Ineditum.

Nota V sola stetisse videtur, vel post spatium aliquid secutum esse haud absurdum est.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1135

tit. vasis fictilis

Vasculum fictile 2,8 x 7,8 (diam. labri) – 4,3 (diam. podii) pigmento rutilo illitum, redintegratum. Extrinsecus in latere nota 1,3 scarifata.

Rep. a. 1978 in Óbuda, via Folyamőr, in parte septentrionali fossae n. 1. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 98.36.3945), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

V

Im. phot. Fehér 10060320. Ineditum.

Aetate incerta.

1136

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (4,2) x (4,8). Intus sigillum CRVVCV[RO- -], extrinsecus in podio litt. 0,85-1,2 scarifatae.

Rep. a. 1979 mm. Aug–Oct. in Óbuda, Kaszásdűlő in effossione habitationis Romanae, ex fossa 6. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 80.4.620), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

IV

Im. phot. FEHÉR 09111143, 09111144. Ineditum.

Ab aa. 120-150 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Circulation* n. 199, et ipse huic favit GABLER, contra ac GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 247).

1137

tit. vasis fictilis

Frg. labri vasis fictilis cineracei coloris, formae hemisphaerii (8,1) x (19,6), diam. labri cca. 25, probabiliter ex officina Resati. Ex tribus frgg. recompositum. Extrinsecus notae tenuiter scarifatae, fortasse numeri (metiri non possumus).

Rep. a. 1953 in Óbuda, via Kiscelli n. 10, in excavatione fossae quisquiliarum extra muros aedificii D, 355 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 54.12.3), ubi est in depositorio. Inveni adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

III *S(emissis)* ?

Im. phot. FEHÉR 09073048, 09073049. Ineditum.

Prima tertia parte saec. 2 ex officina.

1138

tit. vasis Arretini

Tessera exsecta ex imo vase Arretino Drag. 37 (2,5) x 8,3 (diam. podii). Extrinsecus notae numeri transductae (vel forte crux triplex?) scarifatae, deinde cruce per omne podium ducta oblitteratae, cuius altera hasta bis incisa est. Postremum, cum frg. in tesseram mutatum est, intus nota numeri vel imago stellae scarifata (metiri non possumus).

Rep. a. 1935 in Óbuda, foro Miklós, cum canalis foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 31316), ubi est in depositorio. Inveni adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

a *HH*
b *X*

Im. phot. FEHÉR 10101834, 10101835. Ineditum.

Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1139

tit. vasis Arretini

Frg. labri et lateris vasis Arretini Drag. 18/31 (7,0) x (6,0), extrinsecus duae notae 1,5-2 scarifatae.

Rep. a. 1932 in Óbuda, in via Szentendrei cum canalis foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 31388), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

II[- -]

Im. phot. FEHÉR 09060303. Ineditum.

Notas INVENTARIUM signat [- -]/AL retrorsum currere, sed non videntur litterae legibiles; probabilius est modo hastas perpendiculares ex consulto inscarifatas esse, hasque tantum notas numeri *II[- -]* vel imitationem scribendi fuisse.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1140

tit. vasis fictilis

Tria frgg. lateris urcei fictilis colore argillaceo (7,7) x (7,0), (4,5) x (6,2), (4,6) x (4,2), in maximo fragmento supra umerum litt. negligenter scarifatae 1,3-3,1.

Rep. a. 2002 in Buda-Víziváros (reg. I Budapestini), via Gyorskocsi (foro Nagy Imre n. 4), in excavatione segmenti 33/34, secundario inaedificata muro cellarii mediaevalis. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2002.15.394), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

TĤP (?) H-S(emissis)

Im. phot. FEHÉR 10052601.

Edidit FEHÉR, *SEP* 3 (2011) 26 cum im. phot. 5.

Ad lectionem cf. KELEMEN, *AAH* 39 (1987) 19 n. 5/6 (amphora reperta Mursellae): *TĤP LXVII*; III 12014^{755b} (= TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 25 n. 7, ubi videtur *TĤP HH*).

Aetate incerta.

1141

tit. vasis fictilis

Frg. labri articulati vasis fictilis argillaceo colore 8,5 x 3,1, superne in labro notae numerorum 1,0-1,1 accurate, aliquantum transverse incisae.

Rep. a. 1950 in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 48152), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

I XI II XX I I

Im. phot. FEHÉR 09061008. Ineditum.

Quid illi numeri significant, nescio, sed sine dubio consulto facti sunt.

Aetate incerta.

NON INTERPRETABILES

1142

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (3,2) x (12,3) x (8,5), diam. podii 11,0. Extrinsecus nota magna identificationis vel litt. (3,5) scarifata. Intus multae scarificationes fortuito in usu factae.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 65114), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

A (?)

Im. phot. FEHÉR 10041434. Ineditum.

Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1143

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis (9,1) x (6,1) colore laterum, extrinsecus notae multae fortasse non consulto incisae, forte litt. una *A* magnitudine 3 videtur.

Rep. a. 1976 in Óbuda, via Szentendrei n. 22-24, in effossione, a pavimento n. 5 ad meridiem. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 78.5.1158), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

A (?)

Im. phot. FEHÉR 09110441. Ineditum.

Saec. 2-3 ex loco repertionis.

1144

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (1,7) x (6,1) x (4,6). Intus sigillum [I]LLIXO · F, extrinsecus crux vel litt. una 1,5 compluribus lineis scarifata (post oblitterata?).

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in area excavationis a. 1999. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 99.2.42, n.depos. 230), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

A (?) vel *X (?)*

Im. phot. FEHÉR 10062933, 10062934.

Edidit VÁMOS, *ArchÉrt* 127 (2002) 71 n. 244, imm. del. 47.7, 46.11, 42.10.

Ab aetate Traiani–Antonini ex vase ficto (cf. OSWALD, *Index* 144).

1145

tit. vasis fictilis

Frg. vasis fictilis pigmento rutilo picti mensuris ignotis. Litt. scarifatae.

Rep. a. 1961 in Óbuda, effossione areae municipalis, e segmento 10 basilicae. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 63.3.?), ubi identificare nequii. Descripsi e prioribus a. 2010.

AI[- - -]

Im. non habetur.

Mentionem facit T. NAGY, *BR* 21 (1964) 27 n. 11.

Saec. 2 cca. medio e loco reperiendi.

1146

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (3,0) x (5,5) x (11,8), diam. podii 9,3. Extrinsecus litt. 1,8 scarifatae.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55755a), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

ÂN

Im. phot. FEHÉR 09061151. Ineditum.

Litt. *A* et *N* in nexu, hasta sinistra *A* bis incisa.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1147

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32? (1,8) x 5,0 (diam. podii). Intus sigillum SENIIA M, extrinsecus notae 1,3-1,4 scarifatae, quas possumus interpretari nexum maximum litterarum ut signum identificans, sed et delineationem non legibilem. Per hoc signum ducitur fissura.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55743), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

ÂÑE (?)

Im. phot. FEHÉR 09061128, 09061129. Ineditum.

Ab aetate Antonini ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 281).

1148

tit. vasis fictilis

Frg. labri et lateris vasis fictilis cineracei coloris, formae hemisphaerii (11,4) x (8,2), diam. labri cca. 26, probabiliter ex officina Resati. Extrinsecus litt. scarifatae capitales (metiri non possumus).

Rep. a. 1953 in Óbuda, via Kiscelli n. 10, in fossa quisquiliarum extra muros cubiculi mediterranei, in effossione conservatoria. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 54.12.5), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -]+AP+[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09073050, 09073051. Ineditum.

Ex litt. prima hasta dextra transverse sursum (V, fortasse C, G, F), litt. quarta E, F, P, B, v. R. A priore parte saec. 2 ex vase ficto.

1149

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 37? (2,5) x 9,2 (diam. podii) valde tritum. Extrinsecus litt. tenuiter scarifatae 1,2-2, partim cursivis similes. Posterius litt. P linea compluries incisa (vel forte cruce negligenti) oblitterata.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55727), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

AP

M

Im. phot. FEHÉR 09061182. Ineditum.

Ab ultima tertia parte saec. 2—prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1150

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 31 (3,1) x (12,8) x (9,9), diam. podii 9,7. Intus sigillum MOXIM. Extrinsecus litt. 1,6-1,8 crasse, profunde scarifatae, infra quas nota quaedam tenuiter scarifata pisciculi dextrorsum natantis similis.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55746), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

AV

Im. phot. FEHÉR 09061136, 09061137. Ineditum.

Ab aa. 130-170 ex vase ficto (cf. GABLER—MÁRTON, *Galliai-germaniai* 266/267).

1151

tit. tesserae fictilis

Tessera ex imo vase fictili rudi exsecta, 6,6 (diam.) x 1,2, colore argillaceo. Titulus in medio sed non concinne ordinatus litt. capitalibus 0,6-0,8 (v.1), 0,95-1,0 (v.2) scarifatus.

Rep. a. 1960 in Óbuda, via q.d. Aranyárok ad parietem I, cum gasiductus ponebatur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 63.7.279), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

AVE D

LX

Im. phot. FEHÉR 09120222.

Mentionem facit FEHÉR, *SEP* 3 (2011) 28 nota 31.

Saec. 2 – priore parte saec. 3 ex vasibus ibi repertis.

1152

tit. vasis fictilis

Frg. imum vasis Arretini, diam. 7. Intus sigillum MVSICI M, extrinsecus litt., quae non videntur cursivae.

Rep. probabiliter in Óbuda, dono Ödönné Fehér in Museum Aquincense pervenit a. 1937 (inv.n. AM 7/1937/?), ubi latet aut periit. Descripsi ex inventario a. 2009.

BH+

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S016) Ineditum.

Ab aetate Hadriani–Antonini ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 267).

1153

tit. vasis fictilis

Frg. minimum vasis fictilis (mensuris ignotis), cum litt. scarifatis.

Rep. a. 1950 d. 15 Augusti in Óbuda, via Kiscelli n. 10 in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 48736), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

[- - -] *CA* [- - -]

Im. del. ex INVENTARIO (capite prona). (DVD S017) Ineditum.

Aetate incerta.

1154

tit. vasis Arretini

Frg. vasis Arretini Drag. 32 (5,5) x ?, infra litt. scarifata.

Rep. a. 1941 (vs. m. Aug.) in Óbuda, campo iaculatorio (hodie area ruinarum) in effossione domus q.d. pictoris. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 56.20.149), ubi in depositorio frustra quaesivimus, descripsi ex inventario a. 2009.

D

Im. non habetur. Ineditum.

Saec. 2 ultima tertia parte ex vase probabiliter ficto et usu domus.

1155

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis pigmento rutilo illiti (1,9) x (8,0) x (5,5). Extrinsecus litt. una non cursiva 1,0 scarifata.

Rep. a. 1978 in Óbuda, via Folyamőr, in fossa n. 2/A. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 98.36.411), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

E

Im. phot. Fehér 10060323. Ineditum.

Aetate incerta, potissime saec. 2 ex vasibus ibi repertis.

1156

tit. vasis fictilis

Frg. lateris urcei fictilis (3,1) x (4,0), pigmento rutilo picti. Litt. scarifatae.

Rep. a. 1989 in Budaújlak, via Lajos in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 89.6.483), ubi in depository frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

EN

Im. non habetur. Ineditum.

Saec. 2 ex loco repertionis, potius priore parte ex vasibus ibi repertis.

1157

tit. mortarii fictilis

Frg. mortarii coloris latericii (5,0) x (4,8). Extrinsecus litt. cursivae (?) ruditer scarifatae (metiri non possumus). Ante litt. 1 scarifatio tenuis probabiliter antea (male) delineandarum litterarum vestigium relictum.

Rep. a. 2005 in Óbuda, via Pók, in ripa Danuvii ad partes q.d. Római-part (ripa Romana), in excavatione fossae n. 5. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2005.31.840), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]FI[- - -] (?)

Im. phot. FEHÉR 10052618. Ineditum.

SI INVENTARIUM.

Potissime saec. 2 parte posteriore – saec. 3 parte priore ex vasibus ibi repertis.

1158

tit. vasis Arretini

12 frgg. cohaerentia vasis Arretini Drag. 18/31 4,6 x 9,1 (diam. podii) – cca. 16 (diam. labri). In imo intus sigillum BORILLI O[F], extrinsecus litt. cca. 1,6 illegibiles scarifatae. Supra podium in latere crux minor probabiliter fortuito scarifata.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in habitatione fossicia Romana n.127. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.157/274/276/312/334/339/342/2450/2453/2457/2481/2526, n.depos. 76), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

F(?)R+P(?)

Im. phot. FEHÉR 10062946, 10062947.

Edidit VÁMOS, *ArchÉrt* 127 (2002) 61 n. 180, imm. del. 47.1, 46.4, 36.5.

Ab aa. 140-170 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 238).

1159

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis tenuis (6,2) x (8,3) colore rutilo illiti, extrinsecus litt. cursivae 1,1 profunde a.e. scarifatae.

Rep. a. 2006 in Óbuda, via Lajos n. 28-32 in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.27.1397), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2010.

I+[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10051969. Ineditum.

Litt. 2 S vel V?

Aetate incerta.

1160

tit. vasis Arretini

Tria frgg. vasis Arretini Drag. 37 diam. labri 28, frg. 1 (16,4) x (9,6) ad labrum, frg. 2 (7,5) x (8,0) et frg. 3 (8,0) x (6,8) ad latus. Vas erat ornatum serie ovorum, infra virga, infra inter se variantur clipei, rectangula per diagonos secata et figurae humanae stantes. In sectionibus rectagonorum vites, in imis sectionibus singula corda. Quid in clipeis steterit, nescitur. (Opus figuli Cibisi vel Ciriunae?) Intus in latere titulus litt. cursivis 2,7-3,2 (minimum) leniter scarifatus circumducitur.

Rep. a. 1974 in Óbuda (inv.n. AM 83.3.63 et 83.3.95ab), via Búvár ex fossa operis publici in effossione. Pervenit in Museum Aquincense, ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

frg. 1 [- - -] IBI+[- - -] (?)

frg. 2 [- - -]+VX[- - -]

frg. 3 [- - -]+IL[- - -] (?)

Im. phot. FEHÉR 09112509, 09112510. Im. del. FEHÉR 091128r1. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1161

tit. vasis fictilis

Frg. lateris (?) vasis fictilis 8,5 x 7,0, ex materia aspera. Litt. scarifatae.

Rep. in Óbuda, area municipali ab aede vetere musei aquilonem versus (ins. XIII/f). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 7765, falso identificatus cum 67.5.36), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

[- - -] I IN[- - -]

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S018) Ineditum.

Aetate ignota, probabiliter saec. 2-3 ex loco repertionis.

1162

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini mensuris ignotis, anaglyphis ornati, extrinsecus infra labrum litt. scarifatae.

Rep. a. 1883 in Óbuda, e Danuvio excavata apud insulam. Latet aut periit. Descripsi e prioribus a. 2010.

IN[- - -] (?)

Im. del. ex TORMA. (DVD S019)

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 24, n. E1 cum im. del.

I(- - -) P(- - -) TORMA.

Aetate ignota.

1163

tit. vasis fictilis

Frg. lateris et colli vasis fictilis, colore laterum, extrinsecus pigmento rubro fuscato illitum, 10 x 10,5, infra lineam humeri litt. compluribus lineis tenuibus scarifatae, quas metiri non possumus (minimum 2,5).

Rep. a. 1974 in Óbuda, foro Miklós, cum tubi ponebantur, ex impletione fossae n. 3. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 83.3.309), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

IN[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09112514. Ineditum.
Aetate incerta.

1164

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini crassi (6,3) x (5,4), extrinsecus litt. 0,7-1,3 scarifatae, partim arenatione obductum.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in segmentis T/9 A/3. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.5434), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]IN[- - -] vel [- - -]NI[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10050432.
Edidere LEBEGYEV-MÁRTON, *ArchÉrt* 128 (2003) 149 n. 144, im. del. 14.5.
Saec. 2 ex vase et usu figlinae.

1165

tit. vasis Arretini

Frg. labri et lateris vasis Arretini Drag. 18/31 (13,5) x (7,5), diam. labri cca. 19,5, multum tritum et incisionibus fortuitis laesum. Extrinsecus duae series notarum vel litt. 1,5-1,8 altera supra alteram consulto scarifatae esse videntur, legere autem nequii.

Rep. a. 1971 in Óbuda, via Raktár (spatio inter vias Szentendrei et Vihar) cum funis electricus ponebatur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 78.6.7), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

a IV++ (?)

b III (?)

Im. phot. FEHÉR 09110447. Ineditum.

GVNII INVENTARIUM, sine dubio falso. **a** incertum, litt. 1 forte *D* cursiva, 3 *N* vel *V* (hasta sinistra fortuito facta)? **b** litt. profundioribus, probabiliter serius incisum, legi potest *LLI* vel *DDI*?

Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1166

tit. vasis fictilis

Frg. labri patinae fictilis cineracei 4,6 x 2,4 x 1,2, detritum, litt. capitales 0,4-0,6 tenuiter, sed late incisae.

Rep. a. 1976 in Óbuda, via Szentendrei n. 22-24, in effossione, segmento 6 ad meridiem, 130 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 78.5.985), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

$[- - -] + IVXX$

Im. phot. FEHÉR 09110416. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 2 – priore parte saec. 3 ex strato repertionis.

1167

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (8,6) x (6,1), diam. podii 6,7. Intus scarifatio non ex consulto facta 0,5, extrinsecus in imo notae scarifatae 1,2-1,5.

Rep. a. 1935 in Óbuda, via Szentendrei, cum canalis foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 36018), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

$\dot{I}X[- - -]$

Im. phot. FEHÉR 09060404, 09060405. Ineditum.

Ordo notarum liquet ex eo, quod hasta notae X deorsum sursum posterius ducta est, sed magis puto notas non explicabiles possessoris fuisse, quam numerum, quia notae nimis arte sequuntur et *I* multo maior est, quam *X*.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1168

tit. vasis fictilis

Duo frgg. urcei fictilis flavi **a** (9,8) x (12,8), **b** (8,4) x (13,8). Extrinsecus litt. a.e. tenuiter immissae.

Rep. a. 2006 in Óbuda, in area municipali, domo q.d. 'cum peristyllo', re vera domo glutinaria, in aede n. 12. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.16.340), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

a $K[- - -]$

b $[- - -] ++$

Im. phot. FEHÉR 10052620. Inedita.

b litt. 1 *B* vel *R*, 2 *D* vel *O*?

Aetate incerta, forte priore parte saec. 2?

1169

tit. vasis fictilis

Frg. imae patinae fictilis colore fuscato (5,4) x (6,8), infra ornamentum q.d. Rädchenverzierung, in imo litt. scarifatae maiores quam 0,8 (metiri non possumus).

Rep. a. 1935 in Óbuda, in via Szentendrei cum canalis foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 35018), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

$[- - -] la.$

Im. phot. FEHÉR 09060401. Ineditum.

Patina facta est in officina Resati vel similis artificis.

Saec. 2, probabiliter priore parte, ex genere vasis.

1170

tit. vasis Arretini

Vas Arretinum mutilatum Drag. 33 5,0 x 10,2 (diam. labri) – 2,5 (diam. podii). Intus sigillum SACIRO · F. Extrinsecus in imo litt. cursivae 0,7 scarifatae.

Rep. in Óbuda, area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 18264, vetustior D 33, M 190), ubi est in depository. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

LV

Im. phot. Fehér 10092713, 10092714. Mentionem facit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 378.

LY KUZSINSZKY.

Saec. 2, probabiliter ab aa. 120-180 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 277/278).

1171

tit. vasis Arretini

Frg. (tessera exsecta?) imi vasis Arretini Drag. 33 (1,5) x 6,1 (diam. podii). Intus sigillum CAVIIIM[- -] vix legibile. Extrinsecus facies iam antiquitus valde laesa, decussa, in qua duae litt. negligenter factae 0,8-1,0 diverse directae inscarifatae.

Rep. a. 1931 in Óbuda, cum canalis in via Szentendrei foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 17018), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

a M

b M

Im. phot. FEHÉR 09052815. Ineditum.

Sigillum potissime legendum CAVPIRA M, sed et ceteri CAV- incipientes putari possunt.

Ab aa. 150-180 (si Caupirae, cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 148)?

1172

tit. vasis Arretini

Frg. (tessera exsecta et posterius in medio fracta?) imi vasis Arretini Drag. 33? (2,1) x 5,8 (diam. podii). Intus sigillum CVRCI · M, extrinsecus litt. 1,1 scarifata, infra quam notae minores et tenuiores, forte non consulto inscarifatae.

Rep. a. 1930 in Óbuda, loco propius ignoto. (In vase atramento scriptum: 930. 4/13) Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51544), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

M

Im. phot. FEHÉR 09061179, 09061180. Ineditum.

A parte priore saec. 2 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 247), sin autem tit. ad usum secundarium pertinet, utique parte posteriore.

1173

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31R (4,2) x (10,0) x (8,0), diam. podii 10,2. Intus sigillum *MARCVS F*, extrinsecus nota identificationis vel litt. 4,3 scarifata.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 65099), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2010.

M (?)

Im. phot. FEHÉR 10041440, 10041441. Ineditum.

Ab aa. 170-200 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 261/262).

1174

tit. vasis Arretini

Frg. vasis Arretini Drag. 32 (6,3) x (8,8). In latere extrinsecus litt. 0,8 profunde scarifata.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 65306), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

/M

Im. phot. FEHÉR 10041452. Ineditum.

Scribitur *AX* pro *M*, cf. **303**, **1179**.

Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1175

tit. vasis fictilis

Frg. labri vasis fictilis colore latericio (4,8) x (6,7) x (2,7), partim sorde atrum factum. In labro extrorsum clinanti litt. una capitalis 1,75 scarifata.

Rep. a. 1979 in Óbuda, Kaszásdűlő, sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 80.4.12), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

M[- - -?]

Im. phot. FEHÉR 09111138. Ineditum.

Aetate incerta.

1176

tit. vasis fictilis

Frg. patinae fictilis colore argillaceo (7,6) x (4,8) cum incrustatione rutila. Extrinsecus praeter scarificationes fortuito factas litt. una tenuiter scarifata.

Rep. a. 1992 d. 6 Mai in Óbuda, via Szentendrei n. 133 in effossione segmenti 2 ad septentrionem, 30-40 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 93.1.430), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

M[- - -?]

Im. phot. FEHÉR 10092712. Ineditum.

Aetate incerta (saec. 2-3 ex loco repertionis?).

1177

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini mensuris ignotis. Intus sigillum [- - -] OFF, extrinsecus litt. scarifata. Rep. in Óbuda, officina spiritus coquendi Grünwald & Socii. Latet aut periit. Descripsi e prioribus a. 2010.

+ [- - -]

Im. del. ex TORMA. (DVD S020)
Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 24, n. E4=A56 cum im. del.
Litt. *M* vel *N*; *M* TORMA.
Aetate ignota.

1178

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (2,4) x (9,7) x (5,9), diam. podii cca. 10. Intus cum sigillo DVS[- - -] (retrorsum) vel DAS[- - -] (*S* retrorsum), infra quod capite prona scarifata litt. negligenter facta 1,3, extrinsecus nota scarifata non explicabilis 1,4 x 1,7.
Rep. a. 1931 in Óbuda, cum canalis in via Szentendrei foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 16996), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -]m.

Im. phot. FEHÉR 09052810, 09052811. Ineditum.
Sigillum figuli non identificabilis.
Ab aa. 170-230 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1179

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (5,0) x (4,6). Intus cum sigillo [- - -]ZÔRA (?), supra sigillum capite prona littera cursiva 0,9 inscarifata.
Rep. a. 1931 in Óbuda, cum canalis in via Szentendrei foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 16971), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -]m.

Im. phot. FEHÉR 09052805.
Ineditum; mentionem facit FEHÉR, *AAntH* 49 (2009) 288 cum im. phot.
Sigillum figuli non identificabilis.
Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1180

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis nigri (4,2) x (4,2) anaglyphis arcuum ornati, infra arcum sinistrum litt. 0,6 tenuiter scarifata.
Rep. in Óbuda, foro Flórián. Dono L. Baják a. 2009 pervenit in MNM (sine inv.n.), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -?]m.

Im. del. a Baják facta. (DVD S021) Ineditum.
Saec. 1 parte posteriore ex genere vasis?

1181

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis rubri (2,7) x (3,2) pigmento rubro obliti. Extrinsecus litt. scarifata.
Rep. a. 2002 in Buda-Víziváros (reg. II Budapestini), via Gyorskocsi (foro Nagy Imre n. 4), in
excavatione segmenti 41/42, loci n. 2. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM
2002.15.146), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

M vel *MA*

Im. non habetur. Ineditum.
Aetate ignota.

1182

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis colore argillaceo (5,4) x (4,9), litt. capitales 1,2 profunde incisae,
postquam in antecessum tenuiter scarifatae sunt.
Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55806), ubi est in
depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -?]MA[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09061803. Ineditum.
Aetate ignota.

1183

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 33 (3,5) x (5,5), extrinsecus litt. cca. 2,5 scarifatae.
Rep. a. 1991 in Óbuda, in excavatione areae municipalis 'in zona septentrionali ad puteum'.
Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 91.6.328), ubi est in depositorio. Vidi et
descripsi a. 2009.

[- - -]MA[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09112526. Ineditum.
Ab aetate Severorum ex vase ficto sententia D. GABLER.

1184

tit. vasis Arretini

Frg. (tessera exsecta?) imi vasis Arretini Drag. 33 (2,6) x 5,2 (diam. podii). Intus sigillum
GIPPI · M, iuxta quod (ad sigillum capite prona) litt. capitales 0,7-1,1 scarifatae.
Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55739, vetustior 32),
ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

ME[.]

Im. phot. FEHÉR 09061118.
Edidit G. FINÁLY, *BR* 9 (1906) 102 n. 212.
Post duas litteras in parte defracta unius litterae spatium erat, sive inscriptum seu non item.

Ab aa. 155-185 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 254/255), sin autem tit. ad usum secundarium pertinet, utique fine saec. 2-init. saec. 3 ex usu secundario.

1185

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,9) x (8,6) x (4,7), diam. imus 9,2. Extrinsecus litt. cursivae 0,8 scarifatae.

Rep. a. 1928 in Óbuda a L. Nagy, in effossione furni figlinae in via Kiscelli n. 77-79. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 53.3.82). ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

MI[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09073039. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1186

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis (3,8) x (3,1) colore argillaceo, incrustatione rutilo. Extrinsecus litt. actuariae 1,3 scarifatae.

Rep. a. 1974 in Óbuda, effossione areae municipali segmento 9, ad meridiem iuxta murum ab oriente ad occidentem. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 77.3.193), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]MIL[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10050416. Ineditum.

Aetate incerta (saec. 2-3 ex loco repertionis?).

1187

tit. vasis fictilis

Patina fictilis cineracea 11,1 x 14,8 (diam. labri)-6,3 (diam. podii), in latere extrinsecus zona q.d. Rädchenverzierung et striis ornata. Extrinsecus circa podium litt. scarifatae 2,1-2,5 vel forte imitatio scribendi.

Rep. a. 1976 in Óbuda, via Szentendrei n. 2 in effossione, segmento 4 ad meridiem, 200-230 in imo, ex repletionem mixta. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 78.9.1), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

MN (?)

M̂NN (?)

Im. phot. FEHÉR 10042712.

Edidit SZIRMAI, *ArchÉrt* 107 (1980) 197, im. phot. 10/3-4. XIII/4 (falso privatam proprietatem dicens).

1/2 Exercitatio litterarum N SZIRMAI.

Fine saec. 2 – initio saec. 3 ex loco repertionis.

1188

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31R (9,8) x (8,6) sine sigillo. Extrinsecus litt. 1,8 scarifatae. Rep. a. 1931 in Óbuda, cum canalibus in via Szentendrei foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 17023), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -]MV[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09052818. Ineditum.

Init. cca. 2 litt. omissae sunt, in fine complures (non puto legi posse [- - -]mu[s]).

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1189

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (3,2) x (15,4) x (10,6), diam. podii 9,0. Intus sigillum CARVS FEC, extrinsecus litt. scarifatae. Rep. a. 1989 in Óbuda, in excavatione domus tribunorum laticlavorum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 89.7.70), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

$\hat{M}V$ vel $\hat{M}N$

Im. phot. FEHÉR 10101803, 10101804.

Edidit D. GABLER, *BR* 28 (1991) 137 n. 31, cum im. del. 35.31/32.

NV GABLER.

Ab aa. 180-235 (cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 136).

1190

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (13) x (2,5), in latere anaglypha sertorum, in imo extrinsecus litt. scarifata.

Rep. a. 1978 in Óbuda, via Folyamör, in segmento M4 e facie glareoso. Pervenit in Museum Aquincense (AM 98.36.2986), ubi in depositario frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

N

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate incerta.

1191

tit. vasis fictilis

Frg. operculi fictilis cineracei (5,2) x (5,9), extrinsecus litt. una 2,1 retrorsum currens scarifata.

Rep. in Óbuda, foro Flórián. Dono L. Baják a. 2009 pervenit in MNM (sine inv.n.), ubi est in depositario, vidi et descripsi a. 2010.

N

Im. del. FEHÉR 100622r7, im. del. a Baják facta. (DVD S022) Ineditum.

Aetate ignota.

1192

tit. vasis Arretini

4 frgg. labri et lateris vasis Arretini Drag. 32 (4,9) x (2,1), diam. labri 11. In uno frg. extrinsecus infra labrum litt. 1,0 scarifata.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in habitatione fossicia Romana n.127. Pervenire in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.348/364/467/2559, n.depos. 131), ubi sunt in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

$N[- - -]$ (?)

Im. phot. FEHÉR 10062938.

Edidit VÁMOS, *ArchÉrt* 127 (2002) 71-73 n. 255, imm. del. 47.6, 43.11.

Ab aetate Traiani ad Antonini ex vase ficto secundum editorem.

1193

tit. vasis fictilis

Duo frgg. vasis colore argillaceo Arretina imitantis Drag. 36 frg. 1 (6,2) x (6,9), frg. 2 (5,5) x (3,5), diam. labri cca. 18,5, diam. podii cca. 6. Intus in imo sigillum folii formam reddens. Extrinsecus in latere a.e. notae vel litt. 2,5 tenuiter scarifatae.

Rep. a. 1980 m. Aprili in Óbuda, via Bécsi n. 166 e sepulcro n. 30, in effossione conservatoria. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 84.2.22), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

$[- - -]N+[- - -]$ (?)

Im. phot. FEHÉR 09112517, im. phot. neg. AM 24579.

Edidit TOPÁL, *Bécsi Road* 22.

VII TOPÁL. – Litt. 2 hasta circiter perpendicularis iterate incisa vel duae hastae.

Medio saec. 2 e sepulcro.

1194

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 37 (5,5) x (5,6) valde tritum, extrinsecus litt. profunde incisa (metiri non possumus).

Rep. a. 1929 in Óbuda in moenibus municipii, loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 34291), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

$[- - -]N[- - -]$

Im. phot. FEHÉR 09060310. Ineditum.

Ab aetate Severorum ex vase ficto sententia D. GABLER.

1195

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis cineracei (2,0) x (1,7), luto nigro obliti, litt. una scarifata.

Rep. a. 2005 in Óbuda, via Beszterce 4-6, in excavatione segmenti 12 ex strato viae. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2005.24.394), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]N[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10100820. Ineditum.

INVENTARIUM fragmenti lateris meminit cum cruce, fieri potest, ut de altero frg. vasis hodie latenti loquatur.

Potissime saec. 2 e genere vasis.

1196

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini Drag. 36 (3,9) x 4,9. Extrinsecus litt. accurate scarifatae 1,1-1,4, litt. secunda cursiva videtur.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55777, vetustior 235), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -]NEN

Im. phot. FEHÉR 09061801.

Edidit G. FINÁLY, *BR* 9 (1906) 102 n. 216.

Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1197

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini ignota magnitudine. Extrinsecus litt. vel notae scarifatae.

Rep. in Óbuda, ad amphitheatrum. Non pervenit in museum, probabiliter periit, descripsi ex TORMA a. 2010.

[- - -]Q[- - -]

Im. del. ex TORMA. (DVD S023)

Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 225 n. D2 cum im. del., legens [- - -]śŭ(s).

Aetate ignota.

1198

tit. vasis fictilis

Frg. labri vasis fictilis cineracei (6,0) x (5,8), diam. podii 8,5, extrinsecus litt. cca. 2,0 angulose scarifatae.

Rep. a. 2002 in Buda-Víziváros (reg. I Budapestini), via Gyorskocsi n. 26 in excavatione segmenti 31. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2002.15.506), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]QVF[- - -] vel [- - -]QVK[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10051951. Ineditum.

Parte posteriore saec. 1 – initio saec. 2 ex vasibus Celticis ibidem repertis.

1199

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,1) x (8,9) x (8,0), diam. podii 9,6. Intus sigillum PAT[- - -]M, extrinsecus litt. 0,7-0,8 scarifatae.

Rep. a. 2000 d. 15 Septembris in Óbuda, in area quondam officinae gasi, nunc nemore Graphisoft II, in segmento K7 inter locos n. 5-10 duas palas in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2000.11.4124), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

OVV

Im. phot. FEHÉR 10060309, 10060310. Ineditum.

Ad possibiles figulos cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 268/269, OSWALD, *Index* 230-234.

A saec. 2, potius posteriore parte, ex vase ficto.

1200

tit. vasis Arretini

Frg. vasis Arretini Drag. 31 (5,8) x (14,9) x (16,7), diam. podii 11,5. Intus in imo sigillum evanidum [V]ICTOR[I]NVS F (?), extrinsecus litt. una angulosa 1,8 scarifata.

Rep. a. 2006 in Óbuda, via Lajos n. 28-32 in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.27.2287), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

P

Im. phot. FEHÉR 10051963, 10051965. Ineditum.

A fine saec. 2 – initio saec. 3 (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 289).

1201

tit. vasis Arretini

Vas Arretinum Drag. 33? 4,8 x 10,8 (diam. labri)-3,9 (diam. podii). Intus cum sigillo vix legibili [- - -]III (INVENTARIUM legit VI[.....]III). In imo extrinsecus litt. una capitalis 2,0 inscarifata.

Rep. a. 1931 in Óbuda, via Szentendrei, cum canalis foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 17001), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

R

Im. phot. FEHÉR 09052822. Ineditum.

Ab ultima tertia parte saec. 2 – initio saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1202

tit. vasis fictilis

Frg. labri et colli vasis fictilis 8,8 x 5,2, ex materia aspera. Litt. una capitalis cca 2 in collo scarifata.

Rep. in Óbuda, area coloniae ab aede vetere musei aquilonem versus (ins. XIII/b-d). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 8159), ubi frustra quaesivimus, probabiliter a. 1967 ut reiculum periit. Descripsi ex inventario a. 2009.

R

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S024) Ineditum.

Aetate ignota, probabiliter saec. 2-3 ex loco reptionis.

1203

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis (11,5) x (13,2) colore latericio, virgis pigmenti rubri illitum. Extrinsicus litt. una capitalis 2,5 scarifata.

Rep. a. 1959 mense Maio in Óbuda, via Meggyfa in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 65.3.19), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

R

Im. phot. FEHÉR 10092422. Ineditum.

Parte posteriore saec. 1 – saec. 2 ex vasibus ibi repertis.

1204

tit. vasis Arretini

Frg. vasis Arretini mensuris ignotis, litt. scarifatae.

Rep. in Óbuda a. 1883 in excavatione palaestrae, pervenit in MNM (inv.n. ignotus), ubi identificare nequii. Descripsi ex prioribus a. 2010.

RP

Im. del. ex TORMA. (DVD S025)

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 26 n. E8; DOMASZEWSKI III 12014⁷⁵⁶.

Aetate ignota.

1205

tit. amphorae

Frgg. umeri/colli amphorae rutilae, partim cohaerentia, frgg. 1-3 (15) x (13), 4 (3,3 x 4), 5 (2,4 x 3,7). In frg. 4 litt. non cursivae 1,0-1,2 scarifatae.

Rep. a. 2005 in Óbuda, via Beszterce 4-6 in excavatione, segmento 12 e strato glareoso. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2005.24.1279), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] + SCE [- - -]

Im. phot. FEHÉR 10052612, 10052613. Ineditum.

Litt. 1 forte *I*. – Fortasse frg. eiusdem amphorae est 2005.24.1346 (ut mihi K. CSONTOS notavit), ubi *INVENTARIUM* litt. *G* scarifatam legit, eam autem nullo modo repperi. Posteriore parte saec. 2 – saec. 3 ex loco repertionis?

1206

tit. vasis Arretini

Vas fictile rubrum 22 x 12,5 (diam. maximus) cum una ansa, in latere litt. scarifatae.

Rep. loco ignoto, auctore TORMA fortasse in Óbuda. Pervenit in MNM (inv.n. ignotus), ubi identificare nequii, latet aut periit. Descripsi e prioribus a. 2010.

[- - -]Q

SMTCAQMRÉ XXX

Im. typogr. ex TORMA. (DVD S026)

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 26, n. E11 (cum aliquanto dubio, num spurius sit titulus); DOMASZEWSKI, III 12014⁷⁵⁸ (sine dubio).

Aetate ignota.

1207

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis colore argillaceo (7,1) x (3,6), cum incrustatione flava clara. Litt. cursivae 1,3-2,2 scarifatae.

Rep. a. 1984 in Óbuda, via Szentendrei n. 135, in effossione faciei n. 4, 130-180 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 88.7.118), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]+SQ[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10092710. Ineditum.

Litt. 1 *N* vel *V*.

Aetate incerta.

1208

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini mensuris ignotis. Intus sigillum VICTORINVS F, extrinsecus litt. scarifata.

Rep. in Óbuda, officina spiritus coquendi Grünwald & Socii. Latet aut periit. Descripsi e prioribus a. 2010.

T[- - -] (?)

Im. del. ex TORMA. (DVD S027)

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 26, n. E10=A47 cum im. del.

A fine saec. 2 – initio saec. 3 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 289).

1209

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini Drag. 37 (5,4) x (7,2), sub margine plano serie ovorum ornatum (opus figuli Comitialis). In margine litt. 1,3 scarifatae.

Rep. a. 1952 in Óbuda, via Kiscelli n. 10-12, a pariete orientali aedis meridionali orientem versus, in effossione conservatoria. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 53.4.608), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

TA

Im. phot. FEHÉR 09073035. Ineditum.

Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1210

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (3,2) x (9,0) x (5,1), diam. podii 8,6. Intus sigillum MARC[- - -], extrinsecus notae vel litt. male legibiles (2,5) neglegenter scarifatae.

dc_217_11

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 65093), ubi est in depositario, vidi et descripsi a. 2010.

[- - ?]+V

Im. phot. FEHÉR 10041445, 10041446. Ineditum.

Litt. 1 hasta transversa, fortasse *A* vel *M*.

Ab aa. 160-235 (cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* nn. 360-364).

1211

tit. vasis Arretini

Vas Arretinum mutilatum admodum tritum Drag. 32 5,9 x 27,0 (diam. labri) – 10,6 (diam. podii). Intus sigillum MARC+[- - -], extrinsecus in imo ter inscarifata: primum litt. cursivae vix legibiles, post litt. M vel oblitterationis causa factae tenuiores scarificationes, denique ornamentum reticuli.

Rep. probabiliter a. 1931 in Óbuda, via Vihar. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 19547, vetustior 1931.24.1-18), ubi est in depositario. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

a +V+[- - -]

b M (?)

Im. phot. Fehér 10092716, 10092718. Ineditum.

Litt. 1 *T* vel *P*? – Sigillum probabilissime MARCV[S].

Ab aa. 165-200 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 261/262)?

1212

tit. vasis Arretini

Vas Arretinum fragmentarium Drag. 32 4,0 x (15,7) x (9,8), diam. podii 8,0, incrustatione paene omnino detrita, extrinsecus in podio reliquiae litt. scarifatarum vix visibiles.

Rep. a. 2007 d. 13 Iuli in Óbuda, via Vörösvári n. 103-105, in excavatione fossae D a T. Budai Balogh. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.22.1054), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

++

V+

Im. phot. Fehér 10101821. Ineditum.

1 vix quid videtur, fortasse incisione librata olim transducta, litt. 2 forte nota tridentis vel litt. *L* transducta. – 2 Litt. 2 *A* vel *X*. Inter litt. 1 et 2 scarifatio detrita, decerni non potest, utrum laesio an scripta sit.

Aetate Severorum ex sententia repertoris.

1213

tit. vasis fictilis

Frg. umeri vasis fictilis colore argillaceo (10,1) x (7,5), infra umerum colore rutilo illitum, ibid. litt. cursivae 1,2-2,2 scarifatae.

Rep. a. 2006. in Óbuda, via Lajos n. 28-32 in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.27.2543), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

VASI

Im. phot. FEHÉR 10051967. Ineditum.
Probabiliter fine saec. 1 – saec. 2 ex loco reptionis.

1214

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini Drag. 27 (5,3) x (3,0). Extrinsecus litt. 1,7-1,4 non cursivae scarifatae.

Rep. a. 1954 in Óbuda, via Folyamör ante n. 11 in aedificio Romano 220 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.07.405), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

VE[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09073037. Ineditum.
A saec. 2 ante 160 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1215

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini (3,5) x (4,6). Extrinsecus litt. 0,7 scarifatae.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in habitatione fossicia Romana n.127. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.5478), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

VI[- - -] vel [- - -]IA.

Im. phot. FEHÉR 10050433.
Edidit VÁMOS, *ArchÉrt* 127 (2002) 66 n. 181, im. del. 47.4.
Ab aetate Traiani ad Antonini ex vase ficto.

1216

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini ignota magnitudine. Extrinsecus litt. cursivae scarifatae.

Rep. in Óbuda, in palaestra. Non pervenit in museum, probabiliter periit, descripsi ex TORMA a. 2010.

[- - -] VO[- - -]

Im. del. ex TORMA. (DVD S028)
Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 226 n. D3 cum im. del.
Aetate ignota.

1217

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini ignota magnitudine. Extrinsecus litt. cursivae scarifatae.

Rep. in Óbuda, in thermis minoribus. Non pervenit in museum, probabiliter periit, descripsi ex TORMA a. 2010.

[- - -] YT?[- - -]

Im. del. ex TORMA. (DVD S029)

Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 225 n. D1 cum im. del., legens I(- - -) T(- - -).

Aetate ignota.

1218

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (3,2) x (11,2) x (7,5), diam. podii 9,3. Infra cum sigillo ROMAN[IM], extrinsecus in imo litt. 1,3 scarifatae.

Rep. a. 1935 in Óbuda, in via Szentendrei cum canalis foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 35112), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

VX[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09060406, 09060407. Ineditum.

XV INVENTARIUM, sed sine dubio V loco priore, X posteriore stat, quia hastae dextrorsum sursum posterius ductae sunt.

Ab aa. 140-180 (cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 528).**1219**

tit. amphorae

Ansa amphorae 3,5 x 7,6 x 1,8 plana in medio concava, in qua litt. 1,1-1,4 profunde scarifatae.

Rep. a. 1968 in Óbuda, effossione areae municipalis (ins. 16), 140 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 69.1.1268), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

XA vel VX

Im. phot. FEHÉR 09110417. Ineditum.

Saec. 2-3.

1220

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis colore argillaceo (4,1) x (3,8) extrinsecus pigmento flaventi picti; litt. vel notae tenuiter pigmento deraso scarifatae (metiri non possumus) in facie trita.

Rep. a. 2

005 in Óbuda, via Beszterce 4-6 in excavatione, segmento 11. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2005.24.429), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]XI[- - -] (?)

Im. phot. FEHÉR 10052614. Ineditum.

Saec. 2 ex vasibus et lucerna ibidem repertis.

1221

tit. vasis fictilis

Frg. vasis Celtici cineracei polito 3,6 x 3,9. Intus quattuor litt. illegibiles scarifatae.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Vörösvári n. 22. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 57118), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

+IV+ (?) vel (!) IIV+

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S030) Ineditum.

Ex ordine hastarum litt. 3 probabile videtur titulum non capite pronum factum esse, sed utrum dextrorsum an sinistrorsum legendus sit, ex eo pendet, litterisne Latinis an Celticis scriptum sit, quod autem e litt. identificabilibus non liquet.

Saec. 1 – priore parte saec. 2 e genere vasis.

1222

tit. vasis Arretini

Frg. vasis Arretini, diam. podii 8,3. Intus sigillum [- - -]CIT, extrinsecus litt. scarifatae illegibiles; qua ductae sint, e delineatione decerni non potest.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10 in effossione fossae quisquiliarum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 49101), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

++++

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S031) Ineditum.

Cca. ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex **1100, 1116, 1125, *10** in eadem fossa repertis.

1223

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 37 (3,3) x (12,0). Extrinsecus litt. scarifatae traduntur fuisse.

Rep. a. 1992 d. 6 Mai in Óbuda, via Szentendrei n. 133 in effossione segmenti 2 ad septentrionem, 30-40 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 93.1.419), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate ignota.

1224

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (8) x ?, extrinsecus litt. scarifatae traduntur fuisse.

Rep. a. 1932 in Óbuda a L. Nagy, in effossione figlinae iuxta deversorium Schütz. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 53.1.589), ubi ab a. 1968 latet. Descripsi ex inventario a. 2009.

Im. non habetur. Ineditum.

Initio vel prima tertia parte saec. 3 ex usu figlinae.

1225

tit. amphorae

Duo frg. cohaerentia lateris amphorae (12,2) x (11,4) x (1,1), cum litt. rutilis pictis.

Rep. a. 1978 in Óbuda, via Folyamőr, sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 98.36.3622), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]ϣη[γii? - - -]

Im. phot. FEHÉR 10100806, 10100807.

Mentionem faciunt GABLER–HÁRSHEGYI–LASSÁNYI–VÁMOS, *AAH* 60 (2009) 63.

COI GABLER–HÁRSHEGYI–LASSÁNYI–VÁMOS.

Potissime saec. 2 ultima, saec. 3 prima tertia parte ex typo amphorae *Kapitän II*.

1226

tit. amphorae

Frg. colli amphorae (7,1) x (3,6). Litt. pictae rubrae (metiri non possumus).

Rep. a. 2003 in Óbuda, aggere Filatori, in strato ruinis planato (segmento D6). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.12.603), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

++[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10101815.

Mentionem facit BUDAI BALOGH, *AqFüz* 10 (2003 [2004]) 51.

Litt. 1 *F* vel *E*; fuit fortasse *Ex*[- - -]?

Priore parte saec. 2 ex loco repertionis.

1227

tit. amphorae

Frg. colli amphorae 6,5 x 4,8. Litt. actuariae fuscae 1,0-1,1 pictae.

Rep. a. 1971 in Óbuda, effossione areae municipalis, in macellis, segmento 13 ad meridiem, 10-30 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 72.12.161), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Exd(ulcis).

Im. phot. FEHÉR 09110440.

Edidit KELEMEN, *AAH* 40 (1988) 144, n. 11/5, cum im. del. 7.5.

Probabiliter saec. 2 secundum editorem.

1228

tit. amphorae

Frgg. amphorae **a** 132,8 x 13,6-19,2 (diam. labri), in collo litt. actuariae 9 pictae; **b-d** nonnulla frgg. non cohaerentia cum vestigiis litterarum pictarum. Supra litt. 3 tit. **a** scarificationes tenues litt. cursivis similibus posterius factae (**e**).

Rep. in Óbuda, via Szél. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. 1943.4.15091-15271), ubi identificare nequii. Descripsi e prioribus a. 2010.

a *Leg[io - - -].*
b *[- - -]L[- - -]*
c *[- - -]+[- - -]*
d *[- - -]+[- - -]*

e *IÂNĖK* vel *IÂNĖF* (?)

Im. phot. ex BEZECZKY, im. del. ex BEZECZKY, KELEMEN (DVD S032, S033, S034)
 Edidit KELEMEN, *AAntH* 42 (1990) 147-193 n. 4 cum im. del. 5; BEZECZKY, *Britannia* 27 (1976) 332-333, cum im. phot. XII, im. del. 3. Mentionem facit KELEMEN, *AAntH* 43 (1992) 172 n. 20/1; GABLER-HÁRSHEGYI-LASSÁNYI-VÁMOS, *AAH* 60 (2009) 65.

e *TIMANK* vel *TIANK* GABLER-HÁRSHEGYI-LASSÁNYI-VÁMOS; om. ceteri. Fortasse *[- - -]i anf(ora)* ?

Saecc. 2-3 (fortasse aetate Severorum secundum editorem).

1229

tit. amphorae

Frg. lateris amphorae (7,3) x (5,9), litt. pigmento rubro pictae (metiri non possumus).

Rep. a. 1978 in Óbuda, via Folyamör, e fossa 1/A. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 98.36.305), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Le(gio?)

Im. phot. FEHÉR 10100804. Ineditum.

Saecc. 2-3.

1230

tit. amphorae

Quinque frgg. labri et colli amphorae cohaerentia (9,8) x 12,2 (diam. labri) cum vestigiis manubrii. Litt. actuariae cineraceae 1,6-1,9 pictae.

Rep. a. 1993 in Óbuda, effossione areae municipalis ad septentrionem ab E. Máritý. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 93.12.868/869), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

Opt(ima).

Im. phot. FEHÉR 10092425. Ineditum.

Saecc. 2-3 ex loco repertionis?

1231

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis (10,4) x (9,9) coloris argillacei, colore rutilo evanido pictum, extrinsecus litt. actuariae 3,8-4,0 pictae.

Rep. a. 1934 in Óbuda, in effossione, inter figlinas in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 56.73.9), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -s?]upe[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09073003. Ineditum.

Fortasse saec. 2 medio – quadrante tertia ex vase **1080** ibidem reperto.

1232

tit. vasis fictilis

Vas fictile nigrum mensuris ignotis, extrinsecus ornamento albo q.d. barbotine litterae.
Rep. in Óbuda, loco propius ignoto. Pervenit in museum Albaregalem, ubi latet. Descripsi ex DOMASZEWSKI a. 2010.

Vinum.

Im. non habetur.

Descripsit et edidit DOMASZEWSKI, III 12013¹².

Saec. 3, vs. posteriore parte ex genere ornamenti.

1233

tit. vasis fictilis

5 frgg. cohaerentia lateris vasis fictilis q.d. Faltenbecher fusci (8,7) x (7,0), extrinsecus ornamento albo q.d. barbotine, quod facit ornamenta floralia et litt. actuarias 2,0-2,2.

Rep. in Óbuda, loco propius ignoto. Pervenire in Museum Aquincense (inv.n. AM 50195, vetustior MC 55), ubi sunt in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] iu[- - -?].

Im. phot. FEHÉR 10041426. Inedita.

Iu[vat] INVENTARIUM.

Saec. 3, vs. posteriore parte ex genere ornamenti.

1234

tit. vasis fictilis

Frg. vasis fictilis nigri (9) x ?, extrinsecus ornamento albo q.d. barbotine series foliorum et litt. una.

Rep. aa. 1958-59 in Óbuda, via Meggyfa, in effossione fossae Celticae. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 61.19.2), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

D

Im. non habetur. Ineditum.

Saec. 3, vs. posteriore parte ex genere ornamenti.

1235

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis pariete arta, colore fusco (6,8) x (3,7) cum ornamento albo q.d. barbotine, quod dat litt. unam 2,0 actuariam.

Rep. a. 1958 in Óbuda, via Meggyfa, in excavatione conservatoria, segmento B/3 220 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 61.21.66), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

M

Im. phot. FEHÉR 09110431. Ineditum.

Saec. 3, vs. posteriore parte ex genere ornamenti.

1236

tit. vasis fictilis

Frgg. duo lateris vasis fictilis pariete arta fusci (5,2) x (2,2) et (2,9) x (2,0), extrinsecus ornamento albo q.d. barbotine, quod facit in fragmento priore litt. unam actuariam 2,6.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 57.75.71/72), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

M(?)

Im. phot. FEHÉR 09110412. Ineditum.

Saec. 3, vs. posteriore parte ex genere ornamenti.

1237

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis Arretina imitantis (4,0) x (2,8), litt. 2,2 ex punctis ornamento albo q.d. barbotine factis capitalibus cum syrripsibus.

Rep. a. 1943 in Óbuda, apud porticum musei cum fossa defensionis contra bellum aetherium fodiebatur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.28.43), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -]RN[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09073033. Ineditum.

Medio–posteriore parte saec. 2 ex Arretinis una repertis.

IMITATIO SCRIBENDI

1238

tit. vasis fictilis

Frg. lateris (iuxta imum) vasis fictilis magni cineracei 14,7 x 9,5 intus pigmento nigro admodum trito illitum, e duobus recompositum. Extrinsecus notae litt. cursivis similes instrumento bis aculeato ante exustionem inscarifatae.

Rep. a. 1951 in Óbuda, insula Hajógyári, in effossione aedis n. XXII=41. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 53.5.293), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09073012, 09073013. Ineditum.

INVENTARIUM ‘litterarum et numerorum Celticorum’ mentionem facit, qui autem nullo modo habentur; notae videntur quinque exstitisse pro imitatione scribendi a figulo quodam, qui Latinas vel Graecas litteras cursivas vidit, sed non novit (Celtam fuisse sane non improbabile ob genus vasis), quia partim non possunt solvi ut litt. legibiles, omnino non possunt in aliqua lingua significatum dare, necnon magnitudine plus variantur, quam ut litt. cursivae solent. Nota 1 similitudinem litt. *M*, 5 similitudinem *O* habet, 4 litt. *A* similis sed retrorsum posita, 2 et 3 nullius litt. similes.

Saec. 2 post primam tertiam partem – saec. 3 ex loco reperiendi auctore Z. HAVAS.

1239

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis cineracei (7,2) x (8,1) aliquantum adusti. Extrinsecus imitatio scribendi ante exustionem inscarifata.

Rep. a. 2003 excavatione emporii Auchan aedificandi, segmento E. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.1.8912), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10052604. Ineditum.

Similitudo notarum et generis vasis ac in **1238** facit nos de figlina eadem cogitare, probabiliter incolarum, in qua ornamentis litteras imitantibus vasa in usu cottidiano recipienda vasibus Romanis similes facere voluerint.

Saec. 2 post primam tertiam partem – saec. 3 ex similitudine **1238**.

1240

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis rudis colore laterum (8,6) x (4,3), hastae nonnullae inter se transversae ante exustionem scarifatae, probabiliter imitatio scribendi (aut si legere velis, *MA V[- -]* vel similis manu valde imperita facta).

Rep. a. 1980 in Óbuda, via Harrer Pál n. 44-46. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 85.4.88), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09112519. Ineditum.

Aetate incerta, forte fine saec. 1 – initio saec. 2 ex vasibus cineraceis dubie ibidem repertis.

1241

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 7,3 x (12,4) x (15,9), diam. podii 12,2. Intus sigillum [IMP]ETRATVS, extrinsecus in imo notae illegibiles scarifatae, probabiliter imitatio scribendi.

Rep. a. 1974 in Óbuda, effossione coloniae segmento 4 ad septentrionem. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 77.3.118), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10050413, 10050414. Ineditum.

Inventarium legit litt. A in medio.

Ab aetate Antonina superiore (cf. OSWALD, *Index* 144/145).

1242

tit. vasis fictilis

Frg. fictile argillacei coloris (7,5) x (4,5), diam. cca. 6,5, extrinsecus rectangularibus incisionibus mutilata, in latere interiore notae perpendiculares eminentes litteris *ILIII* similes, fortasse imitatio scribendi.

Rep. a. 1932 in Óbuda a L. Nagy, in effossione figlinae iuxta deversorium Schütz. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 48252), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 090610x1, 090610x2. Ineditum.

Initio–priori parte saec. 3 ex usu figlinae.

SIGILLA FIGVLORVM AQVINCENSIVM

SIGNACVLA

1243

tit. signaculi fictilis

Signaculum fictile cineraceum rectangulare mensuris ignotis, ab angulo dextro superiore fractum, a tergo manubrium. Titulus litt. retrorsum currentibus incisus.

Rep. a. 1967 in Óbuda, via Bécsi n. 128 in effossione aedis I/a, in angulo aquilonari iuxta finem pavimenti laterum, apud furnum Romanum n. 4. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 68.1.445), ubi a. 1969 in expositionem translatum, inde autem omisum esse videtur. Descripsi ex prioribus a. 2010.

[.] *Cae[- (- - -) Sa-]*
bini[an -]. (?)

Im. phot. et del. ex PARRAGI. (DVD S035, S036)

Edidit PARRAGI, *ArchÉrt* 98 (1971) 61, im. del. 15.5, im. phot. 22.4; inde *AE* 1972, 379. Mentionem facit *Forschungen in Aquincum* 195.

Videtur nomen figuli continuisse, *Cae[lius, -cilius]* vel simile, cognomen autem non satis liquet, in v. 2 incipere non potuit, quia cognomina Bini- incipientia non praesto sunt (LÖRINCZ, *OPEL* I² 120), probabilissime *[Sa]bini[anus]* (et cetera duodecim novimus cognomina has litteras continentia, sed omnia sunt rarissima, adhuc in Pannonia notum est Balbinianus [*RIU* 22, cf. LÖRINCZ, *OPEL* I² 110] et in Dalmatia Sabininus; Sabinianus bene frequenter in Pannonia, cf. LÖRINCZ, *OPEL* III 39/40).

Circa metam saec. 1-2, ab aetate Domitiani, ex usu furni et nummis ibi repertis.

1244

tit. signaculi fictilis

Signaculum fictile rubrum ad vascula anaglypta signanda 8,0 x 4,0, in facie anaglypha avis dextrorsum vadentis, a tergo litt. actuariae scarifatae.

Rep. in Óbuda in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50431, vetustior Bm 23), nunc est in expositione in BTM. Descripsi a. 2010.

Fabi.

Im. phot. ex KUZSINSZKY, im. del. ex INVENTARIO. (DVD S037, S038)

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 210 fig. 216 a-b (mentio ibid. 11, 14), NÉMETH in *Instrumenta* 63-64 n. 3 cum im. phot.

Saec. 2.

1245

tit. signaculi fictilis

Signaculum fictile rotundum ad vascula anaglypta signanda diam. 5,0, in facie imago folii vitis, a tergo litt. scarifatae capitales (excepta A). Rep. in Óbuda, area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. vetustior Bm 31), ubi latet aut periit. Descripsi ex prioribus a. 2010.

Iuli
Hilari.

Im. phot. ex KUZSINSZKY. (DVD S039)

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 216, im. phot. 226 (mentio ibid. 12, 18); mentionem facit L. NAGY, *BR* 14 (1945) 182 cum im. phot. n. 28.

Figulus probabiliter non idem ac (H)ilarus, qui portam Aquinci finxit, quae Intercisae reperta est (cf. PÓCZY in *Intercisa* II, 91, Kat.N. C/129 et cett.), quia manu propria nomen suum aliter scripsit. Fieri potest, ut idem sit Iulius Hilarus, qui in Albertfalva figlinam habuerit, cf. **1528**, tuncque postea Aquincum migraverit, sed probabilius est familiam figulorum exstitisse

Hilarorum (unde et (H)ilarus post nonnullas generationes) operantemque in area officinae gasi Hilarum iam filium prioris fuisse.

Probabiliter parte priore saec. 2 e loco repertionis et formis litterarum.

1246

tit. signaculi fictilis

Signaculum fictile rectangulare 2,9 x (5,5) linea una marginata. Litt. capitales 0,75-1,0 a.e. profunde incisae retrorsum currentes.

Rep. in Óbuda, via Lajos. MNM a L. Baják a. 2000 emit (sine inv.n.), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2010.

Martialis

[> (=centurio) ?] *leg(ionis) II ad(iutricis)*.

Im. phot. ex MRÁV. (DVD S040)

Ediderunt MRÁV–BAJÁK, *FA* 55 (2011), in prelis.

Saec. 2?

1247

tit. signaculi fictilis

Frg. signaculi fictilis flavi 0,9 x 6,4 x 3,9 formam securis reddens, in acie litt. 0,5-0,65 a.e. profunde incisae retrorsum currunt, quarum duae ultimae loco mutato capite pronae stant.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50430, vetustior Bm 36, im. phot. neg. AM F25960), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2009.

Petili/̄us 7

Im. phot. FEHÉR 09111115, 09111116.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 198-199, imm. phot. 186-187, mentio ibid. 10, 14; CSONTOS in *Istenek* 59 n. 279; *Látványraktár* n. 572.

Saec. 2 ex loco repertionis, vs. postrema parte huius aetatis, cf. **1291**, **1293**.

1248

tit. signaculi fictilis

Frg. signaculi ad vasa anaglypta signanda formam folii reddentis, mensuris ignotis, in latere litt. scarifatis.

Rep. a. 1929 in Óbuda in moenibus oppidi, loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 34293), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

Ru[- -].

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S041) Ineditum.

Fine saec. 1 – saec. 2 e genere vasorum fictorum.

1249

tit. signaculi fictilis

Signaculum fictile 5,6 x (3,1) x 1,3, in facie signandi ornamentum retis a.e. incisa, in latere litt. cursivae a.e. scarifatae. Per longum a dimidia cca. parte mutilata.

Rep. a. 1968 in Óbuda, via Zápor n. 66, in excavatione areae I, segmenti 1/b 180-195 in imo, supra furnum quoddam. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/69.1.46), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] +
 [- - -] + NV
 [- - -] us
 [- - -] + S
 [- - - Ru?] fus.

Im. phot. FEHÉR 10062952, 10062954. Ineditum.

1 litt. S vel forte F? – 2 litt. 1 A, R vel G, fuit fortasse [- - - si] gnu(m)? – 4 litt. 1 A vel R. Post versum lineae libratae breviores inscريفatae.

FINÁLY, BR 9 (1906) 101 n. 186 mentionem facit sigilli [- - -] rutus vasorum Arretina imitantium (inv.n. AM vetustior 192, identificare nequii), quod non videtur nomen interpretabile, probabiliter male lectum, si [Ru?] fus recte nomen figuli, fortasse huius alterum sigillum (et forte 1248 quoque ad hoc pertinet).

Aetate incerta, si cum 1248 connecti potest, fine saec. 1 – saec. 2.

1250

tit. signaculi fictilis

Signaculum fictile 4,2 x 3,5 x 3,8 formam pentagoni reddens, duobus lineis incisis marginata. Litt. capitales profunde a.e. incisae 0,75-0,95 retrorsum currentes.

Rep. in Óbuda, via Lajos. MNM a L. Baják a. 2000 emit (sine inv.n.), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Val(e- - -)
 fec(it).

Im. phot. ex MRÁV. (DVD S042)

Ediderunt MRÁV–BAJÁK, FA 55 (2011), in prelis.

Aetate ignota.

1251

tit. signaculi fictilis

Signaculum forma plantae pedis fictile coloris argillacei 6,7 x 15,4 x 6,2, in facie ima cum litt. pulchris accurate a.e. incisae retrorsum currentibus 2,0-2,6 (v.1), 2,0-2,2 (v.2). Ante v. 2 spica, ad digitos plantae post fines versusserta laurea incisa.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi aa. 1914/1915, in furno latericio quodam iuxta ‘puteum glaciei’, a. 1931 dono datum Museo Aquincensi (inv.n. AM 30210), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2009.

D(e) of(ficina) Vindo-
 nis Ak(uinci). (!)

Im. phot. FEHÉR 09111117.

Edidit KUZSINSZKY, Fazekastelep 46/47, cum im. phot. 27 (mentio ibid. 19/20); eum sequentes CSONTOS in Istenek 54 n. 221; Látványraktár n. 587. Citat Kuzsinszky, Ausgrabungen 133.

1 D (=quarta) KUZSINSZKY, *Fazekastelep; Vidonis KUZSINSZKY, Ausgrabungen*. – inter OF et VINDO punctum altum. – 2 Ak(inci) KUZSINSZKY, *Ausgrabungen*.

Vindo videtur indigena (Celta) esse, cf. MEID, *Personennamen* 211 (bis de territorio Aquinci notum nomen). Ex mensuris signaculi probabiliter opera latericia finxit.

Parte priora saec. 2 e forma.

1252

tit. signaculi fictilis

Signaculum fictile formam pedis humanae calceo induti reddens, mensuris ignotis, in planta pedis litt. accurate incisae, inter quas puncta triangularia deorsum directa.

Rep. in Óbuda, cum insulae in area officinae gasi aedificabantur, modo propius ignoto, Museum Aquincense emit aa. 1936-1942 (inv.n. AM 51593). Nunc in expositione in BTM. Descripsi e prioribus et inventario a. 2009.

Leg(ionis) II ad(iutricis).

Im. phot. ex SZILÁGYI, im. del. ex INVENTARIO. (DVD S043, S044)

Edidit SZILÁGYI, *BR* 13 (1943) 353, cum imm. phot. nn. 27/28.

Parte priora saec. 2 e forma.

1253

tit. signaculi fictilis

Signaculum fictile lunulae formam reddens 6,5 x ? cum manubrio 7,5 x ? litt. retrorsum currentibus negligenter et confuse incisis.

Rep. a. 1967 in Óbuda, via Bécsi n. 126 iuxta furnum Romanum ex recessu laterum pilae domus, in effossione conservatoria. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 67.8.34, ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Leg(ionis) II ad(iutricis).

Im. phot. ex PARRAGI. (DVD S045)

Edidit PARRAGI, *ArchÉrt* 98 (1971) 60 cum im. phot. 21.2.

Leg(ionis) II adi(utricis) p l(iae) f(idelis) INVENTARIUM. Litt. II pro P; L et A capite pronae.

Aetate Domitiani, ex aedificatione domus et nummis ibi repertis.

1254

tit. signaculi fictilis

Pars dimidia signaculi fictilis lunulae formam reddentis 3,5 x 6. Titulus litt. 3.

Rep. a. 1953 in Óbuda, via Laktanya n. 31, in effossione sporadice ex fossa B. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 54.1.330), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

[Leg(ionis)] II ad(iutricis).

Im. non habetur. Ineditum.

Fine saec. 1 e similitudine 1253?

1255

tit. signaculi fictilis

Signaculum fictile argillaceo colore 3,5 x (3,5), superne lineis ornatum, infra titulus litt. retrorsum currentibus.

Rep. a. 1977 (ex INVENTARIO), a. 1973 (ex SZIRMAI) in Óbuda, via Tavaszi n. 13-16, in effossione fossae VI/5, a canali septentrionem versus e strato mixto viae Romanae. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 82.4.361), ubi frustra quaesivimus. Descripsi e prioribus a. 2010.

[. M?]arc[ii?]

[- 3? -]ronis.

Im. del. ex SZIRMAI. (DVD S046)

Edidit SZIRMAI, *BR* 25 (1984) 142 cum im. del. 26, cum situ repertionis im. del. 32.

Init. saec. 2 e strato, ubi reperta est.

1256

tit. signaculi fictilis

Signaculum fictile rotundum ad vasa signanda 8,6 x 9,6, in facie imago folii vitis, a tergo litt. incisae vel impressae.

Rep. in Óbuda, area municipali, ab aede vetere musei ad aquilonem versus (XXIX). Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 8545, ubi frustra quaesivimus, probabiliter a. 1967 ut reiculum periit. Descripsi ex inventario a. 2009.

ASB

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S047) Ineditum.

Fine saec. 1 – saec. 2 e genere ornamentum.

FORMAE

1257

tit. formae fictilis

Discus fictilis forma expressus (forma crustuli) rutilus 20,5 (diam.) x 2,3. Facies valde trita, 11 frgg. exstant recomposita et redintegrata in quadrante superiore dextro et in margine superiore sinistro. A fronte imago ficta convexa, a tergo plana. In margine certa laurea, in imo vitta ligata. In area media duo viri barbati et togati manus iungunt, ex titulo et imaginibus imperatores Marcus Aurelius et Lucius Verus, quibus a tergis Victoriolae singulae coronam lauream supra caput tendunt. A dextro caput Veri et corona eius defracta sunt. In laeva Marci res non identificabilis, Lucius laevam ad latus suum vacuam tenet. Terra subter pedes linea signata, in qua inter eos globus, in quo aquila stat, capite defracto, supra caput ramus quidam vel spica. Titulus non in area separata, sed partim in area vacua inter capita imperatoria sub floribus pendentibus litt. 0,35-0,45 accurate formati, sed ob statum tritum vix legibiles, partim sub lineam terrae litt. 0,45-0,5 convexae fictus.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51657, vetustior Sm 25), ubi est in expositione, ubi vidi et descripsi a. 2009.

Conc[ordiae]

Aug[ustorum]

fēlī[ci] tē.

M(arcus) Verus.

Im. phot. FEHÉR 09112501, 09112502, 09112503.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 13, 234-237 cum im. phot. n. 241 (mentio ibid. 13), inde citat KUBITSCHKEK, *Germania* 17 (1933) 237, inde AE 1933,119; KUZSINSZKY *Ausgrabungen* 1934 (n. 5.) 135 cum im. phot. N. 9559; ALFÖLDI, *DissPann* 2.10.I (1938) 323/324, 329 n. 11 cum im. phot. XLIX 2, inde AE 1939, 264d; NÉMETH in *Instrumenta* 174 n. 306 cum im. phot., *Látványraktár* n. 571. Citat BRELICH, *DissPann* I (1938) 95 sequens KUZSINSZKY, BLANCHET, *Revue Archéologique* 1941, 29-45, inde AE 1941 p. 39, L. NAGY, *Budapest története* II 632, JÁRDÁNYI-PAULOVICS *BR* 14 (1945) 237-238, PÓCZY, *AAH* 7 (1956) 109; FACSÁDY, *BR* 30 (1993) 263-264 cum im. phot. 1, sequentes ALFÖLDI, PÓCZY, *ArchÉrt* 99 (1972) 29 nota 40 (modo versum ultimum); CSONTOS in *Istenek* 53 n. 201, im. phot. 64. Im. phot. dat SZILÁGYI, *Aquincum*, Tab. X.

2/4 *Aug(ustorum duorum) [M(arci) Au]|reli e[t Lu]|cii* KUZSINSZKY, *Augu[storum] | feliciter* ALFÖLDI, *Aug(ustorum) [M(arci) Au]|relii | et Lu(cii)* NÉMETH; ceteri sequuntur KUZSINSZKY. – 5 *M. Ulpius* seu *M. Verus* KUZSINSZKY, ALFÖLDI, *CI Verus* INVENTARIUM. Hodie litt. prima modo ex titulo **1258** restitui potest.

Aa. 161-169 ex imperatoribus.

1258

tit. formae fictilis

Discus fictilis flavus (forma crustuli) 19,9 (diam.) x 1,1, facies trita, ex 5 frgg. cca. dimidium recomposita, pars superior dest. A fronte imago fixa convexa, a tergo discus planus. In margine certa laurea, in imo vitta ligata. In area media eques armatus (probabiliter imperator Marcus Aurelius, ut eodem loco repertum sigillum prodit) cum equo bene ornato sinistrorsum vehitur, a tergo Victoriolae pars inferior, quae probabiliter coronam lauream tetendit, sub equo hostes detriti, alter manum precaturus levat telo transfixus, alter sub scuto moribundus. Sub eum iuxta marginem litt. 0,4 accurate impressae, paene omnino detritae.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51358, vetustior Sm 30), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

M(arcus) Verus.

Im. phot. FEHÉR 10102701, 10102702.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 13, 237-238 cum im. phot. 244; ALFÖLDI, *DissPann* 2.10.I (1938) 328 n. 10 cum im. phot. XLIX 1; JÁRDÁNYI-PAULOVICS, *BR* 14 (1945) 230-233 cum imm. phot. 8, 10/11, im. del. 12. Citat KUZSINSZKY, *Ausgrabungen* 136, im. phot. 96; FACSÁDY, *BR* 30 (1993) 263 cum im. phot. 10; CSONTOS in *Istenek* 54 n. 208.

Aa. 161-180 ex imperatore, probabiliter 161-169 ex similitudine disci **1257**.

1259

tit. formae fictilis

Frpg. disci fictilis forma expressi (formae crustuli) 17,5-18,1 (diam.) x 1,2; hodie 19 frgg. remanent, minimo calculo 3 omissa sunt. A fronte imago ficta convexa, a tergo plana. In margine certa laurea. In area media ad dextrum imperator Marcus Aurelius sedens in podio, a tergo Victoriola stans coronam lauream supra caput tendit, a fronte Commodus iuvenis stat. Ad sinistrum barbarus genibus nixus et tres barbari stantes imperatores exorant, a tergo quorum fragmenta rei non identificabilis. Maior pars podii et gremium Marci omissa sunt, necnon superne in medio vexillum legionis, in quo litt. scriptae erant.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50699, vetustior Sm 28), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Leg(io)

II A(diutrix).

Im. phot. FEHÉR 10102704 et ex KUZSINSZKY, im. del. ex JÁRDÁNYI-PAULOVICS. (DVD S048, S049)

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 232-234, im. phot. 239, im. del. 239 (mentio ibid. 13); JÁRDÁNYI-PAULOVICS, *BR* 14 (1945) 236-238 cum im. del. 17.

2 [*II Ad(iutrix)*] JÁRDÁNYI-PAULOVICS.

Aa. 178-180 ex imperatoribus.

1260

tit. formae fictilis

Pars inferior formae fictilis 3,4 x 13,0 x 9,2 fuscae optime ustae ad lucernam fictilem rotundam unius rostri, cum tribus cavis confibulationis. Ad ambo latera tres incisiones perpendiculares ut notae aptandi. Intus in medio disco litt. 0,6 capitales cum syrripsibus retrorsum currentes accurate et eleganter incisae.

Rep. a. 1912 in Óbuda, probabiliter area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50816, vetustior Mm 1), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Aprio
f(ecit).

Im. phot. FEHÉR 09073029.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 280.

Saec. 2 ex loco reperiendi.

1261

tit. formae fictilis

Frg. partis inferioris formae fictilis 4,8 x (10,5) x (8,8) coloris argillacei ad lucernam rotundam unius rostri, sine notis aptandi et confibulationibus. Intus in medio disco litt. 0,7 capitales cum syrripsibus accurate a.e. incisae, v. 1 capite pronus prorsum currit inter puncta, v. 2 retrorsum.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, si idem ac KUZSINSZKY meminit (v. infra), a. 1884 in excavatione thermarum Romanarum; SZENTLÉLEKY autem affirmat aa. 1911/12 in area officinae gasi repertum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50486), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

F(ecit)
Aure(lius).

Im. phot. FEHÉR 09061868.

Forte idem ac mentionem facit KUZSINSZKY, *BR* 1 (1889) 163 n. 18, etsi ibi vas dicit, v. 1 *Aure(lius)*. Citat SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 184, im. phot. 1.4.

Figulus idem ac in forma **1262**, fortasse ac in **1263**.

Priore parte saec. 3 ex figulo?

1262

tit. formae fictilis

Tessera rotunda ex ima forma fictili exsecta 0,7 x diam. 4,6, colore argillaceo. Fuerat inferior pars formae ad lucernam rotundam, mensuris ignotis, litt. capitales retrorsum currentes 0,55-0,7 cum syrripsibus, profunde et accurate a.e. inscarifatae.

Rep. a. 1950 in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 48077, vetustior 119), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

F(ecit)
Aurel(ius).

Im. phot. FEHÉR 10092413. Inedita.

V. 1 inter puncta.

Figulus idem ac in forma **1261**, fortasse ac in **1263**.

Priore parte saec. 3 ex figulo?

1263

tit. formae fictilis

Operculum formae lucernae fictilis rotundae 10,5 (diam.) x 3,0-3,2 colore argillaceo, in medio ornamentum stellae vel solis cum octo radiis in circulo, quem linea undans circumdat, superne litt. Graecae actuariae 0,35-0,4 eleganter a.e. scarifatae. Ad latus nota aptandi III.

Rep. in Óbuda, forte in area officinae gasi SZILÁGYI. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 51209 (vetustior N 8), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Αὐρή (vac.) λιος.

Im. phot. FEHÉR 10050410.

Ediderunt IVÁNYI, *mécsesek* 311, n. 4449, im. phot. tab. LXXII/4, SZILÁGYI, *BR* 15 (1950) 320-321 cum im. phot. n. 29, SZILÁGYI, *Aquincum*, 87, im. phot. Tab. XL, NAGY, *ArchÉrt* 94 (1967) 68 cum im. phot. n. 2, inde *AE* 1967, 376, BILKEI, *ARegia* 17 (1979) n. 14, inde *SEG* 29 (1979) 1046; CSONTOS in *Istenek* 54 n. 220; KOVÁCS, *CIGP*¹ n. 81, *CIGP*^{2,3} n. 94.

Αὐρη νος (sic!) SZILÁGYI, *Αὐρή (vac.) λιος* IVÁNYI, NAGY et cett.

Legitur nomen figuli, qui habuit finxeratque formam. Erratice desiderium magicum ducit SZILÁGYI.

Priore parte saec. 3.

1264

tit. formae fictilis

Pars inferior formae fictilis 16 x cca. 10 x ? colore latericio ad lucernam duorum rostrorum inter se contrario positorum, e tribus fragmentis recompositum. In latere nota aptandi X. Intus in medio disco litt. vix legibiles retrorsum currentes 0,6?

Reperta in Óbuda, area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. vetustior Mm 19, ubi identificare nequii). Descripsi e prioribus a. 2010.

[Cresce]ns. (?)

Im. phot. ex KUZSINSZKY. (DVD S050)

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 288-289, cum im. phot. 293. Mentionem facit probabiliter SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 187 (integram signans).

[Cresce]ns KUZSINSZKY, *Cresces* SZENTLÉLEKY eum secutus (?).

Saec. 2 – initio saec. 3 ex loco reperiendi.

1265

tit. formae fictilis

Forma antefixi fictilis flavi coloris 5,2 x 21,6 x 16,5, in materia vestigia calcis videntur. Formam vultus humani reddit, superne diadema quoddam lineis perpendicularibus inter duas series punctorum signatur. In tergo litt. cursivae neglegentes 1,4-3,0 (v.1), 1,3-2,6 (v.2) a.e. profunde scarifatae.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 50935 (vetustior W 1), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2009.

*Domitius
fecit.*

Im. phot. FEHÉR 09111113, 09111114.

Mentionem facit L. NAGY, *Budapest története* II 560 cum im. phot. LXXX.2ab; CSONTOS in *Istenek* 54 n. 216; PÓCZY, *ArchÉrt* 97 (1952) 103; *Látványraktár* n. 875 cum im. phot.

Fine saec. 2(–initio saec. 3?) ex palaeographia (cf. partem V).

1266

tit. formae fictilis

Frg. operculi concavi formae fictilis flavae 5,0 x 14,7 x (9,8) ad lucernam Iványi VIII quattuor flammularum cum manubrio folii formam reddenti. In latere exteriori titulus litt. actuariis 1,4-1,85 arte, sed profunde scarifatus, infra figura columbae dextrorsum spectantis eodem modo facta.

Rep. a. 1912 in Óbuda, area officinae gasi, ‘in furno minore’ secundum notam posterius factam inventari. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50179, vetustior Mm 61), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2009.

[F]abi(us) fecit for(mam).

Im. phot. FEHÉR 09111121.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 292 cum im. phot. 297 (mentio ibid. 16), BILKEI in *Instrumenta* 96-97 n. 108 cum im. phot., non legendo; CSONTOS in *Istenek* 54 n. 222; *Látványraktár* n. 876 cum im. phot. Citat KUZSINSZKY, *Ausgrabungen* 104; IVÁNYI, *mécsesek* n. 4461 non legendo; SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 179 cum imm. phot. 5.1., 8.6; FÉNYES, *ComArchHung* 2002, 67.

[Fa]bi(us) KUZSINSZKY, SZENTLÉLEKY. – Post I priorem punctum semicirculare.

Exemplar formae huius artificis erat et **1267**; et vasa finxisse videtur ex **1244**, **1306**.

Saec. 2, circa finem ex palaeographia (cf. partem V).

1267

tit. formae fictilis

Exemplum fictile ad formas fictiles lucernarum mensuris ignotis, quinque flammularum. In imo litt. magnitudine ignota.

Reperta in Óbuda, area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. vetustior Mm 1), ubi identificare nequii. Descripsi e prioribus a. 2010.

Fab(i).

Im. phot. ex KUZSINSZKY. (DVD S051)

Mentionem facit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 16, 298/299, cum im. phot. 274, probabiliter idem ac apud SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 179; IVÁNYI, *mécsesek* 310 n. 4426, im. phot. 69.2.

Ad cetera eius opera vide **1266**.

Saec. 2?

1268

tit. formae fictilis

Forma fictilis rubri coloris, pars inferior, ex qua dimidia pars remanet, (4,0) x (9,8) x (14,3) ad lucernam rotundam, vestigia aptandi defracta. Intus in medio disco litt. a.e. scarifatae actuariae 1,0 circulo profundo circumdatae. Extrinsecus incisio, cuius parte maiore defracta nescimus utrum scripta an fortuito facta sit.

Rep. in Óbuda in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 32186, vetustior Mm 9), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Fa[o]r.

Im. phot. FEHÉR 09061840, 09061841.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 280. Vs. mentionem facit SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 187. IVÁNYI, *mécsesek* 316 n. 4548 sub hoc inv.n. falso citat **1274**.

F[ao]r KUZSINSZKY, INVENTARIUM.

Saec. 2 ex loco reperiendi.

1269

tit. formae fictilis

Pars inferior formae fictilis 3,6 x 10,5 x 8,4 colore argillaceo ad lucernam rotundam unius rostri. In lateribus notae aptandi formam crucis reddentes profunde scarifatae, a tergo litt. 1,1-1,5 actuariis atque cursivis similes negligentibus valde tenuiter scarifatae. Intus plana.

Rep. a. 1988 in Óbuda, via Kórház n. 6-12 in effossione faciei n. 3 a muro septentrionem versus, 220-270 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 89.1.1104), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Fe[l]ix. (?)

++

Im. phot. FEHÉR 09120207, 09120209. Ineditum.

Felicitis lucernae unius meminit IVÁNYI, *mécsesek* 31, sed ut ex hac forma censere possumus, maiore ex parte sine sigillo nominis lucernas suas fecit.

Aetate incerta.

1270

tit. formae fictilis

Frg. inferioris partis formae fictilis 3,0 x 11,5 x 11,0 colore rutilo ad lucernam rectangularem non ornatam, cum tribus cavis confibulationis. Ex duobus recompositum. Ad ambo latera singulae notae aptandi litt. X similes manu incisae. Intus in rectangulo area tituli 7,2 x 0,8, in qua litt. retrorsum currentes capitales 0,6-0,7, adeo detritae, ut utrum scarifatae an sigillo impressae sint, decernere non possum, litt. prima in margine areae.

Rep. a. 1912. d. 26 Aprilis in Óbuda, area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50453, vetustior Mm 24), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Florentinus fecit.

Im. phot. FEHÉR 09061857, 09061858, 09061859.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 296, im. phot. 303 (mentio ibid. 16). Citat SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 181, cum im. phot. 5.3., inv.n. erratice Mm 27 dans; IVÁNYI, *mécsesek* n. 4466 sine mentione tituli; FÉNYES, *ComArchHung* 2002, 60, 65.

[F]lorentinus fecit KUZSINSZKY.

Saec. 3 ante medium (potissime initio), si quidem eiusdem figuli opus ac **1307**.

1271

tit. formae fictilis

Pars inferior formae fictilis 3,0 x 10,2 x 6,6 coloris argillacei clari ad lucernam parvam rotundam. Intus in medio disco litt. retrorsum currentes 0,6-0,8 bis impressae.

Rep. a. 1930 in Óbuda, vs. in figlina Romana, in area armamentari militaris (excavatione 1/7). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51451), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Fortis.

Im. phot. FEHÉR 09073026.

Vs. mentionem facit SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 187 una cum **1273**, **1282b**, **1298** et 193, Cat.n. 18 (inv.n. falsum dans AM 32852).

Prima tertia parte saec. 2 ex usu figlinae.

1272

tit. formae fictilis

Pars inferior formae fictilis 19,9 x 11,8 x 4,1 colore rutilo ad lucernam rotundam unius rostri brevis, ex tribus frgg., in medio paullum redintegratum, cum 3 condylis confibulationis, in lateribus notae aptandi. Intus in medio disco litt. retrorsum currentes 0,8-0,9 impressae, circulo duplici circumdatae.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, probabiliter area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50283, vetustior Mm 33 et 36), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

/F 7rtis.

Im. phot. FEHÉR 10092415.

Edidit KUZSINSZKY, *fazekastelep* 280 (mentio ibid. 15); IVÁNYI, *mécsesek* 316 n. 4558. Vs. mentionem facit SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 187 una cum **1271**, **1273**, **1282b**.

Legitur EORTIS.

Saec. 2 ex loco probabili repertionis.

1273

tit. formae fictilis

Frg. partis inferioris formae fictilis 4,1 x 14 x 11,5 coloris argillacei ad lucernam rotundam, rostrum dest, cum uno cavo confibulationis remanenti, ab altero latero notae aptandi, quas sequitur incisio fortuito facta. In medio disco litt. retrorsum currentes capitales impressae 0,8-1,0, circulo duplici circumdatae.

Rep. in Óbuda-Csúcshegy, in mansione Romana, excavatione J. Szilágyi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 64.8.42, vetustior Mm 31), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

/F 7rtis.

Im. phot. FEHÉR 09073058, 09073059.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 280 (mentio ibid. 15); IVÁNYI, *mécsesek* 316 n. 4559; vs. mentionem facit SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 187 una cum **1271**, **1282b**, **1298**.

Legitur EORTIS.

Saec. 2 ex eo, quod **1272** certe eiusdem officinae est.

1274

tit. formae fictilis

Pars inferior formae lucernae fictilis coloris argillacei 3,1 x 8,5 x 6,3 rotundae, cum uno rostro brevi. 3 cava confibulationis, in lateribus et ante rostrum notae aptandi ||, in medio litt. actuariis similes retrorsum currentes 0,4-0,6 a.e. scarifatae in duobus circulis concentricis.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto (probabiliter officinae gasi). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50686, vetustior Mm 6), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Forti(s).

Im. phot. FEHÉR 10041423.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 280/281 (mentio ibid. 15); IVÁNYI, *mécsesek* 316 n. 4548 (ubi dicit Mm 9; sub inv.n. Mm 6 ibid. n. 4560 nominat formam titulo *Iegidi* non exstantem).

Saec. 2 ex loco probabili repertionis.

1275

tit. instrumenti domestici (formae)

Pars inferior formae fictilis ad lucernam 3,1 x 8,3 x (6,6) colore flavo, unus condylus confibulationis manet. In medio disco in duobus circis litt. capitales 0,5 scarifatae prorsum currentes.

Rep. a. 2003 in Óbuda, via Szentendrei, effossione aquaeductus Romani inter pilas nn. 60-70, segmento 1/B 100 in imo (iuxta figlinam, quod fuit in loco deversorii Schütz). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.15.4569), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

(H)et(a)eri.

Im. phot. FEHÉR 10100808.

Edidit HAVAS, *BR* 39 (2005) 53/54 cum im. phot. n. 6. Mentionem facit HAVAS, *AqFüz* 10 (2003 [2004]) 62 cum im. phot. 2.

Figuli nomen aliunde ignotum, legendum *(H)et(a)eri* vel *(H)eter(e)i* secundum HAVAS. Et ex loco reperiendi et arte argillae formandae videtur in figlina hoc loco posita operatus esse.

Initio v. prima tertia parte saec. 3, ex usu figlinae.

1276

tit. formae fictilis

Pars inferior formae fictilis 4,8 x 16,3 x 9,4 coloris argillacei ad lucernam duorum rostrorum typi Iványi 4. Tria cava confibulationis. Intus in medio disco litt. retrorsum currentes 0,5-0,6 a.e. manu scarifatae. Extrinsecus in ambobus lateribus notae singulae aptandi formae ∞ similes.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto (vs. area officinae gasi). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50434, vetustior Mm 20), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Lucius
f(ecit).

Im. phot. FEHÉR 09061853.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 289-290, im. phot. 294 (mentio ibid. 15). Citat vs. SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 187 una cum **1277**, **1278**.

Saec. 2 posteriore parte ex loco probabili repertionis et forma.

1277

tit. formae fictilis

Pars inferior formae fictilis 3,0 x 9,2 x 13,1 coloris argillacei ad lucernam rotundam unius rostri, hodie tria frgg. laterum extant, medium quod continuit discum, omissum est. Cum tribus cavis confibulationis, ad latus dextrum nota aptandi litt. *M* capite pronae similis. In medio disco litt. retrorsum currentes capitales erant, ex quibus una remanet.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto (vs. area officinae gasi). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51663, vetustior Mm 25), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Lucius
f(ecit).

Im. phot. FEHÉR 09073027, im. del. ex INVENTARIO. (DVD S052)

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 281, mentionem facit ibid. 15, vs. SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 187 una cum **1276**, **1278**.

Saec. 2 ex loco probabili repertionis.

1278

tit. formae fictilis

Pars inferior formae fictilis 3,1 x (10,0) x 9,2 colore argillaceo, ad lucernam rotundam unius rostri, ex 3 condylis confibulationis 2 remanent. Intus in medio disco litt. eleganter retrorsum incisae 0,6-0,7 circulo duplici circumdatae. Ad latus sinistrum notae aptandi / V similes.

Rep. in Óbuda, probabiliter in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 30173, vetustior Mm 8), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Lucius.

Im. phot. FEHÉR 09061837.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 281, mentionem facit ibid. 15, vs. SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 187 una cum **1276**, **1277**. Sub hoc inv.n. IVÁNYI, *mécsesek* 316 n. 4563 falso formam titulo *Oceanus* nominat.

Saec. 2 ex loco probabili repertionis.

1279

tit. formae fictilis

Operculum formae fictilis 4,0 x 13,6 x 9,1 ad lucernam unius rostri longioris typi Iványi 15, in duas partes fractum, tres condyli confibulationis remanent, extrinsecus litt. 1,6-1,1 usque decrescentes profunde incisae. In latere dextro 4 notae aptandi formam V reddentes.

Rep. in Óbuda, probabiliter in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50429, vetustior Mm 71), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2009.

Maximini.

Im. phot. FEHÉR 09061851.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 276 (mentio ibid. 15). Citat SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 180.

Officina Maximini (fortasse aliquanto serius) et vascula Arretina imitantia fecit, cf. **1310**. Maximinus esse nomen figuli videtur ex eo, quod et in forma lucernae sigillo FORTIS ornatae prodit (cf. **1282**); contra et in Albertfalva sigilla cum hoc nomine prodeunt (cf. ibi **ad 1310**) in lucernis et mortariis, anteaquam lucernas Aquinci fecerit, inde ob longum spatium temporis multo potius domus figlinaria, quam figulus solus. Aquinci, quantum novimus, lucernas non notavit sigillo nominis, et quidem in Albertfalva raro, modo vascula, ideoque difficulter investigari potest, per quantum tempus officina lucernas produxit. Ceteras formas officinae vide **1280–1282**.

Parte posteriore saec. 2 ex eo, quod posterius, quam in Albertfalva, et forte prius, quam vascula Aquincensia.

1280

tit. formae fictilis

Operculum formae fictilis 3,2 x 13,4 x 9,3 flaventis fusci coloris ad lucernam rotundam unius rostri longi 6,8 x 9,9, ex duabus partibus recompositum, redintegratum. Ex tribus condylis confibulationis duo manent, unus redintegratus, in latere notae aptandi IVIV. Superne litt. cursivis similes 1,4-1,5 profunde incisae.

Rep. in Óbuda, probabiliter in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50938, vetustior Mm 73), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Maximini.

Im. phot. FEHÉR 09073023, 0973024.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 276 (mentio ibid. 15). Citat SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 180.

Ad officinam Maximini vide **1279**. Ceteras formas officinae vide **1281, 1282**, vasa **1310**.

Parte posteriore saec. 2 ex eo, quod posterius, quam in Albertfalva, et forte prius, quam vascula Aquincensia.

1281

tit. formae fictilis

Operculum formae lucernae fictilis rutili coloris 3,1 x 9,9 x 6,2 rotundae, cum uno rostro longo. E tribus condylis confibulationis unus remanet a tergo. In latere exteriori titulus litt. cursivis similibus 1,2-1,3 a.e. profunde incisis inter delineationes, superne et infra ornamenta plantae pedis minora. In latere sinistro nota aptandi.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50774, vetustior Mm 68), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Maximini.

Im. phot. FEHÉR 09111123.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 275-276, im. phot. 284 (mentio ibid. 15). Citat SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 180; CSONTOS in *Istenek* 58 n. 271, im. phot. 74; *Látványraktár* n. 877 cum im. phot; FÉNYES, *ComArchHung* 2002, 68.

Maximiani FÉNYES.

Ad officinam Maximini vide **1279**. Ceteras formas officinae vide **1280, 1282**, vasa **1310**.

Parte posteriore saec. 2 ex eo, quod posterius, quam in Albertfalva, et forte prius, quam vascula Aquincensia.

1282ab

tit. formae fictilis

Forma fictilis ad lucernam rotundam unius rostri. Operculum **a** 4,4 x 18,5 x 11,4 coloris argillacei, ex tribus condylis confibulationis unus remanet. Intus in medio disco figura capitis humani. In quattuor partes fracta, tres recompositae, unus separatim stat. E tribus condylis confibulationis duo remanent. Ad latus nota aptandi. Extrinsecus litt. 2-2,8 cursivis similes scarifatae. Aptatur parti inferiori **b** 4,0 x 18,1 x 11,4 coloris argillacei rutili, cum tribus cavis confibulationis. Intus in medio disco litt. retrorsum currentes capitales sigillo impressae 0,8 circulo duplici circumdatae. Ad latus pars altera notae aptandi.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, probabiliter in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (**a** inv.n. AM 50517, vetustior Mm 67, **b** 50482, vetustior Mm 21), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

a *Maximini.*

b *Fortis.*

Im. phot. FEHÉR 09061863, 09061865.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 272-274, imm. phot. 277-280 (mentio ibid. 15). Citat KUZSINSZKY, *Ausgrabungen* 104, im. phot. 102 (ubi partes inferior et superior aptatae videntur); SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 180 operculum, 187 vs. mentionem facit partis inferioris, convenire non notans.

Ad officinam Maximini vide **1279**. Ceteras formas officinae vide **1280**, **1281**, vasa **1310**.

Parte posteriore saec. 2 ex eo, quod posterius, quam in Albertfalva, et forte prius, quam vascula Aquincensia.

1283

tit. formae fictilis

Forma vasis Arretina imitantis 6,9 x 20,5 (diam. labri)-7,7 (diam. podii), ex argilla rutila nitida. Ex compluribus frgg. redintegrata. Intus superne vitis undans circumducitur cum foliis et uvis, infra currunt ad alteram directionem canis, [?], leo, canis (?), e contrario ad alteram equus (?) et caprea (?) retrospiciens. Inter vites supra canem priorem titulus litt. retrorsum currentibus 0,4-07 accurate a.e. scarifatis (eadem manu scriptis ac **1284**, **1289**).

Rep. a. 1912 in Óbuda, probabiliter in figlina in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50258, vetustior Tm 27), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2009.

Pacati.

Im. phot. FEHÉR 09111105, 09111106, im. del. ex INVENTARIO. (DVD S053)

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 178-180; *Látványraktár* n. 602 (cum im. phot. in p. 60).

Pacatus figlinam Aquincensem habuit, ubi maxime vasa Arretinis simili modo ficta sunt saec. 2, quibus nomen suum generatim inscarifandum curavit cf. **1284**, **1285**, **1289**, probabiliter et **1286–1288**. Fortasse et forma inv.n. AM 60239 ad hoc pertinet, de qua autem amplius nescitur, latet. Vasa signata ex eius officina necnon et forma quaedam prodeunt et Lugione et Mursae, cf. KUZSINSZKY op. cit. 109-111.

Tertio quadrante saec. 2.

1284

tit. formae fictilis

Forma vasis Arretina imitantis 7,1 x 20,7 (diam. labri)-7,9 (diam. podii), ex argilla rutila nitida. Intus octo vites sursum tendentes, inter quas duo fabri cum incudibus contrario positi, duo capri ad rectangulum eodem modo, supra quos aves singulae parvae 'graculo similis' in quibusdam fructibus stantes, interim quattuor aves maiores. Ab altero fabro dextrorsum supra avem titulus litt. retrorsum currentibus 0,4-0,7 accurate a.e. scarifatis (eadem manu ac **1283**, **1289**). Extrinsecus per omne podium ducta crux scarifata.

Rep. a. 1907 in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense, ubi est in expositione (inv.n. AM 50523, vetustior Tm 13). Vidi et descripsi a. 2009.

Pacati.

Im. phot. FEHÉR 09111101, 09111102, 09111103.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 178, im. phot. 151 (mentio ibid. 15, 110); *Látványraktár* n. 594 (cum im. phot. in p. 61).

Ad Pacatum figlinamque eius similesque titulos cf. **1283**.

Tertio quadrante saec. 2.

1285

tit. formae fictilis

Forma vasis Arretina Drag. 37 imitantis 6,1 x 21,2 (diam. labri)-9,7 (diam. podii), ex argilla rubenti fusca. Intus imago ornamentorum: vites cum ternis uvis, superne aves volatiles, infra tres personae tragicae et duae aves dextrorsum videntes, inter quas titulus scarifatus litt. retrorsum currentibus.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 60521b, vetustior Tm 63), ubi frustra quaesivimus. Descripsi e prioribus et inventario a. 2009.

Pacati.

Im. phot. ex KUZSINSZKY. (DVD S054, S055)

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 182/3 im. phot. 154.

Ad Pacatum figlinamque eius similesque titulos cf. **1283**.

Tertio quadrante saec. 2.

1286

tit. formae fictilis

Forma vasis Arretina imitantis 18,0 x 5,7. Intus superne sarta foliorum oblongorum, infra quattuor vites sursum tendentes, inter quas ad alterum latus Victoriae singulae contrario positae, ad alterum figurae fabrum cum incudibus et malleis singulis, cum titulo litt. prorsum currentibus.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50199, vetustior Tm 3), ubi frustra quaesivimus. Descripsi e prioribus et inventario a. 2009.

Pacati.

Im. phot. ex KUZSINSZKY, im. del. ex INVENTARIO. (DVD S056, S057)

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 181-182 cum im.phot. 153 (mentio ibid. 113); CSONTOS in *Istenek* 58 n. 265.

Ad Pacatum figlinamque eius similesque titulos cf. **1283**.

Tertio quadrante saec. 2.

1287

tit. formae fictilis

Forma vasis Arretina imitantis 6 x 21,3 (diam. summus) – 9,7 (diam. podii), ex argilla rutila. Intus superne vitis undans circumducitur cum foliis et uvis, infra quattuor aves victualia carpentes et tres personae tragicae, cum titulo litt. retrorsum currentibus.

Rep. a. 1907 in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50521, vetustior Tm 21), ubi frustra quaesivimus. Descripsi e prioribus et inventario a. 2009.

Pacati.

Im. phot. ex KUZSINSZKY, im. del. ex INVENTARIO. (DVD S058, S059, S060)

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 180-181, im. phot. 152 (mentio ibid. 113).

Ad Pacatum figlinamque eius similesque titulos cf. **1283**.

Tertio quadrante saec. 2.

1288

tit. formae fictilis

Forma operculi Arretina imitantis 7,4 x 23,1 (diam. labri) – 6,1/6,4 (diam. manubrii), fracta et redintegrata e 9 frgg. Infra series rosularum et uvarum, inter quas avis victualia carpens, faber cum malleo et incude, in medio vitis, cum titulo litt. 0,35-0,55 retrorsum currentibus negligenter inscarifatis, sed non cursivis.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51618, vetustior Tm 47), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2010.

Pacati.

Im. phot. FEHÉR 10092418, 10092419.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 183/184, im. phot. 155; CSONTOS in *Istenek* 58 n. 264. Citat KUZSINSZKY, *Ausgrabungen* 132, cum im. phot. 92.

Ad Pacatum figlinamque eius similesque titulos cf. **1283**.

Tertio quadrante saec. 2.

1289

tit. formae fictilis

Forma operculi Arretina imitantis 6,4 x 21,8 (diam. labri) – cca. 6,2 (diam. podii), ex argilla rutila nitida. Ex compluribus partibus recomposita, nonnullis locis redintegrata. Intus area a quattuor vitibus sursum tendentibus in quadrantes secta, in quadrantibus fabri singuli cum malleis et incudibus sinistrorsum et aves ardeae similes dextrorsum spectantes, supra aves singulae personae tragicae, a fabris ad sinistram cuniculi singuli sedentes dextrorsum spectantes. In uno quadrante inter personam et avem titulus litt. retrorsum currentibus 0,3-0,4 accurate a.e. scarifatus (eadem manu ac **1283**, **1284**).

Rep. a. 1907 in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50683, in libello inventarii 50685; vetustior Tm 48 et 49), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2009.

Pacati.

Im. phot. FEHÉR 09111110, 09111111.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 184-195 (mentio ibid. 113 cum im. phot. 100); *Látványraktár* n. 596.

Ad Pacatum figlinamque eius similesque titulos cf. **1283**.

Tertio quadrante saec. 2.

1290

tit. formae fictilis

Operculum formae fictilis rubri coloris (3,1) x (7,4) x 9,1 ad lucernam unius rostri, ad latera singuli condyli confibulationis, quorum in altero notae aptandi I V similes, extrinsecus litt. 2,5 profunde incisae, in antecessum scarifatae.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto (vs. area officinae gasi), pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 32259, vetustior Mm 81), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[Pac]ati. (?)

Im. phot. FEHÉR 09061842.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 276, (mentio ibid. 15 falso Mm 73 nominans). Citat K. KISS, *LaurAq* I 201 cum im. del. p. 227, im. phot. XVII, 17; SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 180. Mentionem facit FÉNYES, *ComArchHung* 2002, 68.

[Pac]atus videtur idem ac in **1283–1285**, **1289**, probabiliter et **1286–1288**. Fortasse et forma inv.n. AM 60239 ad hoc pertinet, de qua autem amplius nescitur, latet. Vasa signata ex eius officina necnon et forma quaedam prodeunt et Lugione et Mursae, cf. KUZSINSZKY op. cit. 109-111. Fieri potest ut prius lucernas fecit quam vasa.

Non posterius tertio quadrante saec. 2., secundum KISS circa medium.

1291ab

tit. formae fictilis

Forma fictilis ad lucernam rectangularem Iványi 9 cum duobus rostris, manubrio formam folii reddenti, in medio rosula ornatae. Operculum **a** 3,4 x 9,4 x 9,5 coloris argillacei, nitide exusta. Ex quinque condylis confibulationis quattuor remanent. Extrinsecus litt. actuariae a.e. profunde scarifatae 1,8-1,6. Aptatur cum parte inferiore **b** 5,1 x 9,8 x 9,3 eiusdem formae, extrinsecus planae, ad manubrium aliquantulum mutilatae. Intus ubi quinque cava confibulationis remanent, in medio litt. actuariae retrorsum currentes 0,85-0,9 a.e. scarifatae.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (**a** inv.n. AM 50450, vetustior Mm 74, **b** AM 50561, vetustior Mm 27), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2009.

a Petili.

b Aq(uinci) Secun(dus?)

Im. phot. **a** FEHÉR 09061855, **b** FEHÉR 09111107, im. phot. neg. AM F31105.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 284-285, im. phot. 285-287 (mentio ibid. 15/16); **b** CSONTOS in *Istenek* 58 n. 272; *Látványraktár* n. 589. Citat **a** SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 180, **b** 187 mentionem facit; FÉNYES, *ComArchHung* 2002, 67.

b litt. S prorsum currit, ex I vel L correcta. Aq(uili) Secun(di/dini) KUZSINSZKY et inde omnes. Forma **a** prodit officinam, cuius in proprietate erat; sigillum in **b** gerentes lucernae in commercium venerunt. Ideoque inusitatum esset nomen figuli ignoti legi; Aquilius gentilicium etsi modice crebrum (LŐRINCZ, *OPEL* I¹ 71), in Pannonia adhuc ignotum. Nec possumus de imitatione sigilli vasis Arretini cogitare, quia omnes noti figuli nomine AQ-incipienti multo antiquiores hoc sigillo videntur. Minus ergo puto nomen signari, quam locum

officinae. SECVN ut sigillum lucernae iam notum ex Pannonia, cf. IVÁNYI, *mécsesek* 24 (typi Iványi 10).

Saec. 2, vs. postrema parte huius aetatis ex genere.

1292abc

tit. formae fictilis

Frg. operculi lucernae fictilis 8,2 x 9,5 x ? argillacei coloris ad lucernam rotundam cum rostro brevi, simulacro avis ornatae. E quattuor condylis confibulationis unus remanet. In latere titulus **a** litt. actuariis, partim cursivis negligenter scarifatis 0,9-1,0 (v. 1), 0,9-1,2 (v. 2), 1,3-1,4 (v. 3). Aptatur parti inferiori formae 3,5 x 12,4 x (8,8) fictilis colore argillaceo ad lucernam rotundam unius rostri brevis, a tergo manubrium per longitudinem ter articulatam. In duas partes fracta erat, hodie altera pars modo remanet. 3 condyli confibulationis, sine notis aptandi. Intus in medio disco **b** litt. oblongae actuariis similes retrorsum currentes a.e. scarifatae 1,1. Extrinsecus vix legibiles litt. scarifatae **c** (metiri non potui).

Rep. a. 1912 d. 22 Aprilis in Óbuda (vs. area officinae gasi). Pervenit in Museum Aquincense (operculum inv.n. AM 50451, vetustior Mm 69; pars inferior AM 50347, vetustior Mm 22), ubi est in depositario. Vidi et descripsi inferiorem partem a. 2009, operculum a. 2010.

a [- - -] *ius Petilius*
[Pr]ovincialis
feci.
b *Petil(ii)*
c [Peti-]
fii

Operculum: im. phot. FEHÉR 10050407, 10050408.

Pars inferior: im. phot. FEHÉR 09061848, 09061849, 09061850.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 274-275, im. phot. 281-283 (mentio ibid. 15/16); solum operculum BILKEI in *Instrumenta* 96 n. 107 cum im. phot; CSONTOS in *Istenek* 58 n. 273 cum im. phot. 75. Citat operculum KUZSINSZKY, *Ausgrabungen* 104; SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 180. Probabiliter mentionem facit FÉNYES, *ComArchHung* 2002, 65, 68.

a1 *Petili* BILKEI. *Petilius* KUZSINSZKY. – 2 *Provincialis* KUZSINSZKY, *Ausgrabungen*; *Quinciliis* BILKEI.

Saec. 2 ex loco repertionis, vs. postrema parte huius aetatis, cf. **1291, 1293**.

1293

tit. formae fictilis

Pars inferior formae fictilis 5,8 x 16,9 x 15,4 coloris argillacei, nitide exustae ad lucernam rectangularem Iványi 9 non ornatam cum manubrio. Ad frontem duo condyli confibulationis. In tres partes fracta, recomposita. Intus litt. actuariis similes 0,8-1,1 (litt. S 1,3) negligenter, sed profunde a.e. scarifatae retrorsum currentes excepta *P* initiali.

Rep. a. 1912 d. 21 Aprilis in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50455, vetustior Mm 18), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

Petilius.

Im. phot. FEHÉR 09061861, 09061862.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 297, im. phot. 304 (mentio ibid. 16). Citat SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 180 (inv.n. dans Mm 78).

Saec. 2 ex loco repertionis, vs. postrema parte huius aetatis ex genere.

1294

tit. formae fictilis

Pars inferior formae lucernae fictilis argillacei coloris 14,4 x 11,6 x 4,0 typi Iványi 14, duarum flammularum. 4 cava confibulationis, in lateribus notae aptandi X, X, H, II, in medio circulo litt. 0,5-0,6 (v. 1), 0,35-0,6 (v. 2), 0,35-0,45 (v. 3) male legibiles, sed non cursivae a.e. scarifatae.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50558, vetustior Mm 32, im. phot. neg. AM F31105), ubi est in depositario, vidi et descripsi a. 2009.

Ħūl(c)hel(lus)
(H)ermo-
c<r>aîs.

Im. phot. FEHÉR 10050419, 10050420.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 290-291, im. phot. 295 (mentio ibid. 16). Citat SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 180, im. phot. 5.2; CSONTOS in *Istenek* 58 n. 274 sine mentione tituli; FÉNYES, *ComArchHung* 2002, 65, 68; FEHÉR, *SEP* 3 (2011) 22 nota 4.

1 *Putei (Rutili?)* 2 *Ermo-* 3 *cat(i)s* KUZSINSZKY et inde omnes, PSTEL|ERMO|CASS INVENTARIUM.

Saec. 2 ex loco repertionis.

1295

tit. formae fictilis

Operculum formae fictilis 3,1 x (13,5) x 10,5 colore fusco ad lucernam rotundam duorum rostrorum longorum, cum manubrio folii formam reddenti. Fragmentarium, recompositum et partim redintegratum. Ex tribus condylis confibulationis duo remanent. Titulus in latere exteriori virga simplici marginatus litt. cursivis 0,8-1,1.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 54491, vetustior Mm 64), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -]fi Saturni[- - -?]

Im. phot. FEHÉR 09073060, 09073061.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 286-287, cum im. phot. n. 289 (mentio ibid. 15). Citat SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 181 cum imm. phot. 5.6., 8.8.; IVÁNYI, *mécsesek* 311 n. 4451 im. phot. LXXI.6 (falso M 63 nominans) sine mentione tituli.

[- - -]ri Saturni KUZSINSZKY.

Aetate incerta.

1296

tit. formae fictilis

Pars inferior formae fictilis (10,1) x 11,0 x 4,6 colore argillaceo ad lucernam rotundam unius rostri, in ambobus lateribus notae aptandi litt. X similes, a fronte I similis. Intus in medio disco litt. 0,6 eleganter retrorsum currentes impressae circuli duplici circumdatae.

Rep. a. 1912 in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50358, vetustior Mm 7), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

Sexti.

Im. phot. FEHÉR 09061845.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 281/282, mentio ibid. 15; male interpretans IVÁNYI, *mécsesek* 317 n. 4575.

Strobili IVÁNYI.

Saec. 2 ex loco reperiendi.

1297

tit. formae fictilis

Pars inferior formae fictilis 2,9 x 12,5 x 9,7 coloris argillacei ad lucernam rotundam unius rostri, in usu trita, a sinistro aliquantum infracta, cum tribus cavis confibulationis, sine notis aptandi. In medio disco litt. retrorsum currentes capitales 0,5 circulo duplici circumdatae.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51701), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Sexti.

Im. phot. FEHÉR 09073001. Ineditum.

Aetate incerta.

1298

tit. formae fictilis

Pars inferior formae fictilis ? x 11,2 x 8,5 rubrae clarae ad lucernam fictilem rotundam unius rostri, cum tribus cavis confibulationis. Ad latus nota aptandi. Intus in medio disco litt. prorsum currentes capitales.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50775, vetustior Mm 26), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

Sexti.

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S061)

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 281, mentio ibid. 15; citat IVÁNYI, *mécsesek* 317 n. 4574 sine mentione tituli.

Saec. 2 ex loco repertionis.

1299

tit. instrumenti domestici (formae)

Pars inferior formae fictilis colore roseo 15 x 8? ad lucernam unius rostri. Intus in medio disco litt. retrorsum currentes non cursivae.

Rep. in Óbuda, via Bécsi n. 128, in effossione aedis I/a, in angulo aquilonari iuxta finem pavimenti laterum, apud furnum Romanum n. 4. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 68.1. 447? Identificare non potui, descripsi ex inventario a. 2010.

Ursul(-).

Im. del. ex PARRAGI. (DVD S062)

Edidit PARRAGI, *ArchÉrt* 98 (1971) 61, im. del. 18.1. Mentionem facit FÉNYES, *ComArchHung* 2002, 68-69; *Forschungen* 195.

Lucernae et formae Ursuli variis locis Pannoniae notae (IVÁNYI, *mécsesek* 33; FÉNYES *loc. cit.* priores mentiones enumerans), unde artificem in provincia operatum censere iam potuimus, maxime Poetovione. Hac autem forma videtur officina eius et Aquinci operata esse.

Circa metam saec. 1-2 ab aetate Domitiani, ex usu furni et nummis ibi repertis.

1300

tit. formae fictilis

Pars inferior formae fictilis 16,6 x 13,5 ad lucernam trium rostrorum cum manubrio folii formam reddenti Iványi 4. Intus in medio disco litt. prorsum currentes traduntur.

Rep. in Óbuda in figlina Romana, in area armamentari militaris. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 50177, ubi frustra quaesivimus. Descripsi e prioribus et inventario a. 2009.

Victoria(lis).

Im. phot. ex SZENTLÉLEKY, im. del. ex INVENTARIO. (DVD S063, S064)

Mentionem facit SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 172-174 cum im. phot. 2.5., cat.n. 17.

Victori SZENTLÉLEKY.

SZENTLÉLEKY fieri posse putat figulum idem ac Victorem Ressati lib. cf. **150**. FÉNYES, *ComArchHung* 2002, 65 sine mentione ipsius tituli nomen legit *Victor(ianus)*, ibid. 69 *Victor(ialis)*; lucernae et Aquinci repertae sunt cum sigillo VICTORIA, cf. et IVÁNYI, *mécsesek* 24-28: VICT, VICTO, VICTOR, VICTORI (et retrorsum), VICTORIA (et retrorsum), <VI>CTORIA, [V]ICTORIALIS, iure idem nomen neque ipsius figuli sed firmae putantur.

Prima tertia parte saec. 2 ex usu figlinae.

1301

tit. formae fictilis

Frg. formae fictilis 4,8 x (12) x (9,3) ad lucernam rotundam unius flammae, colore latericio, extrinsecus manibus rudissime formatus, infra non ornatus, e tribus cavis confibulationis triangularibus duo remanent. In medio in binis circulis litt. 0,6 capitales, probabiliter impressae, retrorsum currentes.

Rep. in Óbuda in figlina Romana, in area armamentari militaris. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 32853), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2009.

Vict(oralis?).

Im. phot. FEHÉR 09111119.

Mentionem facit SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 172 cum im. phot. 2.1., cat.n. 16; PÓCZY – ZSIDI, in: *Forschungen*, n. 157; *Látványraktár* n. 523.

Ad figulum cf. **1300**. Etsi abbreviatum nomen, in forma eiusdem officinae eodem modo solvi oportet, quamquam in figlina areae officinae gasi nota est et lucerna cum sigillo VICTORINI, cf. KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 256 (inv.n. AM vetustior M 33).

Prima tertia parte saec. 2 ex usu figlinae.

SIGILLA IMPRESSA ET ANAGLYPTA ALIVNDE IGNOTA HOC LOCO FACTA

1302

tit. mortariorum fictilium

Sigillum impressum mortariis fictilibus mensuris ignotis, litt. prope cursivis retrorsum currentibus.

Invenitur in frg. mortarii fictilis rep. in Óbuda, area officinae gasi, iuxta furnum figlinae n. 11. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. vetustior T 65), ubi identificare nequii. Descripsi ex prioribus a. 2010.

Alaxander.

Im. phot. ex KUZSINSZKY. (DVD S065)

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 336 cum im. phot. 343, inde citat PÓCZY, *AAH* 7 (1956) 110; KREKOVIČ, *AAH* 55 (2004) 94; MLADONICZKI, *Firkák* 1 (2007) 199 Kat.n. 2.

Alexander figuli probabiliter servilis vel libertini status, forma *Alaxander*, in qua apparet, notum in Dacia (IDR III/4, 195) modo, sed commutatio vocalium *a~e* in nominibus raro et in Pannonia occurrit, cf. FEHÉR, *Nyelvtörténet* 332.

Saec. 2 ex loco reperiendi.

1303

tit. vasorum fictilium

Sigilla impressa vasibus fictilibus Arretina imitantibus magnis cum incrustatione rubra 0,5 x 4,0.

Invenitur his in exemplaribus in Óbuda, in area olim municipali repertis: **a** inv.n. AM 50340, 56.73.26; **b** inv.n. AM 32974. Exemplaria pervenire in Museum Aquincense, ubi **b** frustra quaesivimus, **a** vidi et descripsi a. 2010.

a /A *hmama+us.* (?)

b INNIANMAIVS

Im. phot. FEHÉR 10101807, 10101809 (ad inv.n. AM 56.73.26).

Mentionem facit diversorum exemplorum PÓCZY, *AAH* 7 (1956) 120/121, quae ascribit officinae in area municipali operatae.

a INNIAMAIVS PÓCZY, INVENTARIVM.

Litt. 1 hasta transversa deorsum, non tam pro *I*, quam hasta secunda litt. A. Litt. 3/4 *M* vel *NI*.

Litt. 8 cursiva *C*, *S* aut forte *T* vel *I* negligenter facta?

Titulus non videtur cuiquam nomini figuli convenire, probabiliter eiusmodi figuli ex officina, qui litteras nesciens nomen describere conatus sit; forte variatio nominis Celtici Annamatus (cf. MEID, *Personennamen* 159/160, ad variationes cf. SOLIN–SALOMIES, *Repertorium* 6, 16), vel Annianus (cf. LÖRINCZ, *OPEL* I² 56, ad variationes cf. SOLIN–SALOMIES, *Repertorium* 293), sed et nomen quoddam litt. *I* incipiens cogitari potest, cf. HOLDER, *Sprachschatz* II 39–41, 45: nomina Innus et incipientia Ind-.

FINÁLY, *BR* 9 (1906) 101 n. 191 mentionem facit sigilli [- -]ius *f(ecit)* vasorum Arretina imitantium (inv.n. AM vetustior 202 et forte 196, identificare nequii), quod ni noti figuli nomen falsificat, fortasse huic convenit (aut vide **1318**, **1532**).

Saec. 2, fortasse medio-quadrante tertia ex vase **1080** ibidem reperto ac **a**.

1304

tit. vasorum fictilium

Sigillum impressum vasibus fictilibus mensuris ignotis.

Invenitur hoc in exemplari: frg. vasis fictilis cineracei cum graphito lucidati rep. a. 2005 in ripa Danuvii ad pontem viae ferreae, 50 m ab excavatione eius loci. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi identificare nequii. Descripsi e prioribus a. 2010.

CC

Im. non habetur.

Mentionem facit J. A. TÓTH, *AqFüz* 12 (2005 [2006]) 213.

Aetate ignota, fortasse saec. 1-2, quia Celtici operis esse potest.

1305

tit. lucernarum fictilium

Lucerna fictilis flava 4,4 x 9,3 x 8,3 (sine manubrio 5,8) forma Iványi 9, quinque flammularum, duobus fusoriis, circa quae triplici serie punctorum ornata. Vestigia pigmenti rubri. Manubrium in medio formam folii reddens. In imo sigillum sine area finita, quod in forma erat litt. cursivis inscriptum.

Rep. in Óbuda, area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 64.1.32), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Densi.

Im. phot. FEHÉR 10092410, a P. KOMJÁTHY facta 1011Aq02.

Inedita; im. phot. dat sine explanatione SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) n. 8.5.

Videtur artifex aliunde ignotus esse.

Saec. 2 ex loco repertionis, fortasse ad posterius huius aetatis ex genere.

1306

tit. vasorum fictilium

Anaglypha extrinsecus in imis vasibus posita litt. 2,6-2,9. Invenitur hoc in exemplare: frg. imi vasis fictilis in duas partes fractum, **a** (5,7) x (6,3), **b** (6,4) x (4,9), extrinsecus pigmento fuscato quodam paene omnino detricto illitum, probabiliter formae impressum, intus coloris argillacei, manibus formatum sine rota.

Rep. in Óbuda, loco propius ignoto. Pervenerunt in Museum Aquincense (**a** inv.n. AM 50235, **b** inv.n. AM 64.1.26), ubi frgg. separatim sunt in depositario. Vidi et descripsi **a** a. 2009, **b** a. 2010.

Fabi.

Im. phot. FEHÉR 09061022, 10041454, im. del. ex INVENTARIO. (DVD S066) Ineditum.

Figulus probabiliter idem est ac **1244**, **1266**, et ductus litt. similis ac in **1244**.

Saec. 2?

1307

tit. vasorum fictilium

Sigillum impressum vasibus fictilibus mensuris ignotis.

Invenitur in vasibus Arretina imitantibus cum incrustatione rubra, rep. in Óbuda inter copiam vasorum in macello Aquincensi paratam. Pervenire in Museum Aquincense (inv.n. AM 32973, 32968 exemplum mutilatum), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Ti(beri-) Flor{lor}<e>nt(in-).

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S067)

Mentionem facit PÓCZY, *AAH* 7 (1956) 120; inde MARÓTI, *StudCom* 21 (1991) 371.

Videtur titulus imperfecte descriptus continere nomen figuli *Ti. Flor<e>nt(inus)* in aliqua forma; inde figulus fortasse idem ac formae **1270**. PÓCZY autem *loc.cit.* putat figuli Arretinorum sigillum imitari, quod autem non concedo, quia figulum putari oporteret potissime Florentinum, qui multo prius floruit (inter aa. 140-160).

Saec. 3 ante medium ex loco repertionis.

1308

tit. mortariorum fictilium

Sigilla mortariis fictilibus impressa 2,3 x (7,1), litt. partim actuariis 0,95-1,25, inter ansas, superne et infra vittae foliorum.

Invenitur in frgg. mortariorum fictilium colore argillacei, quae sunt in Museo Aquincensi (**a** inv.n. AM 50403, **b** 51103 [sigilla duo], **c** ? Rep. **ab** a. 1928 in Óbuda, via Kiscelli n. 79, in figlina Romana, **c** loco ignoto. Pervenire in Museum Aquincense, **a** est in depositorio, ubi vidi et descripsi a. 2010, **b** latet, **c** identificare nequii, ea descripsi e prioribus et inventario a. 2010.

- a** Longi AIICH[- - -]
b Longi A/I I C/H MFIL
 Longi AL I [- - -] (?)
c LONGIALGEM fec(it).

Im. phot. FEHÉR 10060912, im. del. ex INVENTARIO. (DVD S068)

Mentionem facit L. NAGY, *Budapest története* II 629 cum im. phot. CXIV.3; PÓCZY, *AAH* 7 (1956) 87; *Forschungen* 191; KREKOVIČ, *AAH* 55 (2004) 94 n; MLADONICZKI, *Firkák* 1 (2007) 201/202 Kat.n. 5-7, im. del. I.5 (**a**).

a LONGIALLEMIL PÓCZY, *LONGIALLEGE*[- - -] MLADONICZKI. – **b** 1 LONGIALLGEMFIL OMNES, *LONCIALICMFLN* INVENTARIUM. – 2 modo ex INVENTARIO.

Artifex mortarii pertinet ad figlinam in via Kiscelli auctore NAGY, aliunde ignotus, nomen eius adhuc nemo solvit.

Fine saec. 1 – primis decadibus saec. 2 e figlina.

1309

tit. mortariorum fictilium

Sigillum impressum mortariis fictilibus litt. non cursivis cca 0,8-1,1.

Invenitur in frgg. mortariorum fictilium rutilorum flaventium.

Rep. in Óbuda, via Kiscelli n. 79, in figlina Romana. Pervenire in Museum Aquincense (inv.n. AM 51694, 51695), ubi frustra quaesivimus. Descripsi e prioribus a. 2010.

Marti(- - -) fec(it).

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S069)

Mentionem facit L. NAGY, *Budapest története* II 629; PÓCZY, *AAH* 7 (1956) 86; *Forschungen* 191; KREKOVIČ, *AAH* 55 (2004) 94; MLADONICZKI, *Firkák* 1 (2007) 202 Kat.n. 8, im. del. I.8. Artifex mortarii pertinet ad figlinam in via Kiscelli auctore NAGY. Fortasse et vasa cineracea quae in Albertfalva repertae sunt (cf. **1530**), ille finxit, tuncque nomen eius legendum *Marti*(alis).

Fine saec. 1 – primis decadibus saec. 2 e figlina.

1310

tit. vasorum et mortariorum fictilium

Sigilla impressa vasibus fictilibus Arretina imitantibus cum incrustatione coloris latericii aut rubra, mensuris ignotis, litt. capitalibus.

Invenitur his in exemplaribus:

a exemplaria integra inv.n. AM 50340 alterum, 32960-32966, 32975? (haec omnia frustra quaesivimus), 34953 (a. 1988 K. Póczy exemit, inde latet);

b exemplaria initio mutilata inv.n. AM 32972 (frustra quaesivimus);

a/b exemplaria in fine mutilata inv.n. AM 34354, 34331 (latet);

c exemplar integrum AM 50340 alterum (frustra quaesivimus),

reperitis in Óbuda, inter copiam vasorum in macello Aquincensi paratam (inv.n. AM 32961, 32964, 32972, 32975) atque in figlina areae olim municipalis (inv.n. AM 34331, 34953, 50340 exemplaria duo). Descripsi ex inventario a. 2010.

a *Maximini.*

b *Maximin(i).*

c *M<a>ximini.*

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S070)

Mentionem facit diversorum exemplorum PÓCZY, *AAH* 7 (1956) 120/121, 124/125; inde MARÓTI, *StudCom* 21 (1991) 371.

Videntur eiusdem officinae esse, operatae antea in area hodierna officinae gasi, ad cuius lucernarum formas cf. **1279**, **1280**, **1281**, **1282**. Antea officina in Albertfalva instituta esse oportet, cf. et sigilla in Albertfalva reperta, inde ob longum spatium temporis nomen non figulum quendam, sed domum figlinariam significat.

Saec. 3 ante medium ex loco repertionis et nummo una reperto, sed forte iam posteriore parte saec. 2 Aquinci in usu, modo rarissimo nomine scripto.

1311

tit. vasorum fictilium

Sigillum impressum vasibus fictilibus, mensuris ignotis, litt. non cursivis.

Invenitur in vase fictili pigmento flavo picto, Arretina Drag. 31 imitanti.

Rep. in Óbuda, in depositorio officinae ad meridiem a macello. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 42364), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario et prioribus a. 2010.

Mer/ca for f(ecit).

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S071)

Edidit L. NAGY, *LaurAq* II 205 n. 4; citat PÓCZY, *AAH* 7 (1956) 124, quae cum inventario identificat (ceterum ex descriptione dubie esset).

Meractor cum *R* priore retrorsum currenti NAGY; *Me[r]cator* cum *E* cursiva INVENTARIUM.

Nomen Mercator satis crebrum (cf. LŐRINCZ, *OPEL* III 76, in Pannonia adhuc octies), ut non oporteat putari imitationem sigilli figuli cuiusdam Arretinorum, quibus figulis possibilibus serior videtur titulus.

Fine saec. 2 – priore parte saec. 3 ex officina.

1312

tit. mortariorum fictilium

Sigillum impressum mortariis fictilibus (4,9) x 1,5 litt. cursivis valde inhabilibus et rigidis capitalibus. Post nomen punctum.

Invenitur in frg. mortarii fictilis rubri (7,4) x (10,3) x (4,2). Rep. a. 1912 d. 18 Martii in Óbuda, area officinae gasi, iuxta furnum figlinae n. 11. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50399, vetustior T 66), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

(gammadion) Panp(h)ili [- - -].

Im. phot. FEHÉR 10100802.

Edidit KUZSINSZKY, Fazekastelep 336 cum im. phot. 344, inde citat PÓCZY, *AAH* 7 (1956) 110; KREKOVIČ, *AAH* 55 (2004) 94; MLADONICZKI, *Firkák* 1 (2007) 201 Kat.n. 4.

Litani (?) m(anu) KUZSINSZKY et inde omnes.

Saec. 2 ex forma vasis et usu linguae, initio saec. ex palaeographia (cf. partem V).

1313

tit. mortariorum fictilium

Sigillum impressum mortariis fictilibus mensuris ignotis.

Invenitur in frg. mortarii fictilis rep. in Óbuda, loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi identificare nequii. Descripsi ex prioribus a. 2010.

Leg(ionis) II ad(iutricis) p(iae) f(idelis). Pan(philus?) fec(it).

Im. non habetur.

Mentionem facit PÓCZY, *AAH* 7 (1956) 88; PÓCZY, *AAH* 11 (1959) 156; BÓNIS, *agyagművesség* 35; KREKOVIČ, *AAH* 55 (2004) 94; MLADONICZKI, *Firkák* 1 (2007) 202 Kat.n. 9.

Nomen adhuc nemo solvit, fortasse idem ac in **1312**.

Si recte nomen solvimus, saec. 2.

1314

tit. vasorum fictilium

Sigillum impressum vasibus fictilibus cineraceis (rarius colore argillaceo) 1,2 x 4,3 litt. partim cursivis prorsum ductis 0,45-0,5. Inter verba punctum rotundum.

Invenitur his in exemplaribus in Óbuda repertis:

a Exemplaria integra inv.n. AM 9442=67.4.207 (MARÓTI nn. 28/29), 34908 (n. 8, latet), 50559 (n. 24), 55.16.5 (n. 26), 63.2.109, 68.1.449 (n. 18, latet), 86.1.43 (n. 31), 17/937/18 (n. 20, latet), MNM 118.1881.61 (n. 4=III 12014^{467a}, fragmentarium, fragmentum imum cum sigillo iam periit);

b Exemplaria initio fracta inv.n. AM 34241 (n. 21), 41669 (n. 15), 54.10.123 (n. 13?), 55.13.620 (n. 11), 81.1.151 (n. 30), MNM 118.1881.62 (n. 5=III 12014^{467b}=TORMA *loc.cit.* nn. 2-4, non repperi);

c Exemplaria integra inv.n. AM 1/1937 p.20 (n. 17), AM 67.4.84, latent;

d Exemplar certum tantum ex Albertfalva (q.v., AM Alb/67.29.44), sed est cuius titulus imperfecte descriptus inv.n. AM 70.8.171 (n. 32, latet, secundum MARÓTI mutilatum: *Resatu[s feci]*) et integrum fuisse credibile est.

e Exemplaria in fine fracta inv.n. AM 12967=67.4.191 (n. 27), 34909 (n. 9), vs. 34931 (n. 10), 51830 (n. 22), 51191 (= vetustior Mg 39, n. 23=19), 55.16.200 (n. 14?), 55.17.201 (n. 16), vetustior Mh 63 (n. 6), Mh 67 (n. 7)

f Exemplaria non clare descripta inv.n. AM vetustior Mh 64 (n. 25), 91.6.2482, 91.6.2484, inv.n. nescitur (nn. 33/34, latent). [MARÓTI n. 12 falso enumerat non scriptum vas inv.n. AM 54.17.173.]

a-b *Resatus feci.*

c *Resatus fec(i).*

d *Resatus.*

Im. phot. FEHÉR 10060901, 10060902 (ad exemplaria AM 50559; 55.17.201), im. del. ex INVENTARIO (ad exemplaria AM 1/1937 p.20; 34908). (DVD S072, S073)

Impressiones variorum sigillorum eiusdem figuli Aquinci, Gorsii et sporadice in omnibus confinibus Aquinci usque Brigetionem prodierunt, cum textu *Resatus feci/fec(i)*, quas omnes

congressit MARÓTI, *StudCom* 21 (1991) 384-391, nn. 1-91 (magna ex parte citans ms. L. NAGY), inter quas Aquincenses habentur n. 4-34, 71-79, cf. et *AE* 1972, 381.

Mentionem faciunt exemplarium diversorum DOMASZEWSKI, III 12014^{467a,b}; HAMPEL, *ArchÉrt* 5 (1882) 61, 63 cum im. del. II.5; TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 22 nn. 1-4; DINER *AEM* 7 (1883) 98 n. 4; HAMPEL, *BR* 2 (1890) 71, 73; J. DÉCHELETTE, *Les vases céramiques ornés de la Gaule romanie* 1-2, Paris 1904, 333; R. KNORR, *Fundberichte aus Schwaben* 18 (1910) 43-44 omnino falso aetatem ascribens; KUZSINSZKY, *BR* 2 (1890) 135 nn. 1-2, 136; KUZSINSZKY, *Ausgrabungen* 145; KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 356 (incertum, de quo exemplari); L. NAGY, *Budapest története* I 255-258 cum imm. del. 3-4 et im. phot. LII.4; BÓNIS, *AntHung* 1 (1947) 45 cum im. del. I/5-6; PÓCZY, *ArchÉrt* 79 (1952) 103; THOMAS, *AAH* 6 (1955) 110-114; PÓCZY, *AAH* 7 (1956) 82 cum im. phot. II.10; PARRAGI, *ArchÉrt* 98 (1971) 70 cum im. 15/1.

a-b, e litt. E, F cursivae. – **c-d** litt. A, E, F cursivae, inter litt. F et E punctum.

Figulus sine dubio originis Celtici (probabiliter Eravisci) iam ex nomine, cf. HOLDER, *Sprachschatz* II 1176; ex eadem aetate hoc nomen continent 150, 693, quos titulos ad eundem virum referre nonnulli asserunt. Resatus auctore L. NAGY prius Gorsii, inde Aquinci operatus est cca. annis 75-130; constat eum fine saec. 1 Aquinci apparuisse. Ingens copia vasorum eius multo praeterit vasa omnium figulorum aliorum, sed quia habentur et opera excellentia et minus elegantia, forte partim imitationes mercis eius sunt, cf. PÓCZY, *ArchÉrt* 79 (1952) 103, qui et T. NAGY consensisse ex exemplaribus in Albertfalva repertis dixit.

Exeunte saec. 1 – prima tertia parte saec. 2.

1315

tit. lucernarum fictilium

Sigillum lucernis fictilibus impressum litt. retrorsum currentibus 0,7-0,9 (v. 1), 0,55 (v. 2) negligenter factis, sed non cursivis in forma scarifatam.

Invenitur in lucerna trium flammularum 4,1 x 8,5 x 7,4 typi Iványi 8, in imo disco; superne in disco anaglypha leonis.

Rep. a. 1911 in Óbuda, area officinae gasi (e Danuvio). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50418, vetustior Dc 11), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Simil(is)
o(fficina).

Im. phot. FEHÉR 10102705, 10102706.

Edidit SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 178-180, 193 n. 26, im. phot. 3.5., 7.3; mentionem facit IVÁNYI, *mécsesek* 92 n. 797, im. phot. XXXI.5, im. del. XCVIII.90.

Saec. 2 ex loco reperiendi.

1316

tit. vasorum fictilium

Inter duos rombos sigillum litt. cursivis, mensuris ignotis.

Invenitur in frg. imi vasis fictilis colore argillaceo, diam. imus 5,7, rubro pigmento illiti.

Rep. in Óbuda, via Szentendrei, cum canalis foderetur, iuxta domum curatoris viae. Pervenit ad L. Nagy, inde in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.16.142, vetustior 1930.22), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex prioribus et inventario a. 2010.

Venati[- - -?]

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S074)

Mentionem facit MARÓTI, *StudCom* 21 (1991) 394 n. K/1, cum im. del. 11/7. Probabiliter eiusdem aut alterius exempli mentionem facit SZILÁGYI, *BR* 14 (1945) 458, locum reperiendi assignans a. 1943 in Óbuda, area ruinarum, ab aedibus musei orientem versus.

VHNAH[- - -] vel [- - -]HVNHΛ MARÓTI; NHVIIR SZILÁGYI. Litt. *N* retrorsum.

MARÓTI loc.cit. negat nomen figuli, affirmat signum non legibile, forte imitationem scribendi esse. Utique huius artificis solus titulus in hac impressione legitur.

Saec. 3 priori parti ascribit MARÓTI citans manuscriptum L. NAGY.

1317

tit. vasorum fictilium

Sigillum impressum vasibus fictilibus 0,45 x (2,1) litt. cursivis similibus prorsum ductis. Invenitur his in exemplaribus intus in imo:

a Frg. imi vasis fictilis flavi, Arretina imitantis Drag. 18/31, pigmento fusco illiti (1,7) x (6,7) x (5,1).

b 4 frgg. redintegrata imi vasis fictilis fusci, incrustatione fusco nigrescenti, Arretina imitantis Drag. 18/31R, 4,8 x cca. 19 (diam. labri)-9,4 (diam. podii).

Rep. **a** a. 1966 in Óbuda, effossione areae occidentalis municipii, **b** a. 1968 in Óbuda, in effossione ins. 32, 50 in profundum. Pervenire in Museum Aquincense (**a** inv.n. AM 66.8.499, **b** AM 69.1.1544), ubi sunt in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

a [- - -]++*imanus* (?)

b [- - -]*manus*.

Im. phot. **a** FEHÉR 10092434, **b** 10041401-10041402. Inedita.

Impressiones probabiliter eiusdem sigilli. – **a** litt. 2 *B*, vel forte *R* capite prona?

Fortasse artifex huius loci, cum legendum sit nomen /*Pr* *īmanus*, vel imitatur artificem quendam Arretinorum, ex quibus maxime *Osbimanus* (aa. 145-170) putari potest litt. *S* priore omissa, cuius sigillis ceterum satis simile videtur.

Saec. 2, fortasse medio ex genere vasis et ex eo, quem imitetur?

1318

tit. vasorum fictilium

Sigillum impressum vasibus fictilibus 1,2 x (2,1), litt. cursivis vetustioribus 0,9 prorsum ductis.

Invenitur in duobus frgg. vasis fictilis cineracei (3,0) x (11,5) x (6,5), intus in medio ornamentum q.d. Rädchenverzierung. Extrinsecus in imo nota identificationis duobus cuneis vel rhombo similis (2,0).

Rep. in Óbuda, in castris aetatis Domitiani in expletionem supra murum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 75.9.349/350), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]*aius*.

Im. phot. FEHÉR 10041456, 10041457.

Mentionem faciunt SZIRMAI–ALTMANN, *BR* 24 (1976) 233, cum im. phot. 249; MARÓTI, *StudCom* 21 (1991) 393, n. I/1, cum im. del. 11/6.

[- - -]*atus* OMNES, sed MARÓTI loc.cit. negat figulum idem esse ac Resatum, quia ille numquam sine verbum *fecit* sigillum habuerit (in quo fallitur, cf. **1314d**). Recte nomen artificis Aquincensis aliunde ignotum.

FINÁLY, *BR* 9 (1906) 101 n. 191 mentionem facit sigilli [- - -]*ius f(ecit)* vasorum Arretina imitantium (inv.n. AM vetustior 202 et forte 196, identificare nequii), quod ni noti figuli nomen falsificat, fortasse huic convenit (aut vide **1303**, **1532**).

Meta saec. 1/2, initio saec. 2 e loco repertionis et litteris.

1319

tit. mortariorum fictilium

Sigillum impressum mortariis fictilibus mensuris ignotis.

Invenitur in frg. mortarii fictilis 9,5 x 35 (diam. labri), cum incrustatione rutila. Rep. in Óbuda, area officinae gasi, a via Romana septentrionem versus. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. vetustior T 43), ubi identificare nequii. Descripsi ex prioribus a. 2010.

[- - -]
feci.

Im. non habetur.

Mentionem facit KUZSINSZKY, Fazekastelep 336, inde KREKOVIČ, AAH 55 (2004) 94; MLADONICZKI, *Firkák* 1 (2007) 200 Kat.n. 3.

Saec. 1-2 ex loco reperiendi et forma mortarii.

1320

tit. vasorum fictilium

Frg. vasis fictilis figuram capitis reddentis (?), rubenti argillacei coloris, rubro pigmento picti (3,8) x (3,5), cum ornamento anaglypto strigato, apud quod litt. anaglyptae 0,5.

Rep. in Óbuda, loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50197), ubi est in depositorio, ubi vidi et descripsi a. 2009.

D(- - -) M(- - -)

Im. phot. FEHÉR 09061025. Ineditum.

Saec. 3 ex palaeographia (cf. partem V).

1321

tit. mortariorum fictilium

Sigillum impressum mortariis fictilibus 1,5 x (4,0) litt. capitalibus 1,0-1,2.

Invenitur in frg. labri mortarii fictilis (10,8) x (6,8). Rep. a. 1931 (ex INVENTARIO), a. 1935 (auctore NAGY) in Óbuda, effossione conservatoria, cum canalis fodiebatur in via Szentendrei ante officinam gasi. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 55.27.65, ubi est in depositorio, ubi vidi et descripsi a. 2009.

Flos (unda hederæ).

Im. phot. FEHÉR 09073031.

Mentionem facit L. NAGY, BR 12 (1937) 274.

FLOS INVENTARIUM.

Ad similia sigilla in Pannonia cf. MLADONICZKI, *Firkák* 1 (2007), 198 Kat.n. 55, 58, 65 ex Savaria et Salla. Hoc exemplum autem L. NAGY eiusmodi esse affirmat, quod in figlina quadam areae officinae gasi fabricatum sit.

Saec. 1-2 ex forma mortarii et similibus sigillis, saec. 2 sequentibus sententiam L. NAGY.

1322

tit. vasorum fictilium

Sigillum impressum vasibus fictilibus 0,7 x 3,0, litt. elegantibus prorsum ductis.
Invenitur in vase fictili coloris argillacei extrinsecus pigmento rutilo picto 3,0 x (12,4) x (9,5), diam. podii 10,2, intus in imo. Rep. a. 1932 in Óbuda, ad deversorium Schütz, in excavatione L. Nagy. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 56.195.188), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2010.

HAHM

Im. phot. FEHÉR 10041411.

Mentionem facit MARÓTI, *StudCom* 21 (1991) 393 n. J/1.

CHAHM MARÓTI, *loc.cit.*, citans L. NAGY; negat nomen figuli esse, affirmat signum non legibile, forte imitationem scribendi esse. Utique huius artificis solus titulus in hac impressione legitur.

Initio vel prima tertia parte saec. 3 ex usu figlinae.

1323

tit. vasorum fictilium

Sigillum impressum vasibus fictilibus, mensuris ignotis.

Invenitur in frg. imi vasis fictilis colore argillaceo (2,5) x ?, rep. a. 1937 in Óbuda, area municipali, ins. 6 in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.43.40), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

[- - -]NNEI[- - -]

Im. non habetur. Ineditum.

Probabiliter incorrecte descriptum, sed restitui non possumus.

Cca. aa. 180-235 ex vase Arretino CARVS ibidem reperto (cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 136).

1324

tit. vasorum fictilium

Sigillum impressum vasibus fictilibus, mensuris ignotis.

Invenitur in frg. imi vasis fictilis colore ochreo rep. a. 1965 in Óbuda, ante aedem n. 5 macelli, in implezione saec. 3, effossione conservatoria. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 66.7.349), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

[- - -]+SAP[- - -]

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S075) Ineditum.

Litt. 1 C, G vel S.

Impressio sigilli adhuc ignoti, quod figuli nomen vel signum aliud continet.

Saec. 3 e loco repertionis.

1325

tit. vasorum fictilium

Scimus de nonnullis figulis qui imitationes Arretinorum producentes et sigilla notorum figulorum falsa imprimerent formis suis (cf. et **1317**). Etsi clare nescimus, hi Aquinci aliave regione degerint, certo probabilius est merces eorum non importatas esse. Nonnulla apud maiores nostros uti Arretina edita sunt (inde sic ea tractat GABLER-MÁRTON, *Circulation* nn.

508, 596, 625, ad **b, d, e, f**); sed FINÁLY *op. cit.* dixit ea ‘Arretina ruditer facta’, quod vs. vas fictile hoc loco factum significat; iam PÓCZY *op. cit.* figulum hoc loco natum supponit.

a Sigillum impressum vasibus fictilibus Arretina imitantibus formam plantae pedis reddens, litt. *L(uci) Gell(i)*. Invenitur in exemplari frg. vasis fictilis cineracei; rep. in Óbuda, via Szőlő (AM inv.n. ignotus). Identificare nequii.

Mentionem facit PÓCZY, *AAH* 7 (1956) 78; PÓCZY, *AAH* 11 (1959) 148/149; dubie E. VÁGÓ, *AAH* 29 (1977) 93?

Ab aetate Tiberi ex eo, quod imitatur, cf. VÁGÓ *loc. cit.*, sed probabiliter medio vel posteriore parte saec. 1 ex loco repertionis; aetatem Vespasiani affirmat PÓCZY.

b Sigillum impressum vasibus fictilibus Arretina imitantibus litt. *Rauracus f(ecit)*. Invenitur in exemplari AM inv.n. vetustior 119, rep. in Óbuda loco propius ignoto. identificare nequii.

Mentionem facit FINÁLY, *BR* 9 (1906) 101; OSWALD, *Index* 259 Arretinum putans; SZ. PÓCZY, *ArchÉrt* 97 (1952) 103 sine textu, inde MARÓTI, *StudCom* 21 (1991) 394, dicens nomen figuli aliunde ignotum, ideoque hoc loco eum habitasse.

Cca. aa. 180-235 ex eo, quod imitatur (cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 508).

c Sigillum impressum vasibus fictilibus Arretina imitantibus, litt. *Reg[- - -]*, vide **1032**.

d Sigillum impressum vasibus fictilibus Arretina imitantibus, litt. *Seve[- - -]*.

Invenitur in exemplari AM (inv.n. vetustior 182); identificare nequii.

Mentionem facit FINÁLY, *BR* 9 (1906) 100 n. 142.

Complures figulos nomine Severus vel Severinus novimus, incertum, quem falsificat.

e Sigillum impressum vasibus fictilibus Arretina imitantibus, litt. *Toccinus f(ecit)*.

Invenitur in exemplari AM inv.n. vetustior 154; identificare nequii (nullo modo idem ac vas Arretinum inv.n. AM 31687).

Mentionem facit FINÁLY, *BR* 9 (1906) 100 n. 157.

Cca. aa. 160-235 ex eo, quod imitatur, cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 625.

f Sigillum impressum vasibus fictilibus Arretina imitantibus, litt. *[- - -] bilis*.

Invenitur in exemplari AM inv.n. vetustior 187; identificare nequii.

Mentionem facit FINÁLY, *BR* 9 (1906) 101 n. 179.

Nomen Amabilis, Stabilis vel forte Habilis, ex his a quadrante secunda saec. 2 ad primam saec. 3 (cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 596 mercem Stabilis esse affirmans).

***g** FINÁLY *loc.cit.* mentionem facit et sigillorum aliorum in ‘vasibus Arretinis’ ex rudi materia formati, quae autem non videntur convenire figulo noto, aut conveniunt figulo Aquincensi noto, ideoque magis puto nomen non falsificatum esse, cf. **1303, 1318, 1532**.

TITVLI OPERIBVS LATERICIIS SCARIFATI

1326

Tit. sacer (?) operis latericii

Tegula, cum reperiretur, sigillo praedita, in delineatione videtur a titulo ad dextrum mutilata esse, sed iam in im. phot. redintegrata est, et ultra sigillum ad latus sigilli fracta (neque repleta), hodie autem nove pars maior dextra defracta et omissa est, quae remanet, 39,5 x (19,5) x 3,4. In lateribus longioribus ad angulos foramina singula rectangularia ad confibulationem facta. A fronte levis, nonnullis laesionibus minoribus, a tergo plana et rudis, latera plana ad tergum labrum parvulum habentia. Facies frontalis fascibus linearum senarum triplicibus in medio decussatis in sex triangulares areas divisa, area triangulare sinistra ab angulis ad medium titulum continet, quae paene omnino nobis relicta est. Antequam excocta esset, in facie duo tituli magici (?) litteris scarifati sunt. A dextro in medio sigillum ad titulum capite primum impressum est *CHORTIS*. In area sinistra superiore ornamentum tribus lineis curvantibus scarifatam, area dextra inferior scabra (rasa?), ceterae vacant.

Titulus **a** litteris cursivis accurate et cum impetu scarifatis 1,1-1,8 (v. 1), 0,7-1,4 (v. 2). Titulus **b** aliena manu (MAYER-VELAZA *loc. cit. infra*) litteris actuariis cum magna cura profunde scarifatis 1,4-1,7 (v. 1), 1,5 (v. 2), 1,4-1,5 (v. 3), 1,4-1,8 (v. 4), 1,6-1,3 (v. 5), sub quibus

facies recta linea manibus tersa post titulum **a** scarifatam. Litterarum generatim hastae perpendiculares prius deorsum, horizontales posterius et dextrorsum, in partibus superioribus litterarum nonnumquam sinistrorsum ductae, lineae circulares per cursum horologi ductae infra dextrorsum finiunt. Litt. O minores. Puncta nulla.

Rep. in insula Hajógyári (regione III Budapestini) in excavatione domus legatorum provinciae, a. 1952 d. 28 Ianuarii, muro inaedificata aedis n. 25, probabiliter horrei, una cum tegulis cum sigillis COH BR VII AN, ut HAVAS mihi tradidit. Portata in Museum Aquincense, ubi primum cca. a. 1960 in expositione perpetuo fuit. Postquam inde in depositarium translata est, mutilata. Nunc ibidem in expositione (sine inv.n., n. depos. R2044, R2470). Vidi et descripsi a. 2008.

a *Roma tibi sub-*
 [(vac.)] it/o 7 [[m(otibus ibit amor).]] (?)

b *Sator*
 Arepo
 Tenet
 Opera
 5 *Rotas.*

Imm. phot. a P. KOMJÁTHY facta 1011Aq06 et ex SZILÁGYI, im. del. ex DIARIO et a HAVAS facta. (DVD S076, S077, S078, S079)

Ediderunt J. SZILÁGYI, *AAntH* 2 (1953) 305-310 cum im. phot. n. 1/2, inde *AE* 1956, 63; J. CARCOPINO, *Comptes rendus des séances de l'académie des Inscriptions et Belles-Lettres* 1955, 500-507 cum imm. phott. 1-3, inde *AE* 1960, 2; M. MAYER-J. VELAZA, in: *Epigraphai. Miscellanea epigrafica in onore di Lidio Gasperini*, Roma 2000, 613-620. n. 10 cum im. phot., inde *AE* 2000, 1221; HAVAS, *palotakomplexum* Kat. 962, im. del. 88; *Látványraktár* 154 n. 873 cum im. phot. Poeticam et linguam tractavit FEHÉR, *Poems* 95-96, n. 41, FEHÉR, *Nyelvtörténet*, n. 66, imprimis I 1.3.9.2, 1.4.4.5. Mentionem facit SZILÁGYI, *Aquincum* 1956, 47, textum sine **a** prodens, MÓCSY, *Pannonia* 769, ZSIDI, *BR* 39 (2005) 191 non legens.

a 1-2 Hodie legitur sub[- - -?] ita[. ?]], a B ad dextrum fracta. sub[i]t/o 7 SZILÁGYI eumque sequens *AE* 1956, [i] esse faciem aliquantum tritam putans, *subit* | +*ta* in delineatione diarii. S (reverse, =*salus*) | <i>ta CARCOPINO pro certo falso eumque sequens *AE* 1960, *subi[to moti]bus ib]it a[[mor]]* MAYER-VELAZA eosque sequens *AE* 2000, qui certo non animadverterunt nisi hodiernum fragmentarium statum tegulae, exque eo expleverunt, quod im. phot. SZILÁGYI testatur in v. 1 saltem fieri non posse, *subit/o* 7 FEHÉR, *Nyelvtörténet*, quod huic im. phot. convenit, sed delineationi diarii excavationis minus. – 2 ante *ita* facies effracta cca. 4 litterae spatium. Litt. prima partim in facie effracta, sed quia profundius inscarifata, tamen videtur *I*, forte et *II* (= *E* cursiva) putari potest. Post *ita* facies manu tersa post titulum inscriptum (MAYER-VELAZA), litt. *A* aliquantum obscurata, postea duo minima cava videntur, quae forte et vestigia litterae deterdae putari possunt (et re vera ito m inscribi oportuisset ex versu recurrenti). – Contradictio delineationis et im. phot. duobus modis explicari potest: sive in del. SZILÁGYI falso litt. replevit in v. 1 ubi videre voluit versum continuari, seu recte sensit litt. *IT* in v. 1, sed ea iam adeo deterda erant ex ea oblitteratione, quae post v. 2 videtur, ut in im. phot. reddi nequirent. Etsi priori faveo, fieri potest, ut hoc posterius sit verum, tuncque tit. **a** legendum:

a *Roma tibi subito*[[o m(otibus ibit amor.)]].
 [(vac.)] ita [[- - -?]]

Titulus **a** continet versum pentametrum ‘recurrentem’, quod ad describendum utique locus aptus non erat, modo ad cardinem, ubi versus vertitur, ergo sic explicandum:

Roma tibi subito motibus ibit amor.

In aetate imperatoria late notus versus quem ex auctoribus novimus, cf. SIDONIUS APOLLINARIS, *Epist.* IX 14, 1. Vel ex proposito magico vel ludo scarifatam est dum tegulae fingeantur a militibus, qui hoc genus poeseos sane noverunt, sed utrum scierint verum esse annon, dubium est.

Titulus **b** ab alia manu (facie post inscriptum titulum **a** deteresa) scarifatam est, etsi fortasse titulum **a** servare auctor voluit. Utique eodem modo retrorsum legibilia et sine dubio magica verba, quae principio probabiliter ad Harpocratem pertinere (cf. W. M. BRASHEAR, *ANRW* II/18.5. 3425) et longe lateque nota sunt. Quantum novimus, aetate primus ille titulus in provinciis provenit. Christianam originem ob aetatem iure refutat SZILÁGYI op. cit. 309, non apte defendit CARCOPINO. Parallelos epigraphicos profert CARCOPINO loc. cit. Et in Pannonia late notum prodit alterum exemplum III XXVII,20.

Aetate Caracallae–Elagabali vel aliquanto serius, ex tegulis una inaedicatis.

1327

tit. operis latericii

Later 26,6 x 26,6 x 5,2, titulus litt. 3,5-7,0 capitalibus a.e. profunde incisus.

Rep. a. 1928 in Óbuda, molis Kreml. Pervenit in Museum Aquincense (sine inv.n., n.depos. 3674), ubi est in depositario laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

TVS

Casia(- - -?)

Avitus.

Im. phot. FEHÉR 10050425.

Mentionem facit L. NAGY, *BR* 12 (1937) 263. Edidit male legens SZILÁGYI, *BR* 15 (1950) 458/459, im. del. 14.

1 Tus|casia NAGY. HAVAS mihi proposuit *C(aius) Asia|`tus'*, tale autem nomen non repperimus. Forte ad laterem prope positum continuo scriptum, [Avi]||tus? – 2 Cas(s)i l(ibertus) SZILÁGYI. Idem et retrorsum legere conatur sic: *sal<u>ti Av|visuo | sal(utans?)*, epistulam salutationis (sic!) putans.

Aetate ignota.

1328

tit. operis latericii

Later 36,2 x (21,5) x 5,5 cum sigillo COH VII BR, litt. cursivae 1,1-1,9 a.e. profunde scarifatae.

Rep. in Óbuda, insula Hajógyári, domo legatorum provinciae. Pervenit in Museum Aquincense (sine inv.n., n.depos. 2790), ubi est in depositario laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

[C?]astuș.

Im. phot. FEHÉR 10050446, 10050447. Im. del. a HAVAS facta. (DVD S080) Ineditum.

Aetate Severorum ex sigillo.

1329

tit. operis latericii

Later 29,6 x 29,4 x 5,7 cum sigillo CHORTIS retrorsum currenti, iuxta nota circularis diam. 13,5-14,5 leviter immissa figuli, in omni facie litt. cursivae 3,5-5,8 (v. 1), 3,1-4,1 (v. 2), 4,3-10,2 (v. 3) a.e. profunde scarifatae.

Rep. a. 1951 d. 5 Aprilis in Óbuda, insula Hajógyári, domo legatorum provinciae, cubiculo n. III ex pilis hypocausti. Pervenit in Museum Aquincense (sine inv.n., n.depos. 1787), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

Pri(nceps)
pr(ior)
Iulian(us).

Im. phot. FEHÉR 10050445. Ineditum.

Saec. 2 (potius parte posteriore) – saec. 3 ex sigillo.

1330

tit. operis latericii

Later 20,8 x 20 x 7,7, superne ad sinistrum paululum in fine infractus, in parte superiore titulus litt. actuariis 2,0-2,6 (v. 1), 1,5-2,3 (v. 2), 2,0-2,8 (v. 3), 1,9-2,5 (v. 4) 1,7-3,8 a.e. digito ductus.

Rep. a. 1931 in Óbuda, via Szentendrei. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.29.15), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

⌈ (*centuria hastata posterior*) *Iuli Apici, Cla-*
udius Dubita-
tus coh(ortis) VII
(h)astatus 7(contrascripsit?).

Im. phot. FEHÉR 10051103, 10051105. Im. del. a HAVAS facta. (DVD S081)

Edidit SZILÁGYI, *BR* 15 (1950) 456, im. del. 12.

1 *Dulia* v. *Iulia Lic(inii) l(iberta) Cla-* SZILÁGYI. – 3 *tus (in) coh(orte) VII* SZILÁGYI. – 4 *(h)astatus s(eptimus?)* SZILÁGYI.

Ad notam centuriae cf. SPEIDEL, *ZPE* 154 (2005) 286-292. Quia videtur centurio Iulius Apicius fuisse, Claudius Dubitatus, qui notam fecit, ex centuria miles probabiliter gregarius, in v. 4 nota 7 non potest legi 7(*centurio*); fortasse et notam ⌈ iterari ductu cursivo putari possimus.

Saec. 3 (?) ex palaeographia (cf. partem V)?

1331

tit. operis latericii

Frg. lateris (24,1) x (11,1) x 3,5, litt. cursivae 1,9-4,4 a.e. profunde incisae, superne vestigia notae circularis leviter immissae figuli.

Rep. a. 1951 d. 23 Martii in Óbuda, insula Hajógyári, domo legatorum provinciae, in aede n. 12 iuxta furnum e ruinis. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.32.340, n.depos. 639), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

Lepi[dus? - - -].

Im. phot. FEHÉR 10050442.

Edidit HAVAS, *palotakomplexum* I 81, II 284 Kat. 1043, im. del. 87b.

[- - -] IDEL | [- - -] HAVAS.

Saec. 2-3 ex loco repertionis.

1332

tit. operis latericii

Tegula (30) x (42,6) x 2,4-5,5 (cum labro), cum sigillis **a** LEC II ÂD, **b** [LEG II] ÂD et nota figuli digito ducta circulari diam. cca 10. In labro inferiore litt. cursivae a.e. scarifatae max. 2,0. Inter verba punctum triangulare deorsum directum.

Rep. a. 1968 in Óbuda, via Bécsi n. 126. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 70.8.5), ubi est in depositorio laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

Cur(a) M[- - -].

Im. phot. FEHÉR 10051948, 10051949. Inedita.

Saecc. 2-3 ex sigillo.

1333

tit. operis latericii

Duo frgg. cohaerentia tegulae (12,8) x (22) x 2,4, titulus litt. cursivis 4,2-3,6 a.e. profunde scarifatus.

Rep. a. 1884 in Óbuda, excavatione thermarum Romanarum, INVENTARIUM falso reperta esse dicit a. 1928 in effossione areae municipalis, apud stationem fluxus transformandi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 56.41.28-29), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

*[M] arcellin[- - -]
[- - -] anûs[- - -].*

Im. phot. FEHÉR 10050403.

Edidit KUZSINSZKY, *BR* 1 (1889) 164 n. 34 cum im. del., non solvens.

Aetas incerta.

1334

tit. operis latericii

Frg. tegulae (?) ? x ? x 2,5, titulus pictus.

Rep. a. 1953 in Óbuda, via Laktanya n. 31-33, in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 56.3.199), ubi latet. Descripsi ex inventario a. 2009.

M[a]rcian[i?]

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S082) Ineditum.

Aetate incerta, ibidem repertas res ex prima tertia parte saec. 3 novimus, sed ad idem stratum pertinere dubium est.

1335

tit. operis latericii

Frg. tegulae ignotae magnitudinis, titulus scarifatus.

Rep. a. 1953 in Óbuda, via Laktanya n. 31, sub pavimento in fossa B in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 54.1.387), ubi latet. Descripsi ex inventario a. 2009.

M<a>rcini.

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S083) Ineditum.

Nomen forte legendum *M<a>rci<a>ni*, quod prope vices crebrius, quam Marcinus (LŐRINCZ, *OPEL* III 55-56), sed et Marcinus optimo iure formatum.

Priore parte saec. 2 ex sigillis tegularum una repertarum.

1336

tit. operis latericii

Frg. lateris (33,5) x (31,7) x 8,6 (inventarium falso tegulam cum labro dicit). Prope labrum frg. sigilli [LEG I] A PI F. Superne tit. **a** litt. 3,5-2,0 actuariis neglegenter a.e. factis scarifatus, infra tit. **b** litt. 0,7-1,1 cursivis profundioribus diversa manu factis valde neglegentibus, tamquam illegilibus.

Rep. a. 1949 d. 5 Septembris in Óbuda, via Hunor n. 20 in excavatione, ex angulo aedificii Romani serioris. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 41381, n.depos. 67), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

a *Priscinus.*

b [- - -] II pro (?) [- - -?]

Im. phot. FEHÉR 10051108, 10051110, 10051111a. Im. del. a HAVAS facta. (DVD S084)

Mentionem facit HAVAS, *Firkák* 1 (2007) 176, im. del. 6, **b** non notans; inde AE 2007, 1173.

2 litt. incertissimae. Sigillum legit HAVAS LEG II AD.

Parte posteriore saec. 2 – saec. 3 ex sigillo et loco repertionis.

1337

tit. operis latericii

Frg. tegulae rubrae 15,5 x 13,4 x 2,8. Titulus litt. cursivis neglegentibus 1,5-2,5 (v.1), 1,6-2,4 (v.2), 1,5-2,1 (v.3), 1,8-3,1 (v.4), 2,0-2,8 (v.5) a.e. scarifatus.

Rep. in Óbuda in palaestra TORMA. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51140), ubi est in expositione, vidi et descripsi a. 2009.

+VI++[- - -]

INPR++[- - -]

IND?N?[- - -]

ATA+[- - -]

P?D?N?+[- - -]

Vv. 1-4 fuere fere: *Kuin*ti**[- - -] (sic!) vel *Fui NI*[- - -] vel *Fui NE*[- - -] | *in pri*y**[- - -] vel *in pre*m**[- - -] | *in DI*[- - -] | *ata*s** [- - -].

Im. phot. FEHÉR 09111129.

Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 228 nr. E1; *Látványtár* 154 n. 872 cum im. phot.

1 *fuit*. I[- - -], 3-5 *non*[- - -] | *ata* vel *aia* [- - -] | *pont*[- - -] TORMA minus persuasive. – 1 N (?) aliter, ac locis ceteris, sed nil aliud putare possum. – Inter vv. 3-4 tres hastae perpendiculares prius factae (fortasse nota numeri nec litterae).

Fine saec. 2–initio saec. 3 ex palaeographia (cf. partem V).

1338

tit. operis latericii

Tegula (24,8) x (23,3) x 3,7-5,1, labrum dextrum infractum manet, in facie prius per transversum deorsum linea ducta, post titulus litt. actuariis 6,5-7,6 (v. 1), 6,0-7,4 (v. 2), 4,0-6,0 (v. 3) a.e. digito ductis. In v. 2 ante P et in v. 3 inter verba puncta.

Rep. in Óbuda, via Kórház, area domus caritatis. Pervenit in Museum Aquincense (sine inv.n., n.depos. 3673), ubi est in depository laterum, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -?] *Leg(io)*
 [II *ad(iutrix)?*] *p(ia) f(idelis)*,
 [7(*centuria*) (?) - - -] *i (?) Resp`e`c-*
 [ti].

Im. phot. FEHÉR 10051102, im. del. a HAVAS facta. (DVD S085)

Edidit SZILÁGYI, *BR* 15 (1950) 455/456, im. del. 11, mentionem facit MARÓTI, *StudCom* 21 (1991) 391.

Leg(io) [II ad(iutrix)] | p(ia) f(idelis) [Ae?]|l(ius) Resp<e>c[tus] SZILÁGYI. *E* litt. 1,2 posterius supra verum suppleta.

Saec. 2-3 ex legione.

1339

tit. operis latericii

Frg. tegulae (11,8) x (12) x ?, in facie litt. cursivae 1,7-2,9 (v. 2), 1,8-2,3 (v. 3) a.e. scarifatae.

Rep. in Óbuda, loco propius ignoto. Latet vel periit. Descripsi e prioribus a. 2010.

[.]++++N
 +*estus*
 [S]*ep(timio) C(a)ene/o*](?)
 [- - -]+[- - -]

Im. del. ex TORMA. (DVD S086)

Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 31 n. F1 cum im. del.

1 [*labo?*]*ris con-* TORMA. Recte fortasse [A]*pollin(aris)?* – 2 *gestus* TORMA. Litt. 1 C, G, S vel forte F? (legitur nomen *Gestus*, *Festus*, *Sé/x tus?*). – 3 [- - -]*t cen(tenae sc. tegulae) e(t) d(imidium) (?)* TORMA. Legitur *CENED*, quod diversis erratis scribendi potest explicari, uti pro *[G kn(n)e/o]*, *[G kn(na)e/o]*, *C(a)ene/o* – 4 hasta librata.

Possibilia nomina saec. 3 prodeunt, Caeneus Carnunti (III 11138), Genneus/Gennius in Dalmatia (III 9111, XVI 28), sed et originis Syriacae esse potest (cf. Abigeneus, *RIU* 1184, *Intercisae*).

Saec. 3 ex nomine, circa aetatem Caracallae–Elagabali ex palaeographia (cf. partem V).

1340

tit. operis latericii

Later (?) 26 x 26,5 cum sigillo COH <V>II BR AN. Infra litt. cursivae a.e. scarifatae.

Rep. a. 1886 in Óbuda, insula Hajógyári. Pervenit in MNM, inv.n. MNM 99.1886.8, ubi frustra quaesivi. Descripsi de inventario Musei Aquincensis de obiectis in MNM locatis a. 2010.

Sm<a>r<a>gdus X.

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S087)

Aa. 211-222 ex sigillo.

1341

tit. operis latericii

Frg. tegulae 7 x 10,5 x 2,5. Litt. cursivae a.e. scarifatae cca. 4,0-4,3.

Rep. ad a. 1882 in Óbuda, area municipali, in palaestra. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi latet. Descripsi ex prioribus a. 2010.

[- - -U]rs++[- - -]

Im. del. ex TORMA. (DVD S088)

Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 228 n. E2 cum im. del., capite pronum legens [- - -]nian[- - -]. Mentionem facit SZILÁGYI, *BR* 15 (1950) 459, im. del. 16.Litt. 3-4 IN (litt. I minore) vel *ŪL* ?.

Aetate ignota.

1342

tit. operis latericii

Later 39,9 x 28,3-27,5 x 4,8, litt. cursivae 13,4 a.e. profunde et late scarifatae, superne et incisio brevis perpendicularis.

Rep. a. 1941 in Óbuda, insula Hajógyári, domo legatorum provinciae. Pervenit in Museum Aquincense (sine inv.n., n.depos. 2878), ubi est in depositorio laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

Ūl(- - -).

Im. phot. FEHÉR 10050454. Ineditum.

Saec. 2-3 ex loco repertionis, fine saec. 2—saec. 3 ex palaeographia (cf. partem V)?

1343

tit. operis latericii

Frg. tegulae (?) (13) x (13,6) x 2,6-2,9, titulus 4 versuum cum litt. cursivis Graecis 1,8-2,7 (v.1), 1,9-2,8 (v.2), 1,9 (v.3), ? (v.4) a.e. late et profunde scarifatis.

Rep. a. 1932 in Óbuda a L. Nagy in effossione aedificii apud deversorium Schütz. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 56.195.92), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -]ΙΚΕΥΣ(?) [- - -]

[- - -]ΛΑΣ[- - -]

[- - -]ΑΣ[- - -]

[- - -]+[- - -]

Im. phot. FEHÉR 09110411. Ineditum.

3 fieri potest et *ΛΑΣ*.

Fortasse prima tertia parte saec. 3, ex usu figlinae ibi habitae.

1344

tit. operis latericii

Frgg. duo cohaerentia tegulae (22,3) x (48) x 3,2-7,2 (cum labro). Superne labrum planum, infra titulus litt. cursivis cca. 2,6-4,9 (v. 1), 2,4-4,3 (v. 2) a.e. scarifatus.

Rep. a. 1950 d. 14 Augusti in Óbuda, via Bécsi cum canalis foderetur. Portata in Museum Aquincense (inv.n. AM 55295), ubi erant in depository, ab a. 1960 latebant, ab a. 2010 in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

*[-] + tellam contu-
[berna]les pedicant.*

Im. phot. FEHÉR 10051939, im. del. a HAVAS facta. (DVD S190)

Edidit J. SZILÁGYI, *BR* 15 (1950) 456/457 cum imm. del. 13 et 15 (*a* non legens). Mentionem facit FEHÉR, *Nyelvtörténet* 64.

1/2 *[ad hoc sepulchru]m contu[lerunt? lit?]* | *c(oho)rs III Sicam[brorum]* SZILÁGYI omnino inexplicabiliter male, fragmentum sinistrum non explicat neque ad id pertinere notat; *[- - -]m contu[berna]les pedicañ(u)s* FEHÉR ex delineatione SZILÁGYI. – 1 + hasta perpendicularis, *I* vel *E* cursiva. Fuit fere *[V]itellam* vel *[M]etellam*. – Inter verba et nonnumquam syllabas puncta.

Saec. 3 (initium saec.?) ex palaeographia (cf. partem V).

1345

tit. operis latericii

Later (22,8) x 53 x 8 cum vestigiis arenationis, superne fractum, pars superior una reperta et in Museum portata est, et traditur titulum alterum habuisse, sed hodie non invenitur. In facie a.e. profunde inscarifata imago avis (nimirum gruis) 20 late, infra alam litt. 1,3-2,5 cursivae scarifatae. Ad dextrum linea aliquantum curvans fortasse non ex consulto incisa.

Rep. a. 2002 in Óbuda, via Lajos, n. 71-89 in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2002.7.167), ubi est in depository. Inveni adiutorio T. HABLE, vidi et descripsi a. 2010.

Gru(s).

Im. phot. FEHÉR 10061501, 10061502. Ineditus.

Saec. 3 e condicionibus repertionis.

1346

tit. operis latericii

Later (33,0) x 30,4 x 5,2 cum sigillo evanido [L]EĞ H II AD. Iuxta notae vel litt. cursivae illegibiles 2,0-2,4 a.e. tenuissime scarifati, fortasse capite pronae. In facie vestigia arenationis.

Rep. a. 1952 in Óbuda, insula Hajógyári, domo legatorum provinciae. Pervenit in Museum Aquincense (sine inv.n., n.depos. 2493), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

N(ummorum) ∞∞ (mille quingenti) Id(ibus) (?).

Im. phot. FEHÉR 10050451, 10050452. Im. del. a HAVAS facta. (DVD S089) Ineditus.

Saec. 2 (circa finem?) ex palaeographia (cf. partem V).

1347

tit. operis latericii

Later 36,1 x 26,5 x 5,2 in duas partes fractus, cum sigillo COH VII BR ANT, litt. cursivae a.e. profunde binis lineis scarifatae 1,1-4,1, duae notae semicirculares diam. 10 et 9 leviter immissae figuli.

Rep. a. 1951, d. 12 Aprilis in Óbuda, insula Hajógyári, domo legatorum provinciae, e ruinis aedis n. 17. Pervenit in Museum Aquincense (sine inv.n., n.depos. 2331 et 2810), ubi est in depositorio laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

Pridi<e> Non<a>s Maias.

Im. phot. FEHÉR 10050458.

Edidit HAVAS, *palotakomplexum* I 81, Kat. 570/571, im. del. 86. Mentionem facit HAVAS, *Firkák* 1 (2007) 176, im. phot. et del. 7; inde AE 2007, 1174.

Post verbum primum punctum.

Aa. 211-222 ex sigillo.

1348

tit. operis latericii

Tegula 48 x 37,2 x 3,2-5,9 cum labris, circa quod litt. 9,3-6,7 magnae a.e. digito ductae, supra quas sigillum LEG II AD inter ansas.

Rep. in Óbuda, via Bécsi n. 271, e sepulcro Romano senioris aetatis n. 32. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2007.11.11), ubi est in depositorio laterum, inveni adiutorio T. BUDAI BALOGH, vidi et descripsi a. 2010.

Roma.

Im. phot. FEHÉR 10051114.

Edidit BUDAI BALOGH T., *Roma summus amor. Contributo sulla questione dei graffiti contenenti i nome Roma* (in prelis). Mentionem facit BUDAI BALOGH, *AqFüz* 14 (2007 [2008]) 46, im. phot. 2.

Saecc. 2-3 ex sigillo.

1349

Tegula mensuris ignotis. Superne nota figuli digito immissa circularis. Infra litt. actuariae (vv. 1-3) profundius, cursivis similiores (v. 4) tenuiter a.e. scarifatae et ad dextrum imago viri dextra arcum, laeva sagittam tenentis (diversis manibus?).

Rep. a. 2002 in Óbuda, via Lajos n. 71-89, in excavatione sepulcreti Romani. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2002.7.2), ubi non inveni. Descripsi ex im. phot. a. 2010.

$A\sqrt{B}<C>D\overline{ }(?)$

MNOPQRSTUVWXYZ

AC+M

(*vir dextra arcum, laeva sagittam tenens*)

ÂBCDEFGHIKL

Im. phot. a P. KOMJÁTHY facta 1011Aq01.

Mentionem facit HABLE, *AqFüz* 9 (2002 [2003]) 46/47.

1 Litt. 2 similis litt. P, litt. 3 imperfecta videtur, postea scarifatio tenuis, dubium, an consulto facta. – 3 Litt. 3 forte S? Significatus versus dubius. – 4 Litt. L notae < similis.

Saec. 3 ex sepulcro.

1350

tit. operis latericii

Later 56 x 22-23 x 7,9-8,5, in duas partes fractus. Infra in medio nota circularis figuli diam. cca. 4,5. Per tres partes faciei scarificationes diversa manu a.e. factae, infra inter tres lineas undantes vel signa ~ sequentia versus unus **a** litt. cursivis 0,7-0,9, per litt. priores **b** et **c** capite pronas scribitur, superne et ad dextrum **d** incertum, qua sequentia temporis et ordine facta sit, ex parte maiore continet lineas signorum non interpretabilium, probabiliter imitationem scribendi vel ludum, interdum nonnullas litteras cursivas.

Rep. in Óbuda, in sepulcro Romano senioris aetatis, probabiliter secundario usitatus. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2004.19.599), ubi est in depository laterum. Inveni adiutorio T. BUDAI BALOGH, vidi et descripsi a. 2010.

a (linea undans)

~ ~ ~ ~ ~ S

in (h)is unam I

(linea undans)

b (circulus)

(H)oc.

c [- - -]BI (?)

d ~ + `+++` (linea undans deorsum in curvo finiens)

∪ ∪ ~ ~ M nob(is?)

~ ~ (++) per transversum ductae) T L A (?) D (?) +

~ ~ I (linea undans)

Im. phot. FEHÉR 10051116, 10051117, 10051120. Ineditus.

a post N punctum. – **d** 1 sursum, post deorsum flectitur, in medio notae duae posteriorius artiores incisae videntur. – 2 notae sursum flectuntur, litt. M alia manu valde deorsum, litt. NOB (?) tenuiter rursus alia manu leniter deorsum flectuntur, forte supra v. 1 et nonnullas notas evanidas scriptae. – 3 primae videntur notae transversum ductae (AL, vel modo lineolae curvae?), posteriores circa eas scriptae, ante stantes sursum, post stantes deorsum flectuntur, T L A (?) vs. eadem manu ac M in v. 2. Litt. ultima S vel L? – 4 sursum flectitur.

Aetate ignota.

1351

tit. operis latericii

Frg. tegulae cum labro undique fractum, (15,6) x (14,5) x 2,5-2,7. Titulus litt. cursivis 3,8-4 (v. 1), 1,6-3,8 (v. 2), 1,9 (v. 3) a.e. scarifatus.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Laktanya n. 31 (sepulcreto Iudaico). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 58564), ubi est in depository laterum, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]red+[- - -]

[- - -te?] *nuēm* + *Q*[- - -]

[- - -] + T + [- - -]

Im. phot. FEHÉR 10051106. Im. del. a HAVAS facta. (DVD S090) Ineditum.

1 litt. 4 hasta perpendicularis, fortasse I vel E. – 2 litt. 5 C vel F. – 3 litt. 1 fortasse R.

Fine saec. 2–saec. III ex palaeographia (cf. partem V).

NOTAE NVMERORVM

1352

tit. operis latericii

Later 33 x 31,5 x 6,3 cum sigillo COHRTIS, iuxta notae numeri 5,2-2,0 a.e. profunde incisae (fortasse emendatae HAVAS), nota circularis diam. 16,3 leviter immissa figuli, vestigium quadrupedis animalis.

Rep. a. 1951 in Óbuda, insula Hajógyári, domo legatorum provinciae. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.32.448, n.depos. 781), ubi est in depositorio laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

CXXV

Im. phot. FEHÉR 10050444.

Edidit HAVAS, *palotakomplexum* I 81, II 222 Kat. 854, im. del. 87a. Mentionem facit HAVAS, *Firkák* 1 (2007) 176, im. phot. 8, im. del. 9.

Saecc. 2-3 ex sigillo et loco repertionis.

1353

tit. operis latericii

Frg. imbricis mensuris ignotis, in facie notae numerorum, quas metiri nequierunt.

Rep. a. 1883 in Óbuda, in palaestra. Probabiliter periit. Descripsi e prioribus a. 2010.

IC (?)

Im. del. ex TORMA. (DVD S091)

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 34 n. F5 cum im. del.

I(ovi) O(ptimo) [M(aximo)] TORMA.

Aetate ignota.

1354

tit. operis latericii

Frg. imbricis 10,8 x (51,8) x 14,5-15,9 (crassitudo 1,1), cum sigillo LEG II ADI, in media facie notae numerorum 3,3-3,8 a.e. scarifatae.

Rep. a. 1965 in Óbuda, via Bécsi n. 126 ad substructionem posticam in effossione conservatoria, vel foro Miklós n. 1 in fundatione aedis calefactoriae. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 66.6.194), ubi est in depositorio laterum. Vidi et descripsi a. 2009.

XXXXXIII.

Im. phot. FEHÉR 10051942. Ineditum.

Saecc. 2-3 ex sigillo.

1355

tit. operis latericii

Frg. tubi (9,3) x 10,3 x 3,5 ad alterum latus in semicirculo concavo finiens, a tergo cum labris. Notae numeri actariae 4,0-3,6 a.e. profunde scarifatae.

Rep. a. 1928 in Óbuda, in effossione areae municipalis, apud stationem fluxus transformandi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 56.41.31), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

LI

Im. phot. FEHÉR 10050401.

Mentionem facit SZILÁGYI, *BR* 15 (1950) 459, im. del. 17.

Aetate ignota; si cum tegula ibid. reperta cum sigillo FIG SAB connecti potest, saec. 4.

1356

tit. operis latericii

Later 40 x 27,9 x 5,4 cum sigillo evanido E[̂]XER PA[- -]. Iuxta capite pronae notae numeri 9,0-3,5 a.e. digito immissa. Infra nota figuli digito ducta, litt. una V.

Rep. a. 1952 d. 20 Februarii in Óbuda, insula Hajógyári, domo legatorum provinciae, demolita pariete finali occidentali aedis n. 41 octagonalis. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.32.359, n.depos. 664), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

XXVIII

Im. phot. FEHÉR 10050449.

Edidit HAVAS, *palotakomplexum* I 81 cum im. phot. 40, II 32 Kat. 110 cum im. del. 84, qui sigillum male impressum legit EXER PAN INF ex aliis exemplaribus. Ad notam figuli ibid. I 85 (nota typi AJ, cuius duo alia exemplaria hoc ex loco adhuc novimus). Mentionem facit HAVAS, *Firkák* 1 (2007) 176, im. phot. 13, im. del. 14.

Aetate Severorum auctore HAVAS.

1357

tit. operis latericii

Later 27 x 27 x 7,5 cum sigillo LEG I ADI P F ANT. Infra sigillum notae numeri cca. 8-9 scarifatae (incertum an a.e.).

Rep. probabiliter in Óbuda, loco propius ignoto. Latet aut periit. Descripsi e prioribus a. 2010.

XIII

Im. del. ex TORMA. (DVD S092)

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 36 n. F8 cum im. del.

Aa. 211-222 ex sigillo.

1358

tit. operis latericii

Tegula (30,6) x 18,0 x 3,8-5,0 (cum labro), cum sigillo [CO]H VII BR AN, iuxta quod post exustionem bis notae 6,3 x 4,1 scarifatae, prius tenuissime duo lineae (fortasse sine significato), post aliquanto validius notae (numerosum?), recenti incisione partim oblitteratae.

Rep. a. 1951 in Óbuda, insula Hajógyári. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.32.687., n. depos. 1285), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

HHH (?)

Im. phot. FEHÉR 10051943, 10051944.

Edidit HAVAS, *palotakomplexum* Kat. 378, im. del. 85a.

Aa. 211-222 ex sigillo.

1359

tit. operis latericii

Later 32,1 x (36,5) x 5,1-5,9, cum sigillo illegibili, litt. cursivae 2,3-5,4 (v. 1), 2,0-4,4 (v. 2) a.e. scarifatae vix legibiles. In v. 1 ante et post litt. IN puncta.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (sine inv.n., n.depos. 3675), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

AC III IN I
IAIVM X

Im. phot. FEHÉR 10050459, 10050460, im. del. a HAVAS facta. (DVD S093) Ineditus.

V. 1 fortasse legendum: A (nota figuli digito ducta, cf. typum AP apud HAVAS, *Firkák* 1 (2007) 176, quam tamen ut litteram legendam esse dubito, fortasse ex notis duorum semicircularum compositum) CIII (centum et tria) in i(llo). V. 2 quid sit, mihi omnino non liquet.

Aetate ignota.

1360

tit. operis latericii

Duo frgg. cohaerentia tegulae (24,5) x (25,5) x 2,5-2,9 undique defractum. Titulus litt. cursivis 3,6-5,2 a.e. mediocriter tenuiter scarifatis.

Rep. a. 1949 in Óbuda, via Szőlő, cum canalis foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 47895, n.depos. 979), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] + [.] ++ [- - -]
[- - -] iusqu[- - -].

Im. phot. FEHÉR 10050426, im. del. ex INVENTARIO. (DVD S094) Inedita.

1 litt. 1 hasta perpendicularis, litt. 2 forte M, litt. 3 ima pars hastarum concurrentium.

Aetate ignota.

1361

tit. operis latericii

Laterculus mensuris ignotis, cum sigillo [CO]H I V[L]P P[A]N, infra litt. scarifatae.

Rep. a. 1870 in Óbuda, insula Hajógyári. Probabiliter periit.

[- - -]MO.

Im. non habetur.

Mentio facta: *ArchÉrt* 4 (1870) 164 n. 63.

Saec. 2-3, probabiliter ab a. 214 ex sigillo.

1362

tit. operis latericii

Later 41,0 x 31,1 x 5,7, cum sigillo CHORTI retrorsum currenti, litt. cursivae a.e. scarifatae 2,8-3,4. Post titulum nota III, quod non ad titulum pertinere videtur ob diversam magnitudinem et positionem.

Rep. a. 1951 in Óbuda, insula Hajógyári, domo legatorum provinciae. Pervenit in Museum Aquincense (sine inv.n., n.depos. 2987), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]NCORT (?)

Im. phot. FEHÉR 10050455, 10050456. Ineditus.

Litt. O minor.

Saecc. 2-3 ex sigillo, fine saec. 2–saec. III ex palaeographia (cf. partem V)?

1363

tit. operis latericii

Later 22 x (24,4) x 5,1 cum sigillo LĒG H II AD, supra sigillum post exustionem nota magna ∞ similis scarifata, iuxta litt. tenuiter post exustionem scarifatae.

Rep. a. 1952 in Óbuda, insula Hajógyári, domo legatorum provinciae, ab aede operis musivi n. 63 orientem versus. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.32.479, n.depos. 898), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]+O+[- - -].

Im. phot. FEHÉR 10050443.

Edidit HAVAS, *palotakomplexum* I 81, II 8 Kat. 27, im. del. 83, legendo modo notam ∞ (*mille?*).

Litt. 3 R vel F vel K.

Saecc. 2-3 ex sigillo.

1364

tit. operis latericii

Frg. tegulae (19,7) x (19,9) x 5 (cum labro), litt. a.e. profunde scarifata (metiri non possumus).

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (sine inv.n., n.depos. 1249), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]R[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10050461. Im. del. a HAVAS facta. (DVD S095) Ineditum.

Aetate ignota.

1365

tit. operis latericii

Frg. tegulae (32,4) x (23,5) x 6,0 cum labro, titulus litt. cursivis pessime legibilibus a.e. binis/ternis lineis tenuiter scarifatis.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 56.63.16), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]+ST

[- - -]STVL

[- - -]XII

Im. phot. FEHÉR 10050404, 10050406. Ineditum.

1 Litt. 1 hasta perpendicularis, sub qua linea curvans, incertum ad hanc pertineat annon. – 3 ex INVENTARIO, hodie defractum.

Fine saec. 2–saec. III ex palaeographia (cf. partem V)?

1366

tit. operis latericii

Frg. tegulae (17,9) x (13,2) x 2,5-3,0, litt. a.e. profunde, cum claris angulis incisae (metiri non possumus).

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus, falso inscriptus inv.n. AM 37258, n.depos. 1009), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]++[- - -]

Im. phot. Fehér 10051107. Im. del. a HAVAS facta. (DVD S096) Ineditum.

Aetate ignota.

1367

tit. operis latericii

Frg. lateris 13 x 8 x ?, scarifata fuisse traditur.

Rep. in Óbuda, via Laktanya n. 25, in effossione conservatoria. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 86.1.52), ubi latet. Descripsi ex inventario a. 2009.

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate ignota.

NOTAE FIGVLORVM DIGITO IMMISSAE

1368

tit. operis latericii

Nota figuli digito ducta, litt. una *N*. Invenitur in operibus latericiis in Óbuda, insula Hajógyári adhuc quater, damus exemplum lateris 30,6 x 29,8 x 5,9, cum sigillo retrorsum currenti COHORTIS, litt. 6,8, rep. a. 1952 d. 19 Februarii in pariete septentrionali aedis octagonalis n. XXII=41, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.32.71, n. depos. 207), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10051946.

Edidit HAVAS, *palotakomplexum* I 85 (notae typi AR et AR/1), mentionem facit HAVAS, *Firkák* 1 (2007) 176, im. del. 10.

Saec. 2 post primam tertiam partem – saec. 3 ex loco repertionis auctore HAVAS.

1369

tit. operis latericii

Nota figuli digito ducta, litt. una *P*. Invenitur in operibus latericiis in Óbuda, insula Hajógyári adhuc septies, damus exemplum lateris 32,1 x 31 x 5,9 cum sigillo evanido retrorsum currenti CHORT, litt. 9,5, rep. a. 1951, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.32.63, n.depos. 189), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10051947.

Edidit HAVAS, *palotakomplexum* I 85 (nota typi AS), mentionem facit HAVAS, *Firkák* 1 (2007) 176, im. del. 11; ex loco propius ignoto TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 34 n. F6 cum im. del.

Saecc. 2-3 ex sigillo.

1370

tit. operis latericii

Nota figuli digito ducta, litt. una S. Invenitur in latere in Óbuda, insula Hajógyári adhuc semel, 30,8 x (41) x 6,1, cum sigillo evanido LEG I[I HAD], litt. 12. Rep. a. 1951 pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.32.354, n. depos. 651), ubi est in depository laterum. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10051945.

Edidit HAVAS, *palotakomplexum* I 85 (nota typi AG/1), mentionem facit HAVAS, *Firkák* 1 (2007) 176, im. del. 12.

Saecc. 2-3 ex sigillo et loco repertionis.

ad 1356 et 1359

Nota figuli digito ducta, litt. una V: vide **1356**, aut inv.n. AM Alb/67.44.136.

Cetera genera notarum digito ductarum non videntur litteras legibiles significare, cf. HAVAS *locc. cit.*, etsi *Firkák* 1 (2007) 176 dicit et O et A litteras supponi posse, cf. typos notarum R/2, AP (cf. et **1359**); TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 35-36 n. F7, in im. del. videtur nota ω similis exstitisse, nn. F9-10 in imm. del. videntur notae semicirculares, cum reticulo et rectangulis inscarifatis forte ad ludum quendam. (Tales notas semicirculares vel circulares v. etiam **1329**, **1332**, **1347**, **1350**, **1352**.)

TITVLI IN PARIETIBVS PICTI AVT SCARIFATI

1371

tit. incerti generis

Paries picta pigmento rubenti fusco, cum virgis caeruleis in areis divisa, in quo quinque tituli scarifati, **a** litt. Graecis 50-30, cca. 4 m in oblongum, **b** in medio titulo priore litt. Latinis bene legibilibus 1,5-2 inscarifata in area 85 x 35, **c-e** procul dispersi litt. Latinis neglegenter scarifatis, magnitudinibus ignotis.

Rep. a. 1870 initio mensis Februarii a K. Torma in Óbuda, 'in ruderibus balnearum Romanarum in muro hypocausti in insula officinae navium vaporariarum' MOMMSEN, i.e. insula Hajógyári; 1874. m. Novembri RÓMER. Tit. **b** in MNM portatus et conservatus est auctore TORMA loc. infra cit., ibi autem identificare nequii, probabiliter periit, ceteri iam cum excavati sunt, periire. Descripsi e prioribus a. 2009.

a ZO+++ +Z++ ικοῖς

b Grate, qui fotues (!)
Gr(a)e/c h(m), ancilla(m) Lupi
optionis
legionis secundes, (!)
5 quae est in domo vestra
et malo tuo est,
per illa(m) at nil perduces (!)
parentes tuos
quottidie.

c *Bato cura.*

d *Aurelius.*

e *[- - -]imo.*

Im. del. ex RÓMER (DVD S097, S098, S099)

Ediderunt RÓMER, *ArchKözl* 10 (1875) 51 qui vidit (cf. RÓMER ms. jzk. XXXVI 21), cum im. del., **a** legens (ut ipse ait, nec vero probabile est) secundum K. TORMA, inde MOMMSEN, *EE* II 796 = III 10716, qui vidit, 'sed ita pessum datam, ut non multa legi possent' cum im. del. quam dicit factam esse a RÓMER, cum paries illaesus esset, et in *ArchKözl* editam, tamen quae in **a** et **d** multum differt ab imagine illa, neque credibile est rectam fuisse; TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 37-38, nr. G sine im. del., sed suam esse primariam lectionem affirmans, quae autem a delineationibus RÓMER et MOMMSEN differt. Edidit **a** KOVÁCS, *CIGP*¹ 84, *CIGP*^{2,3} 97 secundum MOMMSEN. Citat **b** ad linguisticam FEHÉR, *Nyelvtörténet* nr. 78; mentionem faciunt MÓCSY, *ArchÉrt* 83 (1956) 147, ad linguisticam GALDI, *Morfosintassi* 16, 44, 199, MIHĂESCU *Sud-Est* 217, **a** COWEY, HD 035891.

a *zoteriocz cocilos* TORMA, explicans *Sotericus Cucil(l)us* (sic!), non explicat MOMMSEN, *ΖΟΠΠΕΟΛΑΖΕΟΨΚΟΠ* KOVÁCS, *ΖΟΠΠΙΧΟΑΖΣΟΨΚΟΠ* COWEY.

b 1 *Grates* TORMA, *futues* TORMA. – 2 legitur GREGA. – 5 *quia est* TORMA. – 9 *quotîndie* TORMA.

e legit RÓMER, in im.del. *MO* videtur, *MO* TORMA, om. MOMMSEN.

Titulus Latinus sermonem omnino quotidianum redolet, ubi et vocales breves commutantur *i>e*, *u>o*, ut in *fotues* et *perduces*, quod Aquinci saec. III nonnumquam fit (FEHÉR *Nyelvtörténet* IV 3.2.2., 3.3.2., III 3.1.1.2.), et consonans -m de casu accusativo detrita est, ut a tempore Traiani crebrum; casus genitivus finiens in -es verbi *secundes* etsi creber (FEHÉR op.cit. III 2.1.4.3.), paene unice in Pannonia non in nomine occurrit, probabiliter e lingua Graeca acceptus. G pro C falso frequenter scribitur, ut in *Grega* (= Graecam).

Saec. 3 ex sermone et nominibus; probabiliter ab aetate Caracallae, cum ibidem rep. tegulae cum sigillo COH I VLP PN facile Aquincum pervenire poterant.

1372

tit. incerti generis

Frgg. parietis pictae clari caerulei coloris. A. 1953 metiti sunt (32) x (31), hodie frg. n. 1 (8,2) x (11,9), 3 (8,1) x (9,8), 4 (6,9) x (10,0), 5 (18,8) x (15,2), 6 (5,6) x (5,3), 7 (11,3) x (13,3), 8 (7,3) x (8,8), 9 (7,7) x (6,1), 10 (4,8) x (6,4), 11 (8,9) x (9,5), 12 (6,5) x (7,1). Titulus pictus litt. Graecis actuariis violaceo-cineraceis maioribus, quam 3,6 (v. 1), ? (v. 2), 3,3-3,7 (v. 3), 3,0-3,4 (v. 4), 2,9 (frg. n. 10, probabiliter erat in v. 5).

Rep. 11 frgg. a. 1884 in Óbuda, in insula 29, aedificio XXIX/E thermarum Romanarum, a K. Torma, qui locum ad lupanar pertinere ait, postea fragmenta composuit et ad palaestram pertinuisse ex opere musivo pavimenti dixit B. Kuzsinszky. Pervenire in Museum Aquincense, ubi in inventario recepta sunt, sed sub inv.n. AM 51623 hodie frg. unum n. 8 inveniri potest in expositione, cetera denuo recepta (inv.n. AM 56.31.6, ubi eadem esse non recognita sunt, dicuntur e Domo Magna areae municipali prodiisse, hodie 10 frgg.), frg. n. 2 omissum est. Vidi et descripsi 2009 et 2010.

[M]άνλιος [- - -]νον [- - -]
[- - -]Αίλιος [- - -]ήνος (?) [- - -]

frgg. 1-4
frgg. 2-3, 12

[- - - ἐν τῇ] παλαίσι[τ]ρα κι[- - -]
[- - -] Ἀπολλ[λ]ώνιος π[ε]ρίστεφ[ανούται] (?)

frgg. 5-7
frgg. 5-8

5 [- - -]

Incerta vv. divisione:

[- - -]EΦ[- - -]

frg. 9

[- - -]+III+[- - -]

frg. 10

[- - -]++[- - -]

frg. 11

Im. phot. FEHÉR 09120221, 10101504, ex NAGY (DVD S100), im. del. FEHÉR 101015r1.

Edidit KUZSINSZKY, *BR* 1 (1889) 121-124, im. del. 23 et in charta separata, eum sequens THOMAS, *BR* 16 (1955) 94-96, BILKEY, *ARegia* 17 (1979) n. 12, L. MORETTI in *SEG* 29 (1979) 1044, KOVÁCS, *CIGP*¹ n. 79, *CIGP*^{2,3} n. 92. Mentionem faciunt KUZSINSZKY, *Ausgrabungen* 152, im. phot. 120, L. NAGY, *Budapest története* 554, im. phot. LXXVII. 4., imagines ambae hodie omissi fragmenti n. 2.

2 [- - -]ηνο[υ] KUZSINSZKY eumque sequentes,]η νο[- - -] KOVÁCS. – 3 [έν] παλαισ[τρ]α [- - -] KUZSINSZKY eumque sequentes, παλαισ[τρ]ατι[ώτης] - - -] MORETTI, KOVÁCS. κι[- - -] fuit fortasse κῆ[ται], κι[σοοῦται] ? – 4 'Απολ[λώ]νιος, π[ε]ριστεφ[ανούμενα] KUZSINSZKY, π[ε]ριστεφ[ανόμενοι] THOMAS et KOVÁCS, cum suspicione MORETTI. – frgg. 11-12 adhuc nemo legit. Ob crassitudinem litterae forte frg. 12 ad v. 2 pertinet?

Locatio textuum vv. 1-2 et vv. 3-5 incerta, potuerunt alter supra vel apud alterum positi esse, modo ex magnitudine litt. v. 1 puto hoc versu iniisse titulum. Item ex magnitudine frg. 9 et 10 vs. erant in v. 5 vel etiam posterius. Titulus videtur imagines in palaestra et de usu palaestrae pictas explicasse, ad tres (vel etiam plures) viros referre, ex quibus unus saltem Aelius [- - -] Jenus Romano modo nominatus est tribus nominibus (si vocabulo Μάνλιος iniit titulus, spatium optime aptum in v. 2 dabatur pro nomine Πόπλιος).

Fortasse fine saec. 2 – priore parte saec. 3 ex litteris, sermone Graeco, nominibus.

ad 76

tit. sacer?

Frg. parietis pictae (7,9) x (11,5), titulus litt. pulchris et accuratis 2,0-2,3? pictus.

Rep. cca. a. 1884 in Óbuda, in laconico thermarum a K. Torma (q.d. thermae publicae tertiae; falso dicit in area officinae gasi 'iuxta domum flavam' INVENTARIUM). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51604), ubi non invenimus. Descripsi e prioribus et inventario a. 2009.

[- - -]Hercul[- - -]

Im. del. ex KUZSINSZKY et INVENTARIO. (DVD S101, S102)

Edidit KUZSINSZKY, *BR* 1 (1889) 112, im. del. n. 20/3; SZABÓ, *TitAq* 76.

[Meh]ercul[e] INVENTARIUM, [- - -]H̄e rcul[i- - -?] SZABÓ.

Saec. 3.

ad 159

tit. sacer?

Frg. parietis pictae (11,4) x (12), titulus inordinate, sed litt. accuratis 1,65-2,4? scarifatus, v. 2. ad dextrum ordinatus?

Rep. cca. a. 1884 in Óbuda, in laconico thermarum a K. Torma (q.d. thermae publicae tertiae). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51608), ubi non invenimus. Descripsi e prioribus et inventario a. 2009.

[- - -]N+[- - -]
Hq-
[beat] iratum
[Io] yem, qm[- - -]
 - - - - -

Im. del. ex KUZSINSZKY et INVENTARIO. (DVD S103, S104)
 Edidit KUZSINSZKY, *BR* 1 (1889) 111, im. del. n. 20/4; SZABÓ, *TitAq* 159.
 [- - - *habeas*] *iratum* [- - - | - - -] *ovem O[p] t[mum Maximum - - -]* SZABÓ.
 Saec. 3.

1373

tit. incerti generis

Frg. parietis pictae rubrae mensuris ignotis, litt. cursivae scarifatae.
 Rep. in Óbuda in thermis minoribus a K. Torma. Non pervenit in museum, probabiliter periit,
 descripsi ex TORMA a. 2010.

[- - -] *firmi*+ [- - -]

Im. del. ex TORMA. (DVD S105)
 Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 229/230 n. F2 cum im. del.
Firmi[us] vel fere [*futue*] *firmi[us]* TORMA. – Litt. 5-6 *ÎY* vel *ÎN*.
 Saec. 3?

1374

tit. incerti generis

Duo frgg. recomposita parietis pictae (9,3) x (9,9), in area ochrea rubro marginata litt.
 actuariae 2,7 fuscae pictae.
 Rep. a. 1958 m. Maio in Buda, ubi viae Fő et Ganz conveniunt, ante thermas Király cum
 tubuli aquae calidae ponebantur, in excavatione conservatoria piscinae Romanae. Pervenit in
 Museum Aquincense (inv.n. AM 60.1.437), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Impē[r- - -]

Im. phot. FEHÉR 10091010.
 Edidit KABA, *BR* 20 (1963) 276 n. 98, cum im. phot. 25.25., im. del. 24.11.
 Fortasse fine saec. 1 ex loco repertionis et vasibus eodem loco repertis.

1375

tit. incerti generis

Titulus parieti inscarifatus litt. Graecis bene legibilibus, mensuris ignotis.
 Rep. a. 1884 in Óbuda a K. Torma, in insula XXIX, aedificio I thermarum Romanarum, quo
 probabiliter e tabulatione cecidit. Periit. Descripsi e prioribus a. 2009.

[- - - τ]ῆς μόνης [- - -]

Im. phot. ex NAGY. (DVD S106)
 Primam mentionem fecit KUZSINSZKY, *BR* 1 (1889) 133, inde edidit BILKEI, *ARegia* 17 (1979)
 nr. 13 cum im. del. et KOVÁCS, *CIGP*¹ 80, *CIGP*^{2,3} 93 cum im. del., *SEG* 29 (1979) 1045. Ad

linguisticam FEHÉR, *Nyelvtörténet* n. G15. Mentionem facit L. NAGY, *Budapest története* 554, im. phot. LXXVII 3.
Saec. 3.

1376

tit. incerti generis

Frg. parietis pictae (9,9) x (10,4) albae, a dextro cum virga violacea. In area alba litt. actuariae violaceae 2,1-2,2.

Rep. a. 1981 in Óbuda, via Folyamör, in fossa extra saepem occidentem versus, 90 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi est in depositorio (arca n. 287). Repperi adiutorio N. VARGA, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]RETO

Fuit fortasse [- - - p]r(a)eto(r - - -) vel [- - - Theodo?]reto (vel simile nomen viri).

Im. phot. FEHÉR 10102713. Ineditum.

Aetate incerta.

1377

tit. incerti generis

Frg. parietis pictae litt. accuratis scarifatae infra lineam rectam, mensurae ignotae.

Rep. cca. a. 1884 in Óbuda, in laconico thermarum a K. TORMA. Periit. Descripsi e prioribus a. 2009.

[- - -]+IB++[- - -]

Fuit fere [- - -]+i bon[- - -]?

Im. del. ex KUZSINSZKY. (DVD S107)

Edidit KUZSINSZKY, *BR* 1 (1889) 111, im. del. 20/1.

Saec. 3.

1378

tit. incerti generis

Frg. parietis pictae (8,1) x (7,6). In area alba inter incisiones plus minus perpendiculares fortuito factas litt. 2,2-3,0 cursivae scarifatae.

Rep. in Óbuda, area municipali, in palaestra a K. Póczy. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio N. VARGA, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]us.

Im. phot. FEHÉR 10102203. Ineditum.

Saecc. 2-3 ex loco repertionis.

1379

tit. incerti generis

Tria frgg. parietis pictae **a** (11,8) x (11,6), **b** (10,8) x (12,5), **c** (11,0) x (12,0). In area alba virga perpendiculari nigra, iuxta quod longae incisiones probabiliter sine significato, **a** litt. non cursivae 3,5-5,0, **b** cursivae (?) 1,4 et **c** spica (?) magna scarifatae.

Rep. a. 1941 in Óbuda, campo iaculatorio (hodie area ruinarum) in effossione domus q.d. pictoris a. 1941 a T. Nagy. Pervenit in Museum Aquincense (**ab** inv.n. AM 56.20.69, **c** 56.20.71, n.depos.1.1.12.1.), ubi est in depositorio. Inveni adiutorio N. VARGA, vidi et descripsi a. 2010.

a A++[- - -]
 R[- - -]

b ++X+[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10091011, 10091012, 10091013. Ineditum.

a Litt. 2 R vel K. – **b** Litt. 4 forte Y.

Saec. 2 ex loco repertionis.

1380

tit. incerti generis

Frg. parietis pictae albae cca. (7) x (6), litt. cursivae cca. 1-2 scarifatae.

Rep. in Óbuda in palaestra. Non pervenit in museum, probabiliter periit, descripsi ex TORMA a. 2010.

[- - -]+AT[- - -]

Im. del. ex TORMA. (DVD S108)

Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 229/230 n. F1 cum im. del.

Supra verum notae quinque scarifatae litt. P cursivae similes, fortasse modo ut ornamentum.

Aetate ignota.

1381

tit. incerti generis

Frg. parietis pictae (10) x (5,7), in area viridi litt. nigrae.

Rep. a. 1942/1943 in Óbuda, in aedificio nr. 2 apud deversorium Schütz. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 56.61.4, ubi non invenimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

BA

Im. non habetur. Ineditum.

Saec. 2 ex aedificatione domus?

1382

tit. incerti generis

3 frgg. cohaerentia parietis pictae viridis clarae (13,8) x (16,0) x (3,6). Litt. cursivis similes (notae numerorum?) 2,5-3,5 scarifatae.

Rep. a. 1951 (?) in Óbuda, insula Hajógyári, domo legatorum provinciae in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.22.139), ubi est in depositorio. Inveni adiutorio N. VARGA, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]+[- - -]
CC[- - -]
DCLII[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10101501. Ineditum.

Saec. 2–3 e loco reptitionis, fine saec. 2–saec. III ex palaeographia (cf. partem V).

1383

tit. incerti generis

Frg. parietis pictae (28,8) x (27,3). Superne area rubra, infra caerulea, inter eas virgae alba, rubra, cineraceo-violacea, fusca. In parte dextra areae rubrae et in virgis scarificationes tenuissimae, magna ex parte vi naturae factae, sed nonnullae in versus libratos componuntur, in virga saltem cineraceo-violacea videntur litterae arte humana factae cursivae paene omnino illegibiles 0,9-1,3.

Rep. in Óbuda, campo iaculatorio (hodie area ruinarum) in domo q.d. pictoris a B. Kuzsinszky. Pervenit in Museum Aquincense (signatur inv.n. AM 56.54.14, in lib. inventarii autem non reperitur, n.depos. 1.0.2.6.), ubi est in depositorio. Inveni adiutorio N. VARGA, vidi et descripsi a. 2010.

		++++ (?)
V	M++	++[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10101505, 10101506, im. del. FEHÉR 101015r2. Ineditum.

Saec. 2 ex loco reptitionis.

1384

tit. incerti generis

13 frgg. parietis pictae mensuris ignotis. Litterae actuariae atrae pictae.

Rep. probabiliter in Óbuda, loco propius ignoto. Pervenerunt in Museum Aquincense, inv.n. ignotus, ubi latent aut periere. Descripsi ex im. phot. a L. NAGY facta.

frg. 1	[- - -]ΣT[- - -]
frgg. 2/3	[- - -]IE[- - -]
frg. 4	[- - -]ILV[- - -]
frg. 5	[- - -]orυ[m- - -]
frg. 6	[- - -]OLE[- - -] (?)
frg. 7	[- - -]IR[- - -]
frg. 8	[- - -][- - -]

Im. phot. dedit L. NAGY, *Budapest története* 554, tab. LXXVII.5, sine aliqua descriptione, ceterum inedita. (DVD S109)

Non est excludendum frg. 1 ad 1372 pertinere. Frgg. 9-13 sine litt., cum partibus imaginum pictarum.

Aetate incerta.

1385

tit. incerti generis

Frg. parietis pictae albae (8,8) x (7,8), litt. cursivae scarifatae (metiri non possumus).

Rep. in Óbuda, insula Hajógyári, in domo legati in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio N. VARGA, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]LL[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10092437. Ineditum.
Saec. 2–3 e loco reptionis.

1386

tit. incerti generis

Tria frgg. recomposita parietis pictae (36,6) x (28,5), depingitur in area alba avis in ramo retrospectiens, infra titulus litt. cursivis negligentibus 3,9-4,2 scarifatus.
Rep. in Óbuda, campo iaculatorio (hodie area ruinarum) in effossione domus q.d. pictoris (vs. a. 1941 m. Aug.). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51606), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2010.

PASC+[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10100411, 10100412.

Edidit T. NAGY, *BR* 18 (1958) 151-152 cum im. picta in tab. separata; CSONTOS in *Istenek* 62 n. 325, im. phot. 84; *Látványraktár* n. 713 cum im. phot. in p. 70; mentionem facit L. NAGY, *Budapest története* II 559, 594, cum im. picta LXXXb, ubi titulus non inesse videtur. Im. phot. dat SZILÁGYI, *Aquincum*, Tab. CXXXLV.

Litteras adhuc nemo animadvertit.

Cca. ab aa. 110-120 ex aedificatione domus.

1387

tit. incerti generis

Frg. parietis pictae (4,5) x (3,9), a. 1970 erat (8,2) x ?, in area varia alba-viridi. Litt. una nigra picta (hodie partim remanet).

Rep. a. 1970 d. 22 Aprilis in Óbuda, via Szél n. 32 I/a ex canali calefactorio. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 70.6.35, ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]R[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10091009. Ineditum.

Fortasse medio–posteriore parte saec. 2 ex vase Arretino TIGOTALI M circa locum reperto (aa. cca. 150-180, cf. GABLER–MÁRTON, *Circulation* n. 619).

1388

tit. incerti generis

Frg. parietis pictae, litt. inscarifatae.

Rep. a. 1928 m. Aug. in Óbuda, via Majláth. Latet vel periit.

REBVS

Im. non habetur.

Mentionem facit L. NAGY, *BR* 12 (1937) 266.

Vs. parte posteriore saec. 2 – priore saec. 3 ex Arretinis ibidem repertis.

1389

tit. incerti generis

Frg. parietis pictae mensuris ignotis. Depinguntur **a** areae nigra, rubra, rutila, in area rutila litt. scarifatae videntur; **b** area varie picta, ubi litt. scarifatae videntur; **cd** areae albae cum litt. cineraceis pictis.

Rep. **abc** a. 1951 d. 30-31 Octobris, **d** d. 2 Novembris in Óbuda, insula Hajógyári, in domo legati cubiculo nr. XVI (= 46) in effossione. Pervenerunt in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), hodie latent. Descripsi ex diario effossionis a. 2010.

a $\hat{M}V[- - -]$ vel $NV[- - -]$
b $NI+[- - -]$
c $[- - -]um$
d $[- - -]+++[- - -] (?)$
 $[- - -]+++[- - -] (?)$

Im. del. ex DIARIO. (DVD S110, S111, S112, S113) Inedita.

d dubiis litt. vel ornamentis.

Saec. 2 a tertia parte – saec. 3 ex loco repertionis, sententia Z. HAVAS.

1390

tit. incerti generis

Frg. parietis pictae (12) x (12), depingitur area viridis polygonalis albo pigmento marginata, extrinsecus rubro, extrinsecus rursus albo. In cingulo rubro litt. scarifatae.

Rep. a. 1951 in Óbuda, insula Hajógyári, in domo legati cubiculo nr. XII (= 17) in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 53.5.2242), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Im. non habetur. Ineditum.

Saec. 2 a tertia parte – saec. 3 ex loco repertionis, sententia Z. HAVAS.

1391

tit. incerti generis

Frg. parietis pictae (14,5) x (10). In area alba litt. caeruleo-nigrae, ‘sensum non dant’ INVENTARIUM.

Rep. a. 1931 in Óbuda, effossione conservatoria, cum canalis fodiebatur in via Szentendrei ante officinam gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.27.69), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate ignota.

TITVLI PONDERVM

1392

tit. ponderis

Pondus e lapide calcario 22,5 x 37 x 46 oblongum, formam conici deorsum usque artioris reddens, latera ruditer planata. Summa facies plana, in medio duobus incisionibus quasi

cardine et decumano scissa. Ad latera manubria ferrea. In imo vestigia scalpendi. In facie cca. in medio notae 3,7-4,0 accurate incisae.

Rep. in Óbuda, uti M. NÉMETH mihi tradidit, probabiliter a. 1971 a K. PÓCZY in excavatione in area municipali, iuxta aream balneariam domus q.d. magna, occidentem versus in via a septentrione ad meridiem ducenti impositum in apertionem canalís velut tegumen, probabiliter in usu secundario. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi est in parte septentrionali lapidari orientalis. Vidi et descripsi a. 2009.

CC (= ducentae librae)

Im. phot. FEHÉR 09081802. Ineditum.

Aetate ignota.

1393

tit. ponderis

Pondus e lapide calcario 17 x 21,5-22 (diam.), cylinder oblongus rudis, in summo accretio arenationis, unde scitur usum secundarium praeuisse. In summo nota ruditer, profunde incisa 4,0. In latere ad imam hastam notae *L* iacenti duo cava parallela.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 33222), ubi est in parte septentrionali lapidari orientalis. Vidi et descripsi a. 2009.

L (= quinquaginta librae)

Im. phot. FEHÉR 09081803. Ineditum.

Aetate ignota.

1394

tit. ponderis

Pondus e lapide, diam. 23,7, forma circiter cylindrica. In medio nota una incisa.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 33223), ubi frustra quaesivi. Descripsi ex inventario a. 2010.

L (= quinquaginta librae)

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S114) Ineditum.

Aetate ignota.

1395

tit. ponderis

Pondus e lapide calcario 9,2 x (12,5) x (13,4), circiter cylindricum, superne planum, ubi cavum confibulationis, supra quod litt. 3,0 negligenter incisae. Post litt. *P* punctum rectangulare. Infra rudis et laesum, superne a tribus lateribus mutilatum. Pondus exactum 2432 g (2510 g tempore KUZSINSZKY), ex parte deficienti conicitur integri ponderis esse minus quam 0,32 pars, inde fuisse olim plus quam cca. 7,65 kg + manubrium (plus quam ≈ 24£, probabiliter 30£).

Rep. in Óbuda, loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi est in depositorio lapidari orientalis. Vidi descripsi ponderavi a. 2010.

P(ondo) XXX (= triginta librae).

Im. phot. FEHÉR 10051905.
Edidit KUZSINSZKY, *BR* 2 (1890) 97 n. 9.
Aetate ignota.

1396

tit. ponderis

Pondus e lapide calcario circiter cylindricum 12,6 x 20,3 x 18, in summo minime mutilatum. Exactum pondus cca. 8,3 kg ($\approx 25\text{£}$ triens). In summa facie notae numeri 4,8 incisae. Rep. in Óbuda, loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi est in depositorio lapidari orientalis. Vidi descripsi ponderavi a. 2010.

XXV (= quinque et viginti librae)

Im. phot. FEHÉR 10051928. Ineditum.
Aetate ignota.

1397

tit. ponderis

Pondus e lapide 12,1 x 18 (diam.) forma infra conica, superne globosa. In facie ima notae 3,8-4,7 incisae. In facie summa vestigia manubrii ferrei plumbo confibulati (anulus INVENTARIUM), iuxta quae nota V fortasse non ex consulto incisa. Pondus exactum hodie cca. $6\frac{2}{3}$ kg (20,62£, olim cum manubrio probabiliter $\approx 22\text{£}$). Rep. in Óbuda, area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50958, vetustior D 11), ubi est in depositorio lapidari orientalis. Vidi descripsi ponderavi a. 2010.

XXII`II' (= viginti duae > viginti quattuor librae)

Im. phot. FEHÉR 10051909. Ineditum.
XXII INVENTARIUM, notae ultimae minores et tenuiores posterius incisae, fortasse fraudis causa.
Saec. 2 ex loco reperiendi.

1398

tit. ponderis

Pondus e lapide calcario 9,8 x 14,3 x 13,8 forma biconica, superne minime truncum sine manubrio. Ibi nota 3,7 incisa. Pondus exactum 2961 g (3010 g tempore KUZSINSZKY, = 9,26£, probabiliter olim $\approx 10\text{£}$). Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 53595), ubi est in depositorio lapidari orientalis. Vidi descripsi ponderavi a. 2010.

X (= decem librae)

Im. phot. FEHÉR 10051907.
Edidit KUZSINSZKY, *BR* 2, 1890, 97 n. 11.
Syrripsis ima dextra longe producitur.
Aetate ignota.

1399

tit. ponderis

Pondus e lapide calcario 7,0 x 11,8-11,5 (diam.) forma biconica, aliquantum mutilatum. Pondus exactum 1487 g (1540 g tempore KUZSINSZKY, ex parte deficienti conicitur ponderis esse cca. 0,97 pars, inde tunc fuisse integrum, $\approx 4,7\text{£}$ pro 5£). Superne nota numeri incisa 1,5. Rep. in Óbuda loco propius ignoto, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi est in depositorio lapidari orientalis. Vidi descripsi ponderavi a. 2010.

V (= quinque librae)

Im. phot. FEHÉR 10051921.

Edidit KUZSINSZKY, *BR* 2 (1890) 97 n. 5.

Aetate ignota.

1400

tit. ponderis

Pondus e lapide calcario globosum complanatum, 6,6 x 12,5-12,7 (diam.), paene omnino integrum. In summo cavatum, iuxta quam nota 2,1. Pondus exactum 1501 g (= 4£ 7 unc., si forte in cavo erat confibulatio manubrii, erat olim $\approx 5\text{£}$?).

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi est in depositorio lapidari orientalis. Vidi descripsi ponderavi a. 2010.

V (= quinque librae)

Im. phot. FEHÉR 10051931. Ineditum.

Aetate ignota.

1401

tit. ponderis

Pondus e lapide q.d. andesit, semiglobosum, 7,6 x 10 x (9,5), a duobus lateribus fractum. Pondus exactum 1046, ex parte deficienti conicitur integri ponderis esse $\approx 0,8$ pars, inde fuisse olim ≈ 1300 g = 4£. In facie ima **a** in medio notae tenues 0,7 inscariatae, **b** ab ambobus lateribus eaedem incisiones profundae.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto (area officinae gasi?), pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 53579, vetustior O 5), ubi est in depositorio lapidari orientalis, vidi ponderavi descripsi a. 2010.

a *IIII (= quattuor librae)*

b *II (= quattuor librae?)*

Im. phot. Fehér 10051933. Ineditum.

Aetate ignota.

1402

tit. ponderis

Pondus e lapide ? x 9,5 (diam.) forma globosa. In summo notae incisae.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 53580), ubi frustra quaesivi, descripsi ex inventario a. 2009.

IIII (= quattuor librae?)

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S115) Ineditum.
Aetate ignota.

1403

tit. ponderis

Pondus e lapide 8,5 x 10,6 (diam.) forma globosa superne et infra planata. In facie summa notae numeri 3,1 incisae.

Rep. in Óbuda a. 1912 d. 6 Iunii. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50948), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2010.

III (= quattuor librae)

Im. phot. FEHÉR 10102201.
Edidit *Látványraktár* n. 1040.
Aetate ignota.

1404

tit. ponderis

Pondus e lapide calcario 5,5 x 9,8 (diam.) forma globosa superne planata, facies ima concava, in facie summa reliquiae duorum manubriorum ferreorum, iuxta quae aliquantum truncum. In facie summa notae 1,3 incisae. Pondus exactum 862 g ($\approx 2 \frac{2}{3}\text{£}$; 970 g tempore KUZSINSZKY, cum fortasse integrum erat, $\approx 3\text{£}$).

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 53577), ubi est in depository lapidari orientalis, vidi descripsi ponderavi a. 2010.

III (= tres librae)

Im. phot. FEHÉR 10051922.
Probabiliter edidit KUZSINSZKY, *BR* 2 (1890) 97, n. 3.
Aetate ignota.

1405

tit. ponderis

Pondus e lapide 4,5 x 10 (diam.) cylindricum humile, cca. tertia pars dest, facies fracta posterius depolita est, notae numerorum incisae.

Rep. a. 1973 in Óbuda, via Vörösvári n. 22 in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 83.2.137), ubi frustra quaesivi. Descripsi ex inventario a. 2010.

III (= tres librae?)

Im. non habetur. Ineditum.
Aetate ignota.

1406

tit. ponderis

Pondus e lapide 4,5 x 13,5 (diam.), cca. cylindricum humile, superne planum et levigatum, infra concavum et asperum. Pondus exactum 1068 g, cca. 0,06 pars dest, videtur fuisse cca. 1140 g $\sim 3 \text{ £}$ semissis. 1,5 x 13 x 11, forma circiter cylindrica. In medio incisae notae numerorum.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50955), ubi latet. Descripsi ex inventario a. 2009.

$\overset{f}{I}I$ (= *tres librae semissis*?)

Im. phot. FEHÉR 11030901. Ineditum.
Saec. 2-3 ex loco reperiendi.

1407

tit. ponderis

Pondus e lapide calcario 4,6 x 8,4 (diam.) forma globosa, superne et infra planata. In facie summa notae 1,3 incisae detritae vel consulto erasae. Ad latus aliquantum fractum. Pondus exactum 604 g, ex parte deficienti conicitur integri ponderis esse 0,92 pars, inde fuisse olim $\approx$ 656 g = 2£.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi est in depositario lapidari orientalis. Vidi descripsi ponderavi a. 2010.

[[III]] (= *duae librae*)

Im. phot. FEHÉR 10051920. Ineditum.
Aetate ignota.

1408

tit. ponderis

Pondus e lapide tofaceo (?) 6,8 x 8,5 (diam.) forma circiter cylindrica, in facie summa vestigia confibulationis ferrei, per omnem faciem perducuntur incisiones duae 3,3, laesiones minimae, in latere item notae duae. Pondus exactum 636 g (= 1,94£ + manubrium $\approx$ 2£).

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi est in depositario lapidari orientalis. Vidi descripsi ponderavi a. 2010.

II (= *duae librae*) (?)

Im. phot. FEHÉR 10051924. Ineditum.
Aetate ignota.

1409

tit. ponderis

Pondera e lapide calcario globosa. Exacta pondera **a** 493 g, **b** 494 g, **c** 414 g, quae omnia interpretari possunt, si supponimus £ = 329-331 g fuisse, unde **ab** = 1£ semis, **c** = 1£ quadrans. In facie nota una incisa **ab** longior, **c** brevior.

Rep. a. 1941 in Óbuda, in Mithraeo q.d. Symphori (cf. **246-248**) in effossione, ubi sunt reperta in toto 23 globi calcarii, probabiliter pondera, quorum usum exactum non novimus. Pervenere in Museum Aquincense (inv.n. AM 56.200.161), ubi sunt in depositario lapidari orientalis. Vidi descripsi ponderavi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10051919. Inedita.

Mentionem facit T. NAGY, *BR* 13 (1943) 386, tituli non conscius.

Fine saec. 2 – priore parte/medio saec. 3 ex usu Mithraei.

1410

tit. ponderis

Pondus e lapide calcario roseo 5,0 x 8,1 x 7,5 cylindricum humile, integrum. Pondus exactum 528 g (aliquanto minus quam 1£ bes). In facie nota erasa cca. 1,0.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 53576, (vetustior D 9), ubi est in depository lapidari orientalis, vidi descripsi ponderavi a. 2010.

Fuit fortasse: *[[I ·]]* (= *libra una et bes*) (?)

Im. phot. FEHÉR 10070235. Inedita.

Aetate ignota.

1411

tit. ponderis

Pondus plumbeum cylindricum 3,0 x 4,2 x ?, superne nota una incisa. Pondus exactum 0,299 kg ($\approx$ 11 unc.).

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), identificare nequii, descripsi ex prioribus a. 2010.

Im. non habetur.

Edidit KUZSINSZKY, *BR* 2 (1890) 97 n. 1.

Nota aut non pondus significat, aut *I* (= *libra una*), eratque pondus falsum ad vendendum.

Aetate ignota.

NON INTERPRETABILIA

1412

tit. ponderis

Pondus e lapide Tiburtino formam conii reddens 13,3 x (10,9) x 8,5. Cca. tertia pars eius defracta. Superne vestigia manubrii ferrei plumbo confibulati dextri, sinistri foramen manet in fractura faciei, infra incisae litterae 1,3-1,3. Ante et post litt. *P* punctum oblongum cuneiforme. Pondus exactum 2173 g (2230 g tempore KUZSINSZKY), ex parte deficienti conicitur integri ponderis esse $\approx$ 0,7 pars, inde fuisse olim cca. 3,1 kg + manubrium $\approx$ 10£.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50972 = 64.11.153, vetustior D 8), ubi est in depository lapidari orientalis, vidi ponderavi descripsi a. 2010.

[- - -]GP CX.

Im. phot. FEHÉR 10051901.

Edidit KUZSINSZKY, *BR* 2 (1890) 97 n. 8; CSONTOS in *Isteneke* 40, n. 21.

IPCX CSONTOS.

Aetate ignota.

1413

tit. ponderis

Pondus ex lapide calcario 7,7 x 18,0 x 18,5 semiglobosum, facie trita. Exactum pondus 2489 g = 7 £ semis. In imo nota per omnem faciem ducta.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi est in depository lapidari orientalis, vidi ponderavi descripsi a. 2010.

✕

Im. phot. FEHÉR 10051936. Ineditum.

Aetate ignota.

1414

tit. ponderis

Pondus (?) ex lapide arenario valde friabili fortasse cylindricum, sed fractum 11,2 x 17 x (12). Pondus exactum 3006 g, ex parte deficienti conicitur integri ponderis esse max. 0,78 pars, inde fuisse olim cca. 3900 g $\approx$ 12£. In facie summa notae duae non interpretabiles 2,5.

Rep. in Óbuda, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.4.2), ubi est in depositorio lapidari orientalis, vidi ponderavi descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10051926. Ineditum.

Aetate ignota.

1415

tit. ponderis

Pondus plumbeum 13,2 x (12,0) x 1,05 cum manubrio ferreo diam. 2,5, a latere sinistro recentius (postquam in inventarium receptum est) desectum cca. 2 late. Cum repertum esset, erat pondus exactum 2292,4 g (=7£), nunc cca. 2000 g. Supra manubrium nota una *V* profunde incisa. In angulo dextro inferiore facies antiquitus plumbo sarta. A tergo inferius scarificatio tenuis 2,2 litt. *P* similis fortasse fortuito facta.

Rep. in Óbuda, in area thermarum municipalium. Pervenit in MNM (inv.n. MNM 118.1881.31), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

V

Im. phot. ex MNM. (DVD S116) Ineditum.

Titulus aut non pondus significat, aut erat mercatoris ad emendum falsum pondus.

Aetate ignota.

1416

tit. ponderis

Pondus e plumbo 6 x 5,8 x 1 forma rectangulari non ornatum. In facie notae numeri. cca. 0,9-1,1 incisae. Ex mensuris videtur exactum pondus plumbeum fuisse $\approx$ 396 g = 14,5 unciarum.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50762, vetustior K 11), unde per furtum omissum est a. 1973 d. 5 Iunii. Contuli ex inventario et registro furtorum a. 2009.

XII (= ?)

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S117) Ineditum.

Nota non pondus indicasse videtur, aut fortasse male lecta pro *A II* (= λίτρα Β οὔγκια)?

Aetate ignota.

1417

tit. ponderis

Pondus e plumbo 7,5 x 7 x ? forma rectangulari non ornatum. In facie nota cca. 1,25 incisa. Exactum pondus ignotum.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50933, vetustior K 10), unde per furtum omissum est a. 1973 d. 5 Iunii. Contuli a. 2009 ex inventario et registro furtorum.

†

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S118) Ineditum.

Aetate ignota.

1418

tit. ponderis

Pondus plumbeum cylindricus 0,95-1,1 x 4,2 (diam.) ab ambobus lateribus multis lineis incis. In latere **a** incisiones dant formam crucis lineis parallelis ductae et retis aliquantum altera directione, probabiliter diverso tempore ducti. In latere **b** incisiones non dant formam intelligibilem. Exactum pondus 162 g ($\approx 1/2$ £).

Rep. a. 1974 in Óbuda, via Vörösvári (n. 26?) in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 82.8.53), ubi est in depository, repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009, ponderavi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 09120211, 09120212.

1419

tit. ponderis

Pondus e lapide calcario 11 x 8,5 globosum, in facie nota incisa (ex mensuris puto cca. 5 £ pondus fuisse, inde forte V?).

Rep. in Óbuda in excavatione propius ignota. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 53.6.10), ubi frustra quaesivi. Descripsi ex inventario a. 2010.

latet, descripsi ex inventario a. 2009.

Im. del. non habetur. Ineditum.

Aetate ignota.

TITVLI VARII METALLICI, VITREI, OSSEI ET GEMMEI

ANVLI ET SIGNACVLI

1420

tit. signaculi metallici

Signaculum aeneum mensuris ignotis. Inter verba punctum signatur.

Rep. ad Danuvium extra Budam, erat in collectione Budensi F. Kiss (apud Kissium vidi MOMMSEN). Omissum, descripsi ex MOMMSEN a. 2010.

L(ucius) Cannutius.

Im. non habetur.

Edidit MOMMSEN, III 6020⁴.

Aetate ignota.

1421

tit. anuli

Anulus aeneus diam. 1,3 non ornatus, cum clipeo ovali 1,15 x 1,75, ubi litt. prorsum currentes 0,35-0,45 incisae.

Rep. in Óbuda, loco propius ignoto. Pervenit in collectionem Francisci Kiss, inde in MNM (inv.n. MNM 63.1.16), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

C(a)esius.

Im. phot. ex TÓTH. (DVD S119)

Edidit MOMMSEN, III 6020³; E. TÓTH, *FA* 31 (1980) 136 n. 25 cum imm. phot. 3/4.
Saec. 3.

1422

tit. signaculi metallici

Signaculum aeneum (puto aliquantum plumbo mixtum) rectangulare 3,25 x 4,2 marginatum, cum ansa circulari diam. 2,8, titulus litt. capitalibus cum syrripsibus 0,75-8 (v. 1), 0,55-65 (v. 2), 0,55 (v. 3) retrorsum currentibus prominentibus, in fine areae palma perpendicularis.

Rep. loco propius ignoto, ex Buda, collectione F. Kiss pervenit in MNM (inv.n. MNM 61.13.63), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Domiti

*Maxi-
mini.*

Im. phot. ex TÓTH. (DVD S120)

Edidere MOMMSEN, III 6020⁶; RÓMER-DESJARDINS, *Monumenta* n. 242. Descripsit E. TÓTH, *Metallgegenstände* ms. n. 65.

Aetate ignota.

1423

tit. signaculi metallici

Signaculum aeneum mensuris ignotis.

Rep. loco ignoto, fortasse in Óbuda, erat in collectione Budensi F. Kiss (Budae apud Kissium vidi MOMMSEN). Omissum, descripsi ex MOMMSEN a. 2010.

T(iti) Fadi

Veri.

Im. non habetur.

Edidit MOMMSEN, III 6020¹⁰.

Aetate ignota.

1424

tit. anuli

Anulus ex aurichalco 2,25-2,0 (diam.) x 1,2, in parte clipei area tituli 1,0 x 1,2 in tres virgas divisa, in quibus singuli versus litt. 0,16-0,23 Graecis accurate incisis cum syrripsibus enormibus.

Rep. in Óbuda, 'Vetere Budae ex Danubio per molitores extractus' JANKOVICH. Pervenit in collectionem M. Jankovich, inde in MNM (inv.n. MNM 63.1.17), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Γρη-

γóri

κάλει.

Im. phot. ex TÓTH. (DVD S121)

Ediderunt RÓMER–DESJARDINS, *Monumenta* n. 399; I. BILKEI, *ARegia* 17 (1979) n. 17, inde SEG 29 (1970) 1048; E. TÓTH, *FA* 31 (1980) 136 n. 26 cum im. phot. 4, E. TÓTH in *Instrumenta* 112 n. 149 cum im. phot.; KOVÁCS, *CIGP*¹ n. 82; KOVÁCS, *CIGP*^{2,3} n. 95 cum im. phot.
Saec. 3.

1425

tit. anuli

Anulus argenteus 1,2 x diam. 2,25, non ornatus, in parte clipei crassiore area tituli 1,0 x 1,2, ibi litt. capitales cum syrripsibus 0,25-0,29 retrorsum currentes ad signandum.

Rep. probabiliter Budae, ex collectione Francisci Kiss Budensi in MNM pervenit (inv.n. MNM 63.1.15), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Opp(i?)
Val(e- -).

Im. phot. ex TÓTH. (DVD S122, S123)

Edidit MOMMSEN, III 6019¹⁶; RÓMER–DESJARDINS, *Monumenta* n. 404; E. TÓTH, *FA* 31 (1980) 131/132 n. 22. cum im. phot. n. 1; E. TÓTH in *Instrumenta* 113 n. 153 cum im. phot.

1 *Opp(i vel -oni)* TÓTH.

Saec. 2.

1426

tit. anuli

Anulus aureus 2,2 x 1,7 (diam. interior 1,7 x 1,4), cum clipeo rotundo 0,74 x 0,9. In clipeo litt. capitales 0,15-0,19 retrorsum currentes elegantes cum syrripsibus.

Rep. a. 1998. d. 14 Maii in Óbuda (reg. II Budapestini), via Sajka n. 4, ex sepulcro Romano 98/1 ab A. Facsády. Pervenit in Museum Aquincense (sine inv.n.), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Ursa.

Im. phot. FEHÉR 10092401, 10092402.

Edidit A. R. FACSÁDY, *BR* 35 (2002) 221/2 cum im. phot. 2/3, inde *AE* 2002, 1209; FACSÁDY, *ékszerek* 93 n. 22, cum im. phot. p. 37. Mentionem facit A. R. FACSÁDY, *AqFüz* 5 (1998 [1999]) 25 cum im. phot. 3; *Forschungen* 198 cum im. phot. 15.

Parte priore saec. 3.

1427

tit. signaculi metallici

Signaculum aeneum mensuris ignotis.

Rep. loco ignoto, fortasse in Óbuda, erat in collectione Budensi F. Kiss (Budae apud Kissium vidi MOMMSEN). Omissum, descripsi ex MOMMSEN a. 2010.

Q(uinti) Volusi
Narcissi.

Im. non habetur.

Edidit MOMMSEN, III 6020⁹.

Aetate ignota.

1428

tit. anuli

Anulus ex lapide q.d. gagat, diam. 2,7, mutilatus, cum clipeo ovali prominenti, ubi litt. capitales cum syrripsibus incisae, supra infraque eas rami palmae (spicae TÓTH).
Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51062), ubi frustra quaesivimus, descripsi ex inventario a. 2009.

Ave pia.

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S124)

Ed. KUZSINSZKY, *BR* 2 (1890) 135 n. 20, cum im. del. 28; KUZSINSZKY, *ArchÉrt* NS 9 (1889) 337; descripsit et E. TÓTH ms., qui schedam mihi dedit. Citat KUZSINSZKY, *Ausgrabungen*, 114.

Cf. similes HENKEL, *Fingerringe* nn. 824-826.

Probabiliter saec. 3 e similibus.

1429

tit. anuli

Anulus aeneus diam. 1,7, in clipeo rectangulari litt. incisae.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 40007, vetustior E 104), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

I+++

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S125) Ineditus.

Aetas nescitur, probabiliter saec. 2-3.

1430

tit. anuli

Anulus argenteus diam. 2,3, in clipeo rectangulari litt. incisae.

Rep. in Óbuda, a. 1942 d. 8 Iulii, in effossione imae fossae cuiusdam. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51337), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

Amo

QVETO (?)

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S126) Ineditus.

Saec. 3?

1431

tit. anuli

Dimidia pars anuli aenei hexagonalis diam. 1,45, clipeus 0,65. In clipeo litt. 0,14-0,19 accurate incisae cum syrripsibus.

Rep. in Óbuda, area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 54101), ubi est in depositario, vidi et descripsi a. 2010.

Vi-

ta.

Im. phot. FEHÉR 10060907, 10060910.

Edidit FACSÁDY, *ékszerek* 98 n. 54 cum im. phot.Pertinet ad eundem typum anulorum, quem tituli *Vita* et *Ave* ornare solent, cf. HENKEL, *Fingerringe* n. 827/828, 862 etc.

Saec. 3 e similibus anulis.

ORNAMENTA ET GEMMAE CETERAE

1432

tit. ornamentum metallicum

Clipeus pendulus aureus 3,15 x 3,35, superne anulo 0,4 longo pendet, area tituli vitrea translucida rotundata fusa, filo torto aureo marginata, intus titulus litt. 0,17-0,2 vitreis albis concinne et accurate ordinatis effusus, supra quas vitrum translucidum aliquantum desectum est. A tergo lamina aurea plana, in medio aliquantulum fracta.

Rep. in Óbuda a. 1912 d. 15 Iunii (Kuzsinszky dicit d. 17 Iunii), in via Bécsi, fundo fabricae pilleorum Gross et Weiss, n. 100 ex sepulcro n. XXVII., ex arca lapidea non ornata 1,5 m in profundo, ubi femina capite ad septentrionem posito sepulta erat ornata hoc clipeo, una cum **1434** et compluribus ornamentis aureis, inv.n. AM 51465, 51466, 51469, 51470, 51472, 51476, 51479, 51481, 51482, 51487, 51497, 51503; necnon osseis, inv.n. AM 51509-51511, atque uno nummo Magniae Urbicae (a. 283-285). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50467), ubi est in depositorio, ubi vidi et descripsi a. 2009.

Λέγουσιν
ἃ θέλουσιν·
λεγέτωσαν,
οὐ μέλι μοι.
σὺ φίλι με, (hedera)
συνφέρει σοι.

Im. phot. FEHÉR 09110403.

Ediderunt KUZSINSZKY, *BR* 10 (1923) 60-62, inde I. BILKEI, *ARegia* 17 (1979) n. 15 cum im. del., *SEG* 29 (1979) 1047; KOVÁCS, *CIGP*¹ n. 83, *CIGP*^{2,3} n. 96. Ad metricam et linguisticam KUZSINSZKY loc. cit. (cum versione Hungarica J. CSENGERY), FEHÉR, *Nyelvtörténet* n. G12, p. 461. Ad ornamenta ibidem reperta cf. KUZSINSZKY op. cit. 59-72 nn. 2-31. Citant KUZSINSZKY, *Ausgrabungen* 86; L. NAGY, *Budapest története II*, 1942, 401, 555, 623, cum im. phot. tab. CIII; SZILÁGYI, *Aquincum*, 41, im. phot. tab. XLVIII; GESZTELYI, *Vésett ékkövek* 141-142 n. 39; FACSÁDY, *Aquileia, Aquincum*. Budapest 1995, 87, nr. 200, inde *SEG* 46 (1996) n. 1378; FACSÁDY, *ékszerek* 117.

Epigramma Graecum continet tres versus Anacreonteos opere accurato factos, et notiones Anacreontis habiliter imitantes, lingua eius κοινή sed nullo modo vulgaris, etsi orthographia in scribenda dissimulatione συνφέρει fallitur:

Λέγουσιν ἃ θέλουσιν·
λεγέτωσαν, οὐ μέλι μοι.
σὺ φίλι με, συνφέρει σοι.

Epigramma bene notum et ex ceteris imperi partibus, imprimis Italia, cf. CIG 7293, 7294, 7295, Carthagini *AE* 1912, 161, cf. FURTWÄGLER, *Die antiken Gemmen* III 367. Et in Pannonia, Brigetione prodiit, cf. SZILÁGYI J. Gy., *Ókor* 6/1-2 (2007) 74-75.

Ultima tertia parte saec. 3, ex nummo una reperto et quia clipeus non multum usitatus videtur.

1433

tit. ornamenti metallici

Fibula argentea capitibus cepe imitantibus 2,9 x 7,3 x 4,9. In arcu titulus litt. 0,25-0,36 (latus dextrum), 0,25-0,33 (latus sinistrum) in argentum caelatis et materia q.d. niello impletis (quae autem in v.1 litt. *FE* et partim *L*, in v.2 litt. *E* posteriore et partim *R* excidit). In latere dextro supra titulum binae lineae scalis conexae, post titulum octo cuneuli usque contrario positae, in latere sinistro post titulum binae lineae scalis conexae, sub titulo linea angulosa.

Rep. a. 1983 d. 29 Martii in Óbuda, via Bécsi n. 34, in effossione conservatoria sepulcreti Romani, areae 3 sepulcri 24. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 92.1.18), ubi habetur in expositione, interim acus eius in expositione Sopianas missae perdita est. Vidi et descripsi a. 2009.

*Utere felix,
Exsuperi.*

Im. phot. FEHÉR 09111132, 09111133.

Edidit TOPÁL, *Bécsi Road* 47; CSONTOS in *Istenek* 55 n. 226; *Látványraktár* n. 1243.

Saec. 4 posteriore parte, e sepulcro.

1434

tit. ornamenti ossei

Pecten eburneum 6,6 x 10,85 x 0,35-0,4, dentes ab ambobus lateribus, partim effracti. In medio area exsecta 1,1-1,2 x 7,9, virga simpliciter incisa marginata, nonnullis locis paullulum redintegrata, in quo titulus opere exsecto paene omnino effractus litt. capitalibus.

Rep. in Óbuda a. 1912 d. 15 Iunii (KUZSINSZKY dicit d. 17 Iunii), in via Bécsi n. 100, fundo fabricae pilleorum Gross et Weiss, ex sepulcro n. XXVII., ex arca lapidea non ornata, ubi femina capite ad septentrionem posito sepulta erat, una cum **1432** et ceteris ornamentis ibi amplius tractatis, necnon nummo uno Magniae Urbicae (a. 283-285). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51512), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2009.

[Uê]rç fê[li]x.

Im. phot. FEHÉR 09120216, im. del. FEHÉR 100904r.

Edidit KUZSINSZKY, *BR* 10 (1923) 67-68 n. 22 cum im.phot., qui legere nequii, ad ornamenta ibidem reperta cf. 56-72 nn. 1-31. Mentionem facit L. NAGY, *Budapest története* 623 legere conatus; KUZSINSZKY, *Ausgrabungen* 86.

[- - -]E[- - -] KUZSINSZKY, *Vivas fel(iciter)* NAGY.

Ultima tertia parte saec. 3 ex nummo una reperto.

1435

tit. gemmae

Gemma ex lapide violaceo 1,4 x 1,1 in clipeo anuli aurei 2,1 x 2,1 clausa, in qua exsecta imago imperatoris Caracallae, ad occiput litt. retrorsum currentes 0,09-0,1 capitales cum syrripsibus incisae.

Rep. a. 1899 d. 2 Decembris in Óbuda, via Bécsi n. 102, in lapicidina Bak, in sepulcro nr. 9. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51464), ubi vidi et descripsi a. 2009.

TE

Im. phot. FEHÉR 09110406. Inedita.

Caracallae imago in gemma iam nota erat ex Pannonia, cf. GESZTELYI, *Gemmen* n. 200.

Aetate Caracallae ex imagine.

LAMELLAE MAGICAE

1436

tit. lamellae magicae

Lamella plumbea forma irregulari 24 x 17, contorta, in medio rimosa. In omni facie titulus litt. cursivis scarifatus.

Rep. a. 2007 in Óbuda, via Záhony n. 7 (nemore Graphisoft in area quondam officinae gasi), in excavatione sepulcreti Romani, ex circumvallatione busti cuiusdam. Pervenit in Museum Aquincense (sine inv.n.), ubi est in depositorio. Descripsi secundum BARTA a. 2010.

*Iulia Nissa et Gaius Mutilius ne possit facere contra Oceanum, contra Am(o)ene(m). (!) Ne possit Gaius contra Felic(i)o-
ne(m) facere. Respectes (!) lingua ne possit adversus co(n)servos
`+Am̃ionis (?) lingua ne possit [- - -]`
5 facere. Eunici Suri lingua ne possit adversus Oceanu{nu}(m)
`Asellionis lingua et nomen ne possit atversus (!) Ocianum (!) facere`
loqui. Ne possit Gaius aut Iulia adversus Annia-
`Anniani lingua ne possit [- - -]`
num facere et Decibali lingua et nomen ne pos-
10 sit adversus Oceanum facere. Eo modo hoc ego aver-
so graphio scribo, sic linguas (!) illorum aversas (!) ne pos(s)int
facere contra (h)os. L[- cca. 6 -]CO supraposivi, ne Gaius aut Iul[ia]
Nissa et Eunicus Surus adversus Oceanum lin[gu]-
as ob [- cca. 9 -]AE[- cca. 5 -]lingu[a- 3? -]ECCIGNISN+
15 contra Am(o)ene(m) (!) [- - -]*

Im. phot. FEHÉR 10102717, particulatim facta et composita 10102718, im. del. ex BARTA. (DVD S127)

Primam mentionem facit LASSÁNYI, RKM 2007 [2008] 194 et *AqFüz* 14 (2008) 66. Edidit BARTA, *AAntH* 49 (2009) 23-30 cum im. phot.; BARTA–LASSÁNYI, *Ókor* 8/3-4 (2009) 63-70 cum im. del. et partim phot.

4 +AM[.]R[...]*nis* BARTA; [-]arr[--]*rionis* BARTA–LASSÁNYI. – 5 *Oceanu(m)* BARTA. – 6 *Asellionis lingua et nomen* [- - -] BARTA. – 7 *Gaius AV[.]EOVA* BARTA. – 11 *sic [.]APHIO[.]OR[.]JO sic lingua SE[- - -]* BARTA. – 12 *OS[- - -]CO supra [- - -]IVI* BARTA; *aut [- - -]* BARTA. *[e]go (?)* BARTA–LASSÁNYI. – 13 [- - -] *Surus* BARTA; [- - -] *anum* BARTA. – 15 [- - -] *nt [- - -]* BARTA.

Litt. ductus multo maiorum differt in v. 1 a ceteris versibus, imprimis litt. V, A, L. Puto posteriores versus graphio innaturali modo manibus habito scriptos esse, ut in v. 10/11 legitur *averso graphio*, quod BARTA–LASSÁNYI minus apte explicantur ut ‘separate, loco remoto’; eodem modo positio graphii aversa, reversa effectum magicum habere putari potuit, uti litt. crebro in anathematibus retrorsum scriptae aut sequentia reversa litterarum. Vv. 4, 6, 8 posterius additi sunt, litteris minutis, sed probabiliter eadem manu et pro earundem personarum salute videntur scripti esse.

In lamella inveniuntur nomina eorum, qui arcentur vi magica et qui defenduntur. Defensi Oceanus et Amoene, partim Annianus non clare videntur, servine an liberi fuerint, unica nomina ambas possibilitates tolerant, etsi in Pannonia ut nomina civium apparent (LÓRINCZ, *OPEL* I¹ 50, 56, III 109). Qui arcentur, partim sine dubio servi sunt (Respecta contra conservos, sed et nomen Felicio crebrum inter servos), partim autem cives, uti Iulia Nissa (=Nysa) et C. Mutilius, et quidem ex nominibus videntur Italicae originis esse (cf. LÓRINCZ, *OPEL* III 92, 108); id autem et nomina Graeca potest explanare praeter servitutem. Inter eos

postea additum nomen [-]arr[-]rio, quod BARTA commendat, non videtur exstare; potius *Amprio* (LÖRINCZ, *OPEL* I¹ 49; in Pannonia *RIU* 308) vel hoc finiens aliud.

Sermo eius convenit eo, quem initio saec. 3 Aquinci consuetum habemus, in omissione -m finali et -n ante -s, Pl.Nom. finienti in -as, confusione et omissione e/i ante vocalem, uti *Felicone*, *Ocianu*; i pro e inaccentuata eo tempore tantum Aquinci et Sirmii prodit in Pannonia (cf. FEHÉR, *Nyelvtörténet* 340/341, 482). Partim tamen formae verborum litterario usui conveniunt, quod eodem modo scriptorem aliqua doctrina loquendi praeditum esse monstrat, ut formae litterarum nonnumquam actuariis similes, maxime litt. E et F. Usus verbi *posivi* prius creber, saec. 3 adhuc non noveramus, cf. FEHÉR, *Nyelvtörténet* 291; *Amene* et *Respectes* modo Graeco, ut Aquinci nonnumquam, imprimis 1371, cf. FEHÉR, *Nyelvtörténet* 201/202.

Fine saec. 2 – initio saec. 3 ex loco repertionis et usu linguae.

1437

tit. lamellae magicae

Lamella argentea rectangularis 7,8 x 8,0, in lateribus compluries laesa, sexies complicata, scilicet quae in capsula aenea imposita tenebatur una cum nummo imperatoris Hadriani non trito, ad complicationes et nonnulla cava exstiterunt. 7 versus sinistrorsum ordinati litteris Graecis et characteribus, post v. 3 linea undanti octo articulorum separati, quam in v. 4 solus initio stans character sequitur. Litterarum pars tantum minor legi potest.

Rep. a. 1927-1928 in Óbuda, in via Bécsi n. 166 ex sepulcro quodam effosso. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 30236b), ubi habetur in expositione. Vidi et descripsi a. 2009.

(character) Ἴω παχνο<υ>f
αξηιουω
(character) (character) ΟΟΝΝ

5 (character)
אור קק X
+[.]ΔΙ[.]Δ[- - -]
[- - -]Δ[- - -] (?)

Im. phot. FEHÉR 091111m1, im. del. FEHÉR 101004r1.

Primam mentionem facit SZILÁGYI, *BR* 15 (1950) 319, cum im. phot. 28 in typis reversa, edidit R. KOTANSKY, *Greek Magical Amulets. The Inscribed Gold, Silver, Copper and Bronze Lamellae. Part I*, Published Texts of Known Provenance, Opladen, 1994. nr. 20. cum im. del. item reversa (utique et in inventario reverse videtur, hae autem duae imagines etsi maxime similes, separatim factae sunt); BILKEI, *ARegia* 17 (1979) nr. 16 non legens; CSONTOS in *Istenek* 51 n. 215, im. phot. 68; NÉMETH Gy., *Ókor* 5/2 (2006) 49-52 cum im. phot.; *Látványraktár* n. 1130. Ad linguisticam tractat FEHÉR, *Nyelvtörténet* I 1.4.4.2 lectionem NÉMETH sequens.

1 (character) λισατοι (=λυσσατε) KOTANSKY, U[...]C (characteres) DFD ανοχ NÉMETH. – 2 [- - -]υ[- - -] KOTANSKY, fortasse ανοχ NÉMETH. – 3 υ[.]ο (characteres) KOTANSKY, (character) κ3 ΟΟΙΗ NÉMETH. Litt. N secunda retrorsum. – 4 [- - -]λ KOTANSKY, δο[ς] μι NÉMETH. – 5 [- - -]υττ τ KOTANSKY, אור קק NÉMETH. – 6 [- - -]λ[- - -] KOTANSKY, [- - -]δ[- - -] NÉMETH.

Lamella in capsula servata phylacterii usum praebuit, in quo characteres et verba magica incisa defensionem magicam possessori praebuerunt. Videtur textus in tres sectiones disponi posse, unaquaeque cum characterem magico litt. ceteris maiore incipit. Character primus similis litt. *Zeta* reversae (vel *Yod*), ambo bene noti, secundus hieroglypharum Aegyptiacarum *3h₁t* et *k3* (posteriorem NÉMETH primus animadvertit), tertius litt. *Delta*.

In sectione prima verbum magicum Ἴω (= Ἴαω), postea variatio verbi magici παχνουφίς, quod inter daemonum nomina legitur in AUDOLLENT, *Defixionum* n. 270 v. 15 (παχνουφύ), probabiliter ad deum Aegyptiacum Χνουμ refert; in v. 2 series vocalium αεηιουω, bene notae ut verbum magicum.

In sectione secunda OONN variatio verbi magici οον. Cf. CIGP^{2,3} 152. οονουρία (= οον Οὐριήλ?), KOTANSKY, *Amulets* n. 41 v. 36 Οὐριήλ οον, qui uti ὁ ὄν (= ὦν), signum supremae divinitatis explicat, sed quia locc. citt. inter angelorum nomen videtur, fortasse falso, ibid. 24 οονομ (post characterem similem) explicat τὸ ὄνομα, quod et hic applicari posse videtur. Item ex intento magico litt. ultima retrorsum currit.

In sectione tertia litt. Hebraicae, quae fortasse duo verba faciunt, ad sinistrum prius אור *lux*, posterius incorrecte scriptum, probabiliter pro אור *Horus* vel uti ΝΕΜΕΘ explicat, pro אור *spiritus*. Postea unus vel duo versus adeo mutilati, ut sensus eorum non apparet.

Aetate Hadriani, ex nummo.

1438

tit. lamellae magicae

Lamella aurea 3,6 x 5,0, plicata in capsula 3,85 x 0,7. Notae vel litterae magicae inscristae. Rep. in Rómaifürdő (reg. III Budapestini, a parte septentrionali Aquinci), inde pervenit in collectionem Hugóné Szász, nata Ida Förster. Hodie latet, descripsi ex prioribus a. 2010.

B?[- - -] +
 [- - -](character) +
 [.] + B[.] +
 [.] (character)(character)(character)(character) Z
 ++ (character)(character)

Im. phot. ex PAULOVICS. (DVD S128)

Mentionem facit PAULOVICS, *ArchErt* III/3 (1942) 218 cum im. phot. in tab. 27.2-3; inde KOTANSKY, *Amulets* 93 n. 21 cum im. del. 23; BILKEI, *ARegia* 17 (1979) 30 n. 16.

2 character litt. *Delta* transducta (cf. 1437 v. 4). - 3 litt. 1 forte P? - 4 character 1 litt. *Zeta* transducta (cf. 1437 v. 1). - 5 litt. 1 forte P?

Senioris aetatis secundum KOTANSKY.

VARIA

1439

tit. formae nummi feriundi

Forma nummi feriundi ex aere 2,2 x 2,1 x 0,55, facie in usu admodum trita. In medio imago concava viri nudi barbati (Neptuni) dextra tridentem tenentis, laeva rem non identificabilem ante lumbos, laevo pede globum scandentis. Titulus circumducitur litt. incisis 0,12-0,15 retrorsum currentibus capitalibus cum syrripsibus. A tergo vestigia manubrii.

Rep. a. 1941 in Óbuda, in excavatione Mithraei q.d. Symphori. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 56.200.130), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

P(ontifex) *m*(aximus) *tr*(ibunicia) *p*(otestate) *XVII* *co*(n)s(ul) *III* *p*(ater) *p*[atriae].

Im. phot. FEHÉR 10092405, 10092408. (im. phot. negativa in modum speculi 10092404n)

Mentionem facit PÓCZY, *BR* 28 (1991) 45-56; PÓCZY, *AAH* 41 (1989); K. BÍRÓ-SEY in: *Studia Paulo Noster Oblata I. Numismatica Antiqua. Orientalia Lovaniensia Analecta* 12 (1982) 199-204; *Forschungen* 209; VIDA, *Firkák* 1 (2007) 151.

Nil adhuc novimus de nummis Aquinci excussis neve Septimi Severi aetate (cf. *RIC* IV/A 56), quae ex titulatura videtur (ut iam PÓCZY statuit) neu alia, ideoque monetam exstitisse haud putandum est, verum ad falsos nummos feriundos aptum instrumentum habemus, uti VIDA, *loc. cit.* sentit, quod circa finem imperi Septimi Severi crebrius accidit. Probabiliter eiusmodi vult esse denarius ac *RIC* IV/A 120 n. 228, cuius faciem reversam ('navem') forma circiter imitatur in modum speculi redditam.

Ceterae formae nummorum feriundorum, de quibus notionem Budapestini habemus, non possunt iure ad Aquincum pertinere putari, cf. M. R. ALFÖLDI, *ArchÉrt* 76 (1949) 37-38, cuius exemplaris locus reperiendi ignotus est, vel VIDA, *loc. cit.* 151 in collectione privata, probabiliter Sirmio.

A. 209.

1440

tit. incerti generis

Frg. disci aenei diam. 3,4, a tergo tribus clavis fixa, e quibus superiores duae omissae sunt. Infra particula e lamella effracta. Titulus litt. punctulis incussis factarum vix legibilis 0,3-0,4, circa marginatur semicircularum punctulis incussis multo tenuioribus factorum serie, supra quam v. 4 incussus est.

Rep. a. 1949 in Óbuda, foro Polgár n. 7 cum funis cursus publici poneretur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 47752), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

++++ *Ianu*<a>-

ri +++++

AT+[- -]

PRO (?)

Im. phot. FEHÉR 09120213, im.del. ex INVENTARIO. (DVD S129) Ineditum.

V. 1 *Candid*++++ INVENTARIUM. Vocabulum primum nomen gentile vix legibile, litt. 1 L vel K (?), litt. 2 O vel A; legendum fortasse *Lolli*? *Kani*? – 2 litt. 3 fortasse >? Litt. 6 fortasse Š? – In parte superiore ad marginem ornamentum semicircularis simile circumducitur punctis tenuioribus facta quam litt.

Aetate incerta.

1441

litterae argenteae

Litterae ex argento, ut opinor, mixto 3,4-3,6 capitales cum syrripsibus. A tergo clavi confibulationis rotundi. Maiore ex parte fractae, modo A et I integrae.

Rep. a. 2000 in Óbuda, via San Marco n. 24-26 (de quo loco autem dubium manet) ab O. Madarassy, ex sepulcro Romano n. 1, ubi in terram commixte stratae erant cum frgg. tabulae argenteae rectangularis opere exsecto factae; et ex litt., et ex tabula partes quaedam non erant repertae. Pervenire in Museum Aquincense (sine inv.n.), ubi sunt in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

Ganym[ed]is. (?)

Im. phot. FEHÉR 10102711, 10102712. Ineditae.

Non clare scimus, utrum litterarum pars maxima remanserit annon; si quidem ex tabula (probabiliter votiva), in quo olim litt. argenteae steterant, modo tertiae partis vel minoris

litterae in sepulcrum positae sint, et compluribus aliis modis tit. restitui possit, puto autem tales supputationes nimium dubias; hoc certo denique scimus, ex his litt. nomen Ganymedis duabus tantum litt. omissis recomponitur, et quidem sane inter frustula argentea una utique defracta syrripsis habetur, quae nulli litterae aptari potest.

Aetate ignota.

1442

Patera argentea 2,8 x 9,1 (diam. labri)-4,5 (diam. podii). Vas coniforme cum podio, in labro ornamentum plexum, in imo litt. scarifatae.

Rep. a. 1880 d. 4 m. Novembris in Budaújlak (reg. II Budapestini), via Török prope thermas Lukács, in arca Romana non inscripta B pridie reperta a J. Hampel (ad dextram defuncti posita). Pervenit in MNM (inv.n. MNM 171.1880.5), ubi est in depositorio. Descripsi a. 2010.

Rustici.

Im. del. et phot. ex BURGER. (DVD S130, S131)

Ed. HAMPEL, *ArchÉrt* NS 1 (1881) 136-142 (titulum ignorans), inde A. SZ. BURGER, *BR* 25 (1984) 70 n. 5 cum imm. del. 28.5, 31, in situ quo reperta est im. 27.

RV HAMPEL, BURGER. *Rustici* legit MRÁV.

Saec. 3 posteriore parte ex arca et vitris una repertis, meta saecc. 3/4 auctore BURGER.

1443

tit. incerti generis

Frg. lamellae aeneae (2,4-2,5) x (13,8) x 0,02-0,12, quae in orbem arcuata esse videtur diam. cca 23-25, posterius curvata et fracta est. Infra margo crassior procusus. Iuxta marginem litt. punctulis incussis factae partim 0,7-1,1 mediocri profunditate, cursivae, a tergo vix visae (**a**), partim 1-1,8 capite pronae profundae (**b**; in parte superiore litt. 5 puncta transfigunt lamellam), puto diversa manu incussas.

Rep. aestate a. 2005 in Óbuda, parte meridionali municipii, iuxta viam ferream officinalem sporadice a T. Hable, pervenit in Museum Aquincense, sine inv.n., ubi vidi et descripsi a. 2010.

a > (=centuria) $U/\bar{r}$ $\bar{b}$ ani. (?)

b $\bar{P}(h)ilip(p)i$.

Im. phot. FEHÉR 10042703, 10042702. Inedita.

a pro litt. cursiva R legitur I vel S.

Aetate incerta.

1444

littera aenea

Litt. una aenea R 2,75 x 2,55 x 0,55. A tergo tres clavi confibulationis, unus superne, duo infra. Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51448), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09111130, 09111131.

Edidit *Látványraktár* n. 879.

Aetate ignota.

1445

tit. incerti generis

Instrumentum aeneum propius ignotum, litt. punctis incussae illegibiles traduntur.
Rep. a. 1953 in Óbuda, via Laktanya n. 31, in pavimento in fossa B in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 54.1.384), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Im. non habetur. Ineditum.
Priore parte saec. 2 ex sigillis tegularum una repertarum.

1446

tit. tesserae

Tessera ossea diam. 1,8, nota numeri (?) inscarifata.
Rep. a. 1981 in Óbuda, via Folyamőr, sporadice (?). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 87.5.263), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

X

Im. non habetur. Inedita.
Aetate ignota.

VASA VITREA

1447

tit. vasis vitrei

Frg. vitreum mensuris ignotis, litt. incisae.
Rep. in Óbuda, via Kiscelli in sepulcreto Romano senioris aetatis, sepulcro B. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi identificare nequii. Descripsi e prioribus a. 2010.

Áve.

Im. non habetur.
Mentionem facit K. PÓCZY, *BR* 16 (1955) 64.
Fine saec. 4 ab aetate Valentiniani e tegula in sepulcro.

1448

tit. vasis vitrei

Calix vitreus q.d. *fondo d'oro* 6,3 x 8,5-8,9 (diam. labri) – 5,0-5,1 (diam. podii), ex 5 frgg. redintegratus, in lateribus decies impressus, in podio area tituli 1,5 x 1,65 ex filis aureatis vitreis imposita, in quo litt. actuariae oblongae 0,65.
Rep. a. 1951 d. 6 Aprilis Óbuda, insula Hajógyári, in effossione domus legatorum in canali inter cubacula VI et VII. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 37871, im. neg. AM 9909, 9922), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2010.

*Prop-
ina.*

Im. phot. FEHÉR 10100403, 10100404.

Primam mentionem facit SZILÁGYI, *BR* 16 (1955) 406 cum im. phot. 29. Edidit KABA, *BR* 18 (1958) 438 cum im. phot. III.6, im. del. 10.20; BARKÓCZI, *Glasfunde* 59 n. 26, tab. III, LXX; CSONTOS in *Istenek* 55 n. 225. Mentionem facit SZILÁGYI, *Aquincum* 66, im. phot. Tab. XLIII. Medio saec. 3.

1449

tit. vasis vitrei

Tria frgg. calicis vitrei ex materia fusi flavescentis, recomposita et redintegrata, 6,5 x cca. 14 (diam. labri)-7,0 (diam. imus) cum ansa. In latere litt. capitales oblongae 1,9-2,0 infusae, infra in margine imo circumductus ramus palmae.

Rep. a. 1985 in Óbuda, via Bécsi n. 170-172, sepulcro nr. VI/122 sepulcreti Romani senioris aetatis, in excavatione conservatoria. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 86.7.270), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2010.

Dalm[at- - -] + C H[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10100410, 10100409 /?10100406/.

Edidit TOPÁL, *Bécsi Road* I. 51, cum im. del. tab. 72, im. phot. tab. 161; TOPÁL in *Instrumenta* 109-110 n. 143 cum im. phot; *Látványraktár* n. 1334.

Dalm[at- - -] Ch[rist- - -] TOPÁL.

Parte priore saec. 4 e sepulcro.

TITVLI LIGNEI

1450

tit. dolii lignei

Dolium ligneum, diam. 85, exstant 22 laminae (141-158,5) x 8-13,5 x 1,6-2,1. In una lamina (157) x 11,5 a dextro 71,5 **a** sigillum inustum cca. 13 x 4, litt. 1,9 (v. 1), 1,4-1,6 (v. 2) elegantibus, in medio circulus epistomii dest, epistomio novo posterius repletus; sigillum palimpsestum, prioris (**b**) vestigia evanide cernuntur. Omnes ceterae notae capite pronae, **c** a dextro 56 litt. magnae negligentes incisae 10, **d** ad sinistrum (a dextro 89) cuneus magnus vel litt. cursiva 9 anguste incisa, in im. phot. KUZSINSZKY et ad vicinam laminam protendere videtur. In alia lamina (157,5) x 11 **e** notae numeri magnae oblongae 8-11 late incisae. Ibidem KUZSINSZKY meminit sigilli transverse inusti ad notam **C** priorem 2 (**f**), quod hodie iam vix cernitur, legi non potest.

Rep. a. 1911 in Óbuda, area officinae gasi, cum horreum gasi B aedificabatur, in puteo Romano. Pervenit in Museum Aquincense, ubi est in depositario, vidi et descripsi a. 2010.

a *CIN⁺[- 2/3 -] + MIN*
L(ucius?) LI+[- 3? - s]ign(avit). (?)

b *I+[- cca.5 -]I+IV (?)*
+I II[- - -]I

c *Kar(nunto?)*

d *V (?)*

e *DCCX*

f *S(hedera) I(hedera)*

Imm. phot. FEHÉR 10060301 (totum), **ab** 10060302, **c** 10060303, **d** 10060304, **e** 10060305, imm. del. ex KUZSINSZKY. (DVD S132, S133)

Edidit KUZSINSZKY *Fazekastelep* 82-84, imm. phot. 63-64, imm. del. 65-69. Mentionem facit PETŐ, *BR* 24/1 (1976) 202; *Forschungen* 193, im. phot. 193.

a [- - -]MINI | [- - -] igni KUZSINSZKY, in im. del. videtur CIN[- - -]++INI | ELI+[- - -]IGNI. V. 2 initio transverse laesus.

c Kar(nuntum) KUZSINSZKY, PETŐ.

e ante notas incisio perpendicularis tenuis fortuito facta. Nota C posterior valde neglegenter, cultro dilapso facta.

Priore parte saec. 2 ex usu putei.

1451

tit. dolii lignei

Lamina dolii lignei mensuris ignotis. Sigillum inustum.

Rep. a. 1943 in Óbuda, in area ruinarum a Mithraeo septentrionem versus ultra viculum Romanum in mesaulo quodam in puteo Romano, strato primo aedificii. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi latet aut periit.

R VI
C[.]im[.]onis

Im. non habetur.

Mentionem facit SZILÁGYI, *BR* 14 (1945) 457/458.

1 litt. ad latera sigilli, in medio vacat.

Priore parte saec. 2 vel medio ex aedificatione putei.

1452

tit. dolii lignei

Lamina dolii lignei (105) x 10,5 x 2, in medio circulus epistolii dest, per quem duo sigilla inusta sunt alterum alteri in rectagono, litt. capitalibus elegantibus.

Rep. a. 1911 in Óbuda, area officinae gasi, cum horreum gasi B aedificabatur, in puteo Romano. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi latet aut periit. Descripsi ex prioribus a. 2010.

a M[... v]ili(ci?)
[- - -]++I

b CM[...] viñ(ci?)
[- - -]RI

Im. phot. ex KUZSINSZKY. (DVD S134)

Edidit KUZSINSZKY *Fazekastelep* 84-86 (mentio ibid. 20), im. phot. 70, im. del. 71. Mentionem facit PETŐ, *BR* 24/1 (1976) 202.

b c(onductor) [...v]ili(cus) ... [Illy]ri[ci] KUZSINSZKY. – **b2** [- - -]ri(pae Thracicae) PETŐ.

Priore parte saec. 2 ex usu putei.

1453

tit. dolii lignei

22 laminae dolii lignei (154) x 10 x ? In una lamina sigillum inustum bis alterum infra alterum litt. capitalibus elegantibus, in medio circulus epistomii dest, in altera iuxtaposita litt. partim cursivae cultro incisae.

Rep. a. 1911 in Óbuda, area officinae gasi, cum horreum gasi B aedificabatur, in puteo Romano. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi latet aut periit. Descripsi ex prioribus a. 2010.

a *M CO [- - -] M CA $\hat{T}$ R*
 M CO [- - -] M CA $\hat{T}$ R
b *$\hat{R}$ V*
 XXIII
 FIV vel *XIV (?)*

Imm. phot. et del. ex KUZSINSZKY. (DVD S135, S136)
 Edidit KUZSINSZKY *Fazekastelep* 81, imm. phot. 58, 60, imm. del. 61/62.
 Priore parte saec. 2 ex usu putei.

1454

tit. dolii lignei

Lamina dolii lignei (67,5) x 10,5 x ?, in medio circulus epistolii dest, per quem ducta duo sigilla alterum super alterum inusta (**a** prior, **b** posterior). Ad sinistrum notae vel litt. cursivae incisae (**c**).

Rep. a. 1911 in Óbuda, area officinae gasi, cum horrea gasi aedificabantur, in puteo Romano. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi latet aut periit. Descripsi ex prioribus a. 2010.

a *I[- - -]*
 II[- - -]
b *LI[- - -]*
 CO[- - -]
c *+++*

Im. del. ex KUZSINSZKY. (DVD S137, S138)
 Edidit KUZSINSZKY *Fazekastelep* 86, imm. del. 72/73.
b *co(nductoris)* KUZSINSZKY. **c** *iñ(m)u(ne)* KUZSINSZKY parum credibiliter.
 Saec. 2 ex usu putei.

1455

tit. dolii lignei

Dolium ligneum, mutilatum, diam. redintegratus 60 PETŐ. Hodie exstat lamina 144 x 14-15,5 x 1,5 cum titulis **a** et **b**, laminae 77 x 11-13,5 x 1,7-2,0 cum tit. **c**, **d**, **e** et 90 x 8-9 x 1,4-1,5 cum tit. f in ambobus. **a-b** Sigillum incaustum 18,5 longum litt. capitalibus 1,8x 9-11 bis (**a**) (aliud supra aliud minime semotum) et semel infra (**b**); sigillum incaustum supra epistomium litt. capitalibus 1,4-1,7 (**c**); sigillum transverse incaustum ante c supra epistomium (**d**). A **c** ad sinistrum litt. cultro incisa 4,0 (**e**), supra protendens et in alteram laminam crux incisa (**f**).

Rep. aestate a. 1975 in Óbuda, via Sujtás, ubi cum via Keled convenit, in effossione conservatoria cum novus aquaeductus Budensis n. 3 aedificaretur, 7 m in profundo uti puteus secundario usitatum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 85.8.1), hodie in depository (n.depos. 13.15-18) putatur a Kuzsinszky reperta esse. Vidi et descripsi a. 2010.

a *Ex pac(to) iñ $\hat{r}$ ât(ionem) $\hat{v}$ âl(etudinari) leg(ionis) II âdi(utricis).*
b *Ex pac(to) iñ $\hat{r}$ ât(ionem) $\hat{v}$ âl(etudinari) leg(ionis) II âdi(utricis).*
c *Th[ra] $\underline{c}$ [- - -] (?)*
d *$\hat{E}$ N+[- - -] $\underline{D}$?*
e *R*
x *X*

Im. phot. FEHÉR 10092702, 10092704, (10092706?), ex PETŐ. (DVD S139)

Edidit PETŐ, *BR* 24/1 (1976) 202-203 cum imm. phot. 214-216, inde *AE* 1976, 546a-b; citat BEZECZKY, *Britannia* 27 (1996) 335, inde *AE* 1996, 1261, lectionem refutans. Primam mentionem facit PETŐ, *RégFüz* I 29 (1976) 32 n. 53/54, ubi conventum viarum Záhony et Sujtás nominat.

c in medio litt. erant in epistomio. *CI* in im. phot. PETŐ. – **d** in transversum; in medio litt. erant in epistomio, *D* in im. phot. PETŐ.

a-b *Expac(to) ḡ<u>ḡ(imento)* BEZECZKY. – **c** *Thr(acia)* PETŐ.

Medio saec. 2 ex usu putei.

1456

tit. dolii lignei

Sigillum inustum doliis, cf. et **1455ab**.

ab 21 laminae dolii lignei (145) x 6-9 x 3 (diam. dolii 76). In una lamina sigillum inustum litt. inustis capitalibus elegantibus. Lamina dolii lignei 149 x 9 x 1,5, in qua sigillum idem inustum.

Rep. a. 1911 in Óbuda, area officinae gasi, cum horreum gasi B aedificabatur, in puteo Romano. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi latet aut periit.

c Lamina dolii lignei mensuris ignotis. Sigillum inustum.

Rep. a. 1943 in Óbuda, in area ruinarum a Mithraeo septentrionem versus ultra viculum Romanum in mesaulo quodam in puteo Romano, strato primo aedificii. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi latet aut periit.

d Lamina dolii lignei mensuris ignotis. Sigillum inustum.

Rep. autumnus a. 1957 in Óbuda, via Bogdányi, in puteo Romano. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi latet aut periit.

Descripsi ex prioribus a. 2010.

Imḡuḡe iḡ r(ationem) ṽḗl(etudinari) leg(ionis) ḡ ḗd(iutricis)

Im. phot. ex KUZSINSZKY (**a**). (DVD S140)

a Edidit KUZSINSZKY *Fazekastelep* 79-81, imm. phot. 56, 57 (mentio ibid. 20); inde citat KUBITSCHKE, *Germania* 17 (1933) 237, inde *AE* 1933, 120; KUZSINSZKY, *Ausgrabungen* 151, im. phot. 118; L. NAGY, *Budapest története* II 657, im. phot. CVI.2; PETŐ, *BR* 24/1 (1976) 202-203, inde *AE* 1976, 546c; BEZECZKY, *Britannia* 27 (1976) 334 cum im. del. 5, inde *AE* 1996, 1260.

Priore parte saec. 2 ex usu putei.

c Mentionem facit SZILÁGYI, *BR* 14 (1945) 457/458; litt. nexuum ignari sumus.

Priore parte vel medio saec. 2 ex aedificatione putei.

d Mentionem facit PARRAGI, *RégFüz* I 10 (1958) 21; PARRAGI, *ArchÉrt* 85 (1985) 203; litt. nexuum ignari sumus.

Saec. 2 ex usu putei.

SIGLA SCARIFATA NON LITTERAS EXPRIMENTIA

CRUCES

1. Vasa Arretina ante exustionem scarifata

1457¹

tit. vasis Arretini

Frg. imi et lateris vasis Arretini Drag. 36 (4,8) x (12,1) x (8,0), diam. podii 6,2. Intus vacat, extrinsecus in imo crux 2,3 a.e. scarifata. In latere scarifatio fortuito facta.

Rep. in Óbuda sporadice (ad amphitheatrum, si idem ac TORMA meminit). Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 55709, ubi est in depository. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061183.

Fortasse idem ac edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 226 n. D8 cum im. del.

Ultima tertia parte saec. 2 – initio saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

2. Vasa Arretina in podio scarifata

1457²

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 31, (2,6) x (10,6) x (7,0), diam. 9,4, infra cum sigillo [BAN]OLVCC[I], in imo extrinsecus crux vel nota numeri X scarifata 2,0.

Rep. a. 1935 in Óbuda, in via Szentendrei cum canalis foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 35113), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09060410, 09060411. Ineditum.

Ab aa. 150-180 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 236/237).

1457³

tit. vasis Arretini

Frg. (tessera exsecta) imi vasis Arretini Drag. 33, (1,6) x (5,8) x (5,8), diam. podii 5,4. Intus sigillum C·A·D[G·]ATIS · F, extrinsecus crux 2,1 compluribus incisionibus inscarifata.

Rep. a. 1957 m. Augusto in Óbuda, ubi viae Szél et Szellő conveniunt, apud stationem fluxus transformandi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 66.1.97), ubi est in depository. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09110432, 09110433. Ineditum.

Ab aa. 140-170 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 239), ex statu trito et usu secundario fine saltem saec. 2.

1457⁴

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini mensuris ignotis. Intus sigillum [CA]RATILI FE, extrinsecus crux binis lineis scarifata.

Rep. in Óbuda, officina spiritus coquendi Grünwald & Socii. Latet aut periit. Descripsi e prioribus a. 2010.

Im. del. ex TORMA. (DVD S141)

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 29, n. E24=A50 cum im. del.

Ab aa. 140-190 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 241).

1457⁵

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 33 (3,4) x (7,9) x (5,2), diam. podii 5,4. Intus sigillum GIPPI · M, extrinsecus crux 1,6 scarifata.

Rep. in Óbuda, insula Hajógyári a Z. Havas. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2007.13.2392), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10100816, 10100817. Ineditum.

Ab aa. 155-185 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 254-255).

1457⁶

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (2,8) x (6,5) x (3,9) cum sigillo IV[- - -]. Extrinsecus crux et linea longior obliqua profunde scarifata (metiri non possumus).

Rep. a. 1934 in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 51534, vetustior 1934.4/16), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 09120232, 09120233. Ineditum.

A posteriore parte saec. 2 – priore saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457⁷

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 33 (1,0) x (4,6) x (4,5). Intus sigillum LAXTVCI[S- - -], extrinsecus crux 1,5 scarifata.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in locis q.d. nn.126 et 76 sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.699, cetera frgg. eiusdem vasis 95.7.697, 5160, 3263, 699, 5157, 5382, 5200), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10050439, 10050440.

Edidere LEBEGYEV–MÁRTON *ArchÉrt* 128 (2003) 138-140 n. 81, im. del. 8.12.

Cca. ab aa. 150-170 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 257, *Circulation* n. 315).

1457⁸

tit. vasis Arretini

Vas Arretinum Drag. 32 4,6 x 19,2 (diam. labri)-8,7 (diam. podii). Ex duabus partibus recompositum et redintegratum. Intus sigillum [LVT?]EVOS F, extrinsecus in podio crux 4,2 scarifata (et transverse alia quaedam linea), in latere lineolae parallelae probabiliter non consulto inscarifatae.

Rep. in Óbuda, iuxta deversorium Schütz. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 48205), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061173, 09061174. Ineditum.

Ab aa. 160-210 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 258), si quidem ad figlinam pertinet, initio saec. 3 ex usu figlinae.

1457⁹

tit. vasis Arretini

Frg. imi et lateris vasis Arretini Drag. 27 (3,7) x (10,1) x (6,4), diam. podii 5,3. Intus sigillum vix legibile MA+ (?), extrinsecus in imo tres cruces minores cruce magna per omne podium ducta oblitteratae.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 18256, vetustior M 274), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092719, 10092720. Ineditum.

Ab aa. 120-160 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457¹⁰

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 33 (1,5) x (4,8) x (4,4), diam. podii 4,1. Intus sigillum MAMMI, extrinsecus crux 1,9 scarifata.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in loco q.d. n.126 5-25 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.5176, ibid. et frg. labri (3,0) x (3,1) inv.n. AM 95.7.5220), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10050427, 10050428.

Edidere LEBEGYEV–MÁRTON *ArchÉrt* 128 (2003) 140 n. 84, im. del. 9.2.

Ab aa. 150-180 ex vase ficto (cf. prius, et GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 260/261).

1457¹¹

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini 18/31R (2,6) x (9,8) x (7,6), diam. podii 11. Intus sigillum [MATI]IRNINVS, extrinsecus crux 3,3 scarifata.

Rep. in Óbuda, officina spiritus coquendi Grünwald & Socii (?). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55758, vetustior M 282), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061160, 09061161.

Fortasse idem ac edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 28, n. E18=A36 cum im. del. (etsi ille crucem compluribus lineis scarifatam esse delineat).

A parte posteriore saec. 2 – prima tertia parte saec. 3 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 263).

1457¹²

tit. vasis Arretini

Frg. (tessera exsecta) imi vasis Arretini Drag. 33 (1,8) x 5,4 (diam. podii). Intus sigillum retrorsum currens MAXIMINI, extrinsecus crux minor vel nota numeri X 0,8 scarifata.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55740), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061121, 09061120. Ineditum.

Sigillum legit MAXIMIN[...] INVENTARIUM, hodie [...]IMINI.

Ab aa. 160-200 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 264), ex usu secundario et statu trito potius init. saec. 3?

1457¹³

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 40 (?), diam. podii 3,5. Intus sigillum MAXIMINI, extrinsecus crux scarifata.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55732), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S142) Ineditum.

Ab aa. 160-200 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 264).

1457¹⁴

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini mensuris ignotis. Intus sigillum MELVTTA F, extrinsecus crux binis lineis scarifata.

Rep. a. 1882 in Óbuda, e Danuvio excavata apud insulam Hajógyári. Latet aut periit. Descripsi e prioribus a. 2010.

Im. del. ex TORMA. (DVD S143)

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 30, n. E26=A27 cum im. del.

A parte posteriore saec. 2 – prima tertia parte saec. 3 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 265).

1457¹⁵

tit. vasis Arretini

Frg. (tessera exsecta) imi vasis Arretini Drag. 33 (1,4) x 3,7 (diam. podii). Intus sigillum MVXTVLIM, extrinsecus crux 1,3 negligenter scarifata.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 14281), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092427, 10092428. Ineditum.

Ab aa. 140-190 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 267), ex usu secundario et statu trito iam init. saec. 3.

1457¹⁶

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (2,8) x (7,4) x (6,8), diam. podii 5,5. Intus sigillum OYΑΓΙΡ†, extrinsecus nota numeri X vel crux 1,6 scarifata. Extrinsecus vestigia arenationis in incisionibus ex usu secundario remanent.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55810, vetustior M 227), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061808, 09061809. Ineditum.

Ab aa. 150-170 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 287).

1457¹⁷

tit. vasis Arretini

Frg. vasis Arretini Drag. 33 4,75 x 5,3 (diam. podii). Intus sigillum ROM[O]GILLI. Extrinsecus in imo crux 2,0 compluries incidendo profunde scarifata.

Rep. in Óbuda, area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 23400, vetustior M 184), ubi est in depository. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09052823. Ineditum.

Saec. 2 probabiliter ante decades ultimas (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 277).

1457¹⁸

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini mensuris ignotis. Intus sigillum S E[- - -], extrinsecus crux scarifata.

Rep. in Óbuda, officina spiritus coquendi Grünwald & Socii. Latet aut periit. Descripsi e prioribus a. 2010.

Im. del. ex TORMA. (DVD S144)

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 27, n. E16=A37 cum im. del.

Fortasse sigillum figuli Sedati SED, tuncque a quadrante secundo saec. 2 (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 280).

1457¹⁹

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (1,4) x (6,2) x (4,9). Intus sigillum [SEC]VND AVI, extrinsecus crux et nota altera (forte numerus *LX?*) scarifata.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, segmento VII/2(3) e strato mixto, 15-30 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.5394), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10050429, 10050430.

Edidere LEBEGYEV–MÁRTON *ArchÉrt* 128 (2003) 151 n. 170, imm. del. 14.6, 19.8.

Ab aa. cca 160-190 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 280).

1457²⁰

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 31 (2,7) x (13,4) x (13,1), diam. podii 9,2. Intus sigillum TITTIVS FE, extrinsecus crux cca. 3,0 scarifata.

Rep. in Óbuda, officina spiritus coquendi Grünwald & Socii. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55745, vetustior M 217), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061133, 09061134.

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 28, n. E17=A40 cum im. del.

Ab aa. 140-180 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 286).

1457²¹

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (2,3) x (7,0) x (7,3). Intus sigillum VERIN[VS F?], extrinsecus crux 2,0 tenuiter, intus (fortasse fortuito) crux 0,9 tenuissime scarifata.

Rep. a. 1980 in Óbuda, via Harrer Pál nn. 44-46, in effossione fossae n. 7. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 85.4.400), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09112520, 09112521. Ineditum.

Ab aa. 170-210 (cf. GABLER–MÁRTON, *Circulation* n. 636).

1457²²

tit. vasis Arretini

Dimidia pars imi vasis Arretini Drag. 18/31 4,0 x 17,1 (diam. labri)-8,7 (diam. podii). Intus sigillum IAN[.]AIIIIIII (probabiliter imitatio scribendi), praeter hoc multae scarificationes non consulto factae. Extrinsecus crux minor vel nota numeri *X* scarifata, quam metiri non possumus.

Rep. in Óbuda sporadice (in vase atramento evanido scriptum: 1912.V.29.). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55756, vetustior M 265), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061155, 09061156. Ineditum.

Ab aa. 120-190 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457²³

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (6,1) x (4,4), anulus podii omnino defractus. Intus sigillum vix legibile, fortasse AṬ·ṬI[A]NVS (N retrorsum), extrinsecus nota numeri *X* vel crux scarifata.

Rep. in Óbuda, graphio inscriptum 931.21/17 prodit annum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55811), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061806, 09061807. Ineditum.

Si recte legitur, ab aetate Commodi vel Severorum (cf. GABLER–MÁRTON, *Circulation* n. 59).

1457²⁴

tit. vasis Arretini

Circiter dimidium vasis Arretini Drag. 18/31 5,5 x 23,8 (diam. labri) – 10,3 (diam. podii). Intus sigillum [- - -]IAE[.] ·, extrinsecus notae crucis vel X et duarum linearum scarifatae, quae fieri possent numerus XII, sed ex forma crucis videntur lineae supra eum posita esse.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55748), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061141, 09061142. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457²⁵

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 33 (1,8) x (5,6) x (3,4), diam. podii 5,5. Intus sigillum [- - -]TVS, extrinsecus cuneus vel crux scarifata partim remanet.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in fossa Romana n.133. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.2743, n.depos. 139), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10062939, 10062940.

Edidit VÁMOS, *ArchÉrt* 127 (2002) 73 n. 269, imm. del. 47.10, 46.22, 44.11.

Ab aetate Traiani ad Antonini ex vase ficto secundum editorem.

1457²⁶

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini mensuris ignotis. In imo (extrinsecus?) crux scarifata, intus sigillum illegibile (IAI+[- - -]?).

Rep. a. 1931 in Óbuda, in effossione in via Vihar. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 19611, vetustior M 157), ubi erat in depository, arca n. 79, ab a. 1979 latet. Descripsi ex inventario a. 2009.

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S145) Ineditum.

Aetate ignota.

1457²⁷

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (5,0) x (4,7). Intus sigillum [- - -]O[- - -], extrinsecus crux scarifata partim remanet.

Rep. a. 1935 in Óbuda, foro Miklós, cum canalis fodiebatur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 31209), ubi est in depository. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10101829, 10101830. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457²⁸

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,6) x (9,6) x (0,3), diam. podii 9,0. Extrinsecus crux 2,6 et nota altera quaedam accurate scarifatae. Intus multae scarificationes fortuito in usu factae.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 65140), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10041437. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457²⁹

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (2,5) x (10,5) x (6,4), diam. podii 8,8. Extrinsecus crux 3,6 scarifata, iuxta et duae lineae tenuiter scarifatae (*XII INVENTARIUM*), quas non ex consulto factas puto.

Rep. a. 1978 in Óbuda, via Folyamör, in parte septentrionali fossae n. 1 160 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 98.36.99), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10060318. Ineditum.

Ab aetate Severorum ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457³⁰

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 37 (4,4) x (17,5) x (12,0), diam. imus 9,9, ex duobus redintegratum. Supra imum ex anaglypho remanet series foliorum circumducta, superne pedes animalium (opus figuli Regini II). Extrinsecus in imo crux 2,2 scarifata.

Rep. a. 1941 (vs. m. Aug.) in Óbuda, campo iaculatorio (hodie area ruinarum) in effossione domus q.d. pictoris. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. falso signatur AM 56.20.961 fortasse pro 56.20.136 vel 137?), ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09073010. Ineditum.

A quadrante primo saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457³¹

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 33 (2,5) x (5,5) x (4,7), diam. imus 3,9. Extrinsecus crux 1,4 scarifata.

Rep. a. 1941 (vs. m. Aug.) in Óbuda, campo iaculatorio (hodie area ruinarum) in effossione domus q.d. pictoris. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 56.20.?), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09073005. Ineditum. (Fortasse idem ac **1154?**)

Ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER, ex quo tempore potius saec. 2 ex usu domus.

1457³²

tit. vasis Arretini

Frg. vasis Arretini Drag. 18/31 (2,5) x (12,1) x (7,0), diam. podii 9,1. Ex duobus frgg. recompositum. In medio podio extrinsecus crux 2,3 compluribus incisionibus scarifata.

Rep. a. 1958 in Óbuda, via Meggyfa n. B/3, in effossione conservatoria, 220 in profundum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 61.21.64)), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09110413. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457³³

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 37 9 x 4,5 (diam. in imo 8), folio et capite bovis ornatum. Extrinsecus in podio crux scarifata.

Rep. a. 1964 in Óbuda, parte orientali coloniae, in effossione fossae ab occasu ad ortum ductae 50 in profundum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 65.2.14), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

Im. non habetur. Ineditum.

Probabiliter a saec. 2 – saec. 3 prima tertia parte ex loco reptionis et genere vasis.

1457³⁴

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 31 (1,8) x (8,8) x (8,5), diam. podii 7,5. Extrinsecus crux 1,2 incisa.

Rep. a. 1976 in Óbuda, via Szentendrei n. 22-24, in effossione, segmento 5 ad meridiem. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 78.5.819), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09110445. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457³⁵

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 37 (2,8) x (10,3) x (7,3), diam. podii 7,8. Extrinsecus crux 3,0 late scarifata.

Rep. a. 1978 in Óbuda, via Folyamör, in fossa n. 6 80-100 in profundo, ex strato mixto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 98.36.1022), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10060321. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457³⁶

tit. vasis Arretini

10 frgg. vasis Arretini Drag. 33, 4,5 x 15 (diam. labri). Sex frgg. cohaerent a labro ad imum. Extrinsecus in imo cuneus vel crux scarifata partim remanet.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in habitatione fossicia Romana n. 127. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.308,419,567,569,632,634,696,2493,2565,2573, n.depos. 120), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10062944.

Edidit VÁAMOS, *ArchÉrt* 127 (2002) 73 n. 261, imm. del. 47.9, 44.2.

Ab aetate Antonini ex vase ficto secundum editorem.

1457³⁷

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 37 (2,1) x (7,1) x (7,4), diam. podii 6,8. Extrinsecus in imo crux a.e. scarifata.

Rep. a. 2006 d. 27 m. Iulii in Óbuda, in area municipali, domo q.d. ‘cum peristyllo’, re vera domo glutinaria, in aede n. 12. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.16.118, eiusdem vasis alia fragmenta AM 2006.16.140/142), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10052623. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457³⁸

tit. vasis Arretini

Vas Arretinum anaglyphis exornatum ignota magnitudine. In imo crux scarifata.

Rep. in Óbuda, ad palaestram. Non pervenit in museum, probabiliter periit, descripsi ex TORMA a. 2010.

Im. del. ex TORMA. (DVD S146)

Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 225 n. D5 cum im. del.

Aetate ignota.

1457³⁹

tit. vasis Arretini

Vas fictile (Arretinum?) maius mensuris ignotis, in imo crux scarifata.

Rep. a. 1883 in Óbuda, ad palaestram. Latet aut periit. Descripsi e prioribus a. 2010.

Im. del. ex TORMA. (DVD S147)

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 27, n. E14 cum im. del.

Aetate ignota.

1457⁴⁰

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (10) x (2,7). Extrinsecus crux scarifata.

Rep. a. 1978 in Óbuda, via Folyamör, e fossa 6, strato mixto, 80-100 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 98.36.1017), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate incerta, potissime saec. 2 ultima, saec. 3 prima tertia parte.

3. Vasa Arretina per omne podium scarifata

1457⁴¹

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,8) x (8,4) x (5,3), diam. podii 8. Intus sigillum retrorsum currens ALB̄INV[S- -], extrinsecus crux per omne podium scarifata (metiri non possumus).

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55759, vetustior M 11), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061163, 09061164. Ineditum.

Ab aa. 135-165 ex vase ficto. (cf. GABLER–MÁRTON, *Circulation* n. 19).

1457⁴²

tit. vasis Arretini

Frg. (fortasse tessera exsecta?) imi vasis Arretini Drag. 33 (2,1) x (6,6) x (6,3), diam. podii 5. Intus sigillum AṬ[E]CLO M̄, extrinsecus crux per omne podium scarifata (altera hasta bis).

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in strato supra habitationem fossiciam Romanam n.127. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 95.7.2630, n.depos. 127, ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10062930, 10062931.

Edidit VÁMOS, *ArchÉrt* 127 (2002) 73 n. 269, imm. del. 47.8, 46.3, 44.10.

Ab aa. cca. 100-160 ex vase ficto (cf. prius, et GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 233; pro sigillo PATERCLVS GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 51).

1457⁴³

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (3,4) x (10,0) x (7,7), diam. podii 9,1. Intus sigillum ATTILLVS F, extrinsecus crux (vel gammadion curvans) per omne podium scarifata.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 30842), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10101831, 10101832. Ineditum.

Ab aetate Hadriani–Antonini (cf. OSWALD, *Index* 28).

1457⁴⁴

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 31R (5,6) x (15,1) x (7,9), diam. podii cca. 12, admodum tritum. Intus sigillum retrorsum currens ÇELSVS FF, et multae scarificationes non consulto factae, extrinsecus per omne podium crux scarifata.

Rep. a. 1951 in Óbuda, via Kiscelli cum fundamenta domus n. 10-12 ponerentur, in fossa quisquiliarum n. 2. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 66239), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061829, 09061830. Ineditum.

INVENTARIUM delineat CELSVS FE, legit sine dubio erratice FIRMI FE.

Ab aa. 160-190 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 242).

1457⁴⁵

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,7) x (12,8) x (12,1), diam. podii 9,4. Intus sigillum PAVLI M[A], extrinsecus crux scarifata 6,0 per omne podium ducitur.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55751, vetustior M 146), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061144, 09061145. Ineditum.

Ab aa. 140-170 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 270).

1457⁴⁶

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (1,9) x (13) x (10,1), diam. podii 8,8. Intus sigillum PRIMVLI. Extrinsecus crux 5,7 per omne podium scarifata.

Rep. in Óbuda, officina spiritus coquendi Grünwald & Socii. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55730, vetustior M 154), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061107, 09061108. Probabiliter idem ac edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 27, n. E15=A31 cum im. del. (sigillum PRIMVL M notans).

Ab aa. 140-190 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 272).

1457⁴⁷

tit. vasis Arretini

Duo frgg. cohaerentia imi vasis Arretini Drag. 18/31 (3,2) x (1,6). Infra sigillum PRI[- -], extrinsecus crux scarifata (metiri non possumus, non omnino certum ex consulto factam esse). Probabiliter idem ac rep. a. 1996 in Óbuda, ubi viae Bokor et Galagonya conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in loco q.d. n. 111, segmento V/4. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.426 et 2583), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. Fehér 10062941, 10062942.

Edidere LEBEGYEV-MÁRTON, *ArchÉrt* 128 (2003) 159 n. 2, im. del. 20.2, inv.n. AM 95.7.187, 221, 223-4, 249, 325, 371, 412, 416, 496, 641, 2502, 2520, 2524, 2527, 2532, 2538, 2554, 2566, 2574, 259, 2639, 2714 nominantes.

Ab aetate Flaviorum ad Traiani ex vase ficto secundum editores.

1457⁴⁸

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (3,0) x (12,0) x (5,8), diam. podii 10,5, infra sigillum SABINI[ANVS F], extrinsecus crux per omne podium tenuiter, deinde directione mutata visibilibus scarifata.

Rep. in Óbuda, probabiliter area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 23428, vetustior M 188), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092721, 10092722. Ineditum.

Ab aa. 160-190 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* n. 535).

1457⁴⁹

tit. vasis Arretini

Frg. (tessera exsecta et posterius in medio fracta?) imi vasis Arretini Drag. 32 (1,9) x (6,2) x (3,9), diam. podii 5,2, intus incisionibus variis ex usu multo laesa. Intus sigillum [- -]TIVS F, extrinsecus crux per omne podium scarifata.

Rep. a. 2000 in Óbuda, forum Dugovics Titusz n. 13-17, in excavatione segmenti 12, parte orientali. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2000.8.3435), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10051955, 10051958. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER, iam saec. 3 priore parte ex statu tritu et usu secundario.

1457⁵⁰

tit. vasis Arretini

Frg. (tessera exsecta et posterius in medio fracta?) imi vasis Arretini Drag. 33? (1,6) x 5,4 (diam. podii). Intus sigillum VAGIRV, extrinsecus crux per omne podium (2,5) scarifata.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55742, vetustior M 22), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061125, 09061126.

Ineditum.

Ab aa. 150-170 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 287), ex statu admodum trito et usu secundario fine saec. 2 – initio saec. 3.

1457⁵¹

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini 4,7 x 3,1. Extrinsecus crux incisa per omne fragmentum ducta.

Rep. a. 1974 in Óbuda, via Vöröskereszt in effossione conservatoria, segmento A apud murum ab oriente ad occidentem. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 75.9.673), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09110422. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

4. Vasa Arretina in latere vel labro scarifata

1457⁵²

tit. vasis Arretini

Frg. labri et lateris vasis Arretini Drag. 18/31 (9,5) x (5,8). Extrinsecus crux vel nota numeri X 2,3 scarifata cum nonnullis lineis parallelis forte non consulto factis.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55763), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061169. Ineditum.

Im. del. in INVENTARIO exprimit litt. L transductam.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457⁵³

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 33 (3,3) x (7,6). Extrinsecus crux (3,0) late scarifata.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 65271), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10041431. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 2 – initio saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457⁵⁴

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 18/31 (3,2) x (3,1), diam. labri 18. Extrinsecus crux (vel pars litterae) binis lineis scarifata (metiri non possumus).

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in habitatione fossicia Romana n.127. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.179, n.depos. 104), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10062937.

Edidit VÁMOS, *ArchÉrt* 127 (2002) 62 n. 181, imm. del. 47.2, 38.4.

Ab aetate Traiani ad Antonini ex vase ficto secundum editorem.

1457⁵⁵

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini Drag. 33 (7,1) x (5,2). Extrinsecus crux 3,3 scarifata.

Rep. a. 2000 in Óbuda, foro Dugovics Titusz n. 13-17, in excavatione segmenti 13. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2000.8.1596), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10051959. Ineditum?

Posteriore parte saec. 2 – initio saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457⁵⁶

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini Drag. 33 (3,3) x (3,6). Extrinsecus crux scarifata (metiri non possumus).

Rep. a. 2000 in Óbuda, via Vályog n. 6, in excavatione ex strato glareoso 1-2. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2000.20.18458), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10062909. Ineditum.

Posteriore parte saec. 2 – initio saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457⁵⁷

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (7,2) x (4,5). Extrinsecus iuxta podium crux 1,0 scarifata.

Rep. a. 2002 in Óbuda, via Záhony n. 4, excavatione segmenti 1, 50-75 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2002.20.54), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10100809. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

5. Vasa Arretina intus scarifata

1457⁵⁸

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini (4,0) x (6,0). Intus crux et nota (imago securis INVENTARIUM) scarifata.

Rep. a. 2003 in Buda-Víziváros (reg. II Budapestini), via Ganz n. 12-14, in excavatione segmenti G5, e strato superiore mixto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.14.1114), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate incerta.

1457⁵⁹

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (4,2) x (4,5) cum sigillo SEXTV[S F]. Intus apud sigillum crux tenuiter incisa, dubium, an ex consulto.

Rep. a. 1975 in Óbuda, via Vörösvári n. 24, in effossione, ad septentrionem segmenti 150 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 81.2.17), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09111151. Ineditum.

Ab aa. 140-190 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 282).

6. Lucernae et formae lucernarum fictiles

1457⁶⁰

tit. lucernae fictilis

Frg. lucernae fictilis 2,6 x (5,7) x 5,2 typi Iványi 17. Remanet discus colore argillacei, rubenti flavo pigmento pictus, valde tritus, in imo cum sigillo SVPE|R, in summo ad latus crux minor 0,7 scarifata.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 37054), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061834, 09061835. Ineditum.
Aetate incerta.

1457⁶¹

tit. lucernae fictilis

Frg. summi disci lucernae fictilis flavae (1,0) x (5,0) x (3,7) typi Iványi 15-17, ex duobus redintegratum. In labro crux iterata linea inscarifata 1,1.

Rep. in Óbuda, area municipali ab aede vetere musei aquilonem versus. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 983), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09073068. Ineditum.

Aetate incerta.

1457⁶²

tit. lucernae fictilis

Lucerna fictilis rotunda flava, luto rutilo illita (quod paene detritum est), 3,2-5,8 x 12,2 x 8,6, unius flammae, manubrio sursum tendenti. Infra plana, in disco ab ambobus lateribus singulae cruces 3,0 atque 2,6 a.e. scarifatae.

Rep. a. 1983 d. 30 m. Martii in Óbuda, via Bécsi n. 134 in effossione conservatoria sepulcreti Romani, areae 3, sepulcri 28. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 92.1.33), ubi est in expositione. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09111126. Ineditum.

Saec. 4 e sepulcro.

1457⁶³

tit. lucernae fictilis

Frg. manubrii lucernae fictilis colore argillaceo. Crux scarifata.

Rep. a. 1956 in Óbuda, ubi viae Raktár et Kőrté conveniunt, in effossione conservatoria, fossa n. 3. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 57.6.89), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate ignota.

1457⁶⁴

tit. formae fictilis

Frg. operculi formae fictilis (2,0) x (4,0) x (3,9) ad lucernam, colore latericio, extrinsecus a.e. notae scarifatae, forte numeri XX ante lineas curvantes, sed probabilius pro signo figuli, cf. notam pro sigillo figuli in mortario **1457⁷⁹**.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, probabiliter area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 32261, vetustior Mm 85), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. Fehér 10102206. Ineditum.

Aetate incerta.

1457⁶⁵

tit. formae fictilis

Operculum formae fictilis 7,0 x 4,8 x 2,6 coloris latericii ad lucernam typi Iványi 17, e tribus condylis confibulationis a tergo positus defractus est. A tergo crux binis lineis 7,0 per omne operculum ducta. In lateribus ad condylos notae aptandi I I I.

Rep. in Óbuda, loco propius ignoto, probabiliter in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 32185, ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09120201. Ineditum.

Saec. 2 – priore parte saec. 3 e loco probabili repertionis.

7. Vasa fictilia in podio et per omne podium scarifata

1457⁶⁶

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis cineracei (2,3) x (6,6) x (6,3) detritum, extrinsecus in podio crux incisa partim remanet.

Rep. a. 1974 in Óbuda, foro Miklós n. 1, ex fossa pro tuba facta 250 in imo, strato mixto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 83.3.232), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09112512. Ineditum.

Aetate incerta.

1457⁶⁷

tit. vasis fictilis

Patera fictilis cineracea 4,1 x 20,8 (diam. labri) – 14,8 (diam. podii), labro intro tracto. Extrinsecus per imum ducta nota, fortasse crux (arcuata), Ψ vel arcus binis lineis incisa.

Rep. a. 1980/1981 in Óbuda, via Bogdáni ad stationem autoraedae, effossione sepulcreti Romani in sepulcro n. 321. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 82.9.212), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09111160. Ineditum.

Aetate Antonini Pii vel paulo post, ex nummo Faustinae ibidem reperto.

1457⁶⁸

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis colore argillaceo (3,5) x (7,8) x 11,5 (diam.), per omne podium crux scarifata.

Rep. a. 2000 in Óbuda, foro Dugovics Titusz n. 13-17, in excavatione segmenti 12, parte ad Africum iacenti 140 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2000.8.2869), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10051952. Ineditum.

Fine saec. 1 – parte priore saec. 2 ex vasibus Celticis et cineraceis ibidem repertis.

1457⁶⁹

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis tenuis colore argillaceo (2,4) x (5,5) x (4,8), diam. imus 3,4 et frg. alterum lateris (1,6) x (2,1), luto rutilo obliti, extrinsecus in imo crux per omne podium scarifata.

Rep. a. 2004. in area municipali, excavatione domus q.d. ‘cum peristyllo’, re vera domo glutinaria, in cubiculo n. 18. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2004.28.248), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10072804. Ineditum.

Saec. 2-3.

8. Vasa fictilia in latere scarifata

1457⁷⁰

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis (8,6) x (3,8) colore argillaceo, extrinsecus rutilo pigmento illitum. Extrinsecus crux compluries scarifata 2,0.

Rep. a. 1974 in Óbuda, via Templom in excavatione 'canali inter viam stratam a forma cornuta occidentem versus et magnos lapides'. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 77.3.791), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10060308. Ineditum.

Aetate incerta.

1457⁷¹

tit. vasis fictilis

Frg. colli vasis fictilis colore argillaceo 4,8 x 4, extrinsecus crux 3,0 incisa.

Rep. a. 1976 in Óbuda, via Szentendrei n. 22-24, in effossione, segmento 6 ad meridiem, iuxta muros. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 78.5.1120), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09110442. Ineditum.

Aetate incerta.

1457⁷²

tit. vasis fictilis

Frg. labri vasis fictilis colore argillaceo (3,8) x (10,3), diam. labri 16,4, ex argilla rudi arenosa, adustione omnino nigra facie. Ex duobus frgg. redintegratum. Extrinsecus crux 4,0 scarifata, iuxta quam forma circuli excavata.

Rep. a. 1979 m. Augusti in Óbuda, via Bécsi n. 166 in excavatione, in sepulcro n. 16. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 83.1.2), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09112507.

Ineditum, mentionem facit TOPÁL, *Bécsi Road* 63 (titulum non notat).

Priore parte saec. 2 e sepulcro.

1457⁷³

tit. vasis fictilis

Ollula fictilis pigmento rutilo illita 15,5 x 7,9 (diam. labri)-5,1 (diam. podii), per adustionem maculose fusca. In collo crux 3,0 scarifata.

Rep. a. 1983 in Óbuda, via Bécsi n. 134, in effossione conservatoria sepulcreti Romani areae 3, sepulcri 7. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 91.2.62), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09112524. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 3 e sepulcro.

1457⁷⁴

tit. vasis fictilis

Frg. labri turgidi paterae fictilis colore argillaceo (7,3) x (3,9), extrinsecus crux magna et profunda (metiri non possumus) perpendiculariter scarifata, probabiliter ornamento tantum.

Rep. in Óbuda, Kaszásdűlő ad occasum, in area officinae VITÉP in effossione, segmento 3 30-70 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 82.10.148), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09111161. Ineditum.
Aetate incerta.

1457⁷⁵

tit. vasis fictilis

Frg. labri vasis fictilis cineracei rudis (2,2) x (6,7), in labro librato 1,5 crasso crux scarifata.
Rep. a. 2003 in Óbuda, via Huszti n. 21, in excavatione fossae B 3. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.18.1871), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.
Im. phot. FEHÉR 10100815. Ineditum.
Aetate incerta.

9. Vasa fictilia intus scarifata

1457⁷⁶

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis (4,8) x (4,5) pigmento fusco picti, extrinsecus zona ornamenti q.d. Rädchenverzierung, infra impressiones perpendiculares latae admodum tritae, adeo ut forma earum vix videatur. Intus crux et linea superposita tenuissime inscarifatae.
Rep. a. 1960 in Óbuda, via Körte, in effossione conservatoria, fossa n. 2. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 62.5.18), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.
Im. phot. FEHÉR 09110450, 09110451. Ineditum.
Saec. 2 parte priore ex arte figuli.

1457⁷⁷

tit. vasis fictilis

Frg. patinae fictilis cineracei rudis a labro ad imum 4,3 x (7,9) x (8). Intus in imo crucis incisae dimidium remanet.
Rep. in Óbuda, foro Miklós n. 2, ab arca ad occasum versus in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 83.3.369), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.
Im. phot. FEHÉR 09112515. Ineditum.
Aetate incerta.

10. Amphorae et mortaria

1457⁷⁸

tit. amphorae

Frg. colli amphorae (18,0) x (11,9). Crux magna 7,0 incisa.
Rep. a. 1978 in Óbuda, via Bogdáni, effossione sepulcreti ad Raktárrét, fossa 8/c ad meridiem 60-90 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 80.9.333), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.
Im. phot. FEHÉR 10050418. Ineditum.
Probabiliter cca. saec. 2 ultima – saec. 3 prima tertia parte ex vase Arretino cum sigillo ALBINVS FE cca. ibidem reperto.

1457⁷⁹

tit. vasis fictilis

Duo frgg. cohaerentia mortarii colore argillaceo (39,5) x (14) x (8,5), diam. labri cca. 41/42, iuxta fusorium ab ambobus lateribus notae figuli a. e. profunde incisae 9,5 x 4: crux et rectagonum oblongum cum diagonis.

Rep. a. 1946/47 in Óbuda, ab aede musei aquilonem versus, in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 12027 = 67.4.128, in inventario sub inv.n. falso AM 67.4.72), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10060914, 10060915. Ineditum.

Aetate incerta.

1457⁸⁰

tit. vasis fictilis

Frg. labri mortari fictilis colore argillaceo (7,1) x (14,2) x (6,5) cum fusorio. Extrinsecus a. e. crux 4,3 scarifata.

Rep. a. 1979 in Óbuda, via Föld n. 15-17, in excavatione subter munimentum viae 60 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 81.2.114), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09111152. Ineditum.

Aetate incerta.

11. Opercula fictilia

1457⁸¹

tit. vasis fictilis

Frg. operculi vasis fictilis cineracei (4,3) x (9,3) x (8,7), in manubrio iuxta mendam figuli parvam crux 1,0 scarifata, in latere crux altera oblonga 3,0 scarifata.

Rep. a. 1966 d. 8 m. Augusti in Óbuda, via Zápor n. 61 in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 66.14.58), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09110424. Ineditum.

Saec. 1-2 ex vase Celtico ibidem reperto.

1457⁸²

tit. vasis fictilis

Frg. operculi vasis fictilis cineracei (4,0) x (5,1) x (6,0), in summo manubrio crux late scarifata (metiri non possumus).

Rep. a. 1974 d. 25 m. Martii in Óbuda, via Vörösvári n. 22. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 82.8.226), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09111158. Ineditum.

Fine saec. 1 – saec. 2 ex vasibus ibi repertis.

12. Tesserae

1457⁸³

tit. vasis Arretini

Tessera rotunda exsecta e latere vasis Arretini (4,8) x (4,6), extrinsecus crux per omnem faciem scarifata.

Rep. a. 2004 in Óbuda, via Pók ad pontem viae ferreae Aquincensem, in excavatione segmenti A SE 26. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2004.31.1053), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10072802.

Mentionem facit FEHÉR, *SEP* 3 (2011) 28 cum im. phot. 6.
Probabiliter ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1457⁸⁴

tit. operis latericii

Tessera e latero exsecta trapeziformis 8,7 x 7,1 x 2,6, in lateribus valde trita, a fronte plana, ubi videtur imago domus et intus trium personarum profunde incisa, a tergo rudis, ubi per omnem faciem crux ducta est.

Rep. in Óbuda, loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 50835), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10042705, 10042706. Ineditum.

Aetate ignota.

1457⁸⁵

Tessera ossea rotunda, diam. 1,9, a fronte cum circis concentricis ornatum, a tergo per omnem faciem crux scarifata.

Rep. a. 1913 in Buda-Víziváros, via Fő, in excavatione Gasparcz. Pervenit in MNM (inv.n. MNM 45.1913.35), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. ex MNM. (DVD S148)

Edidit M. T. BÍRÓ, *Bone Objects*, 112 n. 706, cum im. del. in tab. 79.

Saec. 1 ex loco repertionis?

CRVCES DVPLICES

1458¹

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (3,0) x 8,5 (diam. podii). Intus sigillum QVARTINVS F et linea fortuito scarifata. Extrinsecus nota identificans, fortasse crux duplex ‡ 4,0 scarifata.

Rep. in Óbuda sporadice (si idem ac TORMA meminit, ad amphitheatrum). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55728, vetustior M 168), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061101, 09061102.

Fortasse idem ac edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 226 n. D6 cum im. del., etsi ille sigilli non meminerat?

Ab aa. 160-190 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 274).

1458²

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32 (2,3) x (5,8) x (4,2), diam. podii cca. 8. Intus sigillum CAŞ[TVS F?], extrinsecus crux duplex ‡ tenuiter scarifata (metiri non possumus).

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 65094), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10041429, 10041430. Ineditum.

Ab aa. 180-220 (cf. GABLER–MÁRTON, *Circulation* n. 140).

1458³

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 37 (3,3) x (13,5) x (10,2), diam. imus 9,4. Supra imum ex anaglypho remanent partes clipeorum et radicum (?) arborum. Extrinsecus in imo crux duplex ± 3,6 scarifata. Intus scarificationes bis saltem factae, prior lineis valde tenuibus, inexplicabilis, posterior lineis crassioribus, litt. VI similis, sed probabiliter cum iam vas fracta esset, ideoque aut ut litteras aut ut numerum legendam esse dubito.

Rep. a. 1941 (vs. m. Aug.) in Óbuda, campo iaculatorio (hodie area ruinarum) in effossione domus q.d. pictoris. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 56.20.?, in libello inventarii non repperi), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09073007, 09073008. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER, ex quo tempore potius saec. 2 ex usu domus.

SPICAE ET TRIDENTES

1. Vasa Arretina in podio scarifata

1459¹

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 33 (3,2) x (8,0) x (6,3), diam. podii 5,5. Intus sigillum DOCCAIVS F, extrinsecus in podio nota spicae scarifata.

Rep. in Óbuda, iuxta deversorium Schütz. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 48220), ubi est in depositorio. Inveni adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061170, 09061171. Ineditum.

Ab aa. 130-155 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 248).

1459²

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (3,3) x (6,1) x (11,3), diam. podii 8,6, cum sigillo SEN+[- - -], extrinsecus nota scarifata 2,6 litt. Ψ similis, sed probabiliter non legibilis, et duae minores scarificationes non ex consulto factae.

Rep. a. 1931 in Óbuda, cum canalis in via Szentendrei foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 17007), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09052813. Ineditum.

Ab aetate Antonini (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 281).

1459³

tit. vasis Arretini

Frg. (tessera exsecta et posterius in medio fracta?) imi vasis Arretini (2,7) x (10,2) x (6,8), diam. podii 10,0. Intus sigillum VICTORIN[- - -], extrinsecus nota per omne podium tenuiter scarifata spicae formam reddens, compluries lineis in transversum ductis scissa.

Rep. a. 1951 in Óbuda, via Kiscelli n. 10/12, in effossione, in fossa quisquiliarum ad fundamenta domus n. II. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 66237), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061819, 09061820. Ineditum.

Ab aetate Severorum ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 289), si quidem in usu secundario, certe saec. 3.

1459⁴

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,8) x (7,7) x (5,8), diam. podii cca. 9,0-9,4. Intus frg. sigilli [- - -]I+[- - -], extrinsecus nota spicae 3,1 scarifata.

Rep. in Óbuda ad amphitheatrum TORMA. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55744), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061131.

Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 227 n. D9 cum im. del.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1459⁵

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,9) x (11,2) x (6,0), diam. podii cca. 9,5. Intus sigillum [...]VS F, extrinsecus nota spicae similis 2,3 scarifata.

Rep. in Óbuda ad amphitheatrum TORMA. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55747), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061138, 09061139.

Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 227 n. D10=A222 cum im. del.

Ultima tertia parte saec. 2 – initio saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1459⁶

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32R (4,2) x (18,5) x (7,6), diam. imus 13,2. Extrinsecus nota 3,3 spicae formam reddens scarifata.

Rep. a. 1943 in Óbuda, area municipali, cum fossa defensiva contra aetherium bellum iuxta aedem musei foderetur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.28.63), ubi est in depositario. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09073043. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER; ex quo tempore Arretina cetera una reperta potius saec. 2 affirmant.

1459⁷

tit. vasis Arretini

19 frg. vasis Arretini Drag. 37, diam. podii 9,3 – diam. labri cca. 28. Extrinsecus in imo spica 2,1.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, disperse in locis q.d. nn.127-133. Pervenere in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.253, 301, 305, 418, 465, 481, 521, 526, 535, 540, 631, 640, 2451, 2458, 2459, 2568, 2598, 2741, n.depos. 2), ubi sunt in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10062949, 10062951.

Edidit VÁMOS, *ArchÉrt* 127 (2002) 43 n. 116, imm. del. 47.11, 24, 25.1.

Ab aa. 140-160 ex vase ficto secundum editorem.

1459⁸

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (2,7) x (12,4) x (9,0), diam. podii 9,8. Sine sigillo, extrinsecus spica 3,6 scarifata.

Rep. in Óbuda, via Fényes A. Dono L. Baják a. 2009 pervenit in MNM (sine inv.n.), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. del. FEHÉR 100622rA. Ineditum.

Aetate incerta.

1459⁹

tit. vasis Arretini

Frg. (tessera exsecta) vasis Arretini Drag. 37 (2,7) x 8,6 (diam. podii). Nota 2,1 formae ↓ in imo anulo podii scarifata.

Rep. a. 1980 in Óbuda, Kaszásdűlő, in effossione aedificii 2 ad fines meridionales. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 80.7.139), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09111149. Ineditum.

Aetate Severorum ex vase ficto sententia D. GABLER.

2. *Lucernae et formae fictiles*

1459¹⁰

tit. formae fictilis

a Pars inferior formae fictilis 2,5 x 10,5 x 7,5 coloris argillacei rutili ad lucernam rotundam unius rostri, cum tribus condylis confibulationis. Intus in medio disco spica scarifata. Extrinsecus crux per omnem formam incisa.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, probabiliter in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 32257, vetustior Mm 28), ubi est in depositorio.

Im. phot.

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 282; IVÁNYI, *mécsesek* 318 n. 4590.

b Eiusdem formae exemplum videtur 3,1 x 11,8 x 8,3 coloris argillacei rutili, integrum, ad latus sinistrum notae confibulationis / \ / \ . Extrinsecus crux per omnem formam incisa.

Rep. in Óbuda, in area officinae gasi. Pervenit in Museum Aquincense, (inv.n. AM 32258, in libro inventarii n. 32256 scribitur; vetustior Mm 23?), ubi est in depositorio.

Probabiliter idem ac edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 282; IVÁNYI, *mécsesek* 318 n. 4589.

c Eiusdem formae exemplum 11,6 x 7,8 coloris flavi, integrum ad latus notae aptandi ^ ^ \ . Intus in medio disco spica scarifata.

Rep. in Óbuda, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 32184), ubi est in depositorio.

Has omnes vidi et descripsi a. 2009, adiutorio K. CSONTOS.

d Etiam quarti exempli valde fragmentarii (inv.n. vetustior Mm 13) mentionem facit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 282; IVÁNYI, *mécsesek* 318 n. 4591; hodie iam identificari nequit.

Im. phot. FEHÉR 09061870, 09061871 (ad **a**).

Saec. 2 – priore parte saec. 3 ex loco repertionis.

1459¹¹

tit. lucernae fictilis

Lucerna fictilis 8,5 x 6,1 x 2,9, pigmento rubro picta, typi Iványi 1, in disco glans et folia quercus, rostro fracto. In imo nota 2,5 a. e. scarifata: linea perducta vel forte Ψ tenuiter facta, transverse lata immissione oblitterata.

Rep. a. 1937 in Óbuda, via Lajos n. 193, in effossione conservatoria a L. Nagy. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.14.8), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10041448, 10041449. Inedita.

Fine saec. 1 – saec. 2 e forma.

3. *Vasa fictilia in latere scarifata*

1459¹²

tit. vasis fictilis

Frg. vasis fictilis rudis cineraceo-flavi, intus colore laterum (2,9) x (4,5). Extrinsecus tres lineae inscarifatae, probabiliter pars spicae, minus puto esse numerum *III*.

Rep. a. 1987 in Óbuda, Mocsáros dűlő, in effossione, segmento 13/9 inter ruinas latericias 38-50 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 88.5.930), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09112523. Ineditum.

Aetate incerta.

1459¹³

tit. vasis fictilis

Frg. vasis fictilis colore argillaceo, extrinsecus pigmento rutilo picti (5,0) x (3,2), extrinsecus frg. spicae profunde scarifatae.

Rep. a. 2003 d. 12 Maii in Óbuda, in excavatione emporii Auchan aedificandi, segmento A SE18. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.1.1363), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10072807. Ineditum.

Aetate incerta.

1459¹⁴

tit. vasis fictilis

Frg. labri et lateris vasis fictilis magni rutili (12,2) x (6,7), diam. labri 22,4. In labro nota formae ↓ profunde scarifata 0,9.

Rep. a. 2000 in Óbuda, foro Dugovics Titusz n. 13-17, in excavatione segmenti 12, parte ad Aquilonem iacenti. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2000.8.2259), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10051954. Ineditum.

Aetate incerta.

CVNEI

1460¹

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 33 (4,6) x (4,6) x (1,0). Extrinsecus duo cunei 0,6-0,7 scarifatae.

Rep. a. 1966 in Óbuda, in effossione conservatoria 'Putei Glaciei'. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 66.9.156), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09110415. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1460²

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 37 (2,2) x (3,6) x (6,0), diam. imus cca. 8,5, extrinsecus in anulo podii cuneus vel litt. una V(1,3) scarifata.

Rep. a. 1932 in Óbuda, via Szentendrei, ante deversorium Schütz. Erat apud L. NAGY, cuius ex hereditate pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.16.144), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09073041. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER (inde vix ad figlinam ibi habitam pertinere videtur).

1460³

tit. vasis Arretini

Frg. (tessera exsecta) imi vasis Arretini Drag. 33? (1,3) x 4,0 (diam. podii). Intus sigillum AVENTINI M, ad quod utrinque cunei singuli 0,9 (forma > et <, forte ansas simulantia) scarifati, extrinsecus nota identificandi similis litt. Ψ sed probabiliter non litteram significans scarifata. Repertum in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55736), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061116, 09061117. Ineditum.

Cunei ex usu secundario tesserae.

Ab aa. 150-175 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 235), tit. secundarius probabiliter fine saec. 2 – initio saec. 3.

1460⁴

tit. vasis Arretini

Duo frgg. recomposita vasis Arretini Drag. 18/31 4,6 x (9,4) x (7,8). Extrinsecus in imo podio pars cunei vel litt. V incisa (antea tenuiter inscarifata).

Rep. a. 1976 in Óbuda, via Szentendrei n. 24-26, in excavatione segmenti 3 supra stratum ustum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 78.5.570), ubi est in depository. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09110426. Ineditum.

Ab aa. 120-160 ex vase ficto sententia D. GABLER; ab aa. 140-160 ex **1067** ibidem reperto.

1460⁵

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Italici (11,0) x (7,5) cum cuneo duplici scarifato.

Rep. a. 1934 in Óbuda, via Selmeci, sporadice prope furnum, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.21.400), ubi latet aut periit. Descripsi ex inventario a. 2009.

Im. phot. et del. ex HÁRSHEGYI-VÁMOS. (DVD S149)

Fortasse idem ac ediderunt HÁRSHEGYI-VÁMOS, *Firkák* 1 (2007) 158, im. del. 2.4.

A fine saec. 1 – initio saec. 2 ex vase ficto.

RETIA**1461¹**

tit. vasis Arretini

Frg. imi et lateris vasis Arretini Drag. 33 5,0 x 10,4 (diam. labri)-4,2 (diam. podii). Intus sigillum PRISCINI M, extrinsecus in imo nota identificans scarifata formam retis reddens.

Repertum in Óbuda, loco et tempore propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 18222, vetustior M 157), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09060305, 09060306. Ineditum.

Ab aa. 125-150 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 272).

1461²

tit. vasis fictilis

Frg. labri vasis fictilis cineracei (3,8) x (5,5), diam. labri cca. 14, infra labrum latus planum duabus lineis libratis ornatum. Per omne labrum et latus post exustionem incisum rete densum.

Rep. a. 1979 inter mm. Iulium et Septembrem in excavatione conservatoria, in Óbuda, via Bécsi n. 166, in sepulcro n. 22. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 83.1.178), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09112508. Ineditum.

Aetate Hadriani vel paulo post, ex nummo ibidem reperto.

CETERAE FORMAE GEOMETRICAE

1462¹

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (3,1) x (11,1) x (9,5), diam. podii cca. 10,2. Intus sigillum COTTALVS F, extrinsecus nota identificans per omne podium scarifata: linea longa, quae medio scindit circulum in medio podio.

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (nv.n. AM 55734, vetustior M 60), ubi est in depository, vidi et descripsi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061113, 09061114. Ineditum.

Ab aa. 170-210 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 246).

1462²

tit. vasis Arretini

Frg. lateris et imi vasis Arretini Drag. 18/31 18,5 (diam. labri) – 9,0 (diam. podii). Intus sigillum PRISC[- -], extrinsecus nota * scarifata.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in habitatione fossicia Romana n. 127. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.187,221,223,224,244,325,371,412,416,496,641,2502,2520,2524,2527,2538,2554,2566,2574,2599,2639,2714, n.depos. 74), ubi est in depository. Descripsi a. 2010.

Im. del. ex VÁMOS. (DVD S150)

Edidit VÁMOS, *ArchÉrt* 127 (2002) 61 n. 181, imm. del. 47.3, 46.14.

Ab aa. 180-195 secundum editorem.

1462³

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini valde triti Drag. 27 (2,2) x (7,9) x (6,2). Intus sigillum vix legibile fortasse HABIΛIŞ F? (INVENTARIUM: IIAIIIM). Extrinsecus nota rectangularis 1,5 compluribus lineis scarifata. Fortasse tessera exsecta et posterius in medio fracta.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 23446, vetustior Al 649), ubi est in depository. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092724, 10092725. Ineditum.

Ab aa. 150-180 (cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 271), potius ad prius tempus ex forma.

1462⁴

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis cineracei fictilis (6) x (3), in latere ornamentum q.d. Rädchenverzierung, folia et rosula ex punctis composita. Extrinsecus in imo nota triangularis vel litt. Δ similis scarifata.

Repertum a. 1968 m. Maio in Óbuda, via Bécsi n. 128 in effossione, in aedibus c-d. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 68.1.367), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate incerta, fortasse saec. 2. ex ornamentis et genere vasis.

NOTAE ALIAE

1463¹

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini (10,0 x 13,5), infra labrum margo planus, infra series ovorum, infra anaglypha in emblematis rectangularibus feminae stantis et canis currentis. In facie plana quinque incisiones perpendiculares, ut notae alicuius rei vel forte numeri: *IIIII*.

Rep. a. 1995 in Óbuda. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.5393), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10050431. Ineditum.

Ab aa. 175-210 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1463²

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 31 (5,9) x (5,2), diam. labri 25. Extrinsecus nota phallica 1,6 scarifata.

Rep. a. 2000 in Óbuda, via Vályog n. 6. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2000.20.16700), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10062906.

Mentionem facit FEHÉR, *SEP* 3 (2011) 29 cum im. phot. 8.

Aetate Severorum ex vase ficto sententia D. GABLER.

1463³

tit. vasis Arretini

Frg. labri et lateris vasis Arretini 9,0 x 8,6 cum opere anaglypto. Extrinsecus nota scarifata.

Rep. a. 1882 in Óbuda, in excavatione thermarum militarium a HAMPEL. Pervenit in MNM (inv.n. MNM 118.1881.63), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. del. ex TORMA. (DVD S151)

Edidit TORMA, *ArchÉrt* NS 1883 (3) 30 n. E27, cum im. del.

Aetate incerta.

1463⁴

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 37 (2,3) x (9,5) x (8,4), diam. podii 8,6. Extrinsecus nota scarifata, fortasse araneae vel scarabaei symbolum?

Rep. a. 1942 in Óbuda, ad aditum pontis Árpád. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 21956), ubi est in depositario. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092723.

Mentionem facit FEHÉR, *SEP* 3 (2011) 29 cum im. phot. 7.

Aetate Severorum ex vase ficto sententia D. GABLER.

1463⁵

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini ignota magnitudine. Extrinsecus duae breves et per diametrum duae longiores lineae scarifatae.

Rep. in Óbuda, ad amphitheatrum. Non pervenit in museum, probabiliter periit, descripsi ex TORMA a. 2010.

Im. del. ex TORMA. (DVD S152)

Edidit K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 227 n. D13 cum im. del.

Aetate ignota.

IN TERRITORIO

BÉKÁSMEGYER (VICVS VINDONIANI) – CSILLAGHEGY (REG. III)

1464

tit. ornamenta metallica

Fibula cum capitibus cepae similibus ignota magnitudine. In altero latere arcus ornamentum, altero litterae impositae ex materia q.d. niello.

Rep. in Békásmegyer (hodie reg. III Budapestini). Pervenit in MNM (inv.n. MNM 34.1883.3), ubi omissa est. Descripsi ex prioribus a. 2010.

OCRD.

Im. non habetur.

Mentionem facit BEHRENS, in *Reinecke-Festschrift*, Mainz 1950. 11 n. 6; R. NOLL, *Germania* 30 (1952) 398; edidit E. TÓTH, *FA* 31 (1980) 144 n. 35, quorum nemo in museo repperit.

Fine saec. 3 – saec. 4.

1465

tit. operis latericii

Tegula ignota magnitudine, cum sigillo ?, scarifata fuisse traditur.

Reperta a. 1931 in Csillaghegy (reg. III Budapestini), burgo Romano. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. vetustior 1932/1/36, n.depos. 882), ubi non invenimus. Descripsi ex inventario adiutorio Z. HAVAS a. 2010.

Im. non habetur. Ineditum?

Aetate Valentiniani ex loco repertionis.

ALBERTFALVA (REG. XI) TITVLI VASORVM INTERPRETABILES

1466

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 31 (13) x ? Extrinsecus litt. cursivae scarifatae.

Rep. a. 1957 in Albertfalva, in excavatione areae 10, 48 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/60.8.163), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Amata + (?)

Im. del. ex INVENTARIO. Ineditum. (DVD S153)

Aetate incerta, fortasse saec. 2 ante 180, sed vasa Arretina hoc tempore facta non pro certo sunt ibidem reperta.

1467

tit. vasis fictilis

Frg. dolii fictilis (10) x ?, in virga pigmento rubro oblita litt. scarifatae.

Rep. a. 1952 in Albertfalva, agro incolae Kamarás in excavatione conservatoria segmenti II/d, e fossa orientali 85-135 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/57.57.94), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Avit(-) X (?)

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S154) Ineditum.

Aetate incerta, fortasse saec. 2 ex loco reperiendi.

1468

tit. vasis Arretini

Vas Arretinum Drag. 18/31 4,7 x 18,0-18,3 (diam. labri) – 9,0 (diam. podii). Ex 11 frg. recompositum et redintegratum. Intus in imo sigillum PANTAEM, extrinsecus litt. capitales inaccurate scarifatae 0,8-1,8.

Rep. a. 1949 in Albertfalva, in agro Kincses ('fossa catenae aureae'). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/56.06.640), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

Bato.

Im. phot. FEHÉR 10070219, 10070220. Ineditum.

Sigillum figuli non identificabilis.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER; cca. medio vel posteriore parte ad 180, ex vasibus Romogilli et Patri[cii] ibidem repertis (cf. GABLER–MÁRTON, *Circulation* nn. 529, 457).

1469

tit. vasis fictilis

Frg. operculi fictilis cineracei aliquantum fusci (6,7) x ? ruditer facti, litt. scarifatae.

Rep. a. 1951 in Albertfalva, in excavatione fossae V/25, stratorum 4-10. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/53.01.84), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

[B]rogio.

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S155) Ineditum.

Probabiliter saec. 2 ex loco reperiendi.

1470

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis colore argillaceo (4,9) x (12,2), extrinsecus litt. cursivae 0,8-1,4 profunde scarifatae; una cum frgg. labri eiusdem vel similis vasis, infra labrum ornamento ^^ ornat.

Rep. a. 1959 d. 15 Aprilis in Albertfalva, excavatione fossae α₅, 145-185 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/61.01.100), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[C]rescenti

++R+[- -]

Im. phot. FEHÉR 10062913. Ineditum.

2 litt. 1 S, C vel G; litt. 4 A vel M.

Cca. saec. 1 posteriore – 2 priore parte ex vasibus Celticis ibidem repertis.

1471

tit. vasis Arretini

Tria frgg. vasis Arretini Drag. 18/31 recomposita, 4,9 x 18,2 (diam. labri) – 9,2 (diam. podii).
Intus sigillum BORILLI OFFIC, extrinsecus litt. non cursivae 1,1-1,9 scarifatae.

Repertum in Albertfalva, excavatione partis occidentalis vici, e terra planata habitationis infossae 169/b. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2004.12.80), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Εὐτύ(χης?)

Im. phot. FEHÉR 10101811, 10101814.

Edidit GABLER, *BR* 40 (2006) 74/75, n. 40, cum im. del. 91.1.Ab aa. 140-175 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 238).**1472**

tit. vasis fictilis

Ansa situlae fictilis cineracei (18,5) x (8,5) x (7,4). Per longitudinem notae scarifatae, primae fortasse numeri, cruces duae, in fine litt. valde inaccurate scarifatae cca 2,8, prope capitales.

Rep. a. 1949 in Albertfalva, agro incolae Kamarás in excavatione conservatoria e fossa n. 11. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/57.51.178), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

|| † (vac.) † *Flâv(i?)*.

Im. phot. FEHÉR 10070216. Ineditum.

Cca. saec. 2 usque ad duas partes ex vasibus ibidem repertis.

1473

tit. amphorae

Frg. colli amphorae (10,1) x ? Extrinsecus litt. scarifatae.

Rep. a. 1951 in Albertfalva, cum tubi stabuli suilli ponerentur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/54.03.45 falsus). Identificare nequii, sub hoc inv.n. invenitur mortarium non inscriptum. Descripsi ex inventario a. 2010.

Fl(avi) Primi PAP

Im. non habetur. Ineditum.

Fl(avius) Primi (filius) Pap[us] INVENTARIUM, sine dubio erratice, restitui non potest.

Aetate incerta, prope reperta est habitatio saec. 1, utique non prius aetate Flaviorum ex nomine.

1474

tit. mortarii fictilis

Frg. labri mortarii fictilis colore argillaceo (12,9) x (5,5). Litt. cursivae 0,8-1,1 a.e. scarifatae. Rep. a. 1958 d. 30 Octobris in Albertfalva, in excavatione segmenti D5, 105-120 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/60.25.122), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Geme[ll- - -].

Im. phot. FEHÉR 10062915. Ineditum.

Saec. 2, potius priore parte ex forma et ex vasibus una repertis.

1475

tit. vasis Arretini

Frg. imi et lateris vasis Arretini Drag. 37 (3,8) x (12,0) x (11,6), diam. podii 9,6, cum opere anaglypto. Extrinsecus in imo litt. cursivae 0,5-0,8 a.e. tenuiter scarifatae, de quibus incrustatio partim detrita est, et in usu laesionibus libratis mixtae sunt.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.9481), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

+ +[- - -]
Ialli [- - -]
IIIP f(ecit?).

Im. phot. FEHÉR 10092757, 10092758. Ineditum.

1 hastae perpendiculares manent.

Ab aa. 140-170 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1476

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis colore latericio (5,7) x (3,6), pigmento fusco illitum. Extrinsecus litt. scarifatae.

Rep. a. 1959 in Albertfalva, excavatione areae VI, fossae iuxta transformatorem electricum, 85-95 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/65.13.06), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Ianu[ari- - -].

Im. non habetur. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex Arretinis ibidem repertis.

1477

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis tenuis diam. 4,3, incrustatione cineracea. Extrinsecus litt. cursivae scarifatae.

Rep. a. 1950 in Albertfalva, excavatione loci q.d. III/E. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/55.12.40), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Latici. (?)

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S156) Ineditum.

Nomen Laticus/Laticius rarissimum, fortasse Celticum (sc. Laticcus, cf. LŐRINCZ, *OPEL* III 20), sed etymologia adhuc non est data; ut gentilicium, cf. SOLIN–SALOMIES, *Repertorium* 102.

Fine saec. 1 – saec. 2 ad duas partes ex Arretinis ibidem repertis.

1478

tit. vasis fictilis

Frg. patinae fictilis flavi (10,7) x (7,9) lineis parallelis ornati, litt. cursivis similes scarifatae in zonam pigmenti rutili (metiri non possumus).

Rep. a. 1949 in Albertfalva, ad officinam aquariam, excavatione fossae II cavi 7. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/56.06.72), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Murcius Capi[to?].

Im. phot. Fehér 10070210. Ineditum.

Ad nomen cf. LŐRINCZ, *OPEL* III 90, ex Norico notum; vel male scriptum pro *Marcius*.

Ab aa. 180 – prima tertia parte saec. 3 ex Arretinis (figuli Martini) una repertis.

1479

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 31 (4,8) x ? Extrinsecus litt. scarifatae.

Rep. a. 1949 in Albertfalva, in agro incolae Kincses ('fossa catenae aureae'). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/56.06.648), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Qua[- -]

Im. non habetur. Ineditum.

Cca. medio vel posteriore parte saec. 2 ad 180 ex vasibus Arretinis Romogilli et Patri[cii] ibidem repertis (cf. GABLER–MÁRTON, *Circulation* nn. 529, 457).

1480

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini (3,2) x (1,6). Pars litt. vel crucis scarifata.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.7420), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Y+[- -]

Im. phot. FEHÉR 10092749. Ineditum.

Probabiliter nomen, legendum *Va[- -]*, *Uṛ[- -]*, *Uṛṃ[- -]*?

Aetate Traiani–Hadriani, ex sententia P. VÁMOS.

1481

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,1) x (9,5), diam. podii 3,0. Intus sigillum COC[CI]L M[- -] extrinsecus litt. scarifatae.

Rep. a. 1947 in Albertfalva, in excavatione aedificii n. 2 cubiculi n. 4. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/1947.II.2[2T]), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Vâl(e- -)

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S157)

Edidit T. NAGY, *AntHung* 2 (1948) 97, de titulo nil mentionis faciens.

Ab aa. 140-190 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 245).

1482

tit. vasis Arretini

Vas Arretinum ex 12 frg. recompositum, redintegratum Drag. 18/31R 7,0 x 24,6 (diam. labri) – 10,6 (diam. podii). Intus sigillum FLORENTINVS FE, extrinsecus in latere litt. 0,35 cursivae scarifatae.

Rep. a. 1971 d. 3 Septembris in Albertfalva, in excavatione segmenti 2, ex strato mixto 60-80 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/72.1.76), ubi est in depository. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

Val(e- -).

Im. phot. FEHÉR 10072810, 10072811, 10072812. Ineditum.

Ab aa. 170-210 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Galliai-germaniai* 251).

1483

tit. vasis fictilis

Frg. urcei fictilis (9,7) x (10,7) colore argillaceo. Litt. cursivae 0,4-0,6 scarifatae, posterius linea transductae.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.3212), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Valente vel *Valenti[s]*

Im. phot. FEHÉR 10092739, 10092740. Ineditum.

Ab aetate Domitiani ad Antonini, ex vasibus Arretinis ibidem repertis.

1484

tit. vasis fictilis

Duo frgg. cohaerentia imi vasis fictilis colore latericio (5,1) x (3,3), pigmento rubro illiti (Arretina imitantis). Litt. 1,4-0,7 cursivae scarifatae, directio legendi non clare liquet.

Rep. a. 1958 in Albertfalva, in excavatione areae II, 80-100 in imo. Pervenire in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/62.2.80), ubi sunt in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

[- -]daes vel *[- -?]suu[s][- -]*.

Im. phot. FEHÉR 10062905. Ineditum.

Aetate incerta, fortasse priore parte saec. 2 ex loco reperiendi.

1485

tit. instrumenti domestici (vasis)

Frg. imi vasis Arretini (2,0) x (6,5) x (4,3). In latere iuxta podium litt. cursivae scarifatae (metiri non possumus).

Rep. a. 1957 in Albertfalva, in excavatione areae 10, 80-90 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/60.8.200), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]ens. (?)

Im. phot. FEHÉR 10100113. Ineditum.

Vel capite prone: [- - -]SN++[- - -] (?) formae litt. S melius convenit, sed sensum non dat.

Aetate Severorum ex sententia D. GABLER.

1486

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis argillaceo colore (6,3) x (8,8), extrinsecus litt. cursivae cca. 2,3 scarifatae.

Repertum a. 1994 in Albertfalva, inter vias Hunyadi J. et Szerémi, in excavatione vici e strato mixto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.1.1463 [?]), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex prioribus a. 2010.

[- - -]inu[s] (?)

Im. del. ex SZIRMAI (DVD S158)

Edidit SZIRMAI, *BR* 33 (1999) 181 cum im. del. 42.5.

Aetate Flaviorum – initio saec. 2 ex loco reperiendi et vasibus ibidem repertis.

1487

tit. vasis Arretini

Frgg. cohaerentia imi vasis Arretini Drag. 37 (2,1) x (7,1) x (6,6), diam. imus 9,6. Extrinsecus litt. cursivae 0,7-1,3 scarifatae.

Rep. a. 1951 in Albertfalva, excavatione fossae habitationis V/1, strati 8. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/54.02.382), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]lariûs.

Im. phot. FEHÉR 10100823. Ineditum.

Aur<e>l INVENTARIUM.

Ab aetate Antoninorum sententia D. GABLER.

1488

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (6,5) x (3,5), extrinsecus litt. cursivis similes scarifatae.

Rep. a. 1967 in Albertfalva, excavatione areae VIIIi 80-105 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/67.50.17), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

[- - -]llus.

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S159) Ineditum.

Aetate incerta.

1489

tit. vasis fictilis

Frg. paterae fictilis colore argillaceo 10 x 6, intus et extrinsecus pigmento rubro illitum, labro intro ducto. Extrinsecus sub virga pigmenti litt. partim cursivae cca. 1,0-2,2 scarifatae.

Rep. a. 1977 (ex INVENTARIO) vel a. 1975 (auctore SZIRMAI) in Albertfalva, via Hunyadi n. 18 in effossione, segmento 9/a, 50/70 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 84.4.598), ubi frustra quaesivimus. Descripsi e prioribus a. 2010.

[- - -]ntinus vel [- - -]ntines (!)

Im. phot. ex SZIRMAI. (DVD S160)

Edidit K. SZIRMAI, *BR* 30 (1993) 93/94 cum im. del. 28.2.

[- - -]NTINIIS SZIRMAI.

Cca. aa. 100-160 ex vasibus Arretinis una repertis secundum editricem.

1490

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis colore argillaceo (7,2) x (4,6). Litt. cursivae 1,5 profunde incisae.

Rep. a. 1990 in Albertfalva in effossione inter vias Hunyadi János – Ártér, in furno. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 91.7.776), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

[- - -]rus.

Im. phot. Fehér 09112527. Ineditum.

Fine saec. 1 – priore parte saec. 2, ex 1531 eodem loco reperto.

1491

tit. vasis fictilis

Septem frgg. vasis fictilis cineracei, cca. 20 (diam. labri) – 9 (diam. podii), valde trita. Intus in imo ornamentum circulare q.d. Rädchenverzierung, extrinsecus litt. 1,2 scarifatae.

Rep. a. 1949 in Albertfalva, ad officinam aquariam, excavatione fossae I cavi 4. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/56.06.28), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]sa.

Im. phot. FEHÉR 10070212. Ineditum.

Ab aa. 180 – prima tertia parte saec. 3 ex Arretinis (figuli Martini) una repertis.

1492

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis colore argillaceo, extrinsecus virgis rutilis pictum, (4,8) x (6,9), litt. partim cursivae 1,2-1,8 scarifatae.

Rep. a. 1977 in Albertfalva, via Hunyadi n. 18 in effossione, in fossa restis electricae a via caementi glareosi occidentali ad orientem versus. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 84.4.712), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] + SV+E+[- - -]

Fuit fere [- - -] ζ *suf(f)er* [- - -?] vel [- - -] ζ *suk(k)ed* [- - -] (!).

Im. phot. FEHÉR 10100114/10100115.

Edidit K. SZIRMAI, *BR* 30 (1993) 94, 96 nota 58, im. del. Fig. 28.3 (non interpretans).

Cca. aa. 100-160 ex loco reperiendi secundum editricem.

1493

tit. vasis fictilis

Frg. vasis fictilis argillaceo colore (6,1) x (12,5), extrinsecus litt. cursivae vix legibiles cca. 3,0-3,3 scarifatae.

Repertum a. 1994 in Albertfalva, inter vias Hunyadi J. et Szerémi, in excavatione vici e strato mixto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.1.1402 [?]), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex prioribus a. 2010.

[- - -] $\gamma\epsilon\eta\acute{\upsilon}\rho\iota$ [- - -] (?)

Im. del. ex SZIRMAI (DVD S161)

Edidit SZIRMAI, *BR* 33 (1999) 181 cum im. del. 42.1.

Aetate Flaviorum – initio saec. 2 ex loco reperiendi et vasibus ibidem repertis.

1494

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis cineracei (8,5) x (6,5). Infra labrum circulus tribus lineis libratis et duabus diagonalibus in complures areas divisa, quasi ut mundi regiones, in quattuor regionibus separatim litt. singulae non cursivae 0,8-1,0 incisae, nonnullae areae interiacentes et area ima vacat.

Rep. a. 1949 in Albertfalva, agro incolae Kamarás in excavatione conservatoria e fossa n. 11. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/57.51.183), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

$A \parallel B \parallel C \parallel D \parallel$ (vac.)

Im. phot. FEHÉR 10100106, 10100107. Ineditum.

Ludi cuiusdam tabula aut ex intento magico inscarifata videtur. Litt. a sinistro prorsus solis cursum sequendo leguntur, fortasse *A* orientem designat?

Cca. saec. 2 ad duas partes ex vasibus ibidem repertis.

1495

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis colore argillaceo (2,6) x ?, pigmento russo illiti. Intus in tabula scarifata (mensuris ignotis) litt. cursivae.

Rep. a. 1951 in Albertfalva, cum tubi stabuli suilli ponerentur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. falsus AM Alb/54.03.46). Identificare nequii, sub hoc inv.n. habetur frg. vasis Arretina imitantis rutili non inscriptum. Descripsi ex inventario a. 2010.

ABCD

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate incerta, prope reperta est habitatio saec. 1, utique non prius aetate Flaviorum ex nomine.

NOTAE NVMERORVM

1496

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini (4) x (3,6). Extrinsecus notae numeri scarifatae.

Rep. a. 1949 in Albertfalva, ad officinam aquariam, excavatione fossae II cavi 7. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/56.06.232), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

XLV

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S162) Ineditum.

Fine saec. 2 – initio saec. 3 ex Arretinis figuli Martini una repertis. (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 262).

1497

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (5,8) x (3,6). Extrinsecus notae 1,7-2,0 scarifatae circa medium vasculum, fortasse numeri neglegenter facti, super vestigiis prius tenuissime incisae crucis.

Rep. a. 1951 in Albertfalva, in excavatione fossae habitationis V/1, stratorum 3/4. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/54.02.343), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]XIII[- - -] (?)

Im. phot. FEHÉR 10100819. Ineditum.

Ab aa. 150-175 ex vase Arretino AVENTINI M ibidem reperto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 235).

1498

tit. vasis fictilis

Frg. labri patinae colore latericio (9,4) x (7,2). Intus notae numeri 2,2-3,6 scarifatae.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.11795), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

XII

Im. phot. FEHÉR 10092766. Ineditum.

Aetate Domitiani–Hadriani ex vase Arretino una reperto sententia P. VÁMOS.

1499

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis rudis cineracei (3,9) x (6,1). Notae scarifatae.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.12461), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

III

Im. phot. FEHÉR 10092733. Ineditum.

Cca. ab aa. 80-160 ex vasibus Arretinis una repertis sententia P. VÁMOS.

NON INTERPRETABILES

1500

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis (tripodis?) cineracei (3,8) x 8 (diam. podii), extrinsecus litt. una scarifata.

Rep. autumn a. 1961 in Albertfalva, excavatione areae II, segmenti V 0-20 in imo.

Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/67.24.3), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

A

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate ignota.

1501

tit. vasis fictilis

Frg. mortarii fictilis colore argillaceo (6,2) x (3,7), extrinsecus litt. scarifatae.

Rep. a. 1963 in Albertfalva, excavatione areae I, segmenti A 125-140 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/67.36.53), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

AC[- - -]

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate incerta.

1502

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis argillaceo colore (2,8) x (4,3), extrinsecus litt. cursivae cca. 2,0 scarifatae.

Repertum a. 1994 in Albertfalva, inter vias Hunyadi J. et Szerémi, in excavatione vici e strato mixto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.1.1489 [?]), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex prioribus a. 2010.

[- - -]AN+[- - -] vel [- - -]+NV[- - -] (?)

Im. del. ex SZIRMAI (DVD S163)

Edidit SZIRMAI, *BR* 33 (1999) 181 cum im. del. 42.7.

Aetate Flaviorum – initio saec. 2 ex loco reperiendi et vasibus ibidem repertis.

1503

tit. vasis fictilis

Frg. urcei fictilis colore argillaceo (8,8) x (6,4). Litt. cursiva 2,4 scarifata cum vestigio alterius.

Rep. a. 1959 d. 15 Aprilis in Albertfalva in excavatione areae β 120-135 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/61.01.765), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]B+[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10062911. Ineditum.

Ibid. rep. frg. inv.n. AM Alb/61.01.764 (17,4) x (7,8) modo incisiones fortuito factas || continet.

Fine saec. 1 – init. saec. 2 ex vasibus una repertis.

1504

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Italici (5,8) x (4,2). Intus scarificationes non consulto factae, extrinsecus litt. cursivae 0,6-1,7 scarifatae.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.3372), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]+C SES.

Im. phot. FEHÉR 10092741. Ineditum.

Litt. 1 hasta perpendicularis.

Ab aetate Domitiani–Traiani ex vase ficto sententia D. GABLER.

1505

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini fortasse Italici (2,2) x (5,4) x (4,4). Litt. una cursiva scarifata (metiri non possumus).

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.9164), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

D[- - -] (?)

Im. phot. FEHÉR 10092756. Ineditum.

Ab aetate Domitiani–Traiani ex vase ficto sententia D. GABLER.

1506

tit. vasis fictilis

Frg. lateris urcei fictilis rudis colore latericio (8,3) x (8,8). Supra ornamentum lineare litt. cursivis similes cca. 4,0 scarifatae.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.11746), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- -]IN[- -]

Im. phot. FEHÉR 10092772. Ineditum.

Aetate Domitiani–Hadriani ex vase Arretino una reperto sententia P. VÁMOS.

1507

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini (5) x (4,2), extrinsecus litt. scarifatae.

Rep. a. 1952 in Albertfalva, in excavatione figlinae q.d. Hilari, faciei orientalis, strati glareosi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/54.04.646), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

IEC

Im. non habetur. Ineditum.

Fine saec. 1 – saec. 2 ex usu figlinae, potissime cca. medium saec. 2 ex strato reperiendi.

1508

tit. vasis Arretini

Vas Arretinum Drag. 27 4,6 x 9,8 (diam. labri) – 3,9 (diam. podii). Extrinsecus in imo litt. una cursiva a.e. scarifata.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.11340), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

M

Im. phot. FEHÉR 10092761. Ineditum.

A saec. 2 ante 160 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1509

tit. vasis fictilis

Frg. vasis, litt. scarifatae.

Rep. a. 1975 in Albertfalva, parte septentrionali vici in excavatione (segm. 9). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. falso scribitur 84.4.281, sub hoc inv.n. habetur frg. vasis non inscripti), ubi identificare non potui. Descripsi ex prioribus a. 2010.

[- -]MA[- -] (?)

Im. phot. ex SZIRMAI. (DVD S164)

Edidit K. SZIRMAI, *BR* 30 (1993) 96 nota 58, cum im. del. 28.4.

Aetate Flaviorum ex loco repertionis.

1510

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis (1,7) x (4,7) x (4,5) colore cineraceo. Intus ornamentum q.d. Rädchenverzierung, extrinsecus litt. 1,2 bis scarifatae, alia supra aliam, capitales sed vix legibiles.

Rep. a. 1950 in Albertfalva, excavatione fossae habitationis III/10. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/55.15.22), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Prior: [- - -] *M(?)CÇ* [- - -]
Posterior: [- - -] *Á(?)X PĀ* [- - -]

Im. phot. FEHÉR 10072808. Ineditum.
 Tit. posterior fuit fortasse fere [*p*] *áx pā*[*x*] ?
 Aetate incerta, probabilissime saec. 1-2.

1511

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini (1,6) x (2,1). Extrinsecus litt. 0,7 scarifata.
 Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.7307), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] *N* [- - -]

Im. phot. FEHÉR 10092745. Ineditum.
 A saec. 2 (non prius a. 160) – parte priore saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1512

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis argillaceo colore (9,8) x (9,0), extrinsecus litt. cursivae 1,0-2,0 scarifatae.
 Repertum a. 1994 in Albertfalva, inter vias Hunyadi J. et Szerémi, in excavatione vici e strato mixto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.1.1460 [?]), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex prioribus a. 2010.

OIS[- - -] (?) vel [- - -] *SIO* (?)

Im. del. ex SZIRMAI. (DVD S165)
 Edidit SZIRMAI, *BR* 33 (1999) 181 cum im. del. 42.4.
 Aetate Flaviorum – initio saec. 2 ex loco reperiendi et vasibus ibidem repertis.

1513

tit. vasis fictilis

Frg. vasis Arretini (2,2) x (2,2). Intus litt. rudis scarifata.
 Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.9925), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] *P* [- - -]

Im. phot. FEHÉR 10092751. Ineditum.
 Cca. ab aa. 80-140 ex vasibus Arretinis una repertis sententia P. VÁMOS.

1514

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,6) x (9,8) x (6,7), diam. podii 8,2. Intus sigillum [A]VITVS cum S retrorsum currenti, extrinsecus litt. capitales valde inaccurate scarifatae 3,0. Rep. in Albertfalva loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. Alb/56.06.?), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] + R

Im. phot. FEHÉR 10070223, 10070224. Ineditum.

Litt. 1 hasta perpendicularis, forte I.

Ab aa. 120-150 (cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 83).

1515

tit. vasis Arretini

Frg. labri vasis Arretini Drag. 18/31 (3,4) x (6,2), diam. labri cca. 20. Litt. 0,5-0,8 manu valde inhabili scarifatae, fortasse cursivae, vix legibiles (titulus capite pronus videtur).

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.12772), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] + RI + A.

Im. phot. FEHÉR 10092732. Ineditum.

Litt. I Q, Ç, Ğ?; litt. 4 L vel forte C angulosa?

Ab aetate Hadriani–Antonini ex vase ficto sententia D. GABLER.

1516

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32? (2,0) x (1,7). Extrinsecus litt. (non cursivae?) 0,9 scarifatae.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.4494), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] RP + [- - -]

Im. phot. FEHÉR 10092744. Ineditum.

Litt. 3 hasta perpendicularis.

Ab aetate Severorum ex vase ficto sententia D. GABLER.

1517

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis Arretina imitantis (3,4) x (2,0) pigmento rubro picti. Extrinsecus litt. 1,1 scarifata.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.11730), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] T [- - -] (?)

Im. phot. FEHÉR 10092752. Ineditum.

Fine saec. 1 – parte priore saec. 2 ex loco reperiendi.

1518

tit. vasis fictilis

Frg. labri et lateris paterae imae fictilis (8) x (7,5) pigmento cineraceo illitum, tritum, ex duobus frgg. recompositum, litt. scarifatae.

Rep. a. 1977 in Albertfalva, via Hunyadi n. 18, in effossione, segmento 5 ad aquilonem, vix sub faciem humi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 84.4.484), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

TVI

Im. non habetur.

Ineditum. Mentionem facit SZIRMAI, *BR* 30 (1993) 92 cum im. del. 17.5, sed ibi litt. non videntur.

Fine saec. 1 – parte priore saec. 2 ex genere vasis.

1519

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis rudis colore fusco rubenti (3,4) x (4,5). Extrinsecus litt. 1,4 scarifata.

Rep. a. 2006 d. 30 Novembris in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 in excavatione loci q.d. n. 106. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.14330), ubi est in depositorio.

Repperi adiutorio N. VARGA, vidi et descripsi a. 2007.

[- - -]V[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10102204. Ineditum.

Ab aetate Hadriani–Antonini ex vasibus Arretinis una repertis sententia P. VÁMOS.

1520

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (5,5) x (2,6). Intus compluries fortuito scarifata, extrinsecus litt. cursivae 1,2 profunde scarifatae.

Rep. a. 1957 d. 11 Septembris in Albertfalva, in excavatione areae 7 segmenti X 40-45 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 60.8.182), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]VNNV[- - -] vel forte *[- - -]ANNA[- - -] (?)*

Im. phot. FEHÉR 10062910. Ineditum.

Cca. ab aa. 155-188 ex vase Arretino GIPPI M una reperto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 254/255).

1521

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 18/31 (2,8) x (7,4) x (7,1), diam. podii 11,0. Intus sigillum [CO]BNER[TI] M, extrinsecus litt. capitales 1,8-2,1 manu inhabili scarifatae.

Rep. a. 1957 in Albertfalva, in excavatione regionis I, fossae F, 120-140 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/59.1.519), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -?] + VS

Im. phot. FEHÉR 10100108, 10100109. Ineditum.

Ab aa. 140-190 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 244).

1522

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis colore argillaceo (6,4) x (7,0). Litt. Graecae cursivae incisae.

Rep. a. 1960 in Albertfalva, excavatione areae III, segmenti II/17 iuxta murum 50-70 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/66.48.82), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

[- -] YTTXAKΣ

[- - -] ONTE[- - -]

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S166) Ineditum.

Litt. probabiliter impropere descriptae, restitui non possunt.

Aetate incerta, forte parte posteriore saec. 2 – saec. 3 ex usu linguae Graecae?

1523

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis colore argillaceo (mensuris ignotis) extrinsecus luto rutilo illitum. Litterae scarifatae esse traduntur.

Rep. autumnus a. 1961 in Albertfalva, excavatione areae III, segmenti XI 140-165 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/67.16.38), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

++ + +

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S167) Ineditum.

Litt. 1-2 forte *IN*? Necnon et imitatio scribendi fuisse potest.

Ab aa. cca. 120-160 ex vasibus figuli MVSICI M ibidem repertis (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 267).

1524

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis colore latericio (5,0) x (2,8). Tres hastae litt. non identificabilium profunde scarifatae.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.4513), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

+++

Im. phot. FEHÉR 10092753. Ineditum.

A fine saec. 1 – ad duas partes saec. 2 ex vasibus Arretinis una repertis sententia P. VÁMOS.

1525

tit. vasis fictilis

Frgg. duo labri et lateris dolii fictilis (4,5) x ?, cum titulo scarifato.

Rep. a. 1952 in Albertfalva, in excavatione faciei II/b. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/57.57.122), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate incerta, fortasse saec. 2 ex loco reperiendi.

IMITATIO SCRIBENDI

1526

tit. vasis Arretini

Frg. (forte tessera exsecta?) imi vasis Arretini Drag. 33? (1,8) x 5,0 (diam. podii). Intus sigillum OUTFLE, extrinsecus lineae compluries alia supra aliam scarifatae, probabiliter imitatio scribendi.

Rep. a. 1957 in Albertfalva, in excavatione regionis I, segmenti 4/A, 135-160 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/59.1.239), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10100111, 10100112. Ineditum.

Ab aa. 80-120 ex vase ficto (cf. GABLER-MÁRTON, *Circulation* n. 566).

1527

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis cineracei (7,1) x (7,8). Extrinsecus imitatio scribendi vel forte litt. cursivae cca 2,0-3,0 valde inhabili manu ductae.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.6448), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092768. Ineditum.

Si litt. videre velis, legendum fere [- -]VSE.

Saec. 2 – priore parte saec. 3 ex vasibus Arretinis una repertis sententia P. VÁMOS.

FORMAE ET SIGILLA FIGVLORVM, TITVLI IMPRESSI VASIBVS

1528

tit. formae fictilis

Discus fictilis flavus (forma crustuli) diam. 8,0 x 1,4. In facie Victoria ante tropaeum, ante quam barbarus genibus nixus. A tergo litt. scarifatae.

Rep. a. 1951 in Albertfalva in excavatione figlinae. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. falsus AM Alb/54.04.140). Identificare nequii, sub hoc n. habentur frgg. trium vasorum Arretinorum non inscripta. Descripsi ex inventario a. 2010.

Iuli Hilari forma.

Im. non habetur.

Ineditum, mentionem facit FEHÉR, *SEP* 3 (2011) 24 12.

Alterum exemplum formae sine titulo rep. ibidem (inv.n. Alb/63.53.01), ineditum.

Figlina ex nummo ibi reperto videtur aetate Vespasiani condita esse, sed satis longe, utique ad finem saec. 2 in usu fuisse ex Arretinis ibi repertis cum sigillis IVVENIS F et imprimis BELSVS retrorsum currenti (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 256/257, 236/238). Incertum, quando ex hac aetate Iulius Hilarus ibi operatus sit, si inde ipse aut filius Aquincum migraverit (cf. 1245), probabilissime aetate Domitiani–Traiani (ex imagine disci), sin autem, quod minus veri simile videtur, Aquinco in vicum Albertfalva, potissime aetate Marci.

1529

tit. mortariorum fictilium

Sigilla impressa mortariis fictilibus **a** 1,4 x 6,8, litt. capitales 0,9; **b** 1,5 x 6,0, litt. capitales (partim cursivis similes) retrorsum currentes 0,5.

Inveniuntur in eodem mortario fictili 12 x 48 (diam.) x 52. Rep. in Albertfalva loco propius ignoto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi est in depositario. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.

a *Leg(io) II, VII+*

b *Marcius*
Adiuto[r].

Im. phot. FEHÉR 10070227, 100702228, 10070229. Ineditum.

Forte eiusdem artificis sigillum mutilatum rep. ibid. (inv.n. AM 95.1.1434) cum textu MA+[- - -], necnon rep. a. 1959 in Albertfalva, in excavatione areae II (AM Alb/62.04.19) quod legitur falso NM[- - -] (?), ceteras possibilitates vide 1530.

Saec. 2-3 e legione.

1530

tit. vasorum fictilium

Sigillum impressum vasibus fictilibus (0,7) x (2,1) litt. cursivis similibus prorsum ductis.

Invenitur hoc in exemplari: frg. vasis fictilis cineracei (4,5) x (8,7). Repertum a. 1994 in Albertfalva, inter vias Hunyadi J. et Szerémi, in excavatione vici supra viam stratam. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.1.1451), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex prioribus a. 2010.

Mariñus (?) vel *Mart[i]a/[i]s* (?)

Im. del. ex SZIRMAI. (DVD S168)

Edidit SZIRMAI, *BR* 33 (1999) 170 cum im. del. 34.2.

Artificis nomen hoc loco degentis esse videtur, ceterum ignotum, sed cf. 1309.

Forte eiusdem artificis sigillum mutilatum rep. ibid. (inv.n. AM 95.1.1434) cum textu MA+[- - -], necnon rep. a. 1959 in Albertfalva, in excavatione areae II (AM Alb/62.04.19) quod legitur falso NM[- - -] (?), alteram possibilitatem vide 1529.

Aetate Hadriani–Antonini ex strato, quo repertum est.

1531

tit. vasorum fictilium

Sigillum impressum vasibus fictilibus 1,5 x (4,8), litt. actuariis 0,65-0,9 prorsum ductis.

Invenitur in vase fictili cineraceo flaventi (4,4) x (19) x (17,4) e 7 frgg. recomposito et redintegrato, intus in medio ornamentum circulare q.d. Rädchenverzierung.

Rep. a. 1990 in Albertfalva, ubi viae Hunyadi János et Ártér conveniunt, in effossione furni. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 91.7.758), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

[R]espectus f(ecit).

Im. phot. FEHÉR 10041406. Ineditum.

Similis impressionis ex Szilasbalhás progressae (VLDM inv.n. 55.212.13) mentionem facit L. NAGY, *Budapest története* 258 et Á. KISS, *ArchÉrt* 84 (1957) 45, in Óbuda PÓCZY, *ArchÉrt* 79 (1952) 103 et Sz. PÓCZY, *AAH* 7 (1956) 132 (unde identificari nequit), inde MARÓTI, *StudCom* 21 (1991) 391 n. C et complures alii.

Hoc genus vasis pro certo in Pannonia Inferiore fingeatur, de artifice autem minima sciuntur adhuc, officinam et sigilli exemplum non novimus.

Fine saec. 1 – priore parte saec. 2 ex arte figuli, quae simillima est Resati.

1532

tit. vasorum fictilium

Sigillum impressum vasibus fictilibus 0,8 x (1,5) litt. cursivis similibus prorsum ductis.

Invenitur hoc in exemplari: frg. vasis fictilis cineracei (2,7) x (3,4). Repertum a. 1994 in Albertfalva, inter vias Hunyadi J. et Szerémi, in excavatione vici e strato mixto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.1.1433), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex prioribus a. 2010.

[- - -]sius.

Im. del. ex SZIRMAI. (DVD S169)

Edidit SZIRMAI, *BR* 33 (1999) 170 cum im. del. 34.6.

Artificis nomen hoc loco degentis esse videtur, ceterum e Pannonia ignotum.

FINÁLY, *BR* 9 (1906) 101 n. 191 mentionem facit sigilli [- - -]sius f(ecit) vasorum Arretina imitantium (inv.n. AM vetustior 202 et forte 196, identificare nequii), quod ni noti figuli nomen falsificat, fortasse huic convenit (aut vide **1303**, **1318**).

Fine saec. 1 – parte priore saec. 3 ex arte figuli.

ad 1314

Impressiones sigilli repertae sunt et in Albertfalva:

a-b propius ignota, MARÓTI n. 35; inv.n. AM Alb/61.01.1071, 95.1.1416, 95.1.1429, 95.1.1445, Alb/48.7.561, Alb/58.3.14; **d** Alb/55.02.31, Alb/57.57.243, Alb/57.60.133, 95.1.1478. Im. del. ex SZIRMAI. (DVD S170)

d¹ Impressio sigilli 0,9 x 2,7 litt. retrorsum currentibus cursivis 0,3-0,55:

Resatus.

Rep. a. 1960 d. 20 Septembris in Albertfalva, in excavatione areae 3, segmenti II/1, 60 in imo. Inv.n. AM Alb/67.29.44. Im. phot. FEHÉR 10062918.

e Alb/58.3.5;

et in Budafok (**f** pervenit in Museum Aquincense, inv.n. 1930/24.2, MARÓTI n. 36).

Mentionem facit L. NAGY, in *Budapest története* I, 1942, 257 nota 99; PÓCZY, *ArchÉrt* 79 (1952) 103 citans sententiam T. NAGY; MARÓTI, *StudCom* 21 (1991) 386, nn. 35-36 ex ms. L. NAGY; **d** SZIRMAI, *BR* 33 (1999) 170 cum im. 34.1. Inedita.

ad 1310

Impressiones sigilli repertae sunt et in Albertfalva:

a-c probabiliter inv.n. AM Alb/67.46.46 in mortario, legitur [- - -] *ximi* [- - -] (?);

d inv.n. AM 84.4.155 in lucerna unius rostri, legitur *Maxi(mini)*. Im. phot. ex Szirmai. (DVD S171)

Ad sigilla figuli vel potius domus figlinariae Maximini vide **1279**. Impressiones in Albertfalva repertae videntur priores quam Aquinci (probabiliter parte priore saec. 2), ideoque inde officinam Aquinci migratam censere possumus; ceterum differt, quod Aquinci iam lucernas nomine non signavit, quantum ex formis videtur.

TITVLI VARII METALLICI

1533

tit. ornamenti metallici

Quinta ornamenta aenea circularia diam. 4,0 (**a-b**), 3,6 (**c-d**), 2,4 (**e**), partim fragmentaria (**b, d, e**), a tergo cum clavis ferruminatis 0,55. In facie **a** litt. capitales cum syrripsibus, punctis incussae 0,55 (v. 1), 0,35-0,5 (v. 2), 0,5-0,65 (v. 3); **b-e** non ornatae.

Rep. 1954 in Albertfalva (**a** d. 6 Septembris, **b** d. 1 Augusti, **c** d. 31 Augusti, **d** d. 26 Augusti), in excavatione diversis locis, sc. in aedificio 5, fossa A, segmento 1. Pervenire in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/60.1.9), ubi sunt in depositoryo. Vidi et descripsi a. 2010.

⌋ (*hastata posterior*)
> (*centuria*) *Pol(l)i*
Veri.

Im. phot. FEHÉR 10062902. Ineditum.

Ad notam centuriae cf. SPEIDEL, *ZPE* 154 (2005) 286-292.

Fine saec. 2 – saec. 3 ex loco repertionis.

1534

tit. instrumenti plumbei

Lamella plumbea rectangularis 1,8 x 5,8. In margine litt. scarifatae.

Rep. a. 1991 in Albertfalva in effossione inter vias Hunyadi János – Ártér, segmento 4/B 40-80 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 91.7.1176), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

A+

Im. non habetur. Ineditum.

+ hastae perpendicularis et in medio librata, probabiliter *E* vel *F*.

Aetate ignota.

NOTAE SCARIFATAE NON LITTERAS EXPRIMENTES: CRVCES

1. Vasa Arretina in podio scarifata

1535¹

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (5) x (1). Crux incisa.

Rep. a. 1983 in Albertfalva, via Hunyadi n. 18 in effossione conservatoria, a pariete D orientem versus. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 84.6.12), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate incerta.

1535²

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (5) x (2). Crux incisa.

Rep. a. 1975 in Albertfalva, via Hunyadi n. 18, in effossione, segmento 5 ad aquilonem, e strato mixto. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 81.6.158, ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Im. non habetur.

Mentionem facit K. SZIRMAI, *BR* 30 (1993) 89.

Ab aa. Claudii–Hadriani ex sententia effostrictis.

1535³

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (2,6) x (2,2). Extrinsecus crux 1,2 scarifata.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.4721), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092747. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1535⁴

tit. vasis Arretini

5 frgg. vasis Arretini recomposita a labro ad podium Drag. 18/31 4,5 x 8,3 (diam. podii). Extrinsecus in imo crux cum syrripsibus ornata (minus probabiliter litt. cursiva *M*) scarifata.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.10337), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092759. Ineditum.

Ab aa. 120-160 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1535⁵

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini Drag. 31 (1,8) x (2,2). Pars litt. vel crucis scarifata.

Rep. a. 2006 d. 27 Novembris in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.13002), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092731. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

2. Vasa Arretina per omne podium scarifata

1535⁶

tit. vasis Arretini

3 frgg. vasis Arretini recomposita et redintegrata Drag. 33 5,0 x 10,2 (diam. labri) – 4,4 (diam. podii). Intus sigillum CARATILI · FE, extrinsecus crux per omne podium scarifata.

Rep. a. 1957 d. 17 Septembris in Albertfalva, loco q.d. VII, 30-35 in profundo (INVENTARIUM dicit 70-110). Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/60.8.75), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10100116, 10100118. Ineditum.

Ab aa. 140-190 ex vase ficto (cf. GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* 241).

1535⁷

tit. vasis Arretini

Frg. (tessera exsecta?) imi vasis Arretini Drag. 33 (1,4) x 4,4 (diam. podii). Intus sigillum evanidum A+[..]+O, extrinsecus crux per omne podium scarifata.

Rep. a. 1949 in Albertfalva, agro incolae Kamarás in excavatione conservatoria e fossa n. 17. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/57.50.866), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10070213, 10070214. Ineditum.

Saec. 2 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1535⁸

tit. vasis Arretini

Duo frg. cohaerentia imi vasis Arretini Drag. 18/31 (5,7) x (7,1). Extrinsecus crux per omne podium scarifata.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.9117), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092763. Ineditum.

Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

3. Vasa fictilia in podio scarifata

1535⁹

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis rudis cineracei (4,0) x (4,9). Extrinsecus crux 2,3 scarifata.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.8655), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092754. Ineditum.

Aetate incerta.

1535¹⁰

tit. vasis fictilis

Frg. imi urcei fictilis rudis colore latericio (6,8) x 12,5 (diam. imus). In imo duae cruces 2,8 separatim tenuiter scarifatae.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.8874), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092765. Ineditum.

Aetate Hadriani–Antonini ex vase Arretino una reperto sententia P. VÁMOS.

1535¹¹

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis cineracei (2,7) x (1,9). Extrinsecus pars crucis scarifatae.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.11632), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092755. Ineditum.

Cca. ab aa. 80-160 ex vasibus Arretinis una repertis sententia P. VÁMOS.

4. Vasa fictilia in latere scarifata

1535¹²

tit. vasis fictilis

Frg. labri vasis fictilis cineracei mensuris ignotis. Extrinsecus crux scarifata.

Rep. a. 1948 in Albertfalva, ad villam rusticam incolae Kamarás e strato supra pavementum adustum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/1948.KT.56), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Im. non habetur. Ineditum.

Saec. 2 ad duas partes, ex vasibus Arretinis et cineraceis Pannonicis ibidem repertis.

1535¹³

tit. vasis fictilis

Frg. labri vasis fictilis (4,5) x (2,7) pigmento rubro picti. Crux per omne frg. scarifata.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.12860), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010. Im. phot. FEHÉR 10092734. Ineditum.

Cca. ab aa. 80-120 ex vase Arretino una reperto sententia P. VÁMOS.

5. Cetera

1535¹⁴

tit. vasis fictilis

Frg. operculi fictilis rudis cineracei (4,3) x (6,7) x (6,2). Iuxta manubrium crux scarifata (metiri non possumus).

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.12523), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092770. Ineditum.

Ultima tertia parte saec. 1 – prima saec. 2 ex vasibus Arretinis una repertis sententia P. VÁMOS.

1535¹⁵

tit. operis latericii

Frg. lateris? (7) x (9). Crux scarifata.

Rep. a. 1990 in Albertfalva (regione XI Budapestini) in effossione inter vias Hunyadi János – Ártér, inter segmenta 4 et 5 cum murus testificans demoliretur, 60-80 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 91.7.593), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Im. non habetur. Ineditum.

Aetate ignota.

1536

tit. mortarii fictilis

Frg. labri mortarii fictilis (6,1) x (7,2). Spica a.e. anguste, sed profunde scarifata.

Rep. a. 1958 in Albertfalva, in excavatione areae II, fossae 1K, 60-80 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/61.01.58), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10100105. Ineditum.

Aetate incerta, utique non prius saec. 2.

1537

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis cineracei-fusci (4,0) x (4,6), extrinsecus nota formae * cca. 2,5 scarifata.

Repertum a. 1994 in Albertfalva, inter vias Hunyadi J. et Szerémi, in excavatione vici e strato mixto. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.1.1387), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex prioribus a. 2010.

Im. del. ex SZIRMAI (DVD S172)

Edidit SZIRMAI, *BR* 33 (1999) 181 cum im. del. 42.6.

Aetate Flaviorum – initio saec. 2 ex loco reperiendi et vasibus ibidem repertis.

1538

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis cineracei (4,9) x (4,7). Extrinsecus cum spirali ornamento, intus notae scarifatae.

Rep. a. 1948 in Albertfalva in excavatione fossae habitaculi n. 7. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/48.7.385), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.

Im. del. ex INVENTARIO. (DVD S173) Ineditum.

Parte posteriore saec. 1 – initio saec. 2 ex genere vasis.

CAMPONA (REG. XXII)

1539

tit. vasis fictilis

Frg. imi patinae fictilis (2,2) x (4,0) x (8,5) luto nigro obducti, detritum, extrinsecus in podio litterae dure, sed negligentissime scarifatae, vix legibiles (si quidem non modo imitatio scribendi).

Rep. a. 1976 in Budatétény (regione XXII Budapestini), in Officio Plantis Topiariis et Pomis Colendis, in effossione habitationis aetatis Romanae segmento 1/A ad meridiem. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 79.7.57), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

LAN++[- - -?]

Fuit fortasse *Lanio*?

Im. phot. FEHÉR 09111137.

Edidit K. SZIRMAI, *BR* 26, 1984, 158 cum im. phot. 11, im. del. 12.

[Iu]lianus SZIRMAI. Ante litt. 1 duae incisiones lenius, probabiliter non consulto inscarifatae. Litt. ultimae duae V et supra nota quaedam curvata, vel IO et interim hasta prope recta sine causa incisa.

Fine saec. 2 – initio saec. 3 ex vase Arretino (figuli Heleni) una reperto.

GELLÉRTHEGY – TABÁN (REG. I–XI)

1540

tit. vasis fictilis

Frg. urcei rubri pigmento rubro picti ignota magnitudine. Extrinsecus litt. ruditer scarifatae. Repertum reg. I Budapestini, in suburbio Tabán, in effossione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi identificare nequii. Descripsi ex prioribus a. 2010.

[Me]rcato[r- -].

Im. phot. ex L. NAGY. (DVD S174)

Edidit L. NAGY, *BR* 13 (1943) 450 n. 9, cum im. phot. 6; citat L. NAGY, *Budapest története* I 243 cum im. phot. XLII.

Inter litt. T et O scarificationes non explicabiles vs. fortuito factae.

Initio saec. 2 ex vasibus Arretinis una repertis.

1541

tit. vasis fictilis

Frg. labri vasis fictilis cineracei (5,2) x (2,4), extrinsecus crux tenuiter scarifata, metiri non possumus.

Rep. a. 2002 d. 23 m. Aprilis sub Monte S. Gerhardi (Gellérthe gy, Blocksberg, reg. XI Budapestini), foro Gellért in nemore, in excavatione faciei 2 a monumento eorum versus, in strato mixto 40-60 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2002.1.897), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. Fehér 10060311. Ineditum.

Aetate incerta, vs. saec. 1-2 ex genere vasis.

ALIAE PARTES BVDENSES (REG. XI–XII)

1542

tit. anuli

Anulus argenteus 2,1 x 2,0 x 0,8 (diam. interior 1,75), in quo pars crassior quasi clipeus diam. 0,8 cernitur, ibi incisi tres cunei triangulum formantes cum syrripsibus, in medio litt. una 0,2.

Rep. a. 1998 in regione XII Budapestini, via Kiss J. altbgy., ex sarcophago, ubi duae personae sepultae erant. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 98.30.7), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

S

Im. phot. FEHÉR 10092431, 10092430. Ineditum.

Aetate Severi et filiorum una regnantium vel paulo post, ex nummo in funus dato.

IN BARBARICO

1543

tit. galeae

Galea ferrea lamina argentea deaurata obducta 14 x 23,5 x 17, cum opere intestino ex gemmis viridibus, violaceis et lacteis. Superne in medio fultura cristae, ad latera in areis imagines variae formatae, ornamento punctulis incusso marginatae. In medio margine inferiore ab ambobus lateribus olim erant litt. punctulis incussae.

Rep. a. 1898 d. 25 Iulii in alveo Danuvii iuxta Contraaquincum, cum pons Erzsébet aedificabatur, ad columnam Pestinensem pontis 350-380 infra faciem fluvii ex strato glareoso. Pervenit in MNM, ubi habetur, inv.n. MNM 110.1899 = 10.1951.252. Descripsi a. 2010.

[- - -]ORAR[- - -]M.

Imm. phot. ex ALFÖLDI et B. THOMAS. (DVD S175, S176, S177, S178)

Edidit HAMPEL, *Zeitschrift für historische Waffenkunde* 2 (1899) 192-201; HAMPEL, *ArchÉrt* NS 20 (1900) 361-374; G. NAGY, *BR* 7 (1900) 69-83; A. ALFÖLDI, *Acta Archaeologica* (København) 5 (1934) 104-107 cum im. phot. 6ab; E. B. THOMAS, *HadtörtKözl* 19 (1972) 38-48 n. 5 cum im. phot. Citant M. A. EVELEIN, *Prähistorische Zeitschrift* 1911, 144-157; L. NAGY, *Budapest története* II 752, cum im. phot. CXXVIII; E. B. THOMAS, *Budapest* 8 (1970/11) 39; E. B. THOMAS, *Helme, Schilde, Dolche*. Budapest-Amsterdam 1971. 24-27; T. NAGY, *AAH* 27 (1975) 206-208; J. FITZ, *ARegia* 13 (1974) 289 et aliquanto amplius *AntTan* 20 (1973) 235.

[- - -]OR[- - -]M G. NAGY; sic primum legit ALFÖLDI.

Decadibus 2-3 saec. 4 ex exemplaribus imaginum et ornamentorum.

1544

tit. gemmae

Gemma ex lapide chalcedone-onyche albo 0,9 x 1,1 x 0,35, in qua exsecta imago aquilae leporem supinum rapientis. Superne litt. retrorsum currentes 0,15 capitales cum syrripsibus incisae.

Rep. in oppido Pest (reg. V Budapestini), cum fundamenta Bibliothecae Universitatis ponerentur, una cum tribus aliis gemmis sine titulo, partim aetate renascentiae nove in anulo positis, ideoque minimum secundario, probabilius compluries usitatae erant. Pervenit in MNM (inv.n. MNM 183.1874.5 = 55.24.60). Descripsi a. 2010.

FOV

Im. phot. ex GESZTELYI. (DVD S179)

Edidit GESZTELYI, *Gemmen* n. 58. citans et nota parallela.

Saec. 1 secundum editorem.

LOCO INCERTO BUDAPESTINI

1545

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini Drag. 33 (3,6) x (4,1). Extrinsecus litt. cursivae 1,0-1,7 scarifatae.

Rep. probabiliter Budapestini, e collectione scholae in via Zsigmond pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 33897), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. Csontos, vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]ÂVE[- - -].

Im. phot. FEHÉR 10102205. Ineditum.

Ab ultima tertia parte saec. 2 – prima saec. 3 ex vase ficto sententia D. GABLER.

1546

tit. ornamenta metallica

Fibula disci formam reddens 2,4 (diam.), in facie duo circi concentrici, in circo exteriori litt. non cursivae punctulis incussis factae.

Rep. 'apud Budapest', servatur Vindobonae in collectione privata.

Amore amanti, si amas, pignus.

Im. phot. ex THÜRY. (DVD S180)

Edidit G. E. THÜRY, *RÖ* 26 (2003) 11-12 cum im. phot. n. 1, inde *AE* 2003, 1456.

Similes fibulae nonnullae inveniuntur in parte occidentali imperii, maxime in Gallia, ex quibus maxime et titulo conveniunt XIII 10023⁶⁵, *ArchBelgica* 251 (1982) fig. 14, 12.

S[i a]mas THÜRY.

Aetate incerta.

INCERTA ET SPURIA

INCERTA

VRBS AQUINCVM

***8**

tit. vasorum fictilium

Sigillum impressum vasibus fictilibus. Exempla reperta esse dicuntur in Óbuda, probabiliter pervenire in Museum Aquincense, ibi identificare nequii.

Flavinus. (?)

Im. non habetur.

Mentionem facit SZ. PÓCZY, *ArchÉrt* 97 (1952) 103.

Nihil de vasibus hoc sigillum gerentibus scimus neque quisquam unquam alius ea vidisse fertur. Si re vera existunt, non est excludendum nomen in Arretinis occurrens imitatum esse (cf. OSWALD, *Index* 124), sed quia adhuc in Pannonia ignotum, probabilius est verum nomen figuli (nomen in Pannonia crebrum, et Aquinci notum, cf. **773, 544**).

Aetate incerta.

***9**

tit. vasis fictilis

Frg. tria labri vasis fictilis cineracei, mensuris ignotis. In labro librato litt. cursivae paene illegibiles scarifatae. Frg. **a-b** cohaerent, **c** ad idem vas pertinere dubium est.

Rep. a. 1941 in Óbuda, forum Szentlélek, in effossione sepulcri. Pervenire in Museum Aquincense, 1941/2, ubi ea identificare nequii. Descripsi ex libello augmentorum a. 2010.

a-b [- - -]CE+++[- - -] (?)

[- - -] + G + + + + [- - -] (?)

c [- - -] + bonu[- - -].

Im. del. ex LIBELLO AVGMENTORVM. (DVD S181, S182) Inedita.

Quia in humo sepulcri mixte repertae sunt reliquiae aetatis Romanae et senioris medii aevi, dubium est, an vas non satis descriptum Romanae originis fuerit, praesertim cum Aquinci inusitatum erat in ipso labro scribere. Litt. frg. *c* forte conveniunt litt. cursivis senioribus Romanis, de *a-b* autem iudicare non possumus ex delineatione deteriore.

Saec. 3-4 vel medii aevi ex litteris.

***10**

tit. vasis Arretini?

Frg. imi vasis Arretini Drag. 32R (2,5) x (9,5) x (4,3), diam. podii cca. 12,5. Extrinsecus notae tenues litt. cursivis similes, sed forte fortuito factae.

Rep. a. 1950 in Óbuda, via Kiscelli n. 10 in effossione fossae quisquiliarum. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 49839), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2009.

AI (?)

Im. phot. FEHÉR 09061016. Ineditum.

Ab aetate Severorum ex vase ficto sententia D. GABLER.

***11**

tit. incerti generis?

Frg. parietis pictae (6,3) x (5,8), area partim flava, partim rubra, in qua litt. vel ornamentum rubrum aliquantum fuscus.

Repertum est in Óbuda, fortasse in insula Hajógyári. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 60.15.14, ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

K (?)

Im. phot. FEHÉR 10091008. Ineditum.

Saec. 2-3 ex loco probabili repertionis.

***12**

tit. vasis fictilis?

Frg. lateris vasis fictilis colore argillaceo, pigmento rutilo picti (3,5) x (5,1). Sub articulatione notae a.e. scarifatae (metiri non possumus): litterae cursivae vel modo ornamentum florale.

Rep. a. 1964 in Óbuda, excavatione coloniae in domo q.d. cum peristyllo, segmento 3 20-55 in imo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM Alb/67.44.132), ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]E++ (gemma floris) SE[- - -] (?)

Im. phot. FEHÉR 10062922. Ineditum.

[- - -]VLV[- - -] INVENTARIUM. Litt. 2 *I* vel *L*, litt. 3 *L* vel *S* retrorsum versa?

Aetate incerta.

***13**

tit. vasis fictilis

Frg. lateris vasis fictilis 6,5 x 2,5 cum ornamento spicae, supra quod litterae videntur, utrum impressae an scarifatae, nescitur.

Rep. a. 1943 in Óbuda, in effossione, ex parte meridionali coloniae 'ex aedificio quodam'. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55.37.41), ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2009.

RAI – AL

Im. non habetur. Ineditum.
Aetate ignota.

***14**

tit. vasis fictilis?

Frg. imi vasis fictilis colore argillaceo (2,4) x (12,1) x (7,9), diam. podii 9,8, adustum, extrinsecus iuxta podium duo cunei scarifati, incertum, ornamentumne an nota.
Rep. a. 2003 in Óbuda, a via Záhony meridiem versus in excavatione emporii Auchan aedificandi. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2003.1.5094) ubi est in depositorio, vidi et descripsi a. 2010.

VV(?)

Im. phot. FEHÉR 10051953. Ineditum.
Aetate incerta.

***15**

tit. operis latericii

Frg. tegulae (?) (7,8) x (17,5) x (3,7). Lineae incisae, fortasse crux duplex.
Rep. a. 1969 in Óbuda, via Vörösvári, excavatione segmenti 2. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. Alb/70.2.91, ubi frustra quaesivimus. Descripsi ex inventario a. 2010.
Im. non habetur. Ineditum.
Aetate incerta.

***16**

tit. vasis fictilis

Frg. imi vasis fictilis ignota magnitudine. Intus crux scarifata.
Rep. a. 2005 d. 28 m. Iunii in Óbuda, via Beszterce 4-6 in excavatione, segmento 12 infra viam e strato glareoso. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. falsus AM 2005.24.395), hoc autem numero vas aliud signatur, unquam exstitisse aliquantum in dubio est. Descripsi ex inventario a. 2010.
Im. non habetur. Ineditum.
Aetate ignota, probabiliter a posteriore parte saec. 2 ex loco reperiendi.

***17**

tit. vasis fictilis?

Frg. lateris vasis fictilis (5,3) x (3,8) colore argillaceo, incrustatione rutila. Facies ex usu secundario arenatione obducta, sub arenatione lineae incisae videntur, forte crucis magnae partes.
Rep. in Óbuda. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 95.7.5465), ubi est in depositorio. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi et descripsi a. 2010.
Im. phot. FEHÉR 10050441. Ineditum.
Aetate incerta.

***18**

tit. vasis fictilis

Frg. mortarii fictilis 9,6 x 20,5 x 12,5 argillaceo colore. In labro incisiones perpendiculares consulto factae 4,1-4,5, probabiliter notae alicuius rei, sed non numeri. Extrinsecus cunei tenues litt. V similes scarifati, probabiliter fortuito.

Rep. a. 1973 in Óbuda, via Hunor n. 10-12, in effossione conservatoria. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 78.21.51), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10042707, 10042708. Ineditum.

Aetate incerta.

***19**

tit. vasis fictilis?

Frg. labri et lateris vasis fictilis cineracei nitidi (10,8) x (9,8) Arretina Drag. 37 imitantis. Extrinsecus ornamenta floralia sigillo impressa, intus notae late scarifatae, ex imitatione scribendi vel fortuito factae.

Rep. a. 1978 in Óbuda, via Folyamör, in media fossa n. 1 190-200 in profundo. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 98.36.156), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10060313, 10060314. Ineditum.

Fine saec. 1 – initio saec. 2 e genere vasis.

ALBERTFALVA

***20**

tit. vasis fictilis?

Frg. lateris vasis fictilis cineracei (1,1) x (2,5) x (2,3). Intus litt. vix legibilis vel ornamentum vel scarificatio non consulto facta.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.8632), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -]IXI[- - -]

Im. phot. FEHÉR 10092769. Ineditum.

Forte putari potest et litt. *M* negligentissime facta, capite prona.

Aetate incerta.

***21**

tit. vasis fictilis?

Frg. lateris vasis fictilis colore argillaceo (5,0) x (2,3). Litt. cursivae 2,1 scarifatae videntur, sed fieri potest et ut sint scarificationes fortuito factae.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2006.23.5520), ubi est in depositorio. Vidi et descripsi a. 2010.

LV(?)

Im. phot. FEHÉR 10092764. Ineditum.

Aetate Traiani–Hadriani ex vase Arretino una reperto sententia P. VÁMOS.

***22**

tit. vasis fictilis?

Tria frgg. dolii (?) fictilis rudis colore latericio: imi (5,4) x (7,5) x (9,1); lateris (6,0) x (5,5) et (5,1) x (6,3). In frg. maximo iuxta imum vestigia duarum litt. scarifatarum vel ornamenti.

Rep. a. 2006 in Albertfalva, via Hunyadi J. n. 16 a J. Beszédes in excavatione. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 2006.23.12349, ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Im. phot. FEHÉR 10092773. Ineditum.

Aetate Domitiani–Hadriani ex vase Arretino una reperto sententia P. VÁMOS.

ALIAE PARTES BVDENSES

***23**

tit. vasis fictilis?

Frg. vasis fictilis (4,8) x (3,4) colore argillaceo, extrinsecus notae vel litt. inhabili manu allevatae (metiri non possumus).

Rep. a. 2007 in Madárhegy (reg. XI Budapestini), in excavatione aedificii A medio segmento ad meridiem. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 2007.9.556), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

[- - -] + AX[- - -] (?)

Im. phot. FEHÉR 10100821. Ineditum.

Inventarium meminit eodem loco reperti alterius frg. (inv.n. AM 2007.9.777), quod autem litt. non continet.

Probabiliter saec. 1 posteriore – 2 priore parte ex vasibus ibi repertis.

AD OPUS ANAGLYPTVM PERTINENTIA

***24**

tit. vasis Arretini

Frg. lateris vasis Arretini (7,3) x (7,4) cum anaglyphis inter virgas perpendiculares: in medio Pan saltans, ad ambo latera figura humana minuta laevam deorsum, dextram sursum tendens, ad dextrum supra eum pes figurae alterius cuiusdam. Infra in area plana litt. cursivae 0,4-0,9 retrorsum currentes et aliquantum in medio convexae, quae formae inscarifatae erant ante exustionem, ideoque impressae vasi.

Rep. in Óbuda sporadice, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55773, vetustior al.113), ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2009.

Acaunissa.

Im. phot. FEHÉR 09120206, 09061833, 09120205.

Edidit FINÁLY, *BR* 9 (1906) 101 n. 211, non interpretans. Citat KUZSINSZKY, Fazekastelep 90.

Litt. G duplici hasta perpendiculari. Post litt. S posteriorem punctum non consulto factum. – *Ceriali* KUZSINSZKY.

Ad figulum similemque subscriptionem eius cf. B. HOFMANN, *Revue archéologique du Centre de La France* 17 (1978) 248 n. 146.

Aa. cca 100-140 ex figulo, potius aetate Hadriani ex anaglyphis secundum GABLER, 125-150 auctore HOFMANN.

***25**

titulus vasis Arretini

Vas Arretinum anaglyphis ornatum Drag. 37 8,3 x 16,5 (diam. labri). In imo extrinsecus litt. cursivae retrorsum currentes et aliquantum in medio convexae, quae probabiliter formae inscarifatae erant ante exustionem, ideoque impressae vasi.

Rep. a. 1911 in Óbuda, area officinae gasi, ex puteo n. 6. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus), ubi identificare nequii, descripsi ex inventario a. 2010.

CR vel *CIR*

Imm. phot. et del. ex KUZSINSZKY. (DVD S183, S184)

Edidit KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 89-91, im. phot. 77, im. del. 78.

Cer(ialis) KUZSINSZKY.

Ab aa. 160-180 ex loco repertionis et vase ficto.

***26**

tit. vasis Arretini

Frg. imi vasis Arretini (1,9) x (6,5) x (6,2), extrinsecus infra reliquias anaglyphorum iuxta podium litt. cursivae 0,35 retrorsum currentes et aliquantum in medio convexae, quae probabiliter formae inscarifatae erant ante exustionem, ideoque impressae vasi.

Rep. a. 1995 in Óbuda, ubi viae Lajos et Nagyszombat conveniunt, in figlina Romana ab amphitheatro meridiem versus, in loco q.d. n.118. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 95.7.12337, ubi est in depositario. Vidi et descripsi a. 2010.

VE.

Im. phot. FEHÉR 10050434.

Fuit fortasse *Ve(getius)* LEBEGYEV–MÁRTON. Vel prorsum currendo capite prona legenda *M?*

Edidere LEBEGYEV–MÁRTON *ArchÉrt* 128 (2003) 156 n. 217, im. del. 19.11.

Aa. cca 120-140 ex figulo, secundum editores.

***27**

tit. vasis Arretini

Frg. vasis Arretini anaglyphis ornatum ignota magnitudine. Litt. cursivae a.e. scarifatae FINÁLY.

Rep. in Óbuda, pervenit in Museum Aquincense (inv.n. vetustior al.117), ubi identificare nequii (certe non idem ac inv.n. AM 37020). Descripsi ex prioribus a. 2010.

Minuti m(anu). (?)

Im. del. ex FINÁLY. (DVD S185)

Edidit G. FINÁLY, *BR* 9 (1906) 101 n. 210.

Minutia (?) FINÁLY.

Saec. 2 ex figulo.

FALSA ET ALIENA

***28**

tit. falsus (?) instrumenti metallici

Palum aereum ignota magnitudine. Periit.

Ῥπίωνος.

Descripsit Michael Fabricius Ferrarinus, Reggio Emilia, Biblioteca Municipale, Reggiani C 398. f. 164. Inde edidit MOMMSEN, III *186, qui damnavit; Á. RITOÓK-SZALAY, Der Kult der römischen Epigraphik in Ungarn zur Zeit der Renaissance, in: *Geschichtsbewusstsein und Geschichtsschreibung der Renaissance*, Budapest 1989, 71 et *Pannonia regia*, Budapest 1994. 317; KOVÁCS, *CIGP*¹ suppl. 2, inde *SEG* 46 (1998) n. 1316; KOVÁCS, *CIGP*^{2,3} 100, qui aetate imperatoria esse duxit.

Potius spurius titulus quam non.

*29

tit. falsus vasis fictilis

Vas fictile fragmentarium 7,3 x 24,2 (diam. labri) – 11,8 (diam. podii) Arretina imitans, pigmento rubro illitum. In latere litt. capitales scarifatae, quae aetate recenti factae videntur.

Rep. a. 1935 in Óbuda, foro Miklós, cum canalıs fodiebatur. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 30926), ubi est in depository. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi descripsi damnavi a. 2010.

Veres.

Im. phot. FEHÉR 10101824. Ineditum.

*30

tit. falsus vasis fictilis

Tria frgg. cohaerentia amphorae 14 x 6, in umero litt. vix legibiles Graecae et forte Latinae 0,4-0,7 (in parte sinistra), 1,1-1,3 (in parte dextra) probabiliter atramento pictae. Titulus nullo modo sensum dat, litterae aliae aliter scriptae, partim cursivae, partim non, puto recentiore tempore falsificatum.

Rep. a. 1953 in Óbuda, via Laktanya n. 31, inter muros G et H (fossa B) in effossione. Pervenire in Museum Aquincense (inv.n. AM 54.1.380), ubi sunt in depository. Vidi descripsi damnavi a. 2009.

$[- - -] ++ MIT KAY + I \quad ME + \Gamma \Sigma \Sigma + [- - -] \text{ vel } ME + \text{fēc} / i \text{ } \overline{[- - -]}$
 $[- - -] Z? Y? GAIII$

Im. phot. FEHÉR 09073020.

Edidit FEHÉR, *SEP* 2 (2010) 114 n. 9 cum im. phot. 1, qui damnat.

1 litt. secunda litt. cursivae Latinae *E* vel *V* similis. – litt. post *E* est *D*, *P*, *R* vel *B*.

*31

tit. falsus vasis Arretini

Frg. imi et lateris vasis Arretini Drag. 27 (5,9) x (9,0) x (6,8). Intus sigillum CRICIR[- - -], extrinsecus in imo cunei forma late scarifata incrustatione desecta, quam aetate Romana factam esse dubito (metiri non possumus).

Rep. in Óbuda sporadice. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. AM 55706, vetustior M 64), ubi est in depository. Repperi adiutorio K. CSONTOS, vidi descripsi damnavi a. 2009.

Im. phot. FEHÉR 09061176, 09061177.

Edidit FEHÉR, *SEP* 2 (2010) 114 n. 10 cum im. phot. 2, qui damnat.

***32**

tit. alienus vasorum fictilium

Sigillum convexum impressum labris vasorum fictilium cineraceorum, exprimens crucem et hastam perpendicularem.

Invenitur his in exemplaribus (quae uti Romana sunt aut erant recepta):

a) Frg. 3,6 x 3,7 (?). Rep. in Óbuda, area coloniae ab aede vetere musei aquilonem versus. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. AM 524, ubi probabiliter a. 1967 ut reiculum periit.

b) Frg. rep. a. 1930 in Óbuda, excavatione domus collegi centonariorum.

c) Frgg. rep. a. 1878 apud rivulum Rákos (Transaquinci). Pervenire in MNM, inv.n. MNM 1878.16.3-4.

d) Vas rep. a. 1888 in Horto Palatini (reg. XI Budapestini). Pervenit in MNM, inv.n. MNM 80.1888.

e) Tubi latericii. Rep. in Óbuda, loco propius ignoto; perierunt.

f) Tubus latericius. Rep. in Óbuda, figlina Victoria, inv.n. 1920/110, latet.

Descripsi ex editionibus et inventario a. 2010.

Im. del. ex INVENTARIO et ex HAMPEL. (DVD S186, S187)

Edidit **a** K. TORMA, *ArchÉrt* NS 2 (1882) 224 n. B1 cum im. del. **b** L. NAGY, *LaurAq* II 183/184, im. del. 2. **e** H.J. (= HAMPEL), *ArchÉrt* 18 (1989) 77-79 et HAMPEL-HAUPOLTER, *ArchÉrt* 25 (1905) 318-330 imm.del. 11/12 (tunc iam mediaevales censens), in tubis in Óbuda repertis, describens formas $\ddagger$ et $\ddagger:I$.

Ti(- - -) I(- - -) vel I(- - -) Ti(- - -) TORMA.

Falso aetati Romanae ascriptum a TORMA, mediaevalem esse edixit KUGLER, *ArchÉrt* 21 (1901) 74-78 (ex Scarbantia), saec. 16-17 probavit HAMPEL-HAUPOLTER, *op. cit.* et L. NAGY *loc. cit.* Cf. ad genus RÉCSEI, *ArchÉrt* 17 (1897) 196/197 (ex valle Paczkalló, et ille opus Romanum credens); BALOGH, *ArchÉrt* 41 (1927) 216/217.

***33**

tit. alienus anuli

Anulus aeneus, in clipeo octangulati litt. capitales prominentes.

Rep. a. 2003 in Óbuda, via Bécsi n. 96/b, in sepulcro ineuntis recentioris aevi (quod Romanae aetatis putatum est in excavatione), a mortua femina gestus. Pervenit in Museum Aquincense (inv.n. ignotus). Descripsi ex prioribus et im. phot. a. 2010.

IHS.

Im. phot. a FACSÁDY. (DVD S188)

Mentionem facit FACSÁDY, *AqFüz* 10 (2003 [2004]) 28, FACSÁDY, *RKM* 2004 [2005] 185, aetatis Romanae esse ducens.

Aevum recentius probat ipse titulus, cum cruce supra litt. *H*, necnon forma et elaboratio anuli.

***34**

tit. falso suppositus

Frg. tegulae (21,7) x 45,8 x (2,5), labro defracto, in facie a.e. scarifatae notae. Traduntur in inventario Musei Aquincensis de obiectis in MNM locatis litt. scarifatae, re vera areae rectangulares ludi cuiusdam, septem minores, in medio maior, deinde septem minores denuo. Rep. in Óbuda, loco propius ignoto, pervenit in MNM (inv.n. MNM 1882.13.82), ubi vidi et descripsi a. 2010.

In altero frg. item litt. traduntur, quae leguntur ++++++ *LVIATIIID* (?), sed in omni probabilitate similes areae ludi. Hodie in depositorio reperitur tantum frg. quoddam non scarifatam.

Imm. del. FEHÉR 101119r1 et ex INVENTARIO. (DVD S189)

Aetate ignota.

*35

tituli falso suppositi

In libellis inventarii Musei Aquincensis habentur instrumenta nonnulla, quae describuntur uti litteras, cruces vel notas numeri praesertim scarifatas continentia, tamen inspiciens ea non inscripta esse repperi. Etsi nemo ea publice edidit, tamen ne quis ex inventario nove edere non exsistentes titulos velit, oportet ea uti falsa enumerari.

a Inv.n. AM 23667, vetustior H 593 litt. in latere vasis Arretini *VL* (re vera [- - -] *ilu*) non sunt scarifata, sed ex forma impressa. Vidi a. 2009.

b Inv.n. AM 32887 litt. in frg. lateris vasis fictilis traditur nota $\backslash$, re vera dest. Vidi a. 2009.

c Inv.n. AM 48283 litt. dicuntur *DI* in frg. lucernae fictilis flavae, re vera desunt. Vidi a. 2010.

d Inv.n. AM 55725 extrinsecus in frg. labri vasis Arretini linea fortuito scarifata. Vidi a. 2009.

e Inv.n. AM 55749 litt. traduntur *XV* extrinsecus in imo vase Arretino, re vera scarificationes cultri fortuito factae. Intus sigillum BRICCI · $\hat{M}$ A[...]. Vidi a. 2009.

f Inv.n. AM 65105 litt. traduntur *XI* in frg. vasis Arretini, re vera scarificationes fortuito factae. Intus sigillum [- - -]VETINVS F. Vidi a. 2010.

g Inv.n. AM 54.16.1479 litt. scarifatae traduntur in imo vase fictili cineracei, re vera desunt. Vidi a. 2009.

h Inv.n. AM 55.43.24 litt. traduntur *CO*[- - -] in frg. labri vasis Arretini cum anaglyphis ornati, re vera desunt. Vidi a. 2010.

i Inv.n. AM 62.1.98 litteris scarifata traditur fuisse, re vera ornamentum undans. Vidi a. 2010.

j Inv.n. AM 62.14.480 cuneus tenuis probabiliter non ex consulto facta in latere vasis fictilis (4,2) x (2,1) pigmento rubro illiti. Vidi a. 2009.

k Inv.n. AM 67.10.97 (Alb.) crux scarifata dicitur in tegula, re vera lineae non ex consulto factae aut pars delineationis maioris, non scripturae. Vidi a. 2010.

l Inv.n. AM 78.9.82 nota scarifata Δ traditur in frg. vasis fictilis, re vera dest. Vidi a. 2009.

m Inv. n. AM 78.21.155 crux traditur in frg. vasis Arretini, re vera dest. Vidi a. 2010.

n Inv.n. AM 78.22.107 scarificationes in frg. imi vasis Arretini extrinsecus traduntur, re vera in facie fracturae post fractionem aliquae scarificationes non consulto factae, intus in imo scarificationes retiformes, prima forte crucem formans, probabiliter non consulto factae.

o Inv.n. AM 80.4.2. crux traditur in frg. vasis conditorii cineracei, re vera sub labro non ex consulto incisa. Vidi a. 2010.

p Inv.n. AM 82.3.527 notae $\vee \wedge$ traduntur in frg. vasis Celtici, re vera series ornamentorum est. Vidi a. 2010.

q Inv.n. AM 88.1.18 litt. allevata *M* traditur in frg. vasis cineracei Celtici, re vera probabilius ornamentum reticuli. Vidi a. 2010.

r/s Inv.n. AM 88.1.127 et 128 cruces allevatae traditur in frgg. vasis cineracei Celtici, re vera probabilius ornamentum reticuli. Vidi a. 2010.

t Inv.n. AM 88.1.261 litt. scarifata *V* traditur in frg. vasis cineracei Celtici, re vera ornamentum undans ternis lineis ducta. Vidi a. 2010.

u Inv.n. AM 88.1.291 crux allevata traditur in frg. vasis cineracei Celtici, re vera ornamentum reticuli. Vidi a. 2010.

v Inv.n. AM 88.7.10 litt. scarifatae *RFC* traduntur in frg. lateris vasis fictilis picti rutili, re vera scarificationes non consulto factae, fortasse *R* exstat, sed valde dubie. Vidi a. 2010.

w Inv.n. AM 88.7.826 crux scarifata traditur in frg. lateris vasis fictilis picti rutili, re vera dest. Vidi a. 2010.

- x Inv.n. AM 88.4.70 litt. scarifatae *XII* traduntur intus in vase Arretino, re vera scarificationes cultri non consulto factae. Vidi a. 2009.
- y Inv.n. AM 95.12.1213 litt. punctis immissa *V* traditur in frg. vasis fictilis rudis, re vera probabiliter ornamentum est.
- z Inv.n. AM 98.36.96 litt. scarifatae *XIII* traduntur in frg. vasis Arretini, re vera non numeri, sed arculi transversi, ex ludo vel fortuito factas puto. Vidi a. 2010.
- α Inv.n. AM 2000.8.3645 litt. scarifatae dubie traduntur in frg. vasis fictilis, re vera desunt.
- β Inv.n. AM 2000.11.52 crux scarifata in frg. vasis fictilis re vera non Romana, sed pristina aetate facti.
- γ Inv.n. AM 2000.11.2817 cuneus scarifatus in frg. vasis fictilis re vera non Romana, sed pristina aetate facti.
- δ Inv.n. AM 2002.1.1212 (rep. in Gellérthegy) litt. scarifatae *VI* traduntur in frg. vasis fictilis rutilo pigmento illiti, re vera scarifatio, postquam arenatio faciei accrevit, facta est neque ex consulto. Vidi a. 2010.
- ε Inv.n. AM 2005.24.537 *X* et notae perpendiculares scarifatae in vase fictili cineraceo, re vera ornamentum est. Vidi a. 2010.
- ζ Inv.n. AM 2006.23.3065 nota litt. *R* similis scarifata capite prona in frg. lateris vasis Arretini, probabiliter non ex consulto facta. Vidi a. 2010.
- η Inv.n. AM 2007.9.777 crux allevata in frg. lateris vasis fictilis cineracei, re vera ornamentum est. Vidi a. 2010.
- θ Inv.n. AM Alb/55.15.46 (rep. in Albertfalva a. 1950), litt. scarifatae *XXII* traduntur in frg. vasis Arretini, re vera desunt. Vidi a. 2010.

III. Egyes feliratcsoportok értékelése

a) Számfeliratok, keresztek és egyéb azonosítójelek

A nagy adatmennyiség összeállítása azonban arra is lehetőséget kínál, hogy olyan “feliratokat” vagy legalábbis írásos jeleket is közelebbről megismerjünk, amelyeket eddig majdhogynem információmenteseknek tartottunk. Valaminemű elképzelésünk kialakulhat az edényeken előforduló számjelölésekről is, mihelyt akkora a mennyiség, hogy már nem véletlenszerűnek tűnik a felbukkanásuk (amit eddig voltaképp nem vizsgáltunk).

Míg más értelmezhető szavak az agyagművességnek mindenféle termékén jelentkezhetnek, a számjegyeket Aquincumban általában terra sigillatára karcolva talljuk. Ezek tehát mindenképpen az értékes edény (és nem a tartalom) megjelölésére szolgálnak valamiképpen, akár az értékét jelölik meg, akár a sorrendjét egy készletben. Ez alól a legalább tizenöt darabos állományban van néhány kivétel, de ezek közt van, amely ugyan nem sigillata, de mégis díszedény, ‘pannoniai szürke’ áru (nr. 1137),¹⁵ más esetben pedig vitatható, hogy valóban számjegyről van-e szó (nr. 1126, 1127, 1128, továbbá nr. 1135 is, amelynek peremén egy V alakú jegy talán azonosító betűjelként olvasandó és nem tartozik ebbe a típusba).¹⁶

Egyelőre csak két edény került elő Aquincumból (nr. 1140, 1141), amelynek számfeliratáról okkal tehetjük fel, hogy árumennyiséget jelöl, s ezek egyike sem pusztán a számot tartalmazza, egyéb információ nélkül: az egyik, egy amfora bekarcolása, már régebből ismert,¹⁷ a másik azonban még közöletlen, és semmiképp nem könnyű értelmezni sem.

Nem díszedényről van szó, hanem egy nagyobb nyerssín korsóról, amelynek három töredéke közül az egyik tartalmaz bekarcolt jeleket. Sajnos másodlagos helyen találták meg, így eredeti felhasználásáról és koráról nagyon keveset tudunk.¹⁸ Felirata:

TĪP (?) H-S(emis)

első látásra aligha oldható fel. Sőt, második látásra sem; viszont ha nem is értjük pontosan, kétségtelen, hogy egy meghatározható felirattípusról van szó, amelynek ez már legalább a harmadik emléke Pannoniából, s valamennyi szállító-tároló edényhez látszik tartozni.¹⁹ Egyelőre annyi világos, hogy ezeknek az edényeknek egy alighanem méretüktől függő TPP-értékük volt; remélhetőleg újabb szerencsés leletek elkerülése után ez a rövidítés is feloldható lesz egyszer.

Egy látszólagos számjelzés-típust kirekeszttek, amely jellemzően igen élesen, égetés előtt metszett kicsi párhuzamos vonásokból áll, elsősorban az edények peremén, általában az edény belseje felé tartanak, és leginkább kelta típusú edényeken vannak használatban. Mindebből eléggé valószínűsíthető, hogy ezek nem számjegyek, sőt nem is jelentenek fogalmilag egyértelműen leírható dolgot, tehát nincs írásról szó (ilyenek pl. inv.n. AM 54.12.462, 2002.1.1160, 2006.23.12646).

A számjegyeknél is nagyobb bizonytalanság uralkodik az edényekbe bekarcolt keresztekkel és kereszthez hasonló jelekkel kapcsolatban, azzal együtt, hogy ezekből már eddig is viszonylag sokat ismertünk.²⁰ Ezeket gyakorlatilag a felhasználási módtól függetlenül, ömlesztve közölték, nem is sejtve, hogy különböző okokból kerülhettek a tárgyakra.

¹⁵ Inv.n. AM 54.12.3.

¹⁶ Inv.n. AM 6151, 80.7.120, 98.36.3959, 98.36.3945.

¹⁷ HÁRSHEGYI P.–VÁMOS P., *Firkák* 1 (2007) 159-161.

¹⁸ Inv.n. AM 2002.15.394; középkori pincébe építve került elő az I. kerületi Gyorskocsi utcában.

¹⁹ KELEMEN M., *ActaArch* 39 (1987) 19 n. 5/6 (ez egy Mursellán, tehát Pannonia Superiorban talált amphora töredéke): *TPP LXVII*; CIL III 12014^{755b} (ez egy savariai edény; a CIL közlése alapján nem látszik semmilyen rokonsága töredékünkkel, de az első közlésben [TORMA K., *ArchÉrt* NS 3 (1883) 25 n. 7] a felirat rajza a következő olvasatot sugallja: *TPP III*). – A felirattípust Pannonián kívülről is ismerjük, vö. *Instrumenta* 158, nr. 272 (Flavia Solvából): *TP III S*.

²⁰ Kereszteket már a XIX. században is közöltek római díszedényekbe karcolva, így pl. TORMA K., *ArchÉrt* NS 2 (1882) 225-6 n. D5-6, D8; uő, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 27-29, n. E14, E16-18, E24; s a mai napig összesen 17 van publikálva Aquincumból. Közöltek azonban Aquincum territoriumáról is: Intercisából pl. tízet VISY Zs.,

A körülbelül száz aquincumi kereszt- vagy X-jelzés megvizsgálása után egyértelműen kijelenthetjük, hogy ezek nem mindig ugyanazt jelentik. Igen ritkán jelennek meg az agyagtárgyakba égetés előtt karcolva,²¹ éspedig a fazekasműhelyek negatívjain bizonyára mint azonosító jelzések (ezeket összecsucott állapotban is szükséges lehetett azonosítani tudni), viszont a szintén helyben készült dörzstálak peremén kifejezetten azon a helyen és külső megjelenésben, mint a fazekasok mesterjegye, így azt lehet mondani, hogy cégjelzés gyanánt szolgáltak (talán írástudatlan mesternél).²² Ennél is furcsább, hogy egy óriási kereszt jelenik meg egy mindennapi használatra készült, nyersszínű tál belsejében végig,²³ ahol persze léteivel meg is akadályozza a rendeltetésszerű használatot, arról nem beszélve, hogy milyen csúnya. Talán ezúttal az edény selejt voltát jelezte.

Legnagyobbbrészt égetés után jelölik egy kereszt bekarcolásával az edényeket és egyéb cseréptárgyakat, de ezek sem mindig azonos használatot sugallnak.

1) Felkerülhetnek, amíg az edény rendeltetésszerű használatban van, ezen belül

a) feltehető azonosító jelek, amelyek az edény felismerhetőségét szolgálják, különösképpen azok, amelyeket az egész edénytalpon végigvezetnek; arra is van példa, hogy egyetlen edényen több kereszt megjelenjék, ez esetben nyilván hogy több, kereszttel jelölt edény közül lehessen kiválasztani;²⁴

b) számok, amelyek talán az edények sorszámát jelölik, hasonlóan a többi számjelöléshez.

Ezek kétségtől általában véve jelzik, hogy az edény értékesnek számított, mutatja ezt, hogy az egész talpon végighúzott keresztet eddig csak sigillatákról ismerem, s az összes keresztnek több, mint fele sigillaták fenekén jelentkezik, ami pedig a "házikerámiát" illeti, ezen kereszt gyakrabban található vidéken, tehát pl. Albertfalván, ahol nyilván még ennek is volt értéke, vagy pedig fedőkön, amelyeket nyilván azért volt célszerű jellel ellátni, hogy mindig meg lehessen találni a megfelelő edényperemhez illőt.

2) Néha lehet látni nagy keresztet írás (betűk vagy számok) fölé utólag húzva, ezek egyszerűen a törlés jelei, s abból az időből származnak, amikor az edényt már másra használták, mint eredetileg.

3) Keresztekkel jelölnek néha csont-zsetonokat és téglából kivágott *tesserákat* is.²⁵ Ebből kiindulva feltételezhető olyan edényfenékre karcolt keresztokról, ahol a talp széle tökéletesen szabályosan van körben letördösve, a felmenő falat teljesen megsemmisítve, hogy ezeket is utólag jelölték meg, a tárgy eltérése után, amikor a fenékrészt felhasználták valamilyen *tesserának*. Jónéhány biztos és még több elképzelhető ilyen esetet ismerünk Aquincumból (nr. 1457³, 1457¹², 1457¹⁵, 1457⁸³, esetleg 1757⁴², 1757⁴⁹, 1457⁵⁰).²⁶ Előfordul olyan példány, amelynél az X alakú jel inkább számnak tűnik (nr. 1131, 1133 (?), 1138), és olyan is, ahol

Inschriften und Zeichen auf den Terra Sigillaten von Intercisa, *AlbaRegia* 10 (1969) 87-88; kb. ugyanannyit Gorsiumból in: *Forschungen in Gorsium, AlbaRegia* 1983/84 Nr. 350, Nr. 192, Nr. 332, 1980 Nr. 192, Nr. 303, Nr. 305, 1985/86 558, Nr. 561, 1988/89 Nr. 334. Természetesen ezeknek a közléseknek, főleg a XIX. századi–XX. század elejieknek az azonosítása a mai nyilvántartásban szereplő tárgyakkal néha majdnem megoldhatatlan feladat. Így a TORMA i.m. n. D6 tárgyról csak sejteni lehet, hogy azonos az AM inv.n. 55728 töredékkel, a n. D8 az AM inv.n. 55709 töredékkel, a n. E15 az AM inv.n. 55730-cal, a n. E18 az AM inv.n. 55758-cal, n. D5, E14, E24 egyelőre nincs meg.

²¹ TORMA i.m. n. D8.

²² Inv.n. AM 12027, AM 81.2.114.

²³ Inv.n. AM 2006.23.6653.

²⁴ Inv.n. AM 18256; AM 2006.23.8874 – ez egyébként egy olyan durva anyagú hétköznapi edény, amit nekünk a legkevésbé jutna eszünkbe megkülönböztető jellel ellátni, de abban a korban, és megfelelő társadalmi rétegben, bizonyára ez is készlet része volt (történetesen Albertfalváról került elő, tehát vidéki környezetből).

²⁵ Inv.n. AM 50835, 87.5.263, M. T. BÍRÓ, *The Bone Objects of the Roman Collection*, Catalogi Musei Nat. Hung. series archaeologica 2, Budapest 1994, 112 n. 706.

²⁶ Inv.n. AM 14281, 55736 (↓ jellel!), 55740, 55742 (utólag még kettétörve?), 55757, 66237 (utólag még kettétörve?), 57.50.866, 66.1.97, 95.7.2630 (?), 80.7.139 (ezen nem kereszt van, hanem a talpgyűrűn ↓, vitatható, hogy a *tessera* jelzéséről van-e szó, vagy az edény meglevő jelzését utólag felhasználták – én az utóbbira szavaznék, ld. a hasonló technikájú jelet az inv.n. AM 55.16.144, véletlenszerűen csonkult tárgyon), 2000.8.3435 (utólag még kettétörve?), 2004.31.1053 (a 6. képen).

előtte az edény fenekére írt betűk maradnak meg, és szolgálnak a továbbiakban a *tessera* jelzéséül (1151, 1171 (?), 1172 (?), 1184 (?), 1262).²⁷ Ezeknek a kiválogatásában azonban sajnos soha nem lehetünk bizonyosak. Éppen ezért a corpusban a közlést a következő, mechanikus sorrend alapján tartottam kivitelezhetőnek: első renden aszerint csoportosítva, milyen típusú edénynek mely részén található a kereszt, egy csoporton belül a névbélyeges töredékeket véve előre a bélyeg betűrendje szerint. Feltehető eredeti és másodlagos feliratot, valószínűsíthető *tesserákat* sorrendben nem különítettem el.

4) Végül általában érthetetlen, miért jelenik meg néha kereszt a nem különösebben értékes agyagedények oldalán is; elképzelhető, hogy ez néha csak véletlenül történik, egy sérülés, karcolás eredményeként. Ugyanezt mondhatjuk az edények *belsejében* megjelenő karcokról is, amelyek mindenképpen csak másodlagos felhasználás során születhettek.

Végkövetkeztetésünk az lehet, hogy talán többségében meg lehet állapítani, hogy egy bekarcolt kereszt mikor "felirat" egyértelmű jelentéssel (akár számadat, akár betű), és mikor nem (néhány esetben pedig kétségtelenül csak dísz), de vannak esetek, amikor efelől bizonytalanságban maradunk. Mivel az elvi kérdés, hogy valódi felirathordozó edényről van-e szó, nem minden esetben dönthető el egyértelműen, gyakorlati okokból valamennyi ismert kereszt-jelzést együtt közölni volt célszerű.

Ami az egyéb bekarcolt jeleket illeti, és itt valóban a valamilyen közlést szolgáló jeleket értem, nem a dísznek, rajznak vagy tréfának bekarcolt motívumokat,²⁸ úgy tűnik, nagyjából ugyanazt a célt szolgálják, hiszen ezeknek is mintegy kétharmada a sigillaták talpán jelenik meg; leginkább igaz ez az ék alakú és a kalázmotívumokra. Ezek is kétségtelenül megkülönböztető jelek; nem írásról van szó abban az értelemben, hogy nincs (legalábbis mi nem tudunk róla) egyezményes fonetikai vagy fogalmi megfeleltetésük, de használóik számára megkülönböztető jelek voltak, amelyek néhány formai típusba sorolhatók, nem pedig díszítések és rajzok. A következő csoportokba látszott célszerűnek ezeket besorolni: a) kettőskeresztek, b) kalász- és szigony-motívumok, c) ékek, d) hálóminták, e) egyéb geometrikus minták, f) más – némely jel célja ugyanis, bár a jelentése egyértelmű, ott és akkor, az edényen legalábbis talányos. Vajon miféle autogram, illetve személyi azonosító lehet egy díszedény talpán egy pókszerű állatláb-tömkeleg,²⁹ vagy az edény *pereménél* egy phallos?³⁰ A nem-szövegszerű, játékos (?) rajzok közt is van természetesen jónéhány, amely megérdemli a figyelmet, mert a *tesserákhoz* hasonlóan a töredék sajátos másodlagos használatára utal, és mivel gyakorlatilag publikálatlan anyagról van szó, ezeknek a szisztematikus összegyűjtése is fontos feladat lenne, amelyet itt és most nem vállalhattam fel. Kiemelendő töredékek pl. az AM 6332, 23621, 29862 (im. phot. FEHÉR 10100813), és valószínűleg 31173 (im. phot. FEHÉR 10101838), amelyek szintén közöletlenek.

²⁷ Hosszabb, de nem érthető szöveg jelenik meg egy nyilvánvaló *tesserán*, inv.n. AM 63.7.279: AVE D | LX. Szintén valószínűsíthetően (részben utólag csonkult) *tesserák*, amelyek nem keresztet, hanem betűt hordoznak, az inv.n. AM 17018, 51544, 55743 töredékek.

²⁸ Ilyen is akad, pl. inv.n. AM 6332, 23621. Az inv.n. AM 55812 humoros rajzocská mindamellett szabályos felirat is, mert olvasható szöveg is van hozzáátéve.

²⁹ Inv.n. AM 21956.

³⁰ Inv.n. AM 2000.20.16700.

b) Téglafeliratok

A sokezernyi, az Aquincumi Múzeumban őrzött (Aquincumban és más Budapesten belüli településeken talált) római téglából gyakorlatilag megszámlálhatatlan mennyiségű őriz római feliratokat, ezeknek azonban a legnagyobb része sokszorosított, ti. téglabélyegek. Többségében olyan bélyegekről van szó, amelyeket itt a helyszínen pecsételtek bele, aquincumi téglavetőkben – részint katonai, részint polgári üzemekben –, viszonylag ritkább, hogy külső téglavetőkből szállították őket ide,³¹ így aztán ezeket is joggal számíthatjuk az aquincumi feliratok közé, elvileg tehát indokolt lenne ezeket is feldolgozni. Teljes mennyiségében azonban – és tárolási körülményei okán is – ez az anyag a feldolgozhatatlanság határán van, és a teljes feldolgozása a CIL III² szerkesztési elveibe nem is fér bele, sokszorosított anyagról lévén szó, így ezeket kényszerűen kihagytuk, és a következetesség kedvéért még szelektíven sem kerültek bele a corpusba. Jóval ritkábban fordul elő, hogy egyedi feliratot hordozzanak téglák; ezeknek három fő típusa ismerhető fel.

1) Vannak a téglavetők ujjbehúzásos jelei, amelyek egyébként a feliratosság határterületén mozognak, hiszen egyes változataik azonosítható latin betűket tartalmaznak, mások azonban egyetlen, egy vonallal húzott geometriai formát jelentenek (körök, félkörök, ékek stb.). Ezek ugyanúgy a gyártásra vonatkoznak, mint a bélyegzők – ámbár információtartalmuk nem teljesen világos –, így bizonyos értelemben ezek is a sorozatáruhoz tartoznak, noha egyedileg behúzott, de nagy sorozatban változatlanul készített, aláírás/ellenjegyzésszerű gyorsjelek. A figyelem csupán az utóbbi években terelődött ezekre a jelekre is, közlésük eddig még csupán rendkívül szórványosan történt meg,³² sőt még az összegyűjtésük, dokumentálásuk is az egész aquincumi anyagon belül csak a Hajógyári-szigeten, a helytartói palotában talált téglákon történt meg.³³ Mivel az ujjbehúzásokat eddig általában a leírások egyáltalán nem tüntették fel, ezek szisztematikus begyűjtése csupán az egész, sokezeres téglanyag újraazonosítása által történhet meg, közölhetőségük tehát még a téglabélyegeknél is jóval limitáltabb. A jelen esetben ezt nem is tekinthettem célnak, a sorozatos előállítás, kérdéses értelmezhetőség és a vitathatóan feliratos jelleg miatt elegendőnek tartom, hogy az ismert és betűként, tehát írásként azonosítható típusokat közöljem (**1368-1370, ad 1356, ad 1359**), felsorolva eddig azonosított példányaikat, amelyekről tehát tudnivaló, hogy a kutatás eddigi helyzete miatt a jövőben megsokszorozhatók, feltehetőleg minden típusnak igen nagyszámú tényleges példánya létezik. (Sajnos azt sem lehet kizárni, hogy jónéhány eddig fel nem ismert típus is előbukkan még.³⁴)

2) Ujjal, stilussal vagy bármely hegyes eszközzel égetés előtt a téglákba karcolt feliratok, amelyek különböző dolgokra vonatkozhatnak. Aquincumban ez a messze legnagyobb példányszámú típus, eddig harminc példáját ismerjük, ezenkívül joggal feltételezhetjük néhány elpusztult feliratról, hogy hasonlóan készültek. Ezeket nyilvánvalóan a téglavető műhely munkásai készítették, és részben valóban a téglavetési munkálatokra magukra vonatkoznak, ti. megnevezik a téglavetőt, a műhely vezetőjét vagy az ellenőrző személyt (amennyire jelenleg tudjuk, a katonai téglavetőkben), mások pedig számadatokat, amelyek a napi penzumot jelentik (**1352-1356**) vagy időadatot (**1347**) tartalmaznak. Valószínűnek tarthatjuk, hogy a magában álló, önmagukban nem magyarázható névadatokat tartalmazó feliratok is ezek közé sorolandók. Időnként azonban megjelennek a téglavetők

³¹ A katalógusban szereplő, egyben karcolt feliratos téglák közül ilyen **1328, 1340, 1358, 1361**, (a *cohors VII Breucorum, cohors I Ulpia Pannoniorum* áru).

³² Vö. HAVAS, *Firkák* 1 (2007) 173-183, kis részben az aquincumi territoriumról is, L. O. KOVÁCS, *ARegia* 35 (2006) 137-239, főleg 146, 153-157, 161-163, 172-175.

³³ HAVAS *op. cit.* 175, 89 példát ismert fel.

³⁴ Így pl. a TORMA, *ArchÉrt* NS 3 (1883) 35-36 n. F7 alatt említett ω jelzés a hajógyári-szigeti anyagból eddig ismeretlen volt, így ha nincs a szórványos XIX. századi említés, a típus ismeretlen maradt volna számunkra (a tárgy jelenleg nem azonosítható; elképzelhető azonban, hogy a nem-hajógyári anyagban tucatszámra vannak létező példái).

magántermészetű megjegyzései is a nyerstéglákon (**1346**, **1336b?**, **1337?**, **1351?**), sőt tréfák, játékok, vers is (**1326**, **1344**, **1345**, **1350**, ***34**).

3) Az **1334**, **1358**, **1363** feliratokon az égetés után bekarcolt, illetve festett betűk, jeleket említenek, ezek amennyiben azonosíthatóak, tartalomban nem látszanak különbözni a 2) típustól, így az ok, hogy miért alkalmazták ezeket a technikákat, nem világos.

Az égetés előtt behúzott, bekarcolt feliratok általában kurzív betűkkel keletkeztek, méghozzá azok közül is a leghanyagabb típusúak; lényegesen ritkábbak az *actuarial* betűk (**1326 b** felirat [a “bűvös négyszög”], általános jellegében **1338**, **1348**, **1349**). Ezért aztán a téglafeliratok olvashatósága általában rosszabb, mint a többi kisleírta.

Az Aquincumban talált téglák szinte valamennyien az Aquincumi Múzeum téglarakatárában találhatóak, és pedig nagyobb részben ltsz. nélkül. Ennek dacára szinte valamennyit azonosítani lehetett, amiért elsősorban HAVAS Zoltánnak tartozom köszönettel, aki közreműködésével és a ltsz. nélküli leletekre is kiterjedő raktárregiszterével (amelynek számaira a katalógus minden esetben hivatkozik) segítette ezeket megtalálni a raktárban; ezt a tényt külön az egyes tégláknál ezután már nem jelzem.

c) Súlyok

Az Aquincumban eddig talált római súlyok, amennyire tudjuk, egyetlen kivétellen az Aquincumi Múzeumban őrződnek. Vannak az MNM-ben kisebb súlyok, amelyek ismeretlen lelőhelyűek, így aztán nem zárható ki, hogy ezek közé is kerültek aquincumiak. Az Aquincumi Múzeumban levő példányok nagyrészt a múzeum régi gyűjtéséből valók, így aztán a közelebbi lelőhelyük és leletkörülményük általában teljesen ismeretlen, és ennek következtében a kormeghatározásuk is teljesen bizonytalan, hiszen alakjukban és felirataikban ezek igen kis mértékben változnak. A feliratot hordozó súlyok jelentős részben éppen a feliratuk alapján azonosíthatóak, és bizonyosan nem mindegyik létező példány szerepel a leltárkönyvben, következésképpen azokat, amelyek számjelöléssel nincsenek ellátva – és a súlyoknak ez teszi ki a nagyobb részét –, gyakran lehetetlen a leltárkönyvben hiányos méretadattal, teljesen súlyadat nélkül jelzett darabokkal azonosítani. 80 olyan kő- vagy ólomtárgy található a leltárkönyvben, amelyeken nincs jelzés, és elképzelhető, hogy ezek súlyok,³⁵ de bizonyosra nem állítható, a hiányos leírások alapján, és természetesen fel kell tételezni, hogy más célra is használtak kőgolyókat; mindezek közül csupán öt darabot sikerült minden kétséget kizáróan azonosítanom. A kőtár raktárában 19 kétségen kívüli jelzetlen súlyt találtam, amelyek közül tíz esetben sikerült a pontos súlyadatot azonosítani: 25£, 20£, 10£ (AM ltsz. 33224a), 7,5£, 5£, 3£, 1£ triens (AM ltsz. 53513), 1£ quadrans, 1£, 1£, quincunx. (Im. phot. FEHÉR 10051927X *k, p, —, o, l, a, c, f, e, m, b.*) Együttesen ezekből és azokból, amelyeken van jelzés és le lehetett mérni, nyilvánvalóvá vált, hogy Aquincumban a font értéke kb. 326-331 g közt változott. A 331 g = 1£ értéket elsősorban egy sorozat mutatja, amely az **1409a-c** (AM ltsz. 56.200.161) darabokat tartalmazza, és egy ltsz. nélküli, hengeres, közepén üreges andezit súly (1£ quadrans, im. phot. FEHÉR 10051927 *f*). Ugyanakkor van néhány, amelynek a pontos súlya látszólag nem illik semmilyen hihető mérőszámhoz, vagy mivel már annyira kopottak és csonkultak, vagy mivel nem hiteles súlyra készültek hanyagságból vagy éppen csalás szándékával: 13£ (?), 11£ (? AM ltsz. 33227), 8£ dodrans (?), 3£ 1,5 uncia (AM ltsz. 33224b), 3£ dodrans (? AM ltsz. 53585, ez egy ép ólomsúly!), 2£ 4,6 uncia (AM ltsz. 53597, ez egy ép ólomsúly!).

A felirattal ellátott súlyokról általában az volt megállapítható, hogy a tényleges súlyuk a feliratnak megfelelő, öt felirat azonban úgy tűnik, nem illik a pontos súlyhoz (**1412–1415, 1416?**), és van néhány, ma fellelhetetlen példány, amelynek noha nyilvánvaló, hogy volt felirata, ezt azonban a leltárkönyv alapján nem lehet kiolvasni, és/vagy abban az időben, amikor beleltározták őket, nem mérték le a tényleges súlyukat.

A súlyokat a raktárban NÉMETH M. segítségével tanulmányozhattam.

³⁵ AM ltsz. 33221, 33224a-b, 33225-33244, 33269-33271, 41581 = K12, 53575, 53576, 53578, 53581-53589, 53591-53593, 53596, 53597, 53602, 55688, 55689, 57617, 57142, 58370, 53.5.3813a, 53.6.6, 53.6.9, 53.6.11-13, 54.8.7, 55.08.56, 55.50.21, 55.50.22, 56.60.3 (4 golyó), 57.01.64, 62.12.364, 66.12.93, 67.2.15, 67.2.150, 69.1.507, 69.1.560, 70.3.122 (bronzsúly?), 71.1.107, 72.1.168, 72.1.263, 72.1.267, 72.1.417, 72.1.745-756, 72.2.71, 89.1.1339.

d) Edénybélyegek

A fazekasmunkák edénybélyegei, amelyek a fazekas, ill. műhely nevét vagy más azonosító jelet tartalmaznak, általában ugyanazzal a sokszorosított bélyeggel jelölik ugyanannak az árutípusnak jelentős mennyiségét, ezért nem tartoznak feldolgozásunk tárgyába, kivéve azokat, amelyek a helyszínen készült fazekasmunkák esetében Aquincumnak és territoriumának történetéhez is adalékkal járulnak. Ezeket azonban nem szükséges minden egyes ismert példányukban feldolgozni, csupán minden ismert típusnak a leírására van szükség. Meg kell azonban jegyezni, hogy időnként olyan fazekasjegyek is felbukkannak, amelyek nem bélyegző által, hanem egyedileg kézi munkával kerültek az edényre (általában égetés előtt bekarcolva), vö. 1457⁷⁹, 1457⁸⁰, 1459¹¹, 1536. Ezek a jegyek azonban igen alacsony műveltségű fazekasok munkáinak tűnnek, általában nem betűket tartalmaznak, csupán azonosítójeleket. Hasonlóképpen mécsmintákon is előfordulnak azonosítójelek bekarcolva nevek helyett, ld. 1457⁶⁴, 1459¹⁰).

A legbiztosabban természetesen magukból a bélyegzőkből ismerhetjük meg a bélyegtípusokat, amelyekkel vagy az edényekbe és mécszekbe, vagy – általánosabban – az edények formataláiba és a mécsmintákba ütötték a bélyeget; ezeket természetesen minden egyes alkalommal közlöm, hiszen egyedi feliratok. Nem csupán lenyomat mintájaként jelennek meg ezeken a nevek és jegyek, hanem olyan bélyegzők is, amelyek figurális dombordísz mintái, gyakran a hátoldalukon tartalmazzák a fazekas jelzését (kézirással), amely ez esetben magának a bélyegzőnek a tulajdonjegye, és nem márkajelzés.

Hasonlóképpen minden esetben közlendőnek tekintetem a formatalakat és mécsmintákat, hiszen ezek a sokszorosítás kiindulópontjai, bár általában a feliratuk – és a figurális díszük is – a fent említett bélyegzők által készült, tehát ilyen értelemben maga is sorozatáru; azonban mivel a bélyegzők ritkán maradtak fenn, az esetek többségében a minták a fennmaradt sokszorosítás egyedül ismert köztes kiindulópontjai, másfelől pedig néhány esetben előfordul, hogy a névfelirat ezeken nem bélyegzés által, hanem egyedi bekarcolással készült, nem beszélve arról, hogy a bélyegzőkhöz hasonlóan ezeknél is meglehetősen tipikus, hogy a hátoldalon jelzik a tulajdonos nevét, amely természetesen eltérhet az edénybe került bélyeg márkajelzésétől. Megjegyzendő, hogy ilyen esetekben a minta több különálló feliratot is tartalmazhat, egy mécsminta esetében a fedőlap és az alsó lap hátoldalán külön tulajdonosjelzést, az alsó lap beloldalán pedig az edénybe kerülő sokszorosított márkajelzést. Mivel gyakorlati értelemben ezek egyetlen tárgynak a feliratai, és (általában égetés előttiék lévén) egyidőben és ugyanaz által keletkeztek, az ilyen eseteket egyetlen feliratnak tekintem.

Az edényekre/mécszekre került végső lenyomatokat azonban általában felirattani szempontból akkor is fölösleges lenne összegyűjteni, ha helyben készült edényről van szó, hiszen ezek a minták sokszorosításai; kivételt képeznek ez alól azok a – szerencsére viszonylag ritka – esetek, amikor az adott bélyeg, ill. név mintáról, bélyegzőről egyáltalán nem ismert, hanem egyedül a lenyomatokból szerzünk róla tudomást. Ilyen esetekben ezeket egy-egy feliratként kezelem, amelynek ismert példányait pusztán felsorolom.

Mivel mind a feliratok, mind a fazekasmunkák, amelyeken alkalmazzák őket, igen különböző műfajúak, azt is meg kell vizsgálni, nem lenne-e hasznos ezeket típusonként szétválasztani. A feliratok tartalmazhatják **a** egy aquincumi fazekas nevét, **b** két nevet, amelyek közül az egyik úgy tűnik, a fazekas, aki a bélyegzőt használja, a másik talán a műhely tulajdonosa, ld. pl. 1290 (?), **c** firmanevet, amely az árufajtát jelzi, a fazekashoz azonban nincs direkt köze és az egész birodalomban ismert, mármint elsősorban a mécséken: *Aprio*, *Crescens*, *Faor*, *Fortis*, *Lucius*, *Sexti*. (Itt is előfordul, hogy a hátlapon a fazekas neve olvasható, ld. 1282.)

Ami az **a** és **b** esetet illeti, az egyes árutípusok ritkán használják ugyanazt a nevet, látszólag a feliratok árufajta szerint is szétválnak, megkülönböztethetők mécsbélyegek, edénybélyegek (amelyek néha terra sigillata-utánezeteket díszítenek, gyakrabban azonban azt a fajta figurális díszű díszedényt, amelyet "pannoniai szürke" árunak nevezünk), dörzstálbélyegek és végül lepénymintabélyegek. Néha azonban kiderül, hogy az egyes műhelyek többféle árut is gyártottak: Maximinus mécsket (1280, 1281, 1282), dörzstálakat és díszedényeket (1310),

Pacatus mécsket (1290) és díszedényeket (1283–1289), Fabius mécsket (1266, 1267) és edényeket (1244, 1306), de talán Florentinus is, ld. 1270 és 1307; ha hozzávesszük az Albertfalván talált bélyegek árut, akkor nem teljes bizonyossággal, de valószínűsíthetően ismerünk egy fazekast, aki lepénymintákat és edényeket is készített (1245, 1528: Iulius Hilarus), és egyet, aki talán dörzstálakat és edényeket (1309, 1530: Martialis?); ezért aztán úgy gondolom, hogy ezeket az árutípusokat nem helyes szétválasztva tárgyalni. A katonai bélyegzőkről egyelőre nem tudunk eleget, ezek eddig a dörzstálakon jelennek meg teljesen bizonyosan (1313, 1529), néhány bélyegzőnek azonban a használati módja még ismeretlen. Néha megjelennek olyan nevek, amelyek nem fazekasokra utalnak, a terra sigillata-utánszövetek (1325, azonkívül néhány esetben nem egyértelmű, mit kell értenünk a szövegben), de legnagyobb mennyiségben az ún. firmamécseseken. Az előbbi típusból úgy döntöttem, lehetőleg nem hagyok ki példát, hiszen relatíve ritkák és használatuk oka kevésbé ismert, a mécsesek esetében azonban csak a minták példányait vettem fel a katalógusba, azokat pedig kihagytam, amelyeket csak lenyomatokból ismerünk (erre egyik okom, hogy ezek olyan általánosan elterjedtek, hogy Aquincum történetéhez lényegében nem adnak újat, másik pedig, hogy természetesen nem is biztos, hogy itt készültek, ha egyszer a feliratnak nincs semmi helyi jellegzetessége. Annakidején a Pannoniában ismert mécsbélyegeket a lehető teljességgel összegyűjtötte IVÁNYI, *mécsesek* 28-32 (persze kétségtelenül néhány hibával, mint pl. uott 281-282, ahol tévesen idéz *Oceanus* és *Strobili* firmabélyegeket), amelyeknek egészen bizonyosan csak egy része készült Pannoniában, egy része azonban importáru; még nehezebb ezek közül kiválogatni a kifejezetten aquincumiakat, mindazáltal először már KUZSINSZKY, *Fazekastelep* 245-246 összegyűjtötte az ott (a gázgyári fazekastelepen) talált mécsket (ezek alapján a mintákról ismert firmanevéhez hozzá kell tennünk az *Agilis*, *Cassi*, *Cresces*, *C. Dessi*, *Festi*, *Iegidi*, *Neri*, *Super*, *Vibiani*, *MITRI* neveket) majd pedig SZENTLÉLEKY, *BR* 19 (1959) 187 megkísérelte összegyűjteni az Aquincumban készült mécsstípusok firmabélyegeit, de kétségtelenül ő is a lehetségesnél kevesebbet tudott csak azonosítani (*Aceli*, *Agilis*, *Cassi*, *C. Dessi*, *Fronto*, *Iegidi*, *L. Nari*, *Neri*, *Octavi*, *Super*, *Vibiani*, *Victorini* [ez utóbbihoz azonban vö. 1301]); a jelen munka keretében nincs lehetőség az összes Aquincumból ismert mécsbélyeget összegyűjteni, amelyek közt sok eddig kiadatlan van még, feltehetőleg itt készült darabok is, mint 1305, ad 1310d. Ebből a szempontból a katalógus kétségtelenül bizonyos fokig tökéletlen marad.

Az azonosíthatóan másutt készült, sorozatgyártású feliratokat egyáltalán nem volt céлом feldolgozni, így általánosságban teljesen elhagytam a terra sigillatákhoz tartozó valamennyi gyári jelzést (ellentétben a feltehetőleg Aquincumban készült utánszövetekkel és más pecsételt díszes áruval), kivéve azokat, amelyeknek a mintája tartalmazta a fazekas kézzel bekarcolt jelzését és így noha sokszorosítottak, egyben kézírásos áruk is; ezt a néhány példányt jobb megoldás híján az *aliena* közt elkülönítve tárgyalom.

e) Kelta írásra utaló nyomok Aquincumból?

Az Aquincumi Múzeumban leltárba vett anyagok egy részéről felmerült, hogy kelta betűkkel írott feliratot tartalmaz, de ezeket alaposan soha nem vizsgálták meg, nem is adták ki, a feltételezett feliratok egyfajta helyi régészeti legendaként ismeretesek. Miután tudjuk, hogy kétségtelen kelta írásbeliség létezett Pannonia túlsó sarkában, Poetóvióban,³⁶ azt a lehetőséget nem szabad elutasítanunk, hogy ezek a legendák tartalmaznak igazságot, bár mindeddig kelta személyek Aquincumban és territoriumán eddig csak latin nyelvű kőfeliratokon tűntek fel.³⁷ Jelen feldolgozás készítése során az említett, feltételezett kelta írású *instrumentum domesticum* vizsgálatára is mód nyílt, így ennek a kérdésnek az eldöntésére is lehetőség nyílik.

Az újonnan azonosított feliratok közt jónéhány tartalmaz kelta neveket (Ammio nr. 1436, [B]rogio 1469, Laticius vagy Laticus 1477, talán Surio³⁸ 1061). Azt okkal feltételezhetjük, hogy ezek a tulajdonosok keze által íródtak, így relatíve magas arányban mutatnak írástudást a kelta őslakosok között. Még érdekesebb adalék, hogy az aquincumi fazekasok jelentős része is kelta volt, mint Vindo³⁹ bélyegzője mutatja, vagy azok az INNIAMAIVS formában olvasott bélyegzők, amelyek eddig azonosíthatatlanok voltak.⁴⁰ Alaposan megvizsgálva ezeket, a helyes olvasat /A h̄mamaius vagy inkább /A h̄mamaŋus, egy világosan kelta név,⁴¹ és ennek a fazekasnak a munkássága a II. sz. közepére–3. negyedére datálódik, mivel az egyik példány együtt került elő a nr. 1080 töredékkel, egy [P]AVLI bélyeges sigillatából. Ezek természetesen latin írásbeliség tanúbizonyságai, és legnagyobb részben a II. századból származnak, azaz legvalószínűbb, hogy ők a rómaiaktól kapták írásbeliségüket, és nem volt sajátjuk – legalábbis a középső és alsó társadalmi rétegekből, ahonnan szemmel láthatólag ezek a töredékek származnak. Pillanatnyilag egy kivétel van, amely az I. századra visszanyúlik, és talán magasabb társadalmi szintre.

Maga a tárgy egy kissé rejtélyes, használati módját nem könnyű meghatározni. (Ld. Függelék I. nr. 2.)

Faragott mész-kő test, 5,0 x 7,5 x 3,6 cm. Előkerült 1958, Budapest–Albertfalva, D árok ásatása, egy tűzhely közelében. Inv.nr. AM 61.01.243. Datálás: vsz. I. sz. 2. fele.

A tárgyat eddig nem publikálták; a leltárkönyvben “oltárnak” van meghatározva, talán a két oldalán párkányszerűen faragott apró lécek miatt, de nyilvánvalóan nem lehet oltár, már csak mérete okán sem, mert ezen még egy mokkáskanálnyi anyagot is csak nehezen lehetett volna áldozni, de azért sem, mert a bekarcolt írás éppen a felső lapján van, elnagyolt lapos oldalán (hátlapján) pedig egy furat, amivel valami nagyobb nyélre kellett felerősítve lennie. Én úgy vélem, hogy mint egy kalapácsot, valamihez az írott oldalát odaütve kellett használni; adódik a lehetőség, hogy valami (meglehetősen különös) pecsétnyomóról van szó. Az írás, amelyből eddig egy betűt sem kíséreltek meg elolvasni, egész kusza és felszínesen karcolva látszik a felső vízszintes lapban, de talán két sorban tartalmaz 7-8 betűt. Feltevésünkből kiindulva az lenne logikus, hogy jobbról balra haladjon, mint pecsétlőhöz illik, de ezeket a betűket (nagyon gyakorlatlan kézzel írt kurzív formákban) csak úgy lehet értelmesen kiolvasni, hogyha balról jobbra haladunk, ez persze nem lehetetlen. Még a hivatalos katonai bélyegzőkön sem ritka, hogy képtelenek a tüköriírást produkálni,⁴² s végülis ezen a tárgyon egy kelta nevet sikerült kibetűznöm, bizonyára a tulajdonosét, ami a koracsászárkori Albertfalván természetes is.

³⁶ AE 1994, 1387.

³⁷ Egy graffitót publikáltak eddig, amely pre-római betűket tartalmaz, a viszonylag közeli Tokodról (Bónis 1974, 87-98.), de a hitelességét erősen vitatják, Mócsy 1976 a hamisítványok közé sorolta be. A vita még nincs egyértelműen eldöntve, mindenesetre a karc nyelve és jelentése teljességgel homályos (ld. FPA I 250-251).

³⁸ A név alapformája, Surus, kettős etimológiával rendelkezik, természetesen görög-római, de kelta is, vö. Meid 2005. 289.

³⁹ Nr. 1251. Meglehetősen régen publikált tárgy, ld. Kuzsinszky 1932. 46/47.

⁴⁰ Póczy 1956, 120/121.

⁴¹ Vö. RIU 1359, 1367, 1369.

⁴² FEHÉR, *Nyelvtörténet* 415 (mindazáltal civil pecsétlőkön lényegesen jobbnak tűnik az arány).

A szöveg a következőnek bizonyult:

Al[.?]o-⁴³
riξs.

Ez a név ismert volt már a környékről, mint egy kelta előkelőség, *decurio Eraviscus*, neve.⁴⁴ Aligha személy-, hanem kulturális azonosságról van szó, az illető ugyanazon térség hasonló közösségének bizonyára jelentősebb személyisége volt, ha írásra (és feltehetőleg névalírásának reprodukálására) adta a fejét. Az írás azonban annyira gyatra, hogy még a párhuzam alapján is csupán pacskolat segítségével sikerült a szöveget megfejteni.

Jelenleg minden valószínűség szerint ez a legkorábbi kézzel írt névalírás Aquincum territoriumáról, és mivel csaknem olvashatatlan, egy görög betűt is belekever, olyan személyre utal, aki alig képes írni. Ez az ember bizonyára alig tudott latinul, de ha feltevésünk igaz, és magasabb társadalmi helyzetű keltáról van szó, nem lehetetlen, hogy ismerte a kelta írást, s ez esetben annak írásiránya könnyen megzavarhatta. Mindenesetre, ha létezett is kelta írásrendszer a helyszínen az I. században, csak nagyon szűk körben használhatták, és a jelek szerint a II. században már nem folytatódott a használat. A leltárkönyvben 'kelta' feliratosnak leírt tárgyak feliratai javarészt csak fantomok. Van egy adat körülbelül ugyanabból a periódusból, amely lehetséges, hogy kivétel, de bizonyos tudást nem szerezhethetünk róla, mert sajnos a tárgy elveszett. Egy kelta típusú edény töredékéről van szó, amely kétségtelenül valamiféle feliratot hordozott, a leltárkönyvi rajz tanúsága szerint (1221, ld. DVD S030).

A felirat négy betűjét nem lehet tisztán olvasni, még az sem teljesen egyértelmű, hogy az írás jobbról balra vagy fordítva haladt-e. Csak az világos a 4. betű hastáinak elrendezéséből, hogy a betű az edényhez képest felfelé, és nem fejjel lefelé volt írva. Természetesen, ha balról jobbra halad, akkor minden bizonnyal latin betűket tartalmaz, de csaknem olvashatatlanokat, mindazonáltal latinul nincs értelme:

+IV+ (?)

Ha jobbról balra olvassuk, olvashatóbbnak tűnnek a betűk, és eléggé hasonlóak egy kelta típusú íráshoz, de a szó így is értelmetlen marad:

(?) IIV+

Mivel úgy tűnik, bennszülött fazekasság termékéről van szó, nem valószínű, hogy a felirat tényleg kelta (bár természetesen másodlagos használat során keletkezett, mikor az edénycserép már megszűnt funkcionálni mint edény, különben nem lehetne a belső felületen), de inkább egy rövidítésnek, egyszerűsített jelnek látszik, mint értelmes szónak valamely nyelven.

A másik tárgyat, amelyet határozottan 'kelta írást' tartalmazónak írtak le, tévesen értelmezték (1238). Ez különös jelek sorozatát tartalmazza a felszínen, amelyek égetés előtt készültek, így a készítőre utalnak, az pedig teljesen elfogadható, hogy a durva szürke edény kelta fazekas műhelyében készült. Előkerült 1951-ben, a Hajógyári-szigeten, a helytartói palota XXII = 41. helyiségének ásatásán, datálása ez alapján: 2. sz. 2. harmadtól a 3. századig (im. phot. FEHÉR 09073013).

Először is a lelhely ellene szól a kelta eredeztetésnek, nem azért, mivel ez a helytartói palota része volt, hiszen amíg a környéken volt eleven kelta fazekasművesség, annak a termékeit a háztartás legalsó szintjén használhatták, hanem mivel egy relatíve kései időpontra kell datálnunk. Akkor ugyan kétségtelenül éltek még kelták Aquincumban, de a latin írásbeliség az I. sz. végétől erősen terjedt körökben, a II. sz. közepén a névadásuk már teljesen latinizálódott, az pedig valószínű, hogy egyedül az írást őrizték volna meg. Továbbá az még különösebb lenne, hogy az írás, amely a magasabb rétegek köemlékein vagy díszes edénykészletein nem jelentkezik, egy ilyen hitvány fazékon jelennék meg, amely tipikusan az írástudatlan réteg szükségleteihez illik.

⁴³ A 3. betűhelyről egy kisméretű L vagy I tört ki, de az is lehet, hogy üresen volt hagyva. Az O betű szögletes, a hozzá csatlakozó bevágások fejjel lefelé álló Q-hoz vagy P-hez teszik hasonlatossá, de valójában csak sérülések.

⁴⁴ RIU 1347; A. MÓCSY, *Decurio Eraviscus*, *FolArch* 21 (1970) 59.

Ami a feltételezett edényt illeti, öt jel ('betű') van a töredéken, ezek azonban latin vagy görög kurzív írásra inkább emlékeztetnek, minden azonosítható betű nélkül;⁴⁵ a jelek nagysága jóval variábilisabb, mint a valódi írott szövegekben szokásos. Ezért elvetem azt a lehetőséget, hogy kelta írásról volna szó, inkább írásutánczáról, amit egy írástudatlan fazekas alkotott, aki gyakran látott latin kurzív írást (mint nyilvánvalóan mindenki, aki a II–III. századi Aquincumban élt) és egyfajta 'írással' elegánsabbá akarta tenni az áruját.

Ez kétségtelenül figyelemre méltó, hogy voltak durva házi árut gyártó fazekasok, akik magasabb stílust kívántak utánozni és ezzel díszíteni árujukat, és felmutatja a lehetőségét, hogy egyszer majd ezeknek a műhelyei közt is különbséget tudjunk tenni; feltételezve, hogy ez nem egy egyedi eset volt, hogy ilyen edényt készített, talán a vevő személyes kívánságára. Tudjuk, hogy nem így áll a helyzet: újabban előkerült egy másik töredék is, erősen különböző lelőhelyen, ami annyira hasonló díszítéssel rendelkezik, hogy fel kell tételeznünk, hogy ugyanannak a műhelynek a terméke (**1239**). Ennek a lelőhelye Óbuda, Záhony utcától délre (2003, az Auchan építése előtti ásatásokon), datálása leginkább az előző darab alapján kísérelhető meg. (Im. phot. FEHÉR 10052604).

A nagy hasonlóság nemcsak a közeli datálást, hanem a műhely azonosságát is valószínűsíti, mivel pedig a lelőhely elég távol esik, a municipium déli előterébe, azt is mutatja, hogy ez az áru viszonylag széles elterjedésű volt, ha nem is túl gyakori (gyakorinak nem gondolhatjuk, miután pillanatnyilag ezt a két példányt ismerjük, bár lehetséges, hogy jónéhány darab rejtőzik, ha különös díszítésük nem kapott külön figyelmet, amikor beletárolták őket). Mindazonáltal a II–III. századi Aquincumban számolnunk kell egy 'írástudó mesterrel', a szignatúráikból ismert fazekasokon kívül, és a kerámiagyártás alsóbb szintjein; tagadnunk viszont egy keltául író fazekas létét. A kétségtelenül keltának meghatározható I. századi fazekasáru tudomásunk szerint valódi feliratokat nem tartalmaz, az itt-ott előforduló bekarcolt és besímitott jelzések valójában keresztek, a szó írásra vonatkozó értelmében jelentés nélküliek.⁴⁶ A korai római kori kelta edényeken ismert egy tipikus jelzés, leginkább a peremen, és befelé irányulva, ami nagyon éles, kicsi párhuzamos karcokból áll, de ezek valószínűleg nem számok (látszólag a III, IIII formát adják ki), hanem fazekasjelzések, és nem is írás, valószínűleg nem jelentenek olyasmit, amit egyértelműen átírhatunk valamely írásos kifejezéssel.⁴⁷

A végkövetkeztetésünk csak az lehet, hogy kelta írásbeliségre Aquincum térségében bizonyítékunk nincsen. Talán az eraviscusok törzse a rómaiak előtt nem ismerte az írást; az mindenesetre bizonyos, hogy a későbbi római korszakban nem volt saját írásbeliségük, vannak viszont bizonytalan nyomok, amelyekre alapozva azt nem lehet kizárni, hogy a rómaiak előtt egy nagyon szűk körben mégis írtak, de ez egyfelől bizonytalan, másfelől bizonyosan nem folytatódott a II. században és később.

⁴⁵ Az első jel egy M betűre hasonlít, az ötödik O betűre; a negyedik noha hasonlít egy A-ra, de a szokásoshoz képest visszafelé halad. A többi két jel bizonyosan különbözik minden ismert betűtől.

⁴⁶ Nr. **1541** (a gellérthegyi kelta településről), kétesen ***23** (Budapest XI. kerület). Más hasonló módon díszített töredékek, mint inv.nr. AM 82.3.527, 88.1.18, 88.1.261, 88.1.291, 2002.1.1212, 2007.9.777, bizonyosan csak díszítőmotívumokat tartalmaznak.

⁴⁷ Pl. inv.nr. AM 54.12.462, 2002.1.1160, 2006.23.12646. Ld. im. phot. FEHÉR 09073004, 10072801, 10092735–10092736.

IV. Paleográfiai táblázatok

Mivel a fentebb leírt feliratok nagy része szabad kézírással készült, nélkülözhetetlen táblázatokba foglalni az alkalmazott betűformákat, részint mivel más módon nem deríthető ki, mely korszakban milyen betűformákat alkalmaztak Aquincumban, részint pedig mivel sok esetben nem is eléggé bizonyosan olvashatók enélkül a többnyire gyakorlatlan kézzel írt feliratok.

A táblázatokban:

– minden egyes betűt külön mutatok be, általában együtt azokkal az előfordulásokkal, ahol számjegy-értékben szerepelnek. Ez alól kivételt képez az I betű, amelynek szinte megszámlálhatatlan '1' számjegy-értékű előfordulását alig lehetett volna összeszedni, s egy ilyen túlméretezett táblázatnak nem lett volna gyakorlati haszna;

– a korszak, amelyben születtek, hol szorosabban, hol tágabban határozható csak meg. Ezért általánosan nagyobb időszakaszokat állítottam fel, és ezekbe a zónákba osztottam be többé-kevésbé (amennyire lehetséges volt) a feliratokat; arra itt nem láttam megoldást, hogy a datálás esetleges kétségeit jelezzem, mint a feliratok leírásaiban, ezért aztán az olvasónak egybe kell azzal venie, hogy a datálás szorosabb, tágabb, kétségtelen, kevésbé vagy erősen bizonytalan; ezen a rendszeren annyiban tudtam enyhíteni, hogy azokat a feliratokat, amelyeknek kora századnál pontosabban nem volt megállapítható, a többiektől elkülönítve, évszázadra vonatkozó sávokban helyeztem el;

– ámbár igen hasznos lett volna szétválogatni a kurzív, actuaria, kapitális betűkkel készült feliratokat, ezt azonban nem lehet egzaktul megoldani, mivel sok felirat van, amelyben a betűtípusok keverten fordulnak elő, ezért a feliratokat más szempontból válogattam csoportokra (amely módban kevés kételynek lehet helye), **a** kemény anyagba bekarcolt feliratok (kiégetett edénybe, fába, fémbe), **b** lágy anyagba karcoltak (kiégetés előtt agyagba, edényeken és téglán), ugyanis ez a csoportosítás is erős összefüggésben áll a betűhasználattal, mégpedig actuaria betűket ritkán látunk másutt, mint lágy anyagba karcolt feliraton, és a kurzívak is itt jóval gyakoribbak, a kemény anyagban pedig többségében vegyes betűket találunk; **c** igen ritkák Aquincumban a szabad kézzel írt, de nem karcolt feliratok, vagyis: festettek, besimítottak, üvegszálból formáltak. A táblázatok nem az összes betűt tartalmazzák a katalógusban levő feliratokról: elhagytam azokat, amelyek kapitális alakban, betűtálpakkal (szerifekkel), köfeliratok stílusában készültek – eddig ezek mind edénybéllyegeken jelentek meg –, valamint azokat, amelyek olyan csonkák, hogy abból a vonalvezetésre aligha lehet következtetni, vagy amelyek csak igen kétesen olvashatók;

– amennyire lehetséges volt, a betűket méretarányosan kicsinyítve rajzoltam; ez jól megoldható volt az edényekre karcolt írásoknál, de némely, főleg téglafeliratnak a betűi olyan nagyok, a fazekasbéllyegeket betűi pedig néha olyan kicsinyek, hogy ezeknek a méretarányát változtatni kellett. Értelemszerűen ezeket elkülönítettem az arányos rajzoktól, együtt azokkal, amelyek csak rajzból ismertek számunkra, és ezért akár alakjuk, akár méretük bizonytalan – az alábbi rovatban: 'ex delineatione/mensuris mutatis'.

A görög betűk közül egyesek egyszerűen összevethetők volnának a latin betűkkel, a többség azonban csak önmagában volna értékelhető, azonban görög betűs írás oly kis mennyiségben maradt ránk, hogy statisztikus vizsgálatuk egyelőre lehetetlen. Ezért a táblázatokban a görög betűk nem szerepelnek.

A paleográfiai táblázatok (betűnkénti bontásban) a csatolt DVD *Paleográfiai táblázatok* mappájában tekinthetők meg. Ugyanitt található meg az I. függelékben közölt, köfeliraton levő adatok paleográfiai táblázata is.

A ligatúrákat (nexus) az azokat alkotó összes betű táblázataiban feltüntettem; ezek száma egyébként csekély; az egész corpusban a következő ligatúrák találhatók:

ÂB 1349, ÂD 1455ab 1456, ÂL 1042 1481, ÂN 1078 1146, ÂV 1447 1472 1545
 ÊM 1351, ÊR 1083
 ĞI 1308
 ĤE 1096
 ÎN 1373?, ÎV 1253
 ÎI 1452b
 ÎA 1085 1343?, ÎN 1187? 1189?, ÎR 1206?
 ÎV 1189? 1389? 1436 v.1 1456
 Î+ 1337 1450a, ÎA 1085 1427, ÎR 1456, ÎV 1530
 ÎI 1428, ÎP 1140
 ÎV 1453b, ÎT v. ÎR
 ÎI 1294, ÎM 1036, ÎR 1094? (vel ÎT?) 1453a, ÎV 1493?
 ÎA 1250, ÎL 1082 1341?, ÎS 1027 1090 1334? 1487

Hármas ligatúra

ÂNE 1147, ÂNK vel ÂNF 1228, PVL 1294, VÂL 1342 1455ab 1456

Négyes ligatúra

ÎRÂT 1455ab

A szavakat tagoló vagy rövidítéseket kétoldalról határoló interpunctiók:

1251 1261 1262 1266 1314 1338 1344 (szótagok közt is) 1347 1350 1420 1440 1533

Háromszög alakúak 1252 1332

Más ritkább forma 1396 (négyeszetes) 1413 (ékalakú)

Hedera: 1053 1432

A fennmaradt ligatúrák közül a datálhatóak a következő módon oszlanak meg:

I. sz. vége, I-II. sz. fordulója:

ġi 1308, îu 1253, îu 1493, ûs 1027, 1090

II. sz.:

âd 1456, âl 1456, ân 1146, âne 1147, âv 1472, ĥe 1530?, îi 1452b, îmu 1456, î+ 1456, îm 1530?, îrât 1455, pûl 1294, řu 1453b, řr (řt?) 1094 1453a, vâl 1455, 1456

II. sz. vége–III. sz.:

âb 1349, ânf? 1228, âv 1187, êm 1351, êr 1083, în? 1373, îa? 1343, îm 1187, îm/îmu 1189, îmu 1389?, î+ 1337, îi 1428, îm 1035, ûs 1333?, vâl 1342

IV. sz.: âv 1447

A csekély példaszám mellett is úgy tűnik, a ligatúrák minden korszakban használhatóak voltak elég változatos módon, esetleg elképzelhető, hogy a ritkább ligatúrákról a későbbiekben kiderül, hogy egy bizonyos korszakra különösen jellemzőek, de a kézenfekvőek, mint az a+msh. kapcsolatok, mu vagy us folyamatosan ismertek (az utóbbiról ezt különösen nyomatékosan állíthatjuk), tévesek az olyan elképzelések, hogy ezek korhatározók. Az interpunctió a lapidáris íráshoz képest aránytalanul ritka,⁴⁸ használatának sajátos jellegzetessége nem különíthető el.

⁴⁸ Az utóbbi használatára vonatkozólag ld. FEHÉR, *Nyelvtörténet* 420-421.

V. Az aquincumi kézírás értékelése

Az aquincumi kézírásos szövegek, kifeliratok az eddig feltételezettnél jóval tekintélyesebb corpust adnak ki ugyan, azonban főleg a feliratok rövidsége miatt összmenyiségben ez csak töredéke a köfeliratokénak. Többlete ezzel szemben, hogy egyedibb, gyakorlatilag minden felirat saját személyes kézírást takar,⁴⁹ amely ugyan az írás tanulmányának folyamata, a hagyományok és az íróanyag miatt típusokba rendezhető, de jórészt ösztönösen jött létre, tudatos stiláris célok nélkül, és nem követi köfaragóműhelyek szokását, mint a köfeliratok jó része. Emiatt elvileg az írástörténetnek páratlan forrása, úgy az írásstílusok elterjedését, mint egy-egy betű betűformáinak használatát illetően. Az utóbbit elsősorban a fentebbi betűtáblázatok segítségével, a formákat elemezve lehet meghatározni. Természetesen azt nem várhatjuk, hogy a latin írás fejlődésének bármilyen jelentős lépése éppen Aquincumban történjék meg, sőt azt sem, hogy Aquincumban a birodalom központi területeivel szinkronban: itt egy provinciális íráshasználatról van szó, amely vagy kis késéssel követi, vagy egyáltalán nem követi az összbirodalmi szokásokat, és egy másodosztályú átlagra lehet belőle leginkább következtetni; tekintettel rá, hogy az anyag legalább 90%-a II-III. századi, igazából ennek a két századnak a tendenciáira van esélyünk rálátni, és valószínűleg egyetlen frissen kialakult vagy az ismeretlenségből elterjedő íráselemmel nem találkozhatunk. Ilyen szempontból tehát semmit nem várhatunk a vizsgálatról, más szempontból viszont modellértékű lehet, éppen mivel nem várható, hogy ez a kisváros jellegzetes helyi képet adjon, feltehetőleg a tapasztalatokat egész Pannoniára lehet általánosítani. Ez azért fontos, mert attól még nagyon messze vagyunk, hogy Pannoniára kiterjedő átfogó corpus legyen a kezünkben, így a tartomány többi részének főleg éppen a kézírásával kapcsolatban jórészt a sötétben tapogatózunk. Az aquincumi anyag viszonylag datált volta a paleográfiai alapú keltezésben a tartományra vonatkozó meglehetősen ötletszerű találgatásnak is határt szab.

Kézírás, kurzív írás – kapitális, acturia és kurzív betűk

A feliratok összképük alapján határozottan különböző kategóriákba sorolhatóak. A római kézírást publikáló és elemzői Magyarországon többnyire automatikusan „kurzív” írásként nevezik meg. Tkp. az az informális, hallgatag konszenzus van hazánkban, hogy ami nem monumentális, kőbe vésett írás az vagy festett – ez esetben azért általában felismerjük, hogy *acturia* betűk keletkeznek –, vagy bekarcolt, és akkor kurzív. Ez persze csak egy terminológiai furcsaság lenne, ha ugyanakkor nem beszélnénk kurzív *betűformákról* is, miközben – bár természetesen az íráshordozó anyag minősége bizonyos fokig hat a betűformára – a kézírásos szövegek tökéletesen különböző írásstílusokat tudnak produkálni, amelyek közül némelyek minden részletükben megegyeznek a monumentális írással, leszámítva természetesen azt, hogy ha alkalmatlan anyagra kezdetleges eszközzel róják, akkor pontatlanok és durvák lesznek. Mások, éspedig többnyire a gyakorlottabb, műveltebb kézírások, önálló, jellegzetesen nem-lapidáris írásstílusúak, az azonban még mindig lehet *acturia* és valódi kurzív is. Kiváló példát mutat a jelenségek szembesítésére 1326. feliratunk, amelyen a téglába két különböző kéz írt (égetés előtt), az **a** felirat valódi kurzív stílusú, míg a **b** felirat (és ez a gondosabb, elegánsabb) *acturia*; amihez hozzá lehet venni összehasonlítás végett az a felirattal azonos szövegű CIL III XXVII,20 téglakarc rajzát (ezt a horvátországi Dubicában találták), és akkor látjuk a kapitális jellegű, ámde primitív karcolt kézírást is. Ez a kézírásban ismert anyag persze nem olyan bőséges, mint szeretnők, ezért (is) jelentkezik a kutatásban speciális nehézségek. Legnagyobb bőségben Rómából ismerjük és néhány különleges helyről, így Pompeiiből, ezekkel az anyagokkal a CIL egész kötetei

⁴⁹ Kivételt e kötetben ez alól a fémfeliratok egy része és a fába égetett betűk képeznek, valamint az a néhány eset, amikor egy személytől több felirat maradt ránk – ezt azonban óvatosan kell feltételezni, mert egy fazekas több bélyegzőjét, több mintáját készíthette különböző alkalmazott, amint a stílusból néha ki is derül, és a stílusazonosság alapján mondhatjuk, hogy Pacatus néhány formatálját egyértelműen ugyanaz az az ember írta, vagy pl. a Maximinus-mécsminták egyazon kézre vallanak.

foglalkoznak CIL IV a pompeii-herculaneumi feliratokkal, CIL XV a római városi *instrumentummal* többségében ilyenek). Van azonban egy kicsike, de világhírű kézírásos corpuscska a közeli Daciából is, ti. a viasztáblák. Az aquincumon kívüli Pannoniából a már közölt kézírásos karcok száma viszonylag kisebb és többségében igen rövid, egy-két szavas szövegekről van szó, becslésem szerint úgy 2-300 db lehet, miközben ennek többszöröse lehet még közöletlen múzeumaink raktáraiban.

A publikált szövegeknél is további súlyos problémák állnak előttünk. Az első nagyon nehéz kérdés a datálásuk. Mivel az ismert anyag viszonylag kicsi, mivel nyilvánvalóan teljesen más metodikát igényel, mint a lapidáris írásé, és persze mivel a bekarcolt írások egész ritkán tartalmaznak olyan történeti támpontokat, mint a kőfeliratok (datáltról ne is álmodjunk), ezt a feladatot szinte előről kell kezdenünk, és nem csoda, ha eddig tkp. sehova nem jutottunk vele - a legtöbb bekarcolt feliratot a mai napig minden datálás nélkül publikálják.⁵⁰ Továbbá: kihez kössük a kézírásokat?

Ki és miért írt kézírást? Noha elég jelentős részük tkp. csak a szerző nevét tartalmazza, érdemi információt róluk mégis a legritkább esetben tudunk meg. Egyelőre nem tudjuk a kézírást társadalmi szintek szerint értelmezni, pedig logikus, hogy különbségek vannak, hiszen az iskoláztatás szintje az írás minőségében egyértelműen várható, hogy mutakozzék. Nem lehet azonban éppen az írásminőségből visszafejteni a választ, mert azt nagyon erősen meghatározza az íráshordozó anyag. Ezért van az, hogy a cserépre, illetve vakolatba karcolt írások nagyrésze *nem kurzív*, mert az anyag erősen ellenáll! Másrészt, még azonos íráshordozón, azonos céllal is sokszor nagyon eltérő az írás minősége: ha összevetjük pl. Pannonia két legjobban ismert átoktábláját (nagyjából egykorúak),⁵¹ kiderül, hogy az első szinte teljesen lapidáris (S, A betűket kivéve), a másodikban a legtöbb betű hol lapidáris, hol kurzív írással jelenik meg (E szinte mindig kurzív!)

Tanulság, hogy néhány betű megjelenhet kurzív formában egy karcon, de ez még nem jelenti azt, hogy az egész írás kurzívnak volna minősíthető. Főleg a kurzív M és A jelentkeznek gyakran; véleményem szerint az eddigi tapasztalatok alapján kimondható, hogy pusztán ezek megléte még *nem tesz egy írást kurzívvá*. (Az || alakú E sem, pedig ez az eddigi közlésekben teljesen közhelyes megállapítás.)

Egyfajta szokás hasonlóképpen "kurzív jellegűnek" minősíteni egyes nagyon hitvány kőfeliratokat, amennyiben betűalakjaik abnormálisak: főleg ha egy-egy ||, kurzív M-re, A-ra hasonlító forma jelenik meg rajtuk. Értelemszerűen valójában ugyanerről a hanyagságról van szó. Ez azonban valóban összekapcsolódik a kézírás kérdésével, hiszen ezek az írások hasonlóképpen egyéni jellegzetességeket mutatnak, és a kőfaragó, ill. az *ordinator* kézírása valóban hatott rájuk – éppen ezért a betűelemzéseknél ezeket a kőfeliratokat is mindig figyelembe veszem.

Akkor azonban ki írt mégis kurzív írással? Ilyeneket látunk a viasztáblákon, sokszor az égetés előtti téglakarcokon. Ezek szerint a stílussal való írás vsz. döntően kurzív volt. A más anyagon, más technikával készült karcokon megjelenő egyes "kurzív" elemek többféleképpen magyarázhatóak:

1) aki írja, a kurzív íráshoz van szokva, ezért akaratlanul is alkalmazza elemeit. Ez azonban a legtöbb esetre aligha vonatkoztatható, csak a kifejezetten jó íráskészségű, mondhatni műveltebb karcokra, hiszen a primitív íráskészség nem biztos, hogy kézírás-jellegű, ma is a

⁵⁰ Természetes, hogy a provinciális anyag datálásához a pompeii anyag szinte semmi segítséget nem nyújt, hiszen lényegében befejeződik, mire amaz elkezdődik; a római városi anyagban ugyan van elég nagyszámú datált felirat, de jellemzően olyan tárgy- és írástípusban, amelyek a tartományokban gyakorlatilag nem léteznek.

⁵¹ CIGP² 16, Carnuntumból. Két keretben kézzel írt görög és/vagy mágikus karakterek is vannak rajta, azonosításukra vonatkozólag ld. FEHÉR B., Mágikus nyelvhasználat Pannoniában, *Studia Caroliensia* 7 (2006/3-4) 209-214. AIJ 557 Sisciából, egy olyan szöveg, amelynek a nyelvi jelenségeire már eddig is sok figyelmet fordítottak, ld. J. BRUNŠMID, Rimsko čaranje na olovnog pločici iz Kupe kod Siska, *VHAD* 14 (1915-1919) 176-185; V. HOFFILLER (AIJ loc. cit.); E. VETTER, Eine lateinische Fluchtafel mit Anrufung des Wassermannes, *Glotta* 36 (1957-1958) 304-308; H. MIHAESCU, *La langue latine dans le sud-est de l'Europe*, Bucuresti-Paris 1978. 339§; B. FEHÉR, *Pannonia latin nyelvtörténete*, Budapest 2007. nr. 80, legrészletesebben p.228-229.

legtanulatlanabb emberek írnak nyomtatott nagybetűvel (és az autodidakta úton tanuló kisgyerek ezt tanulja, nem az írott betűt, sőt tapasztaljuk, hogy a mai elbarbárosodó közoktatásban válik gyakorivá, hogy a gyerekek ezt gyakorolják be kézírás helyett). Nyilvánvalóan nem igaz tehát pl. a bennszülött feliratok egy-egy kurzív betűjére.

2) Lehet viszont igaz egy "részleges" kurzív széleskörű használata: egy-két nagyon jellegzetes betűalak elterjedt az általános írásban, ahogy pl. ma nálunk az írott u, a elég gyakran előfordul nagybetűs kézírásban is - az u a maga sajátos alakjával elég frappáns analógiát mutat az E helyett || elterjedésével, ami az ókor egyik leggyakoribb betűtévesztése.⁵²

3) És persze lehetséges, hogy egy kurzív betűs írást másol le valaki lapidáris betűkkel, mely esetben ha nem nagyon ért hozzá, esetleg a szöveg értelmét nem is figyeli, az eredeti formák bennmaradhatnak. A kőfeliratokra ez a magyarázat vsz. általában igaz, hiszen ha ezek a megrendelő által adott minta alapján készültek, logikus feltételezés, hogy a megrendelés más anyagon érkezett, *pl. viasztáblán*, következésképp jó eséllyel stílussal írva, ismét következésképp valószínűleg kurzívan.

Amennyiben azonban feltehető, hogy a kőfeliratok vésnőkei az esetek jelentős részében – most mindegy, többségében-e – kurzív írásos mintát tartottak maguk elé, s annak alapján faragták a kapitális betűs feliratot, itt egy kulcshoz jutunk a kőfeliratok egyes “értelmetlen” elemeinek magyarázatához. A faragó hozzáértése szerint ugyanis több szint lehetséges: jó esetben helyesen teszi át a szöveget, gyenge szinten egy-két betűt eltéveszt, nagyon gyenge szinten pedig – ti. ha a kőfaragó funkcionális analfabéta – a látott formát minden értés nélkül próbálja másolni, s nemcsak egy-egy betű rögzül kurzív alakban, hanem a kurzív írás sokszor egymáshoz hasonlító betűit rendszeresen összecseréli (*e-t ii-vel, néha u-val, a-t r-rel stb.*). A végeredmény egy látszatra értelmetlen betűsor lesz, amelyről persze feltehető, hogy valamit akar jelenteni, mivel szerfelett ritka, hogy egy kőre szándékosan értelmetlen betűket véssenek,⁵³ csak hogy eddig semmi *helyes*, értsd: *működő* módszerünk nem volt, hogy megértsük. Ha a kurzív írásban hasonló betűket próbáljuk egymással cserélni az ilyen szövegekben, rendszerint megoldásra juthatunk. Az ilyen jellegű aquincumi feliratokat az *I. függelékben* fogom megpróbálni értelmezni.

Ne hitessük el tehát magunkkal, hogy a kurzív betűk értelmezése egyfajta csodaszer írástörténeti problémáink megoldására! Nagyobb részt *nem lehet* általuk magyarázni éppen a *kemény tárgyakba való bekarcolásokat*, amelyek darabszámra a kézírások legnagyobb részét teszik ki. A katalógusban levő feliratok nagyobb része ilyen: vegyes stílusú, inkább kapitális stílusú, vagy egyszerűen stílustalan – ti. olyan alacsony színvonalú, ahol stiláris kérdések fel se merülhetnek.

Egyértelműen meghatározható betűképet adnak a következő feliratok:⁵⁴

Szabályos lapidáris kapitális betűk, szerifekkel:

1243 (I–II. sz. fordulója), 1252 (II. sz. 1. fele), 1255 (II. sz. eleje), 1260 (II. sz.), 1261 (II. sz. vége?), 1262 (II. sz. vége–III. sz., minőségben alsóbbrendű!), 1271-72 (II. sz.), 1296-98 (II. sz?), 1299? (I-II. sz. fordulója).

⁵² Fehér, Nyelvtörténet Examining about 220 Pannonian misspellings (B. FEHÉR, Pannonia latin nyelvtörténete, Budapest 2007. 415-416 kb. 220 pannoniái betűtévesztést vizsgáltam; ezek közül csak az E~F tévesztés tűnt gyakoribbnak, mint a kurzív E importálása (az utóbbit ld. uo. 423, 18-19. jegyz., és annak is lehet az oka a kurzív E használata!), és a P~R~B tévesztés; az M~N tévesztés kb. ugyanolyan gyakoriságú. Természetesen egyes karakterek retrográd írása elég széles körben előfordul, de csak katonai téglabélyegeken (ld. uo. 415, 59. j.), ahol más okoknak tulajdonítható, minden más anyagon, mint a bélyegeken, és a civil használatban igen ritka.

⁵³ Pannoniában ilyenre példa kőfeliraton: RIU 914 (XCP|RD), TRH 23 (SS TAM).

⁵⁴ Általában csak kb. 4 betűnél hosszabb feliratokat soroltam be, a rövidebbek írásképe csak kivételes esetben határozható meg egyértelműen. A teljesen vegyes stílusú feliratok akkor sincsenek említve, ha minőségileg jók, gyakorlott kézírásra vallanak. Az ékszer-, súly- és hordópecsét-feliratokat, amelyek rendszerszerűen kapitális betűvel készültek, kihagytam.

(Feltehetőleg szándékosan) kapitális, jó írásképu:

159 (III. sz.), 1023 (aa. 80-120), 1028 (aa. 140-170), 1049 (III. sz. 1. harmada), 1109 (Hadrianus–Antoninus-kor), 1151 (II. sz.–III. sz. 1. fele), 1245 (II. sz. 1. fele), 1246 (II. sz.), 1250 (bizonytalan kor), 1251 (II. sz. 1. fele), 1253 (Domitianus-kor), 1257-1258 (Marcus-kor), 1270 (III. sz., a feléig), 1273-74 (II. sz.), 1275 (III. sz. 1. harmada), 1276-78 (II. sz.), 1300-01 (II. sz. 1. harmada), 1308-09 (I. sz. vége–II. sz. eleje), 1315 (II. sz.), 1322 (III. sz. 1. harmada), 1448 (III. sz. közepe), 1529 (II-III. sz.).

Actuaria:

1024 (égetés előtti karc, II. sz. 2–III. sz. 1. fele), 1047 (bizonytalan kor), 1053 (II. sz. 3–III. sz. 1. harmada), 1086 (II. sz. közepe–2. fele), 1186 (II–III. sz?), 1127 (II. sz., festett), 1128 (Severus-kor?, festett), 1266 (II. sz. vége⁵⁵), 1291 (II. sz.), 1314ab (részben; I. sz. vége–II. sz. 1. harmada), 1326b (Caracalla–Elagabal-kor), 1338 (részben, nagyon alacsony minőség; II–III. sz.), 1349 (III. sz.), 1355 (IV. sz?), 1372 (II. sz. vége–II. sz. 1. fele, festett, görög betűs), 1374 (I. sz. vége, festett), 1376 (bizonytalan kor, festett), 1384 (bizonytalan kor, festett), 1494? (legalábbis részben; II. sz. 1-2. harmada), 1531 (I. sz. vége–II. sz. 1. fele), 1533 (II. sz. vége–III. sz., fémbe pontozott).

Kurzív:

1046 (aa. 130-165), [1052, nem Aquincumban készült], 1058? (aa. 140-170), 1059? (II. sz.), 1083 (égetés előtti karc, II. sz. vége–III. sz.⁵⁶), 1101? (Antoninus-kor), 1112 (bizonytalan kor), 1249 (I. sz. vége–II. sz.), 1265 (II. sz. vége–III. sz. eleje⁵⁷), 1295 (bizonytalan kor), 1305 (II. sz., vsz. 2. fele), 1326a (Caracalla–Elagabal-kor), 1329 (II. sz. 2. fele–III. sz., nagyon alacsony minőségű), 1331 (II–III. sz.), 1332? (II–III. sz.), 1337 (II. sz. vége–III. sz.⁵⁸), 1340 (Caracalla-kor), 1341? (bizonytalan kor), 1343 (III. sz. 1. harmada, görög betűs), 1344 (III. sz.⁵⁹), 1347 (Caracalla-kor), 1350 (bizonytalan kor, nagyon alacsony minőségű), 1351 (II. sz. vége–III. sz.⁶⁰), 1359-60 (bizonytalan kor), 1362 (II-III. sz.), 1450c-e (II. sz. 1. fele), 1474 (égetés előtt, II. sz.).

Nagy részben kurzív:

1032? (I. sz. vége–II. sz. 1. fele), 1037? (bizonytalan kor), 1104 (II–III. sz., talán III. valószínűbb), 1279-82a (II. sz. 2. fele – a felhasznált betűk szűkös volta miatt csak valószínűsíthető a besorolás!), 1292 (II. sz., vsz. 2. fele – actuáriával vegyesen!), 1333 (bizonytalan kor), 1336 (II. sz. 2. fele–III. sz.), 1339 (Caracalla–Elagabal-kor?⁶¹), 1436 (II. sz. vége–III. sz. eleje), 1483 (I. sz. vége–II. sz. 1. fele, nagyon alacsony minőségű).

Mint ebből kiderül, a betűképet befolyásoló legfontosabb tényező mégiscsak az írás célja: a bélyegzők többsége kapitális (teljesen monumentális, szerifeket is alkalmazó kialakításban szinte csak ezeken látható), a téglakarcok közt viszonylag sok a valódi kurzív; legtöbbféle megoldásban talán a fazekasminták tulajdonjegyeit alkalmazták, amelyek egyrészt általában jóminőségűek (gyakorlott író műve, és fontos is az olvashatóság), másrészt mivel mégiscsak magáncélúak, nem kerülnek a kereskedelembe, elsősorban az író személyes íráskészségét, ízlését tükrözik. A közölt feliratoknak valamivel kevesebb, mint egyötöde volt egyáltalán írástípusba sorolható – ahhoz az anyag kevésnek tűnik, hogy részleteiben, pl. korszakonkénti bontásban is vizsgálható legyen.

A kézírás mindig változatosabb méretben, mint a lapidáris írás. Bizonyos betűk, mint az L és S, kínálják magukat arra, hogy alul-felül túllógjanak a soron, és különösen kurzív változatokban ez gyakran be is következik. Egészében azonban az aquincumi anyagban a legtöbb felirat meglehetősen konzekvens méretű, nagyjából betartják a soregyent, jobb

⁵⁵ A datálásra vonatkozólag ld. az ezután következő betűelemzéseket.

⁵⁶ Uaz.

⁵⁷ Uaz.

⁵⁸ Uaz.

⁵⁹ Uaz.

⁶⁰ Uaz.

⁶¹ Uaz.

minőségű acturia írásban szinte tökéletesen (és magáncélra is, nemcsak a nyilvánosság számára készült feliratokon). A kőfeliratokon időnként divatos kicsinyített betűk (főleg I, O, V) a kézírásban nem túl jellemzőek, kivéve az O-t (ld. az O betű elemzését); szándékos “kicsinyített” V betűt egyedül az 1292a mécsmintán láthatunk, ismeretlen okból.

Az írásstílus meghatározása természetesen az egyes betűk elemzése útján tehető meg; igaz ez akkor is, ha az egyes feliratok egy-egy betűje nemegyszer más típusú, mint a felirat egésze. Az egyes betűk lehetséges megformálásait az alábbiakban mutatom be.

A betű

Az A betű igen nagyszámú előfordulása egyben nagy alaki változatosságot is mutat, több formatípus különíthető el. Ezek közül Aquincumban az alábbiak igazolhatók:

a a két szélső, felül összetartó hasta közt a 3. hasta párhuzamosan fut az egyikkel (többnyire a ballal)⁶² és úgy éri el (általában) a másik közepét,

b a két szélső hasta közt a harmadik egy ponttá vagy lefele tartó rövid vonássá stilizálódik,

c van két rövid, merev, fenn összeérő hasta, és nincs harmadik,

d a bal hasta rövidebb, a jobb túlnyúlik rajta (mindegyik típusnál, ahol meg lehetett figyelni, igen kevés kivétellel a jobb hasta készült később, és mindkettő fentről lefelé van húzva), egyenesen vagy kis íveléssel, sőt néha a rövid bal hasta is ívelt,

e két rövid, merev, fenn összeérő hasta van, és az egyik csúcsából szögben tart a másikba egy még rövidebb harmadik,

f a két szélső hastát egy túlnyúló vízszintes vonással kapcsolják össze; néha a **d** típussal is ez történik, bár ilyenkor a keresztvonás nem szokott túlnyúlni,

g a **d** típushoz hasonló két hastát egy vékony, ferde hastával kapcsolják össze elég magasan.

Használatuk több korszakon keresztül, általában párhuzamosan történik, de használati arányuk sokat változik. Az alábbiak figyelhetők meg:

1. Az I. sz. második feléből, századforduló-II.sz. elejéről való, egyébként elég kevés kézírásos feliratnál viszonylag többször látjuk az **a** és a **c** típust.⁶³ A legkorábbi ismert kurzív adatról (TitAq 785) is tiszta **a** típus látható, balra futó középső hastával. Ettől eltekintve mindkét típus inkább gyenge minőségű, többségében kapitális jellegű betűk közt jelenik meg, a gondosabb, esetleg acturia-jellegű feliratokon **a** helyett inkább finomabb **b** típusú betűk vannak, de ismerünk éppen lendületes kurzív **c**-t is.⁶⁴ A két típus használatának választása tehát úgy tűnik, eléggé szabad volt, az **a** látszólagos időbeli elsősége pedig lehet véletlen; egy-egy példa van **e** és **f** típusra,⁶⁵ de az előbbi kétes, mindenképpen bennszülött használatú, az utóbbit csak rajzról ismerjük, így nehéz róluk véleményt alkotni: elterjedtek semmiképp sem lehettek.

2. A II. sz. első felében az arányok hirtelen megváltoznak. Az **a** típusú betű innentől fogva igen ritka,⁶⁶ mindazáltal létezik, még a század második feléből is van rá példa;⁶⁷ nyilván mivel ennek elegánsabb változata volt a **b** típus, és arra most nincs szükség, mert újabb elegáns típus jelenik meg (ld. a továbbiakban), gyakorlatilag eltűnik.⁶⁸ A **c** típus továbbra is gyakori, és pedig a század első felében-közepén sok teljesen átlagosan, dísztelenül, de hozzáértő kézzel húzott példával; a második felében jelenleg ritkábbnak tűnik és többnyire

⁶² “Tükörben” írt A betűk ritkán előfordulnak: TitAq 36, 1045, 1074, 1283-1289, 1468.

⁶³ **a**: TitAq 785, 1026, 1318; **c**: 1023, 1027 (nagyon gyenge minőségű írás), 1483, 1253 (?).

⁶⁴ TitAq 1314 (Resatus bélyegzője) több, kissé eltérő finomságú betűalakokkal, míg elég durván, több vonallal karcosulva 1509 – másfelől 1483.

⁶⁵ TitAq *23, ill. 1309.

⁶⁶ TitAq 1245 (kapitális jellegű betűk közt), a századközépi 1245 Pacatus-minta.

⁶⁷ Pacatus nemcsak használta, mint az előző jegyzetből látszik, hanem díszbetűt is fejlesztett ki belőle: TitAq 1050, 1284 (erre vonatkozólag ld. még FEHÉR, SEP 3 (2011) 22-24), Albertfalván pedig tükörfordításban bukkan fel: 1468!

⁶⁸ Az egyetlen szóhajóhető TitAq 1312 bélyegfeliratot épp e betűforma miatt határozottan a század elejére javaslom inkább keltezni.

primitívebb íráson.⁶⁹ E században viszont megjelenik egy lendületesebb, többször felismerhetően kurzív és acturia emlékeken alkalmazott formája (**d**) megnyúlt, végén sokszor hajlott hastáival.⁷⁰ Fenntartással kezelném azt a kérdést, valóban ekkor jelenik-e meg: az, hogy a század elejéig nem ismerjük, lehet a kevés példányszám okozta véletlen, hiszen a **c** típust így tenni díszesebbé természetesen kínálkozik, sőt akaratlanul is létrehozható lendületes vonalvezetéssel; nem javaslok a használatát önmagában keltező értékűnek tekinteni. Hogy valóban díszesebbnek számított, arra az utal, hogy legalábbis a század második felében alkalmazzák variációit kapitális utánzására (mikor is kap egy vékony vízszintes kereszthastát, ami a kurzív a-któl annyira idegen)⁷¹ vagy vsz. actuariára Pacatus, akinél a betűszárak alsó megvastagítása figyelhető meg.⁷²

Több feliratot ismerünk **c** és **d** típusú betűkkel, amelyek a századon belül pontosabban nem határozhatóak meg, erre a betűstílus vizsgálata aligha alkalmas. Az **e** és **f** típusra is van példa, de továbbra is rendkívül ritka (**f**-re csak kétes,⁷³ viszont **e**-re több tisztességes írású, hasonlóan megfogalmazott variáció is.)⁷⁴

3. A Severus-korban a típusok továbbra is maradnak, de az arányok ismét változnak. A többség most már a **d** típusból kerül ki, vagy ahhoz hasonló, gyengébb kivitelezésű alakból (többször X-szerűen kereszteződnek a hasták, ami az elolvashatóságot rontó hiba),⁷⁵ viszont ezekről már nem lehet elmondani, hogy a jobb íráskészségű emberek művei, egy részük rendkívül primitív, igaz, van közte néhány lendületes kurzív vagy szabályos, nagy szerifekkel ellátott acturia is.⁷⁶ Szintén ismerünk nagyon gyenge írásokat **a** vagy **c** típussal.⁷⁷ Többet ismerünk viszont a **d** típusnak vízszintes hastával áthúzott "kapitalizált" változatából, teljesen kapitális utánzó, meglepetésszerűen kereszthastás betűkkel,⁷⁸ illetve megjelenik magasan, vékonyan ferde hastával áthúzva, ami acturia írására szolgál (**g** típus).⁷⁹ Ennek ügyetlen leírásait néha nem lehet elkülöníteni az **e** típustól; ügyes példái (sokszor köemlékeken) a század egyedüli elegáns A betűi.

Egy-két példa van olyan betűkre, ahol a hasták görbén haladnak, ez azonban minden alkalommal kideríthető, hogy íráshiba, nem szabad ilyen típust feltételezni. Akkor sem, ha a TitAq 1436. átoktáblán tucatszámra láthatóak: ezek mind az elfordított stilussal írt részen

⁶⁹ Pl. TitAq 1039, 1042, 1150, 1213, 1303; későbbiek 1028, 1279, 1281. Köemléken ennek hatását mutatja 251.

⁷⁰ Korai előfordulások: köemléken Függlék I. nr. 1, TitAq 666; kurzív kézírásban 1101, actuariában 1494; több variáns és átmeneti alak is, 1148, 1494, később 423, 1046, 1074, köemléken 250, átmeneti formák 705, 790 stb.

⁷¹ Köfeliratokon figyelhető meg: TitAq 705, 790.

⁷² TitAq 1283-1289, megjegyzendő, hogy elfelejtette tükörbe tenni a betűt, így a kész edényen ezeknek a bal hastája nyúlt túl! TitAq 1291 is hasonló.

⁷³ TitAq 1144: olyan ügyetlenül karcolt betű, hogy nem egyértelmű, javított-e vagy eleve ilyen alakúra volt szánva.

⁷⁴ TitAq 1084, vsz. 1147; egyszerű, dísztelen, lendületes A-hastákra középen húzott ferde hastával TitAq 1540 még a század elejéről, s nagyon hasonló a Hadrianus–Antoninus-korból 1515.

⁷⁵ TitAq 1025, 1436 (kétszer az 1. sorban).

⁷⁶ Ezek a "jobb" darabok: TitAq 1034, 1328 (kurzív írásban, égetés előtti karcokon, ami egyben azt is magával hozza, hogy ívelt szárai vannak), 1024 (acturia írás hatalmas szerifekkel!), 1326 (két külön kézírás: mind a kurzív, mind az acturia kézírásban szerepel, érdekes módon a jobb hasta csak a kurzívon ívelt). Egy ellenpélda TitAq 1539: szinte az írástudatlanság határán, görbén karcolt betű.

⁷⁷ **a**: TitAq 1149 (rettentően kezdetleges, nem is teljesen biztosan értelmezhető írás), 1545. Talán 1067 is ennek egy gyenge variációja? Úgy tűnik, az e korból való példák kezdetlegességükkel tüntetnek, de ez talán csak véletlen, mert még későbbi időből is ismerjük, pl. Intercisából, kifejezetten magas társadalmi szintű és írásnívójú köemlékről is (RIU 1239). Egészében véve a ritka típus figyelemre méltó konzervativizmust mutat, ezért is nagyon nehéz olyan darabokat datálni, mint pl. TitAq 1037, 1350 v. 1359. – **c**: pl. TitAq 1025, 1209 stb.

⁷⁸ TitAq 1045, 1049. 1371b régi rajza értelmezési nehézségeket is felvet; számos különböző alakú A-ja közt van ilyen is (**c**, **d** típus is). 1071 szintén vsz. III. századi, egyértelmű acturia alakja szerifekkel is el van látva.

⁷⁹ Ilyen TitAq 1436, a helyesen írt 1. sor utolsó A-ja, vsz. 1033 is, de tipikus köemlékek acturia-utánzó betűi közt: 49, 550, 1008 v. 1, a III. sz.-ból 286, már a IV. elejéről (!) 375 – és egyszerű, széles kurzív alakon is, mint 312.

vannak, míg a szabályosan írt 1. sorban **d** típusú A-k állnak (kétszer ügyetlenségből keresztező hastákkal), sőt egy **g** típusú is, ami ismét mutatja a lejegyző jó íráskészségét. Bár a példák száma kicsi, látható, hogy a III. században tovább, sőt még a IV. sz. elejéig is ugyanez a tendencia folytatódik.⁸⁰ Egyedül az említendő, hogy jónéhány esetben el sem lehet dönteni, **c** vagy **d** típusú betűről van-e szó. Mivel tehát típusok eltűnéséről végig nincs szó, abszolút datálásra a betűt rendszerint nem lehet használni, viszont kezdetlegesebb írásokon a **d** típus használata erősítő érv lehet egy felmerülő III. századi keltezés mellett, a **g** típus és a kereszthastás A-k pedig mindenképpen valószínűbb, hogy III. századiak, mint koraiak. Ezek közé sorolható a TitAq 1048, 1337 felirat, és talán a meglehetősen atipikus, könnyed vonalvezetésű 1342. téglakarc is.

B betű

A *B* betű írásmódját viszonylag kevéssé lehet tanulmányozni, mert az aquincumi anyagban kevés rá a példa. A táblázatból láthatjuk, hogy az eddig 24 kézírásos példa nagy része a kapitális betűket igyekszik követni, akár kurzív, akár actuaria jellegű betűk viszonylag ritkán bukkannak fel, ráadásul ezek időbeli eloszlása is elég véletlenszerű. Néhány érdekes vonalvezetésű írásminta datálása eléggé problematikus.⁸¹ Ezért egyelőre teljesen reménytelen a *B* írásmódját korszakolni.

Külön problémát jelent, hogy a jelentés nélküli, egy-két betűs töredékekben a kurzív B és D többnyire nehezen különíthető el egymástól.⁸² Mindazáltal úgy tűnik, hogy a fennmaradt D-ket mindenütt két vonallal húzták meg, míg a B-k közt háromféle kurzívnak mondható ductus is ismert: **a** egy két vonalas (a jobb oldali hosszabb, enyhén hajló fordított S-alakú, a bal oldali ehhez csatlakozó ovális), **b** egy alul igen erősen hasas egyvonalas fordított S, amely az **a** típus ováljának a fővonalba beolvadásából eredeztethető (alul néha a kör be is záródik), és **c** ennek a tükörképe, ahol alul bezáródik a kör.⁸³ Fejlődéstanilag tehát az **a** az eredeti alak, de a bizonyíthatóan korai példákön⁸⁴ **b** típus szerepel, tehát a típus már létezett, amikor az írástudás Pannoniában kezdett általánossá lenni, így birodalmi, nem helyi fejlődésű típusokról beszélhetünk, és datáló értékük nincs. A fejlettebb formák kialakulásának bizonyára motiváló tényezője volt éppen az, hogy ezeknek a D-től való elkülöníthetősége megnőtt.

A betű ductusát csupán a példák egy részén lehet megállapítani,⁸⁵ ezeken a hosszú vonalat egyértelmű, hogy felülről húzzák; az **a** típusnál az ovális vonalat úgy tűnik, jobb oldalt, az óramutató szerint kezdik⁸⁶ (mint általában az O betűt is). A betűt könnyű lendületesen, egy vonallal megalkotni, és ez néha sikerül is, azonban úgy látszik, a viszonylag ritka betűnél sok esetben hiányzik a mozgás automatizmusa, egy-két esetben felmerül, hogy a kanyarodáspontonál egyik vagy másik vonal megtörik, újakezdik.⁸⁷

A kapitális-szerű, illetve actuaria írású B betűk gyakoribbak, de kisebb változatosságot mutatnak, és a merev anyagba való ügyetlen karc miatt többször mutatnak hibás

⁸⁰ Természetesen köemlékeken, hiszen kézírás e korból nem maradt ránk: TitAq 58, 300, 375 (amely a **g** típus utolsó, eléggé eltorzult fennmaradt példája).

⁸¹ TitAq 1112: a nagyon apró, jellegtelen kerámián készült töredék szinte bármikor készülhetett; 1443: a leletkontextus nélküli, dísztelen fém pánt datálhatatlan; 1350: a téglá másodlagos felhasználásból, késői sírból került elő, eredeti készítési koráról nincs információnk, a II-tól akár a IV. sz-ig tehetjük.

⁸² Igaz ez mindjárt a legkorábbi, I. sz. végi-II. sz. elei példáról (TitAq 1503, Albertfalva), amely ránézésre B-nek tűnik, de ezt bizonyítani rendkívül nehéz.

⁸³ TitAq 1350: a kör bezárásával elmosták a függőleges vonal egy részét. A betű természetellenes, gyakorlatlanságból fakadó keskenysége miatt nehéz eldönteni, hogy a TitAq 1443 pontozott betűje ide vagy az **a** típusba sorolandó.

⁸⁴ TitAq 1503, 1160.

⁸⁵ TitAq 1443, a betűt alkotó pontozások sorrendje természetesen nem állapítható meg, 1112 a nagyon apró és merev szerszámmal karcolt, kicsit szögletes betű iránya nem nagyon állapítható meg.

⁸⁶ TitAq 1326.

⁸⁷ TitAq 1326, talán 1350 a közepén.

kényszermegoldásokat.⁸⁸ Három fő megoldás van: **a** a függőleges hastához alul-felül túlnyúlva húznak két nagyjából szabályos félkört – ez kapitális betűnek mondható;⁸⁹ **b** a (néha enyhén hajló) függőleges hastához túlnyúlás nélkül, inkább kissé beljebb csatolják a két félkört, amelyet óramutató szerint húznak, többnyire külön, és az alsót általában igyekeznek hasasabbra. Néha, lendületesebb megoldásban (ahol az alsó félkör jóval nagyobb, esetleg csúcsosodik vagy nem tér vissza teljesen a hastához) egyetlen vonalból húzzák. Ennek a típusnak a változatai láthatóak egy nagy II. századi csoporton, amely a Fabius-fazekascéghez kötődik, elképzelhető, de nem biztos, hogy ezek közül többet ugyanaz a kéz húzott.⁹⁰ Az egyik leglendületesebb darabon látszik, hogy ez eredetileg actua-ria-betű volt, mert az alul vissza nem térő félkör mellett külön meghúzzák a szerifet is;⁹¹ egyelőre ez az egyetlen egyértelmű, tiszta actua-ria B-nk Aquincumból; **c** hanyagabb kézírásnak tűnik (a “függőleges” hasta is többször hajlik, nem szabott irányba), ahol a két félkört egyetlen görbével húzzák, szintén felülről, és az alul visszatér a hastához, de középen távol marad; a két félkör rendszerint elég hasas, és nagyjából egyforma.⁹² Látszatra kronológiai különbség is van a **b** és **c** csoport között, az utóbbinak datálható példái III. századiak, valójában ez alighanem egyszerű véletlen; a különbség oka inkább az íráshordozó, a **c** csoportnál nyerstégla, illetve fémbe tűvel karcolva, mind a kettő az eredetileg kapitális betűknek a lendületesítését, kurzívhoz közelítését támogatja, és legalábbis a TitAq 1436. átoktábla írója jól képzett, gyakorlott írású személy is. Valószínűnek tartom, hogy a három típus egymás mellett élt, az **a** formális, a **b** inkább elegánsnak szánt (de sokszor gyakorlatlan), a **c** szabad duktusú írás.

C betű

A rendkívül egyszerűen leírható C betűnél viszonylag csekély a különbség az egyes írástílusok közt, valójában úgy lehet fogalmazni, hogy *hanyagul* és *akkurátusan* bekarcolt betűkről van inkább szó, mint kurzív és nem-kurzív betűkről. Óriási többségüket egyszerűen egyetlen vonallal húzták. Általában megfigyelhető, hogy az egyértelműen actua-riának szánt feliratokon a betű keskeny, élesebben hajlik, az inkább kapitálisnak szántakon széles, gömbölyű, míg hanyagabb (quasi-kurzív) betűk közt megkülönböztethető olyan típus, ahol a félkört inkább alul igyekeznek bezárni, illetve ahol inkább felül.

A biztosan korai (I. sz. 2–II. sz. 1. fele) feliratokon egyértelmű többségben van az a típus (**a**), ahol a betű felül alig gömbölyödik, ferdén lefelé halad, egyetlen vonallal vezetve (ahol egyáltalán meg lehetett állapítani, a betűt lefelé húzták), s lenn erősebben, esetenként vízszintesig, esetenként félkörben begömbölyödik.⁹³ Általában hanyag, kurzív jellegű írásokon, de néha gondosabb edénybélyegeken, egy esetben kifejezetten actua-ria-utánzó íráson található,⁹⁴ így valószínűnek tartom, hogy a korszak tipikus C-formája volt. Nem az egyetlen azonban: a leggondosabban készült árun ismert a “szabályos”, teljesen félkörös C is (**b** típus), éspedig már az I. sz. végétől⁹⁵ (ez nyilvánvalóan monumentális írás utánzata), de

⁸⁸ Ilyen pl. TitAq 1480, egy bennszülött név a II. sz. közepéről-2. feléből nagyon mereven karcolva, az alsó félkört a szerző középen megszakította, és fordított irányban (a függőleges hastából kiindulva) vízszintesen fejezte be. Az ilyen egyedi megoldások nem sorolhatók típusba.

⁸⁹ TitAq 1256 - szép kivitelezésű (I. sz. vége-II. sz. eleje), 1349 - gyakorlatlanabb (III. sz.)

⁹⁰ TitAq 1306, 1244 (e kettő valószínűleg ugyanaz a kézírás), gyenge kivitelben 1267. Hasonló korszakból, de más közegből 1494.

⁹¹ TitAq 1266.

⁹² TitAq 1330, 1037 (ez elég merev, gyakorlatlan írás), 1436 (ez az egyetlen, ahol az egyik B-nek a két félkörét külön húzták) és 1438.

⁹³ TitAq 1470 – itt a vonalvezetés megtörik, vsz. gyakorlatlanságból megszakítják az írást –, 1504 (? kétes olvasat), 1386, 1032 (gyenge rajz); csonka betűkön valószínűsíthető: 1510, 1492. Még edénybélyegen is előfordul: TitAq 1308, 1531. Az alul teljesen vízszintes vezetésre jó példa TitAq 1510 (az egészben fennmaradt betű; sajnos igen nehezen datálható edénytöredék, de valószínűen inkább korai).

⁹⁴ TitAq 1531, Respectus névbélyege.

⁹⁵ TitAq 1314, Resatus névbélyege (1335 egy megbízhatatlan rajz téglakarcról).

van néhány példa nem egy vonalból húzott, szögben törő C-kre is. Ezek egy része kétségtelenül az írás primitivitásának köszönhető,⁹⁶ de egy edénybélyegnél (ha a fennmaradt rajz a valóságot tükrözi) ez nem annyira valószínű, inkább szándékos, elég szabályos < alakú.⁹⁷ A legérdekesebb egy három vonalból húzott C egy olyan íráson, amely nagyon hanyag, “megszaladó” vonalakkal utánozza az actuariát, itt megállapítható, hogy a felső és az alsó szárszakaszt is vízszintesen jobbra lefelé húzták, míg a középsőt enyhén görbülve balra le.⁹⁸ Felismerhető tehát, hogy az acturia C-nek megvolt az a típusa is a II. sz. elején, amely felül gömbölyödött jobban, s mindkét típust előfordult, hogy több vonalas, szögben törő kézírással próbálták utánozni (c típus).

A II. század második felében alapvetően az eddigi típusokat használják, érdekesség, hogy a Pacatus-formatálakon többféle alak is megjelenik (ez valószínűleg különböző személy kézírását jelenti, de azt is, hogy használati értékükben nem volt komoly különbség), és általában viszonylag keskenyek, ez viszont az actuariához való közeltartás szándékát jelzi.⁹⁹ Ismét van példa a három vonallal húzott (gírbegurba, nagyon primitív) C-re is;¹⁰⁰ egy Pacatus-formatálon azonban az egész aquincumi anyagban egyedi forma mutatkozik: egy egyébként szabályos, kicsike C, amely mind a két végén ívesen visszakanyarodik.¹⁰¹ A kicsivel később felbukkanó sajátos C-formákkal aligha köthető össze, leginkább a “szabályos” (**b**) forma egyedi díszítéséről lehet szó, amely nem alkot önálló típust.

Az összkép a század végén, III. sz. 1. felében is hasonló: **a** és **b** típus körülbelül kiegyensúlyozottan,¹⁰² egy példa kétvonalas, szögben törő C-re,¹⁰³ és szerencsésen két festett felirat is tanúsítja, hogy az acturia C ekkor is keskeny volt, felül vagy alul erősen behajló.¹⁰⁴ Ekkor azonban van példa egy különleges formára is. Ezek az eddigi tudomásunk szerint lágy anyagba rögzített, lendületes C-betűk az a típushoz hasonló, egyvonalas görbe szárúkhöz vízszintes hastát kapnak felül (mintha acturia E volna), vagy éppen alul és felül.¹⁰⁵ Egyedi tévesztés nem lehet, hiszen kétszer fordul elő a feliraton, de egyedi kézírás még lehetne, azonban hasonlót ismerünk három másik, a II., ill. III. századra datálható acturia-jellegű feliraton, amelyeket éppen a kézírásban tapasztalható rokonsága miatt a század legvégére, illetve legelejére javasolnánk keltezni.¹⁰⁶ Ez az elég szűk **d** típus talán korszakra jellemzőnek is

⁹⁶ TitAq 1494 (egyébként nyilvánvalóan actuariát utánzó, az eddigiekkel ellentétben felül erősebben gömbölyű karc a II. sz. 1-2. harmadából), 1515 (? kétes olvasat, a tipikus C-típust nagyon gyenge minőségben követő betűnek tűnik), 1059 (II. sz.).

⁹⁷ TitAq 1309.

⁹⁸ TitAq 1540, a II. sz. elejéről.

⁹⁹ **a**: TitAq 1286, 1287, 1289 (azonos kéz írásának látszanak), más, nagyon gyenge írással TitAq 1291; **b**: TitAq 1276, 1283, 1285 (az utóbbiak keskenyek, kicsit megtörő vonallal, vsz. azonos kéz írása); **b** és **c** között: 1288.

¹⁰⁰ TitAq 1103.

¹⁰¹ TitAq 1284. Kicsit hasonlít az a típushoz tartozó, a TitAq 1470 feliraton olvasható C-re, mert annak az alsó görbületét hasonló módon picit visszakanyarítják, ez azonban az **a** típushoz tartozik, a I. sz. 2–II. sz. 1. feléből és Albertfalváról való, tehát alig valószínű köztük érdemi kapcsolat.

¹⁰² **a**: TitAq 1033, vsz. csonka alakokon is: TitAq 1478, **b**: TitAq 423, 1076, 1270. A TitAq 1436 átoktáblán levő harminc C nagy többsége **a** típus, de az elején, nagyobb méretben (és valószínűleg még nem szándékosan fordítva tartott stilusszal) írtak közt **b** típus is van, tehát ez akkor is a szabályosabb és nehezebb forma volt.

¹⁰³ TitAq 1043, de ez lehet technikai ügyetlenség jele is.

¹⁰⁴ TitAq 1225 (alul), 1334 (felül). Megjegyzendő, hogy az előbbi csonka, az utóbbi pedig csak egy nagyon kétes hitelű leltárkönyvi rajzban maradt ránk, de a megőrzött alak teljesen beillik a várt képbe, ezért én nem kételkedem különösebben a helyességében.

¹⁰⁵ TitAq 1292, Provincialis mécsmintáján (II. sz. vége–III. sz. eleje), de nem a bélyegben, hanem a határozottan *kurzív* írású tulajdonosfeliraton.

¹⁰⁶ TitAq 1266, egy igen gondos acturia-felirat, ugyanúgy mécsmintán, a felső hasta még vissza is görbül; TitAq 76 (legalábbis KUSZINSZKY, *BR* 1 (1889) 112, n. 20/3 rajza szerint, ami egészében pontosnak tűnik), festett felirat volt, tehát elméletben itt is actuariát várnánk, valóságban a betűk elég vegyesek. TitAq 1265: nagyméretű, hanyag vastag, de acturia-jellegű betűkkel behúzott tulajdonosfelirat antefix-mintán. (Talán a TitAq 1362 vastagon behúzott, értelmezhetetlen téglakarcán is szerepel ez a betű, de ez bizonytalan.)

mondható, az utóbbi példák actuarial-jellege alapján vsz. az actuarial E hatására az **a** típusból kialakult, nem kifejezetten díszítésnek szánt betűalak.

A kevés kifejezetten III. századra datálható adat is **a** és **b** típust mutat.¹⁰⁷ A C betű formái tehát általában egymás mellett éltek, csekély datáló értékük van, bár a II. sz. közepéig az **a** típus jóval valószínűbb; egyedül a **d** típus tehető feltevésünk szerint, de nem bizonyíthatóan a Severus-korra. A nehezen datálható feliratok besorolásában tehát általában nem segít. Valamennyi alkalommal, ahol meg lehet állapítani, az **a-b** típusokat felülről lefelé húzzák.

Egyedi betűalakok. Van egy-két példa rá, hogy a C felül erősebben hajlik, ezek azonban nem feltétlenül kapcsolhatók egymáshoz. Az actuariában ismert, felül is erősen visszahajló C-forma köszön vissza két élesen bekarcolt téglafeliraton, amelyek sajnos szinte datálhatatlanok.¹⁰⁸ A II. század közepi TitAq 1058 karc szinte függőleges alsó betűrészével ettől valószínűleg teljesen független alkalmi rontás vagy nem helybeli írásszokás egyszeri jelentkezése. Hasonló egyedi hiba lehet a TitAq 1338 ujjal húzott, nagyon primitív betűje, amely alul erősen visszakanyarodik; bizonyára nincs köze a III. századi 1371c felirat sajnos csak rajzon hagyományozott egészen egyedi, mindkét végén enyhén kifelé hajló betűjéhez, amelynek eredete egyelőre ismeretlen marad, és emellett még a vsz. szintén III. századi 417 kőfelirat kurzív-utánzó betűi közt levő, felül kifelé hajló, talán csak díszesnek szánt C-jét is említhetjük.

D betű

A D betűt viszonylag gyengén reprezentálva ismerjük, kevesebb, mint 50 kézírásos előfordulásból. Leggyakoribb kapitális formája széles, hasas, míg a véletlenszerűen fennmaradt festett actuarial forma¹⁰⁹ szintén igen széles; némileg meglepő, hogy az Aquincumban fennmaradt karcolt D-k több típusba sorolhatók ugyan, de ezek többsége sem a tipikus kapitálisra, sem actuariára nem hasonlít: egy készen hozott kurzív írásstílusból kell, hogy származzék. Különösen igaz ez a korai példákra (II. sz. közepéig). A többség (**a** típus) itt a kapitálissal azonos szerkezetű ugyan, egy függőleges hastával és egy felül ettől többnyire elváló görbe, helyesebben néha többször megtörő vonallal húzott hassal, azonban rendszerint feltűnően keskeny.¹¹⁰ Főleg az égetés előtt írt betűk közt, pecsétlőkön vannak a kapitálist pontosan utánzó betűk is.¹¹¹ Sok esetben megállapítható a bekarcolás iránya is: a pecsétlőknél egyértelműen felfelé halad a függőleges hasta, másutt ez nem világos; a has néha rögtön ebből kiindulva, de gyakrabban külön vonallal, megszakítással fentről lefelé halad és visszatér hozzá. A II. századnál pontosabban nem datálhatók is ilyen típusúak. Már az I-II. század fordulójáról ismerünk azonban valódi kurzív alakot is, amely hosszú függőleges szár mellett egy rövidebb, balra gömbölyödő hasat tartalmaz (**b** típus).¹¹²

A Severus-kortól úgy tűnik, a kép erősen megváltozik. Ekkoriban ismerünk az actuarial erős hatása alatt álló betűket, amelyek függőleges hastája rövidebb és kicsit homorú, felfelé vezetve, görbe hasa pedig alul vízszintesen visszatér a hastához, és felül is közel van hozzá,

¹⁰⁷ **a** TitAq 1339, 1371b, **b** 1349. Kőfeliratok kurzív betűi közt csak az **a** különíthető el (TitAq 13, 36, 78), de legalább egy esetben (TitAq 1008) az a gyanú ébred, hogy a több vonalból húzott C inspirálta az ügyetlen faragót.

¹⁰⁸ TitAq 1327, 1344 (az utóbbi **b** típussal együtt).

¹⁰⁹ TitAq 1227, a II. századra datálható betű függőleges hastája kicsit homorú, görbe hasa széles, a vízszintes részekben vastag, a függőleges hastán túlnyúlik, és az alsó szakaszon erősen visszafele, kicsit felfele kanyarul. Sajnos a két vonal festési sorrendjét nem tudtam megállapítani, a görbe rész vsz. fentről lefelé halad.

¹¹⁰ TitAq 1023, 1450, 1484, részben 1494, bár ez egyébként actuarial-jellegű betűk közt áll; Függelék 1. kurzív kőfeliraton.

¹¹¹ TitAq 1032? (csak gyenge rajzról ismerjük), 1251, 1253 (ezek pecsétlők).

¹¹² TitAq 1505. Vonalvezetésében ez is hasonló, felül nyitott; a vonalak irányát nem lehet egyértelműen megállapítani, mert előrajzolt betűről van szó. A II. sz. közepéről is ismerjük (TitAq 1101), itt a görbe has felfelé halad és túlszalad, keresztezi a függőleges hastát.

kicsit túl is nyúlik (*c* típus)¹¹³ és *b* típusú kurzív betűket meglehetősen változatos részletekkel.¹¹⁴ Ráadásul a II. sz. második feléből van egyetlen példánk egy teljesen elütő alakú, jobbra hasas és S alakban görbülő hastájú kurzív D-ről,¹¹⁵ amely ugyan a B-re hasonlít, de a szöveggörnyezetből teljesen biztosan olvasható, és Pannonián kívülről egyébként ismert forma, így egyelőre egy újabb, ekkor véletlenszerűen behozott típusnak (*d*) tűnik.

Az eddigi adatok szerint tehát a II. sz. második felében a nem-kurzív jellegű kézírásos D-kre a festett (és talán a monumentális) betűk komoly hatást gyakoroltak, ezek inkább azokat kezdték utánozni. Noha az esetszám viszonylag kicsi, ellenpélda híján egyelőre valószínűnek tartható, hogy a jónéhány nehezen datálható szövegnél is ez tételezhető fel, és a keskeny, felül össze nem érő *a* típusú D-k II. századiak,¹¹⁶ míg az actaria-szerű, hasas, alul vízszintes, homorodó függőleges hastájú *c* típusú D-k inkább a Severus-korra és a III. századra datálандók.¹¹⁷ Itt előfordul az az érdekes variáció, hogy a függőleges hastát alul a hasból kiindulva, görbén kezdi, majd a hasat ugyanonnan, alulról felfele vezeti, így csúcsos O-hoz hasonló betűt hozva létre; ennek datáló szerepe a kis esetszám miatt igen kétes.¹¹⁸ A *b* típusú kurzív D-knél sajnos ilyen kronológiai megállapítás nem tehető, ezek állandó, bár ritkább típusnak tűnnek.

E betű

Talán az összes betű közt az E esetében válik el legmarkánsabban a jellegzetes kurzív alak, a két függőleges vonallal húzott betű a kapitális–actaria formáktól. Elsőre arra lehetne gondolni, az E betűt tartalmazó feliratoknál a legkönnyebb megállapítani az írástílust, valójában azonban éppen nincs így: viszonylag gyakori, hogy az egyik típusú E kerül be más stílusban írt betűsorba, mivel az alacsony íráskészségű szerző nem tudja megállapítani, hogy melyik forma az odaillő.¹¹⁹ A kurzív betűalak már Aquincum legkorábbi korszakában is párhuzamosan volt használatban, sőt a stíluskeveredés is ismert,¹²⁰ tehát ennek semmi

¹¹³ TitAq 1107, 1436 (az átoktábla hét D betűje mind ilyen jellegű); a III. századból TitAq 1371b, 1349.

¹¹⁴ TitAq 1105 (ez a régebbiek stílusában íródott, igen hosszú hastával), 1034 (ez viszont igen lendületes vonalvezetésű, valószínűleg egy vonallal karcolta az egész, ahol a függőleges hastát lefelé indították meg és rögtön visszatértek vele a hasban), 1347 (vastagon, durván behúzza égetés előtt; a “függőleges” hasta egész ferde. A TitAq 1340 nagyon nehezen használható régi rajza is vsz. hasonló típusú D-t sejtet).

¹¹⁵ TitAq 1305. TitAq 1052 ugyanilyen típusú D-je nem pannoni gyártmány!

¹¹⁶ TitAq 1106 (csonka), 1265 (egyébként kissé a kurzívról hasonló alak), valószínűleg 1346.

¹¹⁷ Tipikusan ilyen a TitAq 1382, egyébként ügyetlen, többször törő vonalvezetésű karc; TitAq 1320, 1344 (az egyébként sok különös betűformát tartalmazó lendületes kézírásban a D egyértelműen actaria-jellegű, de a has alsó részének vízszinteségére annyira ügyelt, hogy itt újakezdte, és három vonallal írta le!). A III. századi kurzív köfeliratokon is a D éppen nem kurzív jellegű (TitAq 303, 304; a századvégi 308 D-je elég keskeny, de ebben a korban már elterjedt a kapitális betűk megnyúlt használata is)

¹¹⁸ TitAq 1330, 1151. Ezek nyers téglába karcolt betűk, valószínűleg egy helyi, a téglavetőknél kialakult technikai variációról van szó, amit talán a TitAq 1346 típusából (szintén téglakarc) lehet levezetni, amely keskeny, hagyományos irányban húzott, de a függőleges hastája alul görbül.

¹¹⁹ Éspedig – bár elsőre mindenki ezt gondolná – nem elsősorban a kurzív E a kapitális betűsorba, bár van erre példa köfeliratokon, de nem feltűnően sok (ld. I. függelék E: valamivel több, mint 100 hibás stílusú betű közt 7 db, miközben van 14 L, 15 N, 13 M, 11 S), kézíráson pedig csak egyetlen példa van rá, hogy kapitális utánzó, gyenge minőségű betűsorba becsúszik egy || alak: TitAq 1063, hanem nagyon gyenge, egyáltalán nem kapitális jellegű kézíráson is “szabályos” E betűvel: TitAq 1034, 1096, 1293, 1492. Mindenesetre, nem extrém gyakori a jelenség (tehát nem úgy, mint pl. modern analógiával a nagy U helyett az emberek igen jelentős része ma kurzív formát ír kapitálisnak szánt írásban is), csak a betűalak nagy eltérése miatt feltűnő.

¹²⁰ Az időrendben első aquincumi emlék, ahol kurzív betűt látunk, az I. sz. harmadik negyedéből (TitAq 785) már tartalmazza a kurzív E-t. Vö. még TitAq 1504 (Domitianus–Traianus-kor), ill. 1314 (Resatus-névbélyege), ahol látnivalólag párhuzamosan használták ugyanazon tartalmú bélyegzőkön a két formát. Ugyanakkor mégis van arra is nyom, hogy a kurzív (*a*) forma hétköznapiabb, önkéntelenebb, hiszen a TitAq 1338. téglakarcra ezt használják kisméretű utólagos javításra.

történeti jelentősége nincs. A két alaptípust gyakorlatilag elkülönítve kell vizsgálni (arra utaló jelet nem tudtam felfedezni, hogy használatuk aránya időben változik).¹²¹

a *Kurzív, két hastás E*

Alakja lényegében állandó Aquincumban: többségében egyszerű két párhuzamos vonal, gyengébb kézírásan inkább hosszú, jobb, sikeresebben kurzív, és főleg lágy anyagba karcolt feliraton inkább rövid. Hitvány írás esetén előfordul, hogy a száraz széttartanak, összetartanak, görbülnek, de ez nyilvánvalóan minden esetben technikai hiba, jellemző dőlési irányuk sincs. Előfordul, hogy a hasták alul jobbra hajlanak,¹²² tipikusan a lágy anyagba karcolt és elegánsabban kivitelezett betűknél, ahol a jelenség eredete is nyilvánvaló: a lefelé vezetett betű megvastagodó végződésének elkanyarításából származik.¹²³ Ahol meg lehetett állapítani, mindkét hastát lefelé húzták,¹²⁴ noha elvileg ez lehetne épp másként is.¹²⁵

b *Függőleges és három rövid vízszintes szárból álló E*

Ez az elvileg kapitális jellegű betűforma szintén a legkorábbi időtől általános használatban van, méghozzá erősen különböző stílusú írásokban: kapitális írás nyilvánvaló utánzásában is, rendszerint “szabályos”, pontos, viszonylag széles betűformával,¹²⁶ de főleg a II. sz. 2. feléből gyakori¹²⁷ actuarial-jellegű feliratokon is, és a gyenge minőségű, vegyes betűformákkal készült, kurzív jellegű vagy írástudás határán levő feliratokon is. A tipikus betűformák mindkét esetben erősen másak, keskenyebbek, függőleges hastájuk aránytalanul hosszabb, így valószínűnek tartható, hogy a gyakori E-forma inkább az actuarial-, mint a kapitális írásból ered, amelynek viszonylag sok festett példáján látható E, és ezek általában hasonlóak is ehhez a típushoz. A következő gyakoribb formai jellegzetességek fedezhetők fel: 1) legalábbis a II. századig előfordul, hogy a “vízszintes” száraz valójában széttartanak, főleg az alsó lefele irányul,¹²⁸ 2) a vízszintes hasták általában rövidek, de az esetek egy részében a legfelső¹²⁹ vagy a legalsó,¹³⁰ vagy éppen mindkettő¹³¹ túlnyúlik az (alája került) függőlegesen – itt egyértelmű az actuarial hatása, és valóban több példa egyértelműen actuarial-szerű íráson van¹³² (jelenleg csak az alul túlnyúló hastás változatot tudjuk igazolni, hogy korai időktől létezik, de mivel teljesen indokolatlan, hogy ez külön, korábban terjedt volna el, ez bizonyára csak statisztikai véletlen, és ezek a betűk Aquincum egész története során ismertek és gyakoriak voltak), 3) ezzel szemben az sem ritka, hogy a függőleges hasta túlnyúlik a jóval rövidebb vízszinteseken (ritkán ferdéken), legalább felül, de többnyire alul is;¹³³ bár ezek kevésbé hasonlítanak az actuarial-betűkre, valószínűleg ugyanabból a formából alakultak ki, a

¹²¹ Jelenleg 88 karcolt feliratról ismerünk E betűt, szinte pontosan 40%-ukon kurzív típusút; úgy tapasztaltam, mindegyik században körülbelül ez a 40%-os arány áll fenn.

¹²² TitAq 1504: minőségi írás, feltűnően rövid hasták, törekszik a minél pontosabb kurzív alakra!

¹²³ Már a II. sz. 1. feléből van rá példa: TitAq 1474, kialakulása nagyon jól látszik három példán is a talán III. századi (ld. a D betűt) TitAq 1344 feliraton (hasonló, alul vastagodó 1331, 1333 is).

¹²⁴ Az előbbi jegyzetben említetteken kívül TitAq 1058, 1063, vsz. 1118.

¹²⁵ Ld. a D betűnek azt a típusát, ahol a függőleges hastát az alsó körív közepétől kezdik.

¹²⁶ Korai példák: TitAq 1253, 1309 (bár ezt csak rajzról ismerjük, a “szabályossága” ezért nem bizonyos), még a II. századból: 1062, 1257, 1258. Ellenkezőleg, arra is van példa, hogy a monumentális írás tévesztését csak ilyen típusú E-vel lehet megmagyarázni (954, E~P tévesztés alapján).

¹²⁷ Ez csupán a leőhelyeknek köszönhető véletlen, nem vonatkozik a típus használatának kronológiájára, hiszen ezek legnagyobb részét a gázgyári mécsmintákon maradtak ránk, egyébként szórtan már az I/II. sz. fordulójától is ismerjük (ld. 1314).

¹²⁸ TitAq 1077, 1096, 1147, 1531. Első látszatra ez csak az írás primitivitását jelzi (és valóban nagyrészt ezek kezdetlegesen karcolt feliratok), de a II. század után eddigi ismereteink szerint eltűnik, márpedig tanulatlan írás ezután is volt. A II. sz. 1. feléből köfeliratról is ismert (Függelék I. 1).

¹²⁹ TitAq 1291a, 1292ab, 1033.

¹³⁰ TitAq 1531 (I.sz. vége-II. sz. eleje!), 1109 (II. sz. első fele, nagyon kapitálist utánzó!) 1086, 1024.

¹³¹ TitAq 1106 (II. sz.) 1291b. Köfeliraton: TitAq 423.

¹³² TitAq 1531, 1086, 1291ab.

¹³³ TitAq 1214 (ez az egyetlen biztosan elég korai példa), 1155, 1294, 1147, 1292a (határozottan kurzív jellegű), későbbiről, a Severus-korból 1184, 1436 (a pontosabban kivitelezett darabok), talán 159. Köfeliraton is a Severus-korból: TitAq 303.

vízszintes száraz túlrövidülésével, ezt mutatja, hogy néha a függőleges hastának homorú íve van, mint a festett példákban is. Véleményem szerint tulajdonképpen egyetlen típusról van szó, amelyet gondosságtól függően másként-másként ír le valaki, erre utal, hogy a hosszú, falba karcolt TitAq 1471b feliraton (ha az egyedül megőrző XIX. sz.-i rajz nem pontatlan) lényegében mindegyik forma megjelenik. Még a “széttartás” jelenségéről sem merném kimondani ellenpélda híján sem, hogy a II. sz. után megszűnik. Ahol ezt ellenőrizni lehet, a függőleges hastát húzták először, lefelé, és a vízszinteseket utólag, jobbról balra.

c Három vonallal leírt E-k

Az eddigiekkel szemben önálló típusnak tűnik az a megoldás, hogy a függőleges hastát alul ívben jobbra kanyarítva egyúttal leírják vele az alsó vonalat is, majd (általában ferdén) a két felső hastát meghúzzák. Elég ritka típus, *actuaria* vagy igen lendületes kurzív betűk közt fordul elő, és Aquincumból az első ismert példája a II. sz. végéről van.¹³⁴

d Félkörös és vízszintes vonallal leírt E-k

Aquincumban ez a legritkább típus, szintén a II. sz. végétől ismerjük.¹³⁵

Noha a kevés példa miatt e típusoknak sem lehet határozott datáló értéket tulajdonítani, egyelőre a nehezen datálható TitAq 1351 (c), 1089 (d), 1083 (d-ből kiinduló, leegyszerűsített kurzív) feliratoknak is a II. sz. végére–III. sz.-ra keltezését javaslom E-ik alapján.

F betű

Az F betűnek a monumentális írása úgy látszik, az átlagos aquincumi számára nehézkes volt. Az összes eddigi betűvel ellentétben kapitálisnak látszó betűforma kézírásban alig maradt fenn.¹³⁶ Ehelyett élesen elváló, egyszerűbben/lendületesebben húzható betűformákat találunk: **a** egy kurzív jellegűt, amely K-hoz hasonlít, vagy éppen csak egyetlen ferde hastát tartalmaz a betű közepén,¹³⁷ és **b** egy erősen *actuaria*-jellegűt, amelynek függőleges hastája valójában rendszerint ferdén megy le és az alján még el is kanyarodik.¹³⁸ Előfordul azonban az is (c), hogy a betű tökéletesen követi a díszes *actuariát*, és az alsó szerif külön csatlakozik a függőleges hastához,¹³⁹ ilyenkor a betű az E-vel összetéveszthető lesz, vagy pedig (d) a felső vízszintes hasták helyett egy félkörös vonal jelenik meg,¹⁴⁰ amely **e** típusú betűk folyóírasításából keletkezett, tehát a típusok egymás közti átjárhatóságából származik.

Külön-külön mindegyik típusra viszonylag kevés példánk van, az **a** és **b** típusok bizonyíthatóan visszavezethetők az I. századig, tehát nyilvánvaló, hogy ezek együtt éltek; valószínű, hogy a két másik típust is csak a nagyon szűk példaszám miatt ismerjük viszonylag

¹³⁴ TitAq 1266. A III. sz. 1. felére tehető több példa: TitAq 1275 (a második E betű, az első “szabályos”, mivel az egész írás kapitális utánzó – tehát nem díszbetűről van szó, hanem valóban létező, önkéntelenül más helyett is használt hétköznapi típusról –, 1326 (ti. az *actuaria* feliraton), 1339. Megjegyzendő, hogy a csak rajzról ismert, a III. sz.-nál pontosabban nem datálható felirat E-i annyira közeli rokonai az 1326. feliraténak, hogy szerintem alkalmasak arra, hogy kimondjuk: a két felirat közel egykorú.

¹³⁵ TitAq 1292a. Ez a példa elég *actuaria*-szerű íráson van, így ennek eredete is összefügghet az előzőkkel, amire érv az is, hogy a Severus-kori TitAq 1265 hasonló E-jének görbéje talán két vonással jött létre, a felső részét visszafele húzták, mint egy ferdére sikerült felső hastát a **c** típusból. Lehet azonban, hogy a kapcsolat látszólagos, és ez egy készen tanult írásstílus (hiszen igazán ismerjük Pannonia más részéből is, ld. pl. *Instrumenta* 200, *CIGP*² 16). Talán ilyen a csonka (szinten Severus-kori) TitAq 1113, és 1034 is.

¹³⁶ TitAq 1309, 1274, vsz. 1267.

¹³⁷ TitAq 1198 (?), 1492 (?), 1038, 1228 (?), 932. Az első példa még az I. sz. 2. felére tehető. Egyetlen hastával: 1157, 1083 (a III. századból).

¹³⁸ TitAq 1314 Resatus pecsétje, egy kicsit már leegyszerűsített alakot mutat, az apró méretnek köszönhetően a szár és a felső hasta egybeolvad – ez később normál méretű íráson is előfordul (1103) –; 1531, 1244, a Severus-korban többször leegyszerűsítve: 1436, 1265; stb. A II. sz. első felétől ismertek ennek nagyon primitív utánzása, is (1472, 1158).

¹³⁹ Teljesen E-nek néz ki a betű pl. TitAq 1349. Köfeliratok *actuaria*-utánzó betűinél is előfordul ez az alak (TitAq 625 már az I-II. sz. fordulóján, 58), amellet, hogy természetesen az E~F betűk szimpla összetévesztése által is íródhat (ld. FEHÉR, *Nyelvtörténet* 416).

¹⁴⁰ TitAq 1266, 1268 (II. sz. 2. fele, *actuaria*-jellegű írások).

későbből. Véletlenül a tartomány legkésőbbi kurzív jellegű betűje (természetesen kőfeliraton, TitAq 629), legalábbis a IV. sz. végéről, szintén egy **F**, nagyjából **b** típusú, így ez esetben egészen bizonyos, hogy ez a típus gyakorlatilag kortalan. A különböző típusok mind használatban voltak a leghitványabb minőségű írásban is, tehát egyik sem kifejezetten presztízis-jellegű betűalak (az **a** típus mindenesetre elegáns írásban igencsak ritka), jelenleg nem lehet megállapítani, miért maradt mindegyik együtt használatban, nagyjából azonos körben.

G betű

A **G** betű csekély előfordulása (kézirásos és kurzív kőfeliratokon együtt 40 eset) csupán gyenge következtetésekre alkalmas. Már a korai, II. századi feliratokon is két alaptípusa különíthető el a karcolt feliratokon, egyik sem kifejezetten a kapitális betűk átvételéből származik, így kétféle kurzív alak párhuzamos léte tehető fel: **a** egy kézírásos **C**-hez, fennmaradt példáinkon szinte mindig **C/a** típushoz hasonló betűtest mellett, azzal rendszerint közvetlen nem érintkező kisebb, többnyire egyenes lefelé menő hasta, **b** egy viszonylag szabadon fentről lefelé meghúzott félkör vége visszakanyarodva lefelé tart. Az utóbbiak egy kivétellel¹⁴¹ égetés előtt, az előbbieket két kivétellel¹⁴² égetés után bekarcolt betűk, így a két típus közti különbség teljesen technikainak tűnik, sem eredet, sem datálás szempontjából nem jelent semmit.¹⁴³ Sajnos szabályos actaria írásból csak egy értékelhetetlenül csonka festett példáról ismerjük,¹⁴⁴ így azzal sem tudjuk összevetni.

A jóval gyakoribb **a** típusnál a függőleges hastácska iránya és a félkörtől való távolsága meglehetősen változatos, azonban egyetlen feliraton belül is erősen különbözhet,¹⁴⁵ ez tehát valószínűleg szintén nem írásstílust jelez, hanem az író pillanatnyi döntésének eredménye. Az esetek többségében mindenesetre diszkrét, jobbra lefelé haladó hastácskát látunk, ez lehetett a legkézenfekvőbb alak. A II. század 2. felétől néhány szép betűnél a félkör elég szabályos, kapitális jellegű,¹⁴⁶ ez nyilvánvalóan az eleganciára törekvés jele, és valószínűtlen, hogy kronológiai jelentősége lenne.

Két különleges alakot ismerünk: a TitAq 1345 téglakarcán az alsó rész nyilván az amatőr rajzba való beszuszakolás miatt torzult el; a TitAq 1100 bekarcolt feliraton a félkörív helyett (**C/c** típusra hasonlító) szögletes testhez egy jóval hosszabb, lefelé nyúló hasta csatlakozik közvetlenül. Nem tudjuk az okát, hogy a szintén nem épp nívós, kifejezetten Severus-kori karcon ez az alak minek köszönhető: írásstílus vagy technikai hibázás.

Összességében a **G** betű formái szinte semmi érdemi következtetés levonására nem alkalmasak.

¹⁴¹ TitAq 1469, sajnos csak leltárkönyvi rajzból ismert II. századi darab, így a besorolás nem is teljesen biztos.

¹⁴² TitAq 1338, igen durván, kézzel behúzott betű, amelyről nem várhatunk semmilyen stiláris következtetést, s a lefelé menő hastaja is hirtelen megtörik; 1474, ez viszont egy elég ügyes vonalvezetésű II. sz. 1. feli kurzív felirat, így mutatja, hogy a két típus használata nem vált el teljesen mereven.

¹⁴³ A kőfeliratok kurzív jellegű betűi is ezekben a típusokban jelennek meg, többségükben a Severus-korban: **a** TitAq 35, 58 (félkörös testtel, III. sz. vége-IV. sz. eleje), 62, 191 (III. sz. 2. fele) 303, 504 (II. sz.); kicsit erre utaló, de kapitális testű **G** látható a TitAq 318 oltáron, **b** típus: TitAq 13 (III. sz. legvégéről)

¹⁴⁴ TitAq 1228.

¹⁴⁵ TitAq 1371b, és főleg 1436, ahol 15 (!) esetben szerepel, köztük függőleges, enyhén jobbra lejtő, erősen jobbra lejtő és enyhén balra lejtő, egyenes és görbülő, a félkört metsző (ilyen az 1. sorban, az egyetlen feltehetőleg normális állású stílussal írt helyen) vagy attól távolságot tartó is.

¹⁴⁶ TitAq 1065, 1086 (általánosságban kiemelkedően gondosan írt feliratt; itt a kis hasta is ellenkező irányú félkörös!), az 1436 átoktáblán az 1., igényesen írt sorban.

A *H* a kézírási anyagban egyik legritkább betű, a latin nyelvben eleve ritka voltán túl az, hogy a pannoniai előbeszédben lényegében az I. századtól alig ejtettnek tekinthető,¹⁴⁷ azt okozza, hogy számos kézírási feliraton, ahol klasszikusan kellene lennie, nem találjuk.¹⁴⁸ A csekély számú példa közül a valódi kurzív formát csak a TitAq 1436. átoktábla finoman fémbe karcolt két *H* betűje mutatja, így ennek a használatáról és írásmódjáról semmilyen megbízható információnk nincs.¹⁴⁹ Az összes többi *H* kapitális, *actuaria* vagy afelé tendáló betű, nagyobb részük teljesen merev, egyenesen karcolt három vonalból áll, hála a csekély írástudásnak vagy alkalmatlan íróeszköznek,¹⁵⁰ esetleg annyiban tér el a “szabályostól”, hogy a függőleges hasták megnyúltak, párhuzamosan megdőlnek, ami inkább ügyetlenség, mint stílus.¹⁵¹ Feltűnő azonban, hogy még kapitális jellegű, teljesen egyszerű duktusú edénybélyegeken is előfordul, hogy a függőleges hastákon szerifek vannak,¹⁵² és nagyon durva, tanulatlan kézírással (ahol adott esetben kurzívból javítanak kapitálisra) is többször írnak egyértelmű *actuaria* betűt, ívben görbülő hastákkal és szerifekkel (vagy a szerif helyett L-alakban begörbülő betűtalppal), illetve ez *HE* ligatúrában is előfordul.¹⁵³ A jelenség oka ismeretlen, de úgy tűnik, a *H*-t hajlamosak voltak a többi betűnél díszesebben, akkurátusabban írni. Noha erre a jól datálható példáink II. századiak, a csekély példaszám mellett a betű írásáról természetesen semmilyen kronológiai következtetés nem vonható le.

I betű

A végtelenül egyszerű I betűnél a szokásos értelemben vett írásstílusokról aligha beszélhetünk. Az egyvonalas alapformánál aligha lehet olyan következtetésre jutni, hogy ez most kapitális vagy kurzív betű volna, és a betű esetleges dőlése jobbra, balra, vagy mérete sem mutat másra, mint az írás pontosságára, figyelmességére, vagy éppen jó körülményeire.¹⁵⁴ A monumentális és az *actuaria* írásban emellett az I-nek természetesen még alsó-felső szerifje is volt,¹⁵⁵ amit esetleg át lehetett venni a kézírásba, és erre valóban van is szórványosan példa az I-II. sz. fordulójától a III. századig,¹⁵⁶ de a többszáz I-előfordulás közt olyan kevés ez a hét (!) darab, hogy nem tűnik folytonos írástradíciónak, inkább újra meg újra megtalált hatásnak. Ettől alighanem függetlenül, lágy anyagba írásnál a betű aljánál keletkezhett egy elkanyarodó vagy megvastagodó végződés, amelynek képzése esetleg jellegzetes lehet. Valójában ezek is ritkák, 62 I-t tartalmazó lágy anyagú feliratból 9 biztos példa, és egy részük egyértelműen önkéntelenül született, vékony egyenes I-kkel vegyest,¹⁵⁷ másfelől nagyon szép, gondos *actuaria* írásban is találunk egész dísztelen, egyenes, hosszú I-

¹⁴⁷ FEHÉR, *Nyelvtörténet* 393. (Ugyanennek alapján a Severus-korban részleges restitúciója elképzelhető.)

¹⁴⁸ TitAq 1063, 1312, 1444b az aspirált görög mássalhangzóból hiányzik, 1275, 1294, 1330, 1350a, 1350b, 1436 (v. 12) a szó elejéről. Mivel az 1436. átoktáblán két helyen írják, bizonyosra vehető, hogy az egyébként írott H-k egy része vagy egésze is csak ortográfiai jel.

¹⁴⁹ Eltekintve attól, hogy a TitAq 76. falfestményről csak két ellentmondó régi rajz maradt fenn, s ezek alapján még az sem biztos, kurzív vagy kapitális formájú volt-e a szókezdő *H*.

¹⁵⁰ TitAq 1107, 1245, 1308.

¹⁵¹ TitAq 159 (ha a régi rajz pontos!), 1103, 1349.

¹⁵² TitAq 1308, talán 1322 is.

¹⁵³ TitAq 1096, 1294, 1330.

¹⁵⁴ Viszonylag lendületes, jó kézírásnál is látható ugyanazon szóban egyenes és hátradőlő I betű, mint pl. TitAq 1326.

¹⁵⁵ Festett *actuaria* betűkön is jól látható, TitAq 1374, 1384 frgg. 2-4.

¹⁵⁶ A legkorábbinak látszó TitAq 1308, amely edénybélyegen van, teljesen nyilvánvalóan a szabályos kapitális írást utánozza. A későbbiek általában *actuariára* hasonlítanak inkább (1244, elegáns, ívelt betű alul-felül szeriffel a II. századból, vagy 158), de többnyire vagy csak alul (1024, Severus-kor, 1047, kétesen datálható, felül mindkettő kissé megvastagszik, elég jó *actuarialakot* ad), vagy csak felül (1306 II. sz., 1275 III. sz.).

¹⁵⁷ TitAq 1292a (igen lendületes írás), 1329 (bár csak alul kanyarodó van, a véletlenszerű létrejötte csaknem biztos), 1330.

t.¹⁵⁸ Annyi mindazáltal tény, hogy a II-III. században volt gondos írás (**a**), amely abban mutatkozott, hogy az I egyenletes vastagságára vigyázott, és volt olyan (**b**), amely alul lendületes elkanyarodással végezte; ha más nem, az mindenesetre megállapítható ebből, hogy az I tipikus írásiránya fentről lefelé volt, és az **a** esetben viszonylag lassú, a **b** esetben gyors mozdulattal lehetett írni. Ez egyébként a bekarcolt I-knél is látszik, mert egy részük lendületesen túlnyúlik a sor alján, egy részük még rövidebb is a soregyennél. Görbülő, sajátosan díszített I-re azonban alig-alig van példa.¹⁵⁹

K betű

A K betű csak ortográfiai variációként jelentkezhethet, így természetesen rendkívül ritka, az összpéldányszám mindenképp kevesebb tíznél, de pontosan meg sem adható, mivel a betű alakja a kurzív F-ével összetéveszthető, így az ismeretlen jelentésű, egy-két betűs töredékek besorolása nem biztos.¹⁶⁰ Kronológiailag értékelhetetlen, biztos példa csak II. századi van. Két formáját láthatjuk Aquincumban. Az egyiknek a függőleges hastája teljes hosszú, de a ferde hasták kicsik, és a betű felső részén vannak; van rá példa, hogy ezek egyenesek, és arra is, hogy ívelték (egyébként kapitális írású bélyegzőn, tehát ez nem a kurzivitás jele).¹⁶¹ A másikonál a ferde hasták is a betű teljes magasságára kiterjednek, ebből ismerünk kétes példát ívelt, lendületes írásra puha anyagba vagy festve,¹⁶² és késsel metszett, arányos és szabályos egyenes vonalúra is, ahol azonban a betűvégek érzékelhetően vastagodnak.¹⁶³ Ebből úgy tűnik, ez a forma lehetett inkább az actuáriához közelítő. Akármilyen kevés is a példa, megállapítható, hogy a hosszú hastákat mindig fentről le húzzák (a rövidek iránya bizonytalan).

L betű

Az L könnyen írható, egyszerű betű, de talán éppen ezért viszonylag sok változata létezik az írásmódnak. Ezek döntően a kereszthasta állásában és méretében térnek el, a hosszú, lefelé vezetett függőleges hasta csekély kivételtől eltekintve¹⁶⁴ mindig egyformán jelenik meg. Általános jelenség, hogy a kereszthasta hossza eltér a lapidáris stílusétól:¹⁶⁵ rendszerint jóval rövidebb (néha extrém rövid, vsz. ez az oka, hogy az L és I betű közt rendszeresek a tévesztések a kőfeliratokon¹⁶⁶), de van, hogy jóval hosszabb. Az előbbit talán lehet rendszerszerűnek nevezni (különösen bizonyos típusoknál), az utóbbit inkább gondatlan írás

¹⁵⁸ TitAq 1291a.

¹⁵⁹ Kivétel pl. TitAq 1360, sajnos datálhatatlan. A TitAq 1359 rendellenesen görbülő és kanyarodó I-it vagy I-szerű jeleit itt mellőzzük, mivel a felirat még mindig értelmezhetetlen, és kétes, hogy melyik jele valóban I betű, melyik nem.

¹⁶⁰ TitAq 1168, *11 (ha egyáltalán felirat), sőt 1492, ahol szinte teljes szó van, mégis olvasható F-nek és K-nak is.

¹⁶¹ TitAq 1251 (ívelt) 1337, 1492 (?). 1108 is ilyen formában, feltűnően keskenyen lett előrajzolva, a végső bekarcolásnál azonban C-re javították.

¹⁶² TitAq 1168, *11.

¹⁶³ TitAq 1450c.

¹⁶⁴ Ilyen, a sor egészéhez képest teljesen görbén vezetett betű pl. TitAq 1338, egy kivételes eset: ujjal behúzott, nagyon nagyméretű, de hitvány kiállítású írás egy nehezen datálható téglán. Érdekes módon az egészében nagyon gondosan készült TitAq 1349 abc-felirat L-je is ferde állású, ennek oka nem tisztázott.

¹⁶⁵ Ez valószínűleg az actuáriára is igaz: a nagyon kevés fennmaradt példa közt itt is van feltűnően hosszú kereszthastájú (TitAq 1229, sajnos szinte datálhatatlan).

¹⁶⁶ A példákat lásd TitAq II, Index epigraphicus: Res grammatica, 413.p., de óvatosan kell vele bánni, mert pl. TitAq 36-ra (Szabó Á. olvasata alapján) ASCIEPO formát adok, holott a kővön annak rendje és módja szerint ASCLEPO áll, egy extrarövid **b** típusú L-lel. Másfelől néhány esetben lehet egyszerűen a régi lejegyzés hibája, így ezt pl. az 537. CAMPANILIA alaknál nem fogjuk tudni eldönteni.

eredményének vagy ötletszerű díszítésnek látszik, mert lehetséges ugyanazon a feliraton két-háromféle hosszúságú L is.¹⁶⁷ A következő főbb eltérő típusok különböztethetők meg:

a a kapitálisához hasonló, de általában igen rövid keresztvastával,

b a keresztvasta többnyire rövid, ritkábban normális vagy túlzott hosszú, de ferdén lenyúlik a sor alá; puha anyagban általában folyamatos vonallal húzzák, nem kezdik újra a vonást,

c a keresztvasta nem a betű alján, hanem feljebb kezdődik, és ferdén megy le a sor alapvonaláig (néha látható távolságra a függőleges vastától; rendszerint nem túl rövid),

d a függőleges hasta egy rövid alsó kanyarja szerepel keresztvonalként; többnyire felül is van egy ellentétes irányú lágy ív a betűben, amely így fordított S-re hasonlít.¹⁶⁸

A **d** kivételével mindegyik típus könnyen áttevődik kőfeliratokra is, ahol természetesen elsősorban keskenységével tűnik fel; persze a hanyag írás is egyik legegyszerűbb módon keskeny L-ek vésésével tűnik ki, de ami divattá is válhat, és persze azért is előnyös, mert több betű fér ki egy sorba. Emellett azonban a kőfeliratokon is léteznek ritkán igazi actaria-betűk, feltűnően nagy és ívelt szerifekkel.¹⁶⁹ Datálásra viszont nem használható, mert mindegyik korszakból több példát ismerünk.¹⁷⁰ Nagyjából hasonló a helyzet a karcolt feliratoknál is: az első három típus lényegében minden korban egyensúlyban van, vagy az **a** típus egy picit gyakoribb, és mindig kb. a felük extrarövid.

Az S betű után az L a legnagyobb méretű, amely rendszeresen alul-felül kilóg a kézírásos sorokból, bár ebből sem példa nélküli az egész kicsire sikerült sem.

M betű

Az M betű esetében a kapitális írásnak is van két alapformája, amelyekben a két szélső hasta párhuzamos, vagy enyhén széttartó. Ilyen variációk jelentkezése tehát a kézírásban sem jelent eltérést a "szabályostól", végképp nem okot arra, hogy kurzívnak minősítsük az írást (egyébként soha nem gyakori). Ha viszont a hasták széles terpeszben állnak, esetleg enyhén görbék is, az már jól elkülönülő hanyag, oldott írásmód, amely elsősorban a kézírásban jelentkezik, annak egy jellegzetes formájának mondható (a típus), a legrégebb kortól kezdve folyamatosan.¹⁷¹ Valószínűleg az egész korszakban ez a leggyakoribb írásmód, sűrűn használják fazekasok is úgy árujelzésre, mint saját kézjegyükben.¹⁷² Érdekes, hogy mint egyfajta hanyag írásmód, egy idő után áttérjed a kőfeliratokra is, ahol a II. században még összesen kétszer lehet ilyesmit megfigyelni, abból is egyszer igazi kurzív jellegű M-mel

¹⁶⁷ TitAq 1371b. Inkább díszítő szerepre gyanakszom ott, ahol a számnév L-je nyúlik el az utána jövő számjegy alá (1355), vagy a szó nagyrészét mintegy aláhúzza az alsó hasta (1371d, 1487).

¹⁶⁸ Kevés példánk van rá, és ezek a II. sz. második felére–III. századra esnek, de ennek oka valószínűleg egyszerűen az, hogy szinte csak lágy agyagba lehet kényelmesen behúzni: TitAq 1292a, 1330, 1331, 1365. A látszat ellenére nem hanyag kézírás, hanem tisztességes, könnyed kurzív része – ha hanyagul írják, ijesztő látványt nyújthat, ld. TitAq 1329. A TitAq 1477 feliratot csak leltárkönyvi bejegyzés alapján tudjuk rekonstruálni, ennek elején egy különös betű áll, ami legvalószínűbben L: ha a rajz a valóságot közelről tükrözi, akkor alighanem ilyesmi L betű volt írva, mely esetben igazolható, hogy a típust már a korai időkben is használták (ez amúgy is valószínű), bár a tárgy nem túl jól datálható: az I. sz. végétől a II. sz. kétharmadáig. Egyébként a függőleges hasta enyhe visszafele hajlása néha mereven bekarcolt (b típusú) apró L betűkön is megfigyelhető (TitAq 1436, 1030, 1077 [elágazó véggel], talán 1382; és teljesen egyértelműen a bronzba pontozott 1443 feliraton!), ha ez összefüggő jelenség, és nem csak önkéntelen díszítés, akkor a d típus egészen gyakorinak mondható, tkp. a korai időktől (1077), bár a legtöbb példa a Severus-korba esik.

¹⁶⁹ TitAq 625, már az I-II. sz. fordulójáról; 73, ahol mindkét típusra van példa; 338.

¹⁷⁰ Az első kurzív feliratunk, TitAq 785, már tartalmazza (a típus), a II. sz. elején már van **a**, **b** és **c** típus is: 705, Függelék I. nr. 1 (igen keskeny), TitAq 610. Ezért aztán az a fajta datálási kísérlet, amikor főleg a primitíven írt c típus alapján tekintünk késeinek (III. sz. második fele, vagy éppen még később) egy feliratot, mint TitAq 300 esetében történt, hibás: a kurzív betűk nagyrészének önmagában nincs datáló értéke, kövön való pusztán használatuknak még úgy sem (ráadásul az analógiák, mint 303, 504, lehetnek akár II. századiak is!).

¹⁷¹ TitAq 1509, 1510 vsz. már az I. sz.-ból – az előbbi különösen kezdetleges betűformálású.

¹⁷² Maximinus: TitAq 1279-1282, Mercator 1311, M. Verus 1258.

együtt,¹⁷³ a III. században viszont gyakorta,¹⁷⁴ többször megfigyelhetően azzal a furcsa vésésmóddal, hogy az 1. és 3. hasták csaknem függőlegesek, a párosak erősen ferdék. Ez utóbbi valószínűleg az N betű hatása, amelynek *c* típusa (ld. ott) sokszor van ugyanezekben a feliratokon. Véleményem szerint ha köfeliraton bukkan fel, az inkább kései datálást valószínűsíthet,¹⁷⁵ míg karcolt feliraton ilyen értéke nincs.

A valódi kurzív és az acturia M (amelyet egyébként karcolt feliratról még egyáltalán nem ismerünk!) teljesen logikus fejlődéssel alakult ki az ilyen típusú M-ekből, a lefele tartó hasták alul-felül megnyúltak, túl a felfele tartó hasták végződésein (*b* típus), lendületesebb írásban ívet is kaptak. Persze ez a fejlődés rendkívül régi, amikor Pannoniában megjelent a latin betű, már rég bekövetkezett, így a szabályos kurzív M kezdetektől felfedezhető¹⁷⁶ minden alakváltozatában, és úgy tűnik, gyakorisága nem is változik. A kurzív köfeliratokon való előfordulása véleményem szerint egyáltalán nem hozható kapcsolatba datálással, ennek alapján késeire keltezni egy köemléket, mint TitAq 916. tettük 2009-ben, hiba. Előfordul az is, hogy a hastákat fordítva írják fel tanulatlanságukban, és a páratlanok lesznek a hosszúak.¹⁷⁷ Létezik egy olyan kurzív M-típus is (*c*), amelyet három vonallal írnak: egy nagyjából lefelé tartó után két erősen domború íves, a modern kurzív *m*-mel lényegileg egyező. Pannoniából jól ismerjük,¹⁷⁸ így Aquincumban való használata is valószínűsíthető, tényleges biztos példa azonban egyelőre csak egy van rá.¹⁷⁹

N betű

Az N betű legegyszerűbb – és elég gyakori – formájában (*a*) párhuzamos függőleges hastákkal írják. Ez az alak gyakorlatilag kapitálisnak néz ki, ámbar – minimális fennmaradt adatunk alapján¹⁸⁰ – így írták Aquincumban az acturiát is. Összességében majdnem pontosan annyit ismerünk, mint a másik nagy típusból (*b*), ahol a szélső hasták egyike vagy csak a bal nem függőleges (két alcsoportra oszlik, ahol a hasták egyszerűen ferdék, és ahol a bal hasta rövidebb is, és a kereszthastát fölébe húzzák, néha ívelten), és ez az arány lényegében minden korban állandó. Annál érdekesebb ez, mert a kapitális jellegű N-t nem a legkönnyebb leírni; általában mégis meglehetősen jól sikerül, alig néhány esetet ismerünk, ahol a kereszthasta túlhalad a függőlegesen.¹⁸¹ Ezzel ellentétben viszont a köfeliratokon az N az egyik leggyakoribb betű, amely hajlamos eltérni a szabályos kapitálistól – a II. sz. elejétől a IV. századig a mai napig 16 köfeliratról ismerünk egy vagy több *b* típusú N betűt,¹⁸² nem

¹⁷³ TitAq 666. A másik korai felirat, TitAq 705, szintén erősen kurzív betűket tartalmaz. Kézírásban azonban ez az írásmód nem jár együtt tipikus kurzív betűkkel, így inkább a gondatlanság jelének tarthatjuk itt is. Szokatlanul keskeny írásmódban azonban ezt a típust nem tudjuk értelmezni, így pl. TitAq 1010 egyébként hasonló betűit inkább kapitálisnak kell minősítenünk.

¹⁷⁴ TitAq 555, 557, 78, 134, 193, 351, 529 (a század végétől).

¹⁷⁵ A nehezen datálható TitAq 284 (ibid. Szabó Á. szerint: II. és III. század egyaránt lehet) ennek megfelelően talán inkább kései, mint korai.

¹⁷⁶ Aquincum legkorábbi kurzív feliratán (TitAq 785, I. sz. közepe után) már teljes pompájában látható. Az utána következő háromnegyed századból különböző változatokban: TitAq 1474, 1508, festett feliraton 1374.

¹⁷⁷ TitAq 1045, 1183. Az bizonyára csak véletlen, hogy ezek a Severus-korra tehetőek.

¹⁷⁸ CIGP² 111, *Instrumenta* 186, 296.

¹⁷⁹ TitAq 1351, feltehetőleg Severus-kor.

¹⁸⁰ TitAq 1372 (bár ez görög betűkkel van, de az N történetesen ugyanolyan alakú a két írásban), tiszta acturiával festett felirat. Az acturia-jellegű, szerifes karcolt TitAq 1086 (II. sz. második fele) is ugyanilyen, eltekintve attól, hogy az acturiánál szokatlanul széles és alacsony, ami kézírásokon másutt is sokszor jelentkezik (1164, 1193, 1257, 1303, 1443 stb.). Több talpas, acturiának minősíthető betűnk egyelőre nincs is, vagyis az N-t szinte kizárólag a kurzív és a kapitális betűk alkalmazásából kell levezetnünk.

¹⁸¹ TitAq 1081, 1187, 1228 – kezdetlegességükkel feltűnő írások.

¹⁸² Első kurzív köemlékünk, az I. sz. közepi TitAq 785 N-formája még inkább kapitális, de a II. sz. első felében Függelék I. nr. 1 három N-je közül kettő már ferdébb, rövidebb bal hastájú. Ilyen még e korban TitAq 705; a III. századból több példát ismerünk: 300, 303, 193, 555, már a késői korban 992, csak a bal hasta ferdeségével 921 (pici, de gondosan metszett, egyebekben inkább kapitális jellegű betűivel), 51, 895, talán 993, 1010 – jó részükön több N is “kurzív” alakú.

beszélve egy sorozat másról, ahol az egyébként teljesen kapitális feliraton az N-t egyszerűen hanyagul vésték, a **b** típusba hajló módon.¹⁸³ Azonfelül van egy még ettől is eltérő N-forma (**c**), amelyet első ránézésre kurzívnak nézne az ember, de kézírásos feliratról (eddig) nem is ismerjük, csak köemlékről: itt szabályos bal és kereszthastához (közvetlen vagy pici hézaggal) egy ferde jobb hasta csatlakozik.¹⁸⁴ Véleményem szerint ez valójában lapidáris írás, azt az igazi kurzív N-formát próbálja reprodukálni kőben, amelyet két vonallal írnak le, egy függőlegessel és egy ívelővel, és Aquincumból csak néhány példából ismerünk,¹⁸⁵ természetesen mivel gyakorlatilag csak lágy anyagban lehet produkálni. (Ott sem mindig sikerült. A három vonallal húzott N-nek nem állapítható meg állandó sorrendje, az először lefele húzott bal hasta után egyes esetekben a jobb hastát húzták meg lefele, és végül rájuk a kereszthastát, máskor a kereszthastát és utána a jobboldalit – mindenesetre ez ritkább –, akár ugyanazon a szóban is kétféleképpen,¹⁸⁶ s mivel ez gyakorlott, lendületes írásokon is megtörtént, más magyarázatot nem tudok rá, mint hogy az óvatosságból elkerült, de elvben ismert kétvonalas írásmód helyetti szükségmegoldás volt, amely nem automatizálódott.) Ha mármost a N ennek dacára a kézírásos anyagban csaknem 50%-ban kapitális formában van jelen, annak egyik magyarázata az lehet, hogy a kézzel karcolt feliratok mintegy fele szándékosan nem-kézírásos stílust imitál. Ez esetben eddigi íráselemzéseink értelme meglehetősen kérdéses lenne. Ugyanakkor, mivel ezeknek a feliratoknak egy része olyan, az írástudatlanság határát súrolóan kezdetleges írással van, amely nem utal tudatos írásstílus követésére,¹⁸⁷ ez a magyarázat is nehézségbe ütközik. Valószínűbbnek tartom, hogy az N valami okból nehéz betűnek számított, az átlagosan még épp elfogadható kurzív íráskészség rendszerint már nem boldogult vele, mint pl. az R betűnél is megállapítható. A fennmaradó, kisebb számú kurzív jellegű N (**b** és **c** típus) esetében az írásmód határozott konzervativizmusa tapasztalható. A túlnyúló, esetleg ívesen hajló hastájú, elegánsabb N-ek meglehetősen ritkák, mindazáltal már a II. századtól ismerjük.¹⁸⁸ Abban sem tudtam valódi különbséget felfedezni, mikor használnak keskeny vagy alacsony betűket, ettől eltérő, egyébként létező betűtípusok pedig nem mutathatóak ki.¹⁸⁹

O betű

Az O betű alakilag meglehetősen kevés változatosságot mutat, többé-kevésbé kerek, erre még a legmerevebb bekarcolásokon is törekszenek. Hegyes és legömbölyített formák ugyanazon a feliraton is előfordulnak,¹⁹⁰ tehát valószínűleg csak írói ügyességet mutatnak, néhány furcsán torz, szögletes alak szintén írásképtelenségre utal, nem típusra. Annak az egy-két esetnek, amikor látnivalólag szándékosan írtak nagyjából négyszögletes O-t, nem tudjuk az okát.¹⁹¹ Olyan is van, hogy a kört nem zárják be teljesen, de valószínűleg ez is csak technikai

¹⁸³ TitAq 535 (M is), 806, 1018.

¹⁸⁴ Éspedig már a II. sz. elején megjelenik: TitAq 780. Példáink java része természetesen későbbi: TitAq 338, 284, 628, 764.

¹⁸⁵ Vsz. TitAq 1225 (festett betű, sajnos töredékes és jórészt lekopott), 1339? (a második előfordulás, csak rajzból ismerjük), talán 1350. Ráadásul egy fémbe pontozott felirat N-je is felismerhetően ezt utánozza: 1440.

¹⁸⁶ TitAq 1347.

¹⁸⁷ Ld. pl.181. jegyzet, TitAq 1493, 1085 stb., több esetben retrográd N-ek: 1191, 1316.

¹⁸⁸ TitAq 1164, 1073, 1081, 1520.

¹⁸⁹ TitAq 1335 betűalakjai nem hiteles formájúak, kétkem, hogy a leltárkönyvi bejegyzés, ahonnan ismerjük, igyekeznék ezeket reprodukálni. Mindennek fényében az értelmezhetetlen TitAq 1362. felirat első betűje, amely első ránézésre N-nek adódik, de stílusában elüt, igen kétes, valószínűbbnek tartom, hogy máshogy kellene értelmeznünk.

¹⁹⁰ TitAq 1436.

¹⁹¹ TitAq 1070 (nagyon töredékes karc!), 1336b (alig olvasható téglakarc).

véletlen.¹⁹² Az egyetlen kérdés, amiben itt-ott különböznek, az a kör meghúzásának szakaszolása és sorrendje (ha az utóbbit meg lehet állapítani, ami nem mindig áll fenn).¹⁹³ A megállapítható esetek nagy többségében az O-t két szakaszban húzzák (emiatl hanyagabb írásban függőlegesen megnyúlt, sőt csúcsos képe lesz, de ebben nem találtam rendszert, csupán a kézírás minőségétől függ), ami egyébként láthatóan így volt a festett feliratokon is.¹⁹⁴ A kezdőpontok általában jobb alul és bal felül vannak; a jobb oldali szár többnyire jobban tanulmányozható (nyilvánvalóan azért, mert rendszerszerűen ez készült később, és ezért ennek a végződése maradtak épen, a másikat éppen ez a szár néha elmosta). Ahol megállapítható, *a* ezt lefelé húzták, a bal szárat többnyire felfelé (tehát jobb alul indultak a betűvel), de van olyan is (*b*), ahol úgy tűnik, mindkettőt lefelé húzzák;¹⁹⁵ kemény anyagba karcolásnál előfordul, hogy még több részre szakítják az írás folyamatát,¹⁹⁶ és jópárszor az is, hogy az egyes szárdarabokat folytató vonal oldalt eláll a betűtesttől,¹⁹⁷ ezekben azonban nem találtam rendszert, tehát csak technikai hibának tekinthetők.

Jóval ritkábban találunk olyan O betűt (*c*), amelyet egyetlen körben húznak (és pedig mindig a jobb alsó pontból kezdve).¹⁹⁸ Ez mindig az írás gondosságát, műveltségét jelzi, kronológiai következtetésre nem alkalmas. (Fordítva nem igaz, igen jó minőségű írásokban is van két részben készült O.)

Mint a festett feliratokról is nyilvánvaló, a kézírás mintájául szolgálható írásoknál az O-k mérete eredendően egyezik a többi betűével. Ennek megfelelően a példák többségénél nincs méretkülönbség; mintegy 30%-nál azonban az O valamivel kisebb a soregyennél, néhány esetben jelentősen, ami már véletlen nem lehet.¹⁹⁹ Mivel sajnos ezek jelentős része csak nagyon tágra datálható, nehéz megállapítani, összefügg-e a jelenség a köfeliratokon bizonyos korszakokban divatos kis O betűk használatával, vagy attól független; egy biztos, elég nagyszámú ahhoz, és alacsony színvonalú emlékeken is megvan, hogy széleskörű ismeretét feltételezzük. Fordítva úgy tűnik, az összefüggés megvan: az erősen kurzív köemlékeken legalábbis a III. sz.-tól az O-k többsége kisebb²⁰⁰ (és rendszerint széles, lapos), tehát a későbbi korban a primitív köemlékekhez a kézírásból a kis O-kat kölcsönözték; és valóban a kurzív alapon feloldható íráshibák közt is ismerjük a túl kicsi O-k téves interpunkciónak nézését (ld. Függelék I, TitAq 344.). A nagyon kicsi kurzív E-vel összetéveszthető, két vonalkává torzult O-formát azonban nem ismerjük, és ennyi példa mellett már valószínű, hogy a jövőben sem kell számolnunk ilyen forma komolyabb használatával.

P betű

¹⁹² Látványos példa TitAq 1023. TitAq 1086 (tudomásom szerint teljesen egyedi eset): a két szakasz egymástól távolabb állt, ezért alul-felül egy utólagos vízszintes vonással “megpatkolták”.

¹⁹³ Úgy gondolná az ember, az égetés előtt húzott betűkön legalább egyértelmű (természetesen ha tanulmányozható a tárgy; régi rajzok általában nem segítenek). Valójában sajnos ezeken sokszor nehezebb a dolgunk, mert a betűnek vagy egyik szárának meghúzása után az illeszkedési pontot egy újabb mozdulattal eltorzítják.

¹⁹⁴ TitAq 1225, 1230, 1372, 1376.

¹⁹⁵ Ez valószínűleg nem hiba, ha ritka is. II. sz. végi–III. századi, nagyon lendületes, lágy anyagba írt kurzív szövegeken fordul elő (TitAq 1265, 1344), alighanem azért, mert gyorsítja az írást, ha nincsenek benne pontosan méretezendő felfelé tartó mozdulatok. Noha bizonyításhoz a példák száma kevés (rajz alapján feltehetőnek tartom, hogy a szintén korabeli *actuaria*, elveszett TitAq 1339 is ezt a betűt tartalmazza), hajlok rá, hogy egy Severus-kori “gyorsított”, csak gyakorlottabb emberek által használt betűtípusnak tartsam.

¹⁹⁶ TitAq 1026, talán 1054: mindkét oldali szakaszt középen bontják.

¹⁹⁷ Pl. TitAq 1026, 1049, 1054 (?), 1336b, 1371c, 1377(?), 1468. Ezek mindig más szárvégnél jelentkeznek, sőt van rá példa, hogy ezekkel indítanak, amíg “beletalálnak” a körbe (1049, 1336b), ezért úgy vélem, egymástól független, véletlenszerű hibákról van szó.

¹⁹⁸ TitAq 1049, 1053 (gondos *actuaria*), 1266 (II. sz., míg a többiek mind a Severus-korból, igen szép *actuaria* írás), 1326. Az utóbbinál a két kézírás közül az *actuarián* jelentkezik.

¹⁹⁹ TitAq 1070 (II. sz.), 1103, 1326 (egyedül ez datálható pontosabban, Caracalla–Elagabal korára), 1348, 1362 a szélsőségesebb példák.

²⁰⁰ TitAq 303, 393, 300 (ez már a III. sz.–IV. sz. határáról), 992 (IV. sz.).

A kézírásos és azt utánozó P betűkből fennmaradt kis híján száz példa elég jelentős mennyiség, de nagyon sok típusra és altípusra oszlik, amelyeknek külön-külön rendszerint csak kevés, de időben szétszórt előfordulásuk van, úgyannyira, hogy használható tipologizálásuk majdnem reménytelennek tűnik.

Egy részük (**a**) formájában követi a kapitális P betűt, bár általában (de nem kivétel nélkül) hosszabb a szára, kisebb a feje; van köztük hegyes és kerek, és egyeseknek a feje alul többé-kevésbé nyitott, nem zárul vissza. (Az alig kanyarodó, T-vel téveszthető P mindenesetre nálunk nagy ritkaság.)²⁰¹ Van példa, és pedig mindegyik formájában, a II. sz. első felétől a III. századig, így általánosan használatnak tűnik.²⁰²

Jóval ritkább az a formája (**b**), ahol a félkörös fej nem a hasta tetején, lejjebb indul, esetleg felfelé nyitott. Jelenleg először Pacatusnál látjuk, aki kedvelte,²⁰³ de nem az ő egyéni betűformája, mert a Severus-korban is ismerjük.²⁰⁴

Az actuariából származó P-t (**c**) hangsúlyos, széles alsó szerifje mutatja; ez is a teljes II-III. században ismert, rendszerint szabályos félkörű, néha alul v. felül nyitott fejjel, ami rendkívül hasonlíthat a **b** típus fejéhez is.²⁰⁵ Az egészében actuarial-jellegű feliratokon rendszerint ez van, használata tehát elég következetes.

Az erősen kurzív feliratokon általában egy még lendületesebb típus (**d**) van, amely alul szerif helyett ívben visszakanyarodik, és sokszor a felső félkör is elkanyarodó íve van; néha az alsó részhez képest a felső feltűnően kicsi,²⁰⁶ néha viszont épp feltűnően nagy,²⁰⁷ de semmi világos tendenciát nem tudtam találni a használatára. Jelenleg ezt biztosan csak a III. századból ismerjük, csakhogy a P-t tartalmazó feliratok közt a világosan kurzív írásúak, amennyiben jól datálhatóak, mind III. századiak, így ez nem valódi korjelző. Leginkább azt mondhatjuk, hogy a P írásának módját, alakját, még arányait is korszaktól függetlenül az alkalmazott írástílus szabta meg, és a formák változását nem tudjuk megfigyelni.

Említendő egy egyedi, rendhagyó P-alak, a TitAq 1312 II. századi edénybélyegén, amely egy merev függőleges hasta mellett egy attól elkülönülő kisebb függőleges ékből áll. Ennek a formának az eredete egyelőre megfejtetlen.

Q betű

A Q betű ritka kézírásos előfordulása szerencsétlen véletlen, hiszen a nyelvben nem ritka betűről van szó; különösen kár, hogy korai példáink gyakorlatilag nincsenek. Így kronológiai értékű megállapításokat nem tehetünk; mindenképpen elkülönül két alaptípus, **a** egy a kapitálishoz közeli betű, és **b** egy egyetlen, többször megtörő vonallal húzott betű. Az íráshordozó ezeket úgy tűnik, nem befolyásolja, mindkettő mindenféle anyagba karcolva ismert; természetes, hogy a **b** típusú Q kemény anyagba karcolva inkább szögletes,²⁰⁸ lágy anyagban ívelt, sőt még többször kanyarodik.²⁰⁹ Ezek általában kifejezetten kurzív feliratokon fordulnak elő; nyugodtan kimondhatjuk, hogy a Q szokásos kurzív alakját jelentik. Az **a** típus, ahol nemcsak régi rajzról ismerjük, szintén nem a kapitális betű lemásolását jelenti, hanem sajátos vonalvezetéssel úgy készült, hogy két lapos, egymáshoz szögben álló félkört írnak,

²⁰¹ TitAq 1140, ahol ráadásul úgy tűnik, önligatúrában van. 1211 olvasata nagyon is kétes!

²⁰² II. sz. 1. fele: ld. Függelék I. nr. 1, TitAq 1386, 1513, 1148 (alul nyitott); 2. fele: 1285, 1288, 1289, 1292b; III. sz.: 1105, 1149, 1436 (alul nyitottak), 1200, 1371 stb.

²⁰³ TitAq 1283, 1284, 1286.

²⁰⁴ TitAq 1478.

²⁰⁵ TitAq 1291-1293, 1531 (II. sz.), 1349, köfeliraton 51, 58 (III. sz.). A Severus-kori 1053 P-jének hasonlósága a kapitális jellegű, egyébként hasonló korú 1478 feliraton levő P-vel feltűnő

²⁰⁶ TitAq 1330, 1344, 1347 (III. sz.), 1336 (nehezen datálható) stb.

²⁰⁷ A legjobb példák datálása kérdéses: TitAq 1337, 1331.

²⁰⁸ TitAq 1034, 1112, 1207.

²⁰⁹ TitAq 1360 (egyértelműen kurzív), 1349 (actuarial-jellegű betűk közt).

amiből a bal oldali jobbra lefele egy hosszú hastában folytatódik.²¹⁰ A fennmaradt példák közt van igen primitív és elég művelt írás is, úgy tűnik, ezt a típust is széles körben ismerték Aquincumban. A III. században felbukkan köfeliraton is,²¹¹ nehéz eldönteni, hogy ott alkalmazott kurzív jellegű betű vagy onnan származott a kézírásba; a szokásos kapitális írás tulajdonképpen másolását egyelőre kézírásról nem ismerjük.

R betű

Az R betű kapitális, actuarial és kurzív alakja erősen különbözik, a közöttük levő összefüggés azonban meglehetősen világos, kialakulásuk okával és módjával együtt. Az aquincumi feliratos anyagban azonban ennek semmilyen nyoma nem tükröződik, az egyes betűformák – magukban megváltoztathatatlan, örökösnek tűnő formában – mereven elkülönülnek. Ez nagyon jól mutatja, hogy Aquincum írástörténetét semmiképp nem szabad úgy felfognunk, mint a római írástörténet egyfajta kicsinyített változatát, ahol a római írás alakító folyamatok mind lezajlottak volna; ellenkezőleg, egy meglehetősen konzervatív vidéki térségről van szó, ahol az általánosan ismert formák nagyrésze tartósan él egymás mellett, de ritkán keveredik, és a történetiséget néhány – valamilyen okból kedvezően fogadott – elemnek a többi rovására való elterjedése jelentheti, más elemek pedig egyszerűen hiányoznak, valójában nem tudjuk megmondani, miért. Így arra sincs kielégítő válasz, hogy – a viszonylag sok actuarial-jellegű írás dacára – miért hiányzik majdnem teljesen az actuarial R az aquincumi anyagból.²¹² A fennmaradt betűk két alaptípusra oszlanak, kapitálisra és nyilvánvaló kurzívrá, ezeken belül az alábbi főbb jellegzetességek különíthetők el:

a kapitális betűk kicsi felső hurokkal – ez néha szögletes (merev anyagba írásnál), néha nem –, amelyet a ferde hastától független vonással vagy több vonással húznak meg (arra is van példa, hogy látszik, hogy ez a már elkészült ferde hastára fut rá²¹³),

b nagy, lapos felső hurokkal, amelyből a ferde hasta a függőleges hastától távolabb indul el,

c a felső hurok folytatásával, a függőleges hastától elkülönülve indított ferde hastával (kurzívhoz közelebb írásokban e típusoknál mindig előfordul, hogy a hasták alja kissé elkanyarodik);

d kurzív betűk, ahol a ferde hasta szélesen átível a függőleges (néha ellenkező irányba hajló) hasta felett, majdnem egyenesen, vagy erőteljes kettős ívvel, vagy éppen lépcsőszerű, majdnem szögletes vonalvezetéssel.

Történetesen mindegyik típusra kb. egyenlő számban van I. sz. végi–II. sz. elei példa is, még hozzá aleteikkel együtt,²¹⁴ de a II. sz. 2. feléből is mindre van példa, és természetesen a Severus-korból is, bár ott az **a** jóval gyakoribb a **b** rovására, amelyet alig-alig ismerünk.²¹⁵

Úgy tűnik tehát, hogy az R írásmódja nem változik, pusztán a – többenél nehezebben írható, bár talán „műveltebb” kinézetű – **b** típus fokozatosan elhal; ami a használati kört illeti, elég egyértelmű, hogy az actuarial és erősebben kurzív jellegű feliratokon a **c** és **d** típusokat

²¹⁰ TitAq 1104 (nagyon kezdetleges írás), 1291, 1436 (viszonylag művelt, ügyes betűk).

²¹¹ TitAq 286.

²¹² Kivételt képez a II. században TitAq 423, a Severus-korban a TitAq 1053 és 1326 (az utóbbin a 2. kézírás, a bővös négyszög), illetve az 1349. abc-felirat. Ezek nyilvánvalóan rendkívül igényes feliratok. Az 1326 R-betűin jól látszik, hogy ezeknek az írása elég összetett feladat (az írásirány sokszor változik), nem meglepő, ha az átlagember ezt nem szívesen vállalta; míg a többi betűnél nem ritka, hogy az actuarial-formához legfeljebb a szerifeket elhagyva közelítenek, az R-nél inkább arra van példa, hogy egyszerű, mondhatni kezdetleges kapitális alakhoz tegyenek egy alsó szerifet, ha szükségét érzik (TitAq 1540). Az viszont érthetetlen, hogy a felső félkör lendületes, a hastától balra levő kezdését miért nem veszik át az actuariából (a korai TitAq 1023 alakja, amin ilyesmi látható, sajnos annyira csonka, hogy nem lehet megmondani, milyen típusú betű követte).

²¹³ TitAq 1514, 1540 (II. sz. 1. fele); köfeliraton is: Függelék I nr. 1 (II. sz. első fele).

²¹⁴ **a**: TitAq 1314, 1514, 1493 (?), Függelék I nr. 1, **b**: 1309 (?), 1109, 1450, 1453, **c**: 1203, 1314, 1455, **d**: 1490, 1515, Függelék I nr. 2. (Azonfelül természetesen néhány nem teljesen egyértelmű eset is.)

²¹⁵ TitAq 1371 (több a és c típusú R mellett, és persze ez csak kétesen megbízható rajz), 1275.

variálják.²¹⁶ Köemlékeken is van nyoma a kurzív betűalak okozta tévesztésnek (ld. I. függelék C), magát a kurzív alakot azonban nemigen használják (nem meglepő, hogy az actuariát sem), hanem kurzív jellegű köfeliratokon inkább a *c* típusra hasonló egyedi leegyszerűsített formák jelennek meg.²¹⁷

S betű

Az *S* betű természetesen nagyon sokszorosán ismert; kézírásos alakja többnyire jól elkülönülő csoportokba osztható. Egy részük itt is egyszerűen utánozza a kapitális (*a* típus), míg kurzív formája (*b* típus) egyszerű, könnyen írható (fentről lefelé húzták, többnyire egyetlen vonallal): egy megnyúlt, csökkent ívű, viszont erősen előredőlt és a soreszelenhez képest rendszerint jóval nagyobb betű. Több kissé eltérő variánsa felismerhető: ahol a felső ív túlméretezett, ahol az alsó, és ahol felül egy pici ív van, majd az alsó rész szinte teljesen egyenes ferde vonallá alakul. Azonban ritkán egész más formák is megjelennek kurzív emlékeken: *c* egy a kapitálishez képest eltúlzott, éles ívekkel hivatkozó forma, fordított Z-hez hasonló; *d* egy két vonalból húzott forma, egy felső vízszintes hasta alatt egy egész enyhén homorú íves, ferdén előredőlt; *e* ritkán egyszerűen egy ferde egyenes az egész betű.

Az *S* egyazon feliraton is sokszor különböző formában jelenik meg,²¹⁸ tehát az írását a szokáson, típuson kívül a pillanatnyi helyzet is erősen befolyásolta, méghozzá meglepő módon nemcsak a kemény, de a lágy anyagba karcolt emlékeken is. Alighanem elmondhatjuk, hogy az egyes típusoknak sajátos használati körük nincs. Gyakorisági sorrend viszont felállítható: az átlagember egyértelműen az egyszerű, enyhe ívű, megdőlt *b* típust használta legtöbbször, de a kapitális jellegű, íveit teljesen megőrző *S*-t is szerette, inkább, mint a *b* típus aszimmetrikus variációit. Másfelől a "kapitális" *S*-hez való vonzódás mérsékelt voltára utal, hogy az *S* kurzív vagy afelé hajló alakja köfeliratokon kifejezetten gyakori (21 példa!), ennek egyébként legalább fele *b* típus, s az I. századtól legalább a III-ig bőven használják.²¹⁹

A legerősebb az egyszerű kurzív alak fölénye a korábbi korszakban, a II. sz. végéig; ekkor még a kézírásban úgy tűnik, nem dűvik helyette a kapitális, a *c* és *d* típusok ismertek, de nem gyakoriak.²²⁰ A II. sz. végétől tartó korszakban úgy tűnik, a kapitális betűk kedveltebbé válnak kézírásban is, ezzel együtt a *c* típus is,²²¹ viszont másfelől a III. századból ismerünk néhány példát teljesen egyenes ferde vonalból álló *S*-re is (*e* típus),²²² természetesen a legigénytelenebb írásban. Mivel más korból erről biztos tudomásunk nincs, egyelőre ezt a típust célszerű későinek tekinteni. A szokásos kurzív *S*-t természetesen továbbra is használják

²¹⁶ Megjegyzendő, hogy a *d* típusnak "lépcsős" változata, ez az őszintén szólva meglehetősen csúnya betű, amelyet kizárólag igénytelen égetés előtti kurzívokon találunk, véletlenül nem maradt ránk jól datálható példányon, így ennek az altípusnak az elterjedése ma még nem vizsgálható komolyabban. A TitAq 1337 (II. sz. vége–III. sz.) hajlékony, kurzív jellegű *R*-je pedig atipikus.

²¹⁷ TitAq 557, 634.

²¹⁸ A jelenség a III. században gyakori: TitAq 1346 (*a*, *b* típus), 1471b (*a*, *b* és változatai), 1330 (*b* és változatai), 1347 (*b* és *d*).

²¹⁹ TitAq 785 (I. század 2. fele; bármennyire olvashatatlan, a Függelék I. nr. 2. alatti feliratocska záró *S*-e is leginkább idetartozik), 36, 705, 264, 284, 393?, 415, 417, 446, 766. Ezeknek nagy része igen hitvány kiállítású, rendkívül alacsony kulturális szintre utaló felirat, amelyeket datálni sem könnyű, de van köztük viszonylag művelt, szépen vésett is, ahol a kurzív *S* meglepetésszerűen jelenik meg szabályos betűk (nemegyszer "normális" *S*-ek) közt.

²²⁰ 32 értelmezhető, biztos példából 14 szokásos *a* típus, további 9 valamilyen módosulással: alul vagy felül kiöblösödő, vagy magasan kicsit ívelő. "Kapitális" jellegű csak három a század feléig, kettő a második feléből, *b* típus: TitAq 1249, 1492, *c* típus: Függelék I. nr. 1 (mind a század első feléből), TitAq 677 (század közepe).

²²¹ 38 biztos példából 19 még mindig *b* (három esetben variáns; viszont több olyan, amelyik közel áll a kapitálishez is, mintegy átmeneti forma lesz népszerűvé *a* és *b* közt: TitAq 36, 993, 1065, 1270), viszont 6 kapitális jellegű (*a*), és 3 *c*: 303, 1097, 1340; nem beszélve azokról az esetekről, ahol többféle betű is van egy feliraton, ld. 219. jegyzet.

²²² TitAq 1089 (ez még csak nem is díszkerámia karca, csak nagyon csúnya háziedényé), 1371d. Az ugyanilyen csúnya írású 1099-re is ugyanezt a III. sz-i datálást javaslom.

bőven, variációi viszont megritkulnak, ha ki nem is vesznek²²³ – az átlagos írás az S betűben egysíkúbbá válik (ide tartozik az is, hogy legalábbis a kőfeliratokon szakmai babonának tűnik az a hagyományos elképzelés, hogy az -ūs ligatúra jellemző a Severus-korra, összes datálható példánk korábbi, a III. században alig ligálnak kézírást).²²⁴

Van egy-két példa fordítva írt S-re, de rendszertelenül, nem lehet belőle semmire következtetni; néhány kései kőfeliratról kiderül, hogy ezek a típusok a IV. századig változatlanul fennálltak.²²⁵ Általában véve az S használatának elég jól látható tendenciája van: a kapitálist utánzó formák valamivel valószínűbb, hogy későbbiek, mint korábbiak, a ritka variánsok pedig valamivel valószínűbben inkább korábbiak.²²⁶

T betű

A T betű a gyenge minőségű, kézírás hatása alatt álló köemlékeken az egyik legjellegzetesebb forma, feltűnően keskeny, sokszor láthatóan a függőleges fölött vésett keresztthastájával, méghozzá gyakorlatilag kortalanul.²²⁷ Azt várnók, hogy a kézírásos anyagban ugyanez a típus fog uralkodni, ez azonban korántsincs így. A típus természetesen létezik (**a**) a korai időktől,²²⁸ de egyáltalán nem domináns. Éppolyan gyakori, hogy a keresztthasta jobbra²²⁹ kifejezetten hosszúra nyúlik (**b**), néha jóval hosszabb a függőlegesnél, s mindkét esetben előfordul, hogy a függőleges hasta elkanyarodik, megvastagszik (puha anyagba jegyzésnél egyszerű kényelmi okokból is lehet, kemény anyagnál azonban ez csak külön nehézség, itt minden bizonnyal beszélhetünk az actuaria hatásáról), ami legalábbis a Severus-korban már határozottan külön típusként jelentkezik (**c**). Ismerünk egy-két valódi actuaria betűt is, de minimális számban;²³⁰ vannak természetesen a kapitálist mereven utánzó “szabályos” betűk is.

Úgy tűnik, a II. században még az **a** és **b** típus nagyjából egyensúlyban van, a Severus-korban (és feltehetően utána) azonban a fennmaradt T-k nagyon nagy hányada **b** típusú, kemény és lágy anyagba húzottak egyaránt,²³¹ és számos **c** típusút is ismerünk;²³² jó néhány esetben

²²³ TitAq 1049, 1330; 557 (kőfelirat) nem szabályos S betűje is ebbe az irányba tendál.

²²⁴ TitAq 1028, 1090, 1487 (1333 egyelőre datálhatatlan).

²²⁵ TitAq 58, 300.

²²⁶ A **d** típusra ez nem igaz, vö. a TitAq 58. feliratot, ill. a 344. felirat kurzív alapú elírásai közül a *Γ* alak is leginkább erre a típusra utal (ld. I. függelék C)!

²²⁷ TitAq 785-től (I. sz. második fele, és már ezen jellegzetesen magasan áll a keresztthasta) 529-ig (III. sz. vége) folyamatosan vagy húsz példa, amivel összesen egy nagy talpas, actuaria-jellegű T-t tudunk szembeállítani (581, viszont ugyanazon a feliraton van a keskeny típus is – igaz, 663 íráshibája is valószínűleg ilyen mintából származik).

²²⁸ TitAq 1026, 1253, 1314a,d.

²²⁹ Érdekes módon a bélyegkészítésnél ezt nem tükrözték (tehát valószínűleg nem tudatos típus), Pacatus jellegzetes T-inek hastái ezért balra nyúlnak (TitAq 1289-90), helyenként pedig meg is csavarodnak, mert ő ebbe is igyekezett egyéni díszitni (TitAq 1283-84).

²³⁰ TitAq 1024, 1349; vö. a 227. jegyzetben a kőfeliratokról mondottakkal. 1530 kérdéses olvasat! TitAq 1266 nagyon szép kézírása mutatja, hogy az actuaria T-je viszonylag széles, nem lehet közvetlen rokona a kézírás keskeny betűjének; lehet viszont inspirálója annak, ha a keresztthasta enyhén jobbra emelkedik, erre viszont Aquincumból kifejezetten kevés a példa (TitAq 1436, de nem mindegyik esetben, 1025, 1265, 1436 – mind a Severus-korból, viszont 1492 korai –, 1140).

²³¹ TitAq 1025, 1436 (a táblán levő T-k kisebb része!), 1049, 1031, 1275, 1265. Ezzel szemben a típusúnak látszik TitAq 1436 egy másik része, teljesen “szabályos” kapitális jellegű 1326, 1270 (nehéz megítélni 1371b-t a kisméretű rajzról, de vsz. itt is többféle T van egymás mellett).

²³² TitAq 1063, 1337, 1339 (itt a keresztthasta rövid!), 1362, 1308; nem ennyire szorosan datálható 1330, 1344. Mivel korábbi példát egyelőre nem ismerünk (bár lágy anyagba az írása kézenfekvő, és az actuaria mindig előttük állt példának), ennek alapján van valószínűsége, hogy 1365 is ebből a századból származik. Egyébként *ad absurdum* olyanra is van példa, hogy valaki a T szárát ellenkező irányba kanyarítja be (1063); ez egyedi véletlen, más jelentősége nincs, mint hogy a meglehetősen különös 1208 töredéknél, amelyet csak Torma K. régi rajzából ismerünk, elfogadhatóvá teszi Torma T[- -] olvasatát.

ezeknél a kereszthasta balra felfelé halad,²³³ ami nem szándékos választás lehet, lévén egy emléken sokszor többféle betű, de önkéntelenül is gyakori, és ezzel a T betűnek számos mással való összetéveszthetőségét hozza létre (ld. I. függelék C). Az irány változását, és a jobboldalt való túlnyúlást, elsősorban az okozhatja, hogy a keresztthastát általában jobbról balra húzták (bár néhány gyakorlatlan kézzel írt betűnél azt is látjuk, hogy több darabból toldozzák össze²³⁴). A tendencia felismerhető lévén, önmagában datálásra nem alkalmas ugyan, de a valószínűsített datálások erősítésére igen.

V betű

A V betűt rendszerint két lefelé tartó hastával írták. Igen ritka az a V betű, amelyet egyetlen ívelt vonallal írnak (és természetesen ez csak lágy anyagra írva lehetséges), mindazáltal létezik.²³⁵ Ahhoz azonban a példa kevés, hogy megállapíthassuk, Aquincum egész története során használták-e.

A két hastával írt V betűnek nagyjából a következő típusai képzelhetők el: **a** két alul összeérő egyenes, **b** két alul nem teljesen összeérő vagy enyhe görbülettel összeérő²³⁶ egyenes, **c** baloldalt egy erősen görbülő hasta, amely egyenes vagy majdnem egyenes, közel függőleges jobb hastába fut bele, **d** két többé-kevésbé párhuzamos, kissé görbülő hasta, az E betűhöz nagyon hasonló. (Általában a jobb hastát húzzák később, mindkettőt lefelé.) A **c** és **d** típusok már egyértelműen kurzívak, és a tiszta kurzív írásokon szoktak előfordulni, de a **b** is kurzív jellegű. A betűk szélesség szerint nem sokat változnak: ismert néhány keskeny, magas V, de egyik korszakban sem mondható gyakorinak;²³⁷ hasonlóképpen a köemlékeken sem jellemző, így a kézírásutánzó kőfeliratokon a V tulajdonképpen kevésbé különbözik a normális kapitális betűtől, ami az **a** típusnak felel meg, „kurzív” V ritkán jelentkezik és akkor a **b** típushoz sorolható (leginkább a III. században).²³⁸ A **b** és **c** típusok egyébként nem túl gyakoriak, de az I–II. század fordulójától ismerjük,²³⁹ és talán csak látszat, hogy később gyakoribb lenne.²⁴⁰ A **c** típusnak egy olyan formája azonban, ahol a bal hasta egész erősen visszahajlik (a modern kurzív *u*-hoz egészen hasonlóan), jelenleg még nem ismert a Severus-kor előtt, de akkor is

²³³ TitAq 1436, 1362, 1308, 1344, az egyik T betű az 1365. feliraton. Egyébként már a II. századból több példánk van rá: TitAq 1070, 1074, 1290, 1467, 1483.

²³⁴ TitAq 1027, 1031.

²³⁵ TitAq 1317a (edénybélyegen), 1339. Amennyiben betűnek tekintjük, téglajelölés is van ilyen: ld. TitAq ad 1356.

²³⁶ A V csúcspontját meglepő gondossággal számítják ki. Ennek dacára gyakorlatlan kézírású karcoknál néha előfordul túlfutás (TitAq 1483, 1041, 1378 stb.), vagy ha késsel metszik a betűt (1450e, 1453b). Sőt, még lendületes kurzív írásban is: 1337.

²³⁷ Koraiak (a II. sz. 1. feléig): 1493 (ligatúrában), 1450e (1484 kétes olvasat). Severus-koriak: 1210, 1291b.

²³⁸ Az elsők mindazáltal már a II. sz. 1. feléből: TitAq 705, sőt az I. sz. második feléből: 603. (A még korábbi 785 a nagyon kevés keskeny kapitális-szerű [**a** típusú] V egyikét mutatja!) A III. századiak: TitAq 344 (az utolsóelőtti sorban, míg a többi többé-kevésbé szabályos), 393, 415, 757, 993; 300 már a III/IV. sz. fordulójáról. – A teljesen kurzív írású, II. sz. 1. feléből való Függelék I. nr. 1 V-jének csak a jobb hastája maradt meg, az nagyjából függőleges, így vagy torzul van felépítve az egész betű (ez persze lehetséges), vagy kifejezetten **c** típusról van szó. Egyik típusnak sincsenek tehát időbeli korlátai a köemlékeken sem!

²³⁹ TitAq 1090 (**b** típus, ligatúrában), 1314 egyes bélyegzői is ilyen jellegűek (1314d még a meghúzás sorrendje is egyértelmű!). TitAq 1249 egyértelmű **c** típusokat tartalmaz (tiszta kurzív írás), I–II. századi, de nem feltétlenül nagyon korai, 1472 is **c** jellegű, de annyira primitív kézírás, hogy alig olvasható (nem mondható kurzívnak).

²⁴⁰ Ebbe belejátszhat, hogy ezek a formák látnivalólag lágy anyagra valók, így több edénybélyegről ismerjük (TitAq 1292a, 1293, II. sz.) és téglakarcokról (1330, 1326, 1328). Csakhogy e korból jól ismerjük kemény anyagon is (1053, 1165 [tiszta kurzív írás], 1371b, esetleg 1071, sőt egész nehezen kivitelezett, több vonalas megoldásban is, ahol érzékelhető az anyag ellenállása (1029; az 1436 átoktáblán az induló sorban ugyan „szabályos”, de a fordított stilussal írt részekben döntő többségben **c** típusú V-k vannak, és ezek jórészt egészen négyszögletesre torzultak).

ritka, úgyhogy ez alighanem csak véletlen.²⁴¹ A *d* típusról biztos tudomásunk egész kevés, néhány kétféleképpen is értelmezhető szövegben tételezhetjük fel már a korai időkben is,²⁴² de hogy valóban létezett, sőt elterjedt is lehetett, a V és E közti tévesztések bizonyítják (ld. I. függelék C).²⁴³

X betű

X igen sok számjegy részeként maradt ránk, viszont ehhez képest elenyésző számban betűként. Arra nincs sok ok, hogy a számjegyeket actaria írással rögzítsék, és valóban csak egy festett feliratról ismerünk biztosan actaria X-et, alul szerifekkel, jobbra lefelé menő szára hajlott, vastagon kezdődik.²⁴⁴ Mindenesetre ha ritkán is, van hasonló alak a karcolt feliratok közt is,²⁴⁵ a formát tehát ismerték. Többnyire azonban beérték azzal, hogy két ferde vonal gyors egymásra karcolásával jelezzék a betűt/számot, ritkán ügyeltek arra is, hogy ezek szimmetrikusak legyenek, emiatt gyakori, hogy a balra lefele menő hasta jóval hosszabb. (Több példa van rá, hogy ezt húzzák be előbb,²⁴⁶ azonban az ellenkezője sem ismeretlen,²⁴⁷ ahhoz mindenesetre kevés az anyag, hogy eldönthessük, van-e ebben valami divat, tendencia.). A betűk többsége elég keskeny, még gondosabb feliratokon is; ez segít elkülöníteni az egyszerű cruxoktól, amelyek még aránytalanabbak,²⁴⁸ sok köztük a széles és lapos is, de eddigi tapasztalataim szerint semmilyen időrendi következtetés vagy tipologizálás céljára nem alkalmas.

Y, Z betűk

Noha az abc-feliratok és írásgyakorlások tanúsága szerint ezek a betűk is a normál írásismeret részét képezték egész Pannoniában,²⁴⁹ a hétköznapi nyelvben való ritkaságuk miatt kézírásban az abc-feliratokon kívül alig találkozunk vele, s mivel Aquincumból egyetlen teljes abc ismert,²⁵⁰ egyelőre 1-1 ismert példájuk alapján értelmezésre alkalmatlanok.

²⁴¹ TitAq 1265, 1351, vsz. 1083. Emiatt a jónéhány datálatlan példa (TitAq 1295, 1336, 1359, 1360) kérdésében ez az alak aligha vezethet döntésre.

²⁴² TitAq 1032, 1489. TitAq 1340 (Caracalla-kora) egyértelmű, csak hogy a rajz gyenge, amin fennmaradt.

²⁴³ Megjegyzendő, hogy a V sokszor ŴS ligatúra része a legkorábbi időktől (TitAq 1027, 1090). Ilyenkor a jobb hastát egy S betű helyettesíti, a bal alapján azonban a V többnyire világosan típusba sorolható. – Megjegyzendő továbbá, hogy egy-két teljesen atipikus V-t is ismerünk (TitAq 1365, 1443), amelyeknek az értelmezése egyelőre nem oldható meg.

²⁴⁴ TitAq 1227. Lehet, hogy TitAq 1226 is EḂ betűkkel kezdődik, ezek azonban annyira töredékesek, hogy nem lehet belőlük kivenni a betűalakot.

²⁴⁵ TitAq 1359, bizonytalan korú, és a szöveg érthetetlen is.

²⁴⁶ TitAq 1352, 1356, 1359, 1282, 1302.

²⁴⁷ TitAq 1280, vsz. 1349.

²⁴⁸ Maximinus X-ei például következetesen magasak, keskenyek, előredőlők (miközben a száruk behúzási sorrendje nem konzekvens!): TitAq 1279-1282. Ennek alapján gondolnám pl. inkább betűnek a kétes *20 karcot. Persze azért a betűk közt is van néhány széles, aránytalan, mint pl. a II. sz. második felében TitAq 1122, 1124, 1218.

²⁴⁹ FEHÉR, *Nyelvtörténet* 425.

²⁵⁰ TitAq 1349. Egyébként a téglába égetés előtt karcolt, vékony, actaria-szerű, de egyáltalán nem elegáns betűkkel írt feliratról, ahol ráadásul az ABC első fele van alul, és felette a második, mellette pedig egy kezdetleges emberalak karca, a felirat készítésének oka egyáltalán nem világos.

FÜGGELÉK I

Kurzív vagy kurzívhoz közelítő írású köemlékek Aquincumból

A) KURZÍV FELIRATOK

Nr. 1. TitAq-ban közöletlen

*Feliratleírás:*²⁵¹

Fragmentum arae e lapide calcario (19,5) x (12) x 12. In corona abacus rotundus, in medio focus, infra cymatium ter articulatum a tribus lateribus, articulus summus fragmentarius, a tergo planus, incisiones libratae signant cymatium et quadrantes circuli reddentes acroteria in angulis (a fronte haec defracta sunt). Crepido dest. Media pars est area tituli (9,3) x 9,9, ubi litt. cursivae tenuiter scarifatae 1-1,5 (v. 1), 0,8-0,9 (vv. 2/3), 0,9-1,1 (v. 4), 1,3-1,6 (v. 5). In v. 5 fortasse puncta evanida.

Rep. a. 1952 in Albertfalva, in excavatione conservatoria ex puteo Romano ante aedificium Romanum n. 1, una cum nummo Traiani imperatoris. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. Alb/57.57.561, ubi est in depository. Vidi et descripsi a. 2010.

Silvan- [[EO]] (?)
o s(ancto) Pañ(h)e[o]
Alexan-
der p̃fo s̃e

5 *γ(otum) s(olvit) l(ibens) l(aetus) m(erito).*

Im. phot. FEHÉR 10070203.

Edidit FEHÉR, SEP 3 (2011) 55 nr. 8. cum im. phot.

1 litt. erasae fortasse eo exstiteret, quod auctor in dubio habuit, Silvano Silvanaene dedicaret aram, ambosque inscribere conatus est.

Deus fecunditatis identificabilis cum Silvano nomine Panth{a}eus occurrit in **TitAq 42**, inde vix legibile attributum Silvani facile identificatur.

Priore parte saec. 2 ex nummo una reperto.

Nr. 2. TitAq-ban közöletlen

Feliratleírás:

Signaculum (?) e lapide calcario 5,0 x 7,5 x 3,6. A duobus lateribus angustis plana, superne virgae duae (cymatium?), a latere lato anteriore plana, posteriore ruditer planata, in medio cavum confibulationis (?). In facie summa plana litt. cursivae (?) illegibiles scarifatae.

Rep. a. 1958 in Albertfalva, in excavatione fossae D apud focum. Pervenit in Museum Aquincense, inv.n. Alb/61.01.243, ubi est in depository. Vidi descripsi ectypum sumpsit a. 2010.

Al[.?]o-
riξs.

Im. phot. FEHÉR 10072814, 10072816, 10072817, im. ectypi FEHÉR 100728P2.

Edidit FEHÉR, SEP 3 (2011) 24-25 cum im. phot.

Inventarium ut aram habet, quod re vera fieri non potest ob mensuras, quia in summo inscripta est facies, et quia a latere oblongo rudis et foramine confibulationis praedita aliquo manubrio haesit; videtur usum habuisse quasi ut malleolus, fortasse ut tituli impressionem faceret, i.e. signaculi. Titulus ergo oporteret retrorsum currere, sed tamen sensum invenire possumus

²⁵¹ Az 1-3., TitAq-ban közöletlen köfeliratok leírása a CIL rendszere szerinti schedában, latinul szerepel.

prorsum legentes litt. cursivas valde ineptas, quod fieri tamen potest, si animadvertimus nomen (possessoris) Celticum esse, qui possessor probabiliter vix Latine sciebat et forte Celticarum litterarum doctus earum usum cum Latinis miscuerit. - 1 litt. 3 effracta *L* vel *I* imminuta, vel vacuit. Litt. 4 *O* angulose formatum, adiacentes incisiones formam dant *Q* vel *P* capite pronae similem, sed re vera modo laesiones sunt. Saec. 1-2 ex nomine.

Nr. 3. TitAq-ban közöletlen

Feliratleírás:

Lapis calcarius (17) x (11) x (5,5), infra fractus, a lateribus et tergo tritus et infractus, a fronte in recessu non ornato anaglypha viri baculo (?) nitentis (Herculis?), cuius pes alter non videtur, opere non erudito sculpta. Infra in facie sine area marginata litt. tenuiter incisae 1,1-1,5 negligenter factae.

Rep. in Óbuda loco propius ignoto, pervenit in Museum Aquincense, inv.n. 56.85.16 (eo tempore erat (20) x (16) magnitudine), ubi est in lapidario orientali (in depositario). Vidi et descripsi a. 2010.

*AR TĒ+[- - -]
----- ?*

Im. phot. FEHÉR 10051918.

Edidit FEHÉR, SEP 3 (2011) 54-55 nr. 7 cum im. phot.

Aetas incerta.

Közölt feliratok:

TitAq 36

Olvasat:

*Ascle-
p(i)o (!)
(H)igia (!)
sacr(um).*

Ld. 1. rajz. Datálás: III. sz.²⁵²

TitAq 158

Olvasat: *I(ovi) O(ptimo) M(aximo). | ++*

(Égetés előtt agyagba karcolt szöveg.)

Im. phot. FEHÉR 09061028, 09061029, 09061030, 09061031.

Datálás: II-III. sz.²⁵³

TitAq 300

Olvasat:

*Va(leri-) Val(e- - -)
Sil vano d(eo)
propit(io).*

²⁵² Az *i* consonans gyengülése (2. sor) is a III. század felé mutat, ld. FEHÉR, *Nyelvtörténet* 343-344 (ott ezt a példát nem hozom, mivel a könyv megírása idejében pontos, a valódi alakot rögzítő kiadásból még a felirat nem volt ismert. A többi nem-klasszikus nyelvi jelenség kevésbé jó korhatározó, az *Igia* dativus-alak csak abban az esetben illik a korszakba, ha görögös ragozásnak tételezzük, ld. ibid. 204 vs. 202.

²⁵³ A továbbiakban a datálás valamennyi feliratnál a Tituli Aquincenses szerzői által adottat követi, amennyiben azt nem tartom kielégítőnek, ennek magyarázatát külön adom meg.

A 3. sor kapitális jellegű betűkkel. Ld. 2. rajz. Datálás: III. sz. vége-IV. sz. eleje.

TitAq 303

Olvasat:²⁵⁴

*Deo Sil<v>an-
o votu(m) lib-
ies (!) solvi
ego Legitim(us).*

Ld. 3. rajz. A B, E, T, V betűkön a kurzivitás nem látszik. Datálás: II. sz. 2-III. sz. 1. fele.²⁵⁵

TitAq 393

Olvasata:²⁵⁶

[- - -] +

	+ [.] + I <i>ŴM</i> ?	v. + [.] + I <i>ŴNI</i> ?
	[..] <i>ELIÂN</i> [..]	v. [..] <i>ECIÂN</i> [..]
	[-3 v. 4-] + <i>AN</i> [..]	v. [-3 v. 4-] + <i>ARI</i> [..]
5	[...] + <i>votu[m]</i>	v. [.. <i>e</i>] <i>x votu</i> [(vac.?)]
	[<i>so</i>] <i>l?vi libeş</i>	
	[<i>m</i>] <i>erito</i> .	

Ld. 4. rajz, im. phot. FEHÉR 09082601, 09082602, 09082603.

A kurzív jellegű betűk: C/L, A, N (3. sor), N/R (4. sor), V (5. sor), V, S (6. sor) (ld. 4. rajz).

Datálás: III. sz.

²⁵⁴ Ahhoz, hogy magyarázatot adhassunk, először az olvasható rész nyelvtani sajátosságait kell azonosítanunk. Az *-um* végződés kopása természetes (FEHÉR, *Nyelvtörténet*, III 2.2.3.5., kifejezetten ezt a feliratot nem emlitem), és vannak jelek, amelyek arra mutatnak, hogy Pannoniában a *libens* participium alaknak valóban lehetett *libies* a kiejtése (ibid. 544 Nr. 286, vö. III 3.2.3., ellenkezőleg 3.1.1.1.), de a *Silvano>Silano* alakot kétféleképpen is próbálhatjuk magyarázni: egyfelől egy V kiesésével iskolázatlan ejtésben, másfelől egyszerű íráshibával, s ez utóbbit jóval gyakoribbnak gondolom, figyelembe véve, hogy az egész felirat írása hitvány, és a hasonló kiesések milyen ritkák Pannoniában (ibid. V 4.3.3.2.). Marad az utolsó szó, amely kétségtelenül tartalmaz íráshibát, talán többet is.

Mivel eddig ezeket még nem vizsgálták, és kétségtelen, hogy az első szavak rettentő torz alakú betűket is tartalmaznak, az első kísérletek a felirat olvasására ijesztő eredménnyel jártak (R. FRÖHLICH, Római feliratok Alsó- és Felső-Pannóniából. *ArchÉrt* 11 (1891) 230-231: *Deo Sican|o votu(m) cib|i[l]es(?) solvi, | ego leg(ionis II ?) Ita[l](icae) X*. – Domaszewski, CIL III 10453 már helyesen olvasta a szöveget az utolsó sor kivételével, amelyet úgy betűzött: *EGO LEGITAX*, de nem vállalkozott magyarázatára). Valójában az elírás egészen egyszerű, de csak egy évszázad múlva azonosította SZILÁGYI J., Kérdések köfeliratok Aquincumból, *BudRég* 23 (1973) 159 nr. 1: *ego Legiti/m ŷus*). Ugyanis a kurzív M betű utolsó két hastája hanyagul kereszteződött a mintában, és a kőfaragó úgy vélte, egy kurzív A utáni X betűről van szó.

²⁵⁵ A kő önmagában alig-alig datálható; Szabó Á. érve a III. sz. második fele mellett nem meggyőző, mert a feliraton ténylegesen nem látható alakú L betűre hivatkozik. Egyelőre az egyetlen közelebbi támpont, hogy ugyanilyen hanyagul keresztezett M betű, ill. abból eredő elírás látható az 1174. és 1179. feliratokon, mindkettő II. sz. 3.-III. sz. 1. harmadából való sigillata. Természetesen ez a datálás sem biztos, inkább csak provizórikus.

²⁵⁶ FEHÉR B., Újabb javaslat egy aquincumi oltárka értelmezésére, ON 2 (2010) 77-78. Olvasatom lényegileg eltér a Tituli Aquincensesben SZABÓ Á. által közölt és a korábbi, SZILÁGYI J., Vítás és közöletlen római kori köfeliratok az Aquincumi Múzeumból, *BudRég* 22 (1971) 302-303 nr. 3. közölt olvasatoktól; nem tartom szükségesnek az ott megadott indoklást és részletes tárgyleírást itt megismételni. Az oltárt SZABÓ Á.-mal egyezően III. századra datálom.

TitAq 705Olvasat:²⁵⁷*D(is) M(anibus).**Statia lib-
eña Ingen-
ui an(n)oru(m)
XXXV.*

Ld. 5. rajz. A B, D, I, L, R, X betűkön a kurzivitás nem látszik. Datálás: II. sz. 1. fele.

TitAq 785

Olvasat:

*-----
++sinus [- - -]
miletavit Misen(i)
an(n)is LVIII MQ[...]
posit titulum m(emoriae).*

Kurzív alakban az A, E, M, N, S, T, az utolsó sorban az U betűk. Németh M. datálása alapján (I. sz. 3. negyede) a legkorábbi biztos aquincumi felirat, amelyen kurzív betűalakok olvashatók!

Ld. 6. rajz.

*B) ACTUARIA ÍRÁSÚ FELIRATOK***TitAq 423.**Olvasata: *Pro|cel|la*. (Égetés előtt agyagba karcolt oltárszöveg.)Ld. 7. rajz. Datálás: II. sz. vége.²⁵⁸*C) KAPITÁLIS ÍRÁSÚ FELIRATOK KURZÍV ALAPON MAGYARÁZHATÓ ÍRÁSHIBÁKKAL***TitAq 173**Az oltáron igen nehezen olvasható, nagyon primitív kapitális írású felirat található, amelynek 5-6. sora csak súlyos hibával értelmezhető: *VONLII | s(olvit) l(ibens) m(erito) {m}*.²⁵⁹ A

²⁵⁷ Németh M. olvasata a TitAq II. kötetében egészében helyes. Kétes, hogy a 4. sorban a végső fennmaradt betű utáni kis helyen valaha volt-e M vagy sem, az elmaradása nyelvi okokból, különösen a korai és alacsony nivójú szövegen, természetesnek volna mondható (ld. FEHÉR, *Nyelvtörténet* 222: az esetek 8,5%-a, főleg II. sz.).

²⁵⁸ Leletkörülmények által datálva, ld. NAGY L., *BR* 14 (1495) 163. Megjegyzendő, hogy míg ott és nyomában TitAq 1929-es leletként van nyilvántartva, a leltárkönyvben 1912-esként, 'a sárga ház mellett', ami ha igaz, nyilván megváltoztatja a datálást is, de kicsi a valószínűsége, hogy az 1940-es évek végéről való leltárkönyv helyes információt őrzött volna meg Nagy Lajossal szemben.

²⁵⁹ SZABÓ Á. értelmezése szerint a Tituli Aquincensesben ez egy palimpsestus felirat, a második M egy régebbi feliratról maradt (TitAq 439). A felirat többi részén azonban nincs régebbi felirat levésének nyoma; az 1. sor 1. betűje valóban meg van duplázva (értelmezése szerint ez a régebbi feliratról maradt), de ugyanő felveti azt is (n. 173), hogy a 2. sor hibás bevésésének szintén hibás helyre került javítása. Hibás bevéséseket éppen a kérdéses szakasz is tartalmaz, így ez hihető, bár meglehetősen erőltetett még a javítást is rossz helyre képzelni; a legegyszerűbb szóba jöhető megoldást nem említi, ti. hogy az előrajzolás során rosszul osztották el a betűket a sorban, és csak az 1. betű bevésése után álltak neki javítani, legalább az első (és legfontosabb, mert Iuppiternek szóló) sorban. A 2-3. sorok is mutatják a betűelosztás csúnya aránytalanságát. Ez okból a palimpsestus felirat feltételezésére én nem látok okot, a kérdéses betűk közül NLIL-nek a régebbi felirathoz sorolását pedig, mint SZABÓ Á. felvetette (n. 439, n. 173 viszont velem egyezően ő is *votum*-ra oldja), anélkül, hogy a feltételezett új felirat kialakításakor megpróbálták volna törölni, semmiképp nem fogadhatom el. Így feltehetőleg a fölös M is a

kőfaragó feltehetően írástudatlan volt, az első sorban a legelső hastát tévesen ismételte vagy az elővésés rossz helyre került,²⁶⁰ az utolsó sorban az M duplázódását valószínűleg diplográfiának kell tekintenünk. Ezt figyelembe véve valószínű, hogy az 5. sorban is egy eredetileg értelmes *ordinatió*t vitt rosszul kőbe, a szövegösszefüggés alapján pedig feltétlenül a *votum* szót várnók.²⁶¹ Amennyiben a kurzív írású *votum*-ban a T vízszintes hastáját a kőfaragó nem vette észre (vagy nem volt odaírva), a TV betűket könnyen lehetett N-nek értelmezni, egy (Pannoniában ritka, de létező) három függőleges hastás kurzív M-et pedig szintén félre lehet értelmezni LII-nek, így a szó keletkezése kielégítően megmagyarázható többletrövidítések feltételezése nélkül is.

TitAq 344

Az éppen két évtizede ismert, viszonylag jelentéktelennek látszó aquincumi oltárka²⁶² értelmezése részben egészen egyszerűnek tűnik, részben azonban megoldhatatlannak. Az aprócska oltáron a primitív, az emlék méretéhez képest túl nagy betűkkel vésett felirat két mezőt is megtölt. Az előoldalon levő keretelt felirat ránézésre rendkívül szűkszavú és egyszerű, ámde vulgáris nyelvű:

Silvan-

abes

*Lucilia*²⁶³

A bal oldalt egészen kitöltő szöveg ezzel szemben jórészt teljesen értelmetlen betűcsoportoknak tűnik (ld. 8. rajz):

TA · SVA

TAIA · IVE (vagy: *INA · NE*)

IA · GRISP

PRO · IVI (vagy: *IVL*)

SOLVI

Az eddig közölt olvasatokkal szemben²⁶⁴ autopszia alapján ezt a szöveget tartom pontosnak.²⁶⁵ Megjegyzendő, hogy már ez az íráskép is kapcsolódik a kurzív betűkhöz, legalábbis az S és A betűk és a *IVL* szó V-je a kurzív feliratokon ismert alakot mutat, míg az R és G betűk egyszerűen szokatlanok és járatlanságról tanúskodnak.

felirathoz tartozik, a *m(erito)* szót tévedésből egyszerűen megduplázták, vagy, *horribile dictu*, többszámra értelmezték (*pro meritis* helyett).

²⁶⁰ Ld. az előző jegyzetet; SZABÓ Á. értelmezése szerint (TitAq 173) a következő sor +NONI betűivel együtt értelmezendő, *Iunoni*-nak, ill. ibid. n. 439 palimpsestus kő régi feliratából maradónak tartja.

²⁶¹ Az egyetlen eddigi pontos olvasatot MOMMSEN (CIL III 3443) megkísérelte technikai metathesissel értelmezni: *l(egionis) II ad(iutricis)* [az utolsó M betűt olvasva így] *votu(m) s(solvit) l(ibens) m(erito)*, ami egészében aligha hihető, bár az véleményem szerint helyes, hogy az N betűt TV betűkapcsolatként értelmezi; ezt átvette tőle KUZSINSZKY, *BR* 6 (1899) 150 n. 144, más eddig nem próbálta feloldani.

²⁶² AM ltsz. 81.7.32., publikációja: L. KOCSIS, A Tribunus Laticlavusok háza az aquincumi 2–3. sz-i legiotáborban, *BR* 28 (1991), 117–197, pp. 120–121, Nr. 10., 18. t.; ennek alapján *AnÉp* 1992,1461, majd *TitAq* 344 ed. Á. SZABÓ.

²⁶³ Pontosán ez az olvasat KOCSIS loc. cit. is. Mellékes megjegyzésként elfogadhatónak tartja, hogy elírás *Lucilla* helyett; érthetetlen okból az azóta keletkezett irodalomba (*AnÉp* loc. cit., G. GALDI G. *Grammatica delle iscrizioni Latine dell'impero (province orientale)*, Roma 2004. 70.) ez az alak ment át. Ténylegesen azonban vitathatatlanul I betű áll, a jobb oldalán alul egy apró természetes sérüléssel.

²⁶⁴ *AnÉp* loc. cit. az előoldalra ld. 263. j., a bal oldalt KOCSIS loc. cit. 2. sor [.ATA IVE, 4. sor PRO IVI olvas.

²⁶⁵ Autopszia az Aquincumi Múzeumban 2008. jan. 16-án. Tőlem függetlenül szintén *Lucilia*-nak olvasta SZABÓ Á., *TitAq* loc. cit.

A szöveg “értelmes” szakasza látszatra a Pl/D. rag vulgáris latinságú²⁶⁶ alakulását tartalmazza. Ezt a kézenfekvő feltevést vizsgálta meg alaposabban G. Galdi,²⁶⁷ aki felismerte, hogy ilyen alak az egész Duna-térségben unikális lenne,²⁶⁸ s ezért csupán grafikus variációnak szabad tekinteni. Igen éleselméjű konklúziója szerint a megrendelő által két össze nem érő vonallal írt V betű adta SILVANABVS alakot a kőfaragó tévesen SILVANAB||S-nak látta, s a kurzív írásképp szerint félreértelmezte. Ez a magyarázat véleményem szerint nehezen cáfolható,²⁶⁹ s rögvést két további következtetést tesz szükségszerűvé: egyrészt (ami *a priori* kézenfekvő) a megrendelés kurzív kézírással érkezett, másrészt a kőfaragónak a kiolvasással komoly nehézségei voltak, gyakorlatilag a betűket (többször) felismerte, de nem rakta össze a tudatában értelmes egészzé, vagyis funkcionális analfabéta volt.

További valószínű következtetést enged meg a *Lucilia* alak felismerése is: az egynevű *ordinatrix*, aki nagy valószínűséggel rabszolganő lehetett, kevésbé hihető, hogy egy *nomen gentile*-formát viselt, jóval logikusabb, hogy ez szintén elírás *Lucilla* helyett.²⁷⁰

A felirat közlését és értelmezését itt Galdi le is zárja, az “értelmetlen” szakaszt elhagyja, de megtekintve eléggé nyilvánvaló, hogy a végén levő SOLVI betűk az oltár *votum solvit* záróformulájának valamiféle töredékét alkotják, noha az e mellett szokásos *votum*, *libens*, *merito* stb. kifejezések egyike sem azonosítható egykönnyen. Ezt elfogadva a legvalószínűbb ezt ps. pf. S/3 alaknak tekinteni, mely esetben vagy irracionális rövidítést tartalmaz, vagy a S/3 -it rag élőbeszédben megkopott -i alakját tartalmazza, amely Észak-Pannoniában ha nem is általános, de karakterisztikus jellegzetesség volt a III–IV. században.²⁷¹ Érdemes ezenkívül azt is megjegyezni, hogy utána a kövön tisztán látható, halványan bekarcolt O betű következik, amely mivel szövegnek mindenképpen értelmetlen, leginkább egy tévesen előrajzolt betű lehet, amelynek kivitelezéséről a kőfaragó később józan megfontolás után mégis lemondott.

Egyértelmű következtetés, hogy az oltárt felajánló *votum*-ot egyetlen személy teljesítette, azonban hogy ez azonos-e Lucillával, azt kissé bizonytalanná teszi, hogy az előtte levő

²⁶⁶ Ezt a kifejezést pusztán technikai okból, a közérthetőség kedvéért használom a nem-klasszikus latin nyelvállapot jelölésére; valójában logikailag helyesebb volna “vulgárisnak” a számos feliraton szintén megtalálható pongyola latin fogalmazást, a »*psychologiquement motivable*« (J. HERMAN, *Dis Manibus. Un problème de syntaxe épigraphique*. In: *Estudios de lingüística Latina. Actas del IX Coloquio Internacional de Lingüística Latina*. Madrid 1998. 405.) íráshibákat nevezni, ld. ezzel kapcsolatos érvelésemet már FEHÉR, *Nyelvtörténet* II 2.3. 1.jegyz.

²⁶⁷ GALDI op. cit. 70. Maradéktalanul elfogadtam már FEHÉR, op. cit. III 2.1.3.1.

²⁶⁸ Szintén nem ismer hasonló példát a térségből H. MIHĂESCU, *La langue Latine dans le sud-est de l'Europe*, București 1978. 194§, 198§.

²⁶⁹ Sőt továbbmenve nem elképzelhetlen az sem, hogy a V és E betűk kurzív alakja egészen közel állt egymáshoz. Kétségszövegpannoniai példánk ugyan erre eddig nem ismert (TitAq 1032, 1484, 1489 olvasata többesélyes, 1340 pedig csak egy kétes pontosságú régi rajzról ismeretes; mindenesetre 1360 viszonylag közeli párhuzam), de a pannoniak kurzív írások általában viszonylag közel állnak a daciai *tabula ceratá*król jól ismert kézírások egy csoportjához: a ZANGEMEISTER által a CIL III tab.A klasszifikált írások 9-13. típusaival van a legtöbb egyezés, kivéve a M és N betűket, amelyek Pannoniában általában jóval konzervatívabbak, és többször az L-t is. Aligha véletlen egybeesés, hogy a V írása éppen a 9. és 11-13. típusokban egész közeli az E-éhez, szintén || alakú. (Természetesen nem szabad azonosnak venni egyetlen daciai stílust sem pannoniáival, már csak azért sem, mert az általunk tárgyalt feliratnál 60-100 évvel korábbiak, de rokonság fennállhat, amint például a CIL III 14599² ratiariai kurzív felirat betűinek több pannoniak felirattal való gyakorlatilag teljes egyezése mutatja, hogy a dunai tartományok írásstílusa nem válik el egymástól élesen.)

²⁷⁰ Amint KOCIS loc. cit. feltételezte (*Lucilia cognomen*ről nem tud, *Lucilia(nus)* rövidítést helyesen valószínűleg tart). — Igaz, ma három esetről tudunk, ahol a *Lucilius* név *cognomen*-szerepben van Pannoniában (CIL III 3316, 10888, 11217), de ezek mind polgárjoggal rendelkező katonacsaládok, s közben a *Lucillus/Lucilla cognomen* legalább 13-szor ismert a tartományból, a *Lucilius* pedig ugyanennyiszor mint *gentile* fordul elő. Ez az arány erősen eltér a birodalom egészétől, ahol *Lucilla* csak mintegy másfélszer annyi ismert, mint *Lucilius cognomen* (Itáliában pedig megfordul az arány!), de úgy tűnik, a *Lucilla* alak Pannoniában különösen népszerű (ld. OPEL III 35.). (Azt se felejtjük el, hogy a *Lucilius/Luciliáknak* csak meglehetősen kis hányada nőnemű!)

²⁷¹ FEHÉR op. cit. III 3.1.4.2.

szakaszokban némiképp latinnak kinéző betűtörmelékek közt a *sua* és *pro* szavakon (?) kívül a CRISP betűk határozottan név-gyanúsak (*Crispa?* *Crispina?*).

Az eddigiek alapján tehát a következőket állapíthatjuk meg az emlék nyelvéről és írásmódjáról, eléggé megbízhatóan: **1)** a szöveg nagyjából élőnyelvi, nem klasszicizáló (-i S/3 rag, viszont a szóvégi -s nem kopott le, ami ennek nem mond ellent²⁷²); **2)** a megrendelés kurzív kézírással történt, amelyben bizonyosan közel állt egymáshoz a V~E (V és || alakban), ill. L~I betűpár (ha nem is bizonyos, de feltehető, hogy az e kettőhöz kurzívban szintén eléggé hasonló S valamennyire megkülönböztethető volt, mert azzal tudtunkkal nem történt tévesztés).

Elviekben ebből lehetőség nyílik rá, hogy az “értelmetlen” szakaszt is rekonstruáljuk, hogyha az oda bevészt betűk kurzív eredeti alakjára vissza tudunk következtetni, és — megállapítjuk, hogy mi helyett olvasta félre a kőfaragó; azzal a nélkülözhetlen feltétellel, hogy az így kapott szöveg beillik az epigráfiai kontextusba is (tehát többé-kevésbé szabályos oltárállítási szöveg, méghozzá az *ordinatrix*-ről sejthető kulturális szinten), és nyelvileg a III. század első fele²⁷³ pannoniai élőbeszéd sajátosságait tükrözi.

Erre a pannoniai viszonylatban mindenképpen úttörő kézirat-visszanyomozásra teszek az alábbiakban kísérletet.

1. Általános paleográfiai szempontból, a kézírás rekonstrukciójának a következő előfeltételekkel indulhatunk:

a) ligatúra a kéziratban nem nagyon, legfeljebb esetleges szóvégi -us-nál várható (a fennmaradt pannoniai kurzív írásokban ugyan előfordul,²⁷⁴ de nem túl gyakran, inkább a lapidáris íráshoz közelítő betűalakokkal, amikre itt biztosan nem számíthatunk, s noha a ligatúra-írás a III. századi általános íráskészséghez hozzátartozott,²⁷⁵ itt a kézirat minősége is gyenge [V~|| tévesztés], gyakorlatlan íróra vall).

b) a kész oltáron rengeteg interpunkció van a sor közben, feltehetőleg ezek teljes következetességgel jelen voltak a kéziratban, s a kőfaragó igyekezett őket pontosan átmásolni, **c)** a kurzíva általános tulajdonságai alapján valószínűleg téveszthető betűk voltak még: A~R (esetleg hanyag T is?), N~IV~AI, E(~V!)~II, P~T,²⁷⁶ M²⁷⁷~AA~IVI és a hasonló kombinációk. A S betű írása többféle lehetőséget is vet fel, amik közül a feljebb említett megszorítás miatt azt a két formát lehet leginkább valószínűsíteni, hogy vagy felül gömbölyödő vagy szögben záródó, alul inkább egyenes formája volt (ez a szokásos L-ektől és I-ktől is elkülönítené), mely esetben a betű kicsit a T~P alakra emlékeztet, csak gömbölyűbb,

²⁷² FEHÉR op. cit. IV 4.6.2.

²⁷³ Az oltár keltezésének megfelelő, vö. KOCSIS op. cit. 121.

²⁷⁴ CIL III XXVII,4: több szóvégi -us ligatúra (nagyjából egykorú feliratunkkal), V. HOFFILLER–B. SARIA, *Antike Inschriften aus Jugoslawien I. Noricum und Pannonia Superior*, Zagreb 1938. Nr. 557, B12 *cāuntra* (?); *Instrumenta Inscripta Latina: das römische Leben im Spiegel der Kleininschriften: Ausstellungskatalog*, Pécs 1991. (a továbbiakban *Instrumenta*) Nr. 184. *Ķal*, 186. *Câbâllum*, 199. *Respēcta* — azonban az utolsó példa mutatja, hogy a ligatúrához a lapidáris betűformát kölcsönözték, mivel a kurzív írással megoldhatlan lett volna. Az Aquincumból ismert kézírásos ligatúrák jegyzékét ld. 225. oldal.

²⁷⁵ FEHÉR op. cit. IV 5.2.4.

²⁷⁶ HOFFILLER–SARIA op. cit. Nr. 557., a legterjedelmesebb és nagyjából kortárs pannoniai kézírásos emlék tanúsága, valamint a ZANGEMEISTER loc. cit. 9–13. típusok párhuzama szerint; utóbbiak halványan megengedik az A~T tévesztést is, az előbbi alapján pedig az (egyébként nem kézenfekvő) L~C egybeesés sem zárható ki.

²⁷⁷ Pannoniában /|| alakú kurzív M eddig nem került elő, de elvi lehetőség annak használatára is van, viszont az ||~V tévesztés fényében logikus, hogy az is a normál M-hez hasonlóan lenne cserélhető bármelyik itt feltüntetett változattal. A csak függőleges, ill. enyhén görbülő *hasták*-ból álló, ||| alakú M betűk Pannoniára határozottan nem jellemzőek (ld. 269. jegyz.), amennyiben viszont mégis felbukkannának, a M~IV, VI, IA, AI tévesztések előtt nyílik meg a tér.

így kiindulópontja lehet pl. a bal 2. sor furcsa kezdő Γ gráfjának, vagy alul igen hosszú, nagyjából egyenes – ez a hosszú I-vel egybeeshet, de az L-lel semmiképp.²⁷⁸

2. Nyelvtörténeti szempontból elfogadható mindenféle, Aquincum III. századában testált anomália, kivéve a szóvégi -s kopását, amelyre ellenpéldánk van, és mindenképpen várva a szóvégi -m kopását, -ns>s, -ae>e változást.

3. Ami a szöveg kulturális szintjét illeti, feltehető, hogy **a)** az *ordinatrix* épp hogy írástudó, rossz minőségű kurzívát ad (a vésnők kérésére, aki szóbeli megrendelés alapján nem tudná leírni?), a vésnők funkcionális analfabéta, a jó minőségű kurzívát épp hogy fel tudja vésni (úgy néz ki, nem sok felíratot faraghatott életében). Ez megfelel a szociális helyzetnek is: az *ordinatrix* előkelő személy fiatal helybéli rabnője,²⁷⁹ aki autodidakta úton elsajátíthatta az olvasást (írni pedig mindig nehezebb), a kő anyagából, betűk minőségéből úgy tűnik, a legolcsóbb kínálatból tudott csak választani, a faragványos díszek viszont valamivel jobb minőségűek az írásnál — mintha olyan ember készítette volna, aki eddigi figurális faragói gyakorlat után most adja fejét, idősebb fejjel, szövegvézésre. Nyilvánvalóan egy szerény árajánlatot adó, jelentéktelen műhelyről van szó. Az oltár és a betűk viszonyított méreteiből az is felvetődik, hogy **b)** a megrendelt szöveg nem feltétlenül fért el a kőre (ezért kellett oldalra is vésni), emiatt a vége felé egyre inkább rövidíteni akart a vésnők (szerintem az is kérdésessé tehető, hogy egyáltalán be van-e fejezve a szöveg, hiszen a végére a *libens merito* formula némiképp odakíváncskoznék);

4. A kontextusról pedig, az alaphelyzeten túl, az eddigiekben feltételesen elfogadott értelmezhető törmelékek alapján ennyi sejtethető:

a) ha a *sua* szót elfogadjuk, lehetséges szerkezet egy *pro salute sua* (etc?);

b) a felajánló és a készíttető nem feltétlenül azonos: *Lucilla vovit, Crisp(...) solvit* — esetleg ez is benne lehet (persze nem feltétlenül).

A rekonstrukciót ezeken túl még néhány, önmagában bizonyíthatatlan, de a helyzet logikájába illő, s végeredményben döntőnek bizonyult gondolatra építettem, amelyek a következők:

6. a megrendelés nem volt sorokra tagolva, tehát a kőbevésésnél sor végére eső szóvégeken is voltak interpunctiók, amelyeket a vésnők önkényesen le hagyott;

7. erre épülve megoldható az egyik legérdekesebb probléma, ti. a szöveg végén bekarcolt, de végül nem kivitelezett O betű. Ez gyakorlatilag nem állhat elő egyetlen a *solvit*-hoz tartozó betű vagy utána következő rövidítés félreértelmezéseként sem, az O a kurzívában is elég karakterisztikus betű, ráadásul a többször rendszerint határozottan kisebb.²⁸⁰ **Miképpen születhet a szövegbe az *ordinatrix* által nem tervezett O? Véleményem szerint legegyszerűbben egy nagyobb méretű interpunctio félreértelmezésével. Ha pedig ezt feltételezzük, akkor visszafelé is igaz lehet, s a szöveg O-jai két lépésben is átalakulhatnak: egy részük interpunctióvá válik, más részük, amely a sor végére kerülne, ezek után elmarad.** Fordítva, elképzelhető, hogy szóvég O-vá alakul, gyakorlatban azonban ezt az esetet kivéve az O-k tkp. azonosítható helyen szerepelnek, így valódiak: úgy látszik, a hibát ez esetben sikerült (ha csak utólag is) megállítani.

Mindezek alapján a következő kéziratos szövegvariánsokat tartom lehetségesnek:

²⁷⁸ A kőre vésett S-ek helyzete különös, csaknem vízszintesen előredőlt, de nem állíthatjuk, hogy ennek a kézírásos mintával bármi összefüggése volna, valószínűbb, hogy a faragó egyszerűen hibásan ismerte a betűt.

²⁷⁹ Az emlék a *tribunus laticlavus*ok házának oltárai közt került elő, ld. KOCIS loc. cit., állíttatójának rabszolga-státusára vonatkozólag 74. jegyz.

²⁸⁰ Ez lapidáris emlékeken is meglehetősen gyakori jelenség, de nem feltétlenül kell a kézírásra visszavezetnünk az okát, kömemléken lehet esztétikai is. (Még ha számunkra az ilyen többnyire kifejezetten antiesztétikus is, egyetlen egyszerű példát véve ld. CIL III 3402. *Filo|quirius*.) Viszont még az *actuaria*-jellegű igényes kézírás roppant kevés emléken is előfordul hasonló (így a J. SZILÁGYI, Ein Ziegelstein mit Zauberschrift aus dem Palast des Statthalters in Aquincum, *AAntH* 2 (1953) 305–310. alatt közölt bűvös négyzeten). A valódi kurzívában rendszerint viszonylag kicsi, kerek, de néhány típusnál (ZANGEMEISTER loc. cit. 3b, 6, 8b, 9-12 [ezek hasonlóságát a pannóniai típusokkal ld. 9. jegyz.], 17-18. egészen apró, központosítás-szerű képe van.

A oldal 1-3. a megoldás egyértelmű, bizonyítottan tekinthető kiindulópontjainkat tartalmazza:

Szövegfejlődés

Félreértelmezett betűk:

1 *Silvan* > *Silvan*

2 *abus* · > *AB||S* · > *abes*

V~E

3 *Lucilla* · > *Lucilia*

L~I

B oldal 1-3. három variációt is lehetségesnek tartok, de egyik sem mentes némi kétségtől:

a) 1 *pro* · *sua* · > *TA* · *SVA* · > *ta* · *sua*

P~T, R~A, O~.²⁸¹

2 *salute* · *vo* > $\Gamma AIVT|| \cdot || \cdot > \Gamma AIA \cdot \Gamma ? || || > \Gamma AIA \cdot IVE$ L~I, E~V, S felül hajlása

3 *vi*²⁸² · *Grisp(a/ina)*²⁸³ > $||| \cdot Grisp > IA \cdot Grisp$

VI~IA, rövidítés

Az olvasat gyengése: az *interpunctio* két betűvel előbbre kerülése megmagyarázatlan. A T I-vé fejlődése, bár a pannoniai feliratok közt nem egyedi,²⁸⁴ ehhez a kézíráshoz kevésbé tűnik illőnek.

b) 1 *pro* · *sua* · > *TA* · *SVA* · > *ta* · *sua*

P~T, R~A, O~

2 *et* · *suoru*²⁸⁵ · <*salute*> · *vo* > $||T \cdot |A \cdot R|| \cdot || \cdot > |A IA \cdot \hat{A}VE$

E~V, R~A, T~A, O~.²⁸⁶, I-

szerű S

²⁸¹ A *pro* O-jának hiánya tehát azzal magyarázható, hogy a vésnök két interpunctiót látott egymás mellett és az egyiket értelemszerűen elhagyta, de ha ezt kétesnek tartjuk, akkor is igaz, hogy a *pro* előljárót a pannoniai feliratokon viszonylag sűrűn "rövidítik" PR alakban, voltaképp nem tudni, miért (cf. B. FEHÉR, *Lexicon Epigraphicum Pannonicum*, Budapest 1997. 167., 14 esetben, nem számítva a *pr pr* 'pro praetore' rövidítést, aminek magyarázata kézenfekvő és ehhez a jelenséghez nincs köze, cf. ibid. 172–173.)

²⁸² Ps.pf. S/3 alak, mint a *solvi*, cf. 9. jegyz. Az első mondatnak itt a vége, a következők már a zárómondathoz tartoznak.

²⁸³ C helyett G írása egyáltalán nem példátlan a feliratos anyagban (vö. FEHÉR, op. prius cit. IV 5.1.2.1. Ilyen esetben feltehetőleg nem az írásstílusváltás okozza a tévesztést, mivel a kurzív G és C erősen elkülönülnek, a G tkp. semmihez nem hasonlít nagyon, legfeljebb egy C| vagy CL kapcsolathoz, és meglehetősen különös módon kurzív írású c~g váltások ismeretesek is (pl. HOFFILLER–SARIA op. cit. Nr. 557. *tagita*, CIL III 10716C: *Grega* (= *Graeca*). Fordítva, G helyett C jóval gyakoribb, éspedig főleg egyébként hitvány írásképi emlékeken, nagyon gyakori téglabélyegeken (teljesség igénye nélkül néhány példa: J. SZILÁGYI, *Inscriptiones Tegularum Pannonicarum*, Budapest 1933. XIV,172., XIX,67.70.73–74.; *RLiÖ* 8,c.90,8.). Ezeknél lehet a magyarázat egyszerű hanyagság, a lezáró vonal elhanyagolása, köemlékeken, ahol leggyakrabban a *coniuci* írásmóddal és kelta nevekkal (*Cenumarus*, *Macuricis* (gen.), *Macimarus* stb.) látjuk, inkább valamiféle hagyománynak tűnik, a két betű nem tökéletes elkülönülését bizonyítja, amit a másik irányba a hagyományos rövidítések (C., Cn.) sűrű tévesztése is igazol. Alighanem ezeknek valamiféle hatása lehet az alig-írástudó rétegnél a szókezdő C-nél bekövetkező oktan, fonetikailag semmiképp nem igazolt tévesztés.

²⁸⁴ Bár nem is gyakori, Aquincum térségében egy-két véletlenszerű példával: *AnÉp* 1972, 356 *Sepi* = *Sept(imius)*, RIU 1317. vsz. [*e*]i (=et).

²⁸⁵ Az -orum Pl/G. rag -m-jének lekopása teljesen természetes, még akkor is, ha Pannoniában a III. században alig adatolt (FEHÉR op. cit. III 2.2.3.7.). A II. századhoz képest egy írásbeli reklaszicizáció a márkásabb köemlékeken bár semmilyen magyarázattal nem rendelkezik, de elvileg nem lehetetlen; ezen a nyelvi szinten azonban erre nem kell számítani, így a természetesebb alak *suoru*. Másfelől ritkán, de ismert alak a *suorum*>*soru(m)* összevonás (FEHÉR op. cit. IV 3.3.4.1.), itt azonban ez kizárható, mivel az épp ide beékelődő fölösleges központosítást az O betűből való eredeztetés nélkül nem tudjuk magyarázni. Ha tehát ez az olvasat az igaz, kétségtelen élőnyelvi voltával erősen alátámasztja, hogy a III. századi Aquincumban a *hiatusban* álló u-t ejtették.

Paleográfiai sok szempontból egyszerűbb volna a *suoru* helyett ***eoru* feltételezése (az I-szerű hosszú S-t és az V fejreállítását egyaránt kiküszöbölné), s e két névmás valóban alkalmilag kontaminálódott a korszakban (FEHÉR op. cit. III 2.8.2.), azonban egy | vonással így kevesebb volna a kelletténél. Ezt ***eioru* alak feltételezésével meg lehet oldani, analóg -i- terjedésével, ami a közlatinságban jól ismert, a dunai tartományokban is létezik (MIHĂESCU op. cit. 140§, GALDI op. cit. 325–326.), Pannoniából azonban eddig egyetlen feltételezett esete (RIU 441.) fantomnak bizonyult, ld. FEHÉR op. cit. III 2.8.3.1. 42. jegyz., és bár ritka használatát ettől függetlenül nem zárhatjuk ki, ennek feltételezésével kijavítani egy egyébként nem igazolható olvasatot elég hiteltelen eljárás volna.

²⁸⁶ Nem tekinthető gyanúsak az *interpunctio* elveszése, mivel ha egy rövid sorban négyet látott, azt a vésnök nyilván helytelennek találta, és egy részüket (naná, hogy az eredetieket) törölte.

3 vi · *Grisp(a/ina)* > ||| · *Grisp* > *IA* · *Grisp*

V~E, rövidítés

Az olvasat gyengesége, hogy a 2. sor elején egy vonás elveszett vagy nagyon torz, és van benne ligatúra.

c) 1 *pro* · *sua* · > *TA* · *SVA* · > *ta* · *sua*

P~T, R~A, O~

2 *et* · *suorus*²⁸⁷ · > ||T · |A·A|| > |A *IA* · *AIE*

E~V, T~A, R~A, O~, I-szerű S

3 *sa(lute)* · *Crisp(a/ina)* > |a · *Grisp* > *IA* > *Grisp*

I-szerű S, rövidítés

Az olvasat gyengesége, hogy a 2. sor az elején egy vonás elveszett vagy nagyon torz. Ennek dacára a betűképekből, a tévesztések kevésbé súlyos voltából úgy tűnik, hogy a három lehetőség közül ez a legegyszerűbb – ami nyilván még nem bizonyíték arra, hogy ez lenne a helyes. Mindhárom olvasat sajátos vonása a 2. sorban a V fejrefordulása, ami lényegében motiválatlan íráshiba ugyan, de nem példátlan.²⁸⁸ Furcsa azonban, hogy ugyanazon szóban || alakban is olvasnák — de egy valóban alig olvasható kézírásnál lehetséges, hogy a V alakja markánsan kétféle legyen.²⁸⁹

B oldal 4-5. két variáció lehetséges:²⁹⁰

a) 4 *pro* · *Luc(illa)* · > *pro* · *IVI* vel *IVL* > *pro* · *IV*+

I~L, L/I~C, rövidítés

5 *solvi*²⁹¹ · > *solvi*[[o]]

Az olvasat értelmileg tökéletes, de formai gyengesége, hogy C~L/I alul kanyarodó L/I-re utal, ami az eddigi tévesztésekhez alig illik. Érdemes azonban megjegyezni, hogy Kocsis L. eredeti publikációjának *rajzán*, a szöveges leírással ellentétben, IVÇ látható (a C felső kanyarulatának darabja). Ma a kövön én határozottan I-t látok, és a fotója is ehhez hasonlít inkább,²⁹² de nem lehet kizárni, hogy előkerülésekor még inkább görbe véset volt a kövön, és egy azóta bekövetkezett törés folytán alakult balra apexben végződő *hastává*.

b) 4 *pro* · *m(eritis??)* > *pro* · *IVI*

M~IVI, rövidítés

5 *solvi* · > *solvi*

Ennek az a gyenge pontja, hogy értelmileg nehezen magyarázható.

TitAq 561

A kövön ez áll:

D(is) M(anibus.)

Aur(elio) Eufimiano PACMT

O sepulcrIIVRCAVII et Uri-

acio filio viv<i>s, s(ibi) et Tigris,

coniugi harissimo et filio

f(aciendum) c(uravit).

A III. sz. második feléből való nagy sírkő hosszú szövege nem túl szépen vésett betűkkel áll, amelyek azonban az S-t kivéve nem kurzív jellegűek, legfeljebb a V emlékeztet a kézírás **b** típusára és az 5. sorban levő N tekinthető **c** típusnak. A faragó tehát normál kőírást akart létrehozni, más kérdés, hogy ez mennyire sikerült; tartalmilag a szöveg nem-klasszikus nyelvi

²⁸⁷ HOFFILLER–SARIA op. cit. Nr. 557. *illorus* alapján elfogadható hiperkorrekt írásmód, ki nem ejtett s-szel. Esetleges ****eiorus** alakra ld. 21. jegyz.

²⁸⁸ Nagyon gyenge íráskészségű, kurzív elemeket őrző köveken néha ismert, ld. pl. RIU 721. *fuciendum*, 1054. *CVATES* (=Cautes), sőt esetleg RIU 523. *Dolicu* is így állt elő a nagyjából latinos ***Dolica** alakból. Téglabélyegeken még gyakoribb (az összes fordított irányú bélyeg-betű mintegy 1/3-át teszik ki, ld. FEHÉR op. cit. IV 5.1.4.3.).

²⁸⁹ Hiszen pl. a kifejezetten szép, iskolás írású *Instrumenta* Nr. 297. *Aeneis*-idézetben is láthatóan kétféle az V: egy v-szerű alak, amely közelebb áll az ||-hez, és felnőtt írásban el is torzulhat odáig, és egy V alak, ami tökéletes fordított A.

²⁹⁰ A 4. sorban elsőre még felmerülő *prone<ptis>* olvasat megoldhatatlannak tűnő gondot okoz, legalább egy *hasta* elvesztésével és az *interpunctio* fölös bekerülésével.)

²⁹¹ Ps. pf. S/3, ld. 9. jegyz.

²⁹² KOC SIS op. cit. Taf. 18. 1–2. fotó és rajz.

jelenségek mellett²⁹³ súlyos íráshibákkal van tele, amelyek miatt az 1. sort tulajdonképpen nem értjük.²⁹⁴ A több feloldási javaslat közül még mindig Domaszewskié a leghihetőbb, aki szerint egy sor betű egyszerűen kimaradt:

Aur(elio) Eufimiano p<r>agm<a>t<ic>-

o sepulcr(um) <e>t /a /rca/m /stb. – inntől a szöveg olvasható.

Ami az első sort illeti, jobb magyarázat nincs, bár megjegyzendő, a kőfaragó tudott írni (ha gyengén is), bár valószínűleg autodidakta úton: különben honnan vette volna a kiejtés szerinti Eufimiano alakot? A második sorban az *<e>t /a /rca/m /* alakot teljesen kielégítően megmagyarázza, ha valóban a kurzív minta félreolvasásából származik, bár az első szó értelem szerint inkább e(t). Ugyanis egy kurzív || típusú E kielégítően olvasható; utána az A megfordulva áll,²⁹⁵ majd az R és C helyes.²⁹⁶ Az M akkor olvasható elég könnyen VII-nek, ha c típusú, háromvonalas; mivel ez eddigi tudásunk szerint Aquincumban elég ritka alak volt, nem csoda, ha a kőfaragó megtévedt, ha váratlanul szembekerült vele.

Kurzív jellegű betűalak: S

Datálás: III. sz. második fele.

TitAq 730

A feliratban egy helyütt E helyett H olvasható (9. sor). Ez nyelvi okú (hiperkorrekción) elírásán kívül lehet a kurzív || technikai elírása is.²⁹⁷ Ugyanott az M nagyon hanyag írású, talán kurzív hatásra.

Datálás: I. sz. vége.

TitAq 954

A feliraton *Pomptina (tribu)* helyett *Pomenina* olvasható, ami nem szokványos kőfaragási tévesztés, egyéni magyarázatot kíván. Kurzív írású *ordinatió*t feltételezve, a P betű esetleg téveszthető egy elnyúlt, *actuaria*-jellegű (nem || alakú) E-betűvel;²⁹⁸ a N betű kurzív (balra felmenő kereszthastájú)²⁹⁹ T és I félreolvasásából könnyen következhet. Ez esetben az I betű a kőfaragó egyéni hozzátétele, hogy az általa vélt olvasatot (tévesen) korrigálja.

D) KAPITÁLIS FELIRATBAN SZÓRVÁNYOS KURZÍV ÉS ACTUARIA BETŰK

(Táblázatba foglalva ld. DVD Paleográfiai táblázatok:

Szórványos kurzív és actuaria betűk)

TitAq 13: A, C, G, L (kurzív-kézírásszerű hatás)

Datálás: 292. Megj.: retrográd N betű.

TitAq 49: A, P (*actuaria* jellegű), F (kurzív), M (hanyag forma)

Datálás: III. sz. 1. fele.

²⁹³ FEHÉR, *Nyelvtörténet* 159, 336, 372, 395.

²⁹⁴ NÉMETH M. a TitAq-ban a 2. sort feloldás nélkül hozza, jegyzetben említve DOMASZEWSKI itt leírandó és DIÓSDI és SZILÁGYI különösebben nem tárgyalandó, epigrafikai unikumot, illetve hapax legomenont eredményező, ezért meglehetősebben valószínűtlen olvasatát, valamint ALFÖLDY G. részleges olvasatát előszóbeli közlés alapján. Eszerint a négy lehetőség közül nem tudott valószínűséget felállítani, sem saját olvasatot adni. A 3. sorban ezzel szemben ALFÖLDY említett olvasatát: *sepulcri iur(a)* preferálja, amelynek nagy problémája, hogy a CAVII betűket egyáltalán nem magyarázza meg.

²⁹⁵ Ilyenek mint íráshibák néha előfordulnak, ld. FEHÉR, *Nyelvtörténet* 415.

²⁹⁶ Elképzelhető egy alternatív megoldás is: a T erősen lefelé menő kereszthastájú lehetett, és így a hanyag kurzív íráson a T AR sequentia közelítőleg $\Lambda\Lambda\Lambda$ alakú volt, ami a kőfaragónak sok volt, és az 1. meg a 4. hastát fölöslegesnek értelmezve elhagyta, így hozta létre az VR betűket.

²⁹⁷ Valószínűleg ugyanezt a hibát követték el a XX. században a TitAq 1316 (sajnos elveszett) felirat leltárkönyvi lejegyzésénél! (Bár, éppen e példa alapján, nem kizárt az antikvitásbeli hibázás sem.)

²⁹⁸ Részint a "széttartó" kapitális E-k is alkalmasak erre, de még könnyebben a c típusú kurzív E, ld. pl. a TitAq 1316 betűformáját.

²⁹⁹ Ld. TitAq 1436, 1362, 1308, 1344, az egyik T betű az 1365. feliraton. Egyébként már a II. századból több példánk van rá: TitAq 1070, 1074, 1290, 1467, 1483.

- TitAq 51: N, P? (kézírásos hatás)
Datálás: III. sz. 1. fele.
- TitAq 58: F, G, P (actuarial hatás), A, S (kurzív)
Datálás: III. sz. vége-IV. sz. eleje.
- TitAq 62: G, K (actuarial hatás?)
Datálás: II. sz. vége-III. sz. eleje
- TitAq 73: A, L, M, T, V (kurzív-kézírásos hatás)
Datálás: III. sz.
- TitAq 78: C, E, L (kurzív jellegű), M, N (hanyag forma)
Datálás: III. sz.
- TitAq 134: A, M (kurzív-kézírásos hatás)
Datálás: III. sz.
- TitAq 144: S (kurzív-kézírásos hatás)
Datálás: II. sz.
- TitAq 185: C (kurzív hatás)
Datálás: III. sz. közepe-2. fele.
- TitAq 191: G, M (kurzív-kézírásos hatás)
Datálás: III. sz.
- TitAq 193: M, N (igen hanyag formák), T (2. sor: keskeny forma)
Datálás: III. sz. 2. fele.
- TitAq 250: A (kurzív?), V (hanyag forma)
Datálás: 170-180-as évek.
- TitAq 251: A (többször, kurzív-kézírásos hatás).
Datálás: II. sz. vége. Megjegyzés: egy alkalommal L helyett I esetleg lehet kurzív eredeti alapján történt tévesztés.
- TitAq 264: S (kurzív hatás), T (keskeny alak)
Datálás: II-III. sz.
- TitAq 284: M, N, S (kurzív-kézírásos hatás)
Datálás: II-III. sz.
- TitAq 286: A (actuarial hatás, főleg 2., 6., 7. sor), Q (actuarial-kézírásos hatás)
Datálás: III. sz.
- TitAq 299: S (4. sor: kézírásos hatás)
Datálás: III. sz.
- TitAq 308: M, C, D? (kurzív-kézírásos hatás)
Datálás: III. sz. második fele.
- TitAq 312: A (kurzív-kézírásos hatás)
Datálás: Severus-kor.
- TitAq 318: G (kurzív hatás)
Datálás: III. sz. első fele.
- TitAq 338: L, N (kurzív-kézírásos hatás)
Datálás: II. sz. utolsó harmada.
- TitAq 375: A, L, M (2 variáció), N, O, V (kurzív-kézírásos hatás)
Datálás: 305-307.
- TitAq 398: T (kurzív hatás)
Datálás: III. sz. közepe.
- TitAq 415: S (kurzív), A, M (kurzív-kézírásos hatás)
Datálás: III. sz.
- TitAq 417: C (kurzív v. actuarial), S, V (kurzív jellegű)
Datálás: III. sz.
- TitAq 446: T (keskeny forma), S, O (kurzív)³⁰⁰

³⁰⁰ A felirat pontos olvasata.

us The-

- Datálás: III. sz.
- TitAq 504: M, L, A, G (kurzív-kézírásos vagy esetleg actuarial hatás)
Datálás: 162-166 közt.
- TitAq 520: T (keskeny forma), N (hanyag, kurzívhoz közeli)
Datálás: III/IV. sz. fordulója.
- TitAq 529: M, N (kurzív-kézírásos hatás), T (keskeny forma)
Datálás: III. sz. vége.
- TitAq 550: A (actuarial hatása)
Datálás: II. sz. vége-III. sz. eleje.
- TitAq 555: E (5. sor: kurzív), A, M, N (hanyag formák, kézírásos hatás)
Datálás: III. sz. közepe-második fele.
- TitAq 557: M (hanyag forma), R (egyedi hanyag forma), S (kurzív hatás)
Datálás: III. sz.
- TitAq 575: E (feltűnően keskeny forma)
Datálás: II. sz. 1. fele.
- TitAq 581: T (kétszer, enyhén különböző alakban: actuarial-kurzív hatás)
Datálás: II. sz. 2-3. tizede.
- TitAq 603: T (keskeny forma), V, M (kézírásos hatás, hanyag forma)
Datálás: I. sz. 2. fele.
- TitAq 604: L, S (kézírásos-kurzív hatás)
Datálás: I. sz. közepe.
- TitAq 610: L, T (kurzív hatás), M (hanyag forma)
Datálás: II. sz. eleje.
- TitAq 613: L (egyszer [4. sor] kézírásos-kurzív hatás)
Datálás: IV.sz. 10-20-as évek.
- TitAq 615: L (egyszer [4. sor] kézírásos-kurzív hatás)
Datálás: IV. sz. 1. harmada.
- TitAq 625: F, L (actuarial)
Datálás: I. sz. vége-II. sz. eleje.
- TitAq 628: E (kurzív), L (igen keskeny forma), N (kézírásos hatás)
Datálás: III. sz.
- TitAq 629: F (kurzív?), L túlméretezett, primitív talpakkal (actuarial hatása?)
Datálás: IV. sz. 2. fele-V. sz. eleje. (Verses felirat.)
- TitAq 634? R (egyedi hanyag forma)
Datálás: II. sz. 2. fele-III. sz. 1. fele.
- TitAq 653: T (kétszer, enyhén különböző alakban: kurzív + actuarial hatása)
Datálás: I. sz. vége.
- TitAq 663: L (kurzív-kézírásos hatás, kétszer), T (keskeny formák); ugyanott hibás ŐL ligatúra, elképzelhető, hogy *actuarial*-jellegű T téves lejegyzéséből.
Datálás: II. sz. 1. fele.
- TitAq 666: M, N (kurzív hatás)
Datálás: II. sz. 1. harmada.
- TitAq 677: L, M, S (hanyag forma), T (keskeny forma)
Datálás: I. sz. vége-II. sz. eleje.
- TitAq 681 A (kurzív-kézírásos hatás?)
Datálás: II.sz. utolsó harmada.
- TitAq 748: E (9. sor: kurzív)
Datálás: II. sz?
- TitAq 764: M, N (a merev, szétálló hastájú alakok vsz. kurzív hatásra utalnak)

oct<i>stus.

A felirat betűi egységes, lényegében kurzív képet mutatnak, amelynek alapján a 2. sor 3. és 5. betűje feltétlenül T; ettől eltekintve Szabó Á. olvasata (*Theoctis (libertus) v(otum) s(olvit)*) a TitAq-ban hapax legomenont hozna létre egy tulajdonos nevében, és ráadásul görögnek kinézött. Theoctistus ezzel szemben közismert név.

dc_217_11

- Datálás: III. sz.
- TitAq 766: S (5. sor: kurzív és kurzív hatás alatti)
Datálás: II. sz. 1. fele.
- TitAq 780: N (a merev, szétálló hastájú alak vsz. kurzív hatásra utal)
Datálás: II. sz. eleje.
- TitAq 787: E (3. sor: kurzív)
Datálás: III. sz.
- TitAq 790: A, M, L (kurzív-kézírásos hatás), T (keskeny forma)
Datálás: II. sz. 2. fele.
- TitAq 895: N (kétszer, kézírásos hatás), O, E (hanyag forma v. actuarial hatása?)
Datálása bizonytalan.
- TitAq 916: M (kurzív v. actuarial)
Datálása bizonytalan.
- TitAq 921: N (kézírásos hatás), T (keskeny forma), V (hanyag forma)
Datálás: II. sz. 2–III. sz. 1. fele.
- TitAq 932: F (kurzív jellegű)
Datálás: III. sz. 1. fele.
- TitAq 975: E (4. sor: kurzív)
Datálás: III. sz.
- TitAq 992: N, O (kurzív-kézírásos hatás)
Datálás: IV. sz. 2. fele.
- TitAq 993: E (keskeny forma), N, S, T, V (kurzív-kézírásos hatás)
Datálás: III. sz.
- TitAq 1008: A, C (hanyag forma, kurzív-kézírásos hatás), A (2. sor: actuarial hatása)
Datálás: II. sz. vége–III. sz.
- TitAq 1010: L, N (kurzív-kézírásos hatás), M (hanyag forma)
Datálás: II. sz. közepe?
- Esetleg kurzív eredetű, kevésbé jellegzetes anyag M (N) betűk:*
TitAq 103, 186b, 322 (1. sor), 351, 535 (M és N), 626 (kétszer), 665, 806 (N), 833 (IV. sz.), 965 (kétszer), 1018 (N)
- Szokatlanul keskeny T betűk:*
TitAq 103, 519 (verses felirat), 616 (IV. sz.), 643 (szabályos T mellett!), 693 (4-5. sor), 945.

FÜGGELÉK II.**A Tituli Aquincenses III. kötetéhez képest
kurzív betűformák alapján módosított datálások**

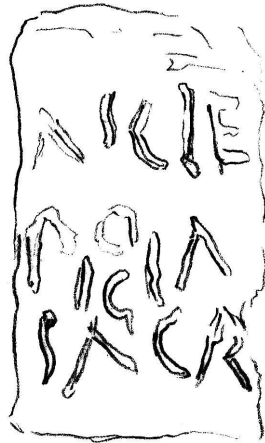
Felirat	Datálás	Datálás alapjául szolgáló betűk
76	III. sz. eleje	C / <i>d</i> típus
1048	II. sz. vége–III. sz. eleje	A / <i>g</i> típus
1083	(II. sz. vége–)III. sz.	E / <i>d</i> típus
1089	II. sz. vége–III. sz.	E / <i>d</i> típus variánsa
1099	III. sz	S / <i>e</i> típus
1106	II. sz	D / <i>a</i> típus
1265	II. sz. vége(–III. sz. eleje)	C / <i>d</i> típus, D / <i>a</i> típus variánsa
1266	II. sz. vége felé	C / <i>d</i> típus
1312	II. sz. eleje	A / <i>b</i> típus
1320	III. sz	D / <i>c</i> típus
?1330	III. sz?	D / <i>c</i> típus variánsa
1337	II. sz. vége–III. sz.	A / <i>g</i> típus
1339	kb. Caracalla-kor	E / <i>c</i> típus, O / <i>b</i> típus
?1342	II. sz. vége–III. sz.?	A / <i>g</i> típus?
1344	III. sz (eleje?)	C / <i>d</i> típus, D / <i>c</i> típus
?1346	II. sz. (vége felé?)	D / <i>a</i> típus variánsa
1351	II. sz. vége–III. sz.	E / <i>c</i> típus
?1362	II. sz. vége–III. eleje?	C / <i>d</i> típus?
?1365	II. sz. vége–III. sz.	T / <i>c</i> típus
1382	III. sz	D / <i>c</i> típus

A II–III. századra keltezhető feliratok közt valamivel valószínűbb a II., mint a III. századi keltezés ezeknél: 1088, 1104?, 1327, 1329 (A / *d* típus kezdetleges formája).

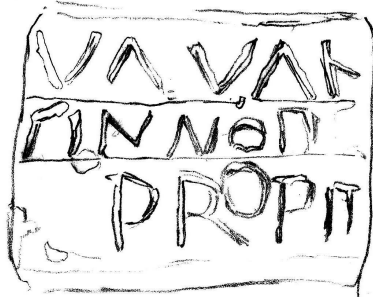
FÜGGELÉK III.
Ábrák

Feliratok rajzai:

1

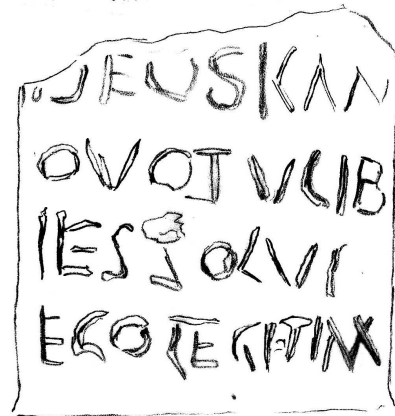

1. TitAq 36
2. TitAq 300
3. TitAq 303
4. TitAq 393
5. TitAq 705
6. TitAq 785
7. TitAq 423
8. TitAq 344, oldallap

2

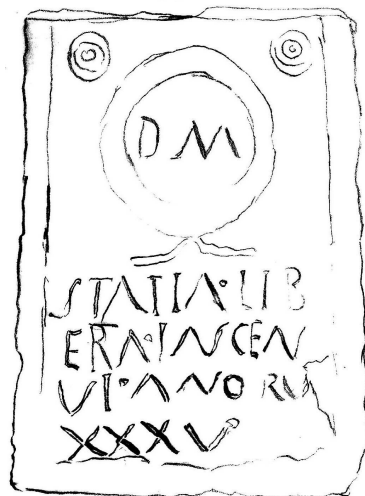
3

4

5

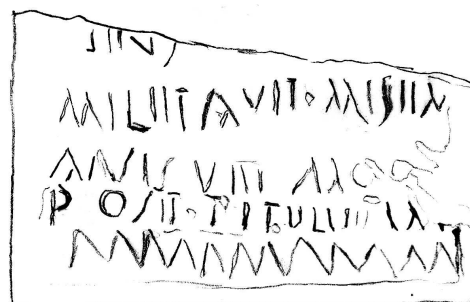

7

8

6

MUTATÓK

1. NOMINA GENTILICIA

Αἴλιος [- - -]ηνος (?) 1372
 Antonius 1026
 Aur(eli-) G(- - -) 1028
 [Au]rel(i-) R[- - -]? 1030
 Aureliu(s) 1029; Aure(lius) 1261, Aurel(ius) 1262 (*vs. idem*), *Αὐρήλιος* 1263 (*vs. idem*),
 Aurelius 1371d
 C(- - -) Secundus 1032
 Cae[- - - Sa]bini[an- - -]? 1243
 L. Cannutius 1420
 C(a)esius 1421
 Claudius Dubitatus 1330
 Domitius 1265
 Domitius Maximinus 1422
 Fabius 1244, 1266 [*F*]abi(us), 1267 *Fab(ius)*, 1306 (*vs. omnes iidem*)
 T. Fadius Verus 1423
 Fl(avius) Primus PAP 1473
 L. Gellius 1325a (*imitatio nominis*)
 Iallius [- - -] 1475 (*extra Pannoniam*)
 Iulia Nissa 1436 vv.1,7,12/13
 Iulius Apicius 1330
 Iulius Hilarus 1245 1528 (*idem*)
 L. LI[- - -]? 1450
 [M]άνλιος [- - -]νου 1372
 Marcius Adiuto[r] 1529b
 [M]arc[ius - - -]ro 1255
 Marius 1046
 Minutius *27 (*extra Pannoniam*)
 G. Mutilius 1436 vv.1,2,7,12
 Murcius? Capi[to] 1478
 Opp(ius) Val(- - -) 1425
 Petilius 1247 1291a 1292bc 1293 (*omnes iidem*)
 [- - -]ius Petilius Provincialis 1292a (*idem*)
 Pol(l)ius Verus 1533
 [S]ep(timius) C(a)eneus? 1339
 [S?]ilvius 1060
 Ulp(ius) Inge(nuus) 1065
 Ve(getius) ? *26 (*extra Pannoniam*)
 Q. Volusius Narcissus 1427
 [- - -]dinius S[- - -]? 1075
 [- - -]ius/a? Gem[- - -]/Gen[- - -]? 1100
 [- - -]ius Fabia[nus?] 1037
 +++ius Ianu<a>rius 1440
 [- - -]ius Resp`e`c[tus] 1338
 [- - -]l(i-) Iul(ian-) 1082
 [- - -]lius Saturni[- - -] 1295
 [- - -]mius Geniolus 1086

2. COGNOMINA; NEVEK, MELYEKRŐL NEM LEHET ELDÖNTENI,
GENTILICIUMKÉNT VAGY COGNOMENKÉNT SZEREPELNEK

Adiutor 1023, Adiuto[r] 1529b
 Aelia[- - -] ? Aetia[- - -] ? 1024
 Alaxander 1302
 Amata 1025, 1466
 Ammio ? 1436 v. 4?
 Am(o)ena 1436 vv. 2,15
 [A]nmama+us ? 1303
 Annianus 1436 vv. 7/9,8
 Apicius 1330
 [A]pollin(aris) ? 1339
 Ἀπολλ[λ]ώνιος 1372
 Aprio (*firma*) 1260
 Asellio 1436 v.6
 Attus 1027
 Avit(-) 1467
 Avita (?) 1031
 Avitus 1327
 Bato 1371c, 1468
 [B]rogio 1469
 C[.]im[.]o 1451
 Cae++[- - -] 1033
 C(a)eneus ? 1339
 Capi[to?] 1478
 Casia(- - -) 1327
 [C?]astus 1328
 [C]rescens 1470; [Cresce]ns (*firma*) 1264
 Dalm[at- - -] 1449
 Decibalus 1436 v. 9
 Densus 1305
 Diom[edes?] 1034a
 Dona[t- - -] 1052 (*extra Pannoniam*)
 Dubitatus 1330
 Eunicus 1436 vv. 5,13
 Εὐκ[ι]μο[- - -] 1035
 Εὐτ[ύ]χης? 1036, 1471
 Exsuperius 1433
 Fa(v)[o]r (*firma*) 1268
 Fabia[nus?] 1037
 Fe[- - -] 1052 (*extra Pannoniam*)
 Fecun[d- - -]? 1059? (v. Secun[d- - -])
 Felic(i)o 1436 vv. 2/3
 Fe[l]ix ? 1269
 Firmiu[s] ? Firmin[us] ? 1373
 Flavinus *8
 Flav(us/ius) 1472; Flavus 1034b (v. *non nomen?*)
 Flor[- - -] 1038
 Florentinus 1270, Ti. Flor{lor}<e>nti(nus) 1307 (*forte idem*)
 Fortis (*firma*) 1272 1271 1273 1282, Forti(s) 1274
 G(- - -) 1028
 Gem[- - -]/Gen[- - -] ? 1100

Geme[ll- - -] 1474
 Geniolus 1086
 Gratus 1371b (v. *non nomen?*)
 Gr(a)e[c]a 1371b
 Γρηγόριος ? 1424
 (H)ermoc<r>ates 1294
 (H)et(a)erus v. (H)et(a)erius 1275
 Hilarus 1245 1528 (*idem*)
 Ian(- - -) 1039
 Ianu<a>rius 1440; Ianu[ari- - -] 1476
 Inge(nuus) 1065
 Iul(i-) 1040
 Iul(ian-) 1082
 Iulian(- - -) 1329; Iulian[- - -] 1041; 1052 (*extra Pannoniam*)
 Kalli[- - -] 1042
 Lanio ? 1539?
 Laticius/Laticus? 1477
 Lepi[dus?] 1331
 Lic+[- - -] 1043
 Longus 1308
 Luc[- - -] 1044
 Lucius (*firma*) 1276 1277 1278
 Lupus 1371b
 M[- - -] 1332
 Mal[- - -] ? 1045 (v. Max[im- - -] ?)
 [M]arcellin[- - -] 1333
 M<a>rcinus 1335
 M[a]rcian[us] 1334
 Mariñus ? 1530 (v. Mart[i]al[i]s?)
 [M]arti(- - -) 1309
 Martialis 1246, Mart[i]al[i]s ? 1530 (v. Marinus?)
 [Ma]rtinia[n- -] ? 1047
 Max[im- - -] ? 1045 (v. Mal[- - -] ?)
 Max<i>ma 1048
 Maximinus 1279 1280 1281 1282 1310 (*omnes iidem*), 1422
 [Me]rcato[r- - -] 1540; Mer[ca]tor 1311
 [M]etella ? 1344 (v. [V]itella ?)
 [M]ontanus 1049
 Narcissus 1427
 Nissa (= Nysa) 1436 vv. 1,13
 Oceanus 1436 vv.2,5,10,13, Ocianus (*idem*) 1436 v. 5
 [Os]bimanus ? 1317 (*imitatio nominis*; v. [P]rimanus?)
 Pacatus 1283 1284 1285 1286 1287 1288 1289 1290 [Pac]atus (*omnes iidem*) [P]a[c]atus
 1050 (*idem?*)
 Panp(h)ilus 1312; Pan(philus?) 1313 (*idem?*)
 P(h)ilip(p)us 1443
 Pri(- - -) 1051
 [P]rimanus ? 1317 (v. [Os]bimanus?)
 Primus 1473
 Priscinus 1336
 Provincialis 1292a
 Pul[- - -] 1052 (*extra Pannoniam*)
 Pul(c)hel(lus) (H)ermoc<r>atis 1294

Puri (Pl.) 1053
 Qua[- - -] ? 1479
 Kuinti[- - -] ? 1337
 R[- - -] ? 1030
 Rauracus (*imitatio nominis*) 1325b
 Reg[- - -] (*imitatio nominis*) 1325c
 Resatus 1314
 Respecta 1436 v. 3
 Resp`e`c[tus] 1338; [R]espectus 1531
 Rom[- - -] 1054
 Ru[- - -] 1248
 [P]ουφῖνος 1055
 [Ru?]fus 1249
 Rusticus 1442
 S[- - -]? 1075
 [Sa?]bini[an-] 1243
 Saturni[- - -] 1295
 Savus 1056
 Secun[d- - -] 1058; 1059? (v. Fecun[d- - -])
 Secun(dus?) 1291b
 Secundus 1032; 1057
 Seve[- - -] (*imitatio nominis*) 1325d
 Sextus (*firma*) 1296 1297 1298
 Simil(is) 1315
 Sm<a>r<a>gdus ? 1340
 Surio 1061
 Ter(- - -) 1062
 Toccinus 1325e (*imitatio nominis*)
 T(h)reptu[s] 1063
 U+[- - -] 1064, 1478?
 U[r]banus 1443
 [U]rs[- - -] 1341
 Ursa 1426
 Ursul(us) 1299
 Val(e- - -) 1250, 1342, 1425, 1481, 1482; Val[e- - -] 1066; Vale(- - -?) 1067
 Valens 1483
 Venati[- - -] 1316
M. Verus 1257 1258 (*idem*)
 Verus 1423, 1533
 Vib[- - -] ? 1068 (v. Vir[- - -] ?)
 Vict(or- - -) 1069; [Vi]cto[r- - -] 1070
 Victoria(lis) (*firma*?) 1300
 Vict(orialis?) (*firma*?) 1301
 Vindo 1251
 Vir[- - -] ? 1068 (v. Vib[- - -] ?)
 Vitalis 1071
 [V]itella ? 1344 (v. [M]etella ?)
 Vivus ? 1072
 [- - -]+a 1073
 [- - -]aius 1318
 [- - -]anûs ? 1333, 1436
 [- - -]+atia ? 1074
 [- - -]bilis (*imitatio nominis*?) 1325f

dc_217_11

[- - -]clius ?? 1077 (v. [- - -]elius/[- - -]elus?)
[- - -]da ? 1484
[- - -]ectus 1076
[- - -]elius/[- - -]elus ? 1077 (v. forte [- - -]clius?)
[- - -]ήνος (?) 1372
[- - -]ens 1485
[- - -]entânus ? 1078
[- - -]er 1079
[- - -]estus 1339
[- - -]ia 1080
[- - -]ικεύς ? 1343
[- - -]in<u>s 1081; [- - -]inu[s] ? 1486
[- - -]la ? 1169
[- - -]liariûs 1487
[- - -]llus 1488
[- - -]lnêrius 1083
[- - -]ma ? 1084
[- - -]maña 1085
[- - -]mius/mus? 1087
[- - -]o] 1094
[- - -]nanus 1088
[- - -]nere[- - -]us 1089
[- - -]nnus 1090
[- - -]ntinus? [- - -]ntina? 1489
[- - -]nus 1073? 1091? 1092 1093, [- - -]νος (?) 1372
[- - -]retus ? 1376
[- - -]rinus ? 1095
[- - -]ri+a ? 1515
[- - -]rus 1490
[- - -]sa 1491
[- - -]sius 1532
[- - -]thêr? 1096
[- - -]+ul[u?]s 1097
[- - -]uru[s]? 1098?
[- - -]+us? 1099? 1521?

3. URALKODÓK

(*M. Aurelius et L. Verus*)
conc[ordia] Aug[g(ustorum)] 1257
(*imago Marci*) 1257 1258 1259
(*imago L. Veri*) 1257
(*Commodus*)
(*imago Commodi*) 1259
(*Septimius Severus*)
p(ontifex) m(aximus) tr(ibunicia) p(otestate) XVII co(n)s(ul) III p(ater) p(atriciae) 1439
(*Caracalla*)
(*imago Caracallae*) 1435

dc_217_11

4. KATONASÁG

Legiones:

leg[io - - -] 1228; le(gio) 1229

leg(io) II 1371b *legionis secundes* 1529 VII+

leg(io) II ad(iutrix) 1246 [*le*]g II ad 1252 1253 *leg II adiut* 1254 [*leg*] II ad 1259 *leg II a*

1455ab 1456

- leg(io) II adi(utrix) p(ia) f(idelis) 1313 1338 [*II ad?*]

Más csapattestek:

coh(ors) VII 1330

coh(ors) I F(lavia) C(anathenorum?) 1103

> (centuria) 1443 > *U/r bani*; 1533 > *Pol(l)i Veri*

γ (centuria hastata posterior) 1330 1533; (h)astatus 1330

Kisebb katonai tisztségek:

centuriones 1246? [*>*]

- pri(nceps) pr(ior) 1329

optio

- leg. II 1371b

Egyéb:

contu[berna]les 1344

valetudinarium leg. II ad. 1455ab 1456

5. ISTENEK, SZAKRÁLIS UTALÁSOK

Ganym[ed]is 1441

Hercul[- - -] 76

IHS *33

[Io]vem 159

°Ιω 1437

’Ωρίωνος *28

Sator Arepo Tenet Opera Rotas 1326

mágikus *characteres* 1437 1438?

abc 1114 1349 1494 1495

(*phallikus jelkép*) 1463²

(*scarabaeus-jelkép*) 1463⁴?

6. HELYEK ÉS IDŐPONTOK MEGNEVEZÉSE

a) Pannonián kívüli helyek

Roma 1326 1348

Surus 1436 vv.5,13

Th[ra]ci(- - -)? 1455c

b) Helyek Pannoniában

Ak(uincum) 1251; Aq(uincum?) 1291b

Ara[visc- - -]? 1102

Kar(nuntum?) 1450c

c) Hónap, nap meghatározása

Id(ibus)? 1346

dc_217_11

Pridi<e> Non<a>s Maias 1347

7. COLLEGIA

conlegium 1104

8. VERSTAN

Anacreonteus 1432

Pentameter 1326

Versus palindromus 1326 (bis)

9. NYELVTAN

Textualia

Compositio textus

- emendata: 1338 *Resp`e`c[ti]* 1350d ~ +`++` 1397 XXII`II` 1436 v.4, v.6, v.8

Rhetorica

- appellatio rhetorica: 1371b *Grate, qui...* 1428 *Ave pia!* 1447 *Ave!*

- chiasmus: 1371b *est in domo vestra et malo tuo est*

- figura etymologica: 1546 *amore amanti, si amas*

Graeca

- textus Graecus: 1035 1036 1055 1198? 1263 1343 1371a 1372 1375 1384 frg.1 1416? 1424 1432 1522? *28 *30

- itacismus: *μέλι* 1432 *φίλι* 1432 *συνφερι* 1432

- vocativus modo Latino in textu Graeco 1424 *Γρηγόρι*

- litt. Latina inter Graecas 1437 *παχνο<υ>f*

Characteres magicae, hieroglyphae, verba Coptica 1437 1438?

Litt. Hebraicae 1437

Litt. Celticae 1221?

Non intelligibilia vocabula 1151 *AVE D LX* 1196 [- - -] *NEN* 1206 *SMTCAQŨRE* 1213 *VASI* 1228e *ΙΑΝΚ?* *ΙΑΝF?* 1322 *HAHM* 1359 *AC III IN I IAIM X* 1362 [- - -] *NCORT* 1473 *PAP* 1504 [- - -] *+C SES* 1544 *FOV*

Imitatio scribendi 1238 1239 1240? 1241 1242? 1526 1527?

Syntactica

Usus casuum

- nom. extra sententiam 1023 1025 1029 1031 1032 1048 1049 1055 1061 1063 1065 1071? (v. gen.?) 1073 1074 1078 1080 1081 1084 1089? 1090 1092 1093 1096 1097? 1098? 1099 1169? 1246? (v. gen.?) 1247 1258 1259 1263 1264 1268 1269 1271-1274? (v. gen.?) 1278 1293 1302 1303 1314d 1317 1318 1328 1336a 1345 1348 1371d 1378? 1420 1421 1426 1431 1466? 1468 1469 1478 1485 1486? 1487 1488 1489? (v. gen.?) 1490 1491 1515? 1521? 1529 1530? (v. gen.?) 1532 1539? *8 *24

- nom. cum nota numeri 1027 1340 1467?

- nom. vel acc. extra sententiam 1178? 1179? 1180? 1232 1350b

- acc. duplex cum verbo habere: 159 *Hā[beat] iratum [Io] yem*

- gen. possessivus extra sententiam 1026 1037? 1046 1053 1056 1057 1060 1071? (v. nom.?) 1072 1073 1075? 1076 1077 1086 1087 1088? 1091? 1095 1100? 1244 1245 1246? (v. nom.?) 1252? 1253? 1254? 1255 1267? 1271-1274? (v. nom.?) 1275 1279-1282 1283-1290 1291a 1292c 1295 1296-1298 1305 1306 1310 1334? 1335 1422 1423 1427 1441? 1442 1443b 1477 1483? (v. abl.?) 1484? 1489? (v. nom.?) 1530? (v. nom.?) *28

- dat. directionis: 1326 *tibi ibit*

dc_217_11

- dat. finalis: 1371b *malo tuo est*
- dat. ex causa incerta 1349 *C(a)ene/o* / 1470 *[C]rescenti*

Usus praepositionum

- in + abl. pro ex: 1350a *in is*
- adversus/atversus + acc. 1346 vv.5,10,13 *adversus Oceanum* v.6 *atversus Oceanum* v.3 *adversus coservos* v. 7/9 *adversus Annianum* (ibid. v. 1,2,2,12,15 *contra* + acc.)

Ordo verborum

- ordo verborum inusitatus (selecte): 1261 *f(ecit) Aure(lius)* 1262 *f(ecit) Aure(lius)* 1436 vv.10/11 *hoc ego averso graphio scribo* 1436 v.11 *linguas illorum aversas*

Sententiae non defectivae 1249? 1266 1337? 1344 1351? 1371b 1372? 1432 1436

Sententiae defectivae

- praedicatum dest 1107 *Mi (?) HS (=sestertium) DLXX* 1346 *N(ummorum) ∞∞ (mille quingenti) Id(ibus)*
- praedicatum et obiectum desunt 1257 *Conc[ordiae] Aug[ustorum] fēlī[ci] tē[re] M(arcus) Veru[s]*
- praedicatum et subiectum desunt 1332 *Cur(a) M[- - -]* 1350a *in (h)is unam* 1455ab *Ex pac(to) iñ făt(ionem) vâl(etudinari)* 1456 *Imñuñe iñ r(ationem) vâl(etudinari)* 1528 *Iuli Hilari forma (est)* 1546 *amore amanti* 1546 *pignus (est)* *27 *Minuti m(anu)*
- obiectum dest 1079 1083 1250 1260 1261 1262 1265 1270 1276 1277 1292a 1309 1311 1313 1314abc 1330 1531
- attributa praedicativa: 1433 *utere felix* 1434 *[ute]re fe[li]x*

Sententiae modales

- iussivae
 - cum imperat. 1109 *Utere* 1110 *Uter[e]* 1111? *Ute[re]?* 1433 *Utere* 1434 *[Ute]re* 1448 *propina*
 - cum coni. hort. 159 *Hā[beat]* 1436 (novies) *ne possit* 1436 v.11 *ne posint*

Ad constructionem

- constructio ad intellectum: 1104 *conlegium qui*
- erratica constructio subiecti et praedicati in numero: 1436 v.1 *Iulia Nissa et Gaius Mutilius ne possit* v.9/10 *lingua et nomen ne possit*

Coniunctiones

- et/aut + ne (pro nec/neu) 1436 vv.9/10 *et Decibali lingua et nomen ne possit* 1436 v.7 *ne possit Gaius aut Iulia* 1436 vv.12/13 *ne Gaius aut Iul[ia] Nissa et Eunicus*
- asyndeton
 - duo vocabula coniungens 1436 vv.1/2 *contra Oceanum, contra Amene*
- pron. relativum 159, 1371 (post vocativum!), 1104
- pron. dem. pro ut 1436 vv.10/11 *eo modo ... sic*

Construktionen verborum infinitorum

- abl. abs. perfectus 1436 v.10/11? *averso graphio* (v. abl. modi?)
- part. instans 1493? *yenñuri[- - -]* ?

Morphologica

Declinatio I

- S/Acc in -a/e 1371b *Grega ancilla* 1371b *illa* 1436 vv.2,15 *Amene* (<Amoenen)
- S/G in -es/aes 1371b *secundes* 1436 v.3 *Respectes* 1484? [- - -] *daes?* 1489? [- - -] *ntines?*
- S/G in -e 1100? [- - -] +e (v. [- - -] ii?)
- Pl/N in -as 1436 v.11 *linguas illorum aversas*
- declinatio Graeca 1371b *secundes* 1436 vv.2,15 *Amene* (S/Acc!) 1436 v.3 *Respectes* 1484 [- - -] *daes?* 1489 [- - -] *ntines?*

Declinatio II

- S/N.m in -u 1029 *Aureliu* 1092 [- - -] *nu* 1440 *C+++ianu*

dc_217_11

- S/N.n et S/Acc.m in -u 1249? [si]gnu? 1436 v.5 Oceanu{nu} (ibid. Oceanum vv.2,10,13, Ocianum v. 6)

Declinatio III

- S/N in -u 1345 gru
- S/Acc in -e 1436 vv.2/3 Felicone
- S/G in -i 1274? Forti (potius abbreviatio)

Pronomina

- formae anomalae pronominum personalium 1107 mi
- pronomen loco accentuato 1436 hoc ego averso graphio scribo

Coniugatio

- mutatio formarum
 - praes. impf. 1371b fotues 1371b perduces
 - praes. perf. 1292a feci S/3 (v. forte S/1?) 1314ab feci S/3 (v. forte S/1?) 1319? feci (v. forte S/1?)
- mutatio radicum
 - praes. perf. 1436 supraposivi

Phonetica

Qualitas vocalium

- A~E brevis non accentuata: 1302 Alaxander
- E~I brevis accentuata: 1436 v.9 Decibali
- E~I brevis non accentuata: 1371b fotues 1371b perduces
- O~V brevis non accentuata: 1371b fotues
- I~Y: 1436 vv.1,13 Nissa
- U~Y 1436 v.5 Suri v.13 Surus

Semivocales

- I cons. facta>0: 1436 v.2/3 Felicone
- E~I consonantes factae ideoque confusae: 1436 v.6 Ocianum
- V intervocalis omissa: 1268 Fa[o]r

Diphthongi

- AE>E
 - in medio vocabulo: 1275 Eteri 1339 Cene[o] v. [G]ene[o] 1371b Grega 1376 [- - -p]reto(r- - -)? (v. [- - -]reto!) 1421 Cesium
 - in fine vocabuli: 1100? [- - -]+e? (v. [- - -]ii)
- E>AE 1484? [- - -]daes?
- OE>E 1436 vv.2,15 Amene

Consonantes in medio et initio

- abbreviatio
 - liquidarum 1431 Polio 1533 Poli
 - mutarum 1444b Pilipi 1477? Latici 1492? suked[- - -]? (v. sufer[- - -])
 - nasalium 1339? [G]ene[o]? (potius C(a)ene[o] /)
 - spirantium 1327 Casia(- - -) 1436 v.11 posint (ibid. possit vv.1,2,3,4,5,8,9/10) 1492? sufer[- - -]? (v. suked[- - -])
- allongatio: 1371b quotidie 1436 v.1,13 Nissa

Consonantes in fine

- M>0: 1371b Grega ancilla 1371b per illa 1436 vv.2,15 Amene (v. interpretandum ut N>0?) 1436 v.2/3 Felicone 1436 v.5 Oceanu{nu} (ibid. v.6 Ocianum, v.10 Oceanum) [si]gnu? 1249?
- S>0: 1029 Aureliu 1092 [- - -]nu 1274? Forti (potius abbreviatio) 1345 gru 1440 C+++ianu
- T>0: 1319? feci (v. forte S/1?) 1314b? feci (v. forte S/1?) 1292a feci S/3 (v. forte S/1?)

Consonantium catervae

dc_217_11

- NS>S 1436 v.3 *coservos*
- dissimilatio: 1104 *conlegium* 1303 /A *hmama+us* 1312 *Panpili* 1313? *Pan(philus?)*
- assimilatio: 1436 v.6 *atversus* (ibid. vv.5,7,13 *adversus*)

Aspiratio

- initialis H>0: 1275 *Eteri* 1294 *Ermoc<r>atis* 1330 *astatus* 1350a *in is* 1350b *oc* 1436 v.12 *contra os*
- CH>H: 1294 *Pulhel(lus)*
- PH>P: 1312 *Panpili* 1444b *Pilipi*
- TH>T: 1063 *Treptu[s]*

Orthographica

Contractio/absentia contractionis

- II>I abest: 1060 [- - - S?] *ilvii* 1292c [*Peti*] *fii*
- I longa: 1086 [- - -] *mì Genioli* 1167 *IX[- - -]* 1330 *Apici* 1373 *firmiu[s?]* 1422 *Domiti*

Apex: 1510 Á

Orthographia litt. Q~C~K~G:

- C>G 1371b *Grega* 1050? [*P*] *agat[- - -]*?; G>C 1339? *Cene/o* /? (potius *C(a)ene/o* /)
- Q>K 1251 *Ak(uincum)* 1337? *Kuinti[- - -]*?
- C>K 1042 *Kalli[- - -]* 1168 *K[- - -]* 1450c *Kar(nunto?)* 1492? *suked[- - -]*? (v. *sufer[- - -]*?) *11 *K*

Orthographia litt. X~S~Z: 1166 [- - -]+IVXX 1433 *Exsuperi*

Errata scribendi (quae tantum in descriptionibus veteribus leguntur, non numerantur)

- metathesis litterarum 1311 *Meractor*
- diplographia: 1307 *Flor{lor}<e>nt(inus)* 1436 v.5 *Oceanu{nu}*
- litt. retrorsum currentes 1191 *N* 1437 v.3 *N* 1302 *Alaxander* 1311 *R* 1315 *Simil(is)* 1316 *N* 1435 *TE* 1529b *Marcus Adiuto[r]* 1314d¹ *Resatus* 1544 *FOV* *12? *S?*
 - in signaculis et formis 1243 1246 1247 1250 1251 1253 1255 1260 1261 v.2 1262 1264 1270 1271 1272 1273 1274 1276 1277 1278 1282b 1283 1284 1285 1287-1289 1291b 1292b 1293 1296 1297 1299 1301 1422 1425 1426 1439 *24 *25 *26
 - in formis erratice prorsum currentes 1252? 1263 1268 1275 1286 1294 1298 1300
- litt. capite pronae 1094 *XV* 1119 *XXX[V]II* 1247 *Petili/us* / 1251 [*L*] *eg(ionis) II* [*a*] *dûg(ricis)* 1262 /*F* / 1317a? +/*r* / *manus?* 1402 *I[V]*
- omissae litterae: 1035 *Evt<ι>μof[- - -]* 1048 *Max<i>ma* 1081 [- - -]+*in<u>s* 1294 (*H*) *ermoc<r>atis* 1307 *Flor{lor}<e>nt(inus)* 1310c *M<a>ximini* 1335 *M<a>rcini* (v. forte *M<a>rci<a>ni?*) 1340 *Sm<a>r<a>gdus* 1347 *Pridi<e>* *Non<a>s*
- falso positae litterae:
 - F>E 1272 *EORTIS* 1273 *EORTIS*
 - M>AX 1174 *AX*
 - errata rariora: A>\ 1302 \ *nmama+us*; O>A 1326? *SVB|ITA?*; O>D 1339 *CENED*; R>I vel S 1143 *VIBANI?* *VSBANI?*; S>I 1483? *VALENTII?* (v. abl.?)

Ars abbreviandi

- abbreviationes transductae 1206 *Q* 1212? ++
- notae numeri transductae 1131 *X* 1138a *III* 1138b *X* 1140 *II* *S* 1358 *IIIII* 1413 *X* 1456 *II* v76;
- abbreviationes non intelligibiles 1308? *AIICH[- - -]* 1412 [- - -] *GP CX* 1417 † 1472 † (bis)
- symbola rarissima 1330 γ (centuria hastata posterior) 1330 7(contrascripsit?) 1533 γ (*hastata posterior*) >

Interpunctio

- punctum 1251 1252 1261 (a lateribus) 1262 (a lateribus) 1266 1312 1314ab 1314cd (loco malo) 1332 1338 1347 1350a 1395 1412 1420

dc_217_11

- hederá 1053 1450f (bis)
- nexus inter verba 1455ab *iñ řăt(ionem)* 1456 *iñ r(ationem)*

10. PALIMPSESTUSOK

Előre meghúzott vagy többszörös vonással karcolt betűk 1027? 1061 1066 1067 1133 1144
1163 1182 1290 1358 1457⁴ 1457¹⁴ 1457¹⁷ 1457³² 1457⁴² 1457⁴⁸ 1457⁵⁴ 1457⁶¹ 1457⁷⁰
1462³
Bekarcolt és javított betűk: 1075 1096 1108 1157?
Érthetetlen karcolásokkal összezavart betűk: 1098
Keresztrel, hálómintával érvénytelenített felirat: 1118 1124 1138 1144? 1149 (partim) 1211
(bis) 1418? 1457⁹ 1459³? 1483? (átlós vonallal áthúzva)
Egymást követő feliratok: 1028? 1138 1165 1171? 1228 1326 1336 1349? 1350 (complures)
1371 1401 1443 1510 (!)
Egymás fölé beégetett feliratok: 1450 1452 1453 1454 1455
A felirat mellett kereszt vagy egyéb jel is van: 1076 1093? 1105? 1107 1150 1158? 1178 1362
1363 (1379?) 1457²⁸? 1460³
Kitörölt betűk: 1326? 1407 1410

11. EDÉNYBÉLYEGEK

a) sigillata

A+[..]+O 1535⁷
Acaunissa *24 (*scarifatum*)
ALB[- - -] (= ALBINVS?) 1062
ALBINVS[S- - -] 1457⁴¹
AT[E]CLO M 1457⁴²
AT·TI[A]NVS ? 1457²³
ATTILLVS F 1457⁴³
AVEN[TINI?] 1074; AVENTINI M 1460³
[A]VITVS (S retrorsum) 1514
[BAN]OLVCC[I] 1457²
BORILLI O[F] 1158; BORILLI OFFIC 1471
C·A·D[G·]ATIS · F 1457³
CAL[VIN]I · MA 1046
CARATILI · FE 1535⁶; [CA]RATILI FE 1457⁴
CARVS FEC 1189
CAŞ[TVS F?] 1458²
CAVIIIIM[- - -] (= CAVPIRA M ?) 1171
ÇELŞVS FF 1457⁴⁴
[CO]BNER[TI] M 1521
COC[CI]L M[- - -] 1481; COCCILLI M 1124
COTTALVS F 1462¹
Cr/Cir *25 (*scarifatum*)
CRICIR[- - -] *31
CRVCV[RO- -] 1136
CVRCI · M 1172
DAĞ[OMARVS?] 1039
DAMINI · F 1094; DAMINI · M 1122
DAS[- - -] (S retrorsum)/DVS[- - -] (retrorsum) (?) 1178
DOCCAŁVS F 1459¹
FIRMVS FE 1073

dc_217_11

FLORENTINVS FE 1482
GIM[ILLVS?] 1041
GIPPI · M 1184, 1457⁵
HABİLİŞ F (?) 1462³
IAI+[- - -] (?) 1457²⁶
IAN[.]AIIIIIII 1457²²
[I]LLIXO · F 1144
[IMP]ETRATVS 1241
IV[- - -] 1457⁶
IVLIANI M 1061
IVVE[NIS F?] 1029
L GELL 1325a (*imitatio*)
LAXTVCI[S- - -] 1457⁷
[LVT?]EVOS F 1457⁸
M[ASC]VLI M 1023
MA[- - -] 1068
MA+ (?) 1457⁹
MAGNVS 1132
MAMMI 1457¹⁰
MARC[- - -] 1210
MARCŸ[S] (?) 1211; M̂ARCVS F 1173; MARCVS FE 1130
[MATI]IRNINVS 1457¹¹
MAXIMINI 1457¹²; MAXIMINI 1457¹³
MELVTTA F 1457¹⁴
Minutius *27 (*scarifatum*)
MO[NTA]NV 1131
MOXIM 1150
MVSICI M 1152
MVXTVLI M 1457¹⁵
OFTFLE 1526
OF TFSE 1027
++IMANVS (= O<S>BIMANVS ?) 1317a (*imitatio*)
OYAΓIP† 1457¹⁶
PANTAEM 1468
PAT[- - -]M 1199
PATRICIAN[VS] 1101
[P]AVLI 1080; PAVLI M[A] 1457⁴⁵
PRI[- - -] 1457⁴⁷
PRIMVLI 1457⁴⁶
PRISC[- - -] 1462²
PRISCINI M 1125; PRISCINI M 1461¹
QVARTINVS F 1458¹
RAVRACVS F 1325b (*imitatio*)
REG[- - -] 1032=1325c (*imitatio*)
ROMAN[I M] 1218
ROM[O]GILLI 1457¹⁷
SABINI[ANVS F] 1457⁴⁸
SACIRO · F 1170
S E[- - -] 1457¹⁸
[SEC]VND AVI 1457¹⁹
S[ED?]ATI M 1077
SEN+[- - -] 1459²
SENIIA M 1147

dc_217_11

SEVE[- - -] 1325d (*imitatio*)
SEXTV[S F] 1457⁵⁹
SVOBN[- - -] 1054
TITTIVS FE 1457²⁰
TOCCINVS F 1325e (*imitatio*)
VAGIRV 1457⁵⁰; *cf. et OYAIIP†*
Ve(getius?) *26 (*scarifatum*)
VERIN[VS F?] 1457²¹
VERVS F ? 1065
VICTORIN[- - -] 1459³; VICTORINVS F 1208; [V]ICTOR[I]NVS F (?) 1200
[VR]SINVS F 1067
[- - -]AI 1109
[- - -]BILIS (?) 1325f? (*imitatio?*)
[- - -]CIT 1222
[- - -]I+[- - -] 1459⁴
[- - -]+IAE[.] · 1457²⁴
[- - -]MI 1050
[- - -]O[- - -] 1457²⁷
[- - -] OFF 1177
[- - -]TIVS F 1457⁴⁹
[- - -]TVS 1457²⁵
[- - -]+V(?)LI F (?) 1081
[- - -]+VS 1098
[...]VS F 1459⁵
[- - -]ZÔRA (?) 1179

b) téglabélyegek

CHORT (*retrorsum*) 1369
CHORTI (*retrorsum*) 1362
CHORTIS 1326, 1329
COHORTIS (*retrorsum*) 1368
COHRTIS 1352
COH VII BR 1328
[CO]H VII BR AN 1358
COH <V>II BR AN 1340
[CO]H I V[L]P P[A]N 1361
EĀER PA[N INF] 1356
LEG I ADI P F ANT 1357
LEG II AD 1348
LEC II ÂD 1332, [LEG II] ÂD 1332
LEG H II AD 1363, [L]EG H II AD 1346, LEG I[I H AD] 1370
LEG II ADI 1354
[LEG I]I A PI F 1336

c) mécsbélyegek

SVPE[R] 1457⁶⁰
A többi, ti. helyben készült mécsbélyeget ld. 1. nomina gentilicia, 2. cognomina

dc_217_11

KONKORDANCIA

<i>TitAq</i>	<i>CIL III</i> ¹	<i>EE</i>	<i>RD</i>	<i>CIGP</i> ² <i>AE</i>
1035				98
1082	12014 ^{695a}			
1204	12014 ⁷⁵⁶			
1206	12014 ⁷⁵⁸			
1232	12013 ¹²			
1243				1972, 379
1257				1933, 119
				1939, 264d
				1941 p. 39
1263				1967, 376
1314	6010 ¹⁸¹		94	1972, 381
	12014 ^{467a,b}			
1326				1956, 63
				1960, 2
				2000, 1221
1336				2007, 1173
1347				2007, 1174
1371	10716	II 796	97	
1372			92	1967, 376
1375			93	
1420	6020 ⁴			
1421	6020 ³			
1422	6020 ⁶		242	
1423	6020 ¹⁰			
1424			399	95
1425	6019 ¹⁶		404	
1426				2002, 1209
1427	6020 ⁹			
1432			96	
1455				1976, 546a-b
				1996, 1261
1456a				1933, 120
				1976, 546c
				1996, 1260
1546				2003, 1456
*28	*186		100	

A *CIL III* és a *TitAq III* kötetek konkordanciája

*186	*28
6010 ¹⁸¹	1314
6019 ¹⁶	1425
6020 ¹⁰	1423
6020 ³	1421
6020 ⁴	1420
6020 ⁶	1422
6020 ⁹	1427
10716	1371
12013 ¹²	1232
12014 ^{467a,b}	1314
12014 ^{695a}	1082

dc_217_11

12014 ⁷⁵⁶	1204
12014 ⁷⁵⁸	1206

Az *Année Épigraphique* és a *TitAq III* kötet konkordanciája

1933, 120	1456a
1933, 119	1257
1939, 264d	1257
1941 p. 39	1257
1956, 63	1326
1960, 2	1326
1967, 376	1263 + 1372
1972, 379	1243
1972, 381	1314
1976, 546a-b	1455
1976, 546c	1456a
1996, 1260	1456a
1996, 1261	1455
2000, 1221	1326
2002, 1209	1426
2003, 1456	1546
2007, 1173	1336
2007, 1174	1347

RÓMER–DESJARDINS, *Monuments* és *TitAq III* kötetek konkordanciája

242	1422
399	1424
404	1425

A *CIGP*² és a *TitAq III* kötetek konkordanciája

98	1035
94	1263
97	1371
92	1372
93	1375
95	1424
96	1432
100	*28

dc_217_11

Az Aquincumi Múzeum feliratos *instrumentum domesticum*-anyagának 2009-2010. évi fényképes dokumentációja (Tituli Aquincenses-sorszám és ltsz. alapján)

1. Feliratszám alapján ltsz. és képszám meghatározása

<i>TitAq</i>	<i>Ltsz.</i>	<i>TitAq képszám</i>	<i>További képek</i>	<i>Rajzok</i>
76	51604	—		
159	51608	—		
393	64.10.196	—	09082601 09082606 09082603	
1023	42367	09061001 09061002	09061003	090610r7
1024	55.43.80	09073017		090831r7
1025	49842	09061020	09061021	
1026	57655	09061812 09061813	09061814	090832r3
1027	55733	09061110 09061111	09061112	090612rF 090611r7
1028	58529a-b	09061811		090832r2
1029	66012	09061826 09061827	09061828	
1030	2000.20.5143	10100814		101008r6
1031	?	—		
1032	1/1937/19	—		
1033	2003.14.263	10102801	10102802 10102803	
1034	?	—		
1035	78.2.210	10042710	10042711	100427r2
1036	98.36.2380	10100805		101001r7
1037	2003.1.5021	10052605	10052606	100526r4
1038	65266	10041450	10041451	100414r8
1039	2006.27.2373	10051960 10051962	10051961	100519r2
1040	48236	09061004	09061005	090610r5
1041	2006.22.509	10101816 10101819	10101817 10101818	
1042	95.7.216/570&c	10062936		100629rB
1043	16972	09052806		090528r5
1044	13761	09052801 09052802		090528r1
1045	55760	09061165 09061166		090612rD 090611r3
1046	23417	09052819 09052820		090528r9
1047	55805	09061802		090831rS
1048	48128	—		
1049	42248	09111128		
1050	04151	—		
1051	62.12.172	09110452		
1052	51719	09061026	09061027	090612rE 090610r0*
1053	49258	09061010 09061011	09061012	090610r2
1054	31172	10101827 10101828	10101826	101018r2
1055	77.7.55	10041404	10041403 10041405	
1056	2003.6.10446	10092728		100927rF
1057	53.5.436	—		
1058	64.8.94	09110453		
1059	2006.27.2021	10052603		100526r2
1060	55711	09061032		090610r8
1061	55729	09061109 09061105	09061106 09061104	090612r1 090611r8
1062	80.4.215	09111140 09111141	09111142	
1063	55303	09110408	09110409 08110421	
1064	42671	10092411	10092412	100924r4
1065	55.17.168	09073055 09073056	09070357	
1066	74.8.79	09110438	09110439	
1067	78.5.568	09110428 09110429	09110430 09110455	
1068	55762	09061167 09061168		
1069	89.6.833	—		
1070	54.14.249	09073038		
1071	34361	09060308 09060309		

dc_217_11

1072	95.7.5293	10050437	10050438	100504r2
1073	53.4.177	09073062 09073063	09073064	090831rO
1074	66240	09061815 09061816	09061817 09061818	090832r7
1075	23451	09052821		090528r0
1076	2006.22.830	10101820		
1077	55753	09061147 09061148 09061149	09061150	090612r3 090611r9
1078	?	—		
1079	35512	—		
1080	56.73.19	09073014 09073015	09073016	
1081	MNM ltsz.n.	—		100622r9
1082	MNM 74.1883.3m	1011MNM04		100622r2 (r1)
1083	67.11.1+	09110435	09110436 09110437	
1084	54.2.62b	09073034		090831rF
1085	2004.31.245	10052607		100526r3
1086	13832	09052803	09052804	090528r2
1087	2003.6.1762	10092729		100927r9
1088	77.3.327	10050417		100504r7
1089	2003.6.11026	10092727	10092726	100927rI
1090	2000.8.1596	10051959		100519r4
1091	55.28.11	09073032		090831rE
1092	78.5.1090	09110444	09110443	
1093	55755b	09061153	09061154	090612r4 090611rd
1094	(M 249)	—		
1095	95.7.5460/5415	10050435	10050436	100504r3
1096	26957	10100103		101001r9
1097	80.6.86	09111146	09111147 09111148	
1098	65103	10041443 10041444		100414r3
1099	65.2.110	10092421		
1100	49840	09061018	09061019	090610r3
1101	66065	09061822 09061823 09061824	09061825	090832r4
1102	31394	10041428		100414r9
1103	?	—		
1104	55.07.600	09073018	09073019	090831r9
1105	48221	09061006 09061007		090610ra
1106	2003.6.1274	10092730		100927rE
1107	55812	09110410		
1108	31337	10101837		101018r5
1109	?	—		
1110	MNM ltsz.n.	—		100622r8
1111	54.4.162	09073036		090831rM
1112	2006.27.960	10051968		100519rA
1113	2005.24.542	10052608 10052609	10052610	
1114	78.5.343/b	—		
1115	16973	09052807	09052808 09052809	090528r6
1116	49841	09061013	09061014	090610r4
1117	66.13.74	09110419	09110454	
1118	2000.20.19997	10062907	10062908 10062917	100629r4
1119	17019	09052817		
1120	63.7.296	09120226	09120227	091202r1
1121	55809	09061804	09061805	090831rU
1122	2006.15.2817	10052624 10052625		
1123	54.4.38	09073052	09073053 09073054	090831rP
1124	55741	09061122 09061123	09061124	090612r5 090611rf
1125	?	—		
1126	06151=67.2.214	10101801	10101802	
1127	80.7.120	09111153	09111154 09111155	
1128	98.36.3959	10060316	10060317	
1129	65277	10041455		100414rx

dc_217_11

1130	2000.11.2768/2769	—		
1131	55757	09061158 09061159		
1132	53.4.603	09073045 09073046	09073047	090831r5
1133	2006.22.1122	10101823		
1134	31386	09060301	09060302	090603r1
1135	98.36.3945	10060320	10060319	100603r5
1136	80.4.620	09111143 09111144		
1137	54.12.3	09073048 09073049		090831rQ
1138	31316	10101834 10101835	10101836	
1139	31388	09060303	09060304	090603r2
1140	2002.15.394	10052601	10052602	100526r5
1141	48152	09061008	09061009	090610r6
1142	65114	10041434	10041435 10041436	100414rD
1143	78.5.1158	09110441		
1144	99.2.42	10062933 10062934	10062935	100629rF
1145	63.3.?	—		
1146	55755a	09061151	09061152	090612r4 090611rb
1147	55743	09061128 09061129	09061130	090612r6 090611rc
1148	54.12.5	09073050 09073051		090831rH
1149	55727	09061182		090612rA 090611r4
1150	55746	09061136 09061137		090612rB 090611r2
1151	63.7.279	09120222		091202r7
1152	7/1937/?	—		
1153	48736	—		
1154	56.20.149	—		
1155	98.36.411	10060323		100603r4
1156	89.6.483	—		
1157	2005.31.840	10052618		100526r9
1158	95.7.157&c	10062946 10062947	10062948	100629r0
1159	2006.27.1397	10051969		100519r6
1160	83.3.63/95	09112509 09112510	09112511	091128r1 091128r2
1161	07765	—		
1162	?	—		
1163	83.3.309	09112514		
1164	95.7.5434	10050432		100504r8
1165	78.6.7	09110447	09110448 09110449	100427r3
1166	78.5.985	09110416		
1167	36018	09060404 09060405	09060403	090604r2
1168	2006.16.340	10052620	10052619 10052621 10052622	100526r7
1169	35018	09060401	09060402	090604r1
1170	18264	10092713 10092714		100927r7
1171	17018	09052815	09052816	090528rx
1172	51544	09061179 09061180	09061181	090610rx
1173	65099	10041440 10041441	10041442	100414r7
1174	65306	10041452	10041453	100414r5
1175	80.4.12	09111138	09111139	
1176	93.1.430	10092712		100927rP
1177	?	—		
1178	16996	09052810 09052811	09052812	090528r4
1179	16971	09052805		090528r3
1180	MNM ltsz.n.	—		
1181	2002.15.146	—		
1182	55806	09061803		090832r0
1183	91.6.328	09112526	09112528	
1184	55739	09061118	09061119	090612r9 090611r1
1185	53.3.82	09073039	09073040	090831rL
1186	77.3.193	10050416		100504r9
1187	78.9.1	10042712	10042713 10042714	
1188	17023	09052818		090528r8
1189	89.7.70	10101803 10101804	10101805	

dc_217_11

1190	98.36.2986	—		
1191	MNM ltsz.n.	—		100622r7
1192	95.7.467/2559&c	10062938		100629rE
1193	84.2.22	09112517	09112518	
1194	34291	09060310		090603r3
1195	2005.24.394	10100820		
1196	55777	09061801		090831rT
1197	?	—		
1198	2002.15.506	10051951		100519r9
1199	2000.11.4124	10060309 10060310		100603r1
1200	2006.27.2287	10051963 10051965	10051964	100519r3
1201	17001	09052822		
1202	08159	—		
1203	65.3.19	10092422		100927r7
1204	MNM ?	—		
1205	2005.24.1279	10052612 10052613	10052616 10052617	100526r8
1206	MNM ?	—		
1207	88.7.118	10092710		100927rR
1208	?	—		
1209	53.4.608	09073035		090831rD
1210	65093	10041445 10041446	10041447	100414r6
1211	19547	10092716 10092718	10092717	100927rH
1212	2006.22.1054	10101821	10101822	
1213	2006.27.2543	10051967		100519r5
1214	55.07.405	09073037		090831rK
1215	95.7.5478	10050433		100504r4
1216	?	—		
1217	?	—		
1218	35112	09060406 09060407	09060408	090604r4
1219	69.1.1268	09110417	09110418	
1220	2005.24.429	10052614		100526r1
1221	57118	—		
1222	49101	—		
1223	93.1.419	—		
1224	53.1.589	—		
1225	98.36.3622	10100806 10100807		
1226	2003.12.603	10101815		
1227	72.12.161	09110440		
1228	1943.4.15091/15271	—		
1229	98.36.305	10100804		
1230	93.12.868/869	10092425	10092426	
1231	56.73.9	09073003		
1232	?	—		
1233	50195	10041426		
1234	61.19.2	—		
1235	61.21.66	09110431		
1236	57.75.71/2	09110412		
1237	55.28.43	09073033		
1238	53.5.293	09073012 09073013		090831rC
1239	2003.1.8912	10052604		100526r6
1240	85.4.88	09112519		
1241	77.3.118	10050413 10050414	10050415	100504rB
1242	48252	090610x1 090610x2		090610rz
1243	68.1.445	—		
1244	50431	—		
1245	(Bm 31)	—		
1246	MNM ltsz.n.	1011MNM01		
1247	50430	09111115 09111116		
1248	34293	—		
1249	Alb/69.1.46	10062952 10062954	10062953	100629rC

dc_217_11

1250	MNM ltsz.n.	1011MNM02		
1251	30210	09111117	09111118	
1252	51593	—		
1253	67.8.34	—		
1254	54.1.330	—		
1255	82.4.361	—		
1256	08545	—		
1257	51657	09112501-03	09112504-06	
1258	51358	10102701 10102702	10102703	
1259	51699	10102704		
1260	50816	09073029	09073030	090831rI
1261	50486	09061868	09061869	
1262	48077	10092413	10092414	100924r6
1263	51209	10050410	10050411 10050412	100504rD
1264	(Mm 19)	—		
1265	50935	09111113 09111114		
1266	50179	09111121	09111122	
1267	(Mm 1)	—		
1268	32186	09061840 09061841		090831rW
1269	89.1.1104	09120207 09120209	09120208 09120210	091202r4/5
1270	50453	09061857 09061858 09061859	09061860	090831r1
1271	51451	09073026		
1272	50283	10092415	10092416 10092417	100924r5
1273	64.8.42	09073058 09073059		090831rN
1274	50686	10041423	10041424 10041425	100414ry
1275	2003.15.4569	10100808		101008r1
1276	50434	09061853	09061854	090831rY
1277	51663	09073027	09073028	
1278	30173	09061837	09061838 09061839	090832r6
1279	50429	09061851	09061852	090831rZ
1280	50938	09073023 0973024	09073025	090831rB
1281	50774	09111123	09111124 09111125	
1282	50517 50482	09061863 09061865	09061864 09061866	090831r0
1283	50258	09111106	09111105	
1284	50523	09111101 09111102 09111103	09111104	
1285	60521b	—		
1286	50199	—		
1287	50521	—		
1288	51618	10092418 10092419	10092420 10092436	100924r3
1289	50685	09111110 09111111	09111112	
1290	32259	09061842	09061843 09061844	090832r5
1291a	50450	09061855	09061856	090831r3
1291b	50561	09111107	09111108 09111109	+ F31105
1292a	50451	10050407 10050408	10050409	100504rC
1292bc	50347	09061848 09061849 09061850		090831rX
1293	50455	09061861 09061862		090831r2
1294	50558	10050419 10050420	10050421 10050422 10050423 10050424	+ F31105
1295	54491	09073060 09073061		090831rJ
1296	50358	09061845	09061846 09061847	090831rR
1297	51701	09073001	09073002	090831r4
1298	50775	—		
1299	68.1.447?	—		
1300	50177	—		
1301	32853	09111119	09111120	
1302	?	—		
1303	56.73.26	10101807 10101809	10101808 10101810 10102208 10102209	101018r0
1304	?	—		

dc_217_11

1305	64.1.32	10092410 1011Aq02	1011Aq03 1011Aq04	100924r8
1306a	50235	09061022	09061023 09061024	090610r9
1306b	64.1.26	10041454		
1307	32973	—		
1308	50403	10060912	10060913 10092435	100609r2
1309	51695	—		
1310	50340 32961 32964 32975 34953 32972	—		
ad 1310	84.4.155	—		
1311	42364	—		
1312	50399	10100802	10100801 10100803	101001r6
1313	?	—		
1314	50559 55.17.201	63.2.109 67.29.44 61.01.1071 (34241 34909)		
		10060901 10060902 10062918		
			10060903 10060904 10041427 10062919 10062920	
			10062923 10062924 10062925 10101806	
				100609r3 100629r8
ad 1314	Alb/67.29.44	10062918		
1315	50418	10102705 10102706	10102707	
1316	55.16.142	—		
1317a	66.8.499	10092434	10092433 10092432	100924r1
1317b	69.1.1544	10041401	10041402	100414rC
1318	75.9.349/350	10041456 10041457		100414rE
1319	?	—		
1320	50197	09061025		090610rb
1321	55.27.65	09073031		
1322	56.195.188	10041410	10041411 10041412	100414rB
1323	55.43.40	—		
1324	66.7.349	—		
1325a-f?		—		
1326	Rsz. 2044/2470	1011Aq06		
1327	Rsz. 3674	10050425		
1328	Rsz. 2970	10050446 10050447	10050448	
1329	Rsz. 1787	10050445		
1330	55.29.15	10051103 10051105	10051104	
1331	2003.32.340	10050442		
1332	70.8.5	10051949 10051948		
1333	56.41.30	10050403		
1334	56.3.199	—		
1335	54.1.387	—		
1336	41381	10051108 10051110 10051111		
			10051109 10051112	
1337	1140	09111129		
1338	Rsz. 3673	10051102	10051101	
1339	?	—		
1340	MNM 1886.99.8	—		
1341	?	—		
1342	Rsz. 2878	10050454		
1343	56.195.92	09110411		
1344	55295	10051939	10051940 10051941	
1345	2002.7.167	10061501 10061502		
1346	Rsz. 2493	10050451 10050452	10050453	
1347	Rsz. 2331	10050458		
1348	2007.11.11	10051114	10051115	
1349	2002.7.2	1011Aq01		
1350	2004.19.599	10051116 10051117 10051120		
			10051118 10051119	
1351	58564	10051106		
1352	2003.32.448	10050444		
1353	?	—		

dc_217_11

1354	66.6.194	10051942		
1355	56.41.30	10050401	10050402	
1356	2003.32.359	10050449	10050450	
1357	?	—		
1358	2003.32.687	10051943 10051944		
1359	Rsz. 3672	10050459 10050460		
1360	47895	10050426		
1361	?	—		
1362	2987	10050455 10050456	10050457	
1363	2003.32.479	10050443	10051113	
1364	Rsz. 1249	10050461		
1365	56.63.16	10050404 10050405	10050406	
1366	Rsz. 1009	10051107		
1367	86.1.52	—		
1368	2003.32.71	10051946		
1369	2003.32.63	10051947		
1370	2003.32.354	10051945		
ad 1356/AP	?	10051950		
1371	?	—		
1372	51623 =	10101504	10101503	101015r1
	56.31.6		09120221 10091001-10091005 10091006	
1373	?	—		
1374	60.1.437	10091010		
1375	?	—		
1376	?	10102713		
1377	?	—		
1378	?	10102203		
1379	56.20.69/71	10091011 10091012 10091013	10091007	
1380	?	—		
1381	56.61.4	—		
1382	55.22.139	10101501	10092707 10101502	
1383	56.54.14	10101505 10101506	10091014 10091015 10091016 10101507	
			101015r2	
1384	?	—		
1385	?	10092437		
1386	51606	10100411 10100412		
1387	70.6.35	10091009		
1388	?	—		
1389	?	—		
1390	53.5.2242	—		
1391	55.27.69	—		
1392	?	09081802	09081801	
1393	33222	09081803	09081804	
1394	33223	—		
1395	?	10051905 10051906	10051904	
1396	?	10051928	10051929	
1397	50958	10051909 10051911	10051910	
1398	53595	10051907	10051908	
1399	?	10051921	10051925	
1400	?	10051931	10051932	
1401	53579	10051933	10051934	
1402	53580	—		
1403	50948	10102201	10102202	
1404	53577	10051922	10051925	
1405	83.2.137	—		
1406	50955	—		
1407	?	10051920	10051925	
1408	?	10051924	10051925	
1409	56.200.161	10051919		
1410	53576	10070235	10051923 10051925	100702r7

dc_217_11

1411	?	—		
1412	50972=64.11.1531	10051901	10051902	
1413	?	10051936	10051937	
1414	2003.4.2	10051926		
1415	MNM118.1881.31	1011MNM03		100622r6
1416	50762	—		
1417	50933	—		
1418	82.8.53	09120211 09120212		091202r2
1419	53.6.10	—		
1420	?	—		
1421	MNM 63.1.16	SC051526	1011MNM06	100622r4
1422	MNM 61.13.63	SC051603	1011MNM08 1011MNM09	100622r5
1423	?	—		
1424	MNM 63.1.17	SC051815	1011MNM05	
1425	MNM 63.1.15	SC051528 SC051529	1011MNM07	
1426	?	10092401 10092402	10092403	
1427	?	—		
1428	51062	—		
1429	40007	—		
1430	51337	—		
1431	54101	10060907	10060906 10060908 10060909 10060910	
1432	50467	09110405	09110403 09110404	
mortarium melléklet: 51508			09120203 09120204	
1433	92.1.18	09111132 09111133	09111134 09111135	
1434	51512	09120216	09120217-20	100904r
1435	51464	09110406		
1436	?	10102717 10102718		
1437	30236B recto	091111m1	091111m3 091111m5	
	verso	091111m2	091111m4 091111m6	
1438	?	—		
1439	56.200.130	10092405 10092408	10092404 10092406 10092407	100924r2
1440	47752	09120213	09120214 09120215	091202r3
1441	?	10102710 10102711	10102712	
1442	171.1880.5	—		
1443	?	10042702 10042703	10042701 10042704	100427r4
1444	51448	09111130 09111131		
1445	54.1.384	—		
1446	87.5.263	—		
1447	?	—		
1448	37871	10100403 10100404	10100401 10100402 10100405	
1449	86.7.270	10100409 10100410	10100406 10100407 10100408	
1450	?	10060301 10060302 10060303 10060304 10060305	10060306 10060307 10092767	100927r3
1451	?	—		
1452	?	—		
1453	?	—		
1454	?	—		
1455	85.8.1	10092702 10092704 10092706	10092701 10092703 10092705	
1456	?	—		
1457 ¹	55709	09061183	09061184	
1457 ²	35113	09060410 09060411	09060409	090604r3
1457 ³	66.1.97	09110432 09110433	09110434	
1457 ⁴	?	—		
1457 ⁵	2007.13.2392	10100816 10100817	10100818	101008r5
1457 ⁶	51534	09120232 09120233	09120234	091202r0
1457 ⁷	95.7.699	10050439 10050440		100504r1
1457 ⁸	48205	09061173 09061174	09061175	
1457 ⁹	18256	10092719 10092720		
1457 ¹⁰	95.7.5176	10050427 10050428		

dc_217_11

1457 ¹¹	55758	09061160 09061161	09061162	
1457 ¹²	55740	09061121 09061120		
1457 ¹³	55732	—		
1457 ¹⁴	?	—		
1457 ¹⁵	14281	10092427 10092428		
1457 ¹⁶	55810	09061808 09061809	09061810	
1457 ¹⁷	23400	09052823		
1457 ¹⁸	?	—		
1457 ¹⁹	95.7.5394	10050429 10050430		100504rA
1457 ²⁰	55745	09061133 09061134	09061135	
1457 ²¹	85.4.400	09112520 09112521		
1457 ²²	55756	09061155 09061156	09061157	090612rG/11r6
1457 ²³	55811	09061806	09061807	090832r1
1457 ²⁴	55748	09061141 09061142	09061143	
1457 ²⁵	95.7.2743	10062939 10062940		
1457 ²⁶	19611	—		
1457 ²⁷	31209	10101829 10101830		101018r3
1457 ²⁸	65140	10041437 10041438	10041439	100414r4
1457 ²⁹	98.36.99	10060318		100603r6
1457 ³⁰	56.20.961	09073010	09073011	
1457 ³¹	?	09073005	09073006	
1457 ³²	61.21.64	09110413	09110420	
1457 ³³	65.2.14	—		
1457 ³⁴	78.5.819	09110445	09110446	
1457 ³⁵	98.36.1022	10060321	10060322 10100811 10100812	
1457 ³⁶	95.7.308&c	10062944	10062943 10062945	
1457 ³⁷	2006.16.340	10052623		
1457 ³⁸	?	—		
1457 ³⁹	?	—		
1457 ⁴⁰	98.36.1017	—		
1457 ⁴¹	55759	09061163 09061164		
1457 ⁴²	95.7.2630	10062930 10062931	10062932	
1457 ⁴³	30842	10101831 10101832	10101833	
1457 ⁴⁴	66239	09061829 09061830		
1457 ⁴⁵	55751	09061144 09061145	09061146	
1457 ⁴⁶	55730	09061107 09061108		
1457 ⁴⁷	95.7.426/2583	10062941 10062942		
1457 ⁴⁸	23428	10092721 10092722		100927rN
1457 ⁴⁹	2000.8.3435	10051955 10051958	10051956 10051957	100519r7
1457 ⁵⁰	55742	09061125 09061126	09061127	090612r2 090611r0
1457 ⁵¹	75.9.673	09110422		
1457 ⁵²	55763	09061169		
1457 ⁵³	65271	10041431		100414rF
1457 ⁵⁴	95.7.179	10062937		100629rD
1457 ⁵⁵	2000.8.364	10051966		100519r8
1457 ⁵⁶	2000.20.18458	10062909		100629r7
1457 ⁵⁷	2002.20.54	10100809	10100810	101001r8
1457 ⁵⁸	2003.14.1114	—		
1457 ⁵⁹	81.2.17	09111151		
1457 ⁶⁰	37054	09061834 09061835		
1457 ⁶¹	983	09073068		
1457 ⁶²	92.1.33	09111126	09111127	
1457 ⁶³	57.6.89	—		
1457 ⁶⁴	32261	10102206	10102207	101022r1
1457 ⁶⁵	09120201	09120202		091202r6
1457 ⁶⁶	83.3.232	09112512	09112513	
1457 ⁶⁷	82.9.212	09111160		
1457 ⁶⁸	2000.8.2869	10051952		
1457 ⁶⁹	2004.28.248	10072804	10072805 10072806	100728r3
1457 ⁷⁰	77.3.791	10060308		100603r3

dc_217_11

1457 ⁷¹	78.5.1120	09110442		
1457 ⁷²	83.1.2	09112507		
1457 ⁷³	91.2.62	09112524	09112525	
1457 ⁷⁴	82.10.148	09111161		
1457 ⁷⁵	2003.18.1871	10100815		101008r2
1457 ⁷⁶	62.5.18	09110450 09110451		
1457 ⁷⁷	83.3.369	09112515	09112516	
1457 ⁷⁸	80.9.333	10050418		
1457 ⁷⁹	67.4.128	10060914 10060915	10060916	100609r1
1457 ⁸⁰	81.2.114	09111152		
1457 ⁸¹	66.14.58	09110424	09110423 09110425	
1457 ⁸²	82.8.226	09111158	09111159	
1457 ⁸³	2004.31.1053	10072802		100728r1
1457 ⁸⁴	50835	10042705 10042706		100427r1
1457 ⁸⁵	MNM 45.1913.35	1011MNM10		100622r3
1458 ¹	55728	09061101 09061102	09061103	090611r5
1458 ²	65094	10041429	10041430	
1458 ³	?	09073007 09073008	09073009	090831r6
1459 ¹	48220	09061170 09061171	09061172	
1459 ²	17007	09052813	09052814	090528r7
1459 ³	66237	09061819 09061820	09061821	
1459 ⁴	55744	09061131	09061132	
1459 ⁵	55747	09061138 09061139	09061140	090612r7 090611ra
1459 ⁶	55.28.63	09073043	09073044	090831r8
1459 ⁷	95.7.253&c	10062949 10062951	10062950	
1459 ⁸	MNM ltsz.n.	—		100622rA
1459 ⁹	80.7.139	09111149	09111150	
1459 ^{10a}	32257	09061870 09061871		
1459 ^{10b}	32256		09061872	
1459 ^{10c}	32184		09120224 09120225	091202r9
1459 ¹¹	55.14.8	10041448 10041449		
1459 ¹²	88.5.930	09112523		
1459 ¹³	2003.1.1363	10072807		100728r2
1459 ¹⁴	2000.8.2259	10051954		100519r1
1460 ¹	66.9.156	09110415		
1460 ²	55.16.144	09073041	09073042	090831rA
1460 ³	55736	09061116 09061117		090612r8 090611re
1460 ⁴	78.5.570	09110426	09110427	
1460 ⁵	55.21.400	—		
1461 ¹	18222	09060305 09060306	09060307	
1461 ²	83.1.178	09112508		
1462 ¹	55734	61113 09061114	9061115	
1462 ²	95.7.187&c.	—		
1462 ³	23446	10092724 10092725		100927rU
1462 ⁴	68.1.367	—		
1463 ¹	95.7.5393	10050431		100504r0
1463 ²	2000.20.16700	10062906		100629r3
1463 ³	118.1881.63	—		101008r4
1463 ⁴	21956	10092723		100927rA
1464	MNM 34.1883.3	—		
1465	1932/1/36	—		
1466	Alb/60.8.63	—		
1467	Alb/57.57.94	—		
1468	Alb/56.06.640	10070219 10070220	10070221/22 10070226	100702r6
1469	Alb/53.01.84	—		
1470	Alb/61.01.100	10062913		100629rA
1471	2004.12.80	10101811 10101814	10101812 10101813	
1472	Alb/57.51.178	10070216	10070217 10070218	100702r5
1473	Alb/54.03.45	—		
1474	Alb/60.25.122	10062915	10062916	100629r1

dc_217_11

1475	2006.23.9481	10092757	10092758			100927r4	
1476	Alb/65.13.06	—					
1477	Alb/55.12.40	—					
1478	Alb/56.06.72	10070210		10070211		100702r3	
1479	Alb/56.06.648	—					
1480	2006.23.7420	10092749		10092743		100927rL	
1481	Alb/1947.II.2(2T)	—					
1482	72.1.76	10072810	10072811	10072812			
				10072813		100728r5	
1483	2006.23.3212	10092739	10092740			100927r6	
1484	Alb/62.2.80	10062905				100629r2	
1485	Alb/60.8.200	10100113				101001r1	
1486	95.1.1463	—					
1487	Alb/54.02.382	10100823		10100824	10100825	101008r7	
1488	Alb/67.50.17	—					
1489	84.4.598	—					
1490	91.7.776	09112527					
1491	Alb/56.06.28	10070212				100702r2	
1492	84.4.712	10100114	10100115			101001r3	
1493	95.1.1402	—					
1494	Alb/57.51.183	10100106	10100107			101001r4	
1495	Alb/54.03.46	—					
1496	Alb/56.06.232	—					
1497	Alb/54.02.343	10100819				101008r3	
1498	2006.23.11795	10092766				100927r5	
1499	2006.23.12461	10092733				100927rV	
1500	Alb/67.24.3	—					
1501	Alb/67.36.53	—					
1502	95.1.1489	—					
1503	Alb/61.01.765	10062911		10062912		100629r5	
1504	2006.23.3372	10092741					
1505	2006.23.9164	10092756				100927rB	
1506	2006.23.11746	10092772				100927r1	
1507	Alb/54.04.646	—					
1508	2006.23.11340	10092761		10092762			
1509	(téves 84.4.281)	—					
1510	Alb/55.15.22	10072808		10072809		100728r4	
1511	2006.23.7307	10092745		10092743		100927rK	
1512	95.1.1460	—					
1513	2006.23.9925	10092751		10092750		100927r8	
1514	Alb/56.06.?	10070223	10070224	10070225		100702r4	
1515	2006.23.12772	10092732				100927rG	
1516	2006.23.4494	10092744		10092743		100927rT	
1517	2006.23.11730	10092752		10092750		100927rD	
1518	84.4.484	—					
1519	2006.23.14330	10102204					
1520	60.8.182	10062910				100629r6	
1521	Alb/59.1.519	10100108	10100109	10100110		101001r5	
1522	Alb/66.48.82	—					
1523	Alb/67.16.38	—					
1524	2006.23.4513	10092753		10092750			
1525	Alb/57.57.122	—					
1526	Alb/59.1.239	10100111	10100112				
1527	2006.23.6448	10092768				100927r2	
1528	Alb/54.04.140	—					
1529	?	10070227	10070228	10070229			
1530	95.1.1451	—					
1531	91.7.758	10041406		10041407	10041408	10041409	100414rA
1532	95.1.1433	—					
1533	Alb/60.1.9	10062902		10062901	10062903		

dc_217_11

1534	91.7.1176	—			
1535 ¹	84.6.12	—			
1535 ²	81.6.158	—			
1535 ³	2006.23.4721	10092747	10092743		100927rS
1535 ⁴	2006.23.10337	10092759	10092760		
1535 ⁵	2006.23.13002	10092731			
1535 ⁶	Alb/60.8.75	10100116	10100118	10100117	
1535 ⁷	Alb/57.50.866	10070213	10070214	10070215	10100104
1535 ⁸	2006.23.9117	10092763			
1535 ⁹	2006.23.8655	10092754			
1535 ¹⁰	2006.23.9974	10092765			
1535 ¹¹	2006.23.11632	10092755			
1535 ¹²	Alb/1948.KT.56	—			
1535 ¹³	2006.23.12860	10092734			
1535 ¹⁴	2006.23.12523	10092770			100927rC
1535 ¹⁵	91.7.593	—			
1536	Alb/61.01.58	10100105			101001r2
1537	95.1.1387	—			
1538	Alb/48.7.385	—			
1539	79.7.57	09111137			
1540	?	—			
1541	2002.1.897	10060311			100603r2
1542	98.30.7	10092431	10092430	10092429	
1543	MNM 110.1899	—			
	= 10.1951.252				
1544	MNM 183.1874.5	—			
	= 55.24.60				
1545	33897	10102205			101022r2
1546	?	—			

Incerta

*8	?	—			
*9	(1941/2)	—			
*10	49839	09061016	09061015	09061017	090610r1
*11	60.15.14	10091008			
*12	Alb/67.44.132	10062922			100629r9
*13	55.37.41	—			
*14	2003.1.5094	10051953			
*15	Alb/70.2.91	—			
*16	2005.24.395	—			
*17	95.7.5465	10050441			100504r6
*18	78.21.51	10042707	10042708		
*19	98.36.156	10060313	10060314		100603r8
*20	2006.23.8632	10092769			100927rJ
*21	2006.23.5520	10092764			
*22	2006.23.12349	10092773			
*23	2007.9.556	10100821	10100822		
*24	55773	09120205	09120206	09061833	090831rV 091202rA
*25	?	—			
*26	95.7.12337	10050434			100504r5
*27	?	—			
ad *27	37020	1011Aq05			
*28	?	—			
*29	30926	10101824	10101825		101018r4
*30	54.1.380	09073020	09073021	09073022	
*31	55706	09061176	09061177	09061178	090610ry
*32	00524	—			
*33	?	—			
*34	MNM 1882.13.82	—			101119r1/19r2

dc_217_11

*35

a	23667	—	
b	32887	—	
c	48283	—	
d	55725	090611x1	
e	55749	—	
f	65105	10041432	10041433
g	54.16.1479	—	
h	55.43.24	—	
i	62.1.98	—	
j	62.14.480	09120223	
k	67.10.97	10070201 10070202	
l	78.9.82	—	
m	78.21.155	—	
n	78.22.107	09111136	09111145
o	80.4.2	10042709	
p	82.3.527	—	
q	88.1.18	10092423	
r	88.1.127	10092700	
s	88.1.128	10092424	
t	88.1.261	—	
u	88.1.291	—	
v	88.7.10	10092708 10092709	100927rQ
w	88.7.826	10092711	
x	88.4.70	09112522	
y	95.12.1213	10062914	
z	98.36.96	10060315	100603r7
α	2000.8.3645	—	
β	2000.11.52	—	
γ	2000.11.2817	—	
δ	2002.1.1212	10060312	
ε	2005.24.837	10052611	
ζ	2006.23.3065	10092746	100927rM
η	2007.9.777	—	
θ	Alb/55.15.46	—	

Súlyok, bevezető rész

abdef	
ghij	?
c	53513
kl	?
mno	?
p	?
q	?

TitAq további köteteihez

TitAq I

158	50428	09061028 09061029 09061030 09061031
393	64.10.196	09082601 09083602 09082603

TitAq II

921	94.1.K.31	09110401 09110402
-----	-----------	-------------------

Pótlásokhoz

IV01	?	10051903	
IV02	?	10070232	10051912
IV03	55.46.19	10070231	10051913
IV04	?	10051914	
IV05	56.195.208	10070233	10051916
IV06	56.60.2	10070230	10051917
IV07	56.85.16	10051918	10070234
IV08	57.57.561	10070203	10070204-9

00702r1

dc_217_11

IV09	61.0.243	10072814 10072816 10072817	
		10072815	00728r6
IV00	? (ara sine titulo)	10051915	

Leírt, de a TitAq-ba be nem került (felirat nélküli tárgyak)

Előszókkban említve:

x001	91.3.14	09110407 10060905		ad praef.
x002	54228	—		
x003	?	—		ad praef.
x004	40012	(del)		
x005	?	—		
x006	60126	10062926 10062927		ad praef.
x007	?	—		ad praef.
x008	55309	—		ad praef.
x009	56349	10041413	10041414	ad praef.
x010	98.28.68	10041415	10041416 10041417	ad praef.
x011	98.28.71	10041418		ad praef.100414r2
x012	98.28.31	10041419		ad praef.100414r1
x013	55.37.41	—		ad praef.
x014	2005.31.1069	—		
x015	54.12.462	09073004		ad praef. 'numeri'
x016	2002.1.1160	10072801		ad praef. 'numeri'
x017	2006.23.12646	10092736 10092735		ad praef. 'numeri'
x018	2006.23.6653	10092771		ad praef. 'cruces'
x019	29862	10100813		ad praef. 'cruces duplices'
x020	31173	10101838	10101839	ad praef. 'cruces duplices'
				101018r1
x021	23621	10092715		ad praef. 'cruces duplices'
				100927rO
x022	6332	—		ad praef. 'cruces duplices'

Territoriumról

x023	34619	10041422		Ulcisia 1!
x024	60112	—		Ulcisia 2!
x025	54585	—		Ulcisia 3!
x026	Ulc/211,192,83,85-86,36	—		Ulcisia 4!
x027	Ulc/182	—		Ulcisia 5!
x028	?	—		Budaörs 1!

Egyéb

x029	0	10102708		
x030	0	10102709		
x031	0	10102709		
x032	95.12.1859	—		
x033	54536	09073067		
x034	32256	09061872		
x035	82.4.249	09111156	09111157	
x036	55.31.1	09073065 09073066	09073000	
x037	82.10.145	09111162	09111163	
x038	2005.24.202	10052615		
x039	83.1.1	10062928		
x040	2004.30.330	10072803		
x041	50514	09120228 09120229	09120230	091202r8
x042	2006.23.13120	10092735		
x043	2006.23.3625	10092735		
x044	2006.23.10573	10092735		
x045	42301/42311	10041458		
x046	2006.23.13055	10092737		
x047	2006.23.13033	10092737		
x048	2006.23.13211	10092738		

dc_217_11

x049	2006.23.10227	—	
x050	2006.23.9417	10092742	
x051	2006.23.8740	—	
x052	2006.23.9701	10092748	0092743
x053	34567	10102714 10102715 10102716	
x054	2000.20.3110	—	
x055	66.9.44	09110414	
x056	Alb/59.1.83	10062904	
x057	25951	10100101 10100102	
x058	82.9.434	—	
x059	23467	090528a1	
x060	55.27.53	—	
x061	13759	—	
x062	13916	—	
x063	54.14.170	—	
x064	55.13.682	—	
x065	71.11.168	—	
x066	42228	—	
x067	42327	—	
x068	50193	10041421	
x069	54.04.217	—	
x070	88.7.1181	—	
x071	MNM 90.881.4	—	100622rB
x072	Alb/61.01.286	10062921	
x073	50187	10041420	
x074ab	48101/48102	09061836	
x075	Alb/61.01.207	—	
x076	(32852 hibás)	—	
x077	Alb/60.1.115	—	
x078	?	10061911	középkori!
x079	2003.6.1769	—	100927rW
x080	51539	09120231	

2. Képszám alapján feliratszám meghatározása

Jelmagyarázat

* (a szám után): a TitAq kötetben nem publikált fotó

09052801 1044	09052823 1457 ¹⁷	09060411 1457 ²
09052802 1044	090528a1 x059 *	09061001 1023
09052803 1086	09060301 1134	09061002 1023
09052804 1086 *	09060302 1134 *	09061003 1023 *
09052805 1179	09060303 1139	09061004 1040
09052806 1043	09060304 1139 *	09061005 1040 *
09052807 1115	09060305 1461 ¹	09061006 1105
09052808 1115 *	09060306 1461 ¹	09061007 1105
09052809 1115 *	09060307 1461 ¹ *	09061008 1141
09052810 1178	09060308 1071	09061009 1141 *
09052811 1178	09060309 1071	09061010 1053
09052812 1178 *	09060310 1194	09061011 1053
09052813 1459 ²	09060401 1169	09061012 1053 *
09052814 1459 ² *	09060402 1169 *	09061013 1116
09052815 1171	09060403 1167 *	09061014 1116 *
09052816 1171 *	09060404 1167	09061015 *10 *
09052817 1119	09060405 1167	09061016 *10
09052818 1188	09060406 1218	09061017 *10 *
09052819 1046	09060407 1218	09061018 1100
09052820 1046	09060408 1218 *	09061019 1100 *
09052821 1075	09060409 1457 ² *	09061020 1025
09052822 1201	09060410 1457 ²	09061021 1025 *

dc_217_11

09061022 1306a	09061148 1077	09061823 1101
09061023 1306a *	09061149 1077	09061824 1101
09061024 1306a *	09061150 1077 *	09061825 1101 *
09061025 1320	09061151 1146	09061826 1029
09061026 1052	09061152 1146 *	09061827 1029
09061027 1052 *	09061153 1093	09061828 1029 *
09061028 158 *	09061154 1093 *	09061829 1457 ⁴⁴
09061029 158 *	09061155 1457 ²²	09061830 1457 ⁴⁴
09061030 158 *	09061156 1457 ²²	09061833 *24
09061031 158 *	09061157 1457 ²² *	09061834 1457 ⁶⁰
09061032 1060	09061158 1131	09061835 1457 ⁶⁰
090610x1 1242	09061159 1131	09061836 x074ab *
090610x2 1242	09061160 1457 ¹¹	09061837 1278
09061101 1458 ¹	09061161 1457 ¹¹	09061838 1278 *
09061102 1458 ¹	09061162 1457 ¹¹ *	09061839 1278 *
09061103 1458 ¹ *	09061163 1457 ⁴¹	09061840 1268
09061104 1061 *	09061164 1457 ⁴¹	09061841 1268
09061105 1061	09061165 1045	09061842 1290
09061106 1061 *	09061166 1045	09061843 1290 *
09061107 1457 ⁴⁶	09061167 1068	09061844 1290 *
09061108 1457 ⁴⁶	09061168 1068	09061845 1296
09061109 1061	09061169 1457 ⁵²	09061846 1296 *
09061110 1027	09061170 1459 ¹	09061847 1296
09061111 1027	09061171 1459 ¹	09061848 1292bc
09061112 1027 *	09061172 1459 ¹ *	09061849 1292bc
09061113 1462 ¹	09061173 1457 ⁸	09061850 1292bc
09061114 1462 ¹	09061174 1457 ⁸	09061851 1279
09061115 1462 ¹ *	09061175 1457 ⁸ *	09061852 1279 *
09061116 1460 ³	09061176 *31	09061853 1276
09061117 1460 ³	09061177 *31	09061854 1276
09061118 1184	09061178 *31 *	09061855 1291a
09061119 1184 *	09061179 1172	09061856 1291a *
09061120 1457 ¹²	09061180 1172	09061857 1270
09061121 1457 ¹²	09061181 1172 *	09061858 1270
09061122 1124	09061182 1149	09061859 1270
09061123 1124	09061183 1457 ¹	09061860 1270 *
09061124 1124 *	09061184 1457 ¹ *	09061861 1293
09061125 1457 ⁵⁰	090611x1 *35d *	09061862 1293
09061126 1457 ⁵⁰	09061801 1196	09061863 1282
09061127 1457 ⁵⁰ *	09061802 1047	09061864 1282 *
09061128 1147	09061803 1182	09061865 1282
09061129 1147	09061804 1121	09061866 1282 *
09061130 1147 *	09061805 1121 *	09061868 1261
09061131 1459 ⁴	09061806 1457 ²³	09061869 1261 *
09061132 1459 ⁴ *	09061807 1457 ²³ *	09061870 1459 ¹⁰ a
09061133 1457 ²⁰	09061808 1457 ¹⁶	09061871 1459 ¹⁰ a
09061134 1457 ²⁰	09061809 1457 ¹⁶	09061872 1459 ¹⁰ b *
09061135 1457 ²⁰ *	09061810 1457 ¹⁶ *	09061872 x034 *
09061136 1150	09061811 1028	09070357 1065 *
09061137 1150	09061812 1026	09073000 x036 *
09061138 1459 ⁵	09061813 1026	09073001 129
09061139 1459 ⁵	09061814 1026 *	09073002 1297 *
09061140 1459 ⁵ *	09061815 1074	09073003 1231
09061141 1457 ²⁴	09061816 1074	09073004 x015 *
09061142 1457 ²⁴	09061817 1074 *	09073005 1457 ³¹
09061143 1457 ²⁴ *	09061818 1074 *	09073006 1457 ³¹ *
09061144 1457 ⁴⁵	09061819 1459 ³	09073007 1458 ³
09061145 1457 ⁴⁵	09061820 1459 ³	09073008 1458 ³
09061146 1457 ⁴⁵ *	09061821 1459 ³ *	09073009 1458 ³ *
09061147 1077	09061822 1101	09073010 1457 ³⁰

dc_217_11

09073011 1457 ³⁰ *	09081804 1393 *	09111102 1284
09073012 1238	09082601 393 *	09111103 1284
09073013 1238	09082602 393 *	09111104 1284 *
09073014 1080	09082603 393 *	09111105 1283
09073015 1080	09110401 921 *	09111106 1283
09073016 1080 *	09110402 921 *	09111107 1291b
09073017 1024	09110403 1432 *	09111108 1291b *
09073018 1104	09110404 1432 *	09111109 1291b *
09073019 1104 *	09110405 1432	09111110 1289
09073020 *30	09110406 1435	09111111 1289
09073021 *30 *	09110407 x001 *	09111112 1289 *
09073022 *30 *	09110408 1063	09111113 1265
09073023 1280	09110409 1063 *	09111114 1265
09073024 1280	09110410 1107	09111115 1247
09073025 1280 *	09110411 1343	09111116 1247
09073026 1271	09110412 1236	09111117 1251
09073027 1277	09110413 1457 ³²	09111118 1251 *
09073028 1277 *	09110414 x055 *	09111119 1301
09073029 1260	09110415 1460 ¹	09111120 1301 *
09073030 1260 *	09110416 1166	09111121 1266
09073031 1321	09110417 1219	09111122 1266 *
09073032 1091	09110418 1219 *	09111123 1281
09073033 1237	09110419 1117	09111124 1281 *
09073034 1084	09110420 1457 ³² *	09111125 1281 *
09073035 1209	09110421 1063 *	09111126 1457 ⁶²
09073036 1111	09110422 1457 ⁵¹	09111127 1457 ⁶² *
09073037 1214	09110423 1457 ⁸¹ *	09111128 1049
09073038 1070	09110424 1457 ⁸¹	09111129 1337
09073039 1185	09110425 1457 ⁸¹ *	09111130 1444
09073040 1185 *	09110426 1460 ⁴	09111131 1444
09073041 1460 ²	09110427 1460 ⁴ *	09111132 1433
09073042 1460 ² *	09110428 1067	09111133 1433
09073043 1459 ⁶	09110429 1067	09111134 1433 *
09073044 1459 ⁶ *	09110430 1067 *	09111135 1433 *
09073045 1132	09110431 1235	09111136 *35n *
09073046 1132	09110432 1457 ³	09111137 1539
09073047 1132 *	09110433 1457 ³	09111138 1175
09073048 1137	09110434 1457 ³ *	09111139 1175
09073049 1137	09110435 1083	09111140 1062
09073050 1148	09110436 1083 *	09111141 1062
09073051 1148	09110437 1083 *	09111142 1062 *
09073052 1123	09110438 1066	09111143 1136
09073053 1123 *	09110439 1066 *	09111144 1136
09073054 1123 *	09110440 1227	09111145 *35n *
09073055 1065	09110441 1143	09111146 1097
09073056 1065	09110442 1457 ⁷¹	09111147 1097 *
09073058 1273	09110443 1092 *	09111148 1097 *
09073059 1273	09110444 1092	09111149 1459 ⁹
09073060 1295	09110445 1457 ³⁴	09111150 1459 ⁹ *
09073061 1295	09110446 1457 ³⁴ *	09111151 1457 ⁵⁹
09073062 1073	09110447 1165	09111152 1457 ⁸⁰
09073063 1073	09110448 1165 *	09111153 1127
09073064 1073 *	09110449 1165 *	09111154 1127 *
09073065 x036 *	09110450 1457 ⁷⁶	09111155 1127 *
09073066 x036 *	09110451 1457 ⁷⁶	09111156 x035 *
09073067 x033 *	09110452 1051	09111157 x035 *
09073068 1457 ⁶¹	09110453 1058	09111158 1457 ⁸²
09081801 1392 *	09110454 1117 *	09111159 1457 ⁸² *
09081802 1392	09110455 1067 *	09111160 1457 ⁶⁷
09081803 1393	09111101 1284	09111161 1457 ⁷⁴

dc_217_11

09111162 x037 *	09120225 1459 ¹⁰ c *	10041451 1038 *
09111163 x037 *	09120226 1120	10041452 1174
091111m1 1437	09120227 1120 *	10041453 1174 *
091111m2 1437	09120228 x041 *	10041454 1306b
091111m3 1437 *	09120229 x041 *	10041455 1129
091111m4 1437 *	09120230 x041 *	10041456 1318
091111m5 1437 *	09120231 x080 *	10041457 1318
091111m6 1437 *	09120232 1457 ⁶	10041458 x045 *
09112501 1257	09120233 1457 ⁶	10042701 1443 *
09112502 1257	09120234 1457 ⁶ *	10042702 1443
09112503 1257	10041401 1317b	10042703 1443
09112504 1257 *	10041402 1317b *	10042704 1443 *
09112505 1257 *	10041403 1055 *	10042705 1457 ⁸⁴
09112506 1257 *	10041404 1055	10042706 1457 ⁸⁴
09112507 1457 ⁷²	10041405 1055 *	10042707 *18
09112508 1461 ²	10041406 1531	10042708 *18
09112509 1160	10041407 1531 *	10042709 *35o *
09112510 1160	10041408 1531 *	10042710 1035
09112511 1160 *	10041409 1531 *	10042711 1035 *
09112512 1457 ⁶⁶	10041410 1322	10042712 1187
09112513 1457 ⁶⁶ *	10041411 1322 *	10042713 1187 *
09112514 1163	10041412 1322 *	10042714 1187 *
09112515 1457 ⁷⁷	10041413 x009 *	10050401 1355
09112516 1457 ⁷⁷ *	10041414 x009 *	10050402 1355 *
09112517 1193	10041415 x010 *	10050403 1333
09112518 1193 *	10041416 x010 *	10050404 1365
09112519 1240	10041417 x010 *	10050405 1365
09112520 1457 ²¹	10041418 x011 *	10050406 1365 *
09112521 1457 ²¹	10041419 x012 *	10050407 1292a
09112522 *35x *	10041420 x073 *	10050408 1292a
09112523 1459 ¹²	10041421 x068 *	10050409 1292a *
09112524 1457 ⁷³	10041422 x023 *	10050410 1263
09112525 1457 ⁷³ *	10041423 1274	10050411 1263 *
09112526 1183	10041424 1274 *	10050412 1263 *
09112527 1490	10041425 1274 *	10050413 1241
09112528 1183 *	10041426 1233	10050414 1241
09120201 1457 ⁶⁵	10041427 1314 (ltsz. 34241)*	10050415 1241 *
09120202 1457 ⁶⁵ *	10041428 1102	10050416 1186
09120203 ltsz. 51508 (ad 1431) *	10041429 1458 ²	10050417 1088
09120204 ltsz. 51508 (ad 1431) *	10041430 1458 ² *	10050418 1457 ⁷⁸
09120205 *24	10041431 1457 ⁵³	10050419 1294
09120206 *24	10041432 *35f *	10050420 1294
09120207 1269	10041433 *35f *	10050421 1294
09120208 1269 *	10041434 1142	10050422 1294 *
09120209 1269	10041435 1142 *	10050423 1294 *
09120210 1269 *	10041436 1142 *	10050424 1294 *
09120211 1418	10041437 1457 ²⁸	10050425 1327
09120212 1418	10041438 1457 ²⁸	10050426 1360
09120213 1440	10041439 1457 ²⁸ *	10050427 1457 ¹⁰
09120214 1440 *	10041440 1173	10050428 1457 ¹⁰
09120215 1440 *	10041441 1173	10050429 1457 ¹⁹
09120216 1434	10041442 1173 *	10050430 1457 ¹⁹
09120217 1434 *	10041443 1098	10050431 1463 ¹
09120218 1434 *	10041444 1098	10050432 1164
09120219 1434 *	10041445 1210	10050433 1215
09120220 1434 *	10041446 1210	10050434 *26
09120221 1372 ltsz. 51623	10041447 1210 *	10050435 1095
09120222 1151	10041448 1459 ¹¹	10050436 1095 *
09120223 *35j *	10041449 1459 ¹¹	10050437 1072
09120224 1459 ¹⁰ c *	10041450 1038	10050438 1072 *

dc_217_11

10050439 1457 ⁷	10051918 IV07	10052606 1037 *
10050440 1457 ⁷	10051919 1409a-c, súlyok bevez. q	10052607 1085
10050441 *17	10051920 1407	10052608 1113
10050442 1331	10051921 1399	10052609 1113
10050443 1363	10051922 1404	10052610 1113 *
10050444 1352	10051923 1410 *	10052611 *35 _ε *
10050445 1329	10051924 1408	10052612 1205
10050446 1328	10051925 1399 * 1404 * 1407 *	10052613 1205
10050447 1328	1408 * 1410 *	10052614 1220
10050448 1328 *	10051926 1414	10052615 x038 *
10050449 1356	10051927 súlyok bevez. abdefghij, c (ltsz. 53513)	10052616 1205 *
10050450 1356 *	10051927X súlyok bevez.	10052617 1205 *
10050451 1346	10051928 1396	10052618 1157
10050452 1346	10051929 1396 *	10052619 1168 *
10050453 1346 *	10051930 súlyok bevez. kl	10052620 1168
10050454 1342	10051931 1400	10052621 1168 *
10050455 1362	10051932 1400 *	10052622 1168 *
10050456 1362	10051933 1401	10052623 1457 ³⁷
10050457 1362 *	10051934 1401 *	10052624 1122
10050458 1347	10051935 súlyok bevez. mno	10052625 1122
10050459 1359	10051936 1413	10060301 1450
10050460 1359	10051937 1413 *	10060302 1450
10050461 1364	10051938 súlyok bevez. p	10060303 1450
10051101 1338 *	10051939 1344	10060304 1450
10051102 1338	10051940 1344 *	10060305 1450
10051103 1330	10051941 1344 *	10060306 1450 *
10051104 1330 *	10051942 1354	10060307 1450 *
10051105 1330	10051943 1358	10060308 1457 ⁷⁰
10051106 1351	10051944 1358	10060309 1199
10051107 1366	10051945 1370	10060310 1199
10051108 1336	10051946 1368	10060311 1541
10051109 1336 *	10051947 1369	10060312 *35 _δ *
10051110 1336	10051948 1332	10060313 *19
10051111 1336	10051949 1332	10060314 *19
10051112 1336 *	10051950 ad 1356/AP	10060315 *35 _z *
10051113 1363 *	10051951 1198	10060316 1128
10051114 1348	10051952 1457 ⁶⁸	10060317 1128 *
10051115 1348 *	10051953 *14	10060318 1457 ²⁹
10051116 1350	10051954 1459 ¹⁴	10060319 1135 *
10051117 1350	10051955 1457 ⁴⁹	10060320 1135
10051118 1350 *	10051956 1457 ⁴⁹ *	10060321 1457 ³⁵
10051119 1350 *	10051957 1457 ⁴⁹ *	10060322 1457 ³⁵ *
10051120 1350	10051958 1457 ⁴⁹	10060323 1155
10051901 1412	10051959 1090	10060901 1314 (ltsz. 50559)
10051902 1412 *	10051960 1039	10060902 1314 (ltsz. 55.17.201)
10051903 IV01	10051961 1039 *	10060903 1314 * (ltsz. 63.2.109)
10051904 1395 *	10051962 1039	10060904 1314 * (ltsz. 50559)
10051905 1395	10051963 1200	10060905 x001 *
10051906 1395	10051964 1200 *	10060906 1431 *
10051907 1398	10051965 1200	10060907 1431
10051908 1398 *	10051966 1457 ⁵⁵	10060908 1431 *
10051909 1397	10051967 1213	10060909 1431 *
10051910 1397 *	10051968 1112	10060910 1431 *
10051911 1397	10051969 1159	10060911 x078 *
10051912 IV02 *	10052601 1140	10060912 1308
10051913 IV03 *	10052602 1140 *	10060913 1308 *
10051914 IV04	10052603 1059	10060914 1457 ⁷⁹
10051915 IV00 *	10052604 1239	10060915 1457 ⁷⁹
10051916 IV05 *	10052605 1037	10060916 1457 ⁷⁹ *
10051917 IV06 *		10061501 1345

dc_217_11

10061502 1345	10070207 IV08 *	10091015 1383 *
10062901 1533 *	10070208 IV08 *	10091016 1383 *
10062902 1533	10070209 IV08 *	10092401 1426
10062903 1533 *	10070210 1478	10092402 1426
10062904 x056 *	10070211 1478 *	10092403 1426 *
10062905 1484	10070212 1491	10092404 1439
10062906 1463 ²	10070213 1535 ⁷	10092405 1439
10062907 1118	10070214 1535 ⁷	10092406 1439 *
10062908 1118 *	10070215 1535 ⁷ *	10092407 1439 *
10062909 1457 ⁵⁶	10070216 1472	10092408 1439
10062910 1520	10070217 1472 *	10092410 1305
10062911 1503	10070218 1472 *	10092411 1064
10062912 1503 *	10070219 1468	10092412 1064 *
10062913 1470	10070220 1468	10092413 1262
10062914 *35y *	10070221 1468 *	10092414 1262 *
10062915 1474	10070222 1468 *	10092415 1272
10062916 1474 *	10070223 1514	10092416 1272 *
10062917 1118 *	10070224 1514	10092417 1272 *
10062918 1314d ¹	10070225 1514 *	10092418 1288
10062919 1314d ¹ *	10070226 1468 *	10092419 1288
10062920 1314d ¹ *	10070227 1529	10092420 1288 *
10062921 x072 *	10070228 1529	10092421 1099
10062922 *12	10070229 1529	10092422 1203
10062923 1314 * (ltsz. 61.01.1071)	10070230 IV06	10092423 *35q *
10062924 1314 * (ltsz. 61.01.1071)	10070231 IV03	10092424 *35s
10062925 1314 * (ltsz. 61.01.1071)	10070232 IV02	10092425 1230
10062926 x006 *	10070233 IV05	10092426 1230 *
10062927 x006 *	10070234 IV07 *	10092427 1457 ¹⁵
10062928 x039 *	10070235 1410	10092428 1457 ¹⁵
10062930 1457 ⁴²	10072801 x016 *	10092429 1542 *
10062931 1457 ⁴²	10072802 1457 ⁸³	10092430 1542
10062932 1457 ⁴² *	10072803 x040 *	10092431 1542
10062933 1144	10072804 1457 ⁶⁹	10092432 1317a *
10062934 1144	10072805 1457 ⁶⁹ *	10092433 1317a *
10062935 1144 *	10072806 1457 ⁶⁹ *	10092434 1317a
10062936 1042	10072807 1459 ¹³	10092435 1308 *
10062937 1457 ⁵⁴	10072808 1510	10092436 1288 *
10062938 1192	10072809 1510 *	10092437 1385
10062939 1457 ²⁵	10072810 1482	10092700 *35r *
10062940 1457 ²⁵	10072811 1482	10092701 1455 *
10062941 1457 ⁴⁷	10072812 1482	10092702 1455
10062942 1457 ⁴⁷	10072813 1482 *	10092703 1455 *
10062943 1457 ³⁶ *	10072814 IV09	10092704 1455
10062944 1457 ³⁶	10072815 IV09	10092705 1455 *
10062945 1457 ³⁶ *	10072816 IV09	10092706 1455
10062946 1158	10072817 IV09	10092707 1382 *
10062947 1158	10091001 1372 ltsz. 56.31.6 *	10092708 *35v *
10062948 1158 *	10091002 1372 ltsz. 56.31.6 *	10092709 *35v *
10062949 1459 ⁷	10091003 1372 ltsz. 56.31.6 *	10092710 1207
10062950 1459 ⁷ *	10091004 1372 ltsz. 56.31.6 *	10092711 *35w *
10062951 1459 ⁷	10091005 1372 ltsz. 56.31.6 *	10092712 1176
10062952 1249	10091006 1372 ltsz. 56.31.6 *	10092713 1170
10062953 1249 *	10091007 1379 *	10092714 1170
10062954 1249	10091008 *11	10092715 x021 *
10070201 *35k *	10091009 1387	10092716 1211
10070202 *35k *	10091010 1374	10092717 1211 *
10070203 IV08	10091011 1379	10092718 1211
10070204 IV08 *	10091012 1379	10092719 1457 ⁹
10070205 IV08 *	10091013 1379	10092720 1457 ⁹
10070206 IV08 *	10091014 1383 *	10092721 1457 ⁴⁸

dc_217_11

10092722 1457 ⁴⁸	10100107 1494	10101805 1189 *
10092723 1463 ⁴	10100108 1521	10101806 1314 *
10092724 1462 ³	10100109 1521	10101807 1303
10092725 1462 ³	10100110 1521 *	10101808 1303 *
10092726 1089 *	10100111 1526	10101809 1303
10092727 1089	10100112 1526	10101810 1303 *
10092728 1056	10100113 1485	10101811 1471
10092729 1087	10100114 1492	10101812 1471 *
10092730 1106	10100115 1492	10101813 1471 *
10092731 1535 ⁵	10100116 1535 ⁶	10101814 1471
10092732 1515	10100117 1535 ⁶ *	10101815 1226
10092733 1499	10100118 1535 ⁶	10101816 1041
10092734 1535 ¹³	10100401 1448 *	10101817 1041 *
10092735 x017 * x042 * x043 *	10100402 1448 *	10101818 1041 *
x044 *	10100403 1448	10101819 1041
10092736 x017 *	10100404 1448	10101820 1076
10092737 x046 * x047 *	10100405 1448 *	10101821 1212
10092738 x048 *	10100406 1449 *	10101822 1212 *
10092739 1483	10100407 1449 *	10101823 1133
10092740 1483	10100408 1449 *	10101824 *29
10092741 1504	10100409 1449	10101825 *29 *
10092742 x050 *	10100410 1449	10101826 1054 *
10092743 1480 * 1511 * 1516 *	10100411 1386	10101827 1054
1535 ³ * *35 ₅ * x052 *	10100412 1386	10101828 1054
10092744 1516	10100801 1312	10101829 1457 ²⁷
10092745 1511	10100802 1312	10101830 1457 ²⁷
10092746 *35 ₅ *	10100803 1312	10101831 1457 ⁴³
10092747 1535 ³	10100804 1229	10101832 1457 ⁴³
10092748 x052 *	10100805 1036	10101833 1457 ⁴³ *
10092749 1480	10100806 1225	10101834 1138
10092750 1513 * 1517 * 1524 *	10100807 1225	10101835 1138
10092751 1513	10100808 1275	10101836 1138 *
10092752 1517	10100809 1457 ⁵⁷	10101837 1108
10092753 1524	10100810 1457 ⁵⁷ *	10101838 x020 *
10092754 1535 ⁹	10100811 1457 ³⁵ *	10101839 x020 *
10092755 1535 ¹¹	10100812 1457 ³⁵ *	10102201 1403
10092756 1505	10100813 x019	10102202 1403 *
10092757 1475	10100814 1030	10102203 1378
10092758 1475	10100815 1457 ⁷⁵	10102204 1519
10092759 1535 ⁴	10100816 1457 ⁵	10102205 1545
10092760 1535 ⁴ *	10100817 1457 ⁵	10102206 1457 ⁶⁴
10092761 1508	10100818 1457 ⁵ *	10102207 1457 ⁶⁴ *
10092762 1508 *	10100819 1497	10102208 1303 *
10092763 1535 ⁸	10100820 1195	10102209 1303 *
10092764 *21	10100821 *23	10102701 1258
10092765 1535 ¹⁰	10100822 *23 *	10102702 1258
10092766 1498	10100823 1487	10102703 1258 *
10092767 1450 *	10100824 1487 *	10102704 1259
10092768 1527	10100825 1487 *	10102705 1315
10092769 *20	10101501 1382	10102706 1315
10092770 1535 ¹⁴	10101502 1382 *	10102707 1315 *
10092771 x018 *	10101503 1372 ltsz. 56.31.6 *	10102708 x029 *
10092772 1506	10101504 1372 ltsz. 51623	10102709 x030 * x031 *
10092773 *22	10101505 1383	10102710 1441
10100101 x057 *	10101506 1383	10102711 1441
10100102 x057 *	10101507 1383 *	10102712 1441 *
10100103 1096	10101801 1126	10102713 1376
10100104 1535 ⁷ *	10101802 1126 *	10102714 x053 *
10100105 1536	10101803 1189	10102715 x053 *
10100106 1494	10101804 1189	10102716 x053 *

dc_217_11

10102717 1436
10102718 1436
10102801 1033
10102802 1033 *
10102803 1033 *
készítette: Komjáthy P.
1011Aq01 1349
1011Aq02 1305

1011Aq03 1305 *
1011Aq04 1305 *
1011Aq05 ad *27
1011Aq06 1326
készült: MNM
1011MNM01 1246
1011MNM02 1250
1011MNM03 1415

1011MNM04 1082
1011MNM05 1424 *
1011MNM06 1421 *
1011MNM07 1425 *
1011MNM08 *
1011MNM09 *
1011MNM10 1457⁸⁵

3. Átrajzolások, rekonstrukciós rajzok megfeleltetése

090528r0 1075
090528r1 1044
090528r2 1086
090528r3 1179
090528r4 1178
090528r5 1043
090528r6 1115
090528r7 1459²
090528r8 1188
090528r9 1046
090528rx 1171
090603r1 1134
090603r2 1139
090603r3 1194
090604r1 1169
090604r2 1167
090604r3 1457²
090604r4 1218
090610r0 * 1052
090610r1 *10
090610r2 1053
090610r3 1100
090610r4 1116
090610r5 1040
090610r6 1141
090610r7 1023
090610r8 1060
090610r9 1306a
090610ra 1105
090610rb 1320
090610rx 1172
090610ry *31
090610rz 1242
090611r0 1457⁵⁰
090611r1 1184
090611r2 1150
090611r3 1045
090611r4 1149
090611r5 1458¹
090611r6 1457²²
090611r7 1027
090611r8 1061
090611r9 1077
090611ra 1459⁵
090611rb 1146
090611rc 1147
090611rd 1093
090611re 1460³
090611rf 1124

090612r1 1061
090612r2 1457⁵⁰
090612r3 1077
090612r4 1093 1146
090612r5 1124
090612r6 1147
090612r7 1459⁵
090612r8 1460³
090612r9 1184
090612rA 1149
090612rB 1150
090612rD 1045
090612rE 1052
090612rF 1027
090612rG 1457²²
090831r0 1282
090831r1 1270
090831r2 1293
090831r3 1291a
090831r4 1297
090831r5 1132
090831r6 1458³
090831r7 1024
090831r8 1459⁶
090831r9 1104
090831rA 1460²
090831rB 1280
090831rC 1238
090831rD 1209
090831rE 1091
090831rF 1084
090831rH 1148
090831rI 1260
090831rJ 1295
090831rK 1214
090831rL 1185
090831rM 1111
090831rN 1273
090831rO 1073
090831rP 1123
090831rQ 1137
090831rR 1296
090831rS 1047
090831rT 1196
090831rU 1121
090831rV *24
090831rW 1268
090831rX 1292bc
090831rY 1276

090831rZ 1279
090832r0 1182
090832r1 1457²³
090832r2 1028
090832r3 1026
090832r4 1101
090832r5 1290
090832r6 1278
090832r7 1074
091128r1 1160
091128r2 1160
091202r0 1457⁶
091202r1 1120
091202r2 1418
091202r3 1440
091202r4 1269
091202r5 1269
091202r6 1457⁶⁵
091202r7 1151
091202r8 x041
091202r9 1459^{10c}
091202rA *24
100414r1 x012
100414r2 x011
100414r3 1098
100414r4 1457²⁸
100414r5 1174
100414r6 1210
100414r7 1173
100414r8 1038
100414r9 1102
100414rA 1531
100414rB 1322
100414rC 1317b
100414rD 1142
100414rE 1318
100414rF 1457⁵³
100414rx 1129
100414ry 1274
100427r1 1457⁸⁴
100427r2 1035
100427r3 1165
100427r4 1443
100504r0 1463¹
100504r1 1457⁷
100504r2 1072
100504r3 1095
100504r4 1215
100504r5 *26

dc_217_11

100504r6 *17	100629r1 1474	100927rE 1106
100504r7 1088	100629r2 1484	100927rF 1056
100504r8 1164	100629r3 1463 ²	100927rG 1515
100504r9 1186	100629r4 1118	100927rH 1211
100504rA 1457 ¹⁹	100629r5 1503	100927rI 1089
100504rB 1241	100629r6 1520	100927rJ *20
100504rC 1292a	100629r7 1457 ⁵⁶	100927rK 1511
100504rD 1263	100629r8 1314	100927rL 1480
100519r1 1459 ¹⁴	100629r9 *12	100927M *35 ζ
100519r2 1039	100629rA 1470	100927rN 1457 ⁴⁸
100519r3 1200	100629rB 1042	100927rO x021
100519r4 1090	100629rC 1249	100927rP 1176
100519r5 1213	100629rD 1457 ⁵⁴	100927rQ *35 v
100519r6 1159	100629rE 1192	100927rR 1207
100519r7 1457 ⁴⁹	100629rF 1144	100927rS 1535 ³
100519r8 1457 ⁵⁵	100702r1 IV08	100927rT 1516
100519r9 1198	100702r2 1491	100927rU 1462 ³
100519rA 1112	100702r3 1478	100927rV 1499
100526r1 1220	100702r4 1514	100927rW x079
100526r2 1059	100702r5 1472	101001r1 1485
100526r3 1085	100702r6 1468	101001r2 1536
100526r4 1037	100702r7 1410	101001r3 1492
100526r5 1140	100728r1 1457 ⁸³	101001r4 1494
100526r6 1239	100728r2 1459 ¹³	101001r5 1521
100526r7 1168	100728r3 1457 ⁶⁹	101001r6 1312
100526r8 1205	100728r4 1510	101001r7 1036
100526r9 1157	100728r5 1482	101001r8 1457 ⁵⁷
100603r1 1199	100728r6 IV09	101001r9 1096
100603r2 1541	100904r 1434	101008r1 1275
100603r3 1457 ⁷⁰	100924r1 1317a	101008r2 1457 ⁷⁵
100603r4 1155	100924r2 1439	101008r3 1497
100603r5 1135	100924r3 1288	101008r4 1463 ³
100603r6 1457 ²⁹	100924r4 1064	101008r5 1457 ⁵
100603r7 *35z	100924r5 1272	101008r6 1030
100603r8 *19	100924r6 1262	101008r7 1487
100609r1 1457 ⁷⁹	100927r7 1203	101004r1 1437
100609r2 1308	100924r8 1305	101015r1 1372
100609r3 1314	100927r1 1506	101015r2 1383
100622r1 1082	100927r2 1527	101018r0 1303a
100622r2 1082	100927r3 1450ab	101018r1 x020
100622r3 1457 ⁸⁵	100927r4 1475	101018r2 1054
100622r4 1421	100927r5 1498	101018r3 1457 ²⁷
100622r5 1422	100927r6 1483	101018r4 *29
100622r6 1415	100927r7 1170	101018r5 1108
100622r7 1191	100927r8 1513	101022r1 1457 ⁶⁴
100622r8 1110	100927r9 1087	101022r2 1545
100622r9 1081	100927rA 1463 ⁴	101119r1 *34
100622rA 1459 ⁸	100927rB 1505	101119r2 *34
100622rB x071	100927rC 1535 ¹⁴	
100629r0 1158	100927rD 1517	

BIBLIOGRÁFIA

- III Corpus Inscriptionum Latinarum vol. III. Inscriptiones Asiae, provinciarum Europae Graecarum, Illyrici Latinae, ed. Th. Mommsen, Berlin 1873 et Supplementum. Inscriptionum Orientis et Illyrici Latinarum Supplementum. Edd. Th. Mommsen–O. Hirschfeld–A. von Domaszewski, Berlin 1904.
- AAH Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest
- AAntH Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest
- AE L'Année Épigraphique. Revue des publications épigraphiques relatives à l'antiquité romaine, Paris
- AEM Archaeologisch-Epigraphische Mittheilungen aus Oesterreich–Ungarn, Wien 1877-1897.
- ANRW Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt. Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung. Hrsg. H. Temporini–W. Haase, De Gruyter 1972–
- AntHung Antiquitas Hungarica. A Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat folyóirata, Budapest
- AqFüz Aquincumi Füzetek = Aquincum. A BTM Aquincumi Múzeumának ásatásai és leletmentései = Excavations and rescue work at the Aquincum Museum, Budapest
- ArchBelgica Archaeologia Belgica, Bruxelles
- ArchÉrt Archaeologiai Értesítő (1868-1879: A Magyar Tudományos Akadémia Archaeologiai Bizottságának közlönye, Pest; 1881-1939 series nova: A Magyar Tudományos Akadémia Archaeologiai Bizottságának és az Orsz. Emb. s Rég. Társulatlak/és az Orsz. Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulásnak közlönye, Budapest; 1940-1948 series III; 1949– a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat folyóirata, Budapest)
- ArchKözl Archaeologiai Közlemények, Pest/Budapest 1861-1895
- ARegia Alba Regia. Annales Musei Stephani Regis – az István Király Múzeum évkönyve, Székesfehérvár
- AUDOLLENT, *Defixionum* A. Audollent, *Defixionum tabellae*, quotquot innotuerunt tam in Graecis orientis quam in totius occidentis partibus praeter Atticas in Corpore Inscriptionum Atticarum editas. Lutetiae Parisiorum 1904.
- BARKÓCZI, *Glasfunde* L. Barkóczi, *Pannonische Glasfunde in Ungarn*. Budapest 1988.
- BÍRÓ, *Bone Objects* M. T. Bíró, *The Bone Objects of the Roman Collection*. Catalogi Musei Nationalis Hungarici, Series Archaeologica 1, Budapest 1994.
- BÓNIS, *agyagművesség* É. Bónis, *A pannoniai agyagművesség termelési központja*. Dissertatio, Budapest 1987.
- BR Budapest Régiségei. Régészeti és történeti évkönyv, Budapest
- Britannia Britannia. A Journal of Romano-British and Kindred Studies, London
- Budapest története Budapest története I. 1–2. Red. K. Szendy. Budapest 1942.
- ComArchHung Communicationes Archaeologicae Hungaricae. Régészeti és történeti évkönyv, (1955-től): A Budapesti Történeti Múzeum évkönyve, Budapest
- CSONTOS in *Istenek* Tárgykatalógus, comp. K. Csontos, in: *Istenek, katonák, polgárok Aquincumban*, ed. P. Zsidi. Budapest 1995.
- DissPann Dissertationes Pannonicae ex Instituto Numismatico et Archaeologico Universitatis de Petro Pázmány Nominatae Budapestiensis provenientes, Budapest
- EE Ephemeris Epigraphica, Corporis Inscriptionum Latinarum Supplementum. Berlin 1872–
- FA Folia Archaeologica. A Magyar Nemzeti Múzeum évkönyve, Budapest

- FACSÁDY, *Aquileia, Aquincum* Aquileia – Aquincum. Comp. R. Facsády A., BTM Budapest 1995.
- FACSÁDY, *ékszerek* R. Facsády A., Aquincumi ékszerek – Jewellery in Aquincum. Az Aquincumi Múzeum gyűjteménye 1. Budapest 2008.
- FEHÉR, *Nyelvtörténet* Fehér B., Pannonia latin nyelvtörténete. Budapest 2007.
- FEHÉR, *Poems* B. Fehér, Poems and Versification in Pannonia, *AAnth* 38 (1998) 65-102.
- Firkák* Firkák I. Fiatal Római Koros Kutatók I. Konferenciakötete. Ed. Bíró Sz., Győr 2007.
- Forschungen* Forschungen in Aquincum 1969–2002. Ed. P. Zsidi. Budapesti Történeti Múzeum, Budapest 2003.
- FURTWÄNGLER, *Die antiken Gemmen* A. Furtwängler, Die antiken Gemmen: Geschichte der Steinschneidekunst im Klassischen Altertum. Berlin–Leipzig 1900.
- GABLER–MÁRTON, *Galliai-germaniai* Gabler D.–Márton A., Galliai-germaniai és duna-vidéki terra sigillata bélyegek nem reliefszemes edényeken. *ComArchHung* 2005, 227-307.
- GABLER–MÁRTON, *Circulation* Gabler D.–Márton A., La circulation des sigillées en Pannonie d'après les estampilles sur sigillées lisses de Gaulle, de Germanie et de la région danubienne. *Revue Archéologique de l'Est*, 58 (2009) 205-324.
- GALDI, *Morfosintassi* G. Galdi, Grammatica delle iscrizioni latine dell'impero (province orientali). Morfosintassi nominale. Roma 2004.
- Germania* Germania. Anzeiger der Römisch-Germanisches Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Mainz
- GESZTELYI, *Gemmen* T. Gesztelyi, Antike Gemmen im Ungarischen Nationalmuseum. Catalogi Musei Nationalis Hungarici, Series Archaeologica 3, Budapest 2000.
- GESZTELYI, *Vésett ékkövek* Gesztelyi T., Vésett ékkövek Pannoniában. Budapest 1998.
- HadtörtKözl* Hadtörténelmi Közlemények. Évnegyedes folyóirat a magyar hadi történetírás fejlesztésére, Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága, Budapest
- HAVAS, *palotakomplexum* Havas Z., Az óbudai hajógyári-szigeti helytartói palotakomplexum kerámia építészeti elemei. Theses universitariae, ELTE Facultas Philosophica, Budapest 2005.
- HENKEL, *Fingerringe* F. Henkel, Die römischen Fingerringe der Rheinlande, Berlin 1913.
- HD Epigraphische Datenbank Heidelberg, <http://www.uni-heidelberg.de/institute/sonst/adw/edh>.
- HOLDER, *Sprachschatz* A. Th. Holder, Altceltischer Sprachschatz I–III, Leipzig 1896-1913.
- Instrumenta* Instrumenta Inscripta Latina. Das römische Leben im Spiegel der Kleininschriften. Ausstellungskatalog. Pécs 1991.
- Intercisa* G. Erdélyi–F. Fülep et alii, Intercisa (Dunapentele – Sztálinváros). Geschichte der Stadt in der Römerzeit. I. Archaeologia Hungarica NS 33, Budapest 1954, II. Archaeologia Hungarica NS 36, Budapest 1957.
- IVÁNYI, *mécsesek* Iványi D., A pannoniai mécsesek tipológiai és kronológiai áttekintése, *DissPann* II.2., Budapest 1935.
- KOTANSKY, *Amulets* R. Kotansky, Greek Magical Amulets. The Inscribed Gold, Silver, Copper and Bronze Lamellae Part I. Published Texts of Known Provenance. Papyrologia Colonienis XXII/1, Köln 1993.
- KOVÁCS, *CIGP*¹ Kovács P., Corpus Inscriptionum Graecarum Pannonicarum, HPS 3. Debrecen 1998¹.
- KOVÁCS, *CIGP*² Kovács P., Corpus Inscriptionum Graecarum Pannonicarum, HPS 8. Debrecen 2001 (editio maior).
- KOVÁCS, *CIGP*³ Kovács P., Corpus Inscriptionum Graecarum Pannonicarum, HPS 15. Debrecen–Budapest 2007 (editio aucta).

- KUZSINSZKY, *Ausgrabungen* Kuzsinszky B., Aquincum. Ausgrabungen und Funde. Budapest 1934.
- KUZSINSZKY, *Fazekastelep* Kuzsinszky B., A gázgyári római fazekastelep Aquincumban. *BR* 11 (1932).
- Látványraktár* Aquincumi Látványraktár: a BTM Aquincumi Múzeuma állandó kiállításának katalógusa. Visual Store at Aquincum: catalogue of the permanent exhibition of the Aquincum Museum. Red. P. Zsidi. Budapest 2009.
- LaurAq* Laureae Aquincenses memoriae Valentini Kuzsinszky dicatae. Aquincumi babérágak. Kuzsinszky Bálint emlékének szenteli Budapest-székesfőváros közönsége és a Pázmány-Egyetem Érem- és Régiségtani Intézete. I. *DissPann* 2.10. (1938), II. *DissPann* 2.11. (1941).
- LŐRINCZ, *OPEL* B. Lőrincz, Onomasticon Provinciarum Europaeorum Latinarum I²–IV, Budapest–Wien 1999–2005.
- MIHĂESCU, *Sud-Est* H. Mihăescu, La langue latine dans le sud-est de l'Europe. București 1985.
- MÓCSY, *Pannonia* A. Mócsy, Pannonia. In: *PWRE* Suppl. IX (1962) 517–775.
- Ókor* Ókor. Folyóirat az antik kultúrákról, Budapest
- ON* Orpheus Noster. A Károli Gáspár Református Egyetem történeti és filológiai folyóirata, Budapest
- OSWALD, *Index* F. Oswald, Index of potter's stamps on terra sigillata. East Bridford 1931 (1964).
- PWRE* A. Pauly–G. Wissowa–W. Kroll–K. Ziegler (Hrsg.), Realenzyklopädie der classischen Altertumswissenschaft, Stuttgart 1893–
- RégFüz* Régészeti Füzetek, Budapest
- Revue Archéologique* Revue Archéologique, Paris
- RIC* The Roman Imperial Coinage, ed. C.H.V. Sutherland–R.A.G. Carson, London 1984–1994².
- RIU* Die römischen Inschriften Ungarns, Budapest 1972–
- RKM* Régészeti Kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary, Budapest
- RÓMER–DESJARDINS, *Monumenta* E. Desjardins–F. Rómer, A Magyar Nemzeti Múzeum római feliratos emlékei = Inscriptiones monumentorum Romanorum eiusdem Musei Nationalis in Budapest = Monuments épigraphiques du Musée National Hongrois, Acta Nova Musei Nationalis Hungarici I. Budapest 1873.
- SEG* Supplementum Epigraphicum Graecum, Amsterdam
- SEP* Studia Epigraphica Pannonica. Közlemények, tanulmányok, előszók. Budapest
- StudCom* Studia Comitatus. Tanulmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre
- SOLIN–SALOMIES, *Repertorium* H. Solin–O. Salomies, Repertorium nominum gentilium et cognominum Latinorum. Hildesheim 1994².
- SZILÁGYI, *Aquincum* Szilágyi J., Aquincum. Budapest 1956.
- TitAq* Tituli Aquincenses. I. Tituli operum publicorum et honorarii et sacri, cura P. Kovács, Budapest 2009; II. Tituli sepulcrales et alii Budapestini reperti, cura P. Kovács–Á. Szabó, Budapest 2010.
- TOPÁL, *Bécsi Road* J. Topál, Roman cemeteries of Aquincum, Pannonia: the western cemetery (Bécsi Road). Budapest 2003.
- E. TÓTH, *Metallgegenstände* ms. E. Tóth, Römische Metallgegenstände mit Inschriften im Ungarischen Nationalmuseum. Manuscriptum, Budapest
- ZPE* Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik, Bonn
- ZSIDI, *Istenek* Zsidi P., Istenek, katonák, polgárok Aquincumban. Budapest 1995.